

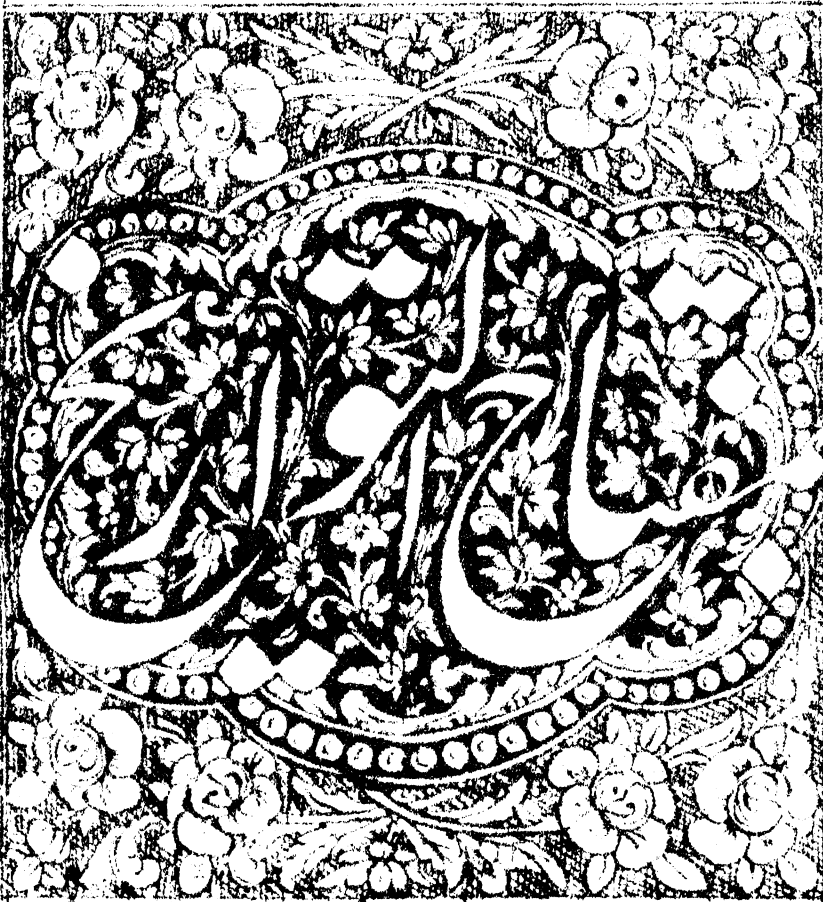
UNIVERSAL
LIBRARY

OU_232208

UNIVERSAL
LIBRARY

کتابخانه خجندیه و استعقبا بنقش
پنج خجندیه و استعقبا بنقش

بسم الله الرحمن الرحیم
بسم الله الرحمن الرحیم

توسط طبع و تدوین
توسط طبع و تدوین

در طبع و تدوین
در طبع و تدوین

فهرست کتاب مفتاح التواریخ

صفحه	اسم	صفحه	اسم	صفحه	اسم
۲۴	امام علی نقی بن امام محمد تقی	۱۷	خواجہ حبیب محبی	۲	دیباچہ
ایضاً	سیحی بن معاذ	ایضاً	امام جعفر صادق ابن امام محمد باقر	۳	در بیان اقسام تواریخ
۲۵	امام حسن عسکری بن امام علی نقی	ایضاً	امام اعظم ابو حنیفہ نعمان کوسنی	ایضاً	ذکر آفرینش و پیدایش ابوالبرکات آدم
ایضاً	امام محمد مهدی بن امام حسن عسکری	۱۸	ذکر خلافت خلفای بنی عباس		داوود و دوش
		۱۹	سفیان ثوری	۴	ذکر بشارت مریم دستور شدن
ایضاً	عبد اللہ ابوسلمہ صاحب صحیح مسلم	ایضاً	داؤد طائی		عیسیٰ مسیح
ایضاً	ابراہیم ابن ادهم	ایضاً	شفیق بلخی	۵	مات اول
ایضاً	ابو عبد اللہ مغربی	ایضاً	امام مالک	ایضاً	ذکر در تولد وفات محمد مصطفیٰ صلعم
۲۶	شیخ جنید بغدادی	۲۰	امام ابویوسف	۸۹	ذکر غزوات رسول صلی اللہ علیہ وسلم
ایضاً	مات چہارم	ایضاً	امام موسیٰ کاظم ابن امام جعفر صادق	۹	ذکر امیر حسنہ
ایضاً	ذکر خلفای عباسیہ کہ در مات چہارم	ایضاً	امام محمد	ایضاً	ذکر فاطمہ الزہراء
ایضاً	در بغداد خلافت نموده اند	ایضاً	فضیل عیاض	۱۰	ذکر خلافت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ
ایضاً	ذکر سلاطین آل سامان	ایضاً	شیخ معروف کرخی	ایضاً	و عمر و عثمان و علی رضی اللہ عنہ
۲۷	شیخ حسین منصور حلاج		مات سوم	ایضاً	ذکر خلافت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ
۲۹	سیارہ دنبالہ دار		ذکر خلفای عباسیہ	۱۱	و عمر و عثمان و علی رضی اللہ عنہ
ایضاً	شیخ ابوبکر الشبلی	۲۲	ذکر بادشاہان بنی لیبث	ایضاً	ذکر خلافت ابوبکر صدیق
ایضاً	حکیم کسائی	ایضاً	امام علی موسیٰ رضا بن موسیٰ کاظم	ایضاً	و عمر و عثمان و علی رضی اللہ عنہ
ایضاً	سقدم الشوار و دکی البخاری	ایضاً	امام شافعی	۱۳	ذکر امیر المومنین علی ابن ابی طالب
ایضاً	وقیتی	ایضاً	امام محمد تقی بن امام علی موسیٰ رضا	ایضاً	ذکر امام حسن علیہ السلام
۳۰	ابوالنصر اسمعیل	۲۳	بشر حافی	۱۴	ذکر امام حسین علیہ السلام
ایضاً	مات پنجم	ایضاً	خواجہ بابزید بطامی	ایضاً	ذکر امام زین العابدین
ایضاً	ذکر خلفای عباسیہ کہ در مات پنجم	ایضاً	حاتم اصم	۱۶	ذکر در کیفیت خلفای بنی امیہ
۲۳	در بغداد خلافت فرموده اند	ایضاً	احمد بن حنبل	ایضاً	ذکر بنای خانہ کعبہ
ایضاً	شیخ ابوسعید ابوالخیر	۲۴	ذوالنون مصری	ایضاً	مات دوم
ایضاً	ابوالقاسم منصور بالفردوسی	ایضاً	محمد سمیع صا صبح بخاری	ایضاً	تہذیب بنی امیہ
۳۳	در کیفیت دولت آل ناصر	ایضاً	سری سقطی	ایضاً	خواجہ حسن بصری
				ایضاً	امام محمد باقر ابن امام زین العابدین

۳۳	سلطان محمود غزنوی	۳۴	مسجد اقصی	۴۶	سید برهان الدین محقق	۴۰	ایضا
۳۵	فرست بادشاهان آل نهر	۳۵	حکیم ارزنی	۴۷	بختا قان پسر چنگیز خان	۴۱	ایضا
۳۶	سالار مسعود غازی	۳۶	شهاب الدین قتیل الله	ایضا	شیخ المشایخ سعد الدین جموی	۴۱	ایضا
۳۷	ابو الحسن جرجانی	۳۷	طغرل شاه ثانی سلجوقی	ایضا	شیخ جمال کیلی	ایضا	ایضا
۳۸	حکیم ابو علی سینا	ایضا	فرید کاتب	۴۸	مستصم بالله ابن مستنصر بالله	ایضا	ایضا
۳۸	شیخ ابو الفتح البنی	۳۸	اودالدین انوری	ایضا	خلیفه بغداد	ایضا	ایضا
۳۹	حکیم ابو القاسم عنصری	ایضا	سلطان الشعراخانی شردانی	۴۹	بلاکو خان بنیر چنگیز خان	۴۲	ایضا
۴۰	میر مرتضی المدعو بعلی الهندی	ایضا	شاه سنجان	۵۰	شیخ بهار الدین زکریا	ایضا	ایضا
۴۱	ذکر لوح مزاری در دارالجماعت کابل	ایضا	شیخ نظام الدین گنجوی	ایضا	فرید الاولیا شیخ فرید شکر گنج	۴۳	ایضا
۴۲	شیخ ابواسمعیل بن خواجه عبدالقادر جیلانی	ایضا	شیخ ابو الفرج ابن جوزی	ایضا	مولانا جلال الدین مولوی رومی	۴۴	ایضا
۴۳	ذکر سلاطین سلجوقیه	۳۹	ظہیر الدین فاریابی	ایضا	خواجہ نصیر الدین طوسی	ایضا	ایضا
۴۴	قلعه الموت	۴۰	مات ہفتم	۵۱	ملک شمس الدین کرت	۴۵	ایضا
۴۵	مات ششم	۴۱	بقیہ احوال خلفای عباسیہ	ایضا	سلطان ابا قان بن بلاکو خان	ایضا	ایضا
۴۶	ذکر خلفای عباسیہ کہ در مات ششم	ایضا	سلطان شهاب الدین غوری	ایضا	سلطان نکودار شہر سلطان محمد	۴۶	ایضا
۴۷	در بغداد خلافت نمودہ اند	ایضا	شیخ روز بہان	۵۲	خواجہ شمس الدین محمد سیاح دیوان	ایضا	ایضا
۴۸	تمتہ کیفیت آل اصر یعنی سلاطین غزنوی	ایضا	امام فخر الدین محمد رازی	ایضا	اجوال اتابکان شیراز	۴۷	ایضا
۴۹	امام محمد غزالی	۴۲	سلطان قطب الدین ایبک	ایضا	شیخ فخر الدین عراسی	۴۸	ایضا
۵۰	امام احمد غزالی	ایضا	شیخ محمد الدین بغدادی	ایضا	سلطان ارغون خان	ایضا	ایضا
۵۱	خواجہ مودود چشتی	ایضا	شیخ نجم الدین کبریا	۵۳	ناصر الدین قاضی بیضاوی	ایضا	ایضا
۵۲	جہانگیر مغشری حسب تفسیر کشاف	ایضا	چنگیز خان	ایضا	شیخ سعدی شیرازی	۴۹	ایضا
۵۳	حکیم سنائی مؤلف حدیقۃ الحقائق	ایضا	شیخ فرید الدین عطار	۵۴	مولانا امامی الہرومی	۵۰	ایضا
۵۴	شیخ الاسلام احمد جام	۴۳	مولانا بہاء الدین ولد	ایضا	سلطان جلال الدین فیروز شاہ خلجی	ایضا	ایضا
۵۵	یوسف ہمدانی	ایضا	شیخ شہاب الدین سہروردی	۵۵	قاضی حمید الدین ناگوری	۵۱	ایضا
۵۶	سلطان سنجر بن سلطان جلال الدین	ایضا	سلطان شمس الدین التمش	۵۶	شاه کرک	ایضا	ایضا
۵۷	ملک شاہ	۴۴	خواجہ معین الدین چشتی	۵۷	مات ہفتم	۵۶	ایضا
۵۸	شیخ عبدالقادر گیلانی	۴۵	سید حسین خنک سوار	ایضا	سلطان غازان خان ملقب بسلطان محمود	ایضا	ایضا
۵۹	ذکر لوح مزار عقیفہ	۴۶	خواجہ قطب الدین بختیار کاکی	۵۸	ملک شمس الدین کہین	ایضا	ایضا
۶۰	رشیدی سمرقندی	۴۷	شیخ محی الدین بن عربی	۵۹	ملک شمس الدین بہمن	ایضا	ایضا
۶۱	ذکر قرآن کردن ہفت سیارہ	ایضا	حضرت علی لالا	ایضا	مولانا قطب الدین علامہ	۵۷	ایضا
		ایضا	مولانا شمس الدین محمد تبریزی	ایضا	خواجہ جام الدین تبریزی	۵۸	ایضا
					سلطان الجایتو ملقب بچنگیز	۵۸	ایضا
					سلطان علاء الدین علاء الدین	ایضا	ایضا

۱۱۱	احمد آباد گجرات	۹۶	تاریخ وفات بزرگ	۸۸	سید حسین
ایضا	سلطان خلیل اللہ فرزند شیر شاہ	ایضا	سلطان ادیس جلالت	۸۹	قطب الدین مبارک شاہ غلجی
۱۱۲	مسجد گجرات	۹۷	تاریخ عمارت در دہلی	ایضا	شرف الادب شیخ ابو علی قلندر
ایضا	ناصر الدین سلطان محمود شاہ	ایضا	قاضی بہار الدین شیرازی	۹۰	شیخ نظام الدین اولیا
ایضا	لودی	ایضا	خواجہ عماد نعیم کرمانی	۹۱	سلطان غیاث الدین تغلق شاہ
ایضا	دولت خان لودی بادشاہ دہلی	ایضا	شیخ جلال مسعود بھڑم بھانیان	۹۲	خسر و شاعران امیر خسرو دہلوی
۱۱۳	امیر قوام الدین سجانی	۹۸	شیخ شعبان اسحق بیابانی	۹۵	ملک شمس الدین کرت
ایضا	سلطان خضر خان بادشاہ	ایضا	سلاطین آل مظفر	ایضا	شیخ صفی الدین اردبیلی
ایضا	مخدوم شاہ تقی	ایضا	ابوالفوارس شاہ شجاع ابن محمد مظفر	۹۶	شیخ عطار الدولہ سمنانی
ایضا	شیخ محمد گیسو دراز	۱۰۰	خواجہ جلال الدین توران شاہ	ایضا	سلطان ابوسعید خان
۱۱۴	سید شاہ نعمت اللہ دلی	ایضا	سر بدلائان سبزواری	۹۷	فہرست سلاطین مغول
ایضا	سید قاسم انوار	۱۰۱	کالی مسجد در دہلی	ایضا	شیخ اوحمد الدین اصفہانی
ایضا	سلطان مبارک شاہ بادشاہ دہلی	ایضا	سلطان فیروز شاہ باربک	۹۸	شیخ حسن کوچک
۱۱۵	مرزا بایسنقر ابن مرزا شاہ رخ	۱۰۲	مولانا زین الدین ابوبکر	ایضا	بدر چاچی لقب بجز زمان
ایضا	بدیع الدین شاہ مدارکن پوری	ایضا	خواجہ بہار الدین نقش بند	ایضا	سلطان محمد تغلق شاہ
۱۱۶	سکندر ترکمان لدر ابوسعف ترکمان	ایضا	شمس الدین محمد خواجہ حافظ شیرازی	۹۹	شیخ نصیر الدین چراغ دہلی
ایضا	سلطان محمد ابن میران شاہ	۱۰۴	کلاسعد الدین تقی زانی	۹۰	ملک ابراہیم میو
ایضا	شیخ وجیہ الدین احمد	ایضا	شاہ منصور بن محمد مظفر	ایضا	خواجہ قوام الدین حسن
۱۱۷	سلطان محمد شاہ بادشاہ دہلی	۱۰۵	مات شہم	ایضا	طغان تیمور خان
ایضا	مرزا شاہ رخ ابن امیر تیمور صاحب قرآن	ایضا	ناصر الدین سلطان محمود شاہ لودی	ایضا	امام یافعی مشہور قطب مکہ
۱۱۸	جامع مسجد جوہنور	۹۱	بادشاہ دہلی	۹۱	قاضی شیخ محمد الدین اسماعیل شیرازی
ایضا	میرزا الغنیک کورکان ابن شاہ رخ میرزا	ایضا	نصرت شاہ لودی بادشاہ دہلی	ایضا	احوال یکانہ شیخ حسن بزرگ
۱۱۹	میرزا عبد اللطیف ابن میرزا الغنیک	۹۲	شیخ کمال خجندی	۹۲	شاہ شیخ ابواسحاق شیرازی
ایضا	سلطان علاء الدین	۹۳	امیر تیمور کورکان لقب صاحب قرآن	۹۳	ملک کیو مرث
۱۲۰	مولانا اسحاق	۹۴	شیخ نور قطب عالم	۹۴	خواجہ قوام الدین صاحب عیار
ایضا	سلطان بابر بہادر ابن میرزا بایسنقر	ایضا	اقبال خان لودی بادشاہ دہلی	ایضا	تاریخ فسخ در زمان سلطان اولی
ایضا	خواجہ شمس الدین محمد کوسوی جامی	۹۵	مرزا میران شاہ	۹۵	میر سید علی ہمدانی
۱۲۱	میر حبیب اللہ از احمد سید نعمت اللہ دلی	۱۱۰	سلطان احمد جلایر بغدادی	ایضا	فخر الدین امیر محمود مشہور ابن مہین
ایضا		ایضا	قرا بوسف ترکمان	ایضا	ملک معز الدین حسین کرت

سلطان بهایون شاه نامی بهمنی	۱۲۱	امیر نظام الدین علی شیر	۱۳۷	سید حسین شهید	ایضا
شیخ آذری	ایضا	شیخ سما والدین	۱۳۸	بالبقی احوال بادشاهان شروان	۱۵۱
مولانا طوسی	۱۲۲	مولانا عبد الجلیل	ایضا	فتح شروان از طلماشیه صفوی	ایضا
خواجہ سالار	ایضا	سلطان محمود مرزا بن یونس خان	ایضا	خواجہ محمد شریف ہجری	ایضا
جہان شاہ ابن قمریوسف ترکمان	ایضا	ایضا ذکر مسجد موٹھ	ایضا	ذکر تربت بیک سلطان	۱۵۲
احوال بادشاہان مالوہ	۱۳۹	ابوالغازی سلطان حسین مرزا	۱۳۹	نصیر الدین محمد بہایون بادشاہ	ایضا
سلطان محمود شاہ خلیجی بادشاہ مالوہ	۱۴۰	سلطان سکندر شاہ لودی عرف	۱۴۰	شیر شاہ بادشاہ	۱۵۳
سلطان ابوسعید میرزا از اولاد امیر تیمور	۱۴۱	نظام خان	۱۴۱	کھاری باؤلی	۱۵۴
میرزا یادگار محمد از اولاد امیر تیمور	۱۴۲	سلطان بایزید بادشاہ روم	ایضا	شاہ طاہر دکنی	ایضا
ذکر شہر قنوج	ایضا	میر افضل خواب بین	۱۴۱	جغتاس سلطان	۱۵۵
ذکر گنبد شہر قنوج	۱۴۳	تاریخ حوض چارسو	ایضا	شاہ علار الدین مجذوب	ایضا
سلاطین آق قویونو	۱۴۴	خواجہ آصفی ولد خواجہ نعمت اللہ	ایضا	ذکر عمارت چہل زینہ در قندہار	ایضا
ذکر سلاطین دکن	۱۴۵	سلطان سلیم بن سلطان بایزید رومی	۱۴۵	شیخ محمد رفیع الدین محدث	۱۵۷
خواجہ محمود کاوان گیلانی	ایضا	مولانا عبد اللہ ہاتھی	ایضا	مولانا حسن	ایضا
سلطان محمد شاہ بہمنی	ایضا	میر غیاث الدین محمد	ایضا	مولانا ابو الخیر خوارزمی	ایضا
ذکر سلاطین غنائیم و فتح قسطنطنیہ وغیر آن	۱۴۶	مولانا امیدی	۱۴۶	سلطان سلیم شاہ	۱۵۸
سلطان جنید اردبیلی	۱۴۷	شاہ اسمعیل صفوی	۱۴۷	سلطان محمود شاہ گجراتی	ایضا
ذکر بادشاہان شروان	۱۴۸	سلطان ابراہیم حسین لودی	۱۴۸	سلطان فیروز شاہ بیک سلیم شاہ	۱۵۹
سلطان بہلول لودی	ایضا	شیخ حاجی عبد الوہاب بخاری	۱۴۹	سلطان محمود شاہ عادل	۱۶۰
خواجہ عبید اللہ احرار قشند	۱۴۹	مولانا ہلالی استرآبادی	ایضا	میرزا شرف جہان	ایضا
میرزا عمر شیخ ابن ابوسعید میرزا	۱۵۰	طہیر الدین محمد بابر شاہ بادشاہ	ایضا	سلطان ابراہیم سور	ایضا
مولانا نور الدین عبد الرحمان مشہور	ایضا	تاریخ نہر گنڈہ مظہر	۱۵۱	سلطان سکندر شاہ سور	۱۶۱
بمولوی جامی	۱۵۱	تاریخ حوض لطیف	ایضا	سرگذشت بہایون بادشاہ	ایضا
پہلوان محمد مشہدی	۱۵۲	امیر نوشیروان	ایضا	میرزا بہندال برادر بہایون بادشاہ	۱۶۲
ذکر سلاطین گجرات	ایضا	مولانا شہاب الدین معامی	ایضا	میرزا محمد عسکری برادر بہایون بادشاہ	۱۶۳
مات دہم	ایضا	مولانا ہلی شیرازی	۱۵۰	میرزا کامران	ایضا
شیخ چوہنبل	۱۵۱	شیخ جمال دہلوی	ایضا	میرزا جغت بہایون بادشاہ از ایران	۱۶۴
شمس الدین محمد رومی	ایضا	شیخ عبد القدوس کنگوہی	ایضا	قصہ نظام سقہ	۱۶۵
امیر کمال الدین حسین	ایضا	سلطان بہادر شاہ گجراتی	ایضا	شاہم بیک	۱۶۶
مولانا حسین داعظ	ایضا				

جلال الدین محمد اکبر شاه بادشاه	۱۶۶	دو پنج فات لاجپین	۱۷۸	محمد حکیم میرزا ابن هما یون بادشاه ایضا	۱۷۸
ذکر وضع تاریخ الی	۱۶۸	فتح بروج	۱۷۸	شیخ ابراهیم ایضا	۱۷۸
فتح اکبر شاه بر سیهو بقال	۱۶۹	بنیا دهنه شیخونی	۱۷۹	تاریخ رساله مناجات ۱۸۱	۱۷۹
عباسی خان ولد لوند گرجی	ایضا	ولادت جهانگیر بادشاه عرف سلطان سلیم	ایضا	راجہ میر بل ایضا	ایضا
محمد پیرم خان خانخانیان	۱۷۰	ولادت سلطان شاه مراد	۱۸۰	سلطان محمد صفوی ایضا	۱۸۰
سلطان احمد شاه گجراتی	ایضا	مسجد فتحپور سیکری	۱۸۱	میرزا سلیمان بدخشی ۱۹۲	۱۸۱
تاریخ صلح	۱۷۱	دروازه کلان فتحپور سیکری	ایضا	شیخ سلیمان بلگرامی ۱۹۳	۱۸۱
ملوک شاه	ایضا	شیخ سلیم حشتی فتحپوری	۱۸۲	امیر فتح الله شیرازی ایضا	۱۸۲
تاریخ مراجعت اکبر شاه	ایضا	نوامی پیرزاده	۱۸۳	راجہ نوڈر مل ۱۹۴	۱۸۳
مدرسہ و مسجد اہم سیکر	ایضا	شاه عبدالغفور عرف بابا کپور	ایضا	راجہ بہگوان داس ایضا	۱۸۳
خان اعظم	۱۷۲	فتح گجرات	۱۸۴	شیخ وجیہ الدین علوی گجراتی ایضا	۱۸۴
محمد یوسف	ایضا	ولادت سلطان دانیال	ایضا	مولانا عرفی ۱۹۵	۱۸۴
امیر تقی الدین محمد صدر	ایضا	فتح قلعه مسورت	ایضا	خواجہ محمد بختی ۱۸۴	۱۸۴
سید محمد غوث گویاری	۱۷۳	حاجی افضل بلگرامی	ایضا	حافظار خند ایضا	۱۸۴
فتح قلعه رفته پور	ایضا	ملک انشوا مولانا غزالی شہدی	ایضا	بنیاد قلعه الہ آباد ۱۹۶	۱۸۴
تولد و فرزند توامان	ایضا	ملا علی محدث طاری تخلص	ایضا	قصہ کندہ بریم چاری ۱۹۷	۱۸۵
راجہ رام راج بیجاگری	ایضا	سلطان سلیم بادشاه روم	ایضا	مات یاز دہم ۱۹۸	۱۸۵
صبوحی شاعر	۱۷۴	بلغ فرج بخش	۱۸۴	قاضی ابو الفتح بلگرامی ایضا	۱۸۵
میر سید جامہ بان	ایضا	داؤد شاه بادشاه بنگال	ایضا	خواجہ ابراهیم حسین ایضا	۱۸۶
حضرت شاه علی گجراتی	ایضا	شاه طہماسپ صفوی	ایضا	میرزا عزیز کوکہ ایضا	۱۸۶
نیلی جھڑی	ایضا	شاه اسمعیل صفوی ثانی	۱۸۷	تاریخ کتاب بہت اقلیم ۱۹۹	۱۸۷
سلطان سلیمان بادشاه روم	ایضا	امیر عبدالقادر ولد قاضی مسعود	ایضا	سلطان مراد بادشاه روم ایضا	۱۸۸
خان زمان علی قلی خان	۱۷۵	مولانا قاسم کاہی	۱۸۵	مولانا شیخ نظام بلگرامی ایضا	۱۸۸
شیخ عبدالعزیز دہلوی	۱۷۶	سلطان علی عادل شاه بیجاپوری	۱۸۶	شیخ عبدالقادر بدانی ایضا	۱۸۹
فتح قلعه چنور	ایضا	ملا حسین نقشی	ایضا	شیخ ابو الفیض فیضی ۲۰۰	۱۸۹
بنای پل جونپور	۱۷۷	شیخ جلال تھانیری	۱۸۷	جامع مسجد بہار ایضا	۲۰۱
حضرت شیخ علی متقی	ایضا	خواجہ منصور شیرازی	ایضا	دروازہ محل سرای رہتاس ایضا	۲۰۲
فتح قلعه رتھپور دفعہ ثانی	ایضا	شاه قاسم	۱۸۸	مولانا حاجی محمد کشمیری ایضا	۲۰۳
بنیاد قلعه اکبر آباد	۱۷۸	کدخدائی شاہزادہ سلطان سلیم	ایضا	عبداللہ خان اذبک ایضا	۲۰۴

۲۲۷	مقام احمد وردی خان	۲۱۸	فتح قلعه یاد کویر و رور بند	۲۰۳	سلطان شاه مراد
ایضا	زالالی خوانساری	۲۱۹	میر عبدالواحد شاهی	ایضا	شیخ ناگه
۲۲۸	سلطان خسرو پسر جهانگیر بادشاه	ایضا	شیخ علی احمد	ایضا	شاه موسی
۲۲۹	پل قلعه سلیم گده	۲۲۰	سید سید کبیر	ایضا	رفیع الدین شاعر
۲۳۰	رفیق شاه عباس صفوی بزیارت	ایضا	میر نور احمد ششمی	ایضا	فتح ولایت لار
ایضا	خط نجف و تفسیر قلعه بغداد	۲۰۴	حوض جهانگیری	ایضا	تاریخ بزرگ تربت شخص
ایضا	ملسی داس شاعر هندی	ایضا	خواجہ مرتضیٰ ارنی	ایضا	شیخ ابوالفضل علامی
ایضا	شیخ احمد سرہندی	۲۰۵	ولی محمد خان اذیک	ایضا	جامع مسجد بلگرام
۲۳۱	میر عبداللہ ترمزی	ایضا	میر سنج	ایضا	تخت سنگ موسی
ایضا	سلطان پرویز پسر جهانگیر بادشاه	۲۰۶	تاریخ پل دہلی	ایضا	خواجہ باقی باللہ
ایضا	ملک الشعر طالب المی	ایضا	میرزا جعفر قزوینی الخاطب قزوینی	ایضا	شیخ عبدالواحد فاروقی
ایضا	امام عبداللطیف سلطان پوری	۲۰۸	سیاہ سلطان بیگم	ایضا	حمیدہ بانو بیگم لقب بزم مکانی
۲۳۲	عبدالرحیم خان خاں خاں	ایضا	تاریخ کتاب خانہ ملا یوسف	ایضا	سلطان دانیال
ایضا	وفات جهانگیر بادشاه	ایضا	راجہ مان سنگہ	ایضا	وفات محمد اکبر شاہ بادشاہ
۲۳۳	سلطان داور بخش	۲۱۱	شانی شاعر	ایضا	جلوس جهانگیر بادشاہ
ایضا	سلطان شہریار	۲۱۲	آقا رضی اصفہانی	ایضا	نور جهان بیگم
۲۳۴	شہاب الدین محمد صاحب قرآن	۲۱۵	قدسی انصاری سہارن پوری	ایضا	سمات مہری
ایضا	شاہجہان بادشاہ	۲۱۶	قاضی ابوالعلا عرف قاضی بدہ	ایضا	سمات زوہر شیخ عبداللہ
۲۳۵	شاہ عباس صفوی	ایضا	امام ملک قلی	ایضا	سمات نہانی
۲۳۶	دیوان خاص قلعه اکبر آباد	ایضا	محاصرہ قلعه ایروان	ایضا	سمات بزرگی
ایضا	میر محمد باقر داماد	۲۱۷	ملک عنبر حبشی	ایضا	سمات اتون
ایضا	ارجند بانو بیگم مخاطب بمبتاز محل	۲۱۸	ستارہ دم دار	ایضا	سمات سمرقندی
۲۳۷	قد ہاری بیگم	ایضا	مدرسہ یلنکوش پی	ایضا	دختر درویش قیام سہزادری
ایضا	شیخ بدیع الدین سہارن پوری	ایضا	خانقاہ یلنکوش بہادر	ایضا	سمات حجابی
ایضا	عمارت خاص محل شاہجہان بادشاہ	ایضا	ذکر افتادن شہاب الدین سہارن پوری	ایضا	سمات عصمتی
ایضا	حضرت شیخ پیر میر تھی	ایضا	شمشیر ازان	ایضا	سمات نشامی
ایضا	تاریخ آوردن نہری از آبجائے	ایضا	شیخ بہار الدین آملی	ایضا	سمات دختر امیر بادگار
۲۳۸	خط نجف	۲۱۹	عمارت اوجین	ایضا	سمات ہمدی
۲۳۹	مکہ فدائی شامہ اودہ محمد داراشکوہ	ایضا	مسجد بنگالہ	ایضا	سمات آقاسے

۲۶۸	مسجد قنوج	۲۵۲	احوال دہلی قدیم	۲۴۲	گد خدائی شانزادہ محمد شجاع
ایضاً	ایضاً	ایضاً	ایضاً	ایضاً	تولد سیلوان شکوہ
۲۶۹	موتی شاہ بدخشی	۲۵۳	مسجد جامع اکبر آباد	ایضاً	نواب مہابت خان
ایضاً	ایضاً	ایضاً	باقی احوال سلاطین روم	۲۴۳	تخت طاووسی
۲۷۰	شہادت سرمد	۲۵۴	اعظم خان	۲۴۴	شیخ میر لاہوری
۲۷۱	پل سلیم گدہ	ایضاً	فتح قلعہ قندہار	ایضاً	مسجد اجیمیر
ایضاً	ایضاً	ایضاً	شیخ محب اللہ آبادی	ایضاً	باقر خان
۲۷۲	نواب اسلام خان زیر اعظم	۲۵۵	میر نعمان اکبر آبادی	۲۴۵	نواب افضل خان علامی
ایضاً	ایضاً	ایضاً	میر صالح الملقب بجشتی	ایضاً	باقر خان نجم ثانی
۲۷۳	وفات شاہجہان بادشاہ	۲۵۶	مسجد اکبر آباد	ایضاً	غیرت خان
۲۷۴	غضنفر خان	ایضاً	امیر ابو العلاء اکبر آبادی	ایضاً	سید عبدالقادر بخاری اکبر آبادی
ایضاً	ایضاً	۲۵۸	ملک اشعر ابوطالب کلیم	ایضاً	تاریخ بر قبر عورتی
۲۷۵	شیخ حسن بن شیخ نظر اللہ	ایضاً	شیخ فیض اللہ	۲۴۶	شیخ عبدالحق محدث دہلوی
ایضاً	ایضاً	ایضاً	موتی مسجد	ایضاً	شیخ محمد صادق کنکوہی
۲۷۶	شیخ محمد مصوم	۲۵۹	شیخ عبدالاحد	ایضاً	شاہ صفی صفوی
ایضاً	ایضاً	ایضاً	میر الہی	۲۴۷	شہید اشاعر
۲۷۷	غنی کشمیری	۲۶۰	میر یحیی کاشی	ایضاً	جہان آرا بیگم
ایضاً	ایضاً	ایضاً	مسجد داتی	۲۴۸	تاریخ پل علی مردان خان
۲۷۸	تاریخ وفات بانی کولدی	ایضاً	حضرت سید بانی	ایضاً	قلعہ جلال آباد
ایضاً	ایضاً	ایضاً	شیخ عبداللطیف برہانپوری	ایضاً	فتح بلخ و بدخشان
۲۷۹	مرزا صائب	ایضاً	شیخ اسماعیل چشتی اکبر آبادی	۲۴۹	تاریخ حوض عید گاہ بہار
ایضاً	ایضاً	۲۶۱	نواب سعد اللہ خان وزیر	ایضاً	جامع مسجد اکبر آباد
۲۸۰	شیخ محمد حسن فانی	ایضاً	نواب علی مردان خان	۲۵۰	حاجی محمد جان قدسی
ایضاً	ایضاً	ایضاً	چندر بہان برہمن	ایضاً	شیخ کبیر عرف بالا پیر
۲۸۱	دالشمند خان	۲۵۱	مسجد جامع شاہجہان آباد	۲۵۱	حکیم رکن کاشی
ایضاً	ایضاً	ایضاً	محبوسی شاہجہان بادشاہ	ایضاً	مولوی عبدالقدوس ولد رشید
۲۸۲	خواجہ عبدالرؤف	ایضاً	ولادت دجلوس عالمگیر بادشاہ	ایضاً	سمیع جلال بخاری
ایضاً	ایضاً	۲۶۲	نخل مہر عالمگیر بادشاہ	ایضاً	شیخ ناصر اکبر آبادی
۲۸۳	باغ حسین	۲۶۳	فتح عالمگیر بادشاہ بر سلطان بنجراج	ایضاً	حضرت ولی محمد نرنولی
ایضاً	ایضاً	۲۶۴	شہادت شانزادہ محمد ولد اسکوہ	۲۵۲	
۲۸۴	تاریخ سرای بختا درنگر	۲۶۵			
ایضاً	ایضاً	۲۶۶			
۲۸۵	گد خدائی شانزادہ محمد اکبر	۲۶۷			
ایضاً	ایضاً	۲۶۸			
۲۸۶	قاضی محمد یوسف بگامی	۲۶۹			
ایضاً	ایضاً	۲۷۰			
۲۸۷	آغا مصید بلخی	۲۷۱			
ایضاً	ایضاً	۲۷۲			
۲۸۸	مسجد عالمگیر بادشاہ	۲۷۳			
ایضاً	ایضاً	۲۷۴			
۲۸۹	سکندر شاہ	۲۷۵			
ایضاً	ایضاً	۲۷۶			
۲۹۰	شانزادہ سلطان محمد	۲۷۷			
ایضاً	ایضاً	۲۷۸			
۲۹۱	سید خان قریشی	۲۷۹			

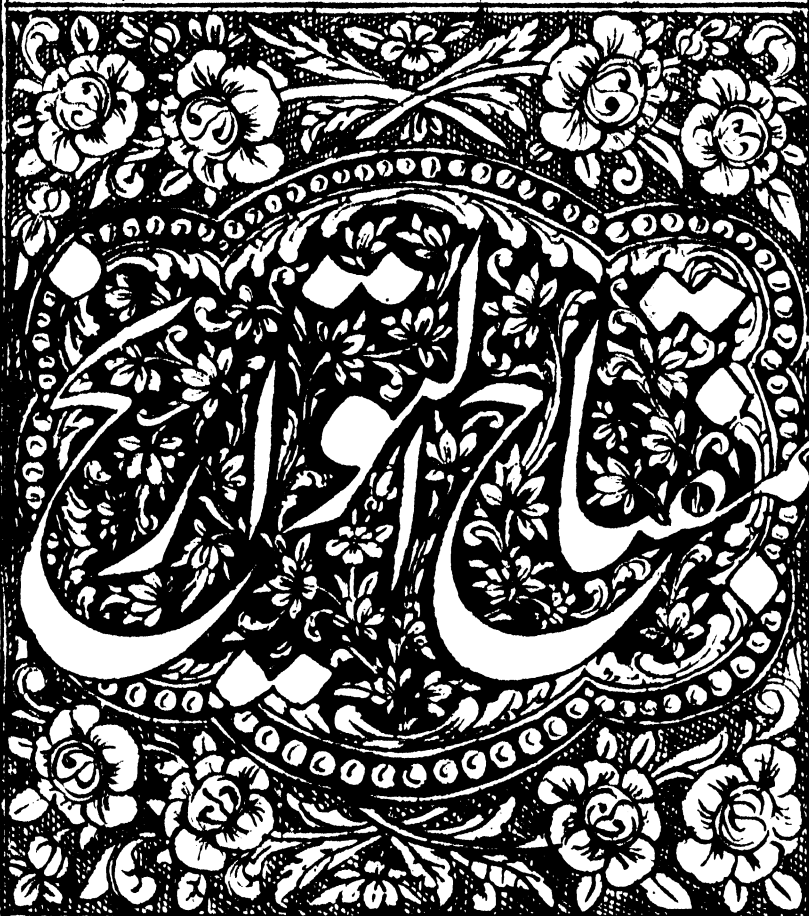
۳۰۴	رفیع الدوله شاه جهان ثانی	۲۸۸	مسجد عالم گنج در کبر آباد	۲۸۰	شیخ مهدی ابن شیخ کبیر الما بپر
۳۰۵	ایضا ^۱ محمد شاه بادشاه	ایضا ^۱	نواب شایسته خان	ایضا ^۱	میر اسماعیل
۳۰۶	ایضا ^۱ قطب الملک شیخ عبداللہ خان	ایضا ^۱	قاضی محمد سعید بلگرامی	ایضا ^۱	مرزا محمد علی ماہر
	۲۸۹	۲۸۹	باغ فدک	۲۸۱	سید علی کبیر
۳۰۷	ایضا ^۱ مولوی شیخ محمد	ایضا ^۱	شیخ محمد اسحاق بلگرامی	ایضا ^۱	تاریخ چاہ دوحض
۳۰۸	ایضا ^۱ میر عبدالواحد بلگرامی	ایضا ^۱	میر محمد زمان راسخ	ایضا ^۱	تاریخ چاہ
ایضا ^۱	ایضا ^۱ مسجد سنہری	ایضا ^۱	ملا ناصر علی	ایضا ^۱	تاریخ بنانی چار محل جدر آباد
ایضا ^۱	۲۹۰	۲۸۲	میرزا قطب الدین مائل	۲۸۲	سرای میران
ایضا ^۱	ایضا ^۱ ستارہ دم دار	ایضا ^۱	نواب شاکر خان	ایضا ^۱	بستھا در خان
۳۰۹	ایضا ^۱ اعظم الدین خان	ایضا ^۱	شیخ عبدالرہیب کاکوری	ایضا ^۱	سیوا جی و سنبہا جی مرہٹہ
ایضا ^۱	ایضا ^۱ مسجد روشن الدولہ	ایضا ^۱	فتح قلعہ بسنت گدہ	ایضا ^۱	فتح یافتن نواب شکر اللہ خان
ایضا ^۱	ایضا ^۱ شاہ مردان	ایضا ^۱	فتح قلعہ ستارہ		بہر راجپوتان میوات
۳۱۰	۲۹۲	۲۸۳	فتح قلعہ بردلی	۲۸۳	در فتح بعضے ممالک دکن
۳۱۱	ایضا ^۱ میر عبدالجلیل بلگرامی	ایضا ^۱	ولادت پسر شکر اللہ خان	ایضا ^۱	در فتح بیجا پور
۳۱۲	ایضا ^۱ باغ ناظر روز افزون	۲۸۴	زیب النساء بیگم	۲۸۴	در فتح جدر آباد
ایضا ^۱	۲۹۳	ایضا ^۱	لطف اللہ خان پسر سعد اللہ خان	ایضا ^۱	فتح کو لکنڈہ و جدر آباد
ایضا ^۱	ایضا ^۱ فخر المساجد	۲۸۵	در ولادت پسر و دختر کرم اللہ خان	۲۸۵	فتح قلعہ اودنی
ایضا ^۱	ایضا ^۱ سید برکت اللہ	ایضا ^۱	در وفات عالمگیر بادشاہ	ایضا ^۱	مسجد جاجپور
ایضا ^۱	۲۹۶	ایضا ^۱	شاہزادہ محمد اعظم شاہ	ایضا ^۱	محمد طینان
۳۱۳	ایضا ^۱ نواب جان نثار خان	۲۸۶	انتباز خان صفایانی	۲۸۶	شاہ پیر محمد سلونی
ایضا ^۱	۲۹۷	ایضا ^۱	زینت النساء بیگم	ایضا ^۱	نواب شکر اللہ خان
ایضا ^۱	ایضا ^۱ تاریخ شاذ و نادر	ایضا ^۱	شیخ محمد افضل اللہ آبادی	ایضا ^۱	مات دواز دہم
۳۱۵	ایضا ^۱ احمد یار خان متخلص یکتا	ایضا ^۱	شاہ عالم بہادر شاہ	ایضا ^۱	میرزا معزالدین محمد موسوی
ایضا ^۱	۲۹۹	ایضا ^۱	محمد جہاندار شاہ	ایضا ^۱	کہ خدائی عنایت اللہ خان
ایضا ^۱	۳۰۰	۲۸۷	امیر الامرا ذوالفقار خان	۲۸۷	شیخ سلیمان
۳۱۶	ایضا ^۱ حکیم محمد حسین شیرازی	ایضا ^۱	میرزا ایزد بخش رسا	ایضا ^۱	فتح قلعہ بہتر
ایضا ^۱	ایضا ^۱ نواب عبدالعزیز اللہ خان	ایضا ^۱	محمد فرخ سیر بادشاہ	ایضا ^۱	روح اللہ خان میر بخش
ایضا ^۱	۳۰۳	ایضا ^۱	مسجد قطب لاقطاب	ایضا ^۱	شاہ نور درویش
۳۱۷	ایضا ^۱ قلعہ شہر کلنگ	ایضا ^۱	محمد رفیع الدرجات بادشاہ	ایضا ^۱	حافظ سید ضیاء اللہ بلگرامی

۳۴۹	مسجد در آله آباد	۳۴۹	مسجد شاه شریف در اورنگ آباد	۳۴۹	ذکر نادر شاه بادشاه
ایضا	مرزا محمد بیگ خان	ایضا	غزل و وفات احمد شاه بادشاه	۳۵۰	نواب برهان الملک سعادت خان
ایضا	تاریخ مسجد آله آباد	۳۵۰	نواب منصور علیخان صفدر جنگ	۳۵۱	شیخ روح الامن بگرامی
ایضا	نواب احمد خان بگشخ آبادی	ایضا	شاه پیر اشرف سلونی	۳۵۲	سید جعفر متخلص دبی زیر پوری
۳۵۰	وفات احمد شاه ابدالی	ایضا	میر نواز سن علی متخلص فقیر	ایضا	ستاره و بناله دار
ایضا	شاه غلام قطب الدین آله آبادی	ایضا	شاه شریف اورنگ آبادی	ایضا	شاه گرامی
۳۵۱	جوان مسیح	۳۵۱	تاریخ تعمیر حوضی	۳۵۲	ستاره و بناله دار
ایضا	وفات نجیب الدوله در روانه شدن	ایضا	خدم رسول	۳۵۳	نواب احمد الدوله و سید یار خان
ایضا	شاه عالم بادشاه از آله آباد بمبت دلی	۳۵۳	نواب علی وردی خان مهابت جنگ	۳۵۴	قزلباش خان متخلص بمید
۳۵۳	فتح یافتن نواب شجاع الدوله	ایضا	نواب سراج الدوله ناظم جنگال	۳۵۵	نواب امیر خان
ایضا	برحافظ رحمت خان	۳۵۴	سید کریم الله متخلص بن غریب	۳۵۶	قتل نادر شاه
۳۵۴	نواب شجاع الدوله	ایضا	سید قطب الدین عرف متجلی	۳۵۷	ذکر احمد شاه ابدالی
ایضا	جنگ کردن نواب نجف خان باجات	۳۵۵	سراج الدین علیخان متخلص آرزو	۳۵۸	فتح محمد شاه بر احمد شاه ابدالی
۳۵۵	محوض بیگ خان بهادر	ایضا	نواب مصمصام الدوله شاهنواز خان	۳۵۹	وفات محمد شاه بادشاه
ایضا	بکلی آد سینه شدن تندکار دمان	۳۵۶	روضه حضرت سلون	۳۶۰	جلوس احمد شاه بادشاه
۳۵۶	سید مرتضی خان بلقب بخمار الدوله	ایضا	میر محمد یوسف	۳۶۱	نواب نظام الملک آصف جاه
۳۵۷	شاه پیر محمد پناه سلونی	۳۵۷	عزیز الدین محمد عالمگیر ثانی بادشاه	۳۶۲	سید علوی خان حکیم
ایضا	شمر و صاحب فرانس	۳۵۸	آمدن احمد شاه ابدالی مرتبه سوم	۳۶۳	راحد نول راس
ایضا	فتح قلعه گوالیار	ایضا	سوم بشار جهان آباد	۳۶۴	میر غلام نبی بگرامی
۳۵۸	مرزا جان جانان	۳۵۹	جلوس شاه عالم بادشاه	۳۶۵	سید اعظم الدین
ایضا	وفات نواب نجف خان	ایضا	زینت النساء بیگم	۳۶۶	راج پرتی بیت
۳۵۹	شاه نظر خان	ایضا	امام بازره ملک بهار	۳۶۷	شیخ محمد ناصر متخلص به افضل
ایضا	سوانحه کعبه وفات نواب نجف خان	ایضا	گفته شدن سورج مل جاو	۳۶۸	شیخ محمد فاخر متخلص به زائر
ایضا	بنظرو آورده	۳۶۰	آمدن احمد شاه ابدالی مرتبه چهارم	۳۶۹	مسجد چوبی
۳۶۰	مولانا فخر الدین	ایضا	نواب صلابت جنگ حیدر آبادی	۳۷۰	شهری مسجد
ایضا	وفات سید و هم	۳۶۱	نواب نظام علیخان حیدر آبادی	۳۷۱	نواب نظام الدوله ناصر جنگ
ایضا	ذکر کدر شدن شاه عالم بادشاه	ایضا	فتح یافتن انگریز در شجاع الدوله در کبهر	۳۷۲	حافظ اسعد گمتی
۳۶۲	مسجد بهمن	۳۶۲	شیخ محمد علی حزمین	۳۷۳	سید غلام نبی متخلص به محب
۳۶۳	امام بازره نواب آصف الدوله	ایضا	مسجد سلون	۳۷۴	نواب بهادر جادید خان
ایضا	مسجد جعفر گنج	۳۶۴		۳۷۵	نواب محمد الدوله عبد الحمید خان

۳۸۹	میرزا کاظم علیخان	۳۸۷	پل نوبسته	۳۹۳	میرزا بن العابدین خان
۳۹۰	مولا ناسا شاه البوسید	ایضا	مولوی فہیم الدین	۳۹۴	تایخ مسجد
ایضا	از خلق آویخته شدن نواب	ایضا	مرزا محمد حسین قاتل	ایضا	حکیم ذکا خان
۳۹۱	شمس الدین	۳۸۸	وفات نواب وزیر علیخان	ایضا	مسجد فتح پور
ایضا	شاه محمد آفاق	ایضا	وفات جارج وی ٹکھرو	۳۹۵	وفات نواب آصف الدولہ
ایضا	بیگم شہر	۳۹۶	بادشاہ انگلستان	ایضا	نواب وزیر علیخان
ایضا	جلوس ملکہ انگلستان	۳۹۷	وفات شاہزادہ میرزا جہانگیر	۳۹۷	فتح کردن بونا پارتہ بادشاہ فرانسر
۳۹۳	ذکر وفات سلیمان جاہ	ایضا	وفات شاہ محمد اجل آبادی	ایضا	ولایت مصر
ایضا	جلوس محمد علی شاہ سلطان اودہ	۳۹۸	در دائرہ تقار خانہ	۳۹۹	ٹیپو سلطان والی سرنگ پٹن
۳۹۴	وفات محمد اکبر شاہ ثانی	ایضا	وفات کرکین بدرد	۳۸۱	حکیم نقا خان
ایضا	جلوس محمد بہادر شاہ بادشاہ	ایضا	مارکوبیس سنٹکس گورنر جنرل	ایضا	تفضل حسین خان کتیری
۳۹۵	شاہزادہ میرزا سلیمان شکوہ	ایضا	نواب شمشیر بہادر وال بندیکند	ایضا	مدرسہ کلکتہ
ایضا	ذکر نامکشاہ مقتدای سکنان	ایضا	شاہ عجد العزیز و ہلوی	۳۸۲	سپہن ملک نواب سعادت علیخان
ایضا	وفات راجہ رنجیت سنگھ والی پنجاب	۳۸۲	جنرل اعزونی صاحب	ایضا	بکھنی انگریز
۳۹۹	فتح قلعہ غزنہ و کابل	ایضا	فتح قلعہ بہرت پور	۳۸۳	روندہ حضرت عباس دکنو
۴۰۰	وفات محمد علی شاہ سلطان اودہ	۳۸۳	نواب غازی الدین حیدر	۳۸۴	وفات نواب نظام علیخان حیدر آبادی
ایضا	نریا جاہ امجد علیشاہ سلطان اودہ	ایضا	مولانا غلام علی	ایضا	کر نیل جان ولیم ہینک صاحب
ایضا	میر نصیر خان والی سندھ	۳۸۴	نواب معتمد الدولہ مشہور بہ اغامیر	ایضا	جنرل چارلس بیرون صاحب
۴۰۱	ذکر تسخیر نمودن انگریز پنجاب	۳۸۵	مارسج نائب شدن فضل علیخان	۳۸۵	فتح قلعہ اکبر آباد از جنرل ایک صاحب
ایضا	از سکنان دیار سپردن انولایت	ایضا	سلیمان جاہ نصیر الدین حیدر	ایضا	مرزا ابوطالب خان لندنی
۴۰۲	رہا بایستان	۳۸۶	میرزا یوسف باقر	۳۸۵	وفات شاہ عالم بادشاہ
۴۰۳	فتح قلعہ ملتان و قید شدن ملایج دیوان	ایضا	نواب سکندر جاہ جد آبادی	ایضا	جلوس محمد اکبر شاہ ثانی
	تمت	۳۸۶	مولوی فضل امام		مجلس حسانہ
		ایضا	مولوی عبد الرحمان		
		۳۸۷	مشرقاں ولیم ہیل سپر مولف		
		ایضا	وفات نواب معتمد الدولہ اغامیر		میان ٹکھو پیرزادہ
		۳۸۸	شاہ پیر کریم عطا		امام الدین خان حکیم
		ایضا	حکیم حمدی علیخان		وفات نواب سعادت علیخان
		ایضا	سید ناصر علی متخلص بہ سحر	۳۸۷	قاضی محمد نجم الدین خان کاکوری

کتابخانه خزانة المجلدات
پیشین فصل خزانة المجلدات

بهار از بهار معانی گلزار افروز خوش بیا فی ذرّة التاج بلاغت گوشواره فصاحت و جملات بهر سلاسل

تبریز لطیف و کمالیف و بهرگز برده نشی و انشور حصار ای سلیم و مناظر و امیر و مناد وقت و دوان

درین طبع منشی و کمال طبع و کمال طبع و کمال طبع و کمال طبع

در بیان اتمام تاریخ

باید دانست که تاریخ صنعتی است که آن تعیین بسال است خواه آن سال هجری باشد خواه عیسوی یا فصلی یا سندی یا جلالی یا سال الهی و مؤلف درین اوراق اینمه تاریخها را فراهم آورده و در تاریخ اعداد حروف مکتوبی از رو حساب ابجد میگردد نه ملفوظ خواه نظم باشد خواه نثر و آن بر دو نوع است مطلق و تقیید و مطلق تاریخی بود که بی کم و زیاد از اعداد حروف مصرعی یا مبتنی یا فقره یا لفظی سال مطلوبه بر آید چنانکه ازین مصرع بی کم و زیاد سال وفات جهانگیر پادشاه برمی آید مصرع جهانگیر از جهان غم سفر کرد و بعضی از مورخان از حروف ملفوظی نیز تاریخ بر آورده اند مثلاً و قتیکه امیر تیمور در شهر قندهار پنج هجری فتح ولایت روم نمود یکی از مورخان تاریخ را در حروف ضاد منقوطه یافته و چنین گفته که غلبت الروم فی ادنی الارض و تاریخ تقیید بر دو قسم است داخلی و خارجی و تقیید داخلی آن بود که اگر اعداد حروف مصرعی یا فقره یا لفظی از سال مطلوبه کم شوند حرفی یا لفظی را که لحاظ و مناسب مقام باشد می آرند و عددش را داخل آن مصرعه نمایند چنانچه این بیت در باب شهادت حافظ رحمت خان یافته اند بیت چو در لفظ لفظ تاریخ دیدند به پای سحر حافظ بریدند و تقیید خارجی آنست که اگر اعداد سال مطلوبه از احتیاج زیاده باشد آنرا تا باین شایسته کم نمایند چنانچه این مصرع در باب وفات اکبر شاه پادشاه مصرع الف کشید ملا یک ز فوت اکبر شاه و دیگر تاریخ تو شیخ است که قایل قطعه یا تقصیده گوید که از اعداد حروف اول یا آخر هر مصرعه تاریخ بر آید و تاریخ مصور و معنوی آنست که شاعر تاریخی را صاف صاف و مصرعه بیان نماید و اگر اعداد حروف آن مصرعه از رو حساب جمل نیز بگیرند همان تاریخ استخراج یابد از آن نوع یکی نیست که شهاب الدین معمای درو قها یون پادشاه یافته مصرع در نصد و سی و هفت بوده و این مصرعه که مؤلف در فتح قلعه اکبر آباد یافته نیز بر همان قسم است اما این لغات که بطور مصوری سنه عیسوی صاف ظاهر است و بطور معنوی سال هجری از رو حساب ابجد بر آید مصرع گفت شصت و یک هزار و سه سال

ذکر آفرینش و پیدایش ابوالبشر آدم و اولادش

در تورات مرقوم است که حق سبحانه تعالی در عرصه هفت روز زمین و آسمان را هر چه که در آن است پدید آورد بعد از آن آدم را از خاک آفرید و از پهلوی چپ او خوا را بر آورده به آدم داد و ایشان را در بهشت عدن گذارست چون از تلبیس ابلیس شره شجره ممنوعه را خوردند ایشانرا از بهشت بیرون کردند بعد از خروج از ایشان قین و قابیل پیداشدند و قین که او را قابیل نیز خوانند برادر خود قابیل را کشت پس قابیل آواره و دشت و دامون گردید بعد از آن از آدم شیت موجود آمد و از شیت انوس تولد شد و از انوس قینان پیداشد و از قینان مهلائیل و از مهلائیل یرد و از یرد اخنوخ تولد پذیرفت او را بزبان تازی آدریس میخوانند چون او سه صد و شصت و پنج ساله شد حق سبحانه تعالی او را نزد خود خواند و او را پس بود متوشلح نام و از متوشلح لمک بوجود آمد تا انوقت آدم زنده بود و چون لمک پنجاه و پنج ساله شد آدم بعمر نصد و سی سالگی از جهان حلت نمود و از ملک نوح پیغمبر پیداشد و چون شش صد ساله شد طوفان آمد و جمله جهان را آب فرو برد اما نوح حکم حق سبحانه تعالی کشتی طیار ساخته با فرزندان خود که سام و حام و یافث نام داشتند و زو جگان ایشان که جلگی مشیت تن بودند خود را از عذاب طوفان ربانید و این واقعه یک هزار و شصت و پنجاه و شش سال بعد از آفرینش و دویست و هزار و سه صد و چهل و چهار سال پیش از تولد عیسی مسیح بوقوع آمده با جمله بعد از طوفان سام پسر نوح را پسر بوجود آمد از نوح نام و از نوح صالح پیداشد و از صالح قابر تولد شد و او را هود نیز میخوانند و از هود خلع پیداشد و از خلع را غو و از غو را غوسار و از غوسار را

در بیان اقسام تواریخ

باید دانست که تاریخ صنعتی است که آن تعیین بسال است خواه آن سال هجری باشد خواه عیسوی یا فصلی یا سندی یا جلالی یا سال الهی و مؤلف درین اوراق اینمه تاریخها را فراهم آورده و در تاریخ اعداد حروف مکتوبی از هر حساب اجدد میگردد و تلفظ خواهد نمود باشد خواه شروع آن بر دو نوع است مطلق و تقیید و مطلق تاریخی بود که بی کم و زیاد از اعداد حروف مصرعی یا سندی یا فقره یا فطری سال مطلوبه بر آید چنانکه ازین مصرع بی کم و زیاد سال وفات جهانگیر پادشاه بری آید مصرع جهانگیر از جهان عمر سفر کرد و بعضی از مورخان از حروف تلفظی نیز تاریخ بر آورده اند مثلاً و قتیکه امیر تیمور در شهر قندهار پنج هجری فتح ولایت روم نمود یکی از مورخان تاریخ را در حروف ضاد منقوط یافته و چنین گفته که غلبت الروم فی اونی الارض و تاریخ تقیید بر دو قسم است داخلی و خارجی و تقیید داخلی آن بود که اگر اعداد حروف مصرعی یا فقره یا فطری از سال مطلوبه کم شوند حرفی یا فطری را که بحسب و مناسب مقام باشد می آرند و عددش را داخل آن مصرعه نمایند چنانچه این بیت در باب شهادت حافظ رحمت خان یافته اند بیت چو در فطی طفر تاریخ دیدند به پای سحر حافظ بریدند و تقیید خارجی آنست که اگر اعداد سال مطلوبه از احتیاج زیاده باشد آنرا تا باین شایسته کم نمایند چنانچه این مصرع در باب وفات اکبر شاه پادشاه مصرع الف کشید ملا یک ز فوت اکبر شاه و دیگر تاریخ تو شیخ است که قایل قطعاً یا قصیده گوید که از اعداد حروف اول یا آخر هر مصرعه تاریخ بر آید و تاریخ مصور و معنوی آنست که شاعر تاریخی را صاف صاف در مصرعه بیان نماید و اگر اعداد حروف آن مصرعه از هر حساب محل نیز بگیرند همان تاریخ استخراج یابد از آن نوع یکی آنست که شهاب الدین معمای دروفاها یون پادشاه یافته مصرع در نصد و سی و هفت بوده و این مصرعه که مؤلف در فتح قلعه اکبر آباد یافته نیز بر همان قسم است اما این بیت که بطور صدوی سنه عیسوی صاف ظاهر است و بطور معنوی سال هجری از هر حساب اجدد بر آید مصرع گفت بشقده کهنه از رسته سال

ذکر آفرینش و پیدایش ابوالبشر آدم و اولادش

در تورات مرقوم است که حق سبحانه تعالی در عرصه هفت روز زمین و آسمان را هر چه که در آن است پدید آورد بعد از آن آدم را از خاک آفرید و از پهلوی چپ او خوا را بر آورده به آدم داد و ایشان را در بهشت عدن گذاشت چون از بلبل ابلیس شجره ممنوعه را خوردند ایشانرا از بهشت بیرون کردند بعد از اخراج از ایشان قین و قابیل پیداشدند و قین که او را قابیل نیز خوانند برادر خود بلبل را کشت پس قابیل آواره و دشت و دامون گردید بعد از آن از آدم شیش موجود آمد و از شیش انوس تولد شد و از انوس قینان پیداشد و از قینان مهلائیل و از مهلائیل یرد و از یرد اخنوخ تولد پذیرفت و از زبان تازی آوریس میخوانند چون او سه صد و شصت و پنج ساله شد حق سبحانه تعالی او را نزد خود خواند و او را پس بود متوشلح نام و از متوشلح لمک بوجود آمد تا انوقت آدم زنده بود و چون لمک پنجاه و پنج ساله شد آدم بعمر نصد و سی سالگی از جهان حلت نمود و از لمک نوح پیمبر پیداشد و چون شش صد ساله شد طوفان آمد و جمله جهان آب فرو برد اما نوح حکم حق سبحانه تعالی کشتی طیار ساخته با فرزندان خود که سام و حام و یافث نام داشتند و زو جگان ایشان که جمعی مشیت تن بودند خود را از عذاب طوفان ربانید و این واقعه یک هزار و ششصد و پنجاه و شش سال بعد از آفرینش و دویست و هشتاد و سه و چهل و چهار سال پیش از تولد عیسی مسیح بوقوع آمده با جمله بعد از طوفان سام پسر نوح را پسر بوجود آمد از نوح نام از نوح صالح پیداشد و از صالح مابر تولد شد و او را هود نیز میخوانند و از هود ظن پیداشد و از ظن راغ و از راغ ساروخ و از ساروخ

نام خود را از نا حور تاج پیداشد و او را آفرینند و از آن روز ابراهیم خلیل الله بود و آمد و لوط پیغمبر را در زاده ابراهیم است
 و از ابراهیم اسمعیل از لطن لاجره بوجود آمد و از لطن سارا اسحاق تولد شد از اولاد اسمعیل محمد مصطفی و از اولاد اسحاق عیسی مسیح
 و دیگر پیغمبران تولد پذیرفتند بالجمله از اسحاق یعقوب پیغمبر پدید آمد و حق سبحانه تعالی او را موسوم با سر ایل خست از انست که
 لولاش را بنی اسرائیل میخوانند و از یعقوب یوسف و دیگر برادرانش پیداشدند و چون یوسف را پدرش بسیار دوست میداشت برادرانش
 حسد برده او را در چاه کنعان انداختند و تجاران او را از آن چاه بر آورده و در شهر مصر برده بدست قنقره که او را عزیز مصر نیز
 خوانند فروختند و زوجه قنقره زلیخا نام داشت بر یوسف عاشق گردید و چون دشمنش بر او زحید او را متمم ساخت و شوهرش یوسف را
 بزمندان فرستاد و بعد از چند سال فرعون بادشاه مصر او را از قید رهای بخشید و یکی از مقربان خود گردانید هرگاه که در کنعان قحط سال
 پدید آمد پدرش یعقوب و دیگر برادرانش با اولاد ایشان که جمله هفتاد و دو تن بودند آمده در مصر سکونت اختیار نمودند و یعقوب پیش
 یوسف هر دو در مصر بستر حیات گسترده اند از یکی از پسران یعقوب که لوی نام داشت قاضی پیداشد و از قاضی عمران بوجود آمد
 و از عمران مارون و برادرش موسی پیغمبر تولد پذیرفتند و نام خواهر ایشان مریم بود و موسی پیغمبری بود که سوک عیسی مسیح
 همچون او دیگری بر خاسته یکی از معجزاتی او این بود که عصی در دست او حکم الله تعالی را میگشت و او با حق سبحانه تعالی همکلام
 میشد ازین است که او را کلیم الله میخوانند از معجزه او دریا نیل خشک شده و او بنی اسرائیل که حمله تن سوک زنان و طفلان زیاده
 از ششصد هزار بودند از دست تعدی فرعون رها نموده از آن دریا عبور ساخته بزمین کنعان آورده و چون فرعون تعاقب
 ایشان نمود با تمامی لشکر خود در آن دریا غرق شد و این واقعه در دو هزار و پانصد و پانزدهم سال بعد از آفرینش و دیگر از چهار صد
 و هشتاد و پنج سال پیش از تولد عیسی مسیح بوقوع آمده الحاصل از نسل یعقوب داود پیغمبر تولد شد و از داود سلیمان پیغمبر بوجود
 آمد و از نسل سلیمان بن داود شخصی بنام یعقوب پیداشد و از یعقوب یوسف بوجود آمد و این آن یوسف است که با مریم مادر عیسی مسیح
 منسوب شده بود اما پیش از آن که با هم شوند مریم از روح القدس حامله یافته شد و نسبت مریم به یحیی واسطه بداد و پیغمبر میرسد

ذکر بشارت مریم و متولد شدن عیسی مسیح

چون چهار هزار سال بعد از آفرینش منقضی گشت همدان روز علی اصباح و قتیکه مریم در خانه خود بنده لرحق سبحانه مشغول بود
 که فرشته جبرئیل نزد وی آمده بشارت داد و گفت که مریم جاسی با خرف النسا خدا همراه تست و با تو راضی است مریم
 که دختر دوشیزه بود و از کلام او مضطرب شده در اندیشه افتاد که آیا این چه نوع بشارت است فرشته خدا گفت که ای مریم مترس
 زیرا که خدا با تو خوش است و من اینک بشارت آورده ام که تو آلبتن خواهی شد و پسری خواهی زاسد و نام او عیسی خواهد
 زیرا که او رسول بزرگ خواهد بود و فرزند خدا تعالی خوانده خواهد شد مریم گفت این چگونه تواند شد حال آنکه من روی مردی
 ندیده ام ملک جواب داد که نزد خدا هیچ امری محال نیست به آنکه روح القدس بر تو نازل خواهد نمود و سایه خدا تعالی بر تو خواهد
 بنا بر آن آن مولود مقدس فرزند خدا خواهد شد و بنوشتش تا با پدر خواهد ماند و ایضا ط که زوجه زکریا و خویش تست او نیز در حاکم
 سیری ضعیفی نشسته است که از قدرت کامله حق سبحانه تعالی بارور شده است و پسری خواهد زانید و نامش یحیی خواهد
 خواهد شد و او پیشتر و آن مولود مقدس خواهد گردید بالجمله روزیکه جبرئیل بشارت بمریم آورد آن روز مطابق بود با روز
 بست و تسوم مارچ چهار هزار و هفتصد و نهم سال از تاریخ که آن تاریخ جولایی گویند و چهار سال و نه ماه و نه روز پیش
 از آغاز تاریخ عیسوی قدیمی موافق بست و تسوم آذر سال سه صد و هفت و هشتاد و هشت سال از تاریخ روز

مواقف پانزدهم ماه میان سال متناهی و مقصد و پنجاه و شش و دو و چهار هزار سال بعد از آفرینش و بدایتش ابوالیاس آدم و آن سیم
عشرت افزاد و زری مبارک و موصوف بود با صفتهای چند اول اینکه عیسی بود و دیان بود و دوم اینکه تیر علم در آن روز
چند پیش از طلوع آفتاب بر توی شرف بدولت سراسر حل انداخته سیوم و اینکه غریب آن حالت تیر صغر مخفف گشته و از
غصوف بره شده بجلوه گری تمام رخ بر آید و در آن روز جهان را از بر توی جمال خود منور ساخته بود با جلوه ماه بعد از بشارت میوم
عیسی مسیح و بجهان آورده و شش و پیش از ولادت آنجناب یحیی پنجم ولد زکریا بوجود آمده و درین ایام در میان قوم ما
رسوم عید بشارت بر روز بخت و پنجم ماه مابیح در روز تولد یحیی بر روز بخت و چهارم ماه چون در روز میلاد خداوند عیسی مسیح تاریخ
بخت و پنجم ماه و سیم را میسازند و تاریخ عیسی که حالا راجع العصر است چهار سال و هفت روز بعد از ولادت آنحضرت بمطهر
آورده اند با جلوه چون حکم هر و دیس پادشاه یحیی پنجم بشهادت رسید آنخداوند بشارت ام سالگی شروع بدعوت خلق نمود و معجزات
که از دست آنخداوند عمل آمد در مختصر گنجایشی ندارد چون هفت سال بدعوت خلایق پرداخت و از عمرش سی و شش سال
و نه ماه گذشت پطلیوس پلاطوس پادشاه یهودیه او را مصلوب ساخت و این سانحه پیرالم بر روز جمعه سوم ماه اپریل سنه سی و
عیسی که آنروز عید فتح یهودیان بود بوقوع آمده سیوم روز بعد از وفات بر روز یکشنبه از قبر برآمده و چهل روز دیگر بر زمین
مانده و حواریان را تعلیم و تسلیم نموده و وعده فرستادن روح القدس بر ایشان کرده بر آسمان صعود نمود و بعد از چند روز
چون حواریان بوجوب وعده از روح القدس ملوک گردیدند بدعوت خلق پرداخت و از برکت روح القدس بزرگتر و عظیم از این ظهور آمدند
بر زبان یونانی روح القدس را فارقلیط میگویند و اهل اسلام تصور میکنند که عیسی مسیح وعده فرستادن فارقلیط کرده بود و اسرار
بر محمد نموده این غلط فہمی ایشان است فارقلیط روح القدس را گویند یعنی روح القدس را و بر هر که نازل شود صاحب قدرت گردد
چنانچه حافظ شیرازی فرموده بیت فیض روح القدس از بار مد و فرماید: دگران هم بکنند آنچه سیما میکرد با جلوه
از زمان مخلوق شدن ابوالبشر آدم تا متولد شدن خداوند عیسی مسیح چهار هزار سال و از میلاد عیسی تا آغاز تاریخ عیسی
چهار سال و از شروع تاریخ عیسی تا سال حال یک هزار و هشتصد و چهل و هشت سال شمسی است و گشته است *

مات اول از آغاز سنه هجرت لغایت سال یکصد و شصت و یک
ذکر در تولد و وفات محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم

چنین روایت میکنند که محمد مصطفی رسول اهل اسلام از اولاد اسمعیل بن ابراهیم خلیل الهی است و نام پدرش عبدالمطلب بن عبد
بن تاشم بن عبدالمطلب بن قصی بن کلاب بن مره بن کعب بن لوی بن غالب بن فہر الشہور قریش بن مالک
بن النضر بن کنانہ بن خزیمہ بن مدرکہ بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان و از عدنان تا اسمعیل بن ابراهیم
مختلف فیہ است و ولادت او در شهر مکه از لطن آمنہ بنت دہب بن عبدالمطلب بن زہرہ را در قصی بن کلاب مذکور
در زمان دولت نو شیروان عادل پادشاه فارس بوقوع آمده چنانکه خود فرموده است که ولدت فی زمن الملک العادل
و در اوقات از ملک نو شیروان چهل سال گذشته بود و ایام ولادت او عام الفیل است و عام الفیل آن سال است که گویند
که در آن سال یکی از ملوک یمن که ابرہہ نام داشت با فوجی عظیم و فیلان کوه خلیل مشہور باصحاب فیل بارادہ تمیدیم و نجیب
خانہ کعبہ بر کمر آمده بود و مرغان از هوا سنگ ریزہ بار بر ایشان باریدہ ایشان را بپست و ہلاک ساختہ بودند و
اعلم بالصواب و این واقعہ پنجاه و نہ سال قمری پیش از ہجرت بوضوح پیوستہ و محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم در حیات

سال پنجاه و پنج روز بعد از آن سال که از ما در وجود آمده یعنی بتاریخ هشتم ربیع الاول روز دوشنبه و آن تاریخ مطابق است
 با بستم ابریل ماه انگریزی سال پانصد و هفتاد و یک عیسوی موافق با بستم نیتان ماه رومی سال هشتصد و هشتاد و دو و سکنی
 اما بعضی علماء که ایام ولادت او را بتاریخ دوازدهم ربیع الاول نوشته اند محض غلطی نماید زیرا که راویان بالاتفاق میگویند
 که عمر رسول وقت وفات شصت و سه سال قمری بود و بعد از هجرت ده سال در مدینه اقامت داشته پس ظاهر است
 که ولادت او پنجاه و سه سال پیش از هجرت دست داده و در آن سال از روی حساب نجوم تاریخ دوازدهم ربیع الاول
 بروز جمعه افتاده بود و تاریخ هشتم روز دوشنبه و این درست است بیست و اختلاف این و آن سر رشته را کم کرده اند
 شد پریشان خواب من از کثرت تعبیر با همچنین خلاف بسیار نموده اند چنانچه در حدائق الانوار تصنیف فخر الدین محمد رازی
 مرقوم است که حمزه اصفهانی روایت میکند از محمد بن جریر طبری که او گفت علماء خلاف کرده اند در وقت ولادت رسول
 و مقدار تفاوتی که در آن خلاف کرده اند پیش از هشت روز نیست بعضی گفته اند که ولادت او در دوم ماه ربیع الاول بود
 و بعضی گفته اند در هشتم این ماه بوده و بعضی گفته اند در دهم این ماه بود و خلاف آورده اند در وفات پدر او عبد الله گفته اند
 که رسول هنوز در شکم مادر بود و بعضی گفته اند که وفاتش بعد از ولادت رسول بهشت روز بوده و خلاف کرده اند
 مادر او بعضی گفته اند شش ساله بود و بعضی گفته اند که بعد از آن وفات یافت که رسول بهشت ساله بود و خلاف کرده
 در مقدار سال او آنوقت که در صحبت عم خود ابی طالب بشام رفت بعضی گفته اند نه ساله بود و بعضی گفته اند که دوازده ساله بود
 و خلاف کرده اند در مقدار عمر او در وقت عمارت کعبه بعضی گفته اند که بست و پنج ساله بود و بعضی گفته اند سی و پنج ساله بود
 و در نگارستان هم مرقوم است که چون درسی و پنج سالگی رسول قریش تعمیر خانه کعبه میکرد و در رسول حجر اسود را بست
 خود بر رکن عراقی نصب فرمودند اما اتفاق بر آن است که چون او را چهل سال قمری تمام شد حق تعالی او را برای
 دعوت بخلق فرستاد و آن سال احدی و اربعین عام الفیل بود موافق سال احدی و عشرين و تسعمائة یکم در مطابق
 ششمه شصت و ده عیسوی و در آن مدت از ملک کسری پرویز بن هرمز بن نوشیروان عادل نوزده سال گذشته بود
 و چنین نوشته اند که رسول بعد از نبوت تا شش سال بدعوت خلق مشغول نشد و بعد از آن دعوت ظاهر کرد اما پیش
 از آن که دعوت ظاهر کند چندین کسان ایمان آورده بودند اول ایشان زوجه او خدیجه بود بعد از آن خادم او زید
 ابن حارث بعد از آن علی ابن ابی طالب که در آنوقت عمرش شش سال بود و ابی بکر صدیق و عثمان ابن عفان و عبد الله
 ابن عوف و سعد ابن ابی وقاص و زبیر ابن العوام و طلحه ابن عبد الله و چنین آورده اند که پدرش عبد الله نزدیک داشت
 خود عبد المطلب جد رسول را برای تربیت او وصی گردانید و چون رسول بهشت سالگی رسید عبد المطلب نیز شش سال
 به برید و برای تربیت رسول علم ابی طالب را پسندید و چنانکه حق تربیت است که تا به بلوغ رسید در سال سیزدهم
 ابی طالب او را همراه خود برای تجارت بشام برد و چون بست و پنج ساله شد خدمت خدیجه بنت خویلد را اختیار نموده
 بکشت او و بشام به تجارت رفت و سه سال بنجدمت او بسر برد و بعد از آن چون بهر بست و هشت ساله رسید خدیجه را خواست
 و عمر خدیجه در آنوقت چهل ساله بود و خدیجه پیشتر در جباله کح عقیق بن عابد بن عبد الله مخرومی بود و از وی یک پسر و یک
 دختر داشت بعد از او بماله ویرانخواست و از و نیز دو فرزند بوجود آمده بودند و بست و دو سال بعد از این خدیجه بمحرم
 شصت و دو ساله وفات کرد و سه روز پیش از وفات خدیجه عم بزرگ رسول یعنی ابو طالب بهر ششاد ساله داشت

هستی ازین عالم برداشت و این واقعه سه سال پیش از هجرت در دهم سال وحی بآیه بود که بوقوع آمده لهذا آن سال را
عام الحزن گویند تا آنکه خدیجه در حیات بود رسول زنی دیگر خواسته اما بعد رحلت او چاره زمان دیگر بعبادت و روح خود آورد
اسامی زوجات اولین و بهترین ایشان خدیجه بنت خویله بود و بعد از آن سوده بنت زعمه بعد از آن عایشه بنت
ابی بکر صدیق که از نسل قریش بود و سناکت با او و در که فرموده و حصه بنت عمر بن خطاب و ام سلمه بنت ابی امیه و ام حبیبه
بنت ابی سفیان و رمدیه او نیز از اهل قریش بود و پیش ازین ام حبیبه در کنج عبید الله بن جحش بود و از دو دختری داشت
حبیبه نام از آن سبب او را ام حبیبه بنخوانند و جویریة بنت حارث و صفیه بنت حمی ابن اخطب و زینب بنت جحش که زوجه بیتم
بن حارث بود و چون وی طلاق داد رسول او را زنی خواست و سیمونه بنت حارث که خاله ابن عباس بود و زینب بنت
خرنیمه و چهار زوجه گان دیگر از آن جمله در حیات رسول نه ازواج او زنده بودند و اسامی بعضی از زوجه گان ازین بابی مولوی عبدالرحمان بجا

در یافت گردید *

رباعی

* * *

نه جفت نبی که پاک بودند هم * * * عایشه و خدیجه محترمه
با ام حبیبه حصه بود و زینب * * * سیمونه صفیه سوده ام سلمه
و رسول را از خدیجه چهار دختران و سه پسران بوجود آمده بودند اسامی دختران فاطمه و زینب و رقیه و ام کلثوم
و از پسران طاهر و طیب و قاسم و از کنیزکی که نام او مار قبطی بود پسری دیگر آمده نام او ابراهیم چنانکه جامی فرموده اند برآ
فرزند نبی قاسم و ابراهیم است * * * پس طیب و طاهر از سر تعظیم است
با فاطمه و رقیه و ام کلثوم * * * زینب مشرار تر از سر تعظیم است
ابراهیم که در ماه ذی الحجه سنه ششم از هجرت تولد شده بود بعد از یک سال و سه ماه و روز و شنبه دهم ماه ربیع الاول
سنه دهم از هجرت فوت کرده و نوشته اند که بعد از آن روز که او وفات نموده کسوفی واقع شده بود و کسوف واقع شد
مگر بر ذیل ماه و سولف از روی حساب نجوم دریافته که کسوفی که در آن سال واقع شده بر ذیل ربیع الثانی بود و او غلب
عطی در تاریخ کرده باشند تا اهل اسلام این واقع را از معجزات تصور نمایند و الله اعلم با جمیع هر یکی ازین پسران که کبر
شد و کوی از دنیا رفتند اما از دختران فاطمه در کنج علی ابن ابی طالب بود و زینب در کنج ابوالعاص بن ربیع بود
و رقیه در کنج عقبه بن ابی امیه بود و گویند که چون سوره نعت نازل شد ام جمیل که زن ابی امیه بود از آن دختر ششم شد
و عقبه را بر آن داشت که رقیه را طلاق داد و چون طلاق داد عثمان بن عفان او را در کنج خود آورد و چون رقیه از دنیا
رفت رسول ام کلثوم را عثمان داد و همه اولاد رسول و حضور او وفات کردند مگر فاطمه قریش ششماه بعد از وفات رسول
زنده بود و کما حاصل چون رسول پنجاه و سه ساله شد سبب معادلت اهل مکه بتاریخ غره ماه ربیع الاول روز و شنبه از مکه بطبر
مدینه هجرت نمود و بتاریخ دوازدهم آن ماه که روز جمعه بود در آن شهر رسیدند اهل اسلام آغاز سنه هجری از همین سال
مقرر داشته اند از غره ماه محرم و آن روز مطابق است با روز جمعه شانزدهم جولائی ماه انگریزی سال ششصد و بیست
و دو و عیسوی و موافق شانزدهم تموز ماه رومی سال نه صد و سی و سه پسندری و گویند که رسول بعد وحی سیزده سال در مکه
مقیم بود و بعد هجرت ده سال در مدینه اقامت داشت و چون شصت و سه ساله شد رخت هستی ازین عالم برداشت و در
عمر اقامت او و دیر شب و بطی که کمر و مدینه را گویند از روی حساب حمل ازین بیت مستفاد گردد و عجب است *

ز عمر نبی صلی الله علیه و آله نبوت گنج است + به یکین صلی الله علیه و آله و در مدینه نوزدهست ایضا عمر بنی صلی الله علیه و آله و فی النبوک صلی الله علیه و آله + و فی مکتب صلی الله علیه و آله و فی المذینة صلی الله علیه و آله و مشهور در میان علمای امامیه آنست که وفات رسول در روز سبت و هشتم ماه صفر واقع شده و بعضی نوشته اند که در آن روز یکارگشته و بعد سیصد و روز وفات یافته و در قصص الانبیاء مرقوم است که توفی رسول الله یوم الاثنين الثاني عشر من شهر ربيع الاول مثل یوم الذی یعنی وفات رسول بتاریخ دوازدهم ماه ربيع الاول روز دوشنبه که موافق روز تولد است ببالانیزم از هجرت بوقوع آمده و در شهر مدینه مدفون گشت و روز وفات او مطابق است باشتم جون ماه انگریزی سال ششصد و بیست و عیسوی و از نوادر اتفاق آنکه هشت روز بعد وفاتش پادشاه فارس که یزدجرد نام داشت بتاریخ یزدجردی را وضع ساخته چنانکه آغاز آن بتاریخ مطابق است با تاریخ بستم ربيع الاول روز دوشنبه مطابق شانزدهم جون ماه انگریزی سال مذکور عیسوی و تاریخ وفات رسول که در کتاب مخبر الواصلین تصنیف محمد فاضل اکبر آبادی که در زمان شاهجهان پادشاه ظهور نموده مرقوم است

چندی از آن تاریخها اینست به تمییز خارجی + تاریخ به تقمیه + + + + +

چو شفیع الورا حکم خدا	شد ز دار الفنا بقصر بقا	عسکران شاه قبله کمال	ابن عباس گفت تهنیت
روز تو بود نعل کن محمود	گفت شاه نجف دوشنبه بود	سال قلش خرد به تعمیر خواند	از محمد زمانه خالی ماند
شد رقم سال نعل آن مالی	حیف بی احمد است دین مالی	باز تاریخ نعل او بر خوان	گفته اند از فراق ابی جان
سال قلش بگو به ناله و آه	کز مدینه بند سببه آه	چون مولف بهمت استخوان طبع	تاریخی چند گفته بود از آنکه این تاریخ

در وفات اوست + تاریخ از مولف + + + + +

وقت تنوع روان بخواند رسول + کله لا الا الا هو + پس اگر سال رحلتش خواهی + لفظ دیگر بگیر الا هو

ایضا

سال فوت رسول پسیدم + حاجی گفت لفظ حج آمد
 ذکر غزوات رسول صلی الله علیه و آله و سلم اول غزاید است که موافق روایت حدائق الانوار بتاریخ هجری
 ماه رمضان بوده ببالانیزم از هجرت مومنان نصرت یافتند و کافران هریت نهاد کس از کافران کشته شدند و بقای
 اسیر گردیدند و علی ابن ابیطالب ماص بن حمید و لید بن قنیه را بکشت و حمزه بن عبد المطلب قنیه بن ربیع را بکشت و عمر بن
 خطاب خال خود العاص بن هشام بن المغیره را بکشت و عبد الله مسعود ابو جهل را بکشت و از مسلمانان چارده تن شهید شدند
 شش از مهاجر و هشت از انصار و دهم غزاه احد بود بتاریخ هجری ماه شوال روز دوشنبه سال سیوم از هجرت
 درین معرکه رومی رسول صلی الله علیه و آله مروج گردید و حمزه بن عبد المطلب کشته شد سیوم غزاه خندق بود درین لشکر کافران
 ابوسفیان بود درین غزایشش کس از مسلمانان شهید گردیدند و بخت رفتند و کس از کافران کشته شدند و بدین
 ششماقتند و مولف گوید که این عجب عالیست که مسلمانان کافران را کشتند ایشان را بدین میفرسیند و کافران که
 مسلمانان را کشتند ایشان را بخت میفرسیند چهارم غزاه بنی النضیر است که در سال ششم از هجرت اتفاق افتاد
 درین سال قصه افک عایشه واقع شده و رسول بعد از مراجعت ناسا به پادشاهان عرب و عجم چون قیصر و کسری و
 ملک یمن و غیر ایشان فرستاد و پنجم غزاه خیبر بود در سنه سبع از هجرت و چون خیبر فتح شد زنی خود پسید
 که رسول الله از گو سفند کدام عضو دست ترداد و گفتند ذراع یعنی گوشت دست و پای پس آن زن برفت و گو سفند

بریان کرد و ذراع را زهر آلود کرد و در خدمت پسر بشیر بن البراء پاره در دامن نهاد و خورد و رسول نیز پاره در دامن نهاد
 هر چند میخایند نمی توانست از دامن بیدخت و گفت این ذراع مرا خبر میدهد که من زهر آلودم پس آن زن را خواند حال
 پرسید زن اعتراف کرد رسول پرسید چرا چنین کردی گفت با خود اندیشه کردم که اگر دوی پیغمبر است خود دید اند و اگر نیست
 مردم از خلاص شوند ششم غزاه و اودی القری بود و آن هم درین سال بود بعد از غزاه خیبر و درین سفر
 جلد اصحاب بخواب شدند چنانکه نماز را یادشان فوت شد و رسول بلال را فرموده بود که بیدار باشی و صبح همه را بیدار کنی
 او هم بخواب رفت و روز دیگر جلد اصحاب از گراما آفتاب بیدار شدند رسول بلال را گفت چرا چنین کردی گفت آنکه
 نفس شریف تر از خواب مشغول کردم مرا هم بدان مشغول نمود رسول او را تصدیق کرد هفتم غزاه حبشه بوده
 و امیر شکر ابو عبیده بود و مردم در آنوقت از بی برگی و تنگی طعام عاجز شدند حیوانی عظیم از مروج دریا بیرون افتاد و
 ایشان بدان آسودند گویند که آن حیوان در بزرگی چنان بود که ابو عبیده یک استخوان پهلوی او استاده کرد و نگاه
 مردی بر شتر نشسته از زیر خم استخوان بیرون رفت و شتر سوار را بر بزم استخوان نیامد و این واقعه در سال هشتم بود
 از هجرت هفتم غزاه مونه بود و در میان بزمیت شدند هفتم فتح مکه بود و رسول درین سال ده هزار
 مرد جمع کرد و مکه را گرفت و در آن روز ابو سفیان و پسر او معاویه ایمان آوردند امیر حمزه عم رسول بوده و پسر
 عبد المطلب عبد المطلب را سیزده پسران بودند ابو طالب و عباس و حمزه و عمارت و ابولکب و الفداک و عبد الله
 پدر محمد و ابو جهل و المقوم و زبیر و قطام و ضرار و عبد الکعبه و جک احد که بموجب روایت حدیثی الانوار تاریخ
 هفتم ماه شوال سنه سیوم از هجرت و بموجب خبر الواصلین سلسله ماه ذیقعد و واقع شده همدین جنگ امیر حمزه به
 شهادت رسیده و روی رسول در همین جنگ مجروح شده تاریخ شهادت او که در کتاب خبر الواصلین قوم نیست تاریخ

بیگمان حمزه سید شهید است	که خدا و رسول هر دو گواست	بر ره شمع مصطفی بوده	عم مصطفی حسد ابوده
روز جنگ جد شهید شده	پیشانی همه سعید شده	سلح ذیقعد و ذیقعد بود	که شهادت یافت آن شهید
عمر او دوج و نه سال	کان زمان رفت نهم سال	سال افلاک نه کم نه افزون شد	اهل دین از زمانه سرور شد

فاطمه الزهرا بنت رسول است و نام مادرش خدیجه در ماه سفر سال دوم از هجرت در شهر مدینه بعقد نکاح
 علی ابن ابیطالب منعقد شده و در ششم ذی الحجه اتفاق زفاف افتاده در آن سال عمر علی نسبت پنج سال بود و عمر
 فاطمه سیزده سال و حضرت امام حسن و امام حسین و دیگر فرزندان از وجود آمده و بعد وفات رسول شب روز
 گریه و زاری میکرد تا آنکه بعد از پنج ماه و بست و یک روز شب دوشنبه سوم ماه رمضان سنه یازدهم از هجرت درگذشت

تاریخ از کتاب خبر الواصلین

فاطمه آنکه سید مدینه	برگزید شش بعقده سینه	در شرف پیر از همه نسوان	دختر مصطفی است بیگانه
اوست بی شتابه بنت رسول	لقب او صفیه است و بتول	بعد شش ماه سیاه کونین	نقل کرد آن عقیقه دارین
بود تاریخ سیوم از رمضان	که شده فاطمه بعدن جان	سال فوتش ز تمییه بر خوان	ماند دنیا با تمییش بی جان
قبر او جنب رودخانه سرور	گفته اند اهل دین فضل هنر	لیک بر دفنش خدمت علیم	این سخن بس بود بطین سلیم

و که خلافت ابوبکر صدیق و عمر و عثمان و علی رضی الله عنهم

13

13

13

13

13

13

13

۳۲	بن جزمی و دو کم نو دفرمود	بندهم از مه رجب بوده سال نقلش ز در د و غم نخوان	روز آدینه نقل منبر بوده
	سال عمر شریف آن سعود ماند آفاق خالی از سلطان		امیر المومنین عثمان ابن عفان بن ابی العاص بن امیه بن عبد الشمس بن عبد مناف و نسب او بعد مناف به نسب رسول عربی می پیوندد و بعد شهادت عمر جمیع صحابه اتفاق نمود عثمان ابن عفان را بر سرند خلافت نشاندند و متقاد او شدند چون قریب دو از ده سال خلافت نمود او را نیز مانند عمر در عمر شهادت دو ساله شهید نمودند این واقعه بتاریخ پیچیدم ذی الحجه ببال سی و پنج از هجرت بوقوع پیوسته مدت خلافت او دو از ده سال کم دو از ده روز و زو و تاریخ وفات از مخبر الواصلین نوشته شد
۳۵	ده و دو سال خلافت اند چونکه او دال خیر و حسان بود	حامی دین مصطفی بود جمعه و بعدم ذی حجه بود	آنکه صاحب حیا بوده سوی فردوس و چو غم نمود
	خلق را در ره شریعت خوا در سنه دال رحلتش فرمود		حضرت اویس قرنی گویند که او هرگز با کسی اختلاط نمیداشت اگر کسی بحجت ملاقات میرفت میگفت که با ما ترا با خدا کاری هست یا نه اگر با خدا کاریست با من چه کاری و اگر با خدا کاری نداری با تو چه کاری و در معرکه که علی را با معاویه پیش آمده بتاریخ هفتم شوال سنه سی و هفت هجری شهادت یافت دین تاریخ در وفات او از کتاب مخبر الواصلین است که از ان سال سی و نه استخراج می یابد تا تاریخ بتعمیه
۳۹	در قالیکه با معاویه بود تفق بروفات و رحلت او حیف ما می برون شده حیا	قدومه دهر مقتدای زمین بشب جمعه هفتم شوال ناصری گفت سال رحلت او	عمده او یا اویس قرن نقل کرد از جهان خزان طلال در سنه سی و هفت یاسی و دو
امیر المومنین علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه			
عم زاده رسول است و امام اول نبوی روز تولد او هشتم ماه جمادی الاول است و موافق مشهور سنه دهم ماه رجب سی ام سال بعد عام الفیل یعنی بست و سه سال پیش از هجرت در شهر مکه اندرون حرم کعبه از بطن فاطمه بنت اسد تولد پذیرفته چون بست و پنج ساله شد یعنی در سال دوم از هجرت رسول دختر خود فاطمه زهرا را با و داده و حضرت امام حسن و امام حسین و دیگر فرزندان از ایشان بوجود آمده و علی بعد وفات رسول و دیگر خلفای یعنی ابوبکر صدیق و عمر ابن خطاب و عثمان ابن عفان که یاران رسول بودند بر سرند خلافت و امارت نشسته اما بسبب معاوات معاویه ابن ابی سفیان که مدام با او جنگ داشت در سال سی و هفت از هجرت غارت اختیار کرده در کوفه اقامت پذیرفت و باعث دشمنی معاویه بنیت که در خلافت عمر و عثمان حکومت شام بر معاویه مقرر بود چون نوبت خلافت به علی رسید عزل نام برد و فرستاد معاویه گفت که اطاعت علی آنوقت بر من واجب باشد که او قاتلان عثمان را بمن تسلیم کند تا قصاص کنم و اهل شام را بدین فریفت و به مخالفت علی مشغول شد و بدان سبب جنگ صفین واقع شد و درین معرکه بموجب روایت حدائق الانوار و انباء هزار کس در یک شب کشته شدند و بجاقت خلافت بر معاویه قرار گرفت چون بمبار علی با خوسید عبدالرحمن ابن عوف مشغول حیات او را از میان گلشن زندگانی بیرون آورد و آن چنان است که چون علی از جنگ نمرودان که با معاویه ابن سفیان روداده بود نجات و فیروزی معاودت نمود خواست تا کسی بکوفه رفته خبر فرج را بگویند رساند عبدالرحمن ابن عوف گفت من این			

شده و با کوفه رسانم و خفت شده کوفه آمد و خبر فتح کوفه می رسانید که ناگاه بر در خانه رسید که آواز دفت و نی ازان می آمد
جمعی زمان را دیدند بر آراسته و زنی جمیده نام او قطامه در میان ایشان نشسته چون نظر بر واقعا آتش عشق او در سینه
جدا از همان شعله زدن گرفت و آن زن از قبيله سیم الرباب بود و آن قبيله خواجه بود و علی در جنگ نهران ایشان را بقتل
رسانیده چون ابن ملجم دریافت نمود که او سیوه است پرسید مرا بشوهر قبول کنی گفت بشوهر آنکه قتل علی ابن ابیطالب اختیار نما
که او پدر و برادر مرا کشته است او قبول نمود آن زن دو کسان دیگر همراه ابن ملجم کرده داد و آن سه کسان از انجا روانه گشته بجهت
وقت می جست روزی وقت شام این هر سه کسان در مسجد کوفه آمده پنهان شدند چون علی به مسجد آمده به نماز ایستاد و مسجد اول
بجا آورد و هنگامیکه نماز مسجد به برداشت ابن ملجم تیغ فرو آورد و چنان زخمی زد که کاسه سر شکافته شد بعد ازان آن هر سه کسان از انجا
گریختند چون حضرت امام حسن و امام حسین را خبر شد گریه و زاری کنان آمدند و امیر را در گلی می کرده بنامه آوردند بعد از ساعتی طایر وحش
بسوی عالم قدس پرواز نمود و این مقدمه شب بخت و یکم ماه رمضان سال چهل از هجرت بود قریب آمده مدت عمرش شصت و سه
سال مدت خلافت بموجب کتاب حدائق الانوار چهار سال و نه ماه بود تاریخ تقویم در وفات آن امیر ابن ملجم برید فرق علی و امیر
ابن ملجم سرش چو برید سال فو تش ازان عیان گردید و این چند بیت در تاریخ وفات او از مجمل الواصلین نوشته شد

تاریخ			
مکرم سال شهادتش جوی	سرانجام چو امیر گوی	باز سال شهادتش که جلوت	بجایمان آخر در حرف علی
سال فو تش در کعبه نموده	دای صد دای ژب شهنشاه	در نجف مرقد منور است	آسمان و زمین محط از دست
علی را پسر ده پسران و دختران بودند از جمله شش پسران در حین حیات علی فوت شدند و یازده پسران همراه امام حسین در کربلا شهادت میدادند و از جمله فرزندان کی امام حسن دوم امام حسین سوم عباس علی چهارم محمد حنفیه که در جزیره دریای شومنگ کشته شدند در کتاب هفت اقلیم مسطور است که چون روح مطهر آن امیر محمداً مقدس انتقال نمود اولاد عظام بموجب وصیت در آن شب جدش را در نجف اشرف که در دو فرسنگ کوفه بطرف قبله واقع شده برده در موضعی که حالا مطاف طواف عالم است مدفون ساختند و حکم وصیت موضوع را با زمین هموار گردانیدند که اعدای اهل طاع نیابند تا در سنه خمس و سبعین و ثانی یعنی سال یکصد و هفتاد و پنج هجری روزی مارون رشید که در آنوقت خلیفه بغداد بود در آن زمین شکار میکرد آهوی چند برشته که در فن آن امیر بود پناه بردند مارون هر چند سگان را بران آهوان دو اند و جانور را نباید مطلقاً تعرض نمودند و باز گشتند مارون تشبه کرد دید پیریکه در آن حدود می بود باز نمود که جسد امیر المومنین علی در انجا مدفون است لاجرم مارون ترک شکار کرد و از آن طواف بجا آورد و مردم مجاور شده روز بروز آبا و اجداد وانی جمعیتی دست میداد تا بعد از صد و هشتاد سال دیگر عضدالدوله دینوری در سنه ست و ستین و ثلث و ثانی بر زیر قبرش عمارت عالی ساخت و پس از دوازده سال خان عمارت بران افزود و خواجه عبدالکریم در نسخه بیان واقع می نویسد که در زمان سابق که کوفه معمور بود زمین نجف بیرونجات شهر کوفه بوده است عظمت عمارت کوفه در تواریخ سلف مرقوم است فاما بنحویست افعال ساکنان بدین شهر بخوبی خراب شده که حالا اثری از آثار مبانی آن پیداست مگر مسجدی که در محراب آن امیر المومنین را مجروح نموده بودند برقرار است و از مدفن تا محفل مسافت یک فرسنگ است در محرابی که آن امیر را زخم زده و بخت جلی نوشته اند که این مقل امیر المومنین علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه فقط در کتابی دیده شده که خواجه خیران که از اقوامی بلخ است مرقومش را بنجات در زمان سلطان سنجر ماضی بن ملک شاه سلجوقی دالی بلخ جمیع اعیان شهر را			

طلیعه مشرقی در میان نهاد و از روی توایح نیز تعیین یافت که مدفن او در همین زمین است بعد از توجیه و تدریج و حاضر شد
که در میان آن لوحی از سنگ سفید پیداشد و بر صفحه آن لوح این چند عبارت منقوش بود: «یا قریب القدر» یعنی رسول الله صلی الله علیه و آله
و سلطان حسین مرزا دلی برات بر مرقد او عمارت تعمیر ساخته و الله اعلم امام المسلمین حسن فرزند بزرگ علی ابن ابیطالب است
که از بطن فاطمه بنت رسول تولد پذیرفته امام دوم است در روز ولادت او پانزدهم شهر رمضان سال سیوم از هجرت است و مولود
تاریخ هجرت است سال زاد آن او ۴۰ اگر چه بعد وفات پدرش قبایل عرب او را کوفه بر سرند خلافت نشاندند لیکن بعد از
شش ماه بسبب خصومت معاویه ترک خلافت کرده از کوفه بدینیه رفت در حدائق الانوار مرقوم است که رسول خبر داده که خلافت
بعد از وی سی سال باشد و بعد از آن ملک باشد و چون علی ترضی انتقال کرد از مدت سی سال شش ماه مانده بود و آن شش ماه
از آن حسن بود و چون امام حسن در اصحاب خود جمعی نپذیرید بعد از شش ماه ملک بمعاویه تسلیم کرد و معاویه بدام بفع او سیکو شد و آنکه
پسرش یزید زنی دلاله را نزد اسما که زن امام حسن بود فرستاد تا او را بکشد و حیل بر آن آورد که امام حسن باز هر دو خانچه او چند
مرتبه بطبع جابه چشم امام حسن را زهر در سل و خربا آمیخته داد و مرتبه آخر الماس سالیله که یزید بدو فرستاده بود باب بیاخت
چون امام حسن آن آب را نوشید جگر پاره پاره گردید و از خلق او بگردن آمد و جان داد این مقدمه بشب جمعه است و ششم
ماه صفر در سال پنجاهم از هجرت بمصر حمل و بهشت ساگی بوقوع آمده و بعضی هفتم صفر سنه تسع و اربعین نوشته اند با کلمه بعد از وفات
امام حسن زن یزید گرفته فرستاد که حال را بموجب اقرار بمقتضای خود در آنکه امام حسن را دور ساخته یزید گفت با فرزند
پس غیر و فاکر دی با من نیز وفای کنی آن نادان هم شو هر از دست داد و هم بمقصود و نرسید بعد وفاتش امام حسین برادرش
مؤمن علی که مشهور بمحمد خفیه است حدیث را در مدینه برده نزدیک کور غریبان مدفون ساختند مولف این بیت در تاریخ مذکور

تاریخ از مولف

ایضا

۵۰	بگیرای مومنان پای حق را	شود تاریخ فوتش زان هویدا	به شکل گل حسن بن علی بود	از آن تاریخ فوتش زان گل
۵۰	و این چند ابیات در تاریخ وفاتش از مخیر الصلین نوشته شد			
۵۰	حسن آن بادشاه کون مکان	گفت او ابو محمد دان	بعد حیدر خلافت آن شاه	پنج ماه و سه روز پیش ماه
۵۰	ختم بر ذات او خلافت شد	بجایان نقشه داد آفت شد	بود تاریخ هفتم ای سحود	سفرش در ماه صفر بود
۵۰	آستینای تمام بسم الله	آن دو حرف است سال طاعت	با تم گفت سال نقل امام	حیف اتفاق ماندنی اسلام
۵۰	امام المسلمین حسین برادر امام حسن است و پسر دوم علی ابن ابیطالب امام سیوم است در روز ولادت او سیوم سال چهارم از هجرت و مولدینه تاریخ سال مولود او سر دین است و چون معاویه ابن سفیان در سال شصتم از هجرت از دنیا رفت و خلافت بر یزید رسید نامه عتاب در مدینه بر ولید فرستاد که حسین را در بیعت من بخوان و ولید نامه را پیش امام حسین برداد نامه را خوانده در خشم شد و گفت من در بیعت او چگونه در آیم که او از اهل دوزخ است یزید با او دگر گفت بر ولید نوشت که چون این نامه بر تو رسد چنان کنی که سر حسین را بمن فرستی و ولید دگر وحیده شد که حسین را بکشد تا آنکه اهل کوفه امام حسین را نامه فرستاد که زود بیایید که ما بتو بیعت کنیم چنانچه امام حسین با اهل بیت خود بطرف کوفه روانه شد در اتنامی راه چون بمیدان کربلا رسید بالشکری که یزید بر دفرستاده بود و چارگر دید آخر جنگ شروع شد و امام حسین از دست شتر شهادت یافت بعد از آن سرش را از تن جدا ساخته و دختران و زنان او را قید کردند و			

یزید بن ابی امیه است او شش ماه بعد از وفات معاویه تاریخ دهم ماه محرم سال شصت و یک هجری بوقوع آمد و بعضی علما که سال وفات بسال شصتم از هجرت نوشته اند بعضی خط است شیعیان روز شهادت او را روز غر اگر فتنه و درین روز بنوحه و بکا مشغول شدند بنی امیه این قدر امید ساختند بنی امیه و ولاد معاویه و بنی زید و اباناش را گویند بقدر بختی فتنه ها و کلا فتنه کرده نیز یکصد کم از سال وفات میشود چندی از ان اینست تاریخ جمعه و عاشور محرم بود که سوی خلد امام نقل نمود سال فوتش بگفت غمگینی سر دین را برید بنی دینی ایضا من چه گویم که طبارا واقعتا آه می آید بدون از اسم ذات و این هر دو تاریخ تعمیه خارجی است یعنی اگر سر دین که دال است دور کرده شود باقی ماند حروف یا و نون که عدد آن شصت است و مراد از اسم ذات الله است پس اگر از لفظ الله عدد لفظ آه دور کنی هم شصت عدد باقی ماند و این تاریخ از مولف این اوراق است در باب وفات پنجمین یعنی محمد و فاطمه و حسین و علی و حسن و تاریخ از مولف

رغم بیخ فکر و دویدم بهر چمن در شوق دیدن گل تاریخ عجبتر	هر غنچه را کشودم و جستم زهر گلی	ناگه ناز بلبلی آمد بگوشت من
احمد و فاطمه و حسین علی حسن تاریخ فوت شانج الارین	اول و دوحرف بهر محمد و فاطمه	باقی سه حرف بهر حسین علی

امام مسلم بن الحادین امام چهارم و خلف الصدق امام حسین است در سنه سی و هفت هجری ولادت یافته و در سنه نود و پنج هجری در زمان خلافت ولید بن عبدالملک از جهان رحلت نموده نام مادرش شهر بانو است که دختر زید بن

بادشاه فارس بود	تاریخ از کتاب مخبر الواصلین	+	+	+	+	+	+
آن امام زمانه زین عباد	مثل او مادر زمانه نژاد	آنکه او هست رتبه اعلی	شده سال ولادتش و الا	سال ترحیل آن شهید	اریب دین بود گفت هفت	سال نقلش بسینه با سبت	گفت هفت دلی ز عالم رفت
شب شبینه امام نقل نمود	چندیم از مر محرم بود	سال ترحیل آن شهید	سال نقلش بسینه با سبت	رحمت حق نثار آن ماه است			
سال نقلش خرد با تم غم	ز در قلم ماه رفت از عالم	در بقیه نزار آن شاه است					

۹۵
۹۵

در کیفیت خلافت بنی امیه معاویه ابن ابیوسفیان ابن الحارث

اول حلیفه از خلفای بنی امیه است خواهرش ام حبیبه کی از زوجگان رسول بود منقول است که روزی رسول فرستاده بود که معاویه بخدمت او آمد رسول فرمود که از پشت تو فرزند می پدید آید که او کشنده حسن و حسین باشد گفت ای رسول خدا من در جهان هیچ فرزند ندارم و بعد ازین سوگند میخورم که زن نکم تا فرزند می نشود که بر فرزند ان پیغمبر چنین کند شبی معاویه در خواب بود بیدار شد و برخاست و بول کرد و کلنج نیافت استخا بر دیوار کرد و کرد می بران نشسته بود و سرالت را نیش زد و معاویه را از در آن طاقت نماند عک گفته که تا بر عورت نزدیکی نکنی نیکو نشوی البصر و رت مجامعت بر عورتی که پیر بود که و تا زهر کردم دفع گردید همان ساعت یزید و رشکم آن زن قرار گرفت و بعد مدت سه ماه در جهان آمد چون بعد شهادت علی خلافت معاویه دست داد یزید بطریقیکه مذکور شد اول امام حسن را بکمر و حیلہ دفع ساخت بعد از ان از حجت زن عبداللہ زیر عداوت بر امام حسین گرفت و آن چنان است که روزی معاویه پسر خود یزید را گفت که ای پسر خدین رنج و شقت کرده خلافت را بدست آوردم و از تو کردم اگر آرزوی دیگر داری بگو که آرزایم تو باشم گفت ای پدر عبداللہ ابن زبیر زنی صاحب جمال دارد که درین شهر بجمال او هیچ عورتی نمیرسد آرزوی من نیست که او مرا باشد روز دیگر معاویه عبداللہ زیر را بخواند و خلعت داد و گفت که تو که پسر عمه پیا مبری می خواهی که در حق تو کوی کنم

و در آخر خود بمردم ولایت مصر حواله توکنم عبدالقادر بن زبیر را این سخن فرماید که در روز دیگر معاویه را باز خواند
و گفت که ای پسر دختر من میگویم که من جمال ندارم و عبدالقادر بن زبیر زنی صاحب جمال دارد اگر آن زن را بگذار دهن و نکاح
او در آیم عبدالقادر بن زبیر را رغبت ولایت مصر بود فی الحال زن را طلاق گفت بعد از آن معاویه او را بخواند و گفت که دختر
تو را میخواهد و میگویم که او زن خود را که صاحب جمال بود و جبت ولایت مصر طلاق گفت من که جمال ندارم روزیکه ولایت مصر از وی برود
مرا نیز بگذار دهن و او را قبول نمیکنم عبدالقادر بن زبیر زنی سخن دلنگ شده باز گشت و معاویه ابو موسی اشعری را که مردی عالم
و پارسا بود طلبیده گفت که من میخواهم که تو نزد بن عبدالقادر بن زبیر بروی و او را بجهت پسر من بخوای ابو موسی اشعری روان شد در
آشنای راه با قاسم بن عبدالقادر ملاقات شد پرسید کجا میروی او حال بیان کرد قاسم گفت اگر او را قبول نکند پیغام من بگذاری
چون پیشتر رفت با امام حسین دو چار شد پرسید کجا میروی گفت پیغام یزید پسر معاویه و پیغام قاسم بن عبدالقادر بن زبیر را
این زبیری بر من گفت اگر ایشان را قبول نکند پیغام من هم بگویی چون ابو موسی نزدیک آن عورت رسید خود هم شنید ای آن
گره گفت ای زن چهار پیغام بر تو آورده ام گفت هر چهار پیغام بازگو موسی اول پیغام خود گفت بعد از آن پیغام یزید بعد پیغام
قاسم و پس از آن پیغام حسین زن گفت من جوان و تو مرد پیری با تو ر هست نیاید باقی مصلحت هر سه نفر برد دست تو دادم هر که
میدانی مراد معاویه گفت اگر ولایت و ملک میخواهی یزید را بخواه اگر جمال و اصل خواهی قاسم را بخواه و اگر دنیا و آخرت خواهی
امام حسین را بخواه زن گفت نکاح من با حسین بخوان تا طبع دیگری از من دور گردد و من در خاندان پیغمبر در آیم پس ابو موسی بجهت
با امام حسین بخواند چون موسی نزد معاویه آمد و حال باز گفت معاویه گفت ای موسی بن جحله تمام زن را از عبدالقادر بن زبیر
کردم و تو در یک ساعت کار زبر و زبرد کردی چون یزید ازین حال خبر داشت سوگند خورد که هرگاه ملک بعد پدر من بسد تا حسین
را ازین جدا نکنم آرام نگیرم و آن بد بخت همچنان کرد که گفته بود باطل چون خلافت و امارت بر معاویه قرار گرفت بسیاری ملک
قیصر روم را تسخیر نمود و سمرقند را نیز بدست آورده و دمشق را مستقر خلافت خود ساخت و پسر خود یزید را ولی عهد نموده و بتایخ
غره ماه رجب در سال شصت از هجرت وفات کرد و در دمشق مدفون گردید مدت خلافت و امارت او بعد از وفات امام حسن
نوزده سال و سه ماه و پنج روز بود بعد از وی پسرش یزید ابن معاویه که دویم خلیفه از خلفای بنی امیه است بر سر
خلافت و امارت نشست چون شش ماه گذشت لشکر بر سر امام حسین فرستاده او را بشهادت رسانید و بعد حکومت
سه سال و شش ماه و هشت روز در شهر دمشق در گذشت و این واقعه شاید که در ماه محرم سال شصت و چهار از هجرت بوقوع پیوسته
بعد از وی پسرش معاویه ثانی ابن یزید بر سر خلافت نشست و بعد از یک ماه و نیم کار سلطنت و فرمانروایی را از دست
انگاشته ترک خلافت نمود و بعد از وی مروان ابن الحکم در دمشق بر سر خلافت و امارت نشست و بعد از ایلالت
یازده ماه در سال شصت و پنج هجری در گذشت و بعد از وی پسرش عبدالملک ابن مروان بر سر خلافت جلوس
نمود اهل کسکه از لوک عرب گناه او را بزر و نیم نقش کردند عبدالملک بود و او را ابو الذباب گفتندی یعنی پدر گمان و سب آن
بود که او گنده دهن بود بعد که اگر کسی برب و شستی فی الحال در افتادی و در زمان او عبدالقادر بن زبیر که از بهنگام یزید بن معاویه را
در زبیده در که مدینه خلافت میکرد در سال هفتاد و دو هجری کشته شد و عبدالملک بعد خلافت بست سال و چند ماه در سنه هشتاد و شش
هجری فوت کرد و بعد وفاتش ولید ابن عبدالملک در دار الخلافت دمشق بر سر حکومت نشست بسیار ملک را تسخیر نمود و
ماوراءالنهر و خوارزم را نیز بدست آورد و در سنه نود و شش هجری در گذشت در کتاب حقائق الانوار مدت حکومت او نوزده سال و نه ماه

نوشته است بعد از آنکه سیلمان بن عبد الملک بر سریر خلافت و سندان امارت جلوس نمود و در سنه نو و دویست و هجری فوت شد گویند او هر روز قریب یکین طعام خوردی مدت خلافت او در حدائق الاقار و دو سال و هفت ماه و شش روز است بعد از آن عمر ابن عبد العزیز بن مروان را بر سرند خلافت نشاندند او دو سال و پنج ماه خلافت نمود و در سال یکصد و یک هجری درگذشت گویند که او بقایت زاهد و متقی بود ذکر در بنامی خانه کعبه سورخان مرقوم نموده اند که اول بنای خانه کعبه از آدم بود که در طوفان غرق شد بنای ثانی را ابراهیم خلیل الله بود بعد از آن عماله آن را تعمیر نموده بعد قبیل جهم و بعد از آن قریش که رسول مسم با ایشان شریک بود و آن در سال سی و پنجم عام الفیل بوده بعد از آن عبد الله بن زبیر در سال شصت و سه هجری و بعد از حجاج که امیر الامر عبد الملک ابن مروان بود و در سال هفتاد و چهار هجری بنای عبد الله بن زبیر را تعمیر داده بنای خود نهاد بعد از آن مارون بن در زمان خود خواست که بنای تازه نماید دارا امام مالک مصلحت جست او گفت که خانه کعبه را بر زمین نوح باید گذاشت و الا نه هر باد شاهی در آید و از راه تعصب تغییر و تخریب خواهند نمود

مات دوم از سال یکصد و یک لغایت سنه دو صد و پنجاه هجری

تمت کیفیت خلفای بنی امیه

در ابتدای این مائمه عمر بن عبد العزیز بر سریر خلافت نشستن بود و بعد وفاتش یزید ثانی بن عبد الملک در سنه یکصد و یک هجری بر سریر خلافت پانهاد و بعد از حکومت چهار سال و یکماه شاید که در سنه یکصد و پنج هجری درگذشت بعد از وی هشام بن عبد الملک که برادر یزید ثانی بود بر سرند خلافت نشست و فوزه سال و هفت ماه و یازده روز حکومت نموده در سنه یکصد و بیست و پنج هجری درگذشت بعد از وی ولید ثانی بن یزید ثانی پا بر سرند خلافت نهاد و در سال یکصد و بیست و شش هجری کشته شد مدت یک سال و یک ماه و چهار روز بود بعد از وی یزید بن ولید ثانی بر سرند خلافت و امارت جا گرفت او را یزید ناقص گویند بعد خلافت ششماه فوت شد بعد از وی برادرش ابراهیم بن ولید ثانی بر سریر خلافت نشست مدت خلافت او هشتاد و دو روز بود مروان ثانی بن محمد بن مروان ابن الحکیم در سنه یکصد و بیست و هفت ابراهیم را مغرول ساخت و خود بر سرند خلافت نشست او آخر ملوک بنی امیه است او را مروان حارثی گویند اول سبب آنکه عرب هر سر صد سال را سنه الحجاز گفتندی و چون ملک بنی امیه در ایام مروان بعد سال رسید او را حارث نام نهادند و سبب دوم آنکه مروان از آن وقت که خلیفه شد یکروز از عمر نه نشست بلکه پیوسته بدفع اعدا مشغول بود و بران شد اید مصابرتی نمود پس او را در صوری بخر تشبیه نمودند و در سنه یکصد سی و دو هجری اهل کوفه ابو العباس السفاح را بر خود خلیفه گردانیدند و همدران سال مروان در یکی از محاربه که با ابو العباس داشت کشته شد بعد وفات مروان ثانی خلافت بنی امیه منقطع گردید و در خانواده بنی عباس ترار گرفت خواجهم حسن بصری در منتخب التواریخ مرقوم است که او در زمان خلافت هشام بن عبد الملک غره رجب سنه یکصد و ده هجری درگذشت و مدت عمرش هشتاد و نه سال بود این تاریخ در وفات او در خبر الواصلین مرقوم است *

حسن بصری آن خدا آگاه	مقتدای همه دلی الله	در سنه بیست و یک و شصت	از صد و ده وفات و حیات
امام محمد باقر ابن امام زین العابدین علیه السلام			
چون امام است بتاریخ مهمتم دی که سنه یکصد و چهارده هجری در زمان هشام بن عبد الملک فوت کرده و این تاریخ در باب وفات او از کتاب خبر الواصلین نوشته شد			

تاریخ

آن امام که بازش نام است	امدی خاص مرشد عام است	سال مولود آن سعید و شیرید	عقل با صد نشا گفت مجید
هفت یکه و دوشنبه بود	که سوی عدن شاه غم نمود	سال شتار آن شه درون	هفت غیب گفت باز خان

۱۱۳

تاریخ از مولود

سال میلاد حضرت باقر	بودنی بیش و کم زینجه و شمشیر	یکصد و چارده زیجرت بود	که سفر کرد و سوی جنت رفت
---------------------	------------------------------	------------------------	--------------------------

خواجه حبیب عجمی

مرید و حلیفه حسن بصری است و در اجماعی از آن گویند که قرآن نتوانست خواند بتاریخ هفتم ماه رمضان سنه یکصد و سبت هجری در زمان بهشت م بن عبد الملک فوت نموده و این تاریخ از کتاب مخبر الواصلین نوشته شده

تاریخ

مقتدای زمانه شیخ حبیب	جمعی بود آن غریب	هفتم ماه صوم و شنبه بود	که زد دنیا حبیب نقل نمود
سال نقلش با اتفاق سنه	مادی اهل دین محبت خرد	سال فروش سرش بانی	گفت بود و حبیب یزدانی

۱۲۰

۱۲۱

امام جعفر صادق ابن امام محمد باقر علیه السلام

ششم امام است نام مادرش ام فرواه دختر محمد بن ابوبکر صدیق بوده در سنه هشتاد و سه هجری در مدینه متولد گشته و در روزگار منصور عباسی خلیفه بغداد در سنه یکصد و چهل و هشت یا یکصد و چهل و نه هجری بتاریخ سبت چهارم ماه شوال رحلت نموده قبرش در بقیه است و آن گنبدی است که در آن امام محمد باقر و امام زین العابدین و امام حسن اسوده اند بتاریخ زحرف اولاد

تاریخ

آنکه او بود جعفر صادق	لقب اوست ثابت و ثابت	سال مولود آن شریف و حبیب	هفت از اراج عرش گفت حبیب
آنکه او بود خنده و دوران	سال نقلش مع جان بر خون		

۱۲۹

تاریخ از مولود

جعفر صادق امام اسلمین	رفت و بر خلقی عزم نمود	شده تولد در هشتاد و سه	در صد و هشت و چهل رحلت نمود
-----------------------	------------------------	------------------------	-----------------------------

۱۲۸

امام عظیم ابو حلیفه عثمان کوفی علیه السلام

بن ثابت کنیت وی ابو حلیفه است قبش امام اعظم است سلسله نسبش بنو شیردان منشی میشود و ثابت کابلی الاصل بود بنابر اقتضا و قضا بکوفه واقع شده و نهال با کمال ابو حلیفه در آب و هوای آن دیار بار آمده و بعد از کسب کمال صحبت جذبی از صحابه و بسیاری از تابعین رسیده و با امام جعفر صادق صحبت داشته و نوایذ اخذ کرده و بتدریج مفتی گردیده و در تذکره الاولیاء مسطور است که وی استاذ فضیل عیاض و ابراهیم ادهم و داؤد طای و بشر حافی بوده و ابو منصور عباسی که دومین خلیفه از خلفاء عباسیه است او را در پایان عمرش محبوس داشته و در محبس فوت گردیده و در تاریخ یا فی مسطور است که ابو حلیفه یا ابراهیم بن عبد الله بن امام حسن در مخالفت ابو جعفر منصور اتفاق داشت بنابر آن او را زهر دادند منقول است که چون ابراهیم از بصره با اتفاق اکثر اکابر خرمج کرد وی نیز بیعت نمود و بمعاذنت و نصرتش فتواداد و سپر خود حاد را با چار هزار درهم نزد وی فرستاد و نامه نوشت که اکثر مردم را شکلیه من اند و الا بتولعی می شدم اتفاقا این نامه بدست ابو منصور

مذاریقی افتاد و ادراکید کرد تا آنکه بمرد این واقعه در ماه رجب سال یکصد و پنجاه هجری بوقوع آمده که صد و سی و پنج سال بعد از وفات
 ملک شاه جلال الدین بلوخی بر قبرش که در بغداد جدید واقع است عمارتی عالی بنا نموده عزیزی در تاریخ تولد و وفات او این تاریخ
 تاریخ

سال هشتاد و هفتم زاده	و ده جهان داد علم و فقه برادر	سال عمرش رسید تا هفتاد	در صید و شکار و شمشیر فات افتاد
-----------------------	-------------------------------	------------------------	---------------------------------

تاریخ از مخیر الواصلین

آنکه او بود و محمد زمان	مأم او بود حیفه النعمان	پدرش بود ثابت زاهد	بره شریع مصطفی آگاه
تاریخ هشتاد و هفت	خادم شورش منیر و کبر	سال مولود آن شه والا	سر قلم است یاسر نقاش
روشنقار او شهنشاه	بود تاریخ چارم شعبان	لیک از روی اختلاف نام	از رجب ماه بود چاردهم
	عقل تاریخ او چو گوهر نعت	سال ترحیل او شملی گفت	

ذکر خلافت خلفای بنی عباس که پانصد و سبت و چهار سال قمری بغداد خلافت نمودند

بدانکه از آل عباس سی و هفت نفر بر سر حکومت در بغداد نشسته اند و ایام استیلا ایشان از ابتدای روز جمعه
 سیزدهم ربیع الاول سنه یکصد و سی و دو هجری تا ششم صفر سنه ششصد و پنجاه و شش هجری پانصد و سبت
 و سه سال و ده ماه و چند روز است اول ایشان ابو عباس السفاح ابن محمد بن علی بن عبداللہ بن عباس است و اول کوفه
 او را در سنه یکصد و سی و دو هجری بر خود خلیفه گردانیدند و او همدران سال مروان ثانی را که خلیفه از بنی امییه بود و در عاربه
 کشته بر سر ریختن نشست و اولاد بنی امییه را هر جا که یافت کشت در سنه یکصد و سی و شش هجری بعد خلافت چار سال
 و هشت ماه و یازده روز چاک بر گدشت بعد از وی برادرش ابو جعفر لقب بالنصور بن محمد مشهور بدوالتی بر سر خلافت
 نشست و در سنه یکصد و چهل و پنج هجری بنیای بغداد جدید نهاد و چون در سنه یکصد و چهل و نه تعمیر اتمام یافت
 آنرا در خلافت خود ساخت و میر عبد اللہ یکم در سال بیان واقع نوشته که بغداد شهر سبت بغایت وسعت و معموری و شطالک
 باین بغداد قدیم و جدید جاری است و شهر گننه که حصار ندارد در جانب غربی دریا است و بغداد جدید سبت شرقی است و تمام آبادی
 آن اندرون قلعه است و قصر کسری که در ایام ظهور رسول مکیور و منجم شده بود از بغداد بفاصله شش فرسخ است و تا هنوز
 عمارت آن برقرار است فقط و در هفت استلیم مسطور است که در عجب البطلان آمده که چون منجم در وقت تعمیر بغداد ملاحظه
 نمود شمس در قوس بود و این دلیل بر آنکه سیخ خلیفه در آن شهر نمیرد و میگویند که چنان شد که او گفته بود از جمله سی و هفت نفر خلفای
 بنی عباس یک تن در آن دیار پهلوی بر سر ترک ننهادند و الله اعلم بالصواب بالجمله در سنه یکصد و پنجاه و هشت النصور
 قصد زیارت که نموده میرفت در انشای راه نزدیک بیرمیان فوت شد جسد را در کوه روه دفن کردند گویند که یکصد و پنجاه
 برای او کندی بنماجد از آن او را دفن کردند تا اعدا را اطلاع نباشد که لاش او در کدام قبر است ایام خلافت او سبت و دو سال بود
 و چون او در مردم محل مشهور بود از آن سبب او را ابو الذواتی خواندندی بعد از وی پسرش الیهدی ابن منصور که سوم خلیفه
 از خلفای عباسیه است بر سر خلافت نشست و بعد از حکومت ده سال و یک ماه و سبت و دو روز در سنه
 یکصد و شصت و نه هجری در گذشت منقول است که روزی مهدی بنت شکار بصحرای رفت و بعد که بسیار گرسنه شد

با اعرابی دو چار شد انگس خلیفه را بجهت بردن و نان و شراب پیش او نهاد مهدی یک پیاله خورده اعرابی را بر سید که توانی که من کیستم گفت نه مهدی گفت که من وزیر خلیفه هستم بعد از آن پیاله دیگر بخورد و باز پرسید که مرا سیدانی که کیستم میزنان که تو همین وقت گفتی که وزیر خلیفه هستی همان گفت که من از وزیر بزرگترم و پیاله دیگر بخورد و گفت که من خود خلیفه هستم صاحبخانه ازین کلام بر جست و قریب شراب از پیش او بر برد خلیفه پرسید که قریب کجا میری گفت که می ترسم که اگر پیاله دیگر بخوری بگوئی که تو خود رسول خدا هستی و اگر شاید پیاله خشم نبوشی بگوئی که خدا هستی خلیفه ازین لطیفه بسیار خوش و گردید و او را انعام بخشید بعد از مهدی پسرش المادی ابن مهدی بر سریر خلافت نشست او در سنه یکصد و هفتاد و هجری بموم کرد و تا بمردت خلافت او یک سال و یک ماه بود بعد وفاتش برادر او مارون الرشید ابن مهدی که نیم خلیفه از خلفای عباسیه است در بغداد بر سریر خلافت نشست و بعد خلافت بست و سه سال و دو ماه در سنه یکصد و نود و سه هجری در طوس فوت کرد و در مدفون گردید او را چهار پسران بودند الامین و المامون و القاسم و القاسم بعد وفات مارون پسرش الامین ابن مارون بر سریر خلافت جلوس نمود در برادرش المامون با دخک دشت تا آنکه الامین در سنه یکصد و نود و هشت هجری کشته شد و باقی المامون سرش از تن جدا ساخته تشمیر نمود مدت دولت الامین چهار سال و هشت ماه و پنج روز بود و بعد شهادت او برادرش المامون ابن مارون الرشید بر سر خلافت جلوس فرمود سیفیان ثوری در زمان ابو منصور عباسی بوده و در سنه یکصد و شصت هجری در زمان مهدی ابن منصور رحلت نموده قبرش در دیار بصره است تا این وقت او ازین دنیا نیست

تاریخ

۱۶۰	آنکه سفیان ثوری بنام است	مرشد خاص رهبر عام است	مرقد عالیشان بصره بدان	سال ترحیل او های جهان
-----	--------------------------	-----------------------	------------------------	-----------------------

داود طای

در انواع علم بهره کامل دشت خاصه در فقه که بر سر آمده بود بست سال ابو حنیفه را شاگردی کرد و فضیل را بر سر کلام رادیده و پسر طریقت اوجیب راجی بود و قتی نان بخورد ترسای بر و بگذشت پاره بدو داد آن شب ترسایا حلال خود محبت کرد معروفی که حق در وجود آمد و الله اعلم وفات داود طای در سنه خمس و سیستین و مایه در زمان مهدی ابن منصور ثوری

تاریخ

آنکه داود طای بنام است	قدوة خاصه عمده عام است	شاه بازار و اوق خلد برین	انجو اکیت در زمان وزین
سال نقلش خرد بکلمه سنه	گفت داود که اصل ایزد		

شقیق بلخی بتاریخ نهم ماه رمضان سنه یکصد و هفتاد و چهار هجری در زمان مارون الرشید فوت نموده قبرش در ولایت ختلان

تاریخ

۱۶۲	آنکه ناسخ شقیق بلخی بود	انحصر ماه صوم نقل نمود	قبر او در ولایت ختلان	محل دفن است سال رحلت این
	امام مالک بتاریخ هجدهم ربیع الثانی سنه یکصد و هفتاد و نه هجری در زمان مارون الرشید رحلت نمود			

تاریخ

۱۶۹	محمد زمانه مالک بود	عارف و سالک سالک بود	سال مولود مالک و وزین	گفت باقی زهی جواد جهان
	بود گیش از ربیع دوم	شده تاریخ نقل او هجدهم	بود چون ربه های دین متین	سال ترحیل او است قدوه دین

امام ابو یوسف در زمان خلافت الهادی و مارون الرشید بوده اول است که بخطاب قاضی القضاات متنازع گردیده و در زمان مارون الرشید تاریخ نسبت و بنعمت ماه رجب سنه یکصد و هشتاد و دو هجری از جهان رفته

تاریخ

پیشوای زمانه یوسف بود	نقل او موجب تاسف بود	قاضی شریع مفتی اسلام	ذات او بود در خواص عوام
از رجب ماه نسبت و بنعمت بود	که بفرودس حلتش فرمود	سال حیل او بلا اشباه	گفت باقی امام دین الله
	سال نقلش ز سفت بام فلک	گفت محبوب بقدن و ملک	

۱۸۲

۱۸۳

امام موسی کاظم ابن امام محمد جعفر صادق علیه السلام
بنعمت امام است از اولاد علی ابن ابیطالب در سال یکصد و هشت و هجری تولد شد در رجب است و بنعمت ماه رجب سنه یکصد و هشتاد و دو هجری از زمان مارون رشید خلیفه بغداد متوفی شد و در رجب ماه رجب سنه یکصد و هشتاد و دو هجری از زمان مارون رشید خلیفه بغداد متوفی شد و در رجب ماه رجب سنه یکصد و هشتاد و دو هجری از زمان مارون رشید خلیفه بغداد متوفی شد و در رجب ماه رجب سنه یکصد و هشتاد و دو هجری از زمان مارون رشید خلیفه بغداد متوفی شد

تاریخ

آنکه موسی کاظمش نام است	قدوه روزگار و ایام است	خلق را نادی اخفی و جلی است	سال مولود او امام ولی است
روز جمعه امام قتل نمود	از رجب ماه نسبت و بنعمت بود	ملک العرش دحور خلد برین	سال نقلش بگفت عمده دین
	مرقد آن امام در رجب داد	است بی شبهه ای ملقب بآواد	

۱۸۴

۱۸۵

امام محمد در سنه یکصد و هشتاد و شش در زمان مارون الرشید خلیفه بغداد فوت کرد و تاریخ از بنجر الوصلین نوشته شد

تاریخ

بنی شریع و دین محمد بود	تابع ذات پاک احمد بود	سال نقلش که به زکوه رفت	ماه اوج فلک ملائک گفت
فصیل عیاض باصل از کوفه است	لبعضی گفته اند که باصل از خراسان است	از ناحیه مرد و گفته اند که دینی در سمرقند زاده	در محرم سنه سیع و ثمانین و مائیه در که هنگامیکه مقری سوره الفاتحه بخواند خواجه نعره بزد و جان داد و تاریخ
چون فصیل عیاض و اصل حق	بجرا سید سومی باغ بهشت	لمعم غیب سال حلت او	بوده او واصل الله نوشت

۱۸۶

۱۸۷

شیخ معروف کرخی

در تذکره الاولیاء سطور است که مادر دیرا و ترسا بودند و دینی داود طائی نان بخورد و پدرش بر گذر کرد و پاره ازان بود و چون آن ترسا وقت شب بازن خود صحبت کرد و معروف در وجود آمد چون دیرا بر علم فرستاد و معلّم گفت بگو تا ثلث و ثلاث گفت فی قل هو الله احد هر چند سیف که خدای تبارک است او میگفت که کی است هر چند معلّم نزدش سو دنداشت پس گریخت مادر دیرا و ترش گفتند که اشکی بیامدی و بهر دینی که خواستی با من وقت او کردی و بی برکت و بدست علی بن موسی رضا مسلمان شد بعد از چند گاه روزی در خانه پدر رفت گفتند کیست گفت پسر معروف گفتند بهر کدام دینی گفت بروین محمد مادر دیرا و ترش نیز مسلمان شد و آنگاه بداد و طائی افتاد و بسیار ریاضت کشید و بسی عبادت مجاهده بجا آورد و چندان در صدق و مروت که مشارالیه شد معاصر بود با ابراهیم ادهم و داد و طائی صحبت داشته و استاد سمری سقلمی و غیره بود چون فوت کرد از خایت خلوص و تواضع که داشت همه آموختان و رومی دعوی کردند و جووان و ترسایان و مومنان هر یک

میگفتند که از ماست خادم گفت که اگر گفته هر که بخازد من از زمین تواند برداشت من از آن قوم ترسیدم و چون از آن توانستم مسلمانان بر من
 و بر من و از کردند در زمان مامون ابن مارون الرشید تاریخ بستم محرم سنه مائین از دنیا رفت و در بغداد و در وضعی که آنرا گویند در وقت
 چنانچه سدی فرماید بسیت نه یعنی که در کج تربت بسیت بجوگر سر و دست سر و دست تاریخ از خبر الو اعلین

تاریخ

اگر سر و دست گری آتش است	راز دان طیم و علام است	اوز دنیا محبت فطرت سل نمود	بستم از مرم محرم بود
بی شک ریب ای تو دوه سال	دل خودت گشت سالصال		

مات سیوم از ابتدای سال دوهصد و یک لغایت سال پنجم صدر هجرت

ذکر خلفای عباسیه که در مات سیوم در بغداد خلافت کردند

در ابتدای این مایه المامون ابن مارون الرشید که بعد شتن برادر خود الامین را در سنه یکصد و دوهشت هجری بخلافت رسید
 بود و بغداد بر سنده حکومت ممکن بود و در سنه دوهصد و پنجاه هجری بخلافت دست سال شش ماه و سیزده روز در گذشت
 برادر او المعتصم بالله ابن مارون الرشید که مشهور است به المعتصم ثامن در ماه ربیع سال دوهصد و پنجاه هجری در
 بغداد بر سر خلافت نشست و تاریخ پنجم ربيع الاول سال دوهصد و هشت و هفت در گذشت و سرین رای که مشهور است
 بسامره بنا کرده است و سرین رای نام نماده یعنی هر کس آنرا بنید سر در گرد تا بنید پنج بسامره اشتهار یافت نزد امام علی
 و پسرش امام عسکری در سامره است و چون معتصم در ماه شعبان که هشتم ماه تازیان است تولد شده و هشتم خلیفه از خلفای
 عباسیه بود و هشتم بطن بود از نس عباس و چون بمرد و در اچهل و هشت سال عمر بود و در سال دوهصد و پنجاه هجری از حوت
 بخلافت رسید و بر روز پنجم ربيع الاول فوت کرده و هشت فتح در ایام ملوک قوع آمده و هشت سال و هشت ماه و هشت حکومت
 کرده و در زمان جابانی هشت تصر بنانوده و هشت پسران و هشت دختران و هشتاد هزار دنیا و سیصد و هشتاد و هشتاد
 هزار شتر و هشت هزار غلام از وی مانده بنا برین جات او را معتصم خناس و خلیفه شهن سیفند اند بعد و فاش پسرش الواثق بالله
 ابن معتصم بالله جالس خند خلافت و سیر امارت شد و در سنه دوهصد و سی و دو هجری از یحسان فانی رحلت نمود مدت خلافت او
 پنج سال و هفت ماه و سه روز بود و بعد از وی برادرش المتوکل علی العبدین معتصم بر سر خلافت نشست و بعد خلافت چهار
 سال و نه ماه و نه روز تاریخ پنجم ربيع الاول دوهصد و پنجاه و هشت با شاره پسرش المستنصر کشته شد بعد از وی پسرش المستنصر
 بن المتوکل بر سنده خلافت پانها و بعد از شش ماه در سال دوهصد و پنجاه و هشت هجری در گذشت در حدائق الانوار مرقوم است
 که چون پادشاه در خاندان ملک اخیل تراشید و به ابن خسرو پدر و نیز پادشاه عجم نموده است که پدر بر پدر تا بابک پادشاهان جهان
 بوده اند نام اجداد وی اینست شیر و به بن پرویز بن نو شیردان بن قباد بن فیروز بن یزدجرد بن بهرام گور بن یزدجرد بن بهرام
 بن شاپور بن هرمز بن نرسی بن بهرام بن بهرام بن شاپور بن اردشیر بن بابک و اخیل تر خلفای المستنصر بن متوکل بن معتصم
 بن مارون الرشید بن المهدی بن منصور بوده است و عجب آنکه آنکس عزیز ترین پادشاهان بود یعنی شیر و به پدر خود پدر و نیز
 کشته لاجرم بعد از پدرش تراشش ماه نماده و اصل ترین خلفای که مستنصر بودند پدر خود متوکل را کشت و پیش از شش ماه
 باطله بعد از وی برادرش المستعین بالله بن متوکل بر سنده خلافت نشست برادرش المستنصر بالله در سنه دوهصد و پنجاه و دو
 هجری او را منزول ساخته و چندی بعد از آن او را کشته بر سنده خلافت نشست مدت خلافت او سه سال و نه ماه و دو روز بود

المتنیر بالعبین متوکل بعد شش برادر خود خلیفه گردید و پس از حکومت سی سال و شش ماه و چند روز رزمنان که شکرانش ادرا
 آنجا مقید ساخته بودند فوت گردید و شش شکران الهمدی بالعبین و ائمه را بر سر خلافت نشاند چون یازده ماه و ده
 خلافت نمود در سنه د و صد و پنجاه و شش هجری او را گزشت المصطفی بالعبین متوکل بر سر خلافت نشاند و بعد حکومت بست و دو
 سال و یازده ماه و چند روز در سنه د و صد و هشتاد و نه هجری فوت گردید و او را استمد موفی نیز بنویسند بعد از وی برادرزاده او المصطفی
 بن موفی بن متوکل خلیفه بغداد گردید و در سنه د و صد و هشتاد و نه هجری بعد حکومت سی سال و هشت ماه و بیست و پنج روز درگذشت
 بعد از وی پسرش الکسفی بالعبین معتقد سنه خلافت را نوزدهمین ساخت و پس از حکومت شش سال و شش ماه در سنه د و صد و
 پنج هجری درگذشت بعد از وی برادرش المقتدر بالعبین معتقد بر سر خلافت متکین گردید + + + +

ذکر پادشاهان بنی لیس و سلطنت نمودن ایشان در خراسان

اول ایشان محبوب بن لیس است که در زمان مهدی باک خلیفه بغداد بر ملک خراسان و غیره ستولی گشته و بعد حکومت یازده
 سال در زمان محمد بالغ در سنه د و صد و شصت و پنج درگذشت بعد از او برادر او عمر بن لیس حاکم شد و در سال د و صد و هشتاد
 و هشت به دست امیر اسماعیل سامانی حاکم مازندران گرفتار گشت و او عمر لیس را خلیفه معتقد فرستاد و خلیفه او را محسوس نمود و بعد از آن قتل رسید
 او یک چشم بود و پس از آنکه بوجوب معتقد امیر اسماعیل پسر عمر لیس را که محمد نام داشت انداخت ملک بنی لیس او را مسلم شد و احوال آن پادشاهان
 در باب چهارم ثبت است امام علی موسی رضای بن موسی کاظم هشتم امام است از اولاد علی ابن ابیطالب در سنه یکصد و هشت هجری
 در مدینه ولادت یافته نام او در شش ام سید بود و بیاربع نهم صفر سنه د و صد و شصت هجری در زمان مامون بن ابی طالب خلیفه بغداد فوت نمود و در سنه موفی

تاریخ از مخبر الواصلین

ان امام زمان علی رضا	مادوی مهدی رجال دلسا	ذات او را امام نامن دان	بهر مار و زهره ضامن دان
گفت باقی بهر ولی و تب	سال مولود او امام مجتبی ۱۲۶۰	بود آدینه و نهم ز صفر	که ز دنیا امام کرد صفر
سال ترحیل آن امام زمان	خردم گفت صاحب ایمان	روفته او بشصت هجریان	همچو خورشید بر خاک خشان

۱۴۰
۲۰۳

امام شافعی

در وقت و یکاست یگان بود مرموم است که بنده احمد بن علی هر که نماز عذر ترک کند کافر گردد و بنده شافعی نشود اما او را عذاب
 آگند شافعی احمد را گفت چون کسی نماز نگذارد کافر شود چه کند تا مسلمان شود گفت نماز کند شافعی گفت نماز کافر چگونه درست باشد
 خاموش ماند گویند که شافعی در یکصد و پنجاه هجری روز یکشنبه ابو حنیفه رحلت نموده و بوجوه آمده و فوتش در دویست و چهار دایم خلافت ناموهای واقع شده

تاریخ از مخبر الواصلین

شافعی بود مخبر مجتدین	بهر علم و فضل و صدق یقین	روز آدینه بود و صبح واجب	که شده شافعی بجهت رب
سال مولود او متقی دان	سال ترحیل او مقتدیش خوان	مرقد او بمصر فیض رسان	بزمین و زمان دکان دکان

۲۰۳

امام محمد بن علی بن امام علی موسی رضا

نهم امام است از اولاد علی ابن ابی طالب در سنه یکصد و نود و پنج ولادت یافته و در زمان خلافت معصوم با عبد عباسی در سنه
 د و صد و بیست هجری وفات نموده و در بغداد مدفون گشته + تاریخ تقییمه + + + + +

آن امام تقی جواد زمان	صب او زکی و قانع دان	در جان بود صابر و داناتی	نده سال تولدش همدانی
-----------------------	----------------------	--------------------------	----------------------

۲۲۰	سبح و یقده در شبانه بود که تقی سوسی خلد غم نمود	سال سم دادن تقی زمان	این روز مردم بر دهن شده بودند
	مرد پاک اوست در جسد او	مرمت حق همیشه بروی باد	
	بشر حافی اصل وی از مرد است میثم بقداو گشته و آنجا چارشنبه دهم روز از محرم سال سبع عشرین و داتین در زمان خلافت معتمد با بقده در گشته پیش از احمد خیل بسالما و ویران بزرگ سید اشتد از احمد خیل تاریخ وفات از خبر الواصلین که از آن سینه		
	دو صد و بیست و پنج استخراج میابد	تاریخ	+ + + + +
	بشر حافی که قد و قد و بشت	مجد راه دان و راه برست	روز عاشوره چارشنبه بود
	سال تاریخ نقل اولی شک	صاحب عدل گفت حور و	مرقد عالی اش به بقداو است
۲۲۱		جسم در وحش بغض حق شکست	
	خواجیه بایزید بسطامی		
	در مرات آفتاب نما مسطور است که نامش طغیوری بود و نام پدرش عیسی ابن آدم بن سردشان جد وی گبری بود که شد از اقران احمد خضر و بعد از ام جعفر حاضری بود عمری در از یاقته و در زمان ابوالفضل جعفر بن معتمد تاریخ بشت و ششم ماه شعبان در سنه اربع و ثلثین و داتین فوت کرده و بقولی احمدی و ثلثین و داتین تاریخ کنوشت می آید سنه دو صد و سی و هجری استخراج می یابد	تاریخ	+ + + + +
۲۲۲	سلطان سالکان هفتی ابانیریل	در سال قیامت و سنین بوجود آمدن	در راه دلازم رحلت گشت از جهان چون قدسیان عالم قدس هم پدید
	از قدامی مشایخ خراسان بود و در معنی طبعی است و پیر احمد خضر و یه گویند که روزی زنی مسکمی پرسید نگاه بادی از و صادر شد آن زن غل شده نظر بر پشت پادخت حاتم برای رفع خجالت او گفت با و از بلند گو که گوش من گشت زن خوشدل شده باز با متفقا سله مقید شد و حاتم نیز از آن باز خود را که ساخت و از آن رست که او را حاتم اصم میگویند در زمان خلافت المتوکل بن معتمد بسال دو صد و سی و هفت فوت کرد	تاریخ از مخبر الواصلین	+ + + + +
۲۲۳	اگر او بود عارف یزدان	نام او حاتم اصم بدان	سال تاریخ نقل آن مسعود
	در نواحی مرغ مرقد اوست	بر سریر بشت مسند است	قبله اهل دین خرد فرمود
	احمد خضر و یه مرید و خلیفه خواجیه حاتم اصم بود در سنه دو صد و چهل فوت کرد و در بیخ مدفن گردید تاریخ وفات از کتاب مخبر الواصلین نوشته شد که از آن سال دو صد و سی و نه استخراج می یابد		
۲۲۴	اگر چون خضر بود یک رویه	نام او احمد ابن خضر و یه	قد و دین و عمده و نیت
	محل تاریخ آن ولی احد	گفت جاوید حق احمد	مرقد او بیخ شهر است
۲۲۵		اسوه دهر زنده عرفاست	تایامت بغض محمور است
	احمد ابن حنبل		
	او را تکلیف کرد و اندک قرآن را مخلوق گویند که گفت هزار تا زیاده زدند قبول نکرد و از آن سبب خلیفه معتمد او را مجوس کرده و بخداد در سینه کینه و تنصت و چهار در بغداد متولد شده و در آنجا دوازدهم ریح الاذل سنه دو صد و چهل یک در ایام خلافت المتوکل عباسی فوت کرده	تاریخ وفات از مخبر الواصلین	+ + + + +
	اگر او بود احمد حنبل	شد از و نحو علم و زیب عمل	بود در پیشش تصدیق و یقین
			قطب کونین شاه عمی الدین

زادت او حمزه زمان و زمین	سال مولود است صاحب این	سال ترحیل آن خداگاه	شرف رتم صاحب جهان
جسم بر نور است در پندار	روح بر فیض است در پندار		

و ذوالنون مصری در نجات الانس نصیحت مولوی عبدالباقی بجای مرقوم است که ذوالنون مصری در مجلس واریزین و یائین از دنیا برنفت چون بخانه او را برداشتند که دی از نرغان بر سر خار داد و در پر بافتند چنانچه همه خلق را از سایه خود پوشیدند هیچ کس از نرغان یکی را ندید بود مگر من از وی بر سر خار دومی شاگرد شافعی و الله اعلم بالصواب تاریخ از مخبر الواصلین نوشته شده

تاریخ

انکه ذوالنون مصری اثر نام است	قدومه اولیای ایام است	سال ستار آن ولی زمانه	خودم گفت باز حدن و جهان
-------------------------------	-----------------------	-----------------------	-------------------------

محمد اسماعیل صاحب صحیح بخاری

در سنه یکصد و نود و چهار ولادت یافته و بهال و دو عدد و پنجاه هجری شم ماه رجب رحلت نموده تاریخ از مخبر الواصلین نوشته شده

تاریخ

آن محمد که ابن اسمعیل	بود بی شک خلیل رب جلیل	ماه شوال بود شانزدهم	که طالعش نمود چون خشم
سال مولود آن خداگاه	گفت باقی غریب دین الله	صبح آدینه و نیم ز رجب	بود کان قطب شد و اربع
	سال نقاشی از این هفت طبق	باقی غیب گفت قطب کج	

سری سقطی است و جنید و سایر بغدادیان است از اقربان حارث و بشه حافی است در اول سقط فروشی میکرد و بعد از آن مرید معروف کفری گشته او خال جنید بود و حبیب راعی را دیده صبح سه شنبه سیوم رمضان سنه ثلث و خمین و یائین در ایام خلافت القزلباشی از دنیا رفته و در خط بغداد مدفون گشته تاریخ از مخبر الواصلین نوشته شده

حمده اولیای سدی سقطی	قدومه اصفیای سدی سقطی	روز آدینه بود و پنج رجب	که گذشت از جهان بعیش طرب
باز تاریخ سیوم رمضان	روز ترحیل او سه شنبه دین	یک بی شنبه سال حلت آن	شده مرقوم زیب مدنی خان
	مرقد و نخله بمسجد	هست بی شنبه موضع ارشاد	

امام علی نقی بن امام محمد تقی هم امام است از اولاد علی ابن ابیطالب سال ولادت او دو عدد و سیزده هجری است و سال قتل او دو عدد و پنجاه و پنج در بغداد بموضع که آنرا سرمن رای گویند مشهور بسامره در خانه خود با امام محمد عسکری که پسر او بود مدفون اند و آن مقام را رفیع و عالی ساخته اند خدام و مجادین آنجا از مردم زوارند و رات را بتدبیر و تجزیر میگیرند و بر طبق عقیده اهل تشیع جای که امام سدی غیبت نموده اند در کعبه خانه واقع است

آن نقی زمان امام حاتم	بادی خلق و رهنمای نام	سال مولود او ز روی سنه	اکمل الاکمل است گفت خود
بود و شنبه و سیوم رجب	که نقی شد بسوی حضرت	سال نقاشی با اتفاق جهان	که نقی بود زیب دین برنخل
باز سال وصال آن شه دین	ساکن مدین شد بصدد	مرقد یک او به بیرون ای	عالی را شد است کار کشای

محمد بن معاذ

تاریخ نیز هم رمضان سنه دو عدد و پنجاه و هفت رحلت نموده و در نیشابور مدفون گشته تاریخ وفات از مخبر الواصلین تاریخ

انکه محمد بن معاذ است	اهل آفاق را ملا است او	روز شنبه که کرد غم جهان	هم بود از بر رمضان
-----------------------	------------------------	-------------------------	--------------------

۲۵۷	سال نقش زواج بنت فک	گفت ساکن بقدر و در ملک	مرقد پاک ابو نیشاپور	از ایرانش جن دانشم طبر
امام حسن عسکری بن امام علی نقی ع				
یازدهم امام است از اولاد علی ابن ابیطالب در سنه دصد و سی و دو ولادت یافته و وفاتش سبت و دهم محرم سنه دصد و شصت و یک هجری بوقوع آمده و در سرمن رای در پهلوی پدر خود مدفون است *				
تاریخ				
۲۶۱	حسن عسکری که معصوم است	همچو آبای خویش مسکوم است	سال مولود او بلطف قدیر	مظهر الحق رستم نمود کبیر
	از محرم که سبت و دویم بود	روزی که نشانه اش سفر فرمود	سال نقش زراستی برخوان	که شده حرف راس از در را
امام محمد مهدی بن امام حسن عسکری ع				
دوازدهم امام است از اولاد علی ابن ابی طالب در سرمن رای تولد شده و در ز دی میت نموده و طبق معتاد تشیع با برادران ظاهر خواهند شد *				
تاریخ				
	انکه او سدی است و مادی خلق	ذات والای اوست شادی	اختلاف ولادت آن شاه	است پدایسان خلق اله
	جمعه دهم محرم بود	که از آفاق غلبش فرمود	یاقم سال غلبش بسند	سدهی صاحب زمان آمد
عبدالله ابو مسلم صاحب صحیح مسلم				
بوجوب تاریخی که در مخبر الواصلین مرقوم است سال ولادت او دصد و دو هجری است و سال وفات دصد و شصت و یک تاریخ نیست				
تاریخ				
۲۶۱	پیشوای زمانه مسلم بود	بجالات دین مسلم بود	سال مولود آن یگانه و طاق	خردم گفت مادی آفاق
	سال تاریخ نقل ادبی شک	صاحب اهل عدن گفت ملک		
ابراہیم بن سلیمان المنصور البلیغی از انبای ملوک بلخ است در جوانی توبه کرد و قتی بصید بیرون رفته بود با قتی آواز داد که ای ابراهیم نه از برای این کار ترا آفریده اند ویران گاهی پدید آمد ترک سلطنت نموده دست در هر قتی نیکوزد و بکه رفت در انجا با سیفان ثوری و فضیل عیاض و ابو یوسف صحبت داشت و از انجا بشام رفت و آنجا کسب میکرد تا دوازدهم احدی و ستین و مائین و یقال فی سندت و ستین و مائین از دنیا رفت و این تاریخ که از مخبر الواصلین نوشته شده دصد و شصت و شصت است				
تاریخ				
۲۶۷	پورا دهم که بود ابراهیم	صاحب معرفت قلب سلیم	صاحب بلخ بود آن سلطان	تارک سلطنت شد از دل جان
	بود از خون ایزد متعال	عمر آن شاه یکصد و ده سال	از جادی نخست بست و ششم	بود کان شاه شد بخیخ نیم
	سال نقشش که دلشینه	گفت سلطان اهل دین بوده	قبر او در ولایت شام است	نور بر دی ز صبح تا شام است
ابو عبد الله مغربی				
استاد ابراهیم خواص و ابراهیم شیبان کرمان شاهی و ابو بکر بکیزیت و شاگرد ابو الحسین رزین هر دی بوده و عمر او دصد و بست و دو سال بود و عمر استاد او دصد و بست سال و ابو الحسین شاگرد عبد الواحد زید بصری است و عبد الواحد زید شاگرد حسن بصری است و قبر ابو عبد الله بر سر کوه طور سینا است پهلوی استاد وی و قبر ابو الحسین علی رزین در زیر درخت خرقوت گویند				

بود و ایشان بادشاهان عادل کثر و فاضل پرور بوده اند رباعی نه تن بودند ز آل سامان مذکور گشته بامارت خراسان مشهور
 اسمعیل و احمدی و نصری و دونه و عبد الملک و منصور و بعضی ده نفر قرار داده اند یعنی ابو ابراهیم اسمعیل بن فوج را
 که مبتصر اشتبار داشته داخل بادشاهان نموده اند اول ایشان امیر اسمعیل سامانی بود که متعهد خلیفه در سنه د و صد و شصت
 و یک هجری پدرش احمد بن اسد بن سامان را ولایت ماوراء النهر تفویض نموده بود و چون او رحلت کرد پسرش اسمعیل استیلا
 پیدا کرد و پس از آنکه عمر ولایت را گرفتار ساخت و بموجب امر معتضد خلیفه محمد بن عمر ولایت را انداخت مملکت بنی لیث او را تسلیم شد
 و اسم سلطنت بر و اطلاق یافت منقول است که چون عمر ولایت در سال د و صد و هشتاد و هشت هجری بدست امیر اسمعیل رسید
 امیر در نقیض خزاین او شد و در تفحص آن متوجه هرات گردید ساکنان آن بلده امان خواستند امیر ایشان را امان داده از اموال
 عمر و استعلام کرد هر چند بیشتر جست کتربافت در خلال این حال کنیزی از کنیزگان خاصه شهر یار گردن بندی که مرصع بود
 بقطعه های لعل از گردن بردن کرده بموضعی نهاد غلیو از سی قطعه های لعل را گوشت پنداشته در ر بود و بعضی از ترککان سوار
 شده بهر جانب که آن موشگیر پرواز میکردی تا خنقد بحسب اتفاق حایل از چنگال غلیو از جدا شد و در چاهی افتاد و بحیث برود
 آوردن مردم بچاه درآمدند و از آن چاه بچاه دیگر راه بردند و صنادیق ملو از زر و گوهر یافتند آن خود خزانه عمر و بود و اسمعیل سامانی
 بعد حکومت بست سال در سنه د و صد و نود و پنج فوت کرد و بعد از او پسرش احمد بن اسمعیل بر سندها مارت نشست و بعد از
 دینم سال بدست غلامان در سنه سه صد و یک گشته شد بعد از او پسرش نصر بن احمد که معاصر خلیفه الراضی بالله بود بدست
 سی سال بعد و داد روزگار گذرانید و در سال سه صد و یک بعارضه سل و گذشت رودکی شاعر از نامی او بود بعد از او
 پسرش فوج بن نصر و از ده سال کسری حکومت کرده در سنه سه صد و چهل و سه وفات یافت بعد از وی پسرش
 عبد الملک بن فوج هفت سال و ششماه حکومت نموده در سنه سه صد و پنجاه از سپ افتاده جان داد بعد از وی
 برادرش منصور بن فوج بمحکومت رسید و اوایل سلطنت او اینست که حکومت خراسان تعلق بدو بود و از بادشاه خود بخوار
 و رزیده و غریبی رفت و برافغانه آند یارستولی گشته بادشاه آن ولایت گردید امیر منصور بدست پانزده سال حکومت کرده
 نماند بعد از او پسرش فوج بن منصور که معاصر سلطان سلجوق بن محمود بود بمحکومت رسید و بعد حکومت بست و دو سال در سنه
 سه صد و هشتاد و هفت در گذشت بعد از وی پسرش منصور بن فوج بامارت رسید و یک سال و هفت ماه حکمرانی کرده
 بایامی برادرش محمول گردید عبد الملک بن فوج امیر شد و در سال سه صد و هشتاد و نه بدست ملک ترک ایلک خان
 گرفتار شده رخت هستی بیاد فنا داد و برادر او اسمعیل د و سه نوبت باشکریان ایلک خان محاربات نمود تا که در سنه سه
 و نود و پنج هجری ماهر و نامی که سردار طایفه بود باعث قتل او شد بعد از آن دولت این طبقه بانتهار رسید شیخ حسین
 بن منصور حلاج برضیای می در اکثر تواریخ مسطور است که او حلاج بنود روزی برانبار نپه برگذشت و اشارتی کرد در حال
 دانه از نپه جدا شد خلق تیر شدند ویرا حلاج نام کردند و الله اعلم کار او کاغذ بود همه عمر در غایت سوز و اشتیاق مست و مقیم
 و شوریده روزگار بود و او را تصانیف بسیار است فراستی داشت که کس ندانست و اغلب شلخ کبار در کار او ابا کرده اند که
 او را در تصوف قدیمی نیت گزیده شیخ عبد الله و شیخ ابو بکر شبلی و شیخ ابو القاسم شیری او را قبول کرده اند و شیخ ابو سعید
 و شیخ ابو القاسم جرجانی و شیخ ابو علی مازنی و داماد یوسف همدانی در کار او شری داشته اند و بعضی در کار او متوقف اند
 ابو القاسم شیری گفته در حق او که اگر قبول بود در نزد حق مرد و مذکور و اگر مرد بود قبول خلق نشود و باز بعضی او را به سحر

نسبت کرده اند که از اصحاب حلول بود نقلی است که منصور با چهار صد صوفی بجای میرفت روزی چند خیری نیافتند حسین را گفتند
 ما را شیر بریان می باید گفت بنشیند پس دست از پس شست کرده شیر بریان باد و قرص مکی میداد تا چهار صد بریان و شصت
 قرص داد بعد از آن گفتند ما را طب می باید گفت مرا بپاشانید طب از وی میبارید تا سیر خوردند نقل است که طایفه او را در باده گفت
 ما را بنجری باید دست در هوا کرد طبقی انجیر تازه پیش نهاد و یکبار دیگر خواستند طبقی حلوا و بادیه پیش ایشان نهاد تا آنکه کارهای
 عجیب از وی پدید آمد خلق متحیر شدند و سخن او بخلیفه القدر عباسی رسانیدند و جمله قتل او اتفاق کردند از آنکه انا الحق میگفت گفتند که هو
 بگو گفت بی همه دست شما میگویند که او گم شده است بلکه حسین گم شده است بحر محیط کم نشود خلیفه را خبر کردند که حسین چنین میگوید
 گفت بگذارید تا بکشندش و علی بن عیسی را که وزیر خلیفه بود بروی متغیر گردانیدند و ایمه نمودی دادند که او را بایکشت خلیفه فرود
 تا او را بر زندان کردند تا مدت یکسال و پنجاه در زندان بود و خلق می آمدند و مسئله می پرسیدند در زندان سه صد کس بودند شبی انا
 را گفت ای زندانیان شما را خلاص میدهم گفتند چرا خود را خلاص نمیدهی گفت در بند خداوندیم و پاس ملت میدارم اگر خواهم یک
 اشاره همه بند بکشایم پس بانگشت اشاره کرد همه بنده از هم فرو ریخته شد ایشان گفتند کجا رویم که در زندان را بسته اند اشاره
 بدیوار کردنی الحال از قدرت الهی رخنه شد و راه پدید آمد گفت اکنون سرخویش گیرید گفتند تو چرا نمی آئی گفت ما را باد سریت که
 خبر بر سردار نمیتوان گفت که حق را با ما عتابی است چون روز شد خلیفه را خبر رسید گفت فتنه خواهد شد او را بکشید یا چوب زند که
 ازین سخن برگردد سه صد چوب زدند هر چوب که میزدند از نصیح می آمد چون او را بردار کردند چند هزار آدمی گرد آمدند و چشم گرد
 میکرد و میگفت حق حق انا الحق و هر کسی سنگی می انداخت شبلی موافقت را گلی انداخت حسین آهی برکشید گفتند ازین سنگها
 آه کردی و از گلی آه کردی چه معنی است گفت از آنکه اینها نمیدانند معذور اند و از دشمن می آید که او میداند که نمی باید انداخت
 پس دستش جدا کرد و دند خنده زد و پایش بریدند قسمی که دپس شمشیرش بکندیدند قیامت از خلق برخاست بعضی میگفتند بعضی
 سنگ می انداختند و آخرین سخن از حسین این بود که گفت الواحد الفرد الاحد پس زبانش بریدند و نماز شام بود که سرش
 از تن جدا ساختند در میان سر بریدن قسمی کرد و جان بداد مردمان خروش کردند که حسین گوی قضا به پایان رضا برود
 یکبار اندام آوازی آمد که انا الحق گفتند که این فتنه از آن بدتر خواهد بود که در حال حیات او پس اعضای او را سوختند از خاکستر
 نیز همان آوازی آمد که انا الحق و در وقت قتل خون که از وی می آمد نقش آمد فلان هر شید حسین پیش ازین خادم را گفته بود
 که چون خاکستر من بد جله اند از دآب قوت گیر و چنانکه بعد از اتم غرقه باشد ترا باید که آن ساعت خرقة من برب آب بری
 و بعضا بزنی تا آب برقرار خود برود چون روز سیوم خاکستر او آب دادند همچنان آواز انا الحق می آمد و آب قوت کردن گفت
 خادم خرقة بلب و جله برود و بعضا بزنی الحال آب برقرار خود زد و خاکسترش خاموش گشت پس از آن خاکستر را جمع کردند
 و دفن ساختند در نغفات است که با جنید و ثوری صحبت داشته و شاگرد عمرو بن عثمان کی است و عبدالملک ثکاف
 که شاگرد حلاج بود و صد و سست سال عمر داشت او میگفت که وقتی حلاج را گفتم ای شیخ عارف که باشد گفت عارف آن
 باشد که روز سه شنبه شش روز مانده باشد از ماه ذی قعدة سنه سبع و ثلث مائة و یارب باب الطاق برزد در بغداد است
 و پای او برزد و چشم او را بکنند و گونسار بر دار کنند و بسوزانند و خاک او را بر باد دهند اینهمه که گفته بود یک بر سر او
 گذشت و الله اعلم داین تاریخ از کتاب مخبر الواصلین است که از آن سنه صد و پنج استخراج میابد و تاریخ *

تا باز هوای عالم نور	است بشک حسین بن منصور	سج عاشوره و سه شنبه بدان	روز قتلش اتفاق جان
----------------------	-----------------------	--------------------------	--------------------

بست و چهارم زاده و فقیه	بود و کان سر به برج عدن	نود و هفت سال عمرش بود	کان زبان زیر جنینش بود
گفت یار من نقل او فاضل	بود علاج موثق کامل		
سیاره و بنا که دارد در کارستان مرقوم است که در زمان المستقی بالله بن المقدر خلیفه بغداد در ستمین و ثلث مائیه هجری که مطابق سنه ۸۰۰ صد و چهل و دو موی بود که کبی ظا هر شد که زنب او از مشرق نامه منوب گرفت و بیجهت بنامد و از تاثیر این ملامت یک جیب گندم به نده صد و بست شغال طلا شد بیت گشت چون پر دین بخت سبده + کار گندم اینچنین بالا گرفت + شیخ ابو بکر الشبلی در نجات آمده است که نام وی جعفر بن یونس است و شیخ الاسلام احمد جام گفته که او مصری است به بغداد آمده در مجلس خیر نتاج توبه که در شاکر و بنید بود عالم بوده و فقیه پر دوی حاجب الحاج خلیفه بود هشتاد و هفت سال عمر یافت و در سنه اربع و ثلث مائیه در ماه ذی الحجه از دنیا رفته قبری در بغداد است یار من			

تاریخ

شیخ شبلی که بحر عرفان بود	روز تعلقش بعید تر بان	ذات او بود صاحب ارشاد	شده رقم سال عمر او هشتاد
سال ترحیل آن سلاطین	بجنان آبروی دادیمین		

حکیم کسای ولادت او روز چهارشنبه بست و هفتم ماه شوال سنه ۸۰۰ صد و چهل و یک هجری بوقع آمده چنانچه ازین قطعه که خود گفته استفا دیگر دو + قطعه + + + + +

بر نده صد و چهل و یک رید نوبت سال	چهارشنبه و سه روز باقی از شوال	بیادم بچنان تاج گویم و چه کنم	سر و دو گویم و شادی کنم بخت سال
درین فوجانی درین عمر لطیف	درین صورت نیکو درین حال	سر و گویم شیرست دلی گویم قیر	رخم گویم تیل است و تن گویم تیل

مقدم الشعرارودی کی بجاری

در هفت اقلیم سطور است که فریدالدین ابو عبد الله محمد اردکی از نوادر فکل بوده و در زمره انام از عجایب ایام تولد وی از رود سمرقند است و از مادر بیا پیدا شده در هشت سالگی قرآن را تمام خط نمود بعد از آن شعر رغبت نمود و ادراحق سبحانه تعالی آوازی خوش و صوتی دلکش عنایت فرموده بود و در آخر بطربی افتاد و بر لب یا بوخت و کارشش در نو از زندگی بجای رسید که آب دشتش در مقام بوخت هم خاک طالی بیا داد وی هم آتش در جگر که درت زدی چون آوازه او با طراف و کثافت رسید امیر بن احمد سامانی که امیر خراسان و ماورالنهر بود بقربت خویشن مخصوص گردانید و او اول کسی است از عجمیان که دیوان شعر ترتیب داده و امیر نصر رودکی را صله نظم کتاب کلید و دهنه هشتاد هزار درم نقره انعام فرموده چنانکه عنصری میفرماید بیت

چهل هزار درم رودکی ز مثر خویشش	عطا گرفت بنظم کلید و دهنه
--------------------------------	---------------------------

و در ترجمه بنی سطور است که صد و شتار رودکی هزار و شصت و بست بیت رسیده بود و در بعضی نسخ آمده که شتاروی صد و نقر بوده و فات دی در سال ۸۰۰ صد و چهل و سه رسیده و بعضی از فحول شعر ابوده و در اکثر کتب سطور است که چون اقل سلطنت خراسان و توران بفرق آل سامان بکمل گردید خواستند که احوال سلاطین عجم را در سلاک نظم انتظام دهند چون در وقت بنظم عالی نگشته بود داین شیوه خدانی شیوع نه پذیرفته بر آینه از خیر و افضل نمی آمد چون نوبت بامیر نوح بن منصور سامانی رسید یکی همتش بدان مصروف گردید که سنار این اراده از مصباح عطای او مجبول پیوند لاجرم واقعی را که قدو شعرای عصر و زمان بود مشول انعام را گرام گردانیده قلاوه این خدمت بر تبه او انداخت و واقعی بقول اقل بست هزار و

بقول اکثر بزرگواران و اعیان گشتاب در ملک نظم انتظام داده بردست غلامی کشته شد چنانچه فردوسی اشاره بدان کرده است

اشعار فردوسی

جوانی بیاد کشاده زبان	سجده گفتن خوب طبع روان	بشعر آرم این نام را گفت من	از و شادمان شد دل آرم
ز کشتاب گشتاب می بر	گفت و سر آمد بدور در کار		

ابو نصر اسماعیل بن جواد کجی هری صاحب صحاح اللغات در سنه صد و نود و دو و یک که صد و نود و چهارم هجری فوت کرده

تاریخ از مخبر الواصلین

آنگاه دانش بعد صفات آمد	جوهری کاشت اللغات آمد	سال ترحیل این حدیث زمان	در سنه الفی رسم زده رضوان
سال ترحیل او ز روی حباب	منظر ارحمة الله در باب		

مات خیم از ابتدای سال چهار صد و یک لغایت سنه یا بعد از هجرت
ذکر خلفای عباسیه که در مات خیم در بغداد خلافت نموده اند

در ابتدای مات خیم القادر بالله که بیست و نهم خلیفه از خلفای عباسیه بود بر سریر خلافت بغداد داشت معاصر سلطان محمود غزنوی بود و در سنه چهار صد و بیست و دو هجری بعد خلافت چهل و یک سال و سه ماه و هشت روز نمود بعد از وی پسرش القائم بالله این قادر خلیفه شد و چهل و چهار سال و بیست ماه خلافت نموده در سنه چهار صد و هشت و هشتاد و دو هجری فوت کرد و این جهان فرمود بعد از و بنیره او مقتدی بالله بن محمد بن القائم بر سریر خلافت نشست و بعد حکومت نوزده سال و پنج ماه در سنه چهار صد و بیست و پنج در گذشت بعد از وی پسرش المستظهر بالله بن مقتدی بر سریر خلافت نشست و بیست و پنج سال و نه ماه خلافت نموده در گذشت شیخ ابوسعید ابو الخیر تاریخ چهارم شعبان سنه چهار صد و شش هجری فوت کرده

تاریخ

قطب حق ابوسعید ابو الخیر است	رهنمای بگانه و غیر است	شد ز دنیا بسوی اوج جان	بشبه مجله چهارم شعبان
ذات او دلگشای فردوست	سال نقاشش جامی فردوست		

ابو القاسم منصور الفردوسی مرقوم است که فردوسی فردوس فصاحت را رضوان و دعوی با لغت را بر زبان بود و مصداق نمغنی شایسته است که بکنان را در محال انداخته از دهقان زاد های طوس بوده منصور نام داشته و کنیتش ابو القاسم و نام پدر او محمد بن احمد نقل است که در ایام دولت سامانیه دقیقی اندک زمانی بطلم شایسته مشغول شده گشته گردید چون ریاض دولت آل ناصر ماسر گردید سلطان محمود را بنظم آن کتاب میلی تمام بهم رسید و عنصری شاعر تکلیف و تکلف بعد وقت حکایتی انشای میکرد چون آوازه خواش سلطان همه جا رسید فردوسی که در خود استعداد آن میدید از جنگ فریدون و ضحاک میتی چند بنظم آورد چنانچه همه کس را بشنودن آن رغبت پیدا شد و آوازه او به سلطان رسید و فرمان طلب بنام او صادر گردید فردوسی عازم غزنو شد چون بشهر درآمد قضا را به ندیم سلطان که ملک نام داشت باز فرود منزل او فرود آمد اتفاقا روز دیگر مسجدی و فخری و عنصری شاعران در باغی نشسته شراب میخوردند که از دور فردوسی را دیدند که می آید با هم گفتند که فردوسی بگانه می آید عیش با منقص خواهد کرد بهتر آنست که بطریق نظر گفت او را دفع کنیم و هر کدام مصرع گویم که مصرع چهارم قافیه داشته باشد یقین که او نتواند گفت خود بخود خواهد رفت چون فردوسی نزدیک رسید

سلام گفت جواب سلام دادند چون نشست پرسیدند از بجای گفت از قبه طوس گفتند هر کدام یک مصرع گویم هر که تواند
گفت رفیق ما باشد والا بد و اول عنصری گفت مصرع چون عارض تو ماه نباشد روشن مصرع ثانی رفیق گفت مصرع
مانند رخت گل نبود در گلشن مصرع سوم عبیدی گفت مصرع مرغان تو می گذر کند در جوشن مصرع چهارم فردوسی
گفت مصرع مانند سنان گیو در جنگ لشن چون قرار بود که حرف ردی بر مصرع شین و نون باشد غیر از نطق لشن
دیگر کافی نیست شوا متعجب شدند و پرسیدند که گیو و لشن که بودند فردوسی دهستانهای ایشان گفت شوارا خوش آمد احترام
و غرت فردوسی نمودند و گفتند که این مرد را به سلطان باید نمود تا شاهنامه گوید روز دیگر با هم گفتند که اگر ایمر در سلطان بنید
مارا نزد سلطان آید و مانند پس بجایان گفتند اگر مردی بد نصورت بیاید نزد سلطان نگذارند فردوسی چون حد ایشان
دید همان شب دهستان رستم را سفند یار را نظم کرده با یک داد تا بمطالع سلطان رسانید سلطان را خوش آمد و با حصار
او شال داد چون فردوسی بنیزل سلطان آمد حکم شد که یکی از شعر شعری که مناسبی با خوشن داشته باشد گوید شوارا از مومن را شاد
بفردوسی نمود فردوسی در بدیه این رباعی گفت رباعی مست است با چشم تو و تیر بیت پس کس که زیر چشم مست توست
گرچه عارضت زره نداری هست که تیر هر سه به کس خاصه زمست سلطان را القافات زیاده گشت بعد از آن عنصری
به سلطان عرض نمود که بنده را از خدمت سلطان فراغت است که شاهنامه را بنظم آوردم اما اگر فردوسی که ادراک عالی و قوت سخن
و فرصت تمام دارد حکم شود تا بدین کار مشغول گردد پس سلطان فردوسی را فرمود که میخواهم که شاهنامه را بنظم آوری فردوسی قبول
فرمود سلطان نزدیک قصر خود فردوسی را جای داد تا در آنجا اقامت گزید و گفت شاهنامه مشغول شد بملکی ارکان دولت پیش
فردوسی میرفت الا خواج حسن بنیدی که بر وجه سیرد و عنصری چون قوت سخن فردوسی دید چندی از شاهنامه در جنگ رستم و
وسهراب که گفته بود و بسوخت فردوسی هر دوستانی که بنظم می آورد بنظر سلطان میرسانید و سلطان بی عرض هر بیت یک دنیا طلا
و عده فرمود فردوسی در قریب آن قصه مانچ که بود بنظم آورد تا بدست سی سال تمام کرد و بخدمت سلطان برد چون در آنجا شاهنامه
شماره آداب نگاشته بود و سخن در مذہب تشیع که طریقه او بود گفت چنانچه این بیت از دست ابیات
بدان زاد هم بدین گذرم + شاگوئی سمنید و جیدرم + اگر چشم داری بدگر سراسی + بنزد علی و بنی جوی جای
گرت زین بد آید گناه ست + همین است و آئین راه ست + اگر چه سلطان را ناخوش آمد لیکن بوجوب وعده فرمان داد
که شصت هزار دنیا طلا بدو بدهند حسن بنیدی جماعتی از دبیران و مصاحبان را در کار کرد تا سلطان را از آن وعده منع
آمدند و گفتند که شصت هزار دنیا طلا بیک شاعر منلوک دادن چه لایق است اگر شصت هزار دنیا و نقره بدهند بسیار است
سلطان گفت شما دانید پیش شصت هزار دنیا نقره بدو فرستادند دنیا را را بر در سراسی او آوردند چون شنیدند که در کار است
بدگر را به بردند چون او از گرابه بیرون آمد از دیدن شصت هزار دنیا نقره طول شد تا وقت بست هزار درم به حامی داد و
بست هزار درم به شخصی که کاسه شربت آورده بود و بست هزار دیگر بکسانیکه زرتزد او آورده بودند و آنچه به سلطان رسانیدند
رنجیده شد حسن بنیدی که حاضر بود گفت اگر سلطان او را شش درم میفرستاد بایستی که بر دیده نماده قبول میکرد این
ادامی بی ادبی است و نیز مذہب ترمطی دارد و ترمطی اهل تشیع را گویند سلطان فرمود که در پای پیش اندازند این خبر فزونی
رسانیدند تمام شب در اندیشه بود و وقت نماز با دعا آنجا که سلطان و ضو می ساخت رفت و در پای سلطان افتاد و گفت حضور
سخن بنده را بطرز دیگر عرض حضرت سلطان رسانیده اند بنده ترمطی نیست سلطان فرمود آنچه هر گاه تو در گذشتیم اما بعد

بعد ازین تمام پیش من راه نیت بعد از آن فردوسی بخانه خود آمد و بیستی چند به جو سلطان گفته بایا زواد گفت که بعد بخت روزی که سلطان خوشوقت باشد این کاغذ را بوی خواهی و او این گفت و راه طبرستان پیش گرفت بعد از چند گاه ایاز کاغذ را به سلطان داد و سلطان خواند و متغیر شد مردم دلی او به خراسان و طوس فرستاد تا او را بیارند و عذر خواهند و تمام زور به بند آورد سلطان به من میندی و دیران درخشم شد و ایشان را در بند کرد و شخصت هزار درم انانیشان بستید و گفت که شما مرا بدنام کردید با صدی که در شتید او چیزی گفته که با جان باشد نویسند و بخوانند و آن مبتدا در شاهنامه باند و بی جو شاهنامه ناقص است بیت که شت شوکت محمود و در زمانه نماند و جز این خانه که نشاخت قدر فردوسی و با بگو چون فردوسی بطبرستان رسید ششید شیر زار اگر از نسل یزد و در شهر یار بودند بدید و گفت که من این کتاب را بنام قوی کنم چه همه اخبار و آثار اجداد تست شیر و دیر انخواست و گفت محمود و خداوند من است شاهنامه را بنام وی را کن و روز دیگر صد و بخت هزار درم بوی فرستاده گفت که جو سلطان بمن فرست و دل با محمود خوش کن که سلطان را جمعی برین داشتند که رضای تو بخت فردوسی آن مبتا بوی فرستاد فرمود تا بشتند و پس از آن فردوسی این چند بیت در عذر خواهی آن گفت * * ایایا ست * *

حکیم گفت کسی را که بخت بد است * * هیچ وجه مرا و از بانه جویت	برد مجاور در یانشین گردوزی * بدست افتد و ری کجاست
خسته حضرت محمود را دل دریا * چگونه دریا که از انکاره نیست	شدم بدریا غوطه زدم ندیدم در * گناه بخت من است این کتاب

بعد از آن فردوسی چون بطوس رفت خبر به سلطان رسید خلقی نیکو باز و رسم بسیار نزد او فرستاد چون آکس در شهر طوس رسید جاز و فردوسی را با غلط تمام بیرون آورد و در پرسید جاز که کسیت گفت فردوسی است او نمکین شده نزد سلطان گفت تا چه فرماید سلطان فرمود آن مال را بوارشال بدهند و عذر خواهند از فردوسی و ختری مانده بود که بخت مردانه داشت آن مال را نزد او بردند و خرق قبول نکرد و گفت که پدر من قبول نکرد من نیز قبول نمیکنم به سلطان خبر رسانیدند سلطان فرمود تا از آن زر عمارتی عالی برقرار فردوسی تعمیر نمودند و آن ایایا است جو که فردوسی در تمام شاهنامه گفته ابداد بر صنوبر روزگار یادگار مانده می باشد

ایایا ست جو

بدان شهر یار که این روزگار	غاند بسی بر کسے یادگار	به تر من از خدا و میا زار کس	ره رستگاری همین است و بس
میا زار سوری که دانه کش است	که جان دارد و جان شیرین است	چو دیدی تو این خاطر تیزین	نه اندیشی از طبع خون تیزین
بدانش نه بد شاه را دستگاه	و گرنه مرا بر نشاندی بگاه	اگر شاه را شاه بودی پدر	مرا تاج دادی و زین کمر
اگر مادر شاه بانو بدست	مرا بیم دزد تا بز انو بدست	نه خسر و نه زادی نه والا سری	پدرش از صفایان بد انگاری
گفت شاه محمود عالی تبار	نه اندر نه هست و نه اندر چهار	پرستار زاده نه آید به کار	اگر چه بود زاده شش پیر یار
بسی رنج بردم درین سال سی	مجم زنده کردم بدین پاری	بسی سال بردم بشه نامرینج	که شاه بخت بد من مال و گنج
یاداش من گنج را بر کشاد	مرا بر بجهای قحای نداد	کنون عمر نزد یک هفتاد شد	امیدم به یکبار بر باد خند

موت گوید که از کلام فردوسی چنان مستفاد میگردد که او شاهنامه را بدست سی سال بنظر آورده و در آنوقت عمرش قریب به هفتاد رسیده بود چون در مقامی دیده شد که او بعد از آنکه از سلطان رنجیده و توبه طبرستان شد قریب ده سال دیگر زنده بود پس حکایر است که هنگام وفات او که در سنه چهارصد و یازده هجری بوقوع آمده عمرش زیاده از هشتاد و سال بود باشد و فردوسی کتاب شاهنامه را در سنه چهارصد هجری تم کرده چنانچه تاریخ آن خود گفته * * تاریخ * *

آسمان آمد و پانچ ازین ابیات فرخی مستقادی گردد

ابیات

منات لا تفری کعبه بوند	زوبست دبت آری ز ناله	دوران چرخ بخت دورا	فلک ز اندستان پیش کعبه کنی
منات رازیان کا فران	بکشور دگر انداختند زان کشور	ز بهر آن بت بجانہ بنا کردند	بعد ہر اہمائل و صد ہر اہر
پس نگاہ از کرد و نمودنات	لقب دید کہ نام اندر و بود و نمود	کسی ز دین این برین مقام کہین	از آسمان بخدا محی و آدمیت اند

اما از کتب سلف بر اہمہ معلوم مے شود کہ این بت از زمان کرشن تا زمان سلطان محمود زیادہ پنج ہزار سال محبوبہ بر اہمہ بود و بقول ہر کس کہ در اینجا غیبت نمودہ و دیار سحریب السیر آمدہ کہ سوسنات با اتفاق ارباب تاریخ تجی است کہ سند و آنرا از اعظم اصنام اعتقاد دارند ولیکن از میت شیخ فرید الدین عطار خلافت این معنی مستقادی گرد

عبیت

اشک محمود اندر سوسنات یافتند آن بت کہ شایع دلا

ہر تقدیر روز جنگ سوسنات فوج فوج بہ تھانہ شتافتہ و سوسنات را در بغل گرفتہ و استعانت طلب کردہ گریان بیرون می آمدند و جنگ می کردند تا زیادہ از پنج ہزار کس بقتل رسیدند و سلطان محمود بعد از فتح بیرون تھانہ درآمدہ منبری دید بغایت عریض و طویل مشتمل بر پنجہ و شش ستون کہ ہر یک از ان ستونہا با نول ہواہر نفیسہ تزیین یافتہ بودند و سوسنات منبری بود از سنگ مقدس بر کھل کہ دو گز آن را در زمین فرو بردہ بودند چون سلطان را چشم بر آن افتاد بگریزی کہ داشت آنرا در ہم شکست و قطعہ از اس سنگ را بغزنی بردہ در آستانہ مسجد جامع فرش نمود و از شکم آن بت جوہر نفیسہ بسیار بیرون آمد ہندوان بہر شب آن بت را باب تازہ گنگ غسل مے دادہ اند و از سوسنات تازیانی گنگ زیادہ ازدست فرسنگ است درین مابین مردم شستہ بودند و ہر روز آب تازہ می آوردند و بہ بخیری از طلا بوزن دولیت من ہندی در اینجا آہنختہ بودند و در آن رنجہ رنگہا تعبیدہ نمودہ بودند و ہر گاہ آن رنجہ را بخت می آوردند بر اہمہ با و از آن شروع در عبادت مے کردند فقط

باسمہ سلطان محمود بعد از سلطنت سی و چہار سال قمری از مرض دق برزخیشنبہ بسبت و سوم بیع الاخر سنہ چہار صد و بسبت و یک ہجری کہ مطابق سی ام ماہ اپریل سنہ یکہزار و سی و عیسوی می شود ازین جہان فانی رحلت نمودہ اما علما در سال وفات او اختلاف نمودہ اند بعضی سنہ چہار صد و نوزدہ و برخی چہار صد و بسبت ہجری نیز نوشتہ اند ولیکن تاریخی کہ بالائد کور شد صحیح است زیرا کہ بر تربت او کہ در غزنی تا حال تخریب این صیغہ موجود است بخط کوفی همان تاریخ مرقوم است و سنہ احد و عشرین و اربعایہ بر مرقدا و صاف ظاہر است این چند ابیات در وفات او از بحر الوصلین نوشتہ شد کہ از ان سنہ چہار صد و بسبت ہجری استخراج مے یابد

تاریخ

آنکہ محمود غزنوی بودہ	واقعہ سرمنوی بودہ	بزمانش زمانہ روزی داشت	اہل آفاق تخم عشرت کا
ملک از عدل و گلستان شد	سبز و خرم ریاض و دان شد	شل ایچ بادشاہ بنود	بزمانش فغان و آہ بنود
	سال منتقار ان خدیوزما	با تفر گفت شایان جان	

دروازه روضه سلطان محمود سراسر از چوب صندل ساخته بودند با انواع نقش خوب و مرغوب و منشی موهن لال که در سنه یک هزار و دصد و چهل و هشت هجری بغرنی رفته بود و زیارت روضه مذکور نموده و بنویسد که مردم آنجا می گفتند که هرگاه که سلطان محمود سونات رافتح ساخته این دروازه عالی را از ان بجان آورده بود و الله اعلم و بعد از ان چون در سنه یک هزار و دصد و پنجاه و پنج هجری افواج سرکار کپنی انگریز بجا آمد ادشاه شجاع الملک در ان دیار رفته کابل و قندهار و غرنی رافتح ساخت و شاه شجاع الملک را بر تخت نشاند و دوست محمد خان والی انولایت را اسیر نمود و بعد از چندی اکر خان پسر دوست محمد خان گناشن صاحب ببا در رابد غابگشت و اکثری را گرفتار ساخته قید نمود و سردار این انگریز بیگام معاونت از ان دیدار قلعه غرنی را سمار ساخته و آن دروازه صندلی را انفعنات تصور نموده باز بساخته و آوردند و آن را حلاله در قلعه اکبر آباد به قیاط تمام نخواستند فقط گویند که نشان دیدن شهر غرنی چهار چیز است هر که آن چیزها را ندیده هیچ ندیده چنانچه این ابیاب مستفاد می گردد

ابیات در صفت شهر غرنی

نشانی شهر غرنی چار چیز است دو مطای است و دو قنات	کسی داند که او اهل بیت است که افتد آفتاب از سر کناره چهارم مسجد را با بش گویند	اول دروازه سلطان نید سوم شفا ده سنگ خام است که کج محراب قبله است	نهمه گنگه بر سه کنج سرنگون سیان مستعد جامع مدام است
---	--	--	--

قصرت بادشاهان آل قاهر

ناصر الدین سلجوقی در سنه صد و شصت و هفت هجری در غرنی بر تخت شاهی نشسته و بعد سلطنت بست سال در ماه شعبان سنه صد و هشتاد و هفت هجری وفات یافت و پسر خوردا و اوایل در غایت سلطان محمود که پسر بزرگ بود بر تخت نشست اما سلطان محمود بعد چندی او را بدست آورده قید نمود و بعد سلطنت سی و چهار سال قمری در سنه چهار صد و بست و یک ازین جهات فانی بملک جادوانی سفر کرد بعد وفاتش پسرش سلطان محمد تاج ماه سلطنت نمود بعد از ان برادرش سلطان مسعود ابن سلطان محمود او را محمول و مجبوس نموده بر تخت بادشاهی نشست در سنه چهار صد و بست و نه روز آدینه نهم ماه رمضان از طفل یک سلجوقی نه میت یافته بطرف لاهور میرفت در اثنا راه لشکریان او را قید کرده برادرش محمد محمول را بار دیگر بر تخت شاهی نشاندند اما طفل یک از ان سال بملک خراسان و مادر النهر مستولی گشته در نیشاپور بر تخت نشست چون در سنه چهار صد سی و سه شاهزاده احمد پسر سلطان محمد محمول سلطان مسعود را محبس شهید کرد پسرش سلطان مودود بن سلطان مسعود جهت انتقام خون پدر با سلطان محمد محمول جنگ کرده داد با دیگر قاتلان پدر خود از جان گشته بر تخت سلطنت نشست و در سنه چهار صد و چهل و یک هجری در گذشت بعد از او برادرش سلطان ابوالحسن علی ابن سلطان مسعود بر دوازده غره شعبان سنه مذکور در غرنی بر تخت نشست در سنه چهار صد و چهل و سه برادرش سلطان عبدالرشید او را قید کرده یک سال سلطنت نمود بعد از ان طفل که یکی از امارا او بود او را گشته تاج شاهی بر سر خود نهاد و بعد از چهل روز بر دوازده غره شعبان سنه مذکور در غرنی بر تخت نشست و در سنه چهار صد و پنجاه و هشت وفات یافت مدت حکومت او شش سال بود بعد از او

برادرش سلطان ابراهیم باو شاه شهاب الدین عالم عادل و علما و دست و دیندار و کثیرالاولاد بود و همه دختران او
 کرام و علما و عظام داده بود و چون او را باسلجوقیان صلح افتاد و هندوستان آمد بسیاری از بقیع و قلاع را مفتوح ساخت
 و تادمت چهل و دو سال بفرانج دل ملک اند و در سنه چهار صد و ارد و دو وفات یافت بعد وی پسرش سلطان مسعود بن محمد بن
 سالار مسعود غازی از شهدای عساکر غزنویه است مرقد او در شهر بهرائج واقع است سلسله نسب او به امام
 محمد بن علی بن ابی طالب میرسد او را در دلی و نواحی آن پیر علیم میگویند لقب او سلطان الشهدا است معاصر ابو محمد
 چشتی بوده و بعضی مردم که از علم تاریخ خبر دارند معاصر خواجه معین الدین چشتی میگویند لیکن این مقدمه خلاف واقع است
 و محمد بن خلیفه و پسران داشت پسر بزرگ عبد النان و پسر نور عبد القلح است خواجه احمد پیر کستان از اولاد عبد القلح است
 و سالار مسعود غازی از اولاد عبد النان و والده او که ستر علی نام داشت خواهر سلطان محمود غزنوی بوده و سالار
 سا به پسر سالار مسعود غازی را سلطان محمود برای جهاد و تسخیر ولایت هندوستان فرستاده بود تا که محمود در حیات بودی
 از هندوان سر بر تیاورد لیکن بعد از وفات و غلبه کرده چند بار جنگ نمودند سالار سا به و بتایخ بست پنجم ماه شوال سال
 صد و سبست و سه هجری از بیماری در دسر در بهرائج فوت کرده مدفون گردیده و سالار مسعود غازی که بتایخ بست یکم ماه شعبان
 روز یکشنبه سال چهار صد و پنج هجری در بلده اجمیر متولد شده بود بعد از وفات پدر قریب نه ماه در قید حیات بود و سه جنگ
 با هندوان نموده چون بطرف بهرائج متوجه گردید بسبب آنکه هوا گرم بود ساعتی در زیر درخت گلچکان که قریب بتکه سورج
 بود نشست و سورج کند بعدگاه اهل هند بود و صورت آفتاب را بر سنگ آتشیدا آنگاه گذاشته بودند از آن سبب سورج کند
 می گفتند و تمام هندوان بحسب پریش او خصوص بر وزیر کشیده می آمدند و آن را بالا گرفته نیز می گفتند و شهر بهرائج را بنام او آباد
 ساخته بودند با جمله چون مسعود غازی ساعتی زیر آن درخت نشست گفت که سایه این درخت مرا بسیار خوش آمده
 مناسب است که در اینجا باغی تیار شود پس فرمود درختهای کنه که پیش سورج کند است همه را دور ساخته زمین را هموار
 کنند و یک چو تره رفیع زیر درخت گلچکان تیار نمایند و بتکه را بحال داشته گردان آن درختها نو نهال لصب کنند پس در
 چند روز باغی آراسته گردید درین عرصه چند بار هندوان جمع شده غلبه نمودند تا آنکه بتایخ چهار و دهم ماه رجب که روز جمعه
 بود سال چهار صد و سبست چهار هجری جنگ شروع گردید بسیاری از مردان از هر دو جانب کشته شدند اکثری از شهدا را
 در حوض سورج کند و بعضی را در چاه انداخته خاک پوش کردند بعد از آن سالار مسعود غازی نیز بزخم تیر که در شیهه رگ آمده
 نشسته بود شهادت یافت وزیر همان درخت گلچکان او را دفن نمودند در آن وقت نوزده ساله بود بعد از وقوع این واقعه
 هندوان غلوموده بهر جا که اهل اسلام را می یافتند شهید میکردند و غریبه در تاریخ ولادت و وفات او این ابیات گفته

تاریخ

محبوب خدا که بود امیر مسعود در چهار صد و چهار آمد بوجود چون مدت بست چهارش از در چهار صد و سبست چارلیت فرمود
 در مرآت مسعودی مرقوم است که بعد وفات سالار مسعود غازی روزی زنی عقیقه بر مرقد او متوجه شد حق تعالی او را پیر
 عطا فرمود پس آن زن مع قابل خود در هر روز یکشنبه بحسب زیارت می آمد و هر جا که میرفت خارق مذکور اظهار میکرد
 و هر روز خلائق زیاده می شد تا آنکه شهرت کمال آتش از شرق تا غرب فراسید تادمت سی سال بهر وقت از وضو و گنبد
 چون زهره نام دختر میر سید جمال الدین ساکن قصبه رودلی که تا بنیای مادر زاد بود توجه بجانب روحانیت او نمود

حق بجانب تھا لے طفیل روح پاک اور ہر راہ و رسم و آواز و ساگی بنیاد بنیاد و برادر خود سید محمد راہ راہ در ہر برج
آوردہ و وضع بر قبر او تبار ساخت و الد علم بالصواب و حال را سعی است و سنان کہ در آیام گرم گاہ کہ آفتاب
در برج ثور میرسد در اول کشتنبہ کہ در ماہ حبشیہ فی ہفتہ خلایق از اٹلس و اکناف ہر دیار علمیا گو ناگون ترب
ساختہ با سرور و روان بان موطن می برزند و احیا جنب چہد میکنند و از دہام عظیم از مردم صالح طالع طالع طالع در طبقات
اکبری شیخ ابو الفضل می نویسند کہ روزی از زبان اقدس حضرت شامہنشاہ یعنی اکبر شاہ کشتنیدم کہ شہ در
لجائی اگر ہ این ہمہ ہنگامہ گرم بود بموجب شہہ گرمیہ بطرز خاص عبور با سجا اتفاق افتاد بر شیون احوال مردم
خاطر م تماشا می بود کہ ناگاہ کی از او باش مرشد ساختہ بدگر گفست کہ این بادشاہ است چون برین معنی مطلع شدہ نزد
چشم خود را گردانیدہ کاخ نما ساختہ و تغیر روی بوضع غریب کرد و بطوری کہ نہا نفہندہ تماشا می بودہ نظارے
فنون تقادیر بودم چون آن مردم نیک بن نگاہ کردند بجهت آن تغیر مرشد ساختہ بایکدیگر گفتند کہ این چنین چشم و رو بادشاہ را دین بیکی از دین
برآمدہ بمخل مقدس آدم فقط ابو الحسن جرجانی بتاریخ دہم محرم سنہ چہار صد و سبت و چہار ہجری فوت نمود

تاریخ

ابو الحسن انکہ بود جرجانی و شہید مثال او تبار و در ہر شورش و سہ سفنہ بود کہ از آفاق ملتش سرور
شدہ تاریخ صاحب جرجان ابو الحسن بن عباسی مدنی

۴۲۴

حکیم ابو علی سینا

مولدش نجاشہ سامر سلطان محمود و سبکتگین امیر فاطمہ و اسے جرجان کیلان بود و ابو علی سینا رحمت الحق گفتہ اند
و در وازدہ سالگی بادشہ زندان بخار و مناظرہ کرے و ایشان را مذم ساختی در خوار زم ہفت سال درس گفت
و از پنج ہجری جان بوسہ ان عجم افتاد و در خطہ اصفہان مبرص اسہال و سحر در سال چہار صد و سبت و ہفت ہجری بخار
سالکہ در گذشتہ در تاریخ او گفتہ اند

تاریخ

۴۲۵

۴۲۴

حبیب الرحمن ابو علی سینا و در شہج آدم او عدم بود و در شہج آدم او عدم بود و در شہج آدم او عدم بود و در شہج آدم او عدم بود
عد و لفظ شیخ سہ صد و ہفتاد و سہ میشود و آن سال تولد است و عد و لفظ شیخ سہ صد و ہفتاد و سہ میشود و آن سال تولد است
حاصل نمودہ و عد و لفظ کلز کہ چہار صد و سبت و ہفت میشود و آن سال وفات است و حکیم نامرشدہ و اصفہانی کہ تاج رحمت
فہب شاخ دشت سامر وی بود و دو با ہم محبت داشتہ اند و وفات حکیم نامرشدہ و در شہر سنہ چہار صد و ہجری یک
بودہ و میان ولادت ابو علی سینا و وفات ابو نصر فارابی سہ سال فاصلہ توشہ اند کہ ابو علی سینا در میان
ست از اعمال بخشان و منہ عبد الکرم در نسخہ بیان واقع منویہ کہ مغیرہ شیخ ابو علی سینا
در شہر ہمدان است و چون کہ مرست بنی نہ خراب و ویران مطلق است ازین تاریخ کہ در مخبر الصلین
مردم است یکصد و در سال وفات او زیادہ میشود

۴۲۴

تاریخ

ان حکیمی کہ ابو علی سینا است و در ہمہ علم و ادب و دنیا است بطل او کس نبود و در واران ہم ریاضی و ہم اتنی دان

کانات والاش حجة الحق بود	کان زمان اید از عدم بود	سال مولود او دل بینا	گفت قابل ابوعلی سینا
سال نقلش حم و عیان و هفت	رحمه ابوایوب العزیز بگفت		

شیخ ابو الفتح ابی در تذکره دولت شاهیه مرقوم است که او از اکابر فضلاء روزگار است در زمان سلطان محمود غزنوی بوده و لسانین است و اشعار فارسی را بغایت متین موضوع میگفت اکثر سخنان او در معارف و توحید است و ازین قطعه تاریخ چنان مستفاد میگردد که وفاتش در ماه شوال سال چهارصد و سی هجری واقع شد

تاریخ

غیت

شیخ مالک محمد بن ابی الفتح بن محمد مقتدای اهل فضل و مرام کلام چارصد و بیست و پنج از تاریخ احمد دیکد در شهر شوال حلیت کرد و الا سلام حکیم ابو القاسم عنصری سرآمد شعرا و اکابر حکمای روزگار سلطان محمود غزنوی بوده و شاگرد ابو الفتح سجری و استاد اجماع و فخری بود و پسران عنصری قریب بیسی هزار بیت است مولود او ولایت بلخ است و مسکن در الملک غزنی و فات او در شهر سمرقند و ثلثین و اربعه در زمان دولت سلطان مسعود بن محمود غزنوی واقع شده و بمو در الفاظ یا عنصری تاریخ وفات او یافت و این چنین گفت

تاریخ از مولف

ندای براند که یا عنصری

بحیث وفاتش در و پری

میر مرتضی المدعو بعلم الهدی بتاریخ سلخ صفر سنه چهارصد و سی و شش هجری فوت نموده . .

تاریخ

انکه او میر مرتضی بوده	القبش اهل المدی بوده	لیله الجمعة بود و سلخ صفر	که گذشت از جهان منصرف
سال ترجمین مرتضی بیشک	قطب مدین النعمین گفت ملک		

ذکر لوح مزار می که در درار العجائب کلکته موجود است در ولایت افریقه برکنار دریای قزقم قبرستان است که در اینجا بسیاری از تربتهای قدیم مسلمانان که در ایام پیشین فوت کرده بودند تا امروز موجود اند و بر چند می از آن کنایه های خوش قلم بخط عربی و کوفی مرقوم است چند سال است که یکی از صاحبان انگریز دران ولایت رفته بود و لوح مزار شخصی را که محمد بن اشغلی نام داشت و بر وزنه شنبه هیزم ماه جمادی الاخره سنه چهارصد و سی و هفت هجری مسطابق سی ام ماه دهمبر سنه یک هزار و چهل پنج عیسوی فوت کرده بود بدیده داشته آورد و حالا آن لوح در درار العجائب کلکته موجود است و این چند کلمه بخط کوفی بران سنگ منقوش

بسم الله الرحمن الرحیم الله لا اله الا هو اسی القیوم لا تاخذه سنة ولا نوم له ما فی السموات و ما فی الارض من ذالذی لیشفع عنده الا باذنه یعلم ما بین یدیم و ما خلفهم ولا یحیطون بشئی من علمه الا باشاره و مع کرسیه السموات و الارض لا یؤده حمله و هو العلی العظیم بقبر محمد بن اشغلی ولد حیدر توفی یوم الثلث ثمان عشر خلون سن جمادی الاخره سنه سبع و ثلثین و اربعه هجری و الحقه بینه محمد صلی الله علیه فقط

شیخ ابو اسمعیل عرفت خواجه عبد الله انصاری هروی بن ابو منصور محمد انصاری هروی از فرزندان ابو منصور بن انصاری است و مت انصاری پسر ابوالب انصاری بود که صاحب رمل رسول بوده و مت انصاری

در زمان خلافت عثمان همراه آنست بن نسیس بنجر اسان آمده بود و در هرات قوطن اختیار کرده و خواهر عبد الله انصاری
مرید و خلیفه ابوالحسن جرجانی بوده و بعد از سلسله انصاریه از خواهر موصوف است و اشتها ر سلسله انصاریه در خراسان
نصوص در دیار هرات بسیار است و خواهر مذکور صاحب ولایت آن دیار است و ولادت او در ماه شعبان سال صد و
نود و ششش بود و عبارت جاپان انصار از ان خبر میدهد و در سنه چهار صد و هشتاد و یک بتاریخ نهم ربیع الثانی
بعمر هشتاد و پنج سالگی در هرات فوت کرده و در یومعی که آنرا گذرگاه می گویند مدفون است و بر مزارش گنبدی عالی است
و آن تعمیر کرده شاه رخ نیر است و بر لوح مزارش که مانند مناره ساخته اند این تاریخ در باب فات او منقوش است ..

تاریخ

آن خواهر که در صورت معنی شاه از روی حساب کل ردانی فای تاریخ وفات خواهر عبد الله است
از لفظ فات که در موم مصرع است تاریخ ترمی آید بدست راست آن مزار اشعار بسیار از گفتار موسوی جامی مرقوم است از آن
جمله این دو بیت گفته حسن خان شاملو است و حسن خان لودر محمد شاه صفی سجاده خود حسین خان بیکر بیکر هرات بود

تاریخ

و بدینا ساقی عرفان اولت اجماع شد و در آذربایجان کاهی خواهر عبد الله انصاری بود لوح مزارش از زمین بی که از شوق
و در نزدیکی این رودخانه حوضی است مشهور بحوض زمرم که آب شیرین دارد و تعمیر نموده شاه رخ مزار است ابابون از بی
و کهن سبکی منهدم شده بود و خلیفه در سنه یک هزار و یکصد از مزار آنرا تعمیر ساخته و این تاریخ بر گنبد آن نوشته

تاریخ بتعمیم

بهر عظیم مزار خواهر انصار کرد	خان عادل شایخ چون منقح مینا کرد	قصر کاغذ گاه را در شکفتن ایمنه دید	از فرمودن روح ابل الله چون سن
بقعه انشا نموده یکم با ایجاد کرد	بهر توحید شای مالک الملک جلیل	نخستین تشنگان ایران این استان	این صفا که در راه رضای حق سبیل
سالها زین خیر چارخی بن خلق الله	چون حاشیه نایب از سبیل	چون عمری به کشتی سیلی امواج خور	ساخت مستغرق نقش را بوقت فصل
نیت در کتب و خاک چون یک بنا	باعث اشتهاد اشد کسب لی لعل	کرد تعمیرش را خادقان مرعوف	بهر تحصیل اربانی و خیر جمیل
مداغیا عصمت الدینا در چ چا	اگر نبود در حرم عفتش شب بیدل	تا خور زین بر یکدم آب بر نشسته	بهر قد اوساز داز کوثر خداوند جلیل
سال تعمیرش چون تمیز بر عقل	ریخت از بحر کرم در حوض مزمزم بیدل		

از افلاک حوض زمرم سلسبیل تاریخ بر می آید بدست راست رودخانه مذکور مزارهای منصوب سلطان پدر شاه رخ
و اولاد امیر تیمور و بدست چپ سزارهای اولاد چنگیز خان موجود اند

ذکر سلاطین سلجوقیه که بر خراسان و ماورالنهر سلطنت نموده اند چون بعد سلطان محمود غزنوی
پسرش سلطان مسعود شاه برادر خود سلطان محمد را مقید و محول ساخته بر سر ری سلطنت نشست مدت هشت سال
و چند ماه بر ولایت غزنی و خراسان سلطنت نمود و آخر روز آدینه نهم ماه رمضان سنه تسع و عشرين دارالجماعه از طغیان
سلجوقی بمریت یافته بدست لشکریان خود مقید گردید و طفل بیگ بزرگ خراسان و ماورالنهر از ان سال مستولی
گشته در نیشاپور بر تخت مسعودی نشست و معاصر خلیفه قائم بالله بود و خلیفه بر دلو از شهاب اعطا فرموده و خواهر او را
در عقد ازدواج خود آورده و طفل بیگ در سنه خمس و خمسين دارالجماعه درگذشت و چون دارالشعنه داشت

نوافق استیلا اوبران قلعه است و حسن بن صلیح مردی بود که اسمعیلیه یهیب داشت توابعان او را فداست
میگفتند او دشمن جانی نظام الملک وزیر ملک شاه سلجوقی بوده مدام فرصت دقت می جست تا که در سنه چهار صد و هشتاد
و پنج هجری یکی از فدایان خود را فرستاده آن وزیر را بملک ساخت

پانزده ششم از ابتدا که سال پانصد و یک لغایت سنه ششصد و هجری

دگر خلفای عباسیه که در باب ششم در بغداد خلافت نموده اند

در افتتاح پانزده ششم از هجرت المستظهر بالله بن المقتدی که بیست و هشتم خلیفه از خلفای عباسیه است در بغداد
برسند خلافت جادداشت و بعد خلافت بیست و پنج سال و شش ماه شاید که در سال پانصد و دوازده از هجرت فوت
کرد و بعد از وی پسرش المسترشد بالله بن مستظهر بهفده سال چند ماه خلافت نمود بعد از وی الراضی بن مستر
مدت دو سال خلافت نموده درگذشت بعد از المقتضی بالله بن مستظهر بیست و پنج سال خلافت کرد و بعد از
پسرش المستنجد بن مقتضی باز ده سال خلافت کرد بعد از وی پسرش المستفی بن مستنجد برسد خلافت نشست
و بعد خلافت هفت سال در سنه پانصد و هفتاد و پنج درگذشت بعد از وی پسرش الناصر بالله بن مستفی بر
سر خلافت نشست و در بیست و پنج سال خلافت کرد و وفات یافت . . .

ششم کیفیت آن صریحی سلاطین غزنویه که در پانزده ششم در غزنی و لاهور سلطنت نموده اند

در ابتدا که پانزده ششم سلطان مسعود ابن سلطان ابراهیم غزنوی رودنی بخش اورنگ شاه بود و بر ممالک غزنی
و لاهور سلطنت می نمود و خواهر سلطان سخر ابن ملک شاه سلجوقی بعد نکاح خود داشت در آخر سنه پانصد و شصت
هجری بعد ابلت شانزده سال فوت کرد بعد از وی پسرش سلطان شیزاد قابض تخت و تاج گردید و بعد از وی
در سنه پانصد و هشتاد و سه برادرش سلطان ارسلان شاه او را کشته بر تخت سلطنت نشست و چون بر حکومت استقرار
یافت جمیع برادران خود را مقید ساخت که بهرام شاه که بنحینه نزد سلطان سخر رفت و سلطان بعد وی لغزنی آمد و
ارسلان شاه نیز به میت یافته بهندوستان رفت و باز گرفتار شده در سنه پانصد و دوازده بقتل رسید بعد از وی
برادرش بهرام شاد ابن سلطان مسعود بر تخت نشست در روز جلوس دی سید حسن قصیده گفته که مطلع اثر نیست
هندای بر آند ز هفت آسمان که بهرام شاه است شاه جهان و شیخ سنائی حدیقه را بنام او نوشته و کلیله و دمنه نیز
مترجم بنام او گردیده در سنه پانصد و چهل و هفت هجری از علماء الدین حسن غوری نیز به میت یافته در هند رفت و در آنجا
بر مدت سلطنت او سی و پنج سال است و علماء الدین غوری بعد فتح تمامی ممالک غزنی را تاخت و تاراج نموده
مقیم را می سلاطین پیشین را سوا می مقبره سلطان محمود از بیخ و بنیاد بر کند و بران دیار مستولی گشت با سکه بعد
از قاتل بهرام شاه پسرش خسرو شاه در لاهور حکومت می نمود و صرف قلیلی از ملک هند تصرف خود داشت در
سنه پانصد و پنجاه و پنج فوت کرد بعد از وی پسرش خسرو ملک در لاهور حکومت میکرد تا آنکه بعد از بیست و هفت
سال در سنه پانصد و هشتاد و دو هجری شهاب الدین محمد غوری که از طرف برادر خود غیاث الدین محمد غوری حاکم

غزنی بود و در هند آمده و او را بهر بیت داده و گرفتار ساخته نزد برادر خود و قهر و زکوه فرستاد و در اینجا مجوس مانند تا آنکه بعد از چند سال درگذشت بادشاهی آل نادر و صد و یازده سال ماند و بعد از خسر و ملک نسل سلطان سبکتگین منقطع گردید فقط

امام محمد غزالی

غزالی قریه البیت از اعمال طوس که نام آن قریه غزال بوده و غزالی در آن قریه در سال چهارصد و پنجاه هجری متولد شد و نیز گویند که غزالی ریمان فردش را گویند و او رفته مادر خود را بازار سیف و خنجر از آن جهت غزالی اشتها ریافته گویند که او متفقا و علم خواند که کثرت کار او در کدام باشد از هیچ نوع علم او را فتحی نشد رجوع بصوفیه نمود و زهد و عبادت اختیار کرد سخن شرع را با سخن صوفیه مخلوط گفتی ابو پنجاه و چهار سالگی چهاردهم جمادی الاخر سال پانصد و پنج هجری فوت کرد تاریخ فوت او ازین بیت معلوم شود

تاریخ

انصیبه الاسلام ازین ای سنخ جات پنجه چار و موات پانصد و پنجم

امام احمد غزالی

برادر محمد غزالی بود و در پانصد و هفتده هجری ازین جهان فانی رحلت نموده تاریخ وفاتش از مجمل الواصلین نوشته شده

تاریخ

احمد آنکس که ماه غزالی است	در دو عالم بدرجه عالی است	در جهان بود عارف حق بین	بکلمات علم و صدق و تقیین
سال ترمیل از زبان فرد	شد نرم آب جنت از احمد		

خواجه مودود چشتی

بن خواجه یوسف بن سمان است پدرش خواجه یوسف در سنه چهارصد و پنجاه و نه هجری بمکه بمشاد و چهار سال فوت کرده و در چشت مدفون گردیده و خواجه مودود بتاریخ غره حجب سنه پانصد و بیست و هفت رحلت نموده و سلسله چشت خواجه معین الدین چشتی که در اجیه آسوده اند بدو واسطه باد میرسد تاریخ از مجمل الواصلین

تاریخ

آنکه مودود چشتی اش نام است	گلشن چار باغ اسلام است	عمده خاندان چشت آمد	هادی جانب بهشت آمد
سال تاریخ نقل آن مسعود	کو سجنات آب از مودود		

جار الله زرخش

صاحب تفسیر کثافت در سال پانصد و سی و سه هجری فوت نموده.....

تاریخ

آنکه او بود صاحب کثافت	ویش از کینه و کدورت چنان	نام نامی او ست جار الله	جمل الله فی الجنان مشناه
سال نقلش ملک بهشت و رفیع	از در قمر رحمة العالی الرحمن		

حکیم سنائی غزنوی

مولف حدیقه الحقائق اصلش از غزنی است دیوانه و ارمواره پابرهنه گردیدی و چون دوستان و غوثیان بر حال

او گریان شدند و گفتی که بر حال من غلگین شوید بلکه طرب و خوشی دل کنید گویند دوستان بجهت وی گفتی آوردند تا در بای کنند روز دیگر گفتش را بجزو ایشان آورد و در کرد و گفت آن سنائی که دیر در نظر شما بودم امروز خلاف آنم غالباً بند راه این گفتش است و بر قصیده ایست راینه زیاده از دو بیت و هشتاد بیت که از رموز الایمان و کفر الاولیا تمام نهاده بسی معارف و حقایق و لطائف و دقائق در اینجا درج کرده و طبع او در روزگار دولت بهرام شاه بن مسعود غزنوی بوده از گفتار او حدیقه است که بنام او نوشته و دیوان شیخ سنائی از سی هزار بیت زیاده است تا ریج تمام شدن حدیقه خود بنظم آورده که سنه خمسین و هشتاد و پنج و بعضی تا ریج و فوات او در همین سال نوشته اند و مولوی رومی در غزلیات خود او را یاد کرده است عطار روح بود و سنائی دو چشم او بود و ما از پی سنائی و عطار آیم تا ریج فوت او از مخبر الواصلین نوشته شد

تاریخ

آن حکیم زمان سنائی بود	عالم از وی بردن سنائی بود	از تصانیف او حدیقه بدان	بگل و میوه و دقایق بدان
سال نقلش بر تنه و کفایت	گفت با تف ز بی گل جنبت	عقل تا ریج نقل را گفتا	طوطی اوج جنبت والا

۵۳۵

شیخ الاسلام احمد بکام

مشهور بنده چیل نام نامیش ابو نصر احمد بن ابوالحسن است از فرزندان جریر بن عبداللہ اجملی است که در سال وفات رسول ایمان آورده بود و بنیز ده سال در کوهستان در ریاضت بسر برده پس سوی آبادانی شتافته و شیخ را چیل و دو فرزند آن بودند سی و نه پسر و سه دختر بعد از وفات وی چهارده پسران و سه دختران باقی مانده بودند و این چهارده پسران همه عالم و عامل و کامل و صاحب تصنیف گرامت بوده اند و خود هم تصانیف کامل دارد از آن جمله یکی کتاب سراج السائرین است و ولادت او در سنه احدی و اربعین هجری اربعه مائه بوده و وفات در ماه رجب سال ست و ثلثین و خمس مائه و در زمان سلطان سنجر گویند که مولانا مغربی و حکیم سوزنی و عبدالواسع جبلی شاعر نیز همدارین سال فوت نموده تاریخ منظمه از مخبر الواصلین

تاریخ

قدومه دهر زبده ایام	قطب کونین شیخ احمد بکام	شده سال تولدش بمجل	احمد بکام رهنمای ازل
سال ترحیل و عیان	عقل دالی اهل جنبت گفت	شده سال تولدش بمجل	احمد بکام رهنمای ازل

۵۳۶

یوسف همدانی

در سنه پانصد و سی و شش هجری رحلت نموده داین تاریخ در وفات او از مخبر الواصلین نوشته شد

تاریخ

آنکه اول بود یوسف همدان	کس نبوی دست مثل او بیدان	وصف او را شمار نتوان کرد	بلکه یکا هزار نتوان کرد
سال ترحیل یوسف همدان	بادشاه جهان قدس بچان	وصف او را شمار نتوان کرد	بلکه یکا هزار نتوان کرد

سلطان سنجر بن سلطان جلال الدین ملک شاه

هفتم پادشاه ازال سلجوقیه است بعد از برادر خود سلطان محمد بیادشاهی خراسان و ماورالنهر رسیده صاحب دولت

و مبارک پی و در دیش دوست و عادل سیرت بوده هفتاد و شش سال عمر یافت از شمرای بزرگ که در زمان او بوده اند و درج سلطان گفته و تربیت یافته اند و بیف صابر و رشید و طوطا و عبد الواسع جیلی و فرید کاتب النوری خاورانی و ملک عماد زوزنی و شهید حسین غزنوی و بهشتی محبوبه سلطان بوده در عهد برادران خود بر گیارق و محمد قریب بست سال امارت خراسان داشت بعد از آن مدت چهل سال و چهار ماه سلطنت نمود آخر حال با حشم غزان یعنی گورکان و الی ترکستان مصاف نموده در دست او سپید و قریب چهار سال دیگر بجنگ آن کرده غول مشال مبتلا بود تا آنکه ورسنه احمدی و خمسین و خمساتیسی احمد نامی که حاکم ترند بود ربائی یافت و بمرد شتافت و آن بلده را در نهایت ویرانی و رعیت را در غایت پریشانی و دیده غم داند و بر منبر اجش مستولی گشت تا در بست خیم ربيع الاول سنه اثنی و خمسین و خمساتی از مرض قولنج در گذشت در تاریخ فوشس یک از فضلاء عصر این قطع گشت ...

تاریخ

جهاندار سنج که در باغ ملک	ملک فراز بودی بکر دار سواد	چو در مرد بودی و آبخا بود	بجو سال فوت می از شاه مرد
---------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------

شیخ عبد القادر سیلانی

یکی از اوتادان عراق است و از کرامات و کمالات او دفتر با نوشته اند سلسله نسبت او بعلی ابن ابی طالب میرسد و پشت نام او در رساله تحفه القادر تصنیف شیخ المعالی الآبادی نوشته است و او را غوث الاعظم و غوث الثقلین میگویند تولد و می در سال چهارصد و هفتاد و یک واقع شده در سن هجده سالگی از جیلان به بغداد رفت و میرید شیخ ابوسعید مبارک گشته بدرجه کمال ترقی نموده و خوارق مادت از وی بطور آمده گویند که او تاد عراق است اندکی معروف گشتی دوم احمد صبل موم بشر حافی چهارم منصور بن غار پنج شهید ششم سمری سقطی هفتم شهیل بن عبد الله هشتم عبد القادر جیلانی منقول است که سلطان سنج سلجوقی ابن ملک شاه آرزوی ملائمت شیخ کرده با و عرض نوشت مشتمل بر اخلاص و اعتقاد و در انجام درج نمود که چون ما را گرفتار این امر کرده اند رسیدن ما بلامت خالی از صعوبت نیست و در آمدن لشکر ضرر با همزار عان و غیر آنها میرسد اگر آنحضرت کرم نموده متوجع اینجا شوند ملک سنج و برای لشکر و نشان و خالقاه وقف نموده آید در جواب آن شیخ ابن دو بیت نوشت ...

قطع

چون پیر سنجی رخ بچشم سپاه	با فقر گریه بود پس ملک سنج	تا یافت جان من خبر از ملک نیم شب	صد ملک سنج و زبیک جوئی خم
---------------------------	----------------------------	----------------------------------	---------------------------

و فانش در بغداد و تاریخ هفتاد هم شهر ربيع الآخر در سن نو و دو یک ساله سنه احدى و ستین و خمساته بوقوع آمده تاریخ منظره که در باب فاشات اد گفته اند نیست

تاریخ

سلطان محمد شاه ان طلب لیا	آمد فاشات و ز قباست علامتی	تا پنج سال فاش جوئی استم	از راوی حدیث بقتا قباستی
---------------------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

۵۶۱

موت غلام کریم محی الدین	همه طعنه و گریه دیدم	با صد شصت و یک هجرت بود	که فاش علامتی دیدم
-------------------------	----------------------	-------------------------	--------------------

۵۶۱

سنبلش کمالی عاشق تولد ایضا وفاتش در آن تو معشوق آلهی عز و جل در جهان نبرد عاشق ایضا سفر افتاد اندر دام معشوق ۵۶۱

ذکر لوح مزار عقیقه مرحوم

در جزیره ماله سنگی الی اکان موجود است که آن سنگ در ایام قدیم لوح مزار عقیقه بود نامش میمونه بنت حسان بن علی المذلی وفاتش بر دوشنبه شانزدهم شعبان سنه پانصد و شصت و نه هجری مطابق بست و یکم ماه مارچ سنه پنهان و یکصد و هفتاد و چهار هیسوی واقع شده و این چند عبارت بخط کوفی در وسط لوح مذکور مسطور است و ابیات بجز آن منقوش عبارت بسم الله الرحمن الرحیم و صلی الله علی نبی محمد علی آله و سلم تسلیما للده و العز و البقاء علی خلقه کتب الله و لکم فی رسول الله اتوه حسته هذا قبر میمونه بنت حسان بن علی المذلی و عدام السوسی توفیت حشر علیه یوم الخمیس السادس عشر من شهر شعبان الکابر من سنه تسع و ستین و خمس مائه و هشتاد و الا که الله و صده لا شریک له ۵۶۲

ابیات

الظربینک هل فی الغرض منی	ادافع الموت و الموت من اقی	الموت اخر جنی نصرایا اسفی	کم تجنی من الوبائی و اخلاقی
و حشرت ربنا با قدست من عمل	مخافاً علی و ما خلقه بآقی	یا من ابر القبرانی قد بلیت به	و الترب غیر اجنابی و امانی
	فی مضجع و مقای فی البلا عیسر	و فی نشیری اذا اما حبت خلا	

رشیدی سمرقندی

نسب او بامیر المومنین عمر بن خطاب میر سداصل او از بلخ است اما در خطه خوارزم مسکنی داشته بر بزرگی و فضل او همگان سقر و معترف اند عمری در از یافت ظهور او در روزگار انس بن خوارزم شاه بوده است و بعد از وفات انس خوارزم شاه تازمان سلطان المنزل شاه بن الپ ارسلان بن انس در حیات بوده و انس در شهر سنه پانصد و پنجاه و پنج هجری در گذشت و وفات رشیدی در خوارزم در سنه پانصد و هفتاد و هشت بود مدت عمر او نود و هفت سال بوده و قبر او در برج جانی خوارزم است و روحانی سمرقند که یکی از شاگردان او است

ذکر قرآن کردن هفت سیاره در برج میزان

در اکثر کتب تواریخ مرقوم است که در ماه رجب سنه احدی و ثمانین خسمائیه کو اکب سبعة سیاره در سوم درجه میزان که از برج هوای است بر یک دقیقه قرآن کردند و این واقع در زمان سلطان لفرل شاه ابن ارسلان سلجوقی واقع شد چنانچه طبرقاریابی ایما سے بدین کرده ...

قطعه

اقران اختران دانی که در میزان	خود بخود دانی که این صفت چنانکه دیده اند	از برای قیمتی بکنده خاک باسی تو	انقد مفتی قلیم عالم در ترازو کرده اند
-------------------------------	--	---------------------------------	---------------------------------------

و آنکه بعضی تواریخ مخصوص در تذکره دولت شاه مرقوم است که قرآن کو اکب در عهد سلطان سخر و قوع یافته سر اسر غلط است زیرا که باتفاق مورخان وفات سلطان سخر در سال پانصد و پنجاه و دو واقع شده و قرآن کو اکب سی سال بعد از وفات او اتفاق افتاده و صاحب ترجمه یعنی که همدان عهد بود میگوید که این اقران در شهر رجب سنه ثمانین و خسمائیه واقع شده و یکی از اهالی فراسان روایت کرده که از رسول سوال کردند که منی القیام فرمودند القیامه القیامه چون علما در آن تامل کردند بحساب جمل ابن را موافق عدد پانصد و هشتاد و دو یافتند و القیامه است تاریخ این واقعه است و این

تاریخ درست است زیرا که مولف نیز از کتب تواریخ انگریزی دریافته که این طغیان بتاریخ شانزدهم ستمبر ماه انگریزی سال
یکهزار یکصد و هشتاد و شش عیسوی هرگاه که شمسن رسمی ام درجه سبند و دیگر بسیار باد و بوج میزان بودند واقع شده و آن مطابق
است با تاریخ بخت نهم ماه جمادی الثانی یا که غره ماه حبیبال پانصد و هشتاد و دو هجری باجملة منجمان ایران گفتند که
درین سال بادی پیدا شو که تمام عمارات را خواب و نیست گردانند و نوری شاعر از معانی باب پنجم بیشتر مبالغه نمود برینکه
چون در ایام حضرت نوح قرآن کو اکب سبده سیاره در سرطان که از بروج آبی است اقتضای آن کرد که ربع مسکون مانند شلای
ار بلع مغروق و معمور شد درین کثرت که جمیع سیاره در بروج بادی جمع آیند باید که درین سال بادی در اهتزاز آید
که عمارات براندازد و جهان را بنجا که برابر کند مردم از بیم جان و حفظ منافع و خائنان سردابها ساختند و اموال خود را
نقل کردند تا بنا بر شیت حضرت عزت در آن ایام چندان باد نوزید که چراغی را فرو نشاند ازین ممر انوری و نظیر
سلطان خفقی بهم رسانید و فرید کاتب در آن روز این دو بیت نظم نموده گفت است انوری که سبب است
ویران شود عمارت و کسار بر سری و در روز حکم او نوزید است بیج باد و یا مرسل الریاح تو داسی و انور سحر
و صاحب مرات جهان نامیگوید که از باب تحقیق گفته اند که اگر چه در تصور کذب منجمان هویدا گردید لیکن هر سال
چنگیز خان در بلاد توران صاحب اقتدار شده متوجه ملک ایران گردید و غرض من حیات بسیاری را بیا دفا
داد و صاحب نگارستان مینویسد که در همین سال چنگیز خان بر بعضی قبائل مغول و صحرانشین تسلط
اقتدار پیدا کرد و این سبب آن شد که در ایام حکومت او بادی نیازی و زیاده و چراغ اغماز اکثر سکان امصار
و اقطار فرو نشست و چندین هزار هزار مومن و مشرک در ایران و توران بل اکثر جهان بر باد رفت فقط ائمه
مولف را اعتبار برین همه گفتار نیست زیرا که استیلا چنگیز خان در دیار ایران و توران سی سال بعد از اتمام آن کب
رو نموده و این عرصه بعد است ع بدین لغات و از کجاست تا بجا و خسرو میفرماید قولی که کنین بدیه استوار
شاعر دقیر و زن و دختر شمار

مسجد اقصی

این مسجد در شهر ادرسلیم است که در اینجا بیت المقدس در ایام سلف استاده بود چون یکی از قیاض روم که اصنام است
بود سی و هشت سال بعد معراج عیسی مسیح یعنی در سنه هفتاد عیسوی و پانصد سال پیش از تولد محمد مصطفی بیت المقدس
را از بیخ و بنیاد برکنده و سمار ساخت و صد سال بعد ازین قسطنطین قیصر روم که مذہب عیسوی قبول کرده بسبب آنکه آن مکان
مولودگاه حضرت عیسی است مسجد اقصی را در اینجا تعمیر ساخته بود و عمر بن خطاب در ایام خلافت خود در سنه شش صد و سی و هفت
عیسوی آن شهر را تسخیر نمود و آنانصار را اجازه داد تا بی مزاحمت برای عبادت آمد و رفت می نموده باشند چون بعد از
چند مدت ترکان بران مکان دست یافتند جو و تعدادی بر نائزان نمودن آغاز نهادند تا آنکه فرنگیان از دست
ایشان بجان آمده لشکر عظیم از دور و نزدیک فراهم آورده در سنه یک هزار و نو و دوش عیسوی آن مکان را از دست
مسلمانان و ترکان بدر آوردند و دو و دو سال شمسی بران دیار تسلط داشتند چون بعد از فوت سلطان نورالدین
بن عماد الملک زنگی بادشاه مصر و شام که بتاریخ بخت و یکم شوال سنه پانصد و شصت هجری بوقوع آمده سلطان
صلاح الدین بن یوسف بن ایوب بر مصر و شام مستولی گردید و از مستغنی باند خلیفه بغداد خطاب سلطانی یافت او با

فرنگیان آغاز مزار بنموده و بتاریخ سوم ماه اکتوبر سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و هفت هجری برای ایشان غالب آمده بازان ملک را بدست آورد اگر چه بعد ازین بادشاهان فرنگستان و انگلستان متفق شده جنگها نموده اند اما سودی نبخشید چنانچه در نسخ هفت اقلیم مرقوم است که در عهد اسلام خلیفه اول محراب سجده اقصی را بر سمت کعبه است ساختند و در چهار صد و هشتاد و نه و یک سال بر آن شهر منوبی شده محراب های اهل اسلام را خراب ساختند و نو و پنج سال قمری در تصرف داشتند تا در پانصد و هشتاد و پنج هجری آل ایوب آنرا بخوره اسلام آوردند و شعرا مسلمانی آشکارا کردند و از آن زمان تا حال در تصرف سلاطین اسلام است +

حکیم ارزقی

بسیار فاضل بوده است از مرد است و ظهور او در روزگار دولت سلطان طغرل شاه سلجوقی بوده که در خاندان سلجوقی از دبا و مستعد تر نشان نمیدهند بادشاهی نیکو صورت و پاک سیرت بوده و مقرر سلطنت او نیشاپور است و قمری در نیشاپور ساخته موسوم به نگارستان و سلطان در آن جوانی با ابراهیم بن بنیال مصاف داشت و بدست او گرفتار شد و آن سیر حم چشم او را بدست کشید و طغرل بیگ که غال او بود بدین انتقام ابراهیم بنیال را بخت و ارزقی چند تصنیفات بنام طغرل شاه پرداخت روزی سلطان نزد میبخت چند آنکه سرشش میخواست سه یک می آمد ازین صورت متغیر شد و حکیم ارزقی این رباعی را انشا کرد +

رباع

کر شاه شش رخ است سیکه غم افتاد	تا نهن نیری که کعبه دین او نداد	شش چون نگوشت حشمت حضرت شاه	از بیست شاه در بر خاک نهاد
و ارزقی در سنه خمس و ثمانین و خسمات در گذشت			

شهاب الدین قتیل الله

در سنه پانصد و هشتاد و شش هجری در سی و هشت سالگی فوت کرده

تاریخ

آنکه او بود فی سبیل الله	از اتفاق جهان قتیل الله	بهست مانند مهر و ماه مبین	اسم ساجی او شهاب الدین
سال ستقار آن خلاصه دین	شد رقم شامیاز علیین	۵۸۶	

طغرل شاه ثانی سلجوقی

چون سلطان الپ ارسلان سلجوقی در نصف ماه جمادی الاخر سنه احدى و سبعین و خسمات در گذشت خلف صدق او سلطان طغرل شاه ثانی که آخرین سلاطین سلاجقه است که در ممالک ایران سلطنت نموده صاحب شو فرنگ و بدو شیخ نظامی در دیح آنخسر و گفته

ابیات

سریر از اولییم عافی	ولايت گیر ملک زندگانی	پناه ملک شاهنشاه طغرل	خداوند جهان سلطان عادل
بسلطانی تلج و تخت پیوست		بجای ارسلان بر تخت نشست	

و سلطان طغرل شاه ده سال بمطاهری و استظهار می هم خود جهان پهلوان یعنی اتابک محمد بن یلدرگ که وزیر و هم عمر او بود بکمال بهت و اقتدار می زندگانی نمود چون عیش و رذی الکجه سنه احدى و ثمانین و خسمات که سال قمران سبوع سیاره بود فوت کرد در هر گوشه نازه فتنه و فساد اشتغال یافت و باد قضا خاک او بار بر سر روزگار سلاجقه ریخت یعنی چون بعد فوت جهان پهلوان

برادرش قزل ارسلان جمده الملک شده برانجام مهام امور سلطنت قیام نمود و متغینان میان سلطان و قزل ارسلان
ناآرامی فساد انداختند و قصد استیصال سلطان لطفعلی نمود و آخر سلطان در بهمان بدست قزل ارسلان گرفتار شده
محبوس ماند تا آنکه قزل ارسلان در سنه سبع و ثمانین و هشتاد و سی امی عراق بقتل رسید و سلطان لطفعلی با مادر و بعضی اهل
محبس بیرون خواهمیده بار دیگر رایت سلطنت برافراشت در سنه تسعین و هشتاد و سی امی علاءالدین بخش خوارزم شاه در حوالی ری
باد محاربه نمود و سلطان لطفعلی از خانه زین بر زمین افتاده بقتل رسید و بخش مرش را بریده به بغداد پیش ناصر خلیفه فرستاد
و جسدش را بر دار کشید بخش روز پنجشنبه نوزدهم رمضان در سنه پانصد و نود و شش فوت کرد و پسرش سلطان قطب الدین محمد
خوارزم شاه بجای او نشست

فرید کاتب

از شاگردان انوری است شاعری فاضل بوده گویند که چون سلطان بخرادر غربت ماورالنهر شکست افتاد بغایت
ملول و محزون بود و فرید کاتب پیش او بر بامی استاده بود و گفت ای فرید هیچ دیدی که مارا چگونه چشمتی رسید
درین حال که پیش آمده بدیده بگوی تا بار دلم سبک گردد و فرید فی الحال برین باغی گفت و سلطان از آه و غم تسلی شد و فرید با لغات لائق بنوخت

رباعی

شاه از سان تو جهانی شد رست تیغ تو چهل سان اعدا کین خواست گزینم بدی رسید آنهم قضات کاتکس یک حال بماندست خدات

اوحد الدین انوری

در تذکره دولت شاهیه سطور است که او صانع سخنوری و فصاحت انوری اظهر من نفسه است از شعرای کم کسی در دانشمندی
و انواع فضائل بهنامی او بود اصل او از ولایت ایپور است از دیهی که او را بدنه گویند در جنب مهنه از توابع خراسان آن
صحرا داشت خاداران میگوبند و ازین است که انوری در اول حال خادران تخلص میکرد استاد و عماره التماس نموده
که انوری تخلص کند و در غنچه ان شباب در مدرسه منصوریه طوس تحصیل علوم مشغول می بود و در عین فلاکت و افلاس بسیار بود
روزی بر در مدرسه نشسته بود و دید که مردی محتشم با لباس فاخره و اسب غلام می گذرد پرسید که این کیست گفت از شعرای
سلطان بخرست گفت سبحان الله پایه علم بدین بلند می سن چنین مفلوک بعد ازین سن نیز خود را بشاعری مشهور خواهد ساخت
همان شب بنام سلطان بخر قصیده گفت و علی الصبح آنرا بنظر سلطان گذرا بید چند ابیات از آن قصیده نیست

ابیات

کردن دست بحر دکان باشد | دل و سنت خدایکان باشد | شاه سحر که مترین خدش | در جهان بادشاهان باشد
چون سلطان در غایت سخن شناسی بود انعام و اکرام بخشید و ملازم رکاب خود ساخت مدنی همراه بود در علم نجوم مرآمد روزگار
خود بود و فرید کاتب شاگرد انوری است خوش گوی و لطیف طبع بود و همواره ملازم درگاه سلطان بخر بود و چنین گویند که
از خاک خاداران چهار بزرگی فاضل خاسته اند که پنجم ایشان نبوده چنانکه گفته اند...

ابیات

تا سپهر گدازن ز خاک خاداران	تا شاگاه آمدن چار آفتابان	خواجده چون بوعلی شلوان زیر پای	شاعری فادر چو شهبوی خراسان از
صوفی صافی چو سلطان یقت بود	عالمی چون احمد منزه بشری بود		

در تذکره دولت شاهیه است که انوری در سال پانصد و چهل و هفت فوت کرده و این غلطی نماید زیرا که مشهور است که انوری تا قرآن کردن هفت سیاره که در سنه پانصد و هشتاد و دو در زمان سلطان مغرل شاه سلجوقی واقع شده زنده بود و بمبائیه تمام گفته که روز قرآن سبع سیاره با وی صغیر بود و زیچانکه اشجار قدیم و بناهای سخک را از پنج بر کنده تا چون این واقع بوقوع نیامد سلطان با انوری خطاب عتاب عظیم نمود و انوری از این کار بخت بلیغ رفت و باقی عمر را بنجاسه برده مولف در کتابی دیده که او در سنه پانصد و نو و هفت در زمان سلطان علاء الدین کیش حلت نموده و این قرین بصرف است و در بعضی رسائل مرقوم است که انوری آخر عمر از خدمت سلاطین احتراز نمود و با یکج عزالت شکسته و قبر وی در بلخ در جنب مرقده شیخ احمد خضر دیده واقع است و تاریخ فوت او را به پیشل یافته اند که عدد سن پانصد و نو و دو می شود

۵۵۲

سلطان الشعر خاقانی شروانی

در نسخه هفت اقلیم مسطور است که خاقانی از اکل شمر است و نام وی افضل الدین ابراهیم بن علی الشروانی است مولد سن شروان است خاقان ولایت بیان بود از ان خاقانی لقب داشت منشی کلمات حسان بود بدان که حسان العجم نام یافت چرا پنجه در تحفه العراقین ذکر پدر خود کرده بر اثر آن میگویند

بیت

چون دید که در خدمت
حسان عجم نهاد نامم

و در جای دیگر میگوید

بیت

بدلیل آدم اندر جهان شانی را
از ان سبب بر من نام من بل نهاد

و خاقانی در حضرت خاقان کبیر ملک مینو چه که بکثرت فضیلت و هنر مندی از جمیع پادشاهان شروان امتیاز فرادان داشته نسبتی قوی بهم رسانیده و مداح وی بوده هر قصیده که بحضرت پادشاهی فرستادی هزار دینار صلحه آن بود و شریف انعام فراخوان یافتی و خاقان منبذع سخن است و طرز کلام دی خاص است چنانچه خود گوید

بیت

شاعر مبدع منم خوان معانی ترا
ریزه خوخوان سن و کی و غفری

و در لغات آمده که خاقانی شاگرد فلکی شاعر است در زمان خلافت استغنی بالله ظهور نموده در قصیده عربی که در مدح بغداد گفته ذکر وی کرده و توفی استغنی سنه خمس و سبعین و خاقانی نیز قصیده زانیه حکیم سنائی را جواب گفته است عدد ابیات آن از صد و هشتاد و گذشته و اشیر الدین معاصر خاقانی است میان ایشان معارضات بسیار است و اشیر الدین مداح سلطان مغرل سلجوقی بن ارسلان بود و قصیده در حق او گفته مطلقه شریف است

بیت

بفرخت رایت حق تبارک و تعالی
ایرسلان ثانی شاه ارسلان مغرل

و خاقانی در سرخا بنون است و قبر افضل از ان ظهیر الدین فاریابی و شاه غفور نیشاپوری پهلوی خاقانی است و خاقانی بموجب کتاب هفت اقلیم در شهر تبریز بوده در سال پانصد و هشتاد و دو و اما ازین تاریخ که از مغیر الواصلیر نوبه شد

سال پانصد و نود و پنج میشود		
تاریخ		
افضل الدین امام خاقانی	خلفه ابو علی شردانی	عمده اولیای شمر بود
۵۹۵	سال تاریخ نقل در ضوآن	گفت لوطی جنت من فحلن
شاه سبحان		
در سنه پانصد و نود و شش ازین جهان فی ملک جادوانی سفر نموده		
تاریخ		
شاه سبحان که مار و حق بود	هم قید بذات مطلق بود	سال سنقار آن شه دالا
۵۹۶	گفت شهباز مسکن سلطه	
شیخ نظامی گنجوی		
دی را از علوم ظاهری و باطنی و مصطلحات ربی بهره تمام بوده عمر گر اغایه را اول تا آخر تقاعبت و تقوی و عزت انزو و گذر بایند و آ هرگز چون سائر شعر از غلبه صحن هوا ملازمت ارباب دنیا نموده بلکه سلاطین روزگار بوسی تبرک می جستند و شیخ اکثر مشنویات را با التماس و درخواست بادشان عصر نظم نموده مخزن اسرار بنام بهرام شاه والی روم منظم کرده دلیل مجنون باهم خاقان کبیر مینوچه را به شاه شیردان خسرو شیرین و بهفت پیکر بنام اتابک قزل ارسلان و سکندر نامه که آخر ترین کتاب وی است بنام طغزل شاه سلجوقی ختم فرموده و بیهوش شد و چهار سال فوت کرده و مرقدش بیرون شهر گنجه واقع است تاریخ نماز خجرا و صلیب		
تاریخ		
۵۹۲	شیخ دینا دین نظامی بود	قدومه اولیای نامی بود
سال نقلش بر وقت و کنت	شد قسم گنجوی گل جنت	۵۹۲
از مرقده آفرین پانصد و نود و دو حاصل میشود اما ایاتی که نظامی در تاریخ سکندر نامه گفته پانصد و نود و هفت است		
تاریخ		
بگفت من این نامه را در جهان	که تا دو آخر بود در جهان	بتاریخ پانصد و هفت سال
۵۹۴	سر سال حارم محرم بدست	چهارم محرم بوقت زوال
تاریخ		
شیخ ابو الفرج ابن جوزی		
در سنه هفت اقلیم مرقوم است که نام وی عبد الرحمان بن حسن است مصنفاتش از حدود بیرون است چنانچه همه مصنفات او را جمع کردند و بر مدت عمر او قسمت نمودند هر روز که اس که نه جزو باشد در حساب آمد و این چیز است که عقل آنرا اصلا قبول نمیکند گویند تراشه قلم خود را که بیان احادیث نوشته بود جمع کرده وصیت نموده بود که بعد از فوت آن غشش را از ان تراشه اگر مگفت همچنان کردند هنوز چیزی باقی آمد او استاد شیخ سعدی شیرازی است شیخ ادوارد کتاب گلستان شیخ کل شمس الدین ابو الفرج ابن جوزی مینویسد و فاش در پانصد و نود و هفت بوده		
تاریخ		
طهیر الدین فاریابی		
شاگرد رشید سمرقندی است بنایت فاضل بوده و در شاعری مرتبه عالی داشته اصل او از فاریاب است اما در روزگار اتابک قزل ارسلان بن اتابک بلدگرد عراق آمده و مداح قزل ارسلان بوده در اول حال تمهید از فاریاب به پیشاپوش آمد و در		

حسین سلطان مظفر شاه ثانی حاکم نیشاپور بود که بعد از سلطان سبزوین تخت سلطنت قرار گرفت و پنج نوبت زدا ناخوارزم شاهیان او را امان ندادند و مظفر شاه قدیم مدوح ارزقی است با بجملة ظمیر از نیشاپور بطریق سیاحت باصفهان افتاد و از اصفهان بآذربایجان رفت و اتابک محمد بن یلدرگ وزیر و عم مظفر شاه بود او را تربیت کلی کرد و مدت ده سال در ملازمت اتابک بود بعد از وفات او برادرش اتابک قزل ارسلان بن یلدرگ مستصدی حکومت عراق و آذربایجان شد و اتابک ابو بکر بن محمد یلدرگ را میل آن بود که ظمیر لازم او باشد و ظمیر سجانب ابو بکر میل تمام داشت و آخر از قزل ارسلان گریخت و با ابو بکر پیوست و فات ظمیر در تبریز بوده و شهر سنه پانصد و دویست هجری در سرخا ب فون است و خوار خا

مات هفتم از ابتدای سال ششصد و یک لغایت سنه هفتصد و هجری

بقیه احوال خلفای عباسیه که در مات هفتم در بغداد خلافت نموده اند

در عنقوان مات هفتم الناصر بالله بن مستفی که سی و چهارم خلیفه از خلفای نبی عباس است در بغداد بر سریر خلافت بنشین بود و بعد حکومت چهل و شش سال و یازده ماه در سال ششصد و بیست و دو هجری در گذشت در زمان او چنگیز خان تاتار بر سر آورده بر ولایت ایران ستولی گشته و او را دوش تا مدت دراز در آن ولایت سلطنت نموده اند بعد فوت ناصر پسرش الطاهر بالله بن ناصر نه ماه و یازده روز خلافت نمود بعد از وی پسرش المستنصر بالله بن طاهر قریب هفتده سال سلطنت راند و فاند بعد از وی پسرش المستعصم بالله بن مستنصر که او بن خلیفه از خلفای عباسیه است در سنه ششصد و چهل و هجرت بر سر خلافت نشست و بلا کو خان در سنه ششصد و پنجاه و شش هجری او را گشته تخم عباسیه را از بیخ و بن کند

سلطان معزالدین محمد سام مشهور بشهاب الدین محمد غوری

او برادر غیاث الدین محمد بادشاه غور و غزنی است و غزنی با علاء الدین حسن غوری در سنه پانصد و چهل و هفت هجری از دست او داد و سلطان محمود غزنوی بر آورده و بهرام شاه ابن مسعود شاه ابن سلطان ابراهیم غزنوی که در آن ایام بادشاه غزنی بود از علاء الدین حسن بنهرمیت یافته بطرف هند رفت و در اینجا بمرد در سنه پانصد و هفتاد و هجری غیاث الدین غوری برادر خود شهاب الدین محمد غوری را حکومت غزنی داد و در سال پانصد و هشتاد و دو در هند وستان آمده بسیاری از ملک هند را تصرف آورد و دلاهور را نیز از دست خسرو ملک بن خسرو شاه بن بهرام شاه غزنوی بر آورده و او را بموس ساخت از آن پس سلطنت هند نیز از خانواده سبکتگین برخاست و در خاندان بادشاهان غور قرار گرفت در سنه پانصد و هشتاد و هفت محمد غوری باز در هند آمده و در حد و دهنه نیر بارک پیروز که راجه اجمیر بود مصاف کرده مغلوب شد و آن سال دیگر که در آن ایام خواجہ معین الدین چشتی در اجیر استقامت داشت باراسه مذکور محاربه نموده نصرت یافت و راسه مذکور را دستگیر کرده مع برادرش که راجه دهلی بود و که نامد سراجی نام داشت از جان بکشت و غیاث الدین غوری در سنه پانصد و دویست و نه هجری وفات یافت و برادرش شهاب الدین محمد غوری بادشاه غور و غزنی و هند وستان گردید تا آنکه لکھن در ولایت لاهور عصفیان ظاهر کردند و سلطان بنا بر تنبیه ایشان بهند وستان آمد و طوائف تمردان را سزا داده هنگام معاودت در اثنا راه بتاریخ غره ماه شعبان روز سه شنبه سال ششصد و دو هجری در دوسیک که دهمی است از تونج غزنی

برگمار نیلاب از دست یکی از فدائیان مکرر نقل رسید تاریخ شهادت او از الفاظ صاحب السیر استخراج بلیا بدو غرضی در نظر آورده

تاریخ

شهادت ملک بکر و شهاب الدین که ابتدای جهان مثل و نیاید یک سوم و غره شعبان سال شصت و هفتاد و سه غرضی بمنزله سبک

شیخ روبرهسان

در نصف ماه محرم سنه شصت و شش هجری فوت نموده تاریخ وفات از حواله اصلین

تاریخ

جمع فیض و منبع عرفان قطب افان شیخ در بهمان سال تاریخ رحلتش بیشک متصف بود از مہ عاشور که گذشت از جهان بعین سرور نور فردوس گفت حور ملک

امام محمد الدین محمد رازی

طبرستانی الاصل بود در شهر رمضان سنه اربع و اربعین خمسایه در ولایت رسی متولد شده نزد پدر خود تحصیل علوم مشغولی فرمود تا وقتیکه والد او فوت شد انگاه بهمنان شتافته پیش کمال سمنانی در کسب کمالات نفسانی اهتمام کرده معاصر سلطان شهاب الدین غوری بوده و در تاریخ باغی مسطور است که فخر الدین رازی بغایت جمیل با و تبار و محترم بود و هرگاه که سوار میشد قریب صد کس ز طلبه علوم در رکاب او پیاده می نشستند و در اختلافات علوم و انواع فنون بسیار دار و از اسب جدا افتادن الاوار است که بنام سلطان علاء الدین بخش بن ایل ارسلان نوشته و فاش در بهرات روز و شب عید الفطر غره شوال سال شصت و شش هجری واقع شده و قریب در خیابان بهرات است عجز و تاریخ وفات او گوید

تاریخ

امام عالم عامل محمد رازی که کن بدونه بنید و رانظ و جمال سال شصت و شش گذشت و نماز دیگر اثنین غره شوال

سلطان قطب الدین ایبک

چون شهاب الدین محمد غوری در سنه پانصد و هشتاد و هشت بر راجه هاسے هند نصرت یافت قطب الدین را که غلام و سپه سالار او بود به نیابت خود به هند گذاشته بغرضی رفت قطب الدین در بهمن سال قلعہ میرٹھ و دہلی را فتح کرده تا مرحد ملک بن گال تبهرن خود در آور و بعد وفات محمد غوری چون برادر زاده او غیاث الدین محمود بادشاه غور شد قطب الدین را تاجی و تختی و چیز سے فرستاد و خطاب سلطان داد چنانچه قطب الدین در لاهور بتایخ پیچیدم ذیقعد سال شصت و سه هجری بر تخت سلطنت نشسته بادشاه هند گردید و دہلی را دار السلطنت خود ساخت و در سنه شصت و هفت در مقام لاهور در حالت چوگان بازی از اسب افتاده بمرد لفظ سلطنت پناه از آن خیر میداد چون انگشت خضر او شکسته بود بسبب آن او را ایبک گفتندی و بسخاوتی که داشت او را الکنش نیز گفتند بعد از و سپر خوانده او سلطان آرام شاه بادشاه هند وستان شد

شیخ مجد الدین بغدادی

در سنه هفت اقلیم مسطور است که شیخ مجد الدین بغدادی که یگانه روزگار و برگزیده درگاه حضرت پروردگار بود از تربیت یافتگان شیخ نجم الدین کبری است باصل از بغداد است خوارزم شاه از خلیفہ بغداد و الناصر باشد التماس کردی

همی درگذشت چهار پسران داشت او کتای و جتانی و جوگی و توی لیکن جوگی ششماه پیش از پدر فوت کرد و دیگران بیادشکاهی رسیدند او کتا که ولی عهد بود با دشا تا تار شد و در سنه ششصد و سی و نه درگذشت جنتا بعد از پدر پادشاه مادر النور ترکستان و بلخ و بدخشان شد و توی بخان که پدرش اورا همراه و اوقات با خود نگاه میداشت بعد پدر تالیع برادران خود میبود چنین گویند که این قوم مقصد هیچ دین و ملت نبودند و از حلال و حرام فرق نمیکردند و گوشت جمیع و حوش از دزدگان و چرندگان تناول می نمودند چنانکه صاحب نگارستان در مقامی مینویسد که روزی سلطان ابا قاقان که از نسل چنگیز خان بود و طعام می خورد و خواهرش ملدین صاحب دیوان وزیر اورا در آن مجلس حاضر بود سلطان پاره از کباب گوشت خوک بر نوک کار دبر داشته بود و داد خواهر از رعب سلطانی ابا که در آن نتوانست فی الفور کباب را در دهن انداخته سر و گرد

شیخ فریدالدین عطار

در هفت اقلیم مرقوم است که در نفحات الالاس آمده شیخ فریدالدین ابتدا بشیوه عطاری روزگار میگذرانید روزی در دوشی بد در سیده طلب چیزی کرد عطار از غایت مشغولی بد و لطافت نشد و در پیش گفت ای خواهر تو باین نوع خواهش و تعلق چگونه خواهی مرد گفت نوعی که تو میری در دیش گفت تو چه من نتوانی مرد و بر فور کاسه چوبین که در دست داشت بنزیر گذارسته و الا الله گفته جان داد چون عطار مشاهده آنجاالت نمود از سر دکان برخاست و هر چه دست کنتش بدان سیرید ایشا فرمود و ملازمت شیخ نکر کن الدین کاف را ملازم گرفته چند سال با و بسر برد پس ازان بربارت بیت الله المحرام رفته بسیاری از مشایخ را در یافت و بعد از سعادت بخندمت فخر اشد شیخ محمد الدین بغدادی رفته از دست او خرقه پوشید آورده اند که در اچهل رساله نظم است از مثنوی و در نفحات از مولوی رودی نقل کرده که او در کلام خود فرمود که نور من بعد از صد و پنجاه سال بر دج فریدالدین عطار نجلی کرده مری او گشت و در تذکره دولت شاهیه آمده که اصل شیخ از فرید کدگن بن اعمال نیشاپور است و شیخ عمری در از یافت گویند صد و چهارده سال عمر داشت و ولادت او در روزگار سلطان محمود و در ماه شعبان سنه ثلاث و عشر و خمسمایه یعنی بسال پانصد و سیزده هجری و بست و نه سال در نیشاپور بوده و در شهر شادیلخ بهشتا و پنج سال فوت شیخ در قتل عام نیشاپور بوده هنگام اسینلار چنگیز خان یعنی چون در محاصره نیشاپور قرار نوتیان دانا و چنگیز خان کشته شد و چنگیز خان بنابران حکم قتل عام فرمود شیخ بهت مغل اکتاده شهادت یافت و آن چنان است که مغولی شیخ را میخواست بقتل رساند شخصی پیدا شده گفت این پیر را نکش که خونهای وی هزار دیناری دهیم شیخ گفت مفرد من که بهتر از نیمم خواهند خرید چون آن شخص از وی بگذشت دیگری گفت که این مرد را نکش که خون بهار او یک توبره گاه میدهم شیخ گفت بفر دوش که پیش از من نمی از من منفل بقهر رفته شیخ را شربت شهادت چنانید و کان ذلک فی مائمه جمادی الثانی سنه سبع و عشرين و ستا و تارخ و فائش که در مخبر الواصلین نوشته است نیست

تاریخ

شیخ عطار فریدالدین	آفتاب سپهر دانش دین	عمر او یکصد و چهارده سال	بود از لطف این دمتعال
سال فرح آن مسعودان	قبلا اهل جنت سبحان	عقل تاریخ نقل آن مسود	بلبل جنت و جهان فرمود

موتف گوید که در تاریخ فوتش اختلاف بسیار است بعضی ششصد و بیست و هفت و برخی ششصد و نوزده گفته اند و از حالات مولانا بهار الدین ولد و پسرش مولانا جلال الدین رومی چنان مستفاد میگردد که شیخ فرید الدین تا چند سال بعد از ولادت مولوی رومی که در سنه ششصد و چهار بود فوت نمود و پوخته در حیات بود بلکه او را در کودکی دیده پس هر دو تاریخهای وفات شیخ فرید الدین که بالا مذکور شد یکی از آن درست خواهد بود در مطبوعات اکبری مسمو است که شیخ عطار رحمت و چهار سال پیش از شیخ سعدی فوت کرده باین حساب نیز وفات او بسال ششصد و بیست و هفت میرسد اما این قطعه که در تاریخ وفات او در کتاب هفت اقلیم مسمو است بعضی غلطی نماید زیرا که قتل امام چنگیز خانی در حدود سنه ششصد و شانزده شروع شده و سال فوت شیخ کم از آن سال نمی تواند بود و نه زیاده از ششصد و بیست و چهار که چنگیز خان آن سال فوت کرده و عدد سال که ازین قطعه برمی آید صرف یا نصد و هشتاد و شش می شود قطعه نیست

قطعه تاریخی

شیخ عطار آن فرید روزگار | مرشد شایان شاهنشاه فقر | شد شهید راه فقر آن سنا | سال رخسار آن شد راه فقر
در تذکره دولت شاهی آمده که قبر شیخ در بیرون شهر شادیاخ است بجای که موسوم است بشهر بازگان و بعد از قتل شیخ بیست سال شادیاخ خراب شده چنانچه غریزی در باب زلزله که در نیشابور بکرات واقع شده میگوید

قطعه

اندر سزمان زلزله نازل شد | بریانصدوی و آنگشته شهر خود | او ان زلزله بار دوم ششصد و سی | و ان زلزله بار سوم ششصد و هشت
د امیر علی شیر در زمان سلطان حسین مرزا عمارتی مالی بر مرشد شیخ عطار بنا ساخت

مولانا بهار الدین ولد

در تذکره دولت شاهی آمده که او سرخیل علمای بلخ بود و در روزگار سلطان محمد خوارزم شاه شمس و عظمتی تمام یافت و با وجود علم ظاهر در تصوف سخن گفت بعضی گفته اند که از خلفای شیخ نجم الدین کبری است و مادر وی دختر پادشاه خراسان علاء الدین محمد بن خوارزم شاه بود اهل بلخ را عظیم معتقد بودند و چون هرگاه که وعظ گفتمی در پای میبند و از خواص دعوا مجلس عظیم منعقد شدی سلطان محمد بر محمد برد و معادات مولانا مشغول گشت مولانا را بنجید از بلخ بیرون رفت و غریبت حج کرد چون بنیشاپور رسید شیخ فرید الدین عطار بدیدن او آمد و کتاب اسرار نامه را به پسرش مولانا جلال الدین که در آن وقت کودک بود داد و مولانا بهار الدین را گفت زود باشد که این پسر تشنه صوفیگان عالم زندگانی حاصل بعد از سفر حجاز غریبت دیار شام و زیارت انبیا علیهم السلام نمود و بعد از سیاحت چند سال مولانا و اصحاب روزگار دولت سلطان علاء الدین کیقباد بروم رفتند و اهل روم بغایت معتقد و مرید ایشان شدند و سلطان علاء الدین با امر او فرزندان ارادت ظاهر ساختند و از جمله بلاد روم مولانا شهر قونیه را اختیار کرده بود و عطا و افاده مشغول بودی تا بعد از چند سال در شهر سنه ششصد و سی و یک و بقولی ششصد و بیست و هشت بجوار رحمت انتقال کرد و بطریق ارث و وصیت پسرش مولانا جلال الدین پیشوای اصحاب باقی ماند

شیخ شهاب الدین سهروردی

اصل از سهروردیست بصحبت شیخ عبدالقادر جیلانی رسیده و او را تصانیف بسیار است در عصر خود شیخ الشیوخ بغدادی و ولادت

در جیب پانصد سی و نه و فوئش و ششصد سی و دو و در زمان مستعمران خلیفه بغدادی قیام آمده و در فوئاد و جیب فوئش

تاریخ از مخبر الواصلین

۹۳۲	سال مولوداد بدان	احمد اولیای مصر بود	عمده واصلین بنیامین	قدوه کالمین بنیامین
	سال مولوداد بدان	احمد اولیای مصر بود	سال نقلش گفت ارض سما	ساکن اوج جنت والا

سلطان شمس الدین شمس

ز خرید و هم داد سلطان قطب الدین ایبک بود نام او التمش سبب آنکه او شب خسوف نولد شده بود در سنه ششصد و هفت هجری سلطان آرام شاه را که بعد پدر خود قطب الدین بر تخت دلی نشسته بود در گرفتار ساخته بر سر سلطنت قرار گرفت و تاج الدین بلدوز بادشاه غزنی را که باراده تخریلاهور آمده بود بدست آورده بقتل رسانید این اقد در سنه عشر و ستایه بوقوع آمده و غیاث الدین خلجی حاکم بنگاله را منظم ساخته آن ملک بمصر خود آورده در سنه تسع و عشرین و ستایه عازم گوالیار گردید و تا مدت یکسال آن قلعه را محاصره کرده کار بر در و بنیان تنگ ساخت چنانچه دیول که دالی قلعه بود عاجز گشته در شب بگریخت و قلعه بمصر سلطان در آمده خلفی کثیر اسیر گشتند ملک تاج الدین ریزه که دبیر الملک بود در فتح قلعه که در سنه ثلثین و ستایه بوقوع آمده بود این باعی گفت و سلطان فرمود تا بر در دانه قلعه نقش کردند

تاریخ فتح گوالیار

بهر قلعه که سلطان طلوع بگرفت از خون خدا و نصرت دین بگرفت آن قلعه گوالیار و آن حصن بنیامین در ستایه و سنه ثلثین بگرفت و در سنه احدی و ثلثین و ستایه او جین را گرفته بنگاله ممالک را که از مدت سه صد سال تعمیر یافته بود و خراب ساخته تمثال بکر باجیت را آورده در پیش مسجد جامع دلی فرست کرد و فائش بتاریخ بستم ماه شعبان سال ششصد و سی و نه بوقوع آمده و این ابیات در تاریخ وفات او از مولف است

تاریخ

چو ششصد سی و نه از سال هجری اگر گذشت بخت و زار از این جهان بشد سلطان شمس الدین شمس بسوی جنت الماد و اخوان بعد وفاتش پسر او سلطان رکن الدین فیروز شاه بر تخت دلی جلوس نمود و چون ششماه و ثلث و شش روز حکومت کرد امر را که از و ناراض بودند او را مغزول ساخته سلطانه رضیه را که دختر التمش بود بر تخت نشانیدند اولیای مردانه در بر کردی و علانیه بخیل سوار شدی آخر در سنه ششصد و سی و هفت گشته شد مزار او در شاهجهان آباد الی الان موجود است و نزد قبر او قبر دیگری است که آنرا از رحیم بیگ میگویند این مکان مشهور است بدرگاه برجی چینی با بجهل سلطان معز الدین بهرام شاه بن سلطان رکن الدین فیروز بر تخت سلطنت نشست و در سنه تسع و ثلثین و ستایه در شب ششصد و سی و نه بوقوع شد بعد از وی سلطان علاء الدین پسر سلطان شمس الدین بر تخت نشانیدند و چون او بتاریخ بستم سوم محرم سنه اربع و اربعین و ستایه و دیعت حیات پسر و برادرش سلطان ناصر الدین محمود بادشاه شد و وزیرش غیاث الدین بلبن که خطاب له خان داشت و زرخوید سلطان شمس الدین التمش بود او را مجوس ساخته خود در سنه ششصد و شصت و چهار بر تخت دلی نشست و بعد از سلطنت بستم و یک سال در سنه

ششصد و هشتاد و پنج بهر شتا و سال فوت کرد بعد از وی پسر او سلطان مغزالدین کیقباد ابن ناصرالدین
بقرخان ابن غیاث الدین بلبن غانها بد پدر خود که در بنگاله بود بر تخت دہلی نشست و در سنه ششصد و هشتاد و هفت
بقرخان خیر و ملک خلجی کشته شد و امیر خسرو کتاب قران السعدین را در باب لطافات سلطان کیقباد با پدر خود نظم فرمود

خواجہ معین الدین چشتی

در اکر نامہ مرقوم است کہ خواجہ معین الدین چشتی از سبستان است و اہل آن دیار را سنگرمی میخوانند و را سنجرمی
مینویسند کہ معرب سنگرمی است در سال پانصد و سی و ہفت و قصبہ بنجوداد و در پانزدہ سالگی پدرش کہ خواجہ حسن نام داشت
و بر ریاضت و قناعت مشغول بود و در گذشت و خواجہ بہر قند و بجا رفت و قدری بعلوم کسی اشتغال فرمود و از انجا بخراسان
شناخت و نشوناد را بنجایافت و در ہاروق کہ از توابع نیشابور است ادراک صحبت شیخ عثمان چشتی ہاروقی نمود و دست
ارادت ہار و دست سال در صحبت شیخ ریاضت شاو کہ کشید و سفر باو غربت ہا پیش گرفت و بسیاری از بزرگان
وقت مثل شیخ نجم الدین کبری دریافت با بچہ کاہرا از سلسلہ چشتیہ است بد و واسطہ بنجوادہ بود و چشتی میرسد
و بہشت واسطہ باہرا بہم ادہم می پیوند و پیشتر از آمدن سلطان مغزالدین سام از غزنی ہندوستان بہشت
پیر خود بہندادہ بود و در اجیر کہ طای تہسور از فرمانروای ہندوستان آنجا اقامت داشت منزل گرفت صحبت باو بود
بر نیاید تا آنکہ در سال پانصد و ہشتاد و ہشت سلطان مغزالدین سام مشہور بشہاب الدین غوری بہندوستان
آمد و در حد و دہتاغسرای مذکور جنگ کردہ فتح یافت و خواجہ در اجیر غلت گزینی اختیار نمود خواجہ قطب الدین
اوشی یکے از خلفای اوست و شیخ فرید گنج شکر کہ در بین پنجاب آسودہ اند مرید خواجہ قطب الدین است و شیخ
نظام الدین اولیاد است ارادت شیخ فرید دادہ احاصل بسیاری از صاحب کمالان از زیر دامن تربیت
خواجہ برخاستہ اند و اکبر شاہ بادشاہ در زمان دولت خود ذکر جلال کمالات او شنیدہ چند مرتبہ بر ہند پانز ہزار
مرد خواجہ کہ در اجیر است از اگرہ رفتہ بود و عمارات عالی در انجا بنا نمودہ تا رنج وفات خواجہ بقولی ششم ہزار
روز شنبہ سال ششصد و سی و شش و بقول دیگر ششصد و سی و سہ ہجری است مرقد او امر و ز
زبارنگاہ خورد و بزرگ است دانا الفاظ آفتاب یک ہند سال وفات او ظاہر میشود و این تاریخ منقولہ
در وفات او از کتاب مخبر الواصلین نوشتہ شد

تاریخ

جمہ و ششم رجب بودہ	اکبر جان خواجہ نقل فرمود	نود و ہفت سال عمرش بود	کان زمان نقل از جان فرمود
سال نقلش بعزت و تکمیل	گو سران جناب معین الدین	روضہ پاک اوست در اجیر	زائرین جنانش اثر در شیر

سید حسین مشہور بچنگ سوار

در اکر نامہ مرقوم است کہ قلعہ کتہ اجیر کہ بر قلہ کوہی واقع است در ان عالمقام مرقد سید حسین مشہدی خنک سوار
موجود است کہ بزبان عوام از اولاد زمین العابدین ابن امام حسین است و تحقیق آنست کہ سید از ملازمان
شہاب الدین غوری است ہنگامیکہ فتح ہندوستان کردہ مراجعت نمود و در ایشقداری اجیر گذشت و در انجا
نقد حیات سپرد و بہر و راہام و ہجوم عوام بولایت مشہور گشت و توبہ شمس مطاف مالیان شد

خواجہ قطب الدین بختیار کاکی

ابن خواجہ کمال الدین موسیٰ بہت درادسن کہ ماہین مشرق و جنوب اندجان واقع است متولد شدہ و از آن است کہ او را دوشی نیز بنویسند و در صغیر سن سفر اختیار کردہ و در بغداد در راہ رجب سال ششصد و بیست و دو ہجری در مسجد امام اللیث سمرقندی بمقصود شیخ شہا بہ الدین سہروردی و شیخ احمد الدین کرمانی و جمعی از بزرگان بارادت خواجہ معین الدین چشتی استفاد یافتہ و در پند آمدہ در بلقان با مخدوم بہاؤ الدین ذکر یا بخت داشتہ و در زمان سلطان شمس الدین التمش در دہلی آمدہ سکونت اختیار کردہ گاہ گاہی بطریق نظامی مشغول بود بحرانیشہ بساجل بیان می افکنند این چند بیت از انجملہ است

نظم

ای بگردش معربیت مالی پروانا	دلپس خرمین لوتو سیتور خانہ	من بچکیدن آشنائی بمنور منوچکر	آشنا بحالی بخت امی بربکار
قطب کین گنجائی میکن عدیش	عینہ در گنجائی میکن دلوانہ		

خواجہ تبارنج چار دہم بیج الاول سال ششصد و سی و ستہ ازین جهان رحلت فرمود و در دہلی فون گشتہ تاریخ از نسو مخبر الوار

تاریخ

فیض بخش جهان بعدق و نور	قطب فاق خواجہ قطب الدین	لقبش بختیار کاکی دان	چون اوشی است اوشی است اوشی
از ریح بخت چار دہم	بود کان قطب شد بجرم	عقل تاریخ نقل آن محمود	آب جنت بقطب من فرمود

فرمن کہ در دہلی است اگر چہ از سنگ و خشت نساختہ اند کہ خام است اما زیارت گاہ خاص و عام است در زمان دولت شیر شاہ و اسلام شاہ بعضی از امرزدیواری برگرد مزار سن تعمیر ساختہ چہار دروازہ ہای کلان احداث نمودہ بودند کہ تا امروز موجود اند و این اشعار تاریخ بر دروازہ ہای مذکور مرقوم اند

تاریخ بر دروازہ متصل مجلس خانہ

دزدان قباچ دولت شیر شاہ	شاہ راہ باب کوکب کبک دکان	ابن عظیم القدر در کاہی اندکان	صادق آد قول لبالب اسلام
بود بخت چار دہم صد سال ز بخت	ز بہ تمام شیخ دین بر خلیل انور		

تاریخ بر دروازہ سمت احاطہ ملا موچ

دزدان شہ جهان اسلام	شد بلند در سپہر جناب	اگر چہ صد ہفت باب جنت را	لبس باب بمنزل بذا لباب
کہ شخصی بنا کرد بر بابش	یوسف ثانی از حق است خطاب	چون ز تاریخ نام کو دم غرض	گفت در گاہ خواہد انطاب

تاریخ بر دروازہ غری

خلق کہ دین گنج سعادت نیر	آخر گزشتا رشا کر خان سفت	گفتہ چہ نویسہم رخم تاریخش	رفوان بدل سراز در جنت گفت
--------------------------	--------------------------	---------------------------	---------------------------

ازین تاریخ چنان استفاد میکرد کہ دروازہ غری را نواب شاہ کر خان کہ در عہد دولت عالمگیر بادشاہ بمکومت داشت شاہ جهان آباد سرفرازی داشتہ در سنہ بکھار نو زدہ ہجری تعمیر نمودہ بود تا تاریخ مذکور را مرزا بیدل نظم فرمودہ کہ در قلمرو او موجود است بعد از ان محمد فرخ سیر در زمان دولت خود سمت شرقی بچکاد دروازہ از سنگ مرمر تعمیر ساختہ این تاریخ و اشعار بر ان کندہ

تاریخ برد در واره اندرون

از سنی کترین غلامان شهریار	با اعتقاد معتقد کامل اعبار	رفتند قدسیان بدایر بشت ملک	تاریخ یافتند حصا بشت ملک
----------------------------	----------------------------	----------------------------	--------------------------

اشعار سر در واره بیرون

از حکم بادشاه جهان خسرو انام	فرخ میر شنشده آسمان غلام	کردم از خواجہ دین قطب خلک	کرد دیگر در وخته او آدم ملک
تعمید بجزی زیبا و منتظم	مانند قبله مشرق چون کعبه محترم		

متصل این درگاه مسجدی بود مشتمل بر یک درجه که آنرا خواجہ بہرہ رفقہ بدست خود بنا انداختہ بود بعد از آن اسلام شاہ در عهد خود درجہ دیگر بر آن افزوده و محمد فرخ سیر در برہ سوم بر آن تمسید نموده این تاریخ بر آن منقوش است

تاریخ

مورد لطف و عنایات شہر و الاجزاء	مردم فرخ میر شنشده ملک تاب	ساخت از روی ارادت مژد سوخت	مسجد زیل بنا و مسجد گاہ شہر و شہ
با مردن غیبی بکف در گوش	سال تاریخ بنایش بیت ربی مستجاب		

شیخ محی الدین بن عربی

در سنہ پانصد و شصت و یک تولد شدہ و در ششصد و سی و ہفت از جهان رخصتہ در دمشق مدفون گردیدہ

تاریخ

شیخ والا جناب بن عربی	مقتدای مردم خدا طلبی	تخصیص از محی الدین	میرشد کافہ زمان و زمین
چو شد او ثانی محی الدین	سال مولود او بہ ثانی بین	شد رقم سال نقل آن سامی	قدس اللہ سرہ السامی

حضرت علی لالا

تاریخ سوم ربیع الاول ششصد و چهل و سہ از جهان سفر نموده

تاریخ

عمدہ اولیای علی لالا	شد ز دنیا بکنت و لا	از ربیع نخست بود سوم	کہ گذشت از تعلق مردمان
سال نقلش بگو بعام قدس	شایہ از بہو امی عالم قدس		

مولانا شمس الدین محمد تبریزی

در تذکرہ دولت شاہی مرقوم است کہ او پسر خاوند علامہ اللہ بن بودہ کہ از نژاد کیا بزرگ آمدہ است و خواہد علما الدین کہ والی قلعہ الموت بود از کیش آباد اجداد تبرانمودہ دفتر باور ساقی ملاحظہ را سوخت و آثار اسلام در قلاع ملاحظہ ظاہر ساخت و شمس الدین را بچو اندن علم و ادب پنهانی بہ شیرین فرستاد و از زنان تبریز روزی اموختہ بود و از آن سبب تبریز روزی بہ مشہور است و بعضی گفتہ اند کہ او پسر بزرگ است و در تبریز متولد شدہ با کلمہ چون شمس در علم ظاہر ہا ہر شد میرد رکن الدین شمس کہ دیدہ و در معرفت و سلوک مقامی عالی یافت روزی شیخ رکن الدین شمس تبریزی را گفت ترا می باید بر دم زفت و سوختہ ایست آتش در دمی باید زد و با شارت پیر روی پر دم نہاد و در شہر فونیہ رسیدہ دید کہ مولانا جلال الدین بر اختر می نشستہ و جمیع موالی در رکاب او روان از مدسہ تہخانہ می رود در جلای روان شمس و بعد از آن مولانا ہمیشہ او را طلب کردی و با او محبت داشتی و تنها با او بصورتی شہر و غوغا از موالی

تولی خان مالک ملک گردید و نه سال سلطنت راند بعد از و برادر سن بلاکو خان بادشاه ایران شد

شیخ المشایخ سعد الدین حموی

در سنه ششصد و پنجاه هجری فوت نموده و این تاریخ در وفات او در مخبر الواصلین مرقوم است

تاریخ

حموی آنکه بود سعد الدین	شده ز دنیا بسوی جلد برین	سال انقراضش ششصد و پنجاه	شده مرقوم میباشد
-------------------------	--------------------------	--------------------------	------------------

شیخ جمال کیلی

در کتاب دبستان مرقوم است که شیخ جمال کیلی در زبان علماء الدین اسمعیل که بادشاه قلعه الموت بود در نزدین بارشاد خلافت مشغول بودی و در خیفه دعوت اسمعیله قبول کرده بود و بنا برین علماء الدین او را تعظیم نمودند اما علماء غیر اسمعیل شیخ را اسمعیل ندانستند و فاش نشد و دوشنبه چهارم شوال سنه ششصد و پنجاه و یک هجری روداده و در تاریخ فوت او گفته اند

تاریخ

جمال ملت و دین قطب الباقی	که آستانه او بود قبله آمال	سال ششصد و پنجاه یک هجری	شب دوشنبه و روز چهارم شوال
---------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------------

تقصیر باشد ابن مستنصر بالله

سی و هفتم و آخرین خلیفه از خلفای عباسیه است در سنه ششصد و چهل و هجری در بغداد بر سر خلافت نشست و مدت پانزده سال و هفت ماه در بغداد حکومت نموده در سنه ششصد و پنجاه و شش بلاکو خان از اولاد چنگیز خان که پادشاه ایران بود بانکه می زیاده از شمار بر سر آورسیده بغداد را محاصره نمود مدت دو ماه متحصن بود و لشکر مغول کمال جلالت ظاهر نموده بالاخر خلیفه با استصواب و زبرد خود ابن علی را از شهر بیرون خرامیده بهارگاه بلاکو شافت بلاکو او را با چهار پسرانش و شانزده لکه از باشندگان آن دیار بانیج بیدریغ بدر القنافر ستاد و بغداد را آتش زد و بر وایت صاحب مرات ایمنان هزار هزار آدمی درین فتنه بکشدند و حمام الدین بنیم را که محکام داده بود که اگر خلیفه را خواهند کشت عالم متغیر خواهد شد نیز به شتم محرم سنه اصد و ستین و ستایه قتل رسانید و در مرات جهان نامر قوم است که بلاکو خان متحصن را با یک خواهر نصیر الدین موسی در جوال کرده باش استخوانهای او را در هم شکستند و تاریخ این واقعه چنین نوشته اند

تاریخ

سال هجرت ششصد و پنجاه و شش	روز یکشنبه چهارم از صفر	شد خلیفه پیش بلاکو خان	دولت عباسیان آمد بر سر
----------------------------	-------------------------	------------------------	------------------------

بعد از شهادت مستنصر اولاد عباسیه که پانصد و بیست و چهار سال در بغداد خلافت کرده بودند منقطع گردید و بغداد در تصرف مغلیه درآمد و شیخ سعدی شیرازی که معاصر مستنصر بود در باب شهادت او مرثیه گفته بیتی چند از آن جمله نوشته می شود

مرثیه در شهادت مستنصر بالله

آسمان را حق بود که خون بریزد برین	برزوال ملک مستنصر امیر المؤمنین	ای محمد قیامت می بریکه عاقلان	سر بر آوردین قیامت را بر بیاختار
۰۰	خون فرزندان عمر مصطفی شد نموده	بهر بدان خاک که سلطانان سوادند	

ملالو خان

پسر نولی خان ابن چنگیز خان است در سنه ششصد و پنجاه و هجری بیاد شاه سی بران رسیده و ملاحظه معین
را در سنه اربع و خمیسین ستامیه مستاصل و نابود ساخته قلعه الموت را از دست ایشان بدر آورده چنانکه ازین تاریخ مستغنی

تاریخ

سال مچ ششصد و پنجاه و چهار شد | بخشه اولی از مرقعه بداد | خورشاه بادشاه سیمیلیان تخت | برخواست پیش تخت ملاکو خان استاد

و در سنه ششصد و پنجاه و شش بغداد را آتش زده خلیفه مستصم بالله را که آخرین خلیفه از خلفای عباسیه است
گرفتار ساخته با چندین هزار باشندگان آن دیار طعمه تیغ بیدریغ ساخت بعد از فتح بغداد و عراق گردنشان
آفاق از جمله سلطان روم و اتابک فارس و حاکم کرمان و بدرالدین لولوی والی موصل و آن حدود بخدمت او
باستحقاق شتافتند آخر بعد از حکومت قریب بیزده سال در سنه ششصد و شصت و سه هجری در مراغه که
مقر سلطنت او بود بشکار رفته و بعد از آن بجام شتافته و بیمار شده نوزدهم ربیع الآخر سنه مذکور در گذشت
و در پاس سوار دلق مدنون گردید بطریقیکه رسم مغول است سردارها بجهت خوابگاهش ترتیب داده
سیریه آنجا نهادند و خان را بران تخت خوابانیدند و چند دختر پری پیکر را با حلی و زیور در آنجا
کردند تا اینسرا باشند و سردارها را مضبوط ساخته از نظر اغیار مخفی گردانیدند و این شیوه تا زمان
سلطان غازان خان در میان ایشان بر می بود و او ناصرالدین طوسی تاریخ وفات گفته

تاریخ

چون با کوبه اغیر مستان که شد | کرد تقدیر ازل نوبت او را آخر | سال بد ششصد و شصت و شصت | این شنبه زدهم بذر ربیع الآخر

شیخ بهارالدین زکریا

بن قطب الدین محمد بن کمال الدین قریشی است در سنه پانصد و شصت و پنج هجری در کوه در بلتان
تولد شده در صغیر سن پدر سن فوت کرد بعد تحصیل علم سیاحت اختیار نموده در بغداد آمد و در شیخ
شهاب الدین سهروردی گردید و در عرصه قلیل بیایه خلافت رسید بعد از آن بلتان آمد گویند
شیخ را با شیخ فریدشکه گنج کمال ربط داشت و اتحاد بود تا مدتی بجا بسر برده و بتاریخ بهفتم ماه صفر سال ششصد و
شصت و پنج بعمر صد سال ازین جهان در گذشت گویند پیش از وفات پیر مردی نورانی خطی مفری آورده
به دست شیخ صدرالدین که جلف او بود و او خط را پیش پدر خود آورد و شیخ همون خط را خواند و جان بحق نسیم
نمود و مرارش در بلتان است و شیخ صدرالدین در سال هفتصد و نهمه بهو بخا فوت کرد و پسرش شیخ زکریا الدین
ابو الفتح بجای او نشست و ازین تاریخ که در وفات شیخ بهارالدین زکریا از خیر الواصلین شمر شده
سنه ششصد و شصت و هفت استخراج می یابد

تاریخ

تجدد خانان اهل یمن | شیخ ازین ساه بهارالدین | پانصد و شصت و شصت | لاجم ذات اول سلوک نمود
او بیوم انجیس که هفت | سونی فردوس سالیع و صفر | یکصد سال قتل و یمنین | شایب از مقام علیین

فرید الاولیا شیخ فرید شکر گنج

این شیخ جلال الدین سلیمان است از مرزاخان روزگار و ممتازان سرشکن نفس اناره بود گویند از اولاد
فرخ شاه کابلی است که او را شاه کابل گفتندی در زمان چنگیز خان از اجداد ایشان قاضی شعیب بای به لاهور
آمده بود و در قصبه قصور اقامت کرد سلطان پٹن مقدم ایشان را گرامی دانسته احترام نمود و شیخ فرید که نبرد
قاضی شعیب است بملتان شتافت و در اجودین که آنرا پاک پٹن نیز گویند سکونت اختیار کرده بعلوم متعارفه دیار
اشتهال داشت تا آنکه خواجه قطب الدین اوشی را که بر دافناده و نصایح ارجمند در کتبش علوم رسمی نیایش
معارف حقیقی فرمود و در راه ساختند دست از همه باز داشته دل در ملازمت خواجه بست و از دوام خدمت
منظم تر آفت کرامات و مورد خوارق عادات شد و بعد رحلت خواجه قطب الدین خرقه عصبی به در سید و
تسبیح و گنج شکر اقوال است بعضی گویند که سوداگری شکر بار کرده میرفت خواجه از دی شکر طلبید او گفت درین
شکر نیست نمک است خواجه گفت کو نمک باد سوداگر چون جوالم را باز کرد نمک برآمد از گفته خود پشیمان گشته
پیش خواجه رفت خواجه فرمود که غم مخور اگر شکر بودی شکر گرد چون دیدند شکر شده بود و از آن باز در گنج شکر
خوانند بعضی گویند که از تاثیر نگارشش توده خاک شکر شده بود و الله اعلم بالصواب و خانانان محرمین
مضمون این قصه را نظم نموده و این بیت از آنجمله است

بیت

کان نمک جهان شکر شیخ مجرب
آن کو شکر نمک کند باز نمک شکر

در کتاب سیر العارفین مرقوم است که شیخ المشائخ سعد الدین حمویه و سیف الدین ماخرزی و شیخ بهار الدین
زکریا و شیخ فرید الدین اجودینی در یک عهد بودند و دل سعد الدین حمویه وفات یافت و بیست سال بعد از
ایشان شیخ سیف الدین ماخرزی رحلت نمود و بعد از ایشان بیست سال شیخ بهار الدین فوت شد
و بعد از او بیست سال شیخ فرید الدین مسعود اجودینی رحلت نمود و باجمعه بقولی و فاش بتاریخ پنجم محرم روز
شنبه سال ششصد و شصت و هفت هجری بوقوع آمده مقبره او در بین پنجاب است و مولف در کتابی
خوانده که در او ایل نامش شیخ مسعود بود و در سنه پانصد و شصت و هفت متولد شده و در عمر نود و پنج
سالگی بتاریخ پنجم محرم سال ششصد و شصت و چهار هجری فوت کرده چنانچه ازین فرد تاریخ تولد و عمر و سال
وفات او در یافت گردد

تاریخ

رحم فرماید تولد عابد آراه عمر
شد فرید الله سال رحلت مسعود

و الفاظ فرید عصری نیز تاریخ وفات او است بطرف چپ مزار او روضه شیخ بدر الدین که نام پسرش بود موجود
است ازین قطعه که از غیر او اصلین نوشته شده سال وفاتش ششصد و هفتاد و سه شد

تاریخ از حجب الوصلین

افتخار زمان و فخر زمین شیخ و دنیا و دین فرید الدین بیگمان پنجم محرم بود که فرید از زمان نقل نمود

فریدالدین گنج شکر بود	چودر ذات خدا شد محو مطلق	بمنظر گفت بافت سال هفتش	فریدالدین فی داسل حق
تاریخ			
مولانا جلال الدین محمد مشهور بمولوی رومی			
در هفت اقلیم مرقوم است که اواز بے بدلان زمان دبرگزیدگان دوران بود اصل اواز بلخ است در خلافت کتب آمده که چون پدرش مولانا بهار الدین ولد در سنه ششصد و بیست و هشت رومی بجله آخرت نهاد سلطان علامه الدین سلجوقی بانامی اکابر و صدوران دیار جمع شده مولانا جلال الدین را بجای پدر نشاندند و مولانا بهار الدین را مریدی بود موسوم بسید برهان الدین ترندی مولانا جلال الدین مرید او شد و نه سال در خدمت او بسر برد چون او فوت کرد بعد از پنج سال شمس الدین تبریزی پیوست و چون شمس الدین در زیر ابر اسرار ناپدید گردید ملازمت صلاح الدین زرکوب را ملازم گرفت و پس ازان در خدمت حسام الدین قونی نیز عمری بپایان رسانید تا رسید بدانجا که رسید در صغیر سن بصحبت شیخ فریدالدین عطار رسیده و نادات مولانا در ششم ربیع الاول سنه ششصد و چهار بوده و وقت غروب آفتاب پنجم جمادی الآخر سنه ششصد و هفتاد و دو در زمان الباقخان فوت کرده در مرآت انجیال نوشته است که نورانی مرقد تاریخ وفات اوست سن مولانا شصت و نه سال بود مرقد او در روم بشهر قونییه است بعد از وفات او خلف الصدق او سلطان ولد بر جای پدر نشسته او نیز عارف و عالم بوده کتاب ولد نامه با مشهور است تاریخ وفات مولوی رومی از کتاب مخبر الواصلیر نوبخته شده			

تاریخ

آنکه مولای روم نانش بود	اول فردوز جهان کلاش بود	از ربیع نخست بود ششم	که طلوعش نمود چون انجم
سال مولودا کن غذا آگاه	شد رقم آفتاب عالمیجا	شده تاریخ نقل او پنجم	میشک رب از جاد و دوم
سال نقلش اوج هفت طبع	با تفرگفت قطعه حبت حق	سال نقلش باشتارز مان	نورانی مرقد بر خوان

خواجہ نصیر الدین طوسی

در سنه هفت اقلیم مرقوم است که اصلش از جرد و ساده است اما در طوس متولد گشته و کسب کمال دران دیا نموده بطوسی اشتها ریافته وی اظم فضلائی زمان در افضل علمای دوران بوده و ولادتش در وقت طلوع آفتاب روز شنبه یازدهم جمادی الاول سنه سبع و تسعین و خستایه دست داده و فقیکه پدرش امام فخر الدین محمد رازی از عالم گذشته عمر خواجہ نصیر نه سال و پنجاه بود و در قلعه الموت وزارت اسمعیلیه هم روز سه چند از روی زجر و غضب نموده در زمان خلیفه مستعصم عباسی روز سه چند در ولایت قستان ساکن شده و حاکم ابن خطه ناصر الدین محتشم ابواب لطف و کرم بر روی روزگار او کشوده و خواجہ اخلاق نامری را بنام او تالیف نموده و در خلال احوال قصیده عربیه در مدح خلیفه مستعصم در سلک نظم کشیده و بیخدا و فرستاده چون ابن طغی را که وزیر خلیفه بود این صورت موافق مران نیفتاد بر پشت بهمان قصیده بنام ناصر الدین محتشم نوشت که مولانا نصیر الدین

بجلیفه آغاز مکاتبات و مراسلات نموده ازین اندیشه غافل نباید بود و این امر بزرگ را خور و بناید بشمر و چون
نوشته بنظر ناصرالدین رسید خواجه را حبس فرمود و مدتی محبوس ماند تا در ماه ذیقعد سنه اربع و خمسين
ستایه که بلاکو خان از فتح بلاد و قلع قلاع ملاحده بخصیص قلع الموت فارغ گشت بولایت قستان رفته خواجه
را خلاص ساخت چون خواجه بدرگاه الیخان یعنی بلاکو خان شنافت بوفور عنایت حکم شد که ملازم آرد و باشد
و در اندک وقت در حضرت الیخان محل رفیع و مقام بلند یافت منطقه اکثر از اهل تارسیج این است که قتل
خلیفه بغداد یعنی مستصم عباسی بجهتیک خواجه نصیرالدین بود و خواجه در مراغه حسب الحکم الیخان رسید
بناکرده حکما و فلاسف و متکلمین و غیر ذالک را در اینجا جمع آورده اما هنوز با تمام نرسیده بود که مدت عمر الیخان
به انقضا پیوست و خواجه در زمان سلطان البقا خان پسر بلاکو خان آن رصدا با تمام رسانید و در سنه
اشتمین و سبعین ستایه فوت کرد و در بغداد قدیم در روزنه امام موسی کاظم بن جعفر صادق که آنرا کاظمیه میگویند
مدفون گشته مدت عمرش هفتاد و پنج سال هفت ماه و هفت روز بوده و در جامع رشیدی مسطور است که خواجه
نصیر وصیت فرمود که ادراد و جوارمزار امام موسی کاظم دفن کنند لاجرم در پایان آن مرقد جهت ادراد
قبر کنند نمودند ناگاه سردابه کاشی کاری ظاهر شد و بعد از تقدیم لوازم تفحص و تحقیق بوضوح پیوست
که آن موضع را ناصر خلیفه برای خود ساخته بود و پسرش بخلات وصیت پدر را در ضافه دفن فرمود از غرابت
حالات آنکه سردابه در روز شنبه یازدهم جمادی الاول وقت طلوع آفتاب بطالع موت سنه پانصد و نود و
هفت تمام شده بود و در همان روز خواجه نصیر توکد نموده عزیزی در تارسیج و فانش این قطعه نظم فرموده

تاریخ

نصیرت دین بادشاه شورش	ایمان که چو ادراد زبانه نژاد	سال شصت و هفتاد و نود و پنجاه	بروز میجد هم ادراد گذشت در
-----------------------	------------------------------	-------------------------------	----------------------------

ملک شمس الدین کرت

آل کرت چند گاه ملوک بوده اند و ایشان مردم دلاور و باصروت بوده اصل ایشان ترک است و سلطنت
از خاندان سبکتگین بدیشان منتقل شده سلطنت بلخ و هرات و غزنی و کابل سالها با ایشان متعلق بوده
و هشت تن از ایشان بپادشاهی رسیده اند اول ایشان ملک شمس الدین محمد بن ابابکر کرت است
و آخر ایشان ملک غیاث الدین است که زوال ملک او بر دست امیر تیمور کورکان بوده و ملک شمس الدین
دخترزاده ملک رکن الدین غوری است که معاصر چنگیز خان بود بعد ایاالت ده سال در سنه شصت و
هفتاد و شش در تبریز فوت شد و مولانا جدیه الدین نصفی در تاریخ او گفته ۴

تاریخ

سال شصت و هفتاد و نود و پنجاه	افتاد و در آن بکر است	بنام صفه زایران محمد کرت	بر آمدیت و شکر است در حال
-------------------------------	-----------------------	--------------------------	---------------------------

بعد از وی پسرش ملک شمس الدین که بن پادشاهی رسید و احوال او بمقام خود نوشته خواهد شد

سلطان اباقاآن

عزت البقا خان و ادراد بلاکو خان است بعد وفات پدر بر درجه سوم رمضان سنه ثلاث و سنین و

ستمایه بر سر بر سلطنت ایران جلوس فرموده و پادشاهی مر داقه پارای و ندر بر بود و فطارت بخواجه شمس الدین محمد صاحب دیوان داده و لشکر بر دم فرستاده بعضی از دیار روم را مسخر ساخته و در نبر نیز مرصد مراغه را که خواجه نصیر الدین طوسی بر دزگار ملک کوخان بنیاد کرده بود مشتعل بر تماشیهل اشکال فلاك و دوازده موهوم و صورت بر دوج دوازده گانه در عهد البقاخان با تمام رسانید و البقاخان بسی توان بر انجام خرج کرد بمقتده سال و چند ماه در اکثر ملک ایران پادشاهی محمودشی در مرغزار او چاق از حوالی تبریز نشسته بود تا ناگاه وحشی در دظا هر شد گفت مرغی عظیم قصد من دارد و تیر کمان طلب کرد چون تیر و کمان بدو دادند فی الحال با نقاد و جان داد مظنه بعضی کسان آن بود که خواجه شمس الدین محمد صاحب دیوان که وزیر بود او را مسجوم ساخت و این واقعه بتاریخ بستم باو دی ایچنه ششصد و هشتاد و هجری بوقی آمد و غزیری این قطعه را تاریخ دفاتر گفته

تاریخ

چوبست روز بانه زاده ای کجه	زود در پنج که بر کسینکند ایفا	چهارشنبه و هنگام صبح در عهد آن	بسال ششصد و هشتاد و گزشت
----------------------------	-------------------------------	--------------------------------	--------------------------

سلطان نکودار ملقب سلطان احمد خان

پسر ملک کوخان است بعد وفات البقاخان که برادر او بود بر سر بر سلطنت ایران نشست اول اوست از اولاد جنگیه خان که دین اسلام را اختیار نمود اما برای مصلحت ظاهر نمیکرد چون دو سال و پنجاه و ششش یوم از سلطنت گذشت دیگر شاهزادگان و امرا بهو اداری ارغون خان پسر البقاخان سلطان احمد را گرفته در شب پنجشنبه بیست و هشتم جمادی الاول سه شلالت و ثمانین و ستمانه بقصاص شاهزاده قتلور زانی بمقت اورا بشکستند و ارغون خان را بجای او بر تخت نشانیدند چنانچه تاریخ آن گفته

تاریخ

سپهر بدل خود از شتری دیدار	که بود در خاقان خط ابرن	ز دست برد فلک پشت او شکست و	نمود سال شکستش ظهور از اب جان
----------------------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------------

تاریخ

تاریخ چون ششصد و هشتاد و هشت	تا شتر حادثات ملک بر دوام کرد	ارغون ملک گیری چون پنجشنبه	احمد برفت و تیغ ششی در بنام کرد
------------------------------	-------------------------------	----------------------------	---------------------------------

خواجه شمس الدین محمد صاحب دیوان

وزیر ملک کوخان و سلطان البقاخان بود از مجد الملک یزدی آزار بسیاری بخاطر داشت همواره مهمت بر وقع آن ناحق شناس می گماشت تا در زمان سلطان احمد خان بسو مهمت گشت و بدین حیل بتاریخ بستم جمادی الاول سال ششصد و هشتاد و یک هجری سر او را که دفتر شروفتن بود از بدنش جدا کرد ایند اما بعد از دو سال و دو هفته در زمان ارغون خان خواجه نیز بقتل رسید چنانچه گفته اند

ابیات

چو مجد الملک از نقد پیر یزد	شهادت یافت در صحرای نوشهر	بقصد صاحب دیوان محمد	که دستور ممالک بود دور دهر
پس زده سال دو ماه و دو هفته	چشید او هم ز دوران شربت قهر	تو در دنیا مشو بدر مقابل	که دارد در تر از و نوش بازهر

توضیح این مقدمه آنکه صاحب دیوان در دفتر احمد خان باصفهان افتاد و بعد فوش خواست که به بند و ستان

رو دنا از پاس سطوت ارغون خان محفوظ ماند ارغون خاطر داریش نموده نام طلب بنام او فرستاد چون صاحب دیوان
بملازمت رسید منظور نظر اعتبار گردید و با قاخان که دشمن او بود در خدمت ارغون خان او را به سیم پدش منتقم گردانید
و بحکم ارغون خان تباریچ چهارم ماه شعبان سنه ششصد و هشتاد و سه هجری قمری رسید چنانچه ازین تاریخ مستفاد میگردد

تاریخ

نظام عرصه آفاق حصار دیوان	محمد بن چوینی در یگانہ دهر	بسال ششصد و هشتاد و سه شعبان	بوقت عصر و شبانه بر دو خانه ماهر
زردی بر روی اختیار کجرا	از جام تیغ لبالب شربت قمر		

خواجہ بہار الدین محمدر کلد از خدمت صاحب دیوان بود در زمان آبا قاسی وزارت بلکه فرماندهی و ایالت اصفهان بدو موقوف بود

احوال اتابکان شیراز

اتابک خطاب بادشاهان شیراز بود یعنی این لفظ نگاه دارنده و ادب آموزنده است و ملوک شیراز را از انجمن اتابک گویند
که یکی از ایشان که مظفر الدین سفر نام داشت اتابک سلطان سخر بود و سلطان او را حاکم فارس کرده بود و بعد از فوت سخر
خطاب اتابکی بنحو و قرار داد گویند که این تخت کز ترکی است اتابک است یعنی پدر بزرگ چو اتابک پدر و بیک بزرگ و اتابکان
شیراز حاکمان عادل و خیر بوده اند اول ایشان که مظفر الدین سفر بود در زمان دولت سلطان سخر بحکومت فارس
سر بلندی حاصل نمود و در پانصد و پنجاه و شش فوت کرده بعد از وی برادر او اتابک زنگی چهارده سال و
کسی حکومت نمود بعد از و پسرش تکلی سلطنت رسید و بیست سال حکومت کرد بعد از وی اتابک سعد بن زنگی بیست
و هشت سال ملک راند و در سال ششصد و بیست و هشت فوت کرد و بعد از و پسرش اتابک ابو نصر بن سعد زنگی
بسلطنت رسید و او را اتابک ابو بکر نیز می نویسند مردی بس نیکو سیرت و عادل بوده در زمان او یعنی در سنه ششصد
و پنجاه و شش ہلاکو خان ستغمر خلیفہ بغداد را شنید نموده و شیخ سعدی شیرازی که در باب آن مرثیہ گفته در آخر آن
مرثیہ این چند بیت آورده

ابیات

یار باین ملک سلمانی با من گدا	در پناه شاه عالم بادشاه ملک بن	خسرو صفا تران غوث زبان	آنکه اخلاقش بسندید است و اوصافش
روزگار است با سعادت باد و بدی گوی	را تبت تصور بخوت یار و اقبال	نور	

همدران ایام شیخ سعدی کتاب گلستان بنام او نوشته و در تاریخ آن این بیت گفته ...

تاریخ

دران مدت که بار وقت خوش بود	از بهجت ششصد و پنجاه و شش بود
و او را پسر بود مسنی باسم حدش یعنی سعد بن ابو بکر که در دیباچہ کتاب مذکور ذکرش نموده و گفته	
علی الخصوص که دیباچہ مہائوش	بنام سعد ابو بکر سعد بن زنگی است

وفات ابو نصر سعد در شهر سنه ششصد و پنجاه و هفت بوقوع پیوسته بعد از وی اتابک سعد بن ابو نصر بجای پدر
نشست و دہدہ و نو کہ خطبہ و سک بالقاب او مزین شد بپوار حرم انتقال کرد بعد از و سلجوق شاه و سلنر شاه بسلطنت
رسید و سعدی درین باب قصیدہ گفته سبتی چند از انجمنه نیست

ایات

خدای را چه تو آنکه دشمن فضل ملک	بدین نظر که دگر باره کرد در عالم	بدورد دولت سلجوق شاه و سلفش	خدا بجان معظم اتابک اعظم
	سر لک جهان بادشاه روی زمین	خلیفه پدر و عم با اتفاق	امم

بعد از ایشان اتابک محمد شاه بن مظفر سلف شاه بن ابوالنصر سعد بن زنگی بر سر حکومت نشست و در زمان او سعدی در سنه
احد و تسعين و ستمائة فوت کرد و مدت سلطنت محمد شاه هشت سال بود سال وفات او معلوم نیست

شیخ فخر الدین عراقی

خواهرزاده شیخ شهاب الدین و خلیفه شیخ بهاء الدین زکریا است در سال ششصد و هشتاد و هشت بتاریخ هشتم
ذی قعدة فوت کرده مرقد او در دمشق است تاریخ رحلت او از مجرب الواصلین نوشته شده

تاریخ

مارتی بی نظیر فخر الدین	واقع از آسمان و زمین	جمعه و هشتم ذی قعدة	بود گمان پیروی خلد شده
سال فغان از زبان ساقی عدل	گو بود مسکن عجم آتی عدل	سال تاریخ نقل آن مرحوم	از گرد جان خلد شد مرقوم
	قبر او در دمشق مشهور است	زار او دلاک و محور است	

۶۸۸

سلطان ارغون خان

ابن اباقا خان ولد بلاکو خان است بر دژگار دولت پدر خود بادشاه خراسان بود چون پدرش اباقا خان فوت کرد در خطه
تبریز شهنشاهان و امرا بر غم او بر احمد خان بن بلاکو خان اتفاق کرده او را بر تخت نشاندند و بعد از پنج ماه که احمد خان
بر سر ریخاقانی جلوس کرد عزیمت خراسان نمود ارغون خان از منهنم شد احمد خان را شفقت عمومی در کار
آمد و ملک خراسان را با و بخشید و ارغون خان بعد از واقعه احمد خان در ماه جمادی الاول سنه ششصد و
دو سه هجری بر تخت بادشاهی نشست و بعد از دو ماه و هشت روز خواجہ شمس الدین محمد صاحب دیوان را که
بست و نه سال وزارت پدر و جدش کرده بود به همت آنکه اباقا خان را مسموم ساخته بقتل در آورد و بعد
حکومت قریب هفت سال در پنجم ماه ربیع الاول سنه ششصد و نود فوت کرد در تاریخ او گفته اند

تاریخ

شبه زجرت نبوی ششصد و نود	در پنجم ربیع نخستین بهار
--------------------------	--------------------------

۶۹۰

بعد وفات ارغون خان برادرش سلطان نجیب تو ابن اباقا خان بادشاه ایران شد چون قریب چهار سال
سلطنت نمود امرا از کردار شنیع او بستوه آمده در ماه صفر سنه ششصد و نود چهار او را از میان
برداشتند و باید و خان را که ولد طراغامی خان ابن بلاکو خان بود بادشاه ساختند بعد سلطنت هفت ماه
در شهر ذی الحجه سنه مذکور بقتل رسید و غازان خان پسر ارغون خان بادشاه ایران شد

ناصر الدین قاضی بیضاوی صاحب تفسیر

او قاضی شیراز بود و در تبریز رفته در آنجا بسال ششصد و هشتاد و پنج هجری فوت کرده اما ازین ایات
که در تاریخ رحلت او از کتاب مجرب الواصلین نوشته شده سنه ششصد و نود و یک استخراج می یابد

تاریخ

انکلا بود قاضی بیضا	نورالله سدره ابد	ذات عالی او مفسر بود	عالی را بعلم راه نمود
ناصر الدین قاضی بیضا	بره شافعی است راه بنا	لیک تاریخ آن خرم زد	منظر الحق انحصر زخم فرمود

۶۹۱

شیخ العارف املح الفصیح شیخ مصباح الدین سعدی شیرازی

در تذکره دولت شاهیه و نسخه هفت اقلیم مرقوم است که نام آن و الامقام مصباح الدین است از اخلاص صاحب دل و عوارن کامل بوده چون سلطان زاننش اتابک سعد بن زنگی لقب داشت بدان سبب سعدی تخلص فرموده در فضل و کمال او صاحبان فضل معتقد پذیرش که نام جدا شد داشت لازم اتابک بود و برادرش بر در خانه اتابک دوکان بقالی داشت در اوایل حال بمدرسه نظامیه بغداد در حلقه درس شیخ الشیوخ ابو الفرح ابن جوزی تحصیل علم و کمال اشتغال داشته سی سال تحصیل علوم پرداخته سی سال سیاحت مشغول بوده و ربع مسکون را بقدم سیاحت سیر نموده و مابقی عمر بر سجاده عبادت و طاعت نشسته و گفته اند که در بیت المقدس و بلاد شام مدتی مزید سقایی میکرد و آب بمردم میداد تا بگذر رسیدن از لال نعام افضال نمود سیراب گردانید چارده سال نبوت حج گزارده که اکثر آن پیاده بود و با شیخ شهاب الدین سهروردی در یک کشتی سفر دریاکرده و جهت غزو و جهاد تاروم و دیند رفته و اقصای عالم را دیده و مردم هر روز بوم را بنظر استخوان سنجیده چنانچه خود گفته است

ابیات

در اقصای عالم بگشتم لب	بسر بردم ایام با هر کس	تمتع بهر گوشه یافتم	ز هر خرمی خوشه یافتم
چو پاکان شیراز پاکی نهاد	ندیدم که رحمت بران خاک نهاد		

ابتدای ظهور شیخ در روزگار اتابک سعد بن زنگی بوده و چون بحد کمال رسید اتابک ابوبکر بن سعد بن زنگی بزرگ سلطنت شیراز تکیه زده چنانکه گفته است

ابیات

که سعدی که گوئی بلاغت ربود	در ایام ابوبکر بن سعد بود	سرگرد بر سر بنایم چنان	که سید بدوران نو شیروان
و کتاب گلستان و بوستان بنام او نوشته و تاریخ اختمام آن هر دو کتاب چنین گفته			

تاریخ کتاب بوستان

بروز جمایون و سال سعید	بتاریخ فرخ میان دو عید	که بزرگ در شادین نام پر داز گنج	ز ششصد و پنجاه و پنج
------------------------	------------------------	---------------------------------	----------------------

۶۵۵

تاریخ کتاب گلستان

در آن مدت که بار اوست خوش بود	ز هجرت ششصد و پنجاه و شش بود		
-------------------------------	------------------------------	--	--

و کلیات کلاش مشتمل بر اقسام اشعار و فوائد بسیار قریب بهست هزار بیت است و معنی آریان بدان معنی نگار دیوان فصاحت بنیاننش را انکلا در شعری نامند و اوج گرایان مراتب حسن گفتار و ارمیزه سخن میداند چنانچه تاجایی فرمود

ابیات

اسیات

در شمر کس پیرانند | قوی است که جللی برانند | فردوسی و انوری و سعدی | هر چند که لایبی بعدی
و عقلاً بنا بر فواید دینا و عقبی کتابی در نظم و نثر بهتر از گلستان و بوستان نشان نداده اند در تاریخ
شعرا و کتب دیگر مستور است که سلطان محمد قآن حاکم ملتان که پسر بزرگ سلطان غیاث الدین بلبن پادشاه
دہلی بوده و پیش از بادشاہی در سنہ شصت و ہشتاد و چار شہید شدہ در زمان حکومت خود و وکالت
از ملتان خروج و قاصد بشیر از فرستادہ التماس قدم شیخ نمودہ خواست کہ بچیت او در ملتان خانقاہ
سازد و در آن خانقاہ دیہہ با وقف کند لیکن شیخ از جہت ضعف پیری نتوانست آمد و ہر دو مرتبہ یکایک سفینہ
غزل بخط خود بسلطان شہید فرستادہ و معذرت خواستہ مکتوب در سفارش امیر خسرو دہلوی نگاشتہ
و اشعار خسرو را ببار تحسین میگرد و وفات سعدی در ماہ شوال بشب جمبوہ سال شصت و نود و یک ہجری
بروزگار تا بابک محمد شاہ بن مظفر سلف شاہ بن ابونصر سعد بن زنگی در شیراز بوقوع پیوستہ و در آن مملکہ
مدفون گشتہ مزارش بسعدیہ اشتہار دارد و بعضی نوشتہ اند کہ در سال شصت و نود و اربعہ در حال نمودہ دلی قول
اولی صحیح ترمی نماید و شیخ بقولی یکصد و دو بقولی یکصد و بست سال عمر یافتہ مولف را قول آخر قرین بصدیقی
مینماید زیرا کہ شیخ در کتاب گلستان آورده کہ چند انکہ مرا شیخ اجل شمس الدین ابوالفرح ابن جوزی ترک
سماع فرمودی و بولت و خلوت اشارت کردی در سمع قبول من نیامدی و عنفوان شبابم غالب آمدی دیو او ہمو
طالب ازین کلام شیخ چنان استفادہ میگرد کہ او پیش از وفات شیخ ابوالفرح کہ در سنہ پانصد و نود و ہفت ہجری
آمدہ بحد بلوغت رسیدہ بود و در حین وفات او عمر سعدی کمتر از بست و ہفت سال بنودہ باشد پس باین
حساب سال ولادت سعدی بسال پانصد و ہفتاد و یک میرسد و مدت عمرش یکصد و بست سال و آنکہ در نسخہ
ہفت اقلیم و تذکرہ دولت شاہ منظر آمدہ کہ شیخ سعدی مرید شیخ عبدالقادر جیلانی بودہ و در صحبت او غربت حج نمودہ
محض غلط است زیرا کہ اگر فرض کردہ شود کہ سعدی چنانکہ مذکور شد یکصد و بست سال عمر داشت تا ہم بسال
ولادت او بسال پانصد و ہفتاد و یک میرسد و این دہ سال بعد از وفات شیخ عبدالقادر جیلانی است
پس این را ہرگز عقل قبول ننماید بلکہ از کلام شیخ چنان استفادہ میگرد کہ او مرید شیخ شہاب الدین سہروردی
است چنانکہ خود در باب دوم از کتاب بوستان میگوید

اسیات

مرا شیخ دانای مرشد شہاب | و مانند زفر مود بر روی آب | یکی آنکہ در نفس خمدین مہاش | اگر آنکہ در جمع بدین مہاش
و آنکہ در بعض کتاب گلستان نوشتہ اند کہ عبدالقادر گیلانی را دیدم کہ در حرم کعبہ روی بر حصار نہادہ و میگفت
لفظ دیدم غلط است لفظا دیدند باید و اینکہ نوشتہ اند کہ شیخ سعدی خواہر زادہ مولانا قطب الدین بلاستہ
شیرازی است اینہم غلط مینماید و تاریخی کہ در تذکرہ دولت شاہ و کتب مکرر در وفات آن بزرگوار نوشتہ اند نیست

تاریخ

شی آدینہ بود و ماہ شوال | از تاریخ عرب بخ من سال | ہمای روح پاکہ شیخ سعدی | بیفتا از خجارتن پردہ بال

تاریخ			
در بزم معارف شیخ سعدی	کرد در ریای حیرت بود غواگر	مہ شوال روز جمعہ رجب	بدان در گاہیت از روی غلام
۶۹۱	یکی برسد سال فوت گفتم	ز خاصان دژان تاریخ شد غلام	
تاریخ از کتاب مخبر الصلین			
شیخ سعدی که عارف حق بود	راز دان وجود مطلق بود	یکصد و بیست سال عمرش بود	کان مان حلت از جهان فرمود
۶۹۱	شد بغیر و سنان ستودہ خصال	چون خاصان حق تعالی بود	خاص تاریخ اول ملک فرمود
روزے مولف این اوراق کلیات سعدی را میخواند قصیدہ برآمد کہ بیت مقطع اسن این بود			
بیت			
اگر مایه ای مد کنی شاید		کہ آفرین خدا بر روان سعدی باد	
مصرعہ آخر پسندیدہ آمد و آن را مادہ تاریخ ساختہ بتعمیم این تاریخ گفتم			
تاریخ از مولف			
برفت سعدی شیراز گر چہ از دنیا	ولی بماند بفضل و بہر بعلالاد	زنظہماش کی مصرعہ است گفتہ	چوبی سیمی رعونت گرفتیش اعداد
	ز سال فوت خبر یافتہ و آن نیست	کہ آفرین خدا بر روان سعدی باد	
اگر اعداد الفاظ سیمی و رعونت را از اعداد الفاظ مصرعہ آخر دور کردہ شود تاریخ ذفات برآید و این تاریخ کہ نوشته میشود			
نیز از مولف است			
تاریخ از مولف			
چو سعدی از پی بر گلستان شد	ز شادی بزبان رفت مرخدا	ز منت مرحوم اولین و ساری	شود تاریخ سال حلت و آشکارا
تاریخ			
چو سعدی در گلستان جان شد	ز شادی گفت منت مرخدا	چو سحر فی ز منت مرکنی دور	شود سال و فانش آشکارا
اگر از الفاظ منت مرحوم اول را کہ میم است دور کنی تاریخ برآید و چون آغاز کتاب بوستان این مصرعہ است			
مصرعہ بنام خداوند جان آفرین و آغاز کتاب گلستان منت مرخدا چنانچہ اگر پنج حرف اولین از ہر دو کتاب جدا جدا بگیریم و حرف اول را باندازی تاریخ برآید و آن را مولف باین عنوان تنظیم آورده			
تاریخ			
چو بنام خدا و منت مر	شد گلستان بوستان آغاز	پنج حرفی زہر کنابی گیر	حرف اول زہر یکے انداز
	تا شود بر نوظاہر و پیدا	سال تاریخ سعدی شیراز	
و این تاریخ بزبان آورد کہ نوشته میشود نیز از مولف این اوراق است			
تاریخ بتعمیم			
مرکز سعدی کا جسم و چہوت	کہ گلستان و کب مواکد	سر منت کو دور کر سنے	مر گیا آب کیلے مینت پر
و اسیر شدن شیخ سعدی بقید فرنگ و سفر بیت المقدس و باہودان بکار گل ماندن در خندق طرہ ہیر			

و خلاص دادن یکی از روسای حلب از آن قید بده دینار و دادن دختر خود بکامین سعد و بنابر بکاح
شیخ و بدخوی زن زشت کردار و غیره احوال که خود در گلستان بشرح تمام مندرج ساخته در اینجا احتیاج تفصیل
ندارد و از نوشته مشرف کلین صاحب انگریز که در سده هزار و هشتاد و شش میسوی موافق سده هزار
و دصد و یک هجری که بسیر شیراز رفته بود احوال مرقد شیخ که در آن بلده واقع است بدریافت آمد که بفاصله
نیم کرده شرقی باغی بی پای کوهی سمت شمال و مشرق شیراز مرقد شیخ واقع است در میان عمارتی مربع مالیشان
که بیک طرف دیوار آن دو طاق مستوی واقع شده طاق سنگین بین مرقد شیخ است بطول چهارده
و بعرض نهم و دو دست بی بیج تغییر می که در حالت بناد و فن بود بکنار آن فقرات چند از احوال شیخ و
کلیات او بر سنگی بخط نسخ کنیده اند و بالای مرقد سرپوشی چوبین بزرگ سیاه لمع بزرگ و صیقل گذاشته اند
بر آن یکی از غزلهای وی بخط تعلیق و بالای مرقد کلیات وی مکتوب بخط خوب نگاشته اند نقل است
که یکی از صلحامی بنحواب دید که در عرش جوشن و خروشی پیدا شد و جمعی زمزمه میکنند چون استماع کرد گفتند
که این بیت شیخ با سبج و تملیل یکساله ملگ مقابل است آن مابعد بیدار شد و فی الحال بدر وازه شیخ رفت
دید که شیخ نشسته زمزمه میکند و ذوقی در حالی دارد و آن غزل میخواند و سه نوید که مطلع آن نیست

بیت

برگ درختان بزم در نظر بهشتیار هر درونی دفتر بیت معرفت کردگار

عابد و رتبه شیخ افتاد و او را بر خواب خود مطلع ساخت و بشارت داد در لطائف و ظرافت و نازکی طبع شیخ را در جلال
است همگی با استعدادان شایسته و با وجود استغراق حال با اهل فضل صحبت داشتی و مطایبه کردی و بذله گفتی و در
خلاصه الاشعار مذکور است که شیخ روزی در بازار با حکیم نزاری دوچار شد و آثار کمال از سیماهای حکیم دریافته پرسید
که از کجائی گفت از خراسان شیخ گفت از شمس سعدی یاد داری گفت آری

بیت

سعدی خط بنزد دوست دارد نه هرالف جوال دوزی
این بیت خواند و پرسید از اشعار نزاری چیزی بخاطر داری سعدی گفت ببله و این مطلع خواند:

بیت

آوازه در افتاد که باز آمد ز تو بهستان غنای بیت من توبه کجائی

حکیم بفرست دریافت که این سعدی است او را در برگرفت و شیخ بعد از این حکیم را بخانه خود دبره و چندی بهماننداری
قیام نمود و تکلفات تمام بعمل آورد و حکیم هنگام رخصت یکی از خدام شیخ گفت که هماننداری چنین نکنند اگر
شیخ شاخ خراسان آید طریق هماننداری بداند القصد چون سعدی بعد از مدتی بخراسان رفت حکیم نزاری
بهماننداری پیش آمد اول روز شیرداغی نجبت در دوزم روز نهمچه و روز سوم گوشت بریان پیش آورد و
گفت چنین مهمانی سالها میتوان کرد و چنان مهمانی که شما فرمودید پیش از چند روز نمی توان نمود
نقل است که باری سعدی در وقت مراجعت از زیارت که چون بهر نرسید خواست تا خواجہ علارالدین و

برادرش خواجہ شمس الدین دیوان را بہ بند غریمت خدمت ایشان کرد و ایشان را دید چون سلطان آبا قاسم خبر شد سعدی را پیش خود طلبیدہ اعزاز و اگر اہم نمود و با او صحبت داشت در وقت باز گردیدن بادشاہ فرمود کہ مرا پندی دہ گفت از دنیا باخیزی نمی توان بردگر ثواب و عقاب اکنون تو مخیر باش آبا قاسم فرمود کہ این معنی را بشعر تقریر فرمای شیخ در ساعت این قطع گرفت

قطع

شکی خط رعیت نگاہ میدارد | حلال باخراش کم فروہیانی است | دگر نہ راعی خلق ست نہ ہزارش | کہ ہر چہ پیچور داو جز یہ مسلمانست
سلطان آبا قاسم بگریست و چند نوبت گفت کہ من راعی ام یانہ و ہر نوبت شیخ جواب داد کہ اگر راعی بیت اہل ترا کفایت بہت والا بیت آخر تمام سلطان را عظیم پسندیدہ اتفاقا دو دولت شاہ میفرماید کہ انصاف است کہ درین عہد کہ ما یم علما و مشائخ روزگار چنین نصیحتی با بقال یا قصاب نتوانند گفت چنانچہ سعدی گفتہ بیت نہ ہر کس حق تواند گفت گستاخ بہ سخن ملکیت سعدی را مسلم بہ منقول بہت کہ در زمان حکومت ملک عادل شمس الدین تازی گوی سلاسلان شیراز خرمای چند از مال دیوان کہ تسعیر اندک داشت بہ ہاگرا بہ بقالان و اہل بازار بطرح میدادند ملک ازین ظلم بیگانہ بود اتفاقا از ان خرمایا چند قطعہ بہ برادر شیخ سعدی فرستادند و برادر شیخ بہ درخانہ اتابک دکان بقالی داشت چون حال بدان نہج دید بہر خواست و بہر باط شیخ رفت و بہ خدمت برادر خود عرض کرد شیخ ازین حال کوفتہ خاطر گشت و باخود اندیشہ کرد کہ خود بہر دو دایم بلا از سر درویشان شیراز تخصیص برادر خود باز کند اندیشہ کرد کہ اول گل غنچی بدو نوشت پس بن قطعہ را رقم کرد و فرستاد

قطع

ز احوال برادر م بہ تحقیق	دانم کہ ترا خبر نباشد	خرمای بطرح میدہندش	بخت بد ازین تبر نباشد
اطفال ہرند و مرد درویش	خرما بخزند و زرباشد	انگہ تو محصلی فرستی	ترکی کہ از ان تبر نباشد
چندان بزندان اینچہ داند	کہ خانہ روش بدر نباشد	اسی صاحب بن لغور اورس	لطفی بہ ازین دگر نباشد

ملک شمس الدین چون رقم را خواند بخندید و در ساعت بفرمود تا منادی کہ دند کہ ہر کس را کہ خرما بطرح دادہ پیش من آید تا با ایشان سخنی بگویم آن کسان کہ خرما بطرح ستیدہ بودند بہ پیش ملک جمع شدند پس بقالان را پیش خود خواند و صورت حال از ایشان پرسید ہر کہ زرن دادہ بود سپہ سالاران را بعد از مالش فرمود کہ زرن را بگیرند و خرما باز نستانند و از کیکہ زرن ستیدہ باشند باز گردانند و از ان بقالان باشد و بحساب مال ملک مجرا دارند بعد از ان ملک بہر خواستہ بہ خدمت شیخ آمد و عذر خواست و ابد از استداد بہت گفت یا حضرت شیخ حکم کردہ ام کہ خرمای کہ بدوکان برادر ت بردہ اند بوسی ارزانی دارند و قیمت از وی بگیرند و التماس آنکہ چون معلوم شد کہ برادر شیخ درویش است محقر فرضا آوردہ ام تا حضرت شیخ این اندک خرما بہ برادر خود ارزانی دار و پس ہزار درم ز را ببوسید و در خدمت شیخ بزمین گذاشت و یقین میدادست کہ شیخ خود چیزی بخاصہ قبول نمیکند بعد از ان بہر خواست و عذر طلبیدہ بیرون رفت و مشہور و معروف شد کہ ملک عادل شمس الدین تازی گوی از بہر خاطر حضرت شیخ سعدی فارسی خرما و بہاے حسد ما بہ بقالان ارزانی داشت

مولانا امامی الهرومی

از جمله فضلاء خراسان است با وجود علم و فضل شاعری بے نظیر بوده است و مولانا امامی و شیخ سعدی و خواجہ
مجدالدین همکار فارسی معاصر بودند نقلیست که روزی خواجہ شمس الدین محمد صاحب دیوان و ملک معین الدین
پروانه که در عهد سلطان اباقاآن حاکم مالک روم بوده است و مولانا نورالدین رصدی و ملک فقهارالدین کرمانی
که از نژاد ملک زوزن است هر چهار فاضل باتفاق قطعه محضور خواجہ مجدالدین همکار فارسی فرستادند و از استادهای
که در دند قطعه اینست

قطعه

توشیح فارس مجد ملت و دین چو دولت حضرت را بدست لایم	سوالی میکند پروانه روم و ما کو صاحب دیوان ملزوم تو کن تعیین این چون ملک انصاف	ز شاگردان تو هستند حاضر ز شعر نو سعدی و امامی بود در دست تو چون نهره بوم	رهی و افتخار و نور و مظلوم کلامی به پسند اندر یونم
خواجہ مجدالدین این رباعی بجواب فرستاد			

رباعی

اگر چه بخلق طوطی خوش نصیرم و دولت شاه میگوید این فضل که در حق امامی گفته در شیوه صنایع و بدائع شاعری بوده باشد و الا سخن شیخ سعدی را مرتبه عالی و مشرب اورا درجه و انبست سخن ادا از حقیقت و طریقت نشان میدهد و از نگدان لطافت آنی دارد و امامی در سنه ششصد و هشتاد و یک گذشت	بر شکر گفته های سعدی گیسیرم در شیوه شاعری با جملع اتم	هرگز سن سعدی با امامی نزیم
---	--	----------------------------

سلطان جلال الدین فیروز شاه خلجی پسر ملک خلجی است

بعد کشتن سلطان معزالدین کبچاد را که نبیره سلطان غیاث الدین بلبن بود در سنه ششصد و هشتاد و نه
هجری بادشاه دہلی شد و روزی که سلطان ساعت نیک برای جشن جلوس مقرر فرموده بر تخت نشست
امیر خسرو قصیده با تاریخ گفت از اینجمله چند بیت اینست

تاریخ

شیدنه کا فتا باز مدح شربت بگاه چاشت با فیروزی فال	تخت آسمان فیروزه شربت ز بخت ششصد و هشتاد و نه سال ز طالع در چنین وقت مبارک	جمادی دومی را سومی روز مه اندر بهت شیر و طالع شیر نهاد اکلیل بر سلطان تبارک	سیم ساعت زریز عالم افروز تخت شیر بر شد نه بشمشیر
--	--	---	---

و امیر خسرو این کتاب کرد و قصیده با در جلوس و صفت بادشاه نوشته مفتاح الفتوح نام کرده و در تاریخ اختتامش گفته

تاریخ

چون این نامه را کردم سرافراز رده فتمش می اندر جامم کردم	گلوی خامه را کردم سرافراز که مفتاح الفتوحش نام کردم تاریخ آنچه در سلک عد بود	عروسی کردش سر برده بر ماه برآورد و چو فرودس بر پیش ز بخت سال پیش صد نو بود	سزای دست بردش حضرت شاه و دم عشر جماد آخر نیش
--	--	--	---

وسلطان جلال الدین فیروز در کمال خدا پرستی و دینداری و شریعت پروری روزگاری گذرانید اما چون
برجم زندگی خاندان او مقدر بود بر خلاف عادت مستمره از وی خطای رفت و در عصر او حادثه عجیب افتاد سیدی
را که در ویشی متراض بعلم سپیا مشهور بود و بجهت آنکه سرج عظیم داشت و جمعیت های عظیم در خانقاه او میشد
امرا و ملوک در مجلس او حاضر می آمدند به جهت آنکه میل خروج دارد بسته پیش سلطان آوردند و حسب حکم سلطان
زیر پای فیصل انداخته پلاک ساختند بعد از کشتن وی خانان جهالی برجم شد و سلطان علاء الدین خلجی که برادرزاده
و مربای سلطان بود و تخم جهالی را از پنج بر انداخت و آن چنانست که علاء الدین حکومت گز داشت و آن ملک
متصرف شده سراز اطاعت ملک پیچیده بود و لند فیروز شاه بارادۀ تنبیداش لشکر و سپاه همراه گرفته بسبت کرامتو
کردید چون نزدیک رسید علاء الدین از مکر و حیل گرفته فرستاد که سلطان را باین همه لشکر و سپاه آمدن چه ضرر
بود که من بهر صورت تابع دار فرما نم بایحمله فیروز شاه با چند کسان از طرف مانکیپور که آن سوی دریای گنگ است
و علاء الدین از طرف کراچی سوار شده در میان دریای مانی شدند در عین ملاقات یکی از ملازمان
علاء الدین بموجب اشاره او و شمشیری بر فیروز شاه انداخت و سرش از بدن جدا ساخت و نزد علاء الدین برداد
فرمود تا سر آن باد شاه مظلوم را بر سر نیزه کرده در گراو مانکیپور بگردانیدند و جمله مخصوصان سلطان را که در کشتی
بودند بقتل رسانیدند این مقدمه تا پنج هفتاد و نه سال ششصد و نود و پنج هجری در عین بریت
بوقوع آمده بعد شهادت سلطان فیروز شاه سلطان علاء الدین بادشاه هند شد

قاضی حمید الدین ناکوری

در زمان دولت سلطان غیاث الدین بلبن و سلطان مغز الدین کیقباد بوده مزارش در دہلی در پائین
ترتیب خوابه قطب الدین بختیار کاکی واقع است و از کتب و رقم هندی که بر لوح مرقوم است چنان مستفاد
میکرد که او در سنه ششصد و نود و پنج هجری در ایام سلطنت سلطان جلال الدین فیروز خلجی ازین جهان فانی
رحلت نموده و این لوح که حالا بر سر مرقد اوست هفتاد و نه سال بعد از وفات او یعنی در سنه هفتصد و هشتاد
و چهار در عهد سلطان فیروز شاه بارنگ بر ترتیب او نصب کرده اند و عبارت که بر آن لوح منقوش است نیست
بخدا مرقد المنور قطب الاولیائی الافاق و غوث الاقبا بالاستحقاق الامام العالم العالی المولی الفاضل الکمال
شیخ حمید الدین نور الدین مرقد المنوره عمره الروحه خادم الفقرا سلیمان بن شیخ بیکه فی سنه اربع و سبعین و
سبعات وفات حضرت شیخ المحققین و قطب العارفین شاکر بارگاه قدس و طائف کعبه انس در دریا حقیقت
جوهر کان طریقت حضرت محمد محبوب حمید بنده کی شیخ محمد حمید نور الدین مرقد در شب دوشنبه یازدهم ماه رمضان
فی الحمد ذالک اللیل جاری الشمس ۹۵۰ هـ اما تاریخ که در نسخه مخبر الواصلین مرقوم است از ان سال ششصد
و هفتاد و دو استخراج می باید تاریخ نیست

تاریخ

سال نطش خرد جهان هفت

شاه کرک

خواه کزک از مبین دارستانان است از رسمایر کنایه و پیوسته در خرابات شستی مسکنش بلده کرمانا کیه
 است منقول است که خواجه قطب الدین برای او خرقة فرستاد و خرقة را گرفته در آتش انداخت برنده پیش خواجه
 آمده احوال بگفت فرمود که بر دو آنرا باز خواه تا حقیقت کار بر تو پیدا گردد و چون باز آمده درخواست خرقة نمود
 خواجه کزک گفت برو از آن آتش گاه بگیر لیکن از آن خود چون او در نگر بست آن خرقة را با چند دین دیگر دریا
 و شش سار کرد و دید میگویند که چون سلطان فیروز شاه باده شاه دلی برای تنبیه سلطان علاء الدین که سر از
 اطاعت پیچیده بود نزد یک کزک رسید علاء الدین مخوف شده خدمت شاه کزک دریافت و بسیار فروتنی نمود و مجدوب
 سر بر داشته گفت

بیت

هر که بیاید بر سر جنگ | سرور کشتی تن در گنگ

و سلطان فیروز شاه بهمون وضع کشته شد و الله اعلم در گاه شاه کزک در بلده کزک که بنیزده کرده غربی از بلده الآباد
 فاصله دارد طوأت مالیان است و فائش در زمان سلطان علاء الدین خلعی بود توغ آمده

مات هشتم از آغاز سال هفتصد و یک لغایت سنه هشتصد و هجرت

سلطان غازان خان ملقب بسلطان محمود

پسر ارغون خان ابن اباقا خان از اولاد چنگیز خان است او برادرزاده خود باید و خان را مغلوب ساخته کشته
 در سنه ششصد و نود و چهار هجری باده شاه ایران شد و دین اسلام را اختیار نمود و بدعوت او هزاران
 از اهل دابجاع و جنود او دین اسلام قبول نمودند و او خود را سلطان محمود نام نهاد و بعد حکومت هشت سال
 و نه ماه و روز یکشنبه یازدهم ماه شوال سنه هفتصد و سه هجری در قزوین در گذشت لاش او را به تبریز برده در
 گنبدی که در ایام میاست تعمیر نموده بود دفن کردند بعد از و برادرش البقایو ملقب به محمد خدا بنده باده شاه ایران
 شد تاریخ وفات سلطان غازان خان ازین قطعه که ابن امین گفت مستفاد میسر گردد

تاریخ

بسال هفتصد و سه هجرت از شوال | بر روز یازدهم محرم روز یکشنبه | شد از قزوین نزدین جهان | بسوی خلد که باده آن جهان

ملک شمس الدین کسین

دوم باده شاه از ملوک کرت است بعد پدر خود ملک شمس الدین محمد کرت در سنه ششصد و هفتاد و شش باده شاه
 هرات گردید و بیست و هشت سال بدولت گذراند و اباقا خان او را خطاب شمس الدین کسین داده بود در روز پنجشنبه
 دوازدهم ماه صفر سنه هفتصد و پنج هجری در گذشت و مولانا حکیم الدین غوری در تاریخ وفات او گفته

تاریخ

روز پنجشنبه از صفر و دو | سال هجرت رسید به پنجشنبه | شمس الدین کرت غر و آفاق | شد بفردوس بیکی ای پنج

ملک فخر الدین بهمن

پسر ملک شمس الدین کبیر سوم بادشاه از ملوک کرت است بعد از پدر و در سن هفتصد و پنجاه و پنج هجری بمکه بمکه برات رسید چون سلطان ابجا بنو محمد خاندان این سلطان ارغون خان بعد از برادر خود غازان خان بادشاه ایران شد جمله ملوک و سروران اطراف پستش تسهیل فرستاد و بعد از ملک فخر الدین لاجرم سلطان برای گوشمالی او در سن هفتصد و شصت و پنج هجری یک تومان لشکر همراه امیر دانشمند بر سر او فرستاد امیر مذکور در بهرات رفته از محاصره ایالی بهرات راننگ ساخت آخر قرار بر آن یافت که امیر اندرون آیند تا قلعو بدو حواله کرده شود چون اندرون رفت نخست جهان پهلوان پیش آمد امیر او را بقتل رسانید و بعد از آن خود از دست پهلوان بید و زخمی شد و در باب شهادت او گفته اند

تاریخ

بسال هفتصد و شصت و شش در روز شنبه در محکم لری کردگار بی مانند از دست برد قضا از کف محمد ساء کشید جام شهادت امیر دانشمند و ملک فخر الدین نیز تا سال هفتصد و شصت و هفت اند و غانده بعد از وی برادرش ملک شمس الدین بادشاه شد و در سن هفتصد و شصت و هشت فوت کرد

مولانا قطب الدین علامه

در بهت اقلیم مسطور است که مولانا قطب الدین علامه عصر عالم و ملاذ علمای بنی آدم بود در خدمت خواجه نصیر الدین طوسی کمال نموده و از زمان بلاکو خان تا ایام سلطنت سلطان محمد خاندان ابن ارغون خان شمع جانش صاحب ضیاء بود مصنفاتش یکی تحفه شاهی است در هیات و دیگری شرح کلیات قانون است و شرح مفتاح العلوم گویند پیش از وی کس بر مضامین او میان او شیخ سعدی همیشه ابواب طبیعت مفتوح می بود و قتی مولانا شیخ تماشای مسجدی که یکی از اناجکان فارس عمارت میکرد در فته بود و قضا را در آنوقت اندک گلی بر رخساره بادشاه که هنوز بجهده کسوف خط مبتلا نشده بود رسید مولانا خواند که یالیتنی کنت ترا با یعنی ای کاش که من گل می بودم بادشاه پرسید که چه خوانده شد سعدی جواب داد که و یقول انکاف یالیتنی کنت ترا بادفات مولانا در هفتصد و شصت و هفت ماه رمضان سال هفتصد و ده هجری بوقوع آمده و عزیز می در تاریخ او گفته

تاریخ

و لب فلک جوآن جان جهان چون قطب فلک چشمه گشته ننا در هفتصد و ده هجرت اند و نیز یکجانبه بغداد هم ز ماه رمضان

تاریخ دیگر

بازی کرد چرخ کج رفتار در هر روز آه آزان بازی ذیل و پافته از سنه هجرت رفته در پرده قطب شیرازی

ایضا از مخبر الواصلین

بود علامه مکان و مکین مولوی زمانه قطب الدین صاحب منطق و معانی بود فاضل بی نظیر و ثانی بود شرح شمس و طلوع شده قطب نامه او و قوع شده سال نقلش که بزگوهر سفت عقل علامه قطب جنت گفت

خواجهر بهام الدین تبریزی

دانشمندی فاضل خوش طبع و صاحب جاه و از جمله شاگردان خواجه نصیر الدین طوسی بوده از اقران مولانا قطب الدین علامه و شیخ سعدی شیرازی است نقل است که روزی شیخ سعدی بخانی رفت خواجه نیز عظمت تمام در تمام بود شیخ طاسی آب بر سر خواجه ریخت خواجه پرسید در ویش از بخانی گفت از خاک پاک شیرازم خواجه بقصد مطایبه و سخریه بدست او بگل شدن اکثر شیرازیان طاسی را که در دست داشت و از گون نمود و خطایش بخانه کرده و ایضا گفت از چه سبب است که شیرازیان باین طاس

یساند شیخ در حال طاسی نمی را که بدستش بود سر بالا نموده پیش نهاد و علی سبیل المعارفه گفت بکواز چیست که سر بر زبان باین
 یساند خواهر بخواهش نپرداخته بعد از ساعتی گفت عجب حال نیست که شیرازیان در شهر از اسبک بیشتر از اندک بنسیمی کردند و گفت این
 حال خلاف شهر است که بریزی در شیراز اسبک کمتر از خواهر بهم برآید و شیخ بگوشت نشست و جوانی صاحب جمال چنانکه رسم است
 خواهر را با دکردن گرفت و همام میان آن جوان حائل بود درین حالت خواهر پرسید که سخنان همام در شیراز میخوانند و
 گفت بلی شهرتی تمام دار و گفت تو هیچ یاداری گفت یک بیت و این مقطع بر خواند بیت در میان من و دلدار جانت
 همام و وقت آنست که آن همز میان برخیزد و خواهر را اشتباه نماند در اینکه این شخص سعدی است سوگندش
 داد که تو سعدی هستی گفت بلی پس خواهر در قدم شیخ افتاده عذر خواست و شیخ را بخانه برد و ضیافت کرد و کمال تکلف
 بجای آورد و صحبت داشتند فقط خواهر همام در شهر سه هفتصد و نوزده هجری در زمان سلطان البجایتون با رغون خان وفات یافته و در تبریز مدفون است

سلطان البجایتو ملقب به محمد خدا بنده

ابن ارغون خان است و البجایتو نام داشت بعد از وفات برادر خود یعنی سلطان غازان خان در سنه هفتصد و
 هجری در ایران بهریر سلطنت نشست بعد از سلطنت قریب سی و سال و عید ماه رمضان هفتصد و شانزده هجری در گذشت خواهر بخت مستوفی در تاریخ فوت او
 از هفتصد و شانزده چنانکه گذشت از گاه و کلاه خسروی شاه گذشت تاریخ بگذشت و جهان بوفار الیگذاست آگاه ز حال خویش ناگاه گذشت
 بعد از وی پسرش سلطان ابوسعید بهادر خان در عمر دوازده سالگی بر سریر سلطنت نشست

سلطان علاء الدین خلیفه سلجوقی

برادر زاده سلطان جلال الدین قیرو خلجی است و هم دادا و دوتا برنج هفتصد و پنجاه و پنج هجری فیروز شاه
 را در گراگشته بادشاه هند وستان گردید و شاهر جلالی را از پنج برانداخت امیر خسرو ابن غزل در وصف او گفت
 باز رخ زیبای کسی در نظر آمد عشق بدل افتاد و بوی برآید غزل زین پس نخورم هیچ غمی خاک را چرخ
 آن شاه علاء الدین اسکندر ثانی که لشکر از لرزه در بحر و بر آمد سلطان جهانگیر محمد شاه اعظم
 از لرزه جیش فتح دلی ز حد خویش جینید در زمین بوسه زانان بیشتر آمد

و سلطان علاء الدین قلعہ چور را بعد محاصره شش ماه و هفت روز بتاریخ سوم محرم سال هفتصد و سه هجری مفتوح ساخته و راجه آن
 دیار را که شوهر بدادوت را بی بود مقید ساخته بدلی آورده و دخترش او را از ان قید بدفا و حیل خلاص نموده و قصه بدپاد
 را بی ملک محمد جالسی بزبان هندی نظم نموده معروف و مشهور است و سلطان علاء الدین مرید شیخ شرف الدین بوعلی قلندر
 پانی تی بود و از نظام الدین اولیانیز اخلاصی فرادان داشته اول کسی که از پادشاهان دلی بر ولایت دکن مستولی گردید سلطان
 علاء الدین بود و فانش بتاریخ ششم ماه شوال سنه هفتصد و شانزده هجری بوضوح پیوسته مدت سلطنت او بیست و یک
 سال گسری زیاده بعد رحلت او پسرش قطب الدین مبارک شاه خلجی بر سریر بادشاهی نشست

سید حسین

همه از آن بزرگوار است و در بلاد اخطافرنی یکصد و هفتصد سال عمر زیاده برات فوت کرده در سنه هفتصد و هفتصد و هجری تاریخ وفاتش از محضر الواصلین
 بمحرفان و علم حیرین فز کونین و مغیر الثقلین تاریخ صاحب علم و معرفت بوده منع فیض و کمیت بوده
 هفتصد و یکم بود از مرشدشوال اگر گذشت از جهان ببر دلولی سال تریح آن خسته صفا باقی نمید گفت قطب برات

پسر سلطان علاء الدین ملکی است بعد وفات علاء الدین کا فوراً غلام و معشوق او بود و بترتیب وزارت رسید شہاب الدین عمر را کہ پسر خود سلطان بود و ہفت سال عمر داشت بر تخت نشاند و خود مختار کار سلطنت گردید و خضر خان شاد و نمان را کہ پسران بادشاہ بودند معہوم البصر ساخت بعد از سی و پنج روز کافور اگشتند و مبارک خان پسر کلان بادشاہ را از قید ملی دادند و مبارک خان تا دو ماہ کار سلطنت را اطراف ہوا و خود سرانجام میداد و بعد از آن اورا کجول ساخته خود بتاریخ ہفت مہر مہر سہ ہفتصد و ہفتاد و ہجری بر تخت دہلی نشست و لقب بقطب الدین مبارک شاہ گردید و جایزہ کتاب نہ پہنچید و برابر فرزند جہتہ قبل با میر خضر و نسیم نموده و امیر در کتاب تصریح نمایند و از زبان سلطان منیر نماید *

قطر

تاریخ ہجری من اسکندری	کندہ کہ اگر ایش ذفرے	نہ کیج کر نماید و بے شمار	دہم ہاں شش آن پلبار
چو میراث شہید پیل زرداد نم	نہ زیباست زین سہل نر داد نم	شہا کیج بخشا کر م گستر	معانی شناسا سخن داورا
مرا عمر کشد و متہ بالا گشت	ہمہ میش شاہان والا گشت	لبی بند کی کردم از خون تخت	کمر بستہ و ز خدمت چار تخت
ز شاہان گشتہ دگر کردہ یاد	منور الذنا بدشہ کیقاد	ازان پس فی ذرہ چرخ بلند	چندم پیش فی ذرہ شہار چند
ازان پس دیشہ سالی شدم	تو گزینہ کیج علا کی شدم	شد اکنون کہ اقبال ہمد مرا	نوازندہ شد قطب عالم مرا
چنین بخششی کہ تو ہم یافتم	در ایام پیشینہ کہ یافتم	کنون لا بد از سحر شیخ زمن	باندازہ بخشش آید سخن
جراید کہ زین پیش برد اختم	چو این نامہ خاص کہ ساختم	و مبارک شاہ ذیری داشت خفام کہ ہم غلام و معشوق او بود	

ملک حرام بادشاہ را بتاریخ ہجری مہر مہر سہ ہفتصد و ہشتاد و ہجری دہلی نشست و لقب بنام علاء الدین خضر شاہ گردید و مدت سلطنت مبارک شاہ چار سال و دو ماہ بود و خضر شاہ نیز بود حکومت پنج ماہ متبذگ گشتہ از حکم غازی ملک کہ عبارت از تعلق شاہ است بتاریخ ہجری ام ماہ رجب سال مذکور گشتہ شد و تعلق شاہ بادشاہ دہلی گردید *

شرف الاولیا شیخ ابو علی قلندر مشہور بشیخ شرف الدین بالے پتہ از محل متابع وقت بود و بکرامات خوارق عادت معروف اگرچہ اصل دے از عراق است اما چون کثرت کار دے در پائے پتہ شد و بہمد ران شہر وفات یافتہ بہ پانی تپی اشتهار یافت در کبے از معصنات خود آوردہ کہ محل من از ولایت عراق است و با شمس نیز در ملاسے روم مرا صحبت دست دادہ گوید کہ ہر ماہ منجد و بانہ گرد شہر بازارے گشت و در آخر کارش بہائے رسید کہ ہمیشہ مستغرق بودے و سخن گفتنہ منقول است کہ سلطان علاء الدین غلام بادشاہ دہلی کہ مرید شیخ بود و خواست کہ کسے را بخدمت شیخ بفرد بہیج کس را قابل آن سنے یافت و از جذبہ شیخ ملاحظہ نمود تا آنکہ فرصہ اتفاق بر امیر خضر و زدن خسر و از شیخ نظام الدین اولیا کہ مرشد دے بود دستورے خواست شیخ بعد از تامل قبول کرد و وقت خصیت بخسر و فرمود کہ ہر چہ از شرف الاولیا شنوے بجان دل سلم دار و قبول کن و زنیہار نریان و یا دل اعتداف کن چون خسر و پائے پتہ رسید خادمان از آمدن او خبر و گردن فرمود کہ ہوں چون بحضور آمد شیخ نریان نہدے گفت کہ خسر و ہیری کو ترا سبکو بند خسر و کلاہ بر زمین نہادہ گفت من بندہ را باین لقبے بخوانند شیخ فرمود کہ از میر پورے خود خیرے بگو خسر و این غزل خواند *

مات هشتم

غزل

ای که گوی هر شکل چمن ساقی زیارت | اگر بید وصل باشد چمنان شاد است | چند کویدم بر دینار ندای است پیر | بر تن خورشید گدای رگ لکان زناست
شیخ بعد از استماع این ابیات فرمود خرد و خوشش می گوید خوش خواسته بود و خواش خواسته رفت ازین درویشتر
نیز بشنود این ابیات از گفتار خود خواند *

غزل

دیهیم خسروان بر باغ فعل ستر است | خسرو کسی که حلقه تجوید بر ستر است | گفتم ز علم و عقل ملک گر شوم | ملکم ز عالم و عقل چه دیدم فردن ستر است
سینغ و دوزخی به خشم قیامت عشق | کو عارفی که نظر او عرش است | درین شرف تجوید الوام بجوی | لوح جمال دست مرا در ستر است
خسرو از شنیدن این غزل بسیار برکسیت شیخ بریان هندی فرمود دایره زندان به کجبه زندانی اینهمه که میگری چتری هم میبانی امیر خسرو گفت
من ندو هم از ان میگویم که چتری نمی خورم تیرین سخن قیامت خوش شد و بخواجه نعمتها و گرامنها بند دل داشت بعد از سه روز امیر رخصت داد و برای
شیخ نظام الدین و سلطان علاء الدین یاد کار با فرستاد و سلطان دو کلمه با نیطریق نوشت که علامی خلق خوفه دس لای
مقرر داند که باندگان خدای تعالی زندگانی نیکو کنند چون این نوشته سلطان رسید بعضی از اهل فتنه گفتند با
خلیفه چنین نوشتن چگونه روا باشد سلطان گفت ای نادان هزار مرتبت بر من کرد که خوشی دلی بر من مستقیم
داشت جاسی شکر است منقول است که ملک نایب که در آواخر عهد سلطان علاء الدین تسلط پیدا کرده بود
و در فراز سلطان تصرف کرده یکبار از درویشان شیخ شرف را زنجاریده و آزار رسانیده بود آن درویش
داخواه بر آستانه شیخ برد شیخ سلطان بانیضمون کتابت نوشت علاء الدین خوفه دس لای را اعلام آنگه
خواجهر اے پیش بریده و پس دریده تو یکبار از درویشان را آزار رسانیده و عرش الرحمن را بلرز
آورد و اگر در این بار رسانیده بهتر دالا بجاسی تو خوفه دیگر در دس لای رسانیده خواه شد و فاش قیامخ نهم ماه رمضان سال
هفصد و نوبست و چهارم هر سه واقع شده عمرش در هنگام وفات قریب بصدر سیده بود زیرا که با شمس تبریزی
صحبت داشته و مرارش در بانی پت زیارت گاه عوام است سوال از نظام الدین اولیا *

بیت

گه بدست کند صوری موی در | هم نشکند او جامه جان را ز تن | کس نیست که استاد قضا را پیرد | کای باز خواجه حکمت چو بیت فنی

جواب از شاه ابو علی قلندر

بیت

شرط است که با خدا دم نزن | این نوع که گفتی نه موی نه راس | گل را چه مجال است که پر شکلا | که بهر چه سازی چو مشکنی

شیخ نظام الدین اولیا

از اکل مشایخ بند است و اهل هند و سراسر سلطان المشایخ می خوانند در بداون متولد شده و در دس لای نشو
یافته نسبت و سب بد و ازده نسبت به امام بهام علی ابن موسی رضا می پیوند و دو شیخ نظام صغیر بود که پیش
کامحمد دانیال نام داشت از سر رفته و بد و ازده سالگی محبت شیخ فرید کج شکر درویش پیدا شده اگر چه او از
متاخرین مریدان شیخ فرید بود اما رهمه اعلم واسطه بود در هندوستان بر تبه ولایت از جمیع اولیا شهرت نام

دارد منقول است که سلطان علاء الدین خلجی از نهایت اخلاصی که با شیخ بهرسان بنده بود خواست مقبره براس او بنا کند
در توقف قبول نیفتاد و بالاخر خضر خان و شاه و بجان پسران سلطان که مرید شیخ بودند در میان آمده الحاح کردند و مقبره در غایت
تکلف و سعی بر آوردند یکس گنبد بزرگ و چند گنبد دیگر گرد آن تمهید نمودند لیکن چون شیخ وقت وفات وصیت کرد که مراد آن
گنبد نه تنها چارچوبت نگردد بلکه شمس خاطر سلطان و وصیت شیخ بر در آن نهادند و آن عمارت بجای مسجد شد و البوم مسجد
جامع است منقول است که چون در سنه ۷۵۰ هجری قمری در شانزده سلطان علاء الدین فوت کرد و پسرش سلطان قطب الدین مبارک
شاه بر سر سلطنت نشست بسبب آنکه جویم خاص و جام برادر شیخ معینند با شیخ گزالی خاطر بهرسان بنده فرمود که شیخ از قلمرو
بابرین رود شیخ بمجور استماع بارسا فوت برست شبانگاه در دشم لوالی عید چیدر چند علاج کردند زیاده شد و دستند که بسبب
گسناهی است که با شیخ نموده اکابر و مشایخ در میان انداختند و شفیع ساختند و التماس برکشتن و دعای عافیت در خواست
کردند شیخ گفت در خود و از کارخانه الهی است مراد برین کار چه دخل باشد چون فایده و شفاعت شفیعان ترتیب نشد و والد سلطان
آندو شکستگی دراز سبب کرد شیخ گفت بشرط علاج کنم که تمسک سلطنت ملی بمهر خاصه و خواستار باب نصاب من فرستند و
و قلمرو بهار را در شمشینه انداخته همراه آزند چون امید صحبت انقطاع یافته بود تمسک و قلمرو آورند شیخ آن قباله را پیچیده
در شمشینه انداخت و گفت باد شاسه دلی نزد این درویش بول بیمار است برابر است ازین رو خاطر جمع دارند پس دعا
کرد میان لخطه صحت شد و والد اعلم منقول است که شخصی برای کمال کثرت در آنجا نوشته بود که در پیش شیخ نظام الدین
آمد و حال ظاهر کرد شیخ کبدرم بوی داد که این را حلوسه بخور بروم شیخ فرید الدین بدر و ایشان بدو چون آن شخص درم را
بحلوسه نزد او داد و حلوسه را بخورد و پیچیده بوسه داد آن شخص چون نیک نگاه کرد آن کاغذ برات کشیده او بود
والله اعلم بالصواب شیخ نصیر الدین که او را جانی دله میگوند خلفه دوم شیخ نظام بوده و سید محمد کسور که یکی از بزرگان
وقت بود و در دکن سکونت داشته و دکن دیار مدغون است از اعظم خلفه شیخ نصیر الدین است و شیخ برهان الدین
غریب که در ولایتی صاحب شوق و ذوق بود هم یکی از مریدان شیخ نظام است در دیوگیر که حالا بدولت آباد شهرور است
فوت کرده و در آنجا مدغون است و برهان پور نام او ابادان شده و آن شهر است مشهور بر ساحل ریاسی برنی در تاریخ نوشته
مرفوم است که ششم نظام ماه صفر سال ششصد و سی و چهار هجری در غمره منول شده و نام پدرش احمد بن
دانبال بوده و سلسله بیعت او شیخ عبدالقادر جیلانی میرسد وفات شیخ تاریخ بیست و یکم ربیع الاول روز چهارشنبه سال
هفتصد و بیست و پنج هجری بوضع پیوسته مقبره او در موضع غیاث پور است در دله و امیر خسرو دهلوی که یکی از مریدان
او بود شش ماه بعد از وفات او رحلت یافته ازین عالم بیرون کشیده و این تاریخ در وفات شیخ نظام الدین بر دیوار
مسجد مذکور که بنا نموده سلطان علاء الدین خلجی است مرفوم است

تاریخ			
نظام دکنی شده باطن	سراج دوعالم شده باطن	جو تاریخ نویسنده محترم عیب	نداد و بافت نه نشانه دین
تاریخ			
انظام زمان اهل زمین	شیخ عالی نسب نظام الدین	نود و چهار سال عمرش بود	کماثران شد بحضرت محمود
چارشنبه بخلد نقل نمود	هجدهم از ربیع الاول بود	سال نخل آن ستوده ششم	زود و زبده نهشت رسم

تاریخ از سنه هجری دیگر

چو سلطان باشد بخت نرین | بتاریخش آمد تنه شاه دین | مقبره شیخ بعد از وفات او تا دو صد سال بلکه زیاده بجزری بود
در عهد اکبر شاه بادشاه سید فریدون خان در سنه هجری و هفتاد و هجرت کرد و فرزندش سنو نها استاد کرده گنبدی بران
تعمیر نموده و بر لوح سنگی کلمه طبعه و این چند اشعار با تاریخ تعمیر آن گنبد بر بالین او نصب کرده ۵۰

تاریخ

شکر که در روضه حضرت عیسی الانام | از بی تعمیر شده خان ملک حشام | سید عالی نسب منفلک احرام
بانی اداشمی ساعی او دانسته | آنگه بدوران شان بهت نخر نظام | ملک خرد قریب کبر خاص عام
روی بدرگاه او آفریدون بصدور | شاید از الطاف پیر کار کرد نظام | اهل و هفت سال بعد ازین در عهد جهانگیر بادشاه
فرید خان النحاطب بر سر روضه خان که فرید آباد آباد کرده اوست یک چپک کشت لب الفیس لطیف از صدف ساخته بر مراراد
نهاد و این اشعار با تاریخ بران مرقوم نموده ۵۰

تاریخ

شیخ دسطلی نظام را در فرید | کار دنیا و دین مهیا کرد | بی فریدش مقام فانی داد
مرغی خان فسر از مرقد او | قبله چون سپهر بر پا کرد | ابرو فری از جهان بر خاست
بر جهان کعبه مرجع او | چار در از چهار جبار جا آورد | عرشه مرقد مبارک او
عرش دیپای چار فائمه اش | چار کعبه بر نه محابا کرد | هر که رنج از مقام او تابید
و آنگه رو در سجود او آورد | رخ چو آینه مصطفی کرد | خاک رو ب تقاضی ارباشی
سال تاریخ این بنا جستم | قبله در شیخ فضل القا کرد | قدر بانی او فریغ کناد
در عهد شاه جهان بادشاه در سنه هزار و شصت و سه هجری حلیل الدخان بر کرد مرارش غلام گردش از سنگ
سنگ تعمیر نموده و بر در آن سمت جنوب این عبارت کنده در عهد اعلیحضرات صاحب فسران تانی احق العباد
خلیل الدخان ابن میر میران الحسینی نعمت الهی که حاکم شاهجهان آباد بود این ایوان را بر در روضه متبرکه مرتب نمود
فقط و غیر الدین محمد عالمگیر ناس که در جناب او اعتقاد تمام داشت در سنه یک هزار و یکصد و شصت و نه هجری چند زبان
اردو گفته و بر سنگ مرمر کنده در اندرون گنبد لطیف پائین چسبانیده فقط

سلطان غیاث الدین تغلق شاه

پیش از سلطنت غازرے ملک نام داشت پدرش بنام تغلق غلام غیاث الدین ملین بود بعد فسخ یافتن گشتن
خسر شاه با اتفاق امر او و وزیر استیاری غر و ماه شعبان سنه هفتصد و بیست و یک در دبله بر تخت سلطنت نشست
و مخاطب سلطان غیاث الدین تغلق شد قلعه تغلق آباد که ستمش کرده سمت جنوب از شاهجهان آباد واقع است
بنا ساخته اوست و در راه بیج الاول سنه هفتصد و بیست و پنج چون از خضر لکهنولی که دارالملک بنگاله بود مراجعت نمود خان
چو بی که پسش محمد تغلق شاه برابری نصیحت او ترشید داده بود و در افتاد و جان داد و فیصله طایفه تاریخ وفات اوست
درت حکومت او سه سال و هفت ماه بعد وفاتش پس بر سر محمد تغلق شاه بر سر سلطنت نشست و در سو و قلعو تغلق آباد موجود است

خسرو شاعران امیر خسرو دهلوی

از کاتبین خسرو است پدرش امیر سیف الدین از امرای قبیله لاجین که از انزلی نواحی بلخ بود و بنابر نوایب روضه کاریندوستان
دارد شده در پتالی مناسبت گردیده و امیر خسرو با پدر و پسران دیگر در آنجا بود و آمده چون چهار ساله شد امیر لاجین بنحسب ملازمت
سلطان ناصر الدین محمود بن سلطان شمس الدین التمش از قبایلی بدست آمد و خست هستی بجا آمد بقا کشید و خال و س
که متوجه امارت داشت در عهد و تربیت اگر دید خسرو در یکی از مصنفات خود گفته که پدرم سیف شمس نوریشانی تیغ آفتاب

بیت

بود و بصفت سکنی استسبار یافته بد

جهان بقدرت او بگرفت و بگرفت التمش

بیت

سیف از سرم زنت دل من نیم نامد | در یابی من دان شد و تیرم نامد
من بنده دران ایام هفت سال بودم خدم مراد مسلک
خدمت خود مسلک گردانید و بخت من بود که خدم بر سر من بود و پرده کار تخت همه او میکرد و سیزده سال عمر یافت و هفتاد
سال عرض ممالک بود من نیم را آن کریم و دکت پرورش پرورده شدم بالجملة چون خسرو از حد بلوغیت چند
مرحله تجاوز نمود اراده صحبت سلطان المشایخ شیخ نظام الدین اولیاس نموده مرید و س گردید و شیخ ابن باجی
در حق امیر خسرو گفته +

رباعی

خسرو که بظلم مشرک او که بیست | ملکیت ملک سخن این خسرو است
این خسرو است خسرو فاضل است | زیرا که خدای ناصر خسرو است

و شیکا میکده شیخ ابن رباعی گفته ناصر الدین خسرو با دوشاه دہلی بود که اشاره با ذکرده منقول است که خسرو با اشاره و توجیه صحبت
خواجہ خضر را یافته است و از و س التماس آید من نموده خضر فرمود این را سعدی برده است مایوس شد و بخدمت شیخ
آمده صورت حال باز نمود و شیخ گفت اگر خضر آید من خود در دهن نوزنداخت بیاتامن آید من خود دهن تو کنم و بآنچه شیخ آید من
خود در دهن و س انداخت و برکات آن ظاهر شد چنانکه نو دونه کتاب تصنیف کرد و امیر خسرو در ابتدا س نقی شانه زده محمد
سلطان بود بعد از شهادت او نیم پیرا سلفی سلطان غیاث الدین بلبن گشت و تا آنما سلطنت سلطان محمد تعلق در جبات
بوده و از آغاز عمر انجام با سلاطین ملی بسر برده و هفت بادشاهان را دیده و خدمت کرده سیکه سلطان ناصر الدین محمود بن التمش و دویم سلطان
غیاث الدین بلبن سیوم سلطان مغر الدین کیقباد چهارم سلطان جلال الدین فیروز خلجی پنجم سلطان علا الدین خلجی ششم سلطان
قطب الدین مبارک شاه و بعد از سلطان ناصر الدین خسرو چند ماه و هفتم سلطان غیاث الدین تغلق شاه که امیر خسرو را تکلیف تمام عمر
خود بجانب لکنوئی که در الملک بحال بود و چون از آن خبر یافت شد که شیخ نظام خست هستی بجا آمد بقا کشید ازین واقع جا نگذشت و سیرین چاک زده
بر فرار شیخ نیزه در پیش خطبه دی بنماکی غلطی کرد و زاری میکرد بعد از شش ماه حیرت حق پیوست و در پایان شیخ مدفون گشت و این
سال و سال هفت صد و بیست پنج عمر کرد و دوازده عرس و دهر سال بنابر مقدمیم سوال میشود ازین بیت که خسرو در قصید آورده +

بیت

نوریت شمس خورشید جل منورم | شیت الحساب لیکم که در کار حسرت
چنان مستعد میگردد که خسرو در سال ششم و دوازدهم جری حمل
پنج ساله بود و در سال شش صد پنجاه و یک جری دزدان ناصر الدین محمود متولد شد و همی هفتاد و چهار ساله وفات نموده گویند خسرو

در علم موسیقی مہارت کمال داشتہ و دولت شاه دند که خود آورده که نزد ابی تنویر مرزا شاه رخ اشعار امیر خسرو را جمع ساخته و یکصد و اسیست هزار بیت جمع شده و او هم آورده که امیر خسرو در سیکه از رسائل خود آورده که عدد اشعار من از پانصد هزار کمتر و از چهار صد هزار زیادہ است و مشہور است کہ خود دہندہ کتاب در سیکہ نظر کشیدہ از ان حلیہ سیکہ قرآن السعدین است کہ در استان ملاقات ناصر الدین بقراخان حاکم بنگالہ بالہ خود منور الدین کتبچا کہ با دشاہ دسلہ بود گفتہ در سنہ ہشتصد خود و ہفت ہجرت شخصی بنام مہدی سے خواجہ برگزیدہ و علمت جالید از از سنگ رخ ساخته بود و با برشاہ و پشاہ دز زبان دولت خود سببے خندیا ریخ این اساس و تاریخ انتقال امیر خسرو را کہ خواجہ حسن دہلو سے گفتہ بود بروح سنگ مرمر کند انبدہ در انجا نصب کردہ بود حالہم موجود است و آن ابیات و تاریخ نیست

لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ

زمین را ازین لوح شہد فراری	بدوران بابر شہنشاہ غازی	
تاریخ وفات		
میر خسرو ملک سخن بلبل دستان سرگین شد عظیم التل یک تاریخ او ز خوف صل جان سادہ آرد خون مہدی خواجہ سہ با جاہ و حلال	آن محیط فصل دریای کمال طوطی شکر مقال ہمیشہ بیت تاریخ بنا شد بانی این اساس بے شبہ مثال گفتہ سنی جمیل مہدی خواجہ	نظم اوصافی تر از آب لال چون نہادم سہ سزا نومی خیال دیگری شد طوطی شکر مقال طریق سادہ لوحی لبش نشان شد کز تاریخ بنای این جو کرد سوال
حررہ شہاب الدین المعامی المرومی		
بعد از انتقال او نود و صد و نود سال قبرش پیچ بکند و مخدراشت اما در ابتدا سے جلوس جہانگیر بادشاہ کی از امرای او سلب بطاہر یک سہراز سے در سنہ ہزار و چارہ ہجرت سے قبر او عمارت از سنگ مرمر تعمیر نمودہ ابن چند عبارت با تاریخ تعمیر اندرون گنبد منقوش ساختہ *		
تاریخ		
ای حسرتی لطیف عالم تاریخ نبالین عقل گفتا	بار و ضہ نومرانیہ است بار و ضہ بگو کہ جاسے آہست	تعمیر نمود طاہر آن را قابل این کلام و بالی این مقام طاہر محمد عماد الدین حسن
ابن سلطان علا سہر دار سے فی شانہ غفر و توبہ دستہ عیوب الکاتب عبداللہ ابن الوب *		
ابیات		
ای غریب عاشقی سیمات جاوید بقا است ہندہ خسرو	دزد و دست زبان پیاہست دشمن دولام و دغاوت دو جیم	زبان است کہ شد لقب غلامت چون شد ہزار جان غلامت
ابیات		
مر نام نیک بہت خواجہ عظیم کاتب مذکورہ سیرہ شیخ سہرید شکر کج	الگرام بابی مدین فرسحا و ابن تاریخ در وقات امیر خسرو در کتاب حجر الواصلین	بدانکہ سہ سے نوروی نہیں موقوف است *

تاریخ تعمیمه			
خمس و دلو سے حکم خدا ہجرت ہجری ۱۰۷۰	شعب جمادی الثانی ۱۰۷۰	عمر شہادت و فتح سالش بود سال ۱۰۷۱	کا نرمان شد بدگر کہ معبود لفظ قانی برآر از چہرہ
و خواجہ حسن دلو سے کہ حکم الدین لقب داشت و نیز در سلسلہ مریدان شیخ نظام الدین اولیا بود در سنہ ۷۰۰ و ۷۰۱			

ملک شمس الدین کرت

پنجم بادشاہ از آل کرت است کہ بر مالک ہرات و غری و کابل بادشاہی نمودہ چون پدرش ملک غیاث الدین محمد کرت در سنہ ۷۰۰ و ۷۰۱ ہجری فوت کرد ملک شمس الدین قائم مقام او شد و گونا گونا محمد ابن حسام الہروی ابن قطعہ در تاریخ جلوس او در عربی گفتہ و از الفاظ خلد ملکہ تاریخ برآوردہ +

تاریخ

۴۲۹ رضا شمس الدین کرت نامنا و اجری فی البحر المرات فلکہ و من عجیب تاریخ مبداء الحکمہ بوافقی قول الناس خلد ملکہ و شمس الدین صرف دہ ماہ حکومت کردہ در سنہ ۷۰۰ و ۷۰۱ ہجری فوت کرد و بعد از او سے برادرش ملک حافظ بادشاہ ہرات گردید و در سال ہفت صد و سہ و دو گشتہ شد بعد از شہادت او برادرش ملک نور الدین حسین قائم مقام او شد +

شیخ صفی الدین اردبیلی ابن سید حمزہ

از اجداد ملوک صفویہ است سلسلہ نسبش با امام ہفتم موسیٰ الکاظم بہ نسبت و یک پشت میرسد او مرید شیخ زاہد کلبانی سہروردی بود و شیخ زاہد صبیہ خود را بہ کمال کمال او را آوردہ و بفرمودہ شیخ زاہد در اردبیل کہ قبضہ است در آنجا بجا آمد و بہ اہل بیت شمسہ تلقین سالکان طریقہ معرفت برداشت تا آنکہ تاریخ ہجرت ہم ذی الحجہ سنہ ہفت صد و سہ و پنج ہجری بمالک جاویدان سفر نمود و پدرش شیخ صدر الدین موسیٰ اردبیلی کہ قبیلہ کہنیر و شیخ زاہد بود سجادہ رازنیت بخشید و بہ مرتبہ پدر رسید و سلاطین زمان مثل جالی بیگمان و پدرش تروے بیگمان بقدم نیاز مند می بخدشت اورسیدہ نمین و تبرک می خستند و شاہ قاسم الملک یکی از مریدان او است و قبیلہ او از دار فناء از حال نمود شیخ خواجہ علی کہ دلدارش بود قائم مقام او شد در آخر زندگانی عازم گذاردن حج اسلام شد پس خود شیخ ابراہیم را بہ سہروردی مقیم گردانیدہ با طایفہ از صوفیہ قدم در راہ نہاد و بعد از او اسے مناسک حج و اثنائ را راہ مدیض شدہ سفر آخرت خستہ بار نمود و چون شیخ ابراہیم فوت کرد منصب خلافت را بہ پدر خویش سلطان بنید سلیم داشت ذکرش در زیر احوال شاہ اسماعیل صفوی ثبت گردیدہ و تاریخ وفات شیخ صفی الدین اردبیلی کہ در کتاب مخبر الواصلین نوشتہ است نیست +

تاریخ

آنکہ سلطان اولیا بودہ	درۃ التاج اصفا بودہ	وانکہ ربابی فیض غفران است	جد شہان ملک ایران است
صاحب اردبیل شیخ صفی است	کاشف کثر علی و خفی است	ماہ عاشورہ و دروازہ ہستم	بجکان قطب شد پیرنہم

روز یکمین اودوشین کوه	صاحب خلد سال حلت او
-----------------------	---------------------

۴۳۵

شیخ علاءالدوله سنائی

رسوم صوفیه را ایجاد داده و بعد از شیخ جنید بغدادی پنجمین چرخ اودرین طریقت قدم نهاده در ایام شباب ببلانست از غون خان مشغول بود و عماد شیخ شریف الدین سنائی از مقربان سلطان از غون خان بود و شیخ بعد ازین مدت به عبادت مشغول بوده و نواضع و انصاف شیخ در آن مرتبه بود که مولانا نظام الدین هروی شیخ را تکفیر کرده بدو نوشت که تو کافر شیخ رقمه مولانا بنحو اندوز از ارگر گریست و گفت ای نفس هفتاد سال بتو گفتم که تو کافر می باشی و در سنه کنون هیچ شبهه نماند که امام سلمان و مشتق شرق و غرب بکفر تو حکم کرده بعد ازین کردن بنه و مرا مرزبان و این رباعی بخواند *

رباعی

نفسی مرا که غیر مطایبیست | از فعل دشمن بپیشانی نسبت
ایمانش برار با یقین کردم | این کافر را بر مسلمانان نیست
عمر شش هفتاد و هفت سال بود تاریخ نسبت | و سیوم ماه رجب سال هفت صد و سی و شش فوت
کرد چنانچه ازین تاریخ مستفاد میگردد *

تاریخ

تاریخ وفات شیخ عظم	سلطان معفقان عالم	رکن دین حق علاءالدوله	بر سند خود شسته خرم
نسبت و سیوم ماه رجب بود	اندیش جمع کرم	از هجرت خاتم النبیین	هفصد و یکصد و شش

سلطان ابوسعید خان

هشتم بادشاه از اولاد اهل کوخان است که در ایران بادشاه شده نام پدرش الیاس بن مشهور سلطان محمد خاندان بود بعد وفات پدر در سنه هفصد و شانزده هجری سلطنت ایران رسیده اما چون دوازده ساله بود زمام کلی اختیار تعینیه قتل را بر او چو پان سلف نهاده و امیر رشید الدین صاحب جامع التواریخ که از هنگام غازان خان بوزارت سرفرازه داشت او را بادشاه از گفته حاکمان و امیر چو پان تاریخ هفت و نیم جادوی الاول سنه هفصد و سجد هجری مع لبرش ابراهیم نقی رسیده گوینده که سلطان ابوسعید بادشاه بنیکو سیرت و صاحب دولت بوده و از روم تا کنار چین خطبه و شک با نقاب او فرین شده و فاش بپیش سیردهم ماه ربیع الثانی سال هفت صد و سی و شش هجری که همدان سالی امیر تیمور کورکان ولادت یافته بود بوقوع آمده و خلافت از موت او بسیار اندوگین شد مدت حکومت او نوزده سال و مدت عمری دود و سال بود و مرقد او در گنبد سلطانیه است بحسب پدرش دغریز در تاریخ حلت او گفته *

تاریخ

تاریخ وفات شیخ عظم	سلطان معفقان عالم	رکن دین حق علاءالدوله	بر سند خود شسته خرم
نسبت و سیوم ماه رجب بود	اندیش جمع کرم	از هجرت خاتم النبیین	هفصد و یکصد و شش

و فتح الدین امیر محمود ابن مین این قطعه در تاریخ او یافته

چون گذشت از سال هجرت هشتصد و پنجاه و پنج تا آخرین هم بنیز در گذشت بود و در اربع از سر سلطان علم گوید دست تقدیر الهی انفرشاهی بود

چون سلطان ابوسعید را خلفی دولی عهدی نبود که برستغالی قرار گیرد و بعد وفات او القاب بسیار و لقبش را امرای اطراف قلع بنیاد کردند و هر سردارے سلطانی شد و پنجه بامیری قانع نمی شد ملوک طوالین عبارت ازین است و حاجه جمال الدین رشید اربابان را که از نسل تولیجان بود بسطنت برداشت و چون او از زادگاه ملوک خان نبود اکثر امرای حکومت او را ضعیف نگشته و اسے خلافت برافزیند و حاجه جمال الدین دران اوان ابن بیت در سلک نظم کشید *

بلیت

چون مملکت ابوسعید را دارد خوش دولت نمونی است اربادار

و علی پاشا که خال ابوسعید خان بود با دراموسنجان که بنیر و باید و خان بود بر دشمن کشید و غیبات الدین در ارباخان بدست افتاد و شربت شهادت سپید بدست حکومت ارباخان پنجاه و چند روز بود و بعد قتل ارباخان موسنجان بر تخت حکومت نشست و امیر بزرگ که او را شیخ حسن جلایر نیز گویند و سپهر عمره ابوسعید خان بود محمد خان که از نسل ملوک خان میشد حکومت برگرفت علی پاشا و موسنجان کشته شدند بعد از یکسال محمد خان پرتو ششم دیوچه سته بهفقدوسی و هفت بدست شیخ حسن کوچک که از سپهر امیر تیمور ناس ابن امیر چوپان بود گرفتار گشته مقید شد و در آذربایجان امیر نویان شیخ حسن جلایر خرج کرد و در عراق و فارس محمد مظفر طغریات و در خراسان سر بدلان خان شدند فی الحقیقه از تاریخ سته بهفقدوسی و شش تا حدود سته بهفقدوسی و هشتاد و یک قریب پنجاه سال در ایران زمین ملوک اطراف بکد گیر کردن نمی نهادند تا آنکه شمشیر آید بر صاحب قران امیر تیمور کورکان نمودار شدند و آتش فتنه منطفی گردید *

فهرست سلاطین منقول

از ایشان چهارده نفر در ایران فرمان رومی نموده اند و سن حیات الاستقلال حکم رانده مدت ملک شان باز مشهور سته تسع و تسعین و خمسما ت که اول ظهور جنگیر خان است در مغلستان تا روز چهارشنبه منفذیم ماه رمضان سنه ست و ثلثین و سبع مایه الفراض دولت ارباخان یکصد و سی و هفت سال بود و دوسه نفری که ازین طبقه نابره مصلحت امر چند روز اسم سلطنت یافته اند و را عدد این سلاطین نسبتند اول البشان جنگیر خان که نسبت پنج سال با و شاهی نموده دوم او کتار قاکان بن جنگیر خان ده سال بعد از و سپهرش کیوک خان یکسال بعد از و سنگوفان بن تولیجان بن جنگیر خان نه سال و ملوک خان بن تولی نه سال بعد از و با قاکان بن ابوسعید بعد از و برادرش احمد خان و سال دو ماه بعد از ان ارغویان بن با قاکان هفت سال بعد از و برادرش کعبه بنو سته سال و هفت ماه بعد از و با قاکان بن طغری بن ملوک هفت ماه بعد از و از ان بن ارغون شست سال نه ماه بعد و سلطان محمد ابن ارغون دوازده سال و نه ماه بعد از سپهرش سلطان ابوسعید خان نوزده سال بعد از و ارباخان بن معسسه بن سنگقان بن ملک تیمور بن ارتق بک و کابن تولی پنجاه و کسری فقط

شیخ اوحد الدین صفهائی

از جمله اصحاب اوحد الدین کرامی است وی را اشار بسیار است در غایت لطافت و عدوت به جهات شتملیه خایان و معارف و دشمنی و بر وزن و سلوب حدیقه حکیم تناسل است نام آن جام جسم نهاده این ابیات از مشنوسے او است *

ابیات

اوحدهی شصت سال مخفی نید / تا شبی روی نیک بختی دید / سر گفتار را مجازی نیست / باز کن دیده کان بازی نیست
 و او قصیده زان به حکم تثنائی را جوانی نیکو گفته است و عدد ابیات آن صد و شصت خواهد بود در تاریخ اتمام جام جم گفته است *

تاریخ

چون تاریخ برگزینم فال / به مقصد فتنه بود و سی سال / که من این نامه بیاون فرست / عقد کردم بنام آن سرور
 چون رسالی تمام شد بدیش / ختم کردم بلیله القدرش

فهردی در مراغه بسر است و تاریخ و سه بد انجا سه شمان و تملین و سبع مایه نوشته اند و تاریخ فوات او که در کتاب
 مخبر الواصلین است نیست *

تاریخ

آنکه او بے نظیر نانی بود / اوحده الدین صفحانی بود / سال نقوش گوی بی نیست / اوحده الدین سامی نیست

شیخ حسن کوچک

که در امیر حسن جوانی نیز میگفتند سپهر امیر تیمور ناس ابن امیر چوپان بود و بعد از سلطان ابوسعید خان و ارباب خان بر بعضی از بلاد دوم
 و عراق و عجم استیلا گرفته بکرات شیخ حسن بزرگ را بهریت و او تا آنکه شبی زوجه اش حضرتین او را محکم گرفته در ابراک ساخت چنانچه
 خواجه سلمان سادجی درین باب تاریخ گفته

تاریخ

ز بهریت بنوی رفته به مقصد ابرار / در آخر حیات افتاد اتفاق حسن / زنی چگونه زنی خبر سرالندان / بزوز بازوی خود خستین شیخ حسن
 گرفت محکم شد تا بر دو فرست / زنی خستین زنی غایه امر فکن

بعد از فوت او برادرش اشرف خان بملک ایران استیلا یافت چون مردم از جور او بجان آمدند جانی بگیا خان اخذ
 جنگه بختان از دست قبیاق بمقابل او شتافتند و او را بدست آورده هلاک ساخت حکومتش سیزده سال بود *

بدر چاچی لقب نغز زمان

شاعری شیرین کلام سخن سنج بلند طبیعت بوده و در عهد سلطنت محمد تغلق شاه بادر شاه بهند طوطی پرورده و از
 بادشاه لقب نغز زمان یافته چنانچه خود گفته است *

بیت

مرکز نغز زمان خواند شاه اسلام / لقب گوی بخیر طوطی شکر گفتا
 سال وفاتش معلوم نیست اما تاریخی که بعد از اتمام کتاب مبرج در سنه هفتصد و چهل و پنج گفته از الفاظ دولت شده تاریخ بر آورده نیست

تاریخ

سال تاریخ عربیت ز لویه مقصد / کاسمان عقد سخنهای مراد و نظام
 سلطان محمد تغلق شاه ابن سلطان غیاث الدین تغلق

بعد از وفات پدر خود در ماه ربیع الاول سال هفتصد و شصت و پنج هجری در دلی بخت فرمان فامی شصت در سنه
 هفتصد و سی و هفت قلعہ نگر کوٹ رانج ساخته نغز زمان بدر چاچی در ان باب این تاریخ گفته *

تاریخ

چهارمادشاه جهانگیر عالم بالا	بغیر دکان سر و دیر بر تنها	کشتاد من نگر کوٹ کہ سنگین بود	نشیند راز تباریخ او فلو فیما
زمی حصار کہ یعنی حلقہ در آن		محیطہ یعنی ہفت قلعہ دنیا	

و عمارت ہزار ستون را در سنہ ہفصد و چیل و چہار نمبر ساختہ حالاً بالکل خراب و ویران است اما نشانی از ان تا امروز باقی است ہمدان سال عمارت قلعہ خرم آباد نیز با ہتمام ظہیر الدین تعمیر نمودہ و فخریان بدر چاچی این تاریخ یافتہ *

تاریخ

خرم آباد نام کردش شاہ	چون ظہیر الجیوش شد عمار	مشق نام این عمارت خرم	در خرم ہفصد و چیل مہ چار
-----------------------	-------------------------	-----------------------	--------------------------

تاریخ

برین عمارت خرم بن مجستہ سکر	ہزاریدہ کشتاد است چہ کند وار	شدہ بنام خلیفہ نام خسر و عہد	برین عمارت خرم ظہیر بن سمار
تمام گشت تباریخ دا فلو فیما		کشتادہ با تو گویم کہ ہفصد و چیل چار	

اما این عمارت عالی منسل قلعہ تعلق آباد واقع است و بسبب آنکہ این مکان ہزار ستون داشت لہذا ہزار ستون مشہور است و بعضی کسان این مکان را محمد آباد و عاوی آباد نیز گویند و بدر چاچی میگویند

امیات

اگر خلیفہ بن است این ستون	چون قضای شش عرض گاہ در جزا	بلی جناب جمہ آباد بنیان سی	کہ او تباریخ امر خلیفہ دنیا است
در زمان لوفندہ ہر طرف متولد شدہ و ہر کس ہر جا کہ بود دم استقلال زہ از ان حملہ حسن کا نکویہ در دیو کیو کن در سنہ ہفصد و چیل و ہشت علم شناسیت برافراشتہ ملک دکن را تبصرن خود آورد و اولادش تادرت در از دران دیار فرمان فرماے			
نمودہ اند و سلطان محمد ظلق بعد حکومت قریب بسبت و ہفت سال در بسبت و یکم ماہ محرم سنہ ہفصد و پنجاہ و دو ہجری ہر کنار دیارے سندہ در گذشت و تذکرہ دولت شناسیت سطور است کہ سبب الیکہ سلطان محمد ظلق فوت کرد و بعد از ان سال ملک محمد کرت کہ یکی از ملوک کرت است وفات نمودہ و خانیچہ مولانا مظفر ہروی در تاریخ فوت آن ہر و بادشاہان میگویند			

تاریخ

ہر زرد چوکاوس کی محکرت	نہاد بول سہراب کی محکرت	خدیو کشور اول چوید محمد تعلق	برقت و عقبت شہ شاہ محکرت
قبر بن اندرون روضہ سلطان غیاث الدین تعلق شاہ واقع و سنہ تا امروز موجود است *			

شیخ نصیر الدین چراغ دہلی

خلیفہ دوم شیخ نظام الدین اولیا است و سید محمد کسیر در آن کہ در دکن سکونت اختیار نمودہ و در ان دیار مدفون است از اعظم خلفای شیخ نصیر الدین است در اکثر تواریخ بنظر آوہ کہ شیخ نصیر الدین تباریخ ہندویم ماہ رمضان شب جمعہ سال ہفصد و پنجاہ ہفت فوت کردہ اما تاریخ رحلت او کہ در کتاب مخبر اللو اصلین مرقوم است از ان سال ہفصد و پنجاہ و دو استخراج می باید تاریخ نیست *

تاریخ

اندر الش چوید اہل حقین است	نام نامی لو نصیر الدین است	فات را چوید دہلی دان	بلکہ خورشید ہر دو عالم خوان
----------------------------	----------------------------	----------------------	-----------------------------

در کوهت پنج ساله شمار	بی کم و بیش ای ستوده شمار شذر دنیا چو آن نصیر زمان	بشت جمعه داد حق را جان سال لقلش مره تیشیت بیان	شهر و هم بود از سر رمضان
-----------------------	---	---	--------------------------

و گاه پیش فصل روضه سلطان بهلول بودی شش کرده از شا به جان آباد سمت جنوب واقع است و سلطان فیروز شاه
کرده و مخفاه تمام داشت این عمارت را پیش از وفات او تعمیر ساخته بود *

ملک ابراهیم سواد

در بهار با صلح یک گروه مغرب از شهر کوهی است خورده که آنرا سپهر باز میگویند بالا سیه آن کوچه فرار ملک ابراهیم سواد که وزیران
سلطان فیروز شاه دهلوی فوت کرده موجود است و فاش در سنه هفتصد و پنجاه و سه بوقوع آمد و این تاریخ بر تریب او مرقوم است

تاریخ

بهر دولت شاه جهان گیر	که با داد جهان ملک نوذر	شهنشاه جهان فیروز سلطان	که بر شاهان گیتی گشت فیروز
ملک بخت ملک یو بر اسم	که بدر دین جواد اسم کن سوز		باه دوی الحجه کشیده از روز
بجرت مقصد پنجه تاریخ	مسافر شد ملک بخت این روز	خداوند فضل خلیفش دوی	کنی آسان حساب جبرین روز

خواجہ قوام الدین حسن

ذکر شاه شیخ ابوالاسحاق شیرازی بود در شهر گامیکه مبارک الدین محمد مظفر بقصد استیصال نهال اقبال شاه ابو اسحاق
که رسته شیراز آمد عنقریب همان ایام مرغی شده در گذشت و این واقعیه بر وجه ششم به برج الاول با که ریح الفاسک
بسال هفتصد و پنجاه و چهار هجری واقع شده و خواجہ حافظ شیرازی تاریخش چنین یافته *

تاریخ

شیراز علی بن شمس خجی	صاحب حقان حاجی قوام الدین	بمقصد پنجاه از شهر خجی	مهر از جو زمان ماه خوشه وطن
سادس مایع الاول از نیم	روز آینه بیکر که کار دوا حسن	مرغ خوش کوها و آستان	سند سوئی باغ بهشت این امیر

طغان تیمور خان

والی جرجان از زاد سلاطین مغول بوده بعد از وفات سلطان ابوسعید خان در پاخان اکثر ولایت خراسان را سر ساختن و در آن
خراسان که بود سلطان ابوسعید خان سر آورده بودند و مطیع نمفتادند و از آن است خواجہ بی کرانی که از حمله سلطان بنز و از
تاریخ ششم ماه دوی لعهده سنه هفتصد و پنجاه و چهار هجری قبل رسید بعد از قتل او سلطنت او قوم چنگیز خان بر افتاده و سلطان
خروج کرده و خیر گشتند بعد فاش ششم حسن بزرگ جهان نمر خان را که از نسل کجانبو خان بود و سلطنت برداشته خود بوزارت
و بعد از دو بار بکر اتصرف خود در آور و غنیزی در تاریخ قتل طغان تیمور خان گفته

تاریخ

تاریخ قتل شاه عالم طغان تیمور	از چو مقصد و پنجاه سال	در روز پنجم از نوبت شانزده	کین حال گشت طاق از حاکم و جلال
امام یا فنی قطب			
از اول بای وقت بوده و شاه نعمت الله سیکه از مریدان دوست بهار پنج سال بمقصد و پنجاه و پنج فوت کرده			

نقصی ہفت و ہشت نوشتہ اند چنانچہ از تاریخ کہ در فجر الواصلین مرقوم است استفادہ میگردد *

تاریخ

۶۵۷	۶۶۷	۶۷۷	۶۸۷
اگر امامیکہ یا سنی بودہ	مالجہ راہ شافعی بودہ	مقتدای خدا شناسان است	صاحب فیض جوہر حسان است
از مردمان او کہ دلخواہ است	نور دین شاہ نعمت اللہ است	سال ترحیل آن ستودہ سر	خود قطب آفتاب جلد نوشت
باز از روی اختلاف زمان	گفت ساکن بجلد پیر جوان	ہست در کفر آن مغفور	زابرش زرد و شب ملائک و حر

قاضی شیخ محمد الدین اسمعیل شیرازی

در زمان سلطنت شاہ ابوالحاق بودہ چنانچہ خواجہ حافظ شیرازی فرماید *

ابیات

بہر سلطنت شاہ شیخ ابوالحاق	بہر شخص ملک فارس ترا بود	نخست با شہی مجاور ولایت بخش	کہ جان خویش نہ در دوا خلق برد
دگر مرئی اسلام شیخ محمد الدین	کہ قاضی بزاز آسمان ترا بود	در کفایت بدل شیخ امین الدین	کہ مین بہت از کما مای بستہ کشا
دگر شنشہ دانش حصہ در	بنا کار موافق بنام شاہ نہاد	دگر کریم جو حاجی نوام در یاد	کہ نام نیکب داز جہان بخشش
	نظر خویش نگذاشتند و نگذاشتند	خدای عزوجل جلد را بر آفراد	

وفات شیخ محمد الدین بر ذہب شنبہ ہجری ۸۴۵ مہ ربیع الثانی سال ہفتصد و پنجاہ و شش ہجری بمقام پورسند و خواجہ حافظ شیرازی در تاریخ وفاتش گفتہ داز الفاظ رحمت حق تاریخ برآوردہ *

تاریخ

۶۵۷	۶۶۷	۶۷۷	۶۸۷
محمد بن سر قضا جہان اسمعیل	کہ زدی ملک زبانی ز شیرازی	نات ہفتہ بد از ماہ جب ہنوز	کہ بر دین فتنہ نزل و نظم
	گفت حجت حق نزل و دانانکہ	سال تاریخ فتنہ طلب حجت	

احوال الیگانیہ نقی سلاطین بغداد

اول الیثان امیر لوبیان شیخ حسن جلا بر است داور امیر حسن الیگانی و شیخ امیر حسن بزرگ می گفتند نام پدرش امیر فیوقاسے ابن امیر الیگان جلا بر است و شیخ حسن دختر زارہ ارغون خان سینے پسر عمہ ابوسعید خان بود دواماد امیر جوپان داور الیگان در زمان سلطنت کنیا تیو خان منصب امیر الامراسے داشت و شیخ حسن بیگام سلطان ابوسعید خان بن البایتود خراسان امیر لوش بود و بعد از خانون دختر امیر جوپان سید زارہ از امراسے کبار ابوسعید بود و در جبالہ کلج خود داشت چون سلطان ابوسعید خان با دختر خود کو عشق وزیدہ خواست کہ اورا تصرف شود قبول نکرد و پدرش با عی شدہ داعیہ سلطنت پیدا کرد و کذا ہم آورد تا آنکہ در محرم سنہ ہفتصد و سبت و ہشت ملک غیاث الدین کرت بفرمان ابوسعید خان اورا از ہم گذراند چون سلطان از دفع جوپانیان فارغ شد قاضی مبارک شاہ رانندہ شیخ حسن فرستادہ استدعای بعد از خانون نمود شیخ حسن خواہی خواہی اورا طلاق دادہ بجرم سلطان نرسنا و آن دختر در جبالہ کلج سلطان در آمد بعد وفات ابوسعید خان امیر حسن دلشاد خانون را کہ محبوبہ ابوسعید بود و نکاح خود کرد و در جبالہ کلج خانون را کہ ابوسعید خان ما کراہ از دگر فتنہ بود و بصال او بدل کرد و دلشاد خانون دختر امیر عشق بن امیر جوپان بود و بالجلہ چون بعد وفات ابوسعید خان انقلاب دست داد و بعد از او زبایجان بر امیر حسن قرار گرفت

لیکن امر او را سلطنت خبری نبود که بلیه بهام سلطان شاه و لشاد خانون بود و لشاد خانون بانوی بلقیس منقش بود و خواجه
 خواجه جمال الدین محمد سلمان سادجی گوید سه هزار بار بفرستی شکسته از سر نکین بد شکوه متعنه او کلاه گوشه نمیزد و بسبب ملاومت
 سلمان سادجی پیش امیر حسن نوینان و لشاد خانون آن بود که روزی امیر شیخ حسن تیر می انداخت و سعادت نام
 از فلان او تیر می آرد و خواجه سلمان بدیده این اشعار گفت و امیر حسن در بند تیر بیت او شد *

اشعار

جو در مار چاچی کمان رفت شاه	نوگفتی که در هیچ قوس است ماه	دو نایگان با عقاب سه پر	بیدم سیک گوشتی که در کور سر
نهادند سر خویش بر دوش شاه	ندادم چه گفتند در گوش شاه	شهابت در بند تیر نیست	سعادت روان در پی تیر نیست
چو از شست بکشتاد خسر و گمر	بر آمد ز هر گوشه آواز زه	بیدت کس ناکه برنج است	بغیر از کان گونبال در دست
	که در عهد سلطان صاحبان	نکرده کسی ز فرخ بر کمان	

و امیر حسن بزرگ را ابا امیر حسن کوچک که از نسل امیر چوپان بود متعلقه و محال بود و بکرات از دانهزام یافته و امیر حسن بزرگ
 در بغداد بسال هفت صد و پنجاه و هفت هجری در گذشت مدت حکومت او هشتاد سال بود و بعد از او پسرش
 سلطان اولیس جلایر بر سر حکومت نشست *

شاه شیخ ابوالاسحاق شیرازی

او ابوالاسحاق انجمنی از نو پسند پرورش امیر محمود شاه از نسل خواجه عبداله انصار است و امیر محمود شاه
 در زمان سلطان ابوسعید خان که از سلاطین معول بود حکومت شیراز مشغولی داشته و دزدان دولت پادشاه
 بسال مقصد و سه و شش بقبل رسیده بعد از دویس پرورش امیر سعید سجای او نشست و چون بعد از چندی
 او نیز مقتول شد امیر شیخ ابوالاسحاق که منوجه تسخیر شهابگاه بود خبر قوت برادر شنیده شیراز معاودت نمود و چون
 همدران نزدیکی اراپخان نیز نشسته شد امیر مسطور متصرف شیراز شد و در سنه مقصد و چهل و چهار خطبه سنگ
 بنام خود کرد و در قریب چهارده سال در دولت و اقبال بسر برد و در دست امیر محمد ظفر در هفت صد و پنجاه و هشت
 شهابت یافته و آن برین سوال است که چون در سنه مقصد و پنجاه و چهار امیر مبارزالدین محمد ظفر از دام سجود
 و دام می پرستے و منی شیخ ابوالاسحاق آگاه شد مقصد استیصال او در شیراز آمد و شیخ در قلعه شیراز متحصن
 شد و درین عرصه حاجی قوام الدین که وزیر او بود فوت کرد و پس از فوت حاجی سیوم سوال امیر مبارزالدین
 بموافقت بعضی از سرداران که طریق مخالفت با شیخ می سپردند لشکر در آمد و شیخ راه فرار پیش گرفت و بکرات
 و مرات میان شیخ و امیر غبار هجاء نزاع ارتفاع یافته آخر در اصفهان بدست شاه سلطان بکم مبارزالدین
 در سنه مقصد و پنجاه و هشت بقتل رسید و خواجه حافظ شیرازی در تاریخ و فائش میگوید *

تاریخ

بر بکرات اکت زجادی الاول	بسال اول از کانون جمالی لاق	خدا بجان سلاطین مشرق و مغرب	خدا یو کشور عدل گرم باستان
سپهر عالم آفتاب جلال	کمال نبی دین شاه شیخ ابوالاسحاق	میان عرصه سیدان به تیغ مهر عدل	نهاده بر لب اجاب فضلین و اخوان
		ایضا	

خسروی زینبختی نان بهیو	که از آن موسی جوکار یکدیگر بلبل بلبل و ستمن با ستمن لاله دل	جمعیست در مہم با جادی الاول ہست تا پنج ذرات شمشیر کاکل	واسپین بود کہ پوشتہ شد از جوگل
------------------------	--	---	--------------------------------

در افتتاح ابواسحاق کہ کتابی است در فن علم و رض و توانی قصیدہ است موشح الطرین در مدح شاہ ابواسحاق کہ چون حروف اول و بعد از آن حروف اول مصرعہ ہای ثانی را جدا گانہ بگیرد نتیجہ از آن بر خیزد موشح الطرین کہ از آن نام شیخ ابواسحق بن محمود شاہ حاصل شود و از نو شیخ میان قطعہ رباعی بر خیزد کہ از حروف شیخ ابواسحق ہر کس کہ حرفی در ضمیر بگیرد آنکہ بر ابطن صفت واقع باشد تواند گفت کہ کدام حرف در ضمیر گرفته است چون ایراد نام آن قصیدہ موجب تطویل کلام است بسا بر آن بر تخریر رباعی نویم کہ از میان قطعہ بر خیزد اختصار میرود *

ایضا

حاتم کہ جو بدبندہ حسانت	رستم کہ رزم خستہ دستانت	زاوش بجاہ کہترین نشیانت	بہرام ز قد کمتین دریانت
-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

بدانکہ درین رباعی الف در مجموع مصارع آید است و شش مخصوص است بمصرعہ سیوم و می مخصوص بمصرعہ سیوم و چہارم و رخ مخصوص بمصرعہ دوم و ب مخصوص است بمصرعہ اول و چہارم و و مخصوص است بمصرعہ اول و سیوم و س مخصوص است بمصرعہ اول و دوم و ح و بمصرعہ اول و ق بمصرعہ چہارم ہر گاہ کہ در حافظہ ضبط این حروف بکنند ہر کس کہ حرفی از حروف شیخ ابواسحاق در ضمیر کرد تواند گفت کہ کدام حرف گرفته است و مصنف در تالیف خاتمہ کتاب مذکور کہ بنام شاہ ابواسحاق نوشتہ این خبر بیت گفتہ *

ابیات

بفرمان دارائی خورشید ماہ شد این دج برد و گو تہام بسی کردم اندر سجاد و سجود جہاندار چون شاہ صاحب قرآن امیدم کہ از باب دانش کنند	بنام شہنشاہ گیتی پناہ کز وفا ضلالت را بود آب جاہ بی گو ہر دج خسرو شہناہ شہنشاہ چون بود محمود شاہ بہ غماض در نفوت من نگاہ کہ ذات ملک سیرت شاہ را	ز بہر شدہ ہنر صد چہل نیم بسی نیچ بر دم درین چار فن ندید است کس از سلاطین عہد نخواند است کس از حکام فضل الہی بجای رسولی کہ گشت زافات دوران بدار می نگاہ	ربیع دوم اول و مہر و ماہ بامید احسان ظل آلہ ز بد و چہان تابدین عہد گاہ چنین نظرم دید حجت سہ شاہ رخ کفر از نور شہ عرش سباہ
--	--	---	---

ملک کیومرث

والی قلعة نوری پوسند ولایت قاین را غارت کردہ آنجا آفاق را ظاہر ساختہ والی آنجا کہ شلمش نام داشت چنانچہ گفتہ اند کہ شہر کے کہ در آن شہنشاہ شلمش باشد بدانی کہ در آن شہر چہ شورش باشد بدیقاقت گشتہ بہمہر خواجہ ابرو سے توسل نمودہ بمن ملک کیومرث اتفاق نمود و بدین نیت منوجہ آنسو گردیدند ملک نیز اطلاع یافتہ با فوج از دلاوران ایشان را استقبال نمود چون از طرفین صفہا راست شد کہ سیکہ اولی قدم در میدان جلالت نہاد آن ہر دو مہرمان بودند کہ تیغ ہا بقصد ملک آہنچہ بر سر دی تاختند قضا را دوا دل جانستان از دست ملک برقتل آن امیران آمدہ ایشانرا از پا در آورد ہلاک ساختہ قوے اینوا قوہ دربار نخست کازین قطعہ مستغاد میکرد

همای قهر جابون بادشاه دولیس	اسیطر وی زمین وزیر سیاه گرفت	حدود ملکیت فارس تادیر هر روز	لباسان خرمه سبکین سبک گرفت
-----------------------------	------------------------------	------------------------------	----------------------------

میر سید علی محمدی

از اولاد امام زین العابدین است و امام زین العابدین را هشت فرزند از اولاد از جمله سبک عبدالرحمان است که میر سید علی از اولاد او است و اولاد میر سید علی در کشمیر و بهمان است در سنه مقصد و شش فوت کرده و در ولایت ختلان مدفون گشته تاریخ از فجر الواصلین

تاریخ

محمد علی است سید همه دان	اسم سامی او علی بهمان	خانقاهش بنظر کشمیر	فیض بخش بهر ضعیف کبیر
شده رقم سال نقل آن والا	قطب عالی جنت اعلی	مرقدش در ولایت ختلان	فیضها مبدد بهر بیرون

۶۶۶

فخر الدین امیر محمود مشهور به ابن پین

روزی پدرش ملک الفضل امیر پین الدین فرزند ی ابن رباعی که پدر خود نوشته فرستاد

رباعی

دارم عقاب فلک بوقلمون	فکر درش ز گار خن درون	جشنی چون ز صراحی همه	جانی چو میان پیا همه خون
-----------------------	-----------------------	----------------------	--------------------------

جواب از امیر محمود

دارم صفائی فلک آینه کون بر آه ولی که سنگ در خون روزی بهار غم شب می آرم تا خود فلک پرده آرد برین و امیر محمود در روز شنبه هشتم ماه جمادی الاخره سنه مقصد و شصت و نه هجری فوت کرده

تاریخ از فجر الواصلین

رفته بود از سال حیرت مقصد و هجدهم	روز شنبه هشتم ماه جمادی الاخرین	گفت رضوان عزرا خیر و استقبال	خبره در صراحی جنت میرزا بن پین
-----------------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------------------

۶۶۹

ملک مغیر الدین حسین کت

ابن ملک غیاث الدین کت و مغیر بادشاه آرا کت است بعد از فوت برادر خود یعنی ملک حافظ در سنه مقصد و سی و دو و در ملک بهرات و غیره بادشاه شد و بعد از آن را بر نشان ساخت و مولانا مظفر برده که معاصر او بود و در ملک کت قصائد و اودا است بدیت سلطان مغیر الدین که در بای می فضل بود و در سبک آفتاب و جالبی است آسمان و ملک مغیر الدین بعد حکومت سی و سه سال در سیوم و عقیق و سال مقصد و هفتاد و یک یا در گذشت و کتاب نگارستان مدت ایالت او دوازده سال مرقوم است و مولانا افتخار زالی در تاریخ وفات او گفته

تاریخ

چون خجالی ثالث می القعه	اسلم شود طیب الدنراه
-------------------------	----------------------

از الفاظ الدنراه تاریخ بر می آید بعد از وفات ملک مغیر الدین حسین میره او ملک غیاث الدین بن علی و بهرات و غور و خراس و نیشابور سلطنت یافته و طوس و جام را سنه ساخت و همواره میان او و مغیر الدین سنه دارد و امرای جالبی قریب به جهت حکومت و ولایات سازفت بوده مری مدنی و منهور بود و ظلم کردی و رعایا از دناشاد بود و تا آنکه امیر تمورش که بهرات کشید و در سنه مقصد و هشتاد و سه او را بر او و پس از بد از حکومت دوازده سال بقتل رسانید و استقبال آل کت نمود

دست ملک شان یکصد و نوزده سال و دو ماه بود و هشت تن از ایشان بادشاهی نمودند

تاریخ وفات بزرگی

که در سال هفتصد و هفتاد و پنج هجری فوت کرده و خواجه حافظ در تاریخ وفات او گفته است

تاریخ

برادر خواجه عادل طالب مشوا	پس از پنجاه و نه سال از حیالانش	لبسوی روضه رضوان متفر کرد	خدا را رضی ز افعال معالانش
خلیل عادل در احوال تودایم	در آنجا نهمین سال وفاتش		

سلطان اولیس جلایر

بعد از پدر خود یعنی شیخ جلایر در بغداد در سنه هفتصد و پنجاه و هفت بر سر خلافت قرار گرفت باو شاهی لطیف طبع و نه مرتبه نیکو نظر و صاحب کرم بود و صاحب حسنی او بر نه بود که در سوار شیری مردم بغداد را در آمدنی حیران حسن او ماندنی و زبان حال گفتندی بهت بوسی پیران نویسنده جهان کم شده بود و باقیست سمر گریبان نویسنده آن روز و در میان ساجی نه نیست جلوس نشانی نایت بود و قصیده بنظم آرد این جز بیت از آن

تاریخ

بنشینان سعادت برین بلند رواق	همبکنند نادر ممالک آفاق	که سال هفتصد و پنجاه و هفت	با اتفاق خلایق بسیاری حلاق
نشست خسرو روی زمین با شوق	وزارت سلاطین بدایک عرا	خدا یگان سلاطین غم نخیم اولیس	پناه و پشت ملوک جهان علی الاطلاق

منقول است که شبی خواجه سلمان در مجلس سلطان لشرب مشغول بود چون بیرون آمد سلطان فراموشی را فرمود و ما شمع بالکن زیر همراه او بیرون برد و در آنجا نه رساند چون صبح فراشش لگن طلب داشت خواجه سلمان این بیت سلطان فرستاد
 شمع خود سوخت نمب دوش زاری امروز دیگر لگن میطلب شاه ز من میسوزم به سلطان چون این بیت خواند خندان شده گفت از خانه شاعر طامع چیزی بیرون آوردن مشکل است و آنرا بد و بخشنده گویند که سلطان اولیس بعد فوت خواجه مرجان حکومت بغداد را بخواجه فر داد و در آقام حکومت او در آخر سنه خمس و سبعین و سبعمائه آب جلایفان کرده جمله عمارت را بغیر از مدریس و خوانق و انبار عالیه در آب مستغرق ساخت و درین واقعه چهل هزار آدمی غرق طوفان فنا گشتند و خواجه جمال الدین سلمان در آن واقعه این تاریخ گفته است

تاریخ

لبال بفضله نقادیم گشت خراب	آب نه منظر کم خاک بر سر آب	در رنج روضه لغیر او آن بهشت آباد	که کرده است لبش جهان خانه خراب
----------------------------	----------------------------	----------------------------------	--------------------------------

و خواجه سرور ازین غصه بخورشده متوجه سرای سرور گردید و سلطان حکومت بغداد را بامیر اسمعیل و لایحیب امر زکریای فر برداد و خواجه سلمان این قطعه در حق او گفته قطعه و صبه دین محمد امیر اسمعیل که رزق خلق خدا را کف تو گشت کفیل به کشاده است ز دست تو در جلای احسان به چنانچه چشمه ز رفتم ز برای اسمعیل به و امیر اسمعیل چهار سال با استقلال حکومت کرده و در زمان ایالت در آنجا عمارتی بسیار ساخته و سرجوی از آن عمارت بیرون داده بود و خواستند که آنرا نیز بنام خود کنند و گفت شاید سرکشی بیاد نیز در آخر چون در شهر سنه ثمان و سبعین و سبعمائه با بامی شاهزاده شیخ علی ولد سلطان اولیس بر دست ملازمان خود قتل آمد سرش را آنجا آویختند باطله سلطان اولیس بعد از آنکه از سرے نارد و منظر فرمان او گشت در آوان جوانی ازین زندان فانی بریاض جاودانی رسید و انیواقه صبح شنبه دوم جمادی الاول سنه هفتصد و هفتاد و شش هجری وقوع شده مدت حکومت او قریب بیست سال بود و وفاتش بهر شش سلطان حسین جلایر بر سر سلطنت نشست و بعد حکومت هفت سال در سنه

مقصود ہشتاد و چہار از دست برادر خود سلطان احمد شہید شد

تاریخ عمارت درہلی

قریب باولی شیخ قطام الدین اولیا سنگے است کہ بران سنگ ابن تاریخ عبارت مار سے و خط عربی منقوش است *

تاریخ

بعد دولت شاہ مظہر موفق گشت از حق بندہ موقوف وحید الدین قریشی و الدین مراچون بر و بیش شیخ عالم رجا دارم کہ انفاست مبارک	نجمتہ خمسہ و سب اولاد آدم اساس این عمارت کرد حکم کہ باہل ارادت بود ہمد بدست خود گرفت کرد نام دران عالم بود موقوف پر حم زیر حجت مقصد ہشتاد و یک نور	لار دین احمد شاہ فیروز چار و وضع شیخ اشیاخ بجن اعتماد و صدق اخلاص بلغت خود را موقوف خواندہ بنوان تاریخ انام عمارت مرتب شد بنا و اللہ اعلم	شہ صاحب قرہ ان سلطان اعظم قطام الحق و الدین قطب عالم در اسرار دلی اللہ محرم درین عالم چو شیخ عبیدوی در بنجا چون بنای جبر مقدم
--	---	--	---

قاضی بہا الدین شیرازی

در سنہ مقصد ہشتاد و دو ہجری فوت کردہ و خواجہ حافظ شیرازی ابن تاریخ در وفاتش گفتہ *

تاریخ

بہا الدین الحق طالب بنوہ اطاعت فرما و متوان یافت	امام مذمت شیخ جامعیت قدم در نہ کرت ہست سہنطاعت	چو میرفت از جہان بن بہت مغرور بدین دست تاریخ و فالتش	بر اہل فضل و ارباب با نخت بر آورد از حروف و سب طاعت
---	---	---	--

خواجہ عماد فقیہ کرمانی

در زمان سلاطین آل مظفر لغایت مغرور و محترم میر نسبت خصوص شاہ شہل کہ ہمیشہ غرق بجا احسانش داشتہ بود آب
اشفاق بروجات روزگارش می کشود و خواجہ عماد با وجود علم و تقوی و جاہ در شاعری کابل بود و اورا ست
دل عکس رخ خوب تو در آب روان دیدہ و الہ شد و فریاد بر آورد کہ ماسہ ہے * در حبیب اسیر آمدہ کہ خواجہ عماد اگر یہ بود کہ ہر گاہ
خواجہ نماز گذار دے با او موافقت بجا آوردے و شاہ شہل عین سمنے را بر کرامت او حمل کردہ پیوستہ تقدیم
اخلاص خدمت کردی و خواجہ حافظ کہ از سمنے در شک بود این غزل در اوقت بر شہنظم کشیدہ *

غزل

صوفی نہاد و ام حلقہ باز کرد ای دل بیا کہ مایہ بناہ خار ویم	آغاز تر تا فلک حقہ باز کرد ز انجمن کوزہ دست باز کرد	بازی چرخ لبکنندش بقیہ دما فرا کہ پیشگا حقیقت شود پدید	آنرا کہ عرض شہد باہل باز کرد شہر مندہ و روی کہ عمل مجاز کرد
ای کیک خمیر حرام گماہیر چہا غیر مشوک کہ عابد نماز کرد	حافظ کلمن ملست ندان کہ درل مار خا از زہر بیابی بنماز کرد		

مرفوع خواجہ عماد در کرمان است اما سال وفات او معلوم نیست *

شیخ جلال مشہور بنجد و مہانیاں جہان گشت

در ویشی صاحب کمال بودہ و در اچہ لٹان سکونت داشتہ و دران و بارہ نون است سلطان فیروز شاہ بایزنگ بادشاہ
دہلی کہ در سنہ مقصد و نو فوت کردہ بے از مہانیاں او مت مقول است کہ سلطان بزم شیخ وقت اعتماد

و انقباض عظیم نمود هر چادر و پشته گشته نشینی شنید می زیارت اورنی چون اولاد بزرگی مخدوم جهانیان شنیدند است
 بلازمت او شتابان خبر نمود رسید سلطان نوشته که دهری است که قصد طواف اکابر و سله خصوصاً شیخ نصیر الدین
 دامن گرفت این دولتش است سلطان قصد نوبه کشد و خلافت را در شوالش می دازد در همان روز مخدوم بد سله
 نشین آورد سلطان از استماع قدوم مخدوم بغرور ان اغتفاد و اخلاص پیشوافت و از بدن چهره نور اسل
 اعتقاد و نفوذ چنگ ارادت بدامن او زد و بهجت مرید سله بجای آورد گویند که مخدوم در تمام روی زمین سپیده ازان
 اورا جهان گرد گویند و هفت مرتبه حج اگر گذارده و از خلیفه که قدم رسول طلب نموده بهندوستان آورده و انرا از سر خود فرود
 بیاورده چون قریب د سله رسید سلطان فیروز شاه استقبال چند منازل نموده قدم مبارک از فرقی او بر سر خود گرفته
 بد سله آورد و چون بعد از چند اوقات شاهزاده فتح خان که فرزند جگر نبداد شاه بود اشتغال نمود این نقش بار بار
 قیام نصب کرد و روضه عالی که نام روز در سله موجود است بزرگت او تمسیر ساخته بر دوران مدرسو مسجد و
 مکانات دیگر بنا نمود و حالا این عمارت را درگاه قدم شریف میگویند و هر سال تبارخ دوازدهم بهمن که روز وفات رسول است
 انبوهی از مردان دزمان در آنجا جمع میشوند و آن نقش قدم را باب شویبه می نوشند با کمال اصل نام مخدوم جهانیان شیخ جلال
 است بسال هفت صد و هفت هجری چهاردهم ماه شعبان روز شب برات منولد شده و جانشین و مرید پدر خود
 گشته اما از شیخ رکن الدین سهروردی که وفاتش در سنه هفتصد و هشتاد و پنج روداده فایده بسیار حاصل نموده و از
 شیخ نصیر الدین چرانم د سله بمرتبه سیف رسیده و وفاتش بر روز چهارشنبه که عید قریان همان روز بود یعنی تبارخ
 دهم ماه ذی الحجه سال هفت صد و هشتاد و پنج هجری بوقوع آمده و در قصبه اوج ملتان که آنرا تاجیه میگویند
 مدفون گشته بر پیشانی دروازه روضه او این تاریخ مرقوم است *

تاریخ	
تاریک گشته جلوه جهان جلال شاه	تاریخ بود هفتصد و هشتاد و پنج سال
ملنگ و جلالیه فقیر مرید خاندان اوست و شیخ صدر الدین که بر اوج قاتال مشهور است برادر مخدوم جهانیان است که در سنه هشت صد و شمس فوت کرده و از تارخی که در کتاب مجر الواصلین نوشته است وفات شیخ جلال بسال هفتصد و دوسه و نیمه بسال هشتصد میرسد و آن تاریخ نیست *	

تاریخ			
سید بی نظیر بی مانند	مصطفی راست بیکان فرزند	دلش از حرص من هو اسر دست	نقش جهان جهان گرد است
جداو سید جلال آمد	ذات او مصدر کمال آمد	متصف ز راه شعبان بود	که طلوعش چو آفتاب نمود
هفتصد و هشت سال هجری بود	کان مهر برج دین طلوع نمود	عمر آن سید طبع نزا د	بی کم و بیش خواند نام هشتاد
عمرش ابن ضیاء نیک شست	یکصد و هشت سال که شست	لیک این قیل مقبره دیدم	شفق با همه سیر دیدم
نام نامی او حسین سخوان	خلف احمد سیر بدان	عبد قیام چارشنبه بود	که آفاق بهشتش فرمود
سال ستار آن غرر جهان	گفت باقت بکای خلد جهان	سال نقوش ازین جهان خوان	گفت مخدوم ماه دین بر خوان
سال رحیل آن خدا گاه	گفت ضوان گل بهشت اله	هشت مدایحه فرود آن شاه	عطر القبه سیر و شراه

در اوقات آفتاب نامرئوم است که سید جلال بخاری را سه سپید بودند سید احمد کبیر و سید بهاء الدین و سید محمد و پدر
شیخ جلال سید احمد کبیر است اما از مرآت جهان ناچنان استفاد میگرد که سید جلال بخاری شخصی دیگر است که در سنه
یکهزار و پنجاه هفت هجری فوت کرده مالش بعد ازین مرقوم خواهد شد *

شیخ شعبان الحق بیابانی

در ویشتی صاحب کمال بود نسل او از سید محمد بهر است در موضع جوسی خاص که مقابل قلعه آباد النسوی در باغی
گنگ واقع است گوشه گرفته بود و در آن موضع شاید که در سنه هشتاد و پنج وفات یافته مدفون گشته حالا
ترقبش مطاف عالمیان است تاریخ وفاتش در الفاظ قطب کج العرش یافته اند پیش که شیخ تقی نام
داشت نیز در آن موضع آسوده است *

احوال سلاطین آل مظفر

اول ایشان محمد مظفر است و اصل او خراسان است پدرش بهر سلطان محمد خدا نیاده به نیز و افتاده و در رباط
مراغه نیز در بنداری میگردانده و در ملازمت بعضی از سلاطین وقت بمرتب امارت رسیده مردی دلاور و شجاع بوده
و بر وزیر کار سلطان ابوسعید خان قوت شده و پدرش محمد مظفر مرتبه امارت اختیار یافته چون بعد فوت ابوسعید خان
انقلاب دست و او محمد مظفر نیز در انصاف شد و با دوشاه شیخ ابواسحاق که حاکم شیراز بود محاربات نموده و او را
هلاک ساخته فارس را نیز گرفت و هر جا که روی آوردی سر آمد بودی تا آنکه بعد از چهل و دو سال که با سلطنت
پرواخت آفتاب دولت او آهنگ زوال کرد و پدرش شاه شجاع در سنه ستین و سبعه هجری فوت کرد و او را گرفته
محبوس ساخت و بسیل در چشمش کشید و کور کرد آخر عمر آن حبس وفات نمود و خواجه حافظ شیرازی در نیمه

ایات

این قطعه گفته پتی خید از آن نوشته میشود

شاه غازی خرم گیتی ستان	آنکه از شمشیر او خون میچکید	که یک حمله سپاهی شکست	که بهوی قلب شیر میبرد
عاقبت نیز در شیراز عراق	چون منجر کرد نقش در سید	آنکه روشن بد جهان بنشیند	بیل در چشم جهانیش کشید

ایضا

و سلمان ساوسجی نیز درین باب گفته

آنکه از کربک جب میدید	از رخ خویش تابانده بود	و آنکه سیگفت شیر خنده منم	و ز بیم جاد دیگران کور
قوت ظمیرش او شکست	فره نعین کرد چشمش کور		

ابوالفوارس شاه شجاع ابن محمد مظفر

و فضایل بگانه بود بعد از محمد مظفر در عراق عجم و فارس و گریان سلطنت با استقلال یافت اما میان او و برادرش قطب الدین شاه محمود که
قبل از برادر حکومت صفهان یافته بود و بیت ملکت نزار بود بعد از جنگ صلح نمود و شاه محمود دختر سلطان اولیس بغدادی را بعقد
نکاح خود آورده بعد و معاشرت او نیز از مسئولی شد و پس از حکومت شانزده سال در حین حیات برادر و صفهان فوت کرد و شاه

رباعی

شجاع ابن رباعی مناسب آن واقعه گفته

محمودم منتهی غیر گبین	میگرد خصومت بی تلخ و گبین	کردم در بخش تلخیا ساید خلق	او ز بر زمین گرفت من ز زمین
-----------------------	---------------------------	----------------------------	-----------------------------

بیت

و سلطان اولیس جلال در جواب گفته *

ای شاه شجاع ملت دولت دین | خود را جهان کرش محمود بین | در روی زمین اگر چشمی دوسره در | باله که بهم سپید در بر زمین
دشاه شجاع را با سلطان اولیس دیل را و مکاتبات است این قطعه شاه سجع سلطان اولیس فرستاد *

قطعه

ابوالفوارس دران منم امان بان | که نعل مرکب من تا جز فیض است و بیا | برو نوجان بدر همچنان سکه کوکن | که خواهرت نیاز دارد و نشاد

ابیات

سلاطین اویس بجا بگفته *
آبایی که ابو صفیاء فضل موصوفی | شنید شاهی جو تو را در زمانه ترا | ز فاضلان بزرگان دهر نادین | کسی بدم بزرگی خود بیان نکش
بجز اندامیم فردان دین مختصر عمر | کتاب نظم و نثریم و شیر آستاد | نخوانده ام نشنیده ام ندیده ام گز | گشتی که چشم پر کرد و یاد گاد

و شاه شجاع در آخر عمر با سلطان حسین جلایر ابن سلطان اویس جنگ داشت و او را منہرم ساخته بعد از ان بترتیر
رفتہ بران ناجیه استیلا یافت در هنگام مراجعت ازین جهان در گذشت و فاشش روز یکشنبہ نسبت و یکم
شعبان سنہ ۷۹۵ هجری قمری و شش بوقوع پیوست و حیف از شاه شجاع تاریخ وفات اوست مدت حکومت او نسبت و
شش سال بود و این تاریخ نیز که خواجہ حافظ شیرازی گفته شاید که در وفات اوست *

تاریخ

رحمن لایموت جوان بادشاه | دیدن جهان که عمل الخیر لایقوت | مویش فرین حمت و کردا بود | تاریخ این معامله حمان لایموت

بعد وفات شاه شجاع پسرش زین العابدین بر لباط حکومت قدم نهاد و چون امیر تمبو غنیمت سنج فارس
نمود او سر رشته مکن از دست داده و بدست نهاد و پسر عمر شاه منصور که دران کشور سرمانند و ابو داود قلعه حسن نمود
بعد از ان خلاصی یافته و باز دستگیر شد و کچل شد و در قید ماند و شاه منصور بن شاه مظفر سنج فارس عراق مستولی گشت *

خواجہ جلال الدین توران شاه

وزیر شاه شجاع ابو خواجہ حافظ شیرازی قصیده در شان او گفته این بیت از ان است *

خواجہ توران شاه عادل جلال ملکین | بد افاق علی عون العود و غوث الام

در روز شنبہ نسبت یکم ماه صفر سنہ ۷۹۵ هجری قمری فوت کرده و خواجہ حافظ شیرازی در تاریخ وفاتش گفته *

تاریخ

اصف وزیران خاندان توران | که درین مزرعه بخردان گشت | آخر هفته بد از راه صف کاوت | که نگارن شد و این گلخن فیروزه
آنکه ملیش موسوی حق نبی و گوی بود | سال تاریخ وفاتش طلب نیک

احوال سربداران سبزواری

سربداران سبزواری طایفه مروانہ و شجاع بودند و بعد از وفات سلطان ابوسعید خان قریب پنجاه سال در اکثر بلاد خراسان
حکومت و سلطنت کرده اند اول ایشان عبدالرزاق است پسر خواجہ فضل الله باسین و باسین قریه نسبت از قوایر
سبزواری خواجہ فضل الله مردی متحضر و بزرگ بوده و در املاک و اسباب دنیا و می نظیرند داشت اول پسر بودند مہدین
عبدالرزاق و کہتر و جیه الدین مسعود و دیگرے شمس الدین و عبدالرزاق بلا زمت سلطان ابوسعید خان در یاسجا
رفتہ و سلطان او را تربیت کلی کرده و بسا و ک ساخته بعد وفات سلطان ابوسعید خان در سنہ ۷۹۵ هجری قمری فوت

حاکم خراسان گشت و بعد از یکسال و دو ماه در سنه ثمان و ثلاثین و سبعمایه از دست برادر خود و خواجه وجیه الدین مسعود گشته شد و خواجه مسعود سیاهی او شست و بعد حکومت هفت سال برادر او خواجه شمس الدین بر و خروج کرد تا آنکه بعد از چهار سال و نه ماه جدر قصاب در سبزوکارش تمام ساخت و امیر جمعی که تانی حاکم خراسان گردید و سپه سالار سپه به پهلوان جدر قصاب داد در سنه هفتصد و پنجاه و چهار هجری امیر جمعی که راستی طغان تیمور خان را که از شراد سلاطین مغول بود قتل نمود و بعد از چندی او نیز از دست مقربان خود شهید شد مدت حکومت او چهار سال و شش ماه بود بعد از شهادت او بهسلوان حسن دامغانی و جدر قصاب که بعد فوت جمعی که تانی منصوبی ریاست گردیده بود امیر سرزاده خواجه لطف الله را که سپه خواجه مسعود بود بر سر حکومت نشاند در آخر پهلوان حسن دامغانی او را کشته نقاره بنام خود زد و بعد از چهار سال و چهار ماه خواجه علی مؤید حسن دامغانی را و سنگی ساخته گردن زد و خود بر سر حکومت قسرا گرفت خلافتی در واداه مسوده گشتند و سیصد سال بادشاهی کرد در ولایت دنون و قاین و هفتاد و سه سال عمر یافت در سنه هفتصد و هشتاد و دو چون امیر تیمور صاحب قران خراسان عبور کرد او بخیر مت رسید و مملکت رباعیان و دولت صاحب خیر واکذاشت و در هنگامه که افواج امیر تیمور بر سر گردان یافت خواجه علی مؤید دران نبرد مقتول گردید و این واقعه در سنه هفتصد و هشتاد و شش دست داده چنانچه از تاریخ فونش مستفاد میگردد.

تاریخ

تاریخ وفات نجم الدین خواجه علی

برادرال محمد جمعی یک لفظه

۴۵۸

یعنی اگر بحرف دال که در لفظ محمد است یک لفظه سیصد و پنج تاریخ بر آید بعد از خواجه علی مؤید سلطنت از سر بدالان قتل گردید و خراسان با ممالک صاحبقرانی مقوم شد

کالی مسجد

این مسجد عالی در شاهجهان آباد در جوار مسجد جامع شاهجهان بادشاه همت ترکمان در ولزه واقع است مشهور بکالی مسجد و بنان شده النخاطب بنجانهجهان وزیر فیروز شاه این مسجد را در سنه هفتصد و هشتاد و نه هجری تعمیر ساخته در محلی این مسجد قبر جوانان شده و قبر پدر بنجانهجهان نامور موجود است و بر پیشانی دروازه اش این کتیبه مرقوم

بسم الله الرحمن الرحیم

بفضل و عنایت آن بزرگوار و عهد دولت بادشاه دیندار و اوق تبتایید الرحمن ابوالطف فیروز شاه السلطان خلد ملکه این مسجد بنیاد کرده بنده زاده درگاه جوانان شده مقبول النخاطب بنجانهجهان خدای برین بنده حمت کند هر که درین مسجد بیاید بدعای خیر بادشاه مسلمانان و این بنده را بفاتحه و اخلاص با و کند حق تمام لای این بنده را با مزه بچینه اسب و آلله مسجد مرتب شد بتاریخ چهارم جمادی الآخر سنه تسع و ثمانین و سبعمایه هجری ۴۸۹

سلطان فیروز شاه باریک

برادر زاده محمد تغلق شاه بود و نام پدرش بالار حیب بعد وفات محمد تغلق بنجانه ساله بتاریخ سبت و یکم محرم سنه هفتصد و پنجاه و دو هجری در دلی بر تخت سلطنت نشست و خدیو اسلام بتاریخ جلوس است و در ایام حکومت خود عمارات بسیار و شهرهای بی شمار بنا نمود و شهر جوهر را در سنه هفتصد و هشتاد و دو هجری بنام فخر الدین محمد جوهر که عموا بود و آباد نموده و نارنجش

باشد در میان شاه بهر اساق و شاه و شجاع بادشاهان شیراز ظهور نمود و حتی حافظ باصفهان وار شده ملازمان خواجہ امین الدین حسن که بزرگان
 و بکان اصفهان بوده و در عهد شاه ابواسحاق در بری یافتند و بدو بطاعت مستی بران شهر کرده و در شهر مکر دانند و اندک مدخل احوال خبر خواجہ رسید و بود
 تا آنکه کار از سر حافظ گرفته بر سر او گذارند و مقدار راه که در فتنه بود و فتنه پس از آن در بساط و سر حاکم و در شکر آن غزل گفته که مقلدش نیست
 بر مدعی شهر و مندر حافظ پس از چندین درج لیکن به چه عذر دارم که در عالم این امین حسن دارم به منقول است که خواجہ امین الدین مذکور جهان خاقان
 بنکاح خود آورده بود و خواجہ علمیدینا کافی که جهان خاقان با دست خود و دست دین باب گفته که در جهان قمری و فاست و ملازم حسین قمری تنگ
 نیست بهر دو کس فراموش در آن خواجہ و خدا می جهان از جهان تنگ نیست بهر دو کس جهان خاقان گفته که در غزلهای جهان خاقان هستند
 فتنه در روح خسرو حسن گوید که من کس گفته است به منقول است که حافظ در ایام شاه شجاع و کفر غنی پسری شیفه بود و کچند با خفا سیکو شید از لاله
 طشت و از ایام افتاد و این را در کوی و بارگاه گشت فری و خواجہ ساقی نرم بود و در آن معنی لیسری دست از خمر می بود و شاه از دیر به میان می بود و چون
 آن لیسری ساغر و کشید شاه این مصرعه بر خواند مصرعه حافظ را که کس شد و معنی پیال نوش به حافظ و از شاه و شناخته بدیده گفت که در
 در باد شاه خطا بخش مجرم پوش به منقول است و فتنه که امیر تیمور مرید اول شیراز را متوجه ساخته و از شاه یکی بن مظفر خود خواجہ حافظ در حیات بود
 اگر گفته خمار من حافظ اطلب و فتنه رسید که من نام ملک فارس را بدو ان چه چه فتنه نمود و جو اسم که سمعند و بخارا که وطن با لوف من است آباد کنم و
 توان بر یک خال پسندوی می بخشی چنانکه گفته که اگر آن شکر شیرازی بدست آید دل ما را بد بخال هند و من ششم سمعند و بخارا را به حافظ جواب داد که از
 همچنین انعامات باین برجه سپردم که محتاج و منطس شدیم پس بخندید و برای او و طیفه لایق مقرر گردانید و منقول است که چون سلطان نجات الدین شاه
 بنگال که ارسال مقصد و شصت و نه فغایت منتهی شد و فتنه و آن دیار سلطنت نموده قتی بیار شد از غایت نا امید و صبت کرد که فتنه فتنه
 من شکر و جگان من که سر و گل لاله نام طایفه مواعیل و نه چو صحت یافت زمان دیگر که در محل سلطنت او بودند حسد برده
 آن هر سه زن را غساله نام نهادند ایشان بادشاه را بر بنی مطلق ساختند بادشاه بخندید و بعد از اتمام این بهت را از
 طبع خود بر زبان آورد و سه ساقی حدیث سر و گل و لاله می بود و فتنه بخت با لاله غساله می بود و بعد از آن خواست
 که غزل باین قافیه گوید تو نیست شخصی را با تحفه پیش حافظ بشیر از فرستاد چون او بشیر از رسید و او پیش بادشاه
 ظاهر ساخت و حافظ فی الحال این غزل را که در دیوانش موجود است گفت

غزل

ساقی چند سر و گل لاله می بود	دین بخت با لاله غساله می بود	می ده که نو عروس حسن حدیث با	کار این زبان صنعت لاله می بود
خو کرده بخار بر عارض من	از شرم روی او غرق لاله می بود	شکر شکن شوند مملو طلیان	زین فن فارسی که بنگاله می بود
طی زان من مکان سلوک شکر	عین طفل کیش به یکساله می بود	از ره مرز عشوه دنیا که این عجز	شکار می نشیند و محال می بود
چو سامری به باش که زین فتنه	موسی بهشت طایری کوساله می بود	این چشم جاودانه عابد فریب	کش کاروان سحر بنیاله می بود
باد بهار می شود و گلستان شاه	وزیر لاله باد و قیج لاله می بود	حافظ رشوق مجلس سلطان غایت	خامش مشکو که کاروان لاله می بود

وفات حافظ در ایام سلطنت امیر تیمور در شیراز واقع شده و در شیراز بکنده چشمه که آباد و باغ مصطفی مدفون است که در آن موضع در غزلیات خود آورده که
 بهر ساقی می باقی که چشمه لایق که کنایه از آن که لاله و گل گشت مصطفی را سه می دند و اجابت را لیسری و نسیم با مصطفی و آب که با و منقول است که حافظ
 این عقیل عمر از حجام خبر بشیر از دهنه نهاد و در چهره جبری بنا نهاد و چون نصرت ع لیسیت و آمد مسجی و از آنجا ساخت و موسوم به شوق گردید
 اما در زمان غصبه لاله علی مودی خود بهر ساقی بهترین آری می شیراز بکنده بزرگن اوله این لایق می است که باب که کتاب مذکور است و بهر ساقی بهترین

لجایک شیراز مصلی بن است که اکثر گریهات و غنایم واقع شد و چنانکه حافظ گفته میان جعفر آباد مصلی جعفر امیری پادشاهش به شیراز و مصلی قدسی به بخارا از مردم صاحب کمالش مد و فوات حافظ در سنه هفتصد و نود و یک به قعر آمده و چون به نقش خاک مصلی است مایه رخ را هم خاک مصلی یافته اند چنانچه ازین رباعی که بر لوح فرارش کنده اند مستفاد میگردد

تاریخ

۹۱ چرخ ابل منی خواجه حافظ که شمع بود از نور تجلی چو در خاک مصلی ساخت ل بخت تاریخ از خاک مصلی

ایضا

۹۱ به بقصد نود و یک بکلمه نیری جهان فضل و نه در جوار رحمت یکانه سعدی ثانی محمد حافظ ازین سرچاهی بیانم خست و بقول وفاتش در سال هفتصد و نود و دو واقع شده چنانچه ازین ابیات دریافت میشود

تاریخ

۹۲ لبال با و صا و ذال ابجد ز روز رحمت میمون احمد نسوی خست اعلی و ان شد بخت تاریخ از خاک مصلی

رأبیت

۹۱ سن فوج حافظ و خواهر طلب از سانی و منشی و صهیبا و با و دقتیکه سلطان بابر بهاد ابن مرزا بایسنو شیراز را مستور ساخت مولانا محمد مغالی که صد سلطان بابر و در بر سر قریه حافظ عمارتی مرغوب ساخت

ملا سعد الدین قنقاری

بقول صاحب منتخب التواریخ در سنه هفتصد و سی و دو تولد یافته و در سنه قمری سی و یکم خرم سنه هفتصد و نود و دو به جری ملک و بدلی سنو کرده تاریخ یافتند

تاریخ

۹۳ آفتاب شرف منعت سعد از چرخ اب حشر به جیل و بلیس باه عقل بر سپیدم از تاریخ سال نشر گفت تاریخش بلی کلمه طبیب است

شاه منصور بن محمد مظفر

چون بعد فوت شاه شجاع پسرش زین العابدین از شوکت امیر تیمور مشوش شده به نشر رفت در آنجا بدست شاه منصور که عمو بود افتاده کجول و مجوس گردید شاه منصور از نشر خرم کرده بخارا و عراق منولی گشت و شیراز را نیز که امیر تیمور فتح کرده حواله شاه سجده ابن مظفر نموده بود تصرف شد چنانچه خواج حافظ در تهتیه مقدم او غزلی گفته که مطلع این نیست

ابیات

چاکه راست منصور با و شاه سید نویدتم و شبارت بهم و ماه سید بیت روح القدس آن سرش من فرخ بر سینه خسر و با ناد بر قبه طارم ز بر حد منصور مظفر محمد

پس از آنکه بحساب از حکومت او بر آمد در سنه هفتصد و پنجاه و پنج صاحبقران و شیراز کرد و شاه منصور از جمیع چهاردهم جادی الاول تا چهارم اسوار بمیدان کارزار شافته و نهتم گشته تاریخ و هم ماه حب گفته شد و سلطنت از آل مظفر کل قلع گردید و فارس و عراق هم تصرف امیر تیمور و اولاد او و آیدر علاء الدین

تاریخ

۹۵ شهربار عصر منصور آنکه اد در زمین فارس خرم داد گشت ملک نهشت و ادینا چون بر لاجرم تاریخ او شد ملک نهشت

۴۹۵

بعثت نظر کن بر آل مظفر | شهبانی که گواز سلاطین بودند | اگر در مفسد و فاسق سبب هجرت | و هشتم ز راه حبس بن غنودند

مات نهم از سال هشتصد و یک لغایت سنه شصت و سه صدر از هجری

ناصرالدین سلطان محمود شاه

پسر محمد شاه بود که نام اصل او حاج جهان است بعد برادر خود سلطان جهان سکندر ثانی که چهل پنج روز حکومت نمود فوت کرد با پشاهی دلی رسید عمرش در وقت ه ساله بود چنانچه یکی از شورای عصر در باب بادشاهی او گفته است ملکی گرفت که کودکی ده ساله ابن عجب بود محمود بن محمد فرزند حسن نصرت خان که پسر فتح خان بن فرزند شاه بود و جهت مملکت دلم با او جنگ داشت و آنرا که امیر تیمور صاحبقران ولایت ایران متوجه هندوستان شد و بنایخ دوازدهم ماه محرم سنه هشتصد و یک از دریای سند و گذشته و لاهور و دیگر ممالک را فتح کرده بنایخ پنجم ماه باو بی الاول در فیروز آباد که قریب دلی است رسید بنفتم ماه مذکور جنگی عظیم با محمود شاه و محمود شاه منهرم کشته بجانب گجرات فرار نمود چون امیر تیمور به فتح در سبله رسید یکی امر او را در آنکه خدمت نمودند و بر وجهی خطبه بنام او خواندند بعد از آنکه در سبجانب ولایت خود معاهدت نمودند اما بعد مراجعت صاحبقران بطرف ایران در ممالک هندوستان هر طرف طوایف الملوک پیدا شدند و نصرت شاه دلی را متصرف شد و چون پسر سلطان ابریم پادشاه گردید چنانچه پادشاه بنسبت و با ایشان جنگها داشت بعد نصرت شاه اقبال خان دلی باز بجای خود دلی سید و با چند سال فرمانروایی نمود

نصرت شاه لودی ابن فتح خان بن فیروز شاه

چون امیر تیمور صاحبقران که گران بعد فتح هندوستان در سنه هشتصد و یک هجری بطرف ایران مراجعت نمود تا بدو ماه سخت دلی بی پادشاه خالی ماند نصرت شاه که پیش از او صاحبقران با سلطان محمود تاریخ داشت فرصت را غنیمت شمرد و دلی را متصرف شد و در هجری سال که بیست و یک هجری بود بر تخت شاهی نشست تاریخ جلوس او بطور تعصیه نیست

۴۹۸

زوجه نصرت شاه پادشاه از دینک سلطان اقدم | و افعیل فیه از دینک داد | انوار حسن پسر که درم که باو بی طلال | باقی گفتا که از این دینک داد

دینک طاعت از ده ماه از اقبال خان بن ظفر خان منهرم کشته طرف میوات گجرات در آن دیار تا بدو در سنه هشتصد و دو فوت کرد و بنایخ وفات او نیست

۸۰۲

نصرت ششم پسر طاهر بن محمد بنجله | در ششک با بره کمان بسفت عقل | بود بمقبره سیال فانتش که ناگهان | پای وفات که بر کفایت عقل

بای وفات حدود الف و با باشد که بعد آن چهار صد و یک سال از آنکه او باره گیرند و مشیت صد و دو شود و کتابی دیده شد که او بنایخ بیست و بنفتم دمی الفقه شسته هجری فوت کرده

شیخ کمال خجندی

صاحب فصل کمال محمد از دینک و جدد حال بود و زیاده که در تبریز داشته خلونی بوده است که شب در آنجا بر می برد کسی دیگر در آنجا نمی رفت چون بعد از وفات وی امر دیده اند غریز نو بای که بران می نشست با میخفت و سنگی که زیر سر می نهاد چهری دیگر بنافته وفات وی در سنه ثلث و ثمانیا بود است و قبر وی در تبریز است بر لوح قبری این بیت نوشته اند که کمال که بعد رفتی بر در یار نه ابرار آفرین مردانه رفتی بد تاریخ وفاتش در الفاظ کمال خجندی می یافتم اند با یک عدد زیاده می شود این تاریخ که در کتاب خبر الصلین

این نموده که نام اوست کمال
سال سنقار آن نصیر عم

کمال سخن بد است مثال
زود نموندت غلغله

بودم کشتن سخن کوبا
چیز نور اوست در تریز

بفصاحت جو بلبل گویا
رحمت آنیر فیض حق انگیز

امیر تیمور کورکان ملقب بصاحب قران

نسب صاحب قران و جنگیر خان به تومنجان که جد چهارم جنگیر خان و فهم اوست میرسد و تومنجان باده شاه ترکستان بود و دو
پسران داشت قبل خان و قاجولی بهادر از نسل قبل خان جنگیر خان بود و امیر تیمور از اولاد قاجولی بهادر نام پدرش امیر طراغای
بود و ولادت صاحب قران در شب شنبه شب هفتم شعبان سال هفتصد و سی و شش هجری موافق تاریخ نهم اپریل ماه
انگیزی سنه یک هزار و صد و سی و شش عیسوی و خطبه و کشتن شهر گش که شهر میر شمس است از بلاد ایران در زمان
بادشاه ماد الزهر تریمیه بنیرین خان که از اولاد جنای بن جنگیر بود از طین نیکه خاقان از مطلع اقبال طالع کشته و تاریخ آن از روی
حساب ابجد مولد تیمور یافته اند در زمان ولادت او چهار ماه از وفات سلطان ابوسعید خان گذشته بود و بدین سبب سرج تمام
در سیزمین ایران بظهور آمده چون امیر تیمور بس نسبت و پنج سالگی رسید خواهر امیر حسین ابن امیر مثلاً ای ابن امیر فرغین را
خواستگاری نمود و امیر فرغین بعد از قتل غران سلطان لبر داری رسیده بود و بعد از قتل وی پسرش امیر عبدالقدیم مقام
شد و بعد از وی خللی تمام در مملکت بهم رسیده هر کس جای را تصرف شده اطاعت بگری نمیکردند چون امیر تیمور امیر حسین برادر و دشمنان
غالب آمدند و تمامی بلاد را تصرف کردند و آخر میان او و امیر تیمور بکورت کشید امیر از بد خلقی امیر حسین تنگ آمده بود و در آن
اتفاق امیرش که مردم تیمور بود وفات یافت یکبارگی علاقه خویشی و دوستی از هم گسسته شدند و امیر تیمور با اتفاق امر لشکر بلخ کشیده امیر
را از حصاری که آنجا محصور شده بود بدست آورده و در چهارشنبه دوازدهم ماه رمضان سال هفتصد و هفتاد و یک که مطابق نهم اپریل ماه
انگیزی سنه یک هزار و صد و هفتاد و هفت عیسوی بود قتل رسانیده و باج سلطانی بر سر نهاد این بیت در تاریخ جابوس اوست

تاریخ

یابی تو مجلس نمیر سلطان

امیر تیمور بعد از قتل امیر حسین بلخ را سبکی از یواخواهان خود برده بخش مراجعت نمود و از اینجا
رو بجانب سمرقند نهاد و آنرا مرکز رایت سلطنت و پای تخت خود گردانیده به بسیاری فلسفه و
عمارت فرمان داد و چنانچه در اندک مدت از برکت مکرمت اوس سمرقند بجای رسید که فوق آن تصور نباشد
بعد از آن در سال هفت صد و هفتاد و هفت قمر الدین خان حاکم ترکستان را ستا صل گردانیده و در سال
هفت صد و هشتاد و یک خوارزم باو مسخر شد و پس از دو سال بهرات و قوا باج آن در تخت نصرت
او در آمد و در سنه هفتصد و هشتاد و هفت تا سلطانیه رفته اخبار را مسخر نمود و در همین سال آذربایجان را
تسخیر نموده که جستان را فتح کرد و در روز شنبه سال هفت صد و هشتاد و هفت بواسطه فتنة و فساد
که از مردم آنجا واقع شده بود آن شهر را قتل عام نمود و شیراز را مسخر ساخته در شروع
سنه هفت صد و نود و پنج شاه منصور را که کلاه گردن کشته بجای نهاده و در شیراز قتل آورد

والنظر را مقهور ساخته فارس را در تصرف خود آورد بعد ازان بغداد رفت و اهل آن دیار را بقتل آورد و سلطان احمد جلایر را بن سلطان
اولس فرار نموده بطرف روم رفت و بغداد را سخر او شد در سنه هشتصد و نود و هفت بر سر نقشش خان که حقوق امیر را فراموش
کرده بود رفته اورا مغلوب و ستم‌ناک گردانید و تمامی بلاد شمال را چون ارس و مسکا و جرس و قفق و قفق تاخت نموده با دژها
معادوت نموده تمامی آذربایجان و عراق را بامیرزاده شاه پسر بزرگ خود داد و خراسان را بامیرزاده شاه پسر بزرگ خود داد
گشت و در سنه هشتصد و نود و هشت در سنه هشتصد و یک از دیای سنده گذشته
و با محمود شاه لودی که در آن ایام در دهللی بادشاهی میکرد محاربه نمود فتح هندوستان کرد و در دهللی خطبه بنام خود خوانده بعد قتل
و غارت پانزده روز در دهللی مانده متوجه ایران گردید و بامر قند معادوت فرمود و در سنه هشتصد و یک هجری بسواست ملاحظه
ایستادن را تاخت نموده لشکر بنام کشید و تمامی ازلایت را سخر ساخته حاکم اینجا را بقتل رسانید و در همین سال دمشق را گرفت
آتش زد و تاخت و تاراج نمود چنانچه اهل آن دیار تا پنج اهل این معامله را در لفظ خراب یافته اند و تا پنج نوزدهم دی حبه روز جمعه
سال هشتصد و چهار هجری که آفتاب در ششم درجه همد بود در حوالی انگوریه با ایلدزم بایزید که با دژها روم بود مصاف کرده
غالب شد و چون که چند روز بعد از فتح سال هشتصد و پنج شروع گردید تا پنج این فتح را غلبت الروم فی اونی الارض یا
یعنی لفظ الارض که سه حرفی است اعلی آن الفت است و اوسطاری و حرف ادنی ضا د است پس حرف ضا که ادنی است تا پنج
فتح شد منقول است که چون شاه جهان بادشاه در ایام سلطنت خود این تاریخ را شنید بسیار خوش گردید فرمود که از کتب تاریخ
تحقیق نمایند چون ظاهر شد که در شروع سنه هشتصد و پنج فتح روم شده فرموده که حرف ض را عدد هشتصد باشد
این تاریخ درست نیست زیرا که تفاوت پنج سال است افضل خان دیوان اعلی بعرض رسانید که ضا و ملفوظی میگردد که فن
تعبیه است مضایقه ندارد فی الجمله بعد فتح روم بایزید را اسیر و دستگیر ساخته بایه سر بر آوردند چندی اورا در قفس آهنی کرده
همراه خود میداشت و خواست که اورا مطلق العنان سازد که از مرض خناق و صیق النفس بپایزید و هم شهر شعبان
در سنه هشتصد و پنج در گذشت فوت ایلدزم بایزید تاریخ وفات اوست با سجد امیر تیمور تمام روم را ناگوار دیای
فرنگ تاخت کرد و چون خاطرش از قضا بای روم فارغ شد بواسطه بدعهدی گرگین کورجی در شروع سال
هشتصد و پنج بولایت کرج رفته تمام کرجستان را زیر دژ بر نمود و کلیسیاها ایشان را مساجد گردانید و تمام مردان قلعه
گورگین را گرفته به تیغ بید ریخت و در گذرانید و در سنه هشتصد و هفت هجری در ضمن تسخیر ممالک خطا نموده و از اینجا کوچ
کرده در موضع اترار ادا اعمال ترکستان که از سمرقند تا اینجا بنقاد و شش فرسخ است قشلاق نمودند و در آن بنا
مربض شده شب چهارشنبه بنقد هم ماه شعبان سنه هشتصد و هفت که مصادق عید هم فردری ماه انگریزی سنه
یکهزار چهارصد و پنج عیسوی بود و بجانب دارالملک بقا آورد و بموجب وصیت نعش اورا در خطه سمرقند آورده
در کنبه سید بر که شش شمس الدین کلال که صاحب قران را با ایشان اخلاص و اعتقاد تمام بود مدفون ساختند
بعد وفات لقب او عیسیٰ مکانی مقرر نمودند و لقب کورکان که شامل اسم او می نویسد سبب این است یکسره سلسله
جنات خان بقرابت دامادی مشرف می شد او خطاب گو رکان نوازش می یافت چون صاحبقران ازان نسل بود
و هم بایه با و شاد و دقت کتبخا اگر دیده بود بنا بران بالقاب کورکان اشتهار یافت و کورکان بزبان ترکی داماد را
نویسند تا پنج وفات در الفاظ تیمورخان یافته اند و ازین رباعی ولادت و جلوس و وفات او معلوم شود -

سلطان تیمور که مثل او شاه نبود ^{۳۶۶} در مقصد سی و شش آرد بود ^{۳۶۷} در مقصد هفتاد و یکی کرد ^{۳۶۸} در مقصد هفت کرد عالم پرورد

ایضا

ببال مقصد هفت و پنجاه از شعبان ^{۳۶۹} نماز شام سه شنبه بخط اترار

تاریخ معجمه

سلطان تیمور که خراج را دلخون کرد ^{۳۷۰} در خون عدد روی ^{۳۷۱} در مقصد شعبان سوی عیسی نداشت ^{۳۷۲} انی الحال از رضوان سر و پای برود

یعنی اگر سر و پای لغز رضوان را که حرف روی و تون باشد در کنی از باقی حروف از روی حساب حمل سال وفات در یافت کرد و در پنج تاریخ را تعمیم بالتجربه گویند +

تاریخ دیگر

شش شای که او را شش جا و آواز ^{۳۷۳} در او شش بار کرد و تاریخش همان

و مولانا محمد زاهد که از فضلای عصر بوده تاریخ وفاتش را چنین تعبیه گفته +

تاریخ

تیمور که کان زخمش شای بروداد ^{۳۷۴} در آخر عمر جان بخشم نروداد ^{۳۷۵} از اهد پی تاریخ وفاتش آمد ^{۳۷۶} گرفت سر و پای قضا را سرود

سر و پای قضا را گرفت یعنی اسقاط کرد و زاهد سر خود را که حرف نری است و او تاریخ حاصل شد و دیگری چنین گفته مصرع
سر زلف آورد و بر سر رخ نهاد + این را نیز در لباس تعمیم داده که ظاهر کرده است عمر صاحب قمران بنهاد سال و یازده ماه
و بست روز و مدت سلطنت سی و پنج سال یازده ماه و پنج روز و درین مدت قلیل در اکثر رنج مسکون از ایران و توران
و ترکستان و گرجستان و چین و ختن و فارس و کاشغر و دیشان و خراسان و خوارزم و مازندران و طبرستان و بلکان
و آذربایجان و عراق عرب و عجم و کرمان و گج و مکران و دروم و شام و مک و مدینه و هندوستان خطبه و سکه بنام او بود و
صاحب قمران را چهار فرزند آن بودند یکی جهانگیر مرزا و دوم عمر شیخ مرزا سوم امیران شاه کورکان چهارم شاهرخ بهادر که
هر یک را در زمان آنحضرت چندین فرزندان شده فضلاد در بیان حالات او مجلدات و مصنفات نوشته اند از آنجمله
ظفر نامه که آثار تاریخ تیموری گویند از مولانا شرف الدین بزدلیست و دیگر تیمور نامه مولانا عبداللہ باقی است +

ذکر فرائض صاحب قمران

خواجہ عبداللہ که بمکه که همراه نادر شاه در سنه هزار و یکصد و پنجاه و پنج و هجری از دلی بایران رفته بود در کتاب بیان واقع تصنیف خود میگوید
که چون نادر السلطان بغداد هندوستان و مراجعت خود بطرف ایران در ایامی که در حجاز اقامت داشت بطلب عیال و آثار
حکم کرد که ششده شد که سنگ قبر امیر تیمور از تحفه های روزگار است و بعضی میگویند که قادر هر معدن است می باید که سنگ
مذکور را مع دروازهای مدرسه انجا که هفت جوشی است بشند برساند خان مذکور سیر قنر رفته آن نخته سنگ سبز رنگ را از انجا
قبر صاحب قمران برداشته مع دروازهای مدرسه بعد از توپ کشی که در هند چکیده گویند بار نموده بشند آورد لیکن در انجا
گندن از ضرب همیشه ستم پیشه آن گورکنان سخت جان چهار باره گردید چون آورده و دانه آن لوح مذکور باین قبر ریخته

عبد الکبیر ربط گالی داشت زیره ازان سنگ از دگر فته برای نمودن یاران بهند و ستبان آورد و سجان الله فلک و دار بجکم ثاور
تبار چه نیز گلیا از برای عبرت اولی الالبعار از پرده خفا بنصه ظهور جلوه میداد وقتی بود که امیر تیمور در کمال استقلال بر سر
جاه و جلال مغز نشسته برای سلطان روم بطریق تمذید و تجدید مینوشتند **ملیت** بنام ج ترکان دهم روم را به نوبطان
بروم خاک این بوم را به چنانکه بعد از تسخیر روم خاک قطنین که بای تخت دالی انجاست بر جبل شتر باران خود را بر سر قلعه آورده بود
چون آخر کار ناچار بجکم قاور جبار دست از ملک و مال دردم و دینار پاک شسته گفتا بر تخته سنگی فرمود آنرا هم باین وضع
بهانوشور ساختند

شیخ نور قطب عالم

۸۰۸

پیر شیخ علاء الحق است اصلی نام او شیخ نور الدین احمد زادگاه او لاهور است شیخ حاکم الدین مانکپوری خلیفه اوست در سنه هشتصد
و هشت و یکه ای عالم علوی شد و در پند و اندوه مد فوائد در مرآت جهان بنام قوم است که او در سنه هشتصد و هشت فوت کرده و الله اعلم به

اقبال خان لودی پسر ظفر خان

بعد از یاقین بر نصرت شاه فرمانروا دلی در سنه هشتصد و دو و هجری در ماه صفر بر تخت شاهی نشست تاریخ جلوس اوست

تاریخ

شاه اقبال خان نصرت مند | جالس تخت شد بعزم شسته | سال تاریخ گفت بالغت | محفل آرا غز بزم شسته

و اقبال خان ملک میان دواب را ضبط نمود اما اقطاعات بزرگ در قبض امرای دیگر ماند کجرات در قبض اعظم خان شرف
ظفر خان و پسر او تار خان و ملتان و دیالپور در دست مسند عالی ظفر خان و کرا و او ده و قنوج و بهار و بهران و جنوب
در تصرف خواجه جهان النخاطب بملک الشرق ماند و ملک الشرق خواجه جهان در سنه هشتصد و دو و هجری در جوینور فوت کرد
و ملک قمر نفل که پسر خوانده او بود بجای او قاضی شده خود را مبارک شاه خطاب کرد و چون مبارک شاه در سنه اربع
و ثمان و فوات یافت برادر او سلطان ابراهیم بادشاه جوینور و غیره گردید و اقبال خان در سنه هشتصد و هشت بر ظفر خان
حاکم ملتان لشکر کشی نموده بستی نهم جمادی الاول سنه مذکور بقتل رسید تاریخ وفات به تمیسه

تاریخ

چون شی اقبال خان فرمانده کنوشت | داور عظیم گیرد پرورش فرمانی تو | یافت جادو سیاه طوبی و قهر حوزی | سالش اندوی بکاشد آه و اوایا

۸۰۹

میرزا امیر شاه

فرزند غریب امیر تیمور کورکان بود و ولادت او در سنه هفتصد و شصت و نه هجری واقع شده در زمان پدر خود حکومت عراق
و عرب و عجم و آذربایجان و دیار بکر و شام باینان متعلق بود روزی در شکار سپرم خورد از سرزمین بر زمین افتاد و در
عظیم درسد و روی او رسید اگر چه علاج بسیار کردند و مزاج او بصحت میل کرد لیکن اثری ازان ماند بنابران امور
مملکت بمزرا البو بکر که پسر کلان بود سپرد و خود دخل نیکرد چون پدرش امیر تیمور رخت هستی بعضی بر بستی البو بکر مرزا
بنام پدر خود کرده مهابت سلطنت را سرانجام میداد تا آنکه بعد از سه سال قرا یوسف ترکمان که او را از هنگام امیر تیمور بپس
سلطنت در میر حبیبه بلکه چند مرتبه با امیر خنگ نموده بود و بعد وفات او آذربایجان را بر تصرف شده بود سر بپوشش
بر داشته و سپاهی عظیم جمع نموده در حوالی تبریز آمد مرزا البو بکر پدر را همراه گرفته بمحاربه شتافت و بتاریخ بستی چهارم

دوی سده هشتصد و ده هجری مرزا میرانشاه کشته شد و مرزا ابوبکر انصاری باقیه بکسخت مدت عمر میرانشاه چهل سال و هفت ماه و ده روز و مدت سلطنت سه سال و ده ماه و هفت روز و او را هشت پسران بودند ابوبکر مرزا و علی مرزا و عمر مرزا و مرزا خلیل و سلطان محمد و مرزا ابیجیل و مرزا سید غمخس +

سلطان احمد جلایر نغباد دوی

خلف الصدق سلطان اولیس جلایر است بعد قتل نمودن برادر خود سلطان حسین جلایر را در سنه هفتصد و هشتاد و چهار و نود و بیست و هشت خلافت نشست حکم او ماسرحد روم رفتی بادشاهی هنرمند و هنر پرور بوده و اشعار عربی و فارسی نیکو گفتی و در انوار هنر مثل تصویر و تمذیب و قوای و شهابی و خانم بندی و غیر ذلک اسناد بود و شش قدم خط نوشتی و او را اعتقاد دوی عظیم در حق خواجه حافظ بودی و خبده انکه حافظ را بعد از طلب دشتی و رعایت کردی حافظ از فارس جانب بغداد میل نمود و بخشک پاره در وطن مافات قناعت کردی در مدح سلطان این غزل گفته بعباد فرستاده +

غزل

احمد الله علی محدث السلطانی	احمد شیخ اولیس حسن البیکانی	خان برج شاهنشاه منشا نزار	انکه میر سید اگر خانیانش خوانی
ماه گری تو بر آید نمیش زینند	معجزه احمدی و عافیت سجانی	برنگن کامل تر کانه که در طلوع	دولت کسری امضی چنگیز خانی

در سال دوازدهم از جلوس در حدود سنه هفتصد و پنج امیر تیمور صاحبقران بقیم سلطان احمد لشکر بدیار بغداد کشید و سلطان احمد لغز او را و داغ کرده بروم رفت و چون چند سال بعد از وفات صاحبقران در سنه هشتصد و سیزده سلطان احمد قصد تبریز کرده بر فرا یوسف ترکمان که از جمله کلبانان پدر او بود لشکر کشید و کار بستیز رسید قرا یوسف بر سلطان احمد غایب بود و در آن وقت قتل در آورده و در رسم سلطنت از خاندان جلایر بر افتاد و نهادم که مسلط شدند چون خبر قتل سلطان بمرزا شاه رخ ابن صاحبقران رسید از خواجه عبدالقادر که فرید و هر نادره عصر بود و در سلطان احمد او را اسمی بیار غریز گردانیده بود پرسید که ای شیخ خبر بیا غریز بستاند خواجه این رباعی در تار پنج سلطان گفته گذرانید +

تاریخ

عبدالقادر زویده هر دم غریز	بادور سهرتیت جای ستیز	راکان مهر سپهر خرویدی رانا گاه	تاریخ وفات گشت قصه تبریز
----------------------------	-----------------------	--------------------------------	--------------------------

۸۱۳

قرا یوسف ترکمان

ولد قرا محمد است و اصل ایشان از جبال عارف است من اقصاء ترکستان و بعد قدیم باذر بایجان و مدلیس افتاده اند و در صحرانشین بودند سلطان اولیس جلایر ایشان را گله بانی و چوپانی فرمود و قرا محمد بر ولد او سلطان محمد بغدادی خروج کرد و تبریز را گرفت و باز از سلطان احمد مختار منظم شد و سلطان احمد از سرای تراکه در صحرای خوی مناره ساخت و قرا یوسف آن مناره را در زمان خود خراب کرد و سرای اقربا را دفن نمود و بر جای آن لشکری بنا فرمود و صاحبقران قرا محمد و قرا یوسف را بارها از آذربایجان و مضافات آن راند و ایشان گریخته اند و تا شیخ آبدار صاحبقرانی در میان بود آتش فتنه آن مخاذیل مشعل نمیشد و همواره مشکوب و گریزان بجانب شام و روم بودند اما بعد از وفات صاحبقران باز قرا یوسف استیلا یافت و فتنه ظاهر گرد و بوجی که ذکر رفت امیران شاه را در سنه هشتصد و ده و سلطان احمد جلایر را در سنه هشتصد و سیزده قتل رسانید و چون در سنه هشتصد و چهارده مرزا شاه رخ لشکری عظیم بچنگ قرا یوسف کشید و بدفع او

شغول گشت و هر دو لشکر فریب یکدیگر نشدند و قرار بدست هیضه کرد و از درون شکم و در گذشت و ملک وسیع بمصرف مرزا شاهرخ در آمد یکی از شاعران در آن باب گفته ابیات بساط حکومت بگسترده بود و ولی هیچ فرصت ندادش حیات و چنین طریقه منصرفه کس ندید و زیک سوی شهرخ زیک سوی است

احمد آباد و گجرات

احمد آباد دارالملک گجرات است سلطان احمد بن محمد بن سلطان مظفر شاه گجراتی هست بر بنای آن گماشته و طبقات اکبری آمده که چون سلطان احمد آب و هوای قصبه اساول را که بر سر راه پشن واقع است موافق مزاج خود یافت بهیچا جناب شیخ احمد که از کبیر مشایخ آن روزگار بود در آن شهر مساحتی نموده در ذی القعدة سنه ثلاث و عشر و ثمانیه در کنار آب سابر مستی خشت تعمیر نمود احمد آباد را بر زمین هماد و قلعه و بازار با دو مساجد متعدد طرح انداخت و در بیرون شهر سه صد و شصت پوره مشبک بازار و مسجد و دیوار بمقدار آبادان مساحت و تائید بنای آن شهر و لشکرا با چتر یافته اند چنانچه حواله شاعر مشنوی باتارنخ درین باب گفته دآن مشنوی ده مرات اسکندری مرقوم است از آنجمله این چند بیت ترجمه یافت

ابیات

چنین گفت حلای شکر سخن	که افشاند صد دج در در سخن	که چون چند گشاه گردون غلام	شدش بر لب رود سابر مقام
زمینی بغایت فرحناک دید	ز گرد و محن خاک او پاک دید	بالهام فنی حکم اله	چنین آمد اندر دل بادشاه
که در مساحت آن زمین هوا	کنیز تازه شهری منظم بنا	بفرمان شاهنشاه بخت یار	بگردن ساعات سعادت افتاد
مه ذلیقید رفقه از حیریه	ثلثه عشر با ثمانیه	چون ترتیب آن شهر عالی مقام	شد انامرالدین احمد تمام
	در انام هم احمد آباد شد	در آن ملت احمد آباد شد	

در سنه عشرین و ثمانیه حصار احمد آباد صورت اتمام یافت و چون نوبت سلطنت سلطان محمود ثانی رسید در دوازدهم کرم احمد آباد شهری بنام احمد و آباد نام و در ولایت صورت قلعه نیز بغایت استواری در سنه هشتصد و چهل و هفت تعمیر ساخت و سلطان احمد مذکور بعد وفات والد ماجد خود مظفر شاه در سنه ثلث و عشر و ثمانیه هجری سلطنت گجرات رسیده بود و سی و دو سال و شش ماه و هشت روز سلطنت نموده در چهارم ماه ربیع الثانی سنه هشتصد و چهل و شش در گذشت و بعد از او سلطان محمد بادشاه شد و پس از وفات او سلطان قطب الدین بجای او نشست

سلطان خلیل الله

فرزند امیر الشاه بن امیر تیمور است بعد از وفات امیر تیمور بر تخت سمرقند جلوس کرده بادشاهی صاحب حسن خجسته و نظریات طبع بوده چهار سال در دیار ماد و انهر سلطنت کرد و آخر الامر خدا بداد حسنی و خدا داد جته و ترویجی یک و باقی امرا بر و خروج کردند و شاهزاده را بند کرده بقلعه شاهرخیه فرستادند چون آوازه استیلائی امرای حرام نمک و قید امیرزاده بسیم شاهرخ مرزا رسید سپاهی گرانمایه جمع کرده از هرات عزم سمرقند نمود آن نمک حرامان سمرقند را گذاشته بطرف ترکستان گریختند و شاهرخ سلطان نقاره بنام خود زده بر تخت سمرقند جلوس کرد و فی الحقیقه چون مملکت ماد و انهر بمصرف شاهرخی افتاد و سلطان خلیل را از بند خلاص ساخت و از آب امر عبور فرمود و حکومت نخست بخلیف الصدق خود الخ یک کورگان مقرر داشت و کان ذالک فی سنه هشتصد و یازده و بعد از آنکه

سلطان خلیل راسا بهر خ سلطان بهرات آورد و سلطنت و ابالت ری و قم و همدان بدو داد و او دو سال و نیم دنان دیار بر بنایت عم سلطنت کرد و در شهر رجب سنه هشتصد و چهارده هجری در رجب بجا رحمت حق و اصل گشت بخت هفت سال عمر یافت

مسجد گجرات

در گجرات موضعی است موسوم به بانک چوک قریب آن مقام یکی از اراکین دولت سلطان احمد گجراتی که ابو بکر حسینی نام داشت در سنه خمس و عشر و ثمانیا به سجده عالی تعمیر نموده این ابیات در بنای آن در مرآت اسکندری مرقوم است

تاریخ

فرخ این بقعه که چون کعبه نبوی عجب است منجی حلم و ادب است یکی بانی آن	کعبه با علم دولت و دین عرب است که وفادارم و کفایتش اندر حسب است	در جهانگار سلطان زبان احمد شاه زیده آل نبی مفرز اولاد علی	شهریار که شهنشاه جهانست سید عالم ابو بکر حسینی نسبت
بجدارت مرتب شده بنای رخ آسار	بشخصه و پانزده و نگر ماه حجب است		

ناصر الدین سلطان محمود شاه

پسر محمود شاه لودی است چون اقبال خان در جنگ با خضر خان حاکم دنان کشته شد دولت خان و اختیار خان پسران محمود خان لودی با هم متفق شده ملک را در قبضه اختیار خود با داشته سلطان محمود را که از خوف امیر تیمور دہلی را گذارشته بطرف گجرات گریخته بود و بعد از آن در قنوج آمده آن ملک را تصرف خود داشت طلب داشتند و بنای رخ بست و دویم جمادی الثانی سال هشتصد و هشت هجری بار دیگر او را بر تخت دہلی نشاندند تاریخ جلوس اوست

تاریخ

شد چو بر تخت نشی غازلی سلطان محمود	و پیش پیش و غلامان اثر اقبال از پیش	هاتف از نظر قدس آمده آواز گداز	قدرت عدل بود سال جلوس اقرار
سلطان محمود در سنه هشتصد و پانزده هجری بطرف کتل برای شکار رفت و بعد مراجعت مریض گشته بنای رخ بست و نیم ذی قعدة بعد ابالت هفت سال و پنج ماه و هفت یوم در گذشت مدت حکومت و نحوست او هر دو مرتبه تار و زلفات نوزده سال و پنج ماه بود تاریخ وفات اوست			

تاریخ

ز دلوس فزاز لبیکه سلطان محمود	آمد غم ازین جا دشت از غم انجون	هاتف بنم و الم شد و گفت ازین	سازد الم و درد سپهری ز اخرون
-------------------------------	--------------------------------	------------------------------	------------------------------

دولت خان لودی

پسر محمود خان لودی است بعد وفات سلطان محمود امر او دلتخان را در سنه هشتصد و پانزده روز در دہلی بر تخت نشاندند تاریخ جلوس

تاریخ بتعیه

کرد و دلتخان بتایید خدای المنیر	روی عالم را بجزیر چو روی عود را	گفت هاتف با سر اقبالان صد خور	روزگار عیش آید سال تاریخ جلوس
بتاریخ پانزدهم ربیع الاول سنه هشتصد و هفتصد و هشت هجری در جنگ بدست خضر خان افتاده در قلعه فیروز آباد مقید ماند تا آنکه در ماه جمادی الاول سال هشتصد و هفتصد و هشت هجری در گذشت مدت سلطنت او یک سال و سه ماه و تاریخ وفات او نیست			

تاریخ

ره خود دلتخان بچو جنت الملوک	عالی از در و غم صد ناله را بر جرم برد	بجیب فکر بدست ناکه تاریخ نظم	گفت هاتف سال اعلیٰ قضا دولت ببرد
------------------------------	---------------------------------------	------------------------------	----------------------------------

امیر قوام الدین سجانی

در بدایت حال از سرکاری فریاد سجان خراف بوده و نسخه جمع و پنج و توجیه و تحقیق تقریر بهمه دی بوده ناگاه وی در اجنبه رسید
از هر چه در مان بود مردن آمد بسوگ راه آخرت مشغول شد و در اشعار بسیار استبعض غزلیات مولانا جلال الدین را جواب
گفته کتابی تصنیف کرده جنون المجانی نام آن نهاده و در انجا سخنان غریب و روح کرده است و فاش پنجم محرم سال شصت
و بست واقع شده چنانچه از تاریخ که مولانا شیخی قنستانی در تاریخ ولادت و وفات او گفته استفاد میسر گردد

تاریخ

امیر تارک سالک قوام ملت و دین	که در طریق طلب مثل شاه او هم بود	سال پنصدوی و چهار سیلا در	بسیخ روزه و آغاز عید عالم بود
شست و شش شهرت و صفت	بر افتضا فضا پنج شب مقدم بود		

۸۲۰

سلطان حسن خان

ابن ملک سلیمان حاکم ملتان از اولاد سادات است بعد وفات پدر خود در زمان فیروز شاه بادشاه دہلی بحکومت ملتان رسید
و صاحبقران نیز در همین مراجعت از هندوستان آن ولایت را بدو تسلیم فرموده بود و تاریخ پانزدهم ماه ربیع الاول سنه
هشتصد و هفتده بادولت خان لودی محاربه نموده و او را بدست آورده محبوس کرده بر تخت دہلی نشست تاریخ جلوس است

تاریخ

چون خضر خان بر تخت کرد جلوس	مرهم سینه های ریش آمد	به تاریخ این جلوس مردوش	گفت جشن قبا و پیش آمد
-----------------------------	-----------------------	-------------------------	-----------------------

و خضر خان با وجود استعداد سلطنت سک بنام امیر تیمور و بعد فوت او بنام پسرش شاهرخ مرزا جاری داشته در رعایت
عدالت و خدا نرسی روزگار بگذرانید بعد سلطنت هفت سال و دو ماه و دو یوم و تاریخ هفتدهم جمادی الاول سنه شصت
و بست و چهار هجری بمصر منبلا گردیده در گذشت و پسرش مبارک شاه بادشاه دہلی شد تاریخ وفات

۸۱۴

تاریخ

چون از اینجانب خضر خان برست	اخل طربان بفتاد از بیخ	هاتف حبیب فکر مرز و گفت	در دوازده روز افزون تاریخ
-----------------------------	------------------------	-------------------------	---------------------------

۸۲۳

محمد دوم شاه

فرزند محمد دوم شیخ شعبان سیابانی است درویشی با کمال بود و در موضع جبهی خاص که مقابل قلعه آله آباد واقع است مدفون است
و مرقد او زیارت گاه عالمان است شاید که در سنه شصت و بست و چهار فوت کرده و تاریخ او درین الفاظ یافتند
بحر فلک انتاب و بعضی کسان از اسم او که شاه تقی است و عدوش هشتصد و شانزده میشود و تاریخ بر آورده چنانچه
ازین بیت استفاد میسر گردد

تاریخ

چون شاه تقی موصل حقیق	ز شش گشت تاریخ وفاتش
راج محمد کیو دراز	

خلیفه شیخ محمد الدین چهارم دہلی است بفرموده پیر از دہلی برکن رفت و در سال هشتصد و بست و پنج دران دیار فوت کرده در

۸۱۶

کبر که مدون گردید تاریخ وفات او از محراب اهلین نوشته شد + + + + +

آنکه سید محمدش نام است	بیکان پیر ایل اسلام است	عالی ما کشید از چه آرز	برسنهای گیوان در اذ
ماه و فیصد بودست نزد هم	کشته سیدی بچشم نهم	سال نقلش که بچو و دوست	عقل محمد دوم دین متنا گفت

۸۲۵

سید شاه نعمت الله ولی

بلکات نفسانی و کمالات انسانی موصوف بود و بخرق عادات و کشف و کرامات معروف کسبش بام موسی کاظم منتهی میشود مرید شیخ عبد الله یافعی بود و زهد و عبادت و سلاطین عصر و ملوک زمان معتقد او بودند معاصر سلطان شاه رخ یوده و ملوک او قریب پانصد کتاب و رساله است در مرات جهان عام و قوم است که او در سنه هشتصد و بیست و هفت در زمان شاه رخ مرزا انتقال نموده و در قریه ماهان مدون گردیده اما از تاریخ که در کتاب محراب اهلین مکتوب است هشتصد و سی و چهار میشود و تاریخ است

تاریخ

آنکه روشن تر از خرو ماه است	شاه کونین نعمت الله است	لقب خاص است نور الدین	روشن از نور از زمان و زمین
او ولی خداست در دو جهان	مرشد و بنمای پیرو جان	بست و خیم سر جیب بوده	که زدنانش نقل فرموده
آنکه مفتاح باب فردوس است	نقل او آفتاب فردوس است	باز تاریخ فوت او رضوان	نور حیات عدن گفت بدان
اروضه عالمش بابان است		که بر حد شهر کرمان است	

۸۳۴

۸۳۴

سید قاسم انوار

نقیض معین الدین علی است سلسله او شیخ صدر الدین اردبیلی میرسد اصلش از آذربایجان است بعد از تکمیل میل بهرات فرمود و اکثری ادا شرافت انجامیده و معتقد او گشتند اصحاب غرض بشا هر خ مرزا خبر کردند که اکثر نو جوانان مرید شاه قاسم گردیده اند و ما را بر صلاحیت وی چندان اعتماد نیست با و شاه با فراخ حسد حکم فرمود لیکن هیچ کس با رای آن عدا شد که این حکم بد و تواند رسانید در خیال شاهزاده بایست که گفت من بطاعت الجمل اورا روانه سازم برخاست و بزیارت سید شد و بقبری سخن عزیمت سفر در میان آورد سید فرمود پدرت مرا بچو و به اخراج میکند شاهزاده گفت که ای خداوند شما چرا سخن خود عمل نیکینید سید گفت آن سخن که ام است شاهزاده این بیت خواند

بسم خرم کنایه کن بر خیز و غم راه کن
شکر طوطی فلک بردار پیش گر کن

سید دعا و تحنین کرده فی الحال رو براه نهاد و در سنه هشتصد و سی و هفت ازین جهان رحلت فرمود در مرات النجاشی مدفون است که او در سنه خمس و ثمان نامه فوت شده مرقدش در شهر جام است تاریخ وفات او از کتاب محراب اهلین نوشته شده

تاریخ

شاه کونین قاسم انوار	زبد آمل حیدر گزدار	بود او است سر لم نیرسل	و انق حالتی حق و حیل
سال ترحیل آن ملازم خلده	گفت قاسم غلبه قاسم شکسته	مرقد او بشهر جام نگر	بیشش نور صبح و شام نگر

۸۳۵

سلطان مبارک شاه

بیشتر خان است بعد بر تاریخ نور و هم ماه جمادی الاول سنه هشتصد و بیست و چهار هجری بر تخت دلی نشست تاریخ طایس او است

تاریخ
تاریخ

۱۱۵

۸۲۳

گشت چون بادشاه مبارک شاه	شادی آماده گشت و بر چاشن	سال تاریخ این محبت جلوس	شدنگسان عالم آرا جشن
چون سیزده سال و سه ماه و شانزده بوم سلطنت نمود و در الملک و قاضی عبدالصمد و سد هارن کتیری اتفاق کرده و اورا بتاریخ پنجم ماه رمضان سال هشتصد و سی و هفت هجری در سجده که آنجا برای نماز رفته بود شنید کردند و برادرزاده اورا که محمد شاه نام داشت مادشاهی برداشتند شاه پوششنگ بادشاه مالوه محاصر سلطان مبارک شاه بوده است تاریخ وفات مبارک شاه			

تاریخ

۸۲۴

آماده جوشندی سفر از دنیا	سلطان مبارک شهر دولت هند	آواز آمد برای تاریخ وفات	سعی مسفر روح مجسم زمروش
مرزا بابا یوسف			

ابن مرزا شاه رخ است ولادت او در شهر سنده هشتصد و دو هجری روداده و فاشش پیش از پدر در دار السلطنت هرات در باغ سفید بوده در عمر سی و هشت سالگی در هنرمندی و هنر فواری شهره اقالیم بود گویند که چهل کاتب خوشنویس کنایانه او بکتابت مشغول می بودند شعر ترکی و فارسی را نیز گفتی و بخش قلم خط نوشتی و این تخلص او راست گدای کوی او شد بابا یوسف گدای کوی جانان بادشاهی است و میان مرزا آغ بیگ و مرزا بابا یوسف و ابراهیم سلطان لطیفه و مکاتبات بسیار است شبی از فرط شراب خواب گران فنا گرفتار شد این واقعه در سنده هشتصد و سی و هشت هجری وقوع آمده شعر در مرثیه او اشعار بسیار گفته اند امیر شاهی بدین رباعی بر بکنان فایق آمده رباعی در ماتم نو دهر بسی شیون کرده لاله به خون دیده در دامن کرده گل جیب قبای ارغنون را بدرید و قمری ندباه در گردن کرد

شاه مدار

لقب او بدیع الدین است مرید شیخ محمد طغوری بطائی است هرگز جاره او شوخن نشدی و با خلق بیانی نمی شکوف و استانها از د بر که از د سلسله بدریه را او سر آغاز است خوابگاه او یکپوست هر سال روز فرو شدن او کرده مردم از دور و کشتا بد آنجا رسند و هر یکی از نگارنگ علم با خود برده بیا شهاب بجای آرند قاضی شهاب الدین در زمان سلطان ابراهیم شرقی بد و آونختی و شمر ساری انداختی و مرآت جهان نامر قوم است که تاریخ وفات او ساکن بهشت یافته اند که از ان سنده هشتصد و سی و هشت برنی آید و بعضی نوشته اند که در بهشت صد و چهل فوت کرده چون راقم این اوراق در سنده یکمزار دو صد و پنجاه و نه هجری آنکه آباد بطرف اکبر آباد میرفت گذر نسبت در گاه مذکور که کشش کرده شدنی از شهر قنوج فاصله دارد افتاد و این تاریخ دید وفات او از سری که مجاور آن مکان بود بدست آمد

تاریخ

۸۲۵

رفت زین و از سوی حق لبتاب	شاه دین مالک علیان صواب	خیمه زد سوی عالم ملکوت	رفت بر لب زین جهان خمر آ
همینو هم از جادوی الاول	شد فرو و آفتاب عالم تاب	گشت طالع دران زمان صیغ	منظر فیض دوست را در یاب
چون طلب کرد دل ز سالصال	شد عیان ساکن بهشت جواب		
بعضی مردم که از علم تاریخ خبر ندارند بگویند که عمرش چهار صد سال بود این سخن بعد از عقل است از تاریخی که در مجرای تاریخ			

در وفات او مرقوم است چنان مرقوم میگردد که عمرش یکصد و بیست و چهار سال بود و وفات هشتصد و چهل و این تاریخ است

تاریخ

نادر جهان پیر الدین از مردان شاه طغور است شمس و نادر دین پیر الدین مقل قطب آمد از جنت گفت	شاه بازر و اق عیلمین آن شهنش که مطلع نور است شده سال طلوع او یغین سال ترحل او عیان نیست ز دوزخ در ساکن بهشت رقم	پادشاه مالک دین بود پیشوای ره چند اطلبی یکصد و بیست و چهار سال شمار همچو هم از جاد اول بود باز تاریخ نقل آن اعظم	نادر قطب مدار عالم بود بینی است و شامی و حلبی عمر آن شاه مطلع الانوار بشب جمع شاه نقل نمود
--	---	--	---

سکندر ترکمان

ولد قریب یوسف ترکمان است بعد وفات پدر جلالت و مردانگی تاحدی بجا آورد که در دهم نیکو و با شاه رخ مرزا مصاف داد و با خرمخند دل و شکسته شد و بجانب روم گریخت و کان ذلک فی یوم الاربع تاسع عشرین شهر رجب سنه اربع و عشرين و ثمانمائه و شاه رخ هر چند ملک آفتد بایجان را با ولاد و امرا بزرگ عرض کرد اما از ترس اسکندر بکنان قبول نکردند بالضروره آن ملک را با زنی سامان گذاشته بدار الملک اصل معاودت نمود چنانچه گفته اند **سکندر لشکر مارا زد و خست** و شد با ملک بگرفت و بگریخت و با بچه میان شاه رخ و ولاد قریب یوسف و ترا که سالها خصوصت باقی ماند تا آنکه در شصت و سه و ثلثین و ثمانمائه سکندر بجای منکوب و ضعیف شد و از دست پسر خود که قباد نام داشت در سنه هشتصد و چهل و یک کشته شد و شاه رخ مرزا برادرش جهان شاه ابن قریب یوسف را برادر بایجان امیر ساخت حکومت سکندر شانزده سال بود

سلطان محمد ابن پیر شاه

بن امیر تیمور بدین و اهل دین باز گشت تمام دهمه همواره با برادر خود مرزا خلیل الله در سمرقندی نمود و از سلطنت و ملکداری رغبتی نداشت چون در سنه هشتصد و یازده شاه رخ مرزا سمرقند را گرفته حواله پسر خود مرزا الغ بیگ نمود سلطان محمد همراه او اقامت اختیار نموده و مرزا الغ بیگ همواره در اعزاز و احترام او کوشیده با داب برادری سلوک میفرمود و سلطان محمد دو فرزند داشت یکی سلطان ابوسعید مرزا و دیگر منوچهر مرزا چون بیار شده قریب مرگ رسید سلطان ابوسعید را بر مرزا الغ بیگ سفارش نمود و لاجرم پیوسته سلطان ابوسعید در سایه عاطفت او بود و کایا عیش و طرب می بود تا آنکه در شش سلطان محمد از همان بیماری شاید که در سنه هشتصد و چهل و پنج رخت هستی از عالم فرو رفت

شیخ و جیمه الدین احمد مغربی

المشهور شیخ احمد که گوییم بکی از مشایخ کبار روزگار خود بود پدرش ملک اختیار الدین محمد با سلطان فیروز بادشاه دلی قریبی داشت و از امرای کبار بود خزان وافر گذار داشت و غیر از شیخ او را واری نبود شیخ از قریب جالی و حسنی که در مردمان دلی او را یوسف ثانی می گفتند بعد از وفات پدر در فتن و غم مستغرق میبود و تا آنکه مرعبا با اسحاق مغربله گشت و در اندک روزگار بتمام قطب رسید چنانچه سلاطین هند مرید او شدند چون بجزایت رفت سلطان مظفر گجراتی که بادشاهی داشتند بود مرید او شد و شیخ یکصد و یازده سال عمر یافت وفات او با تاریخ پنجشنبه دهم شوال سنه

هشتمند و چهل و نه در زمان سلطان محمد گجراتی در گجرات واقع شده مقبره اذن نزدیک شهر احمد آباد در قصبه سیرکچ است در مرات سکنده
مردم است که در ایام اختصار شخصی را سلطان محمد گجراتی بپادشاه شیخ فرستاده بود آن شخص در آنجا راه برد و فات شیخ
اطلاع یافته برگشت و پیش سلطان آمد سلطان احوال پرسید گفت مصر عمر شده عالم محمد را بقا باد به اتفاقاً حروف این
مصر بر این تاریخ وفات برآمد و از لفظ آخر اولیا نیز همان تاریخ برمی آید و فاضل شاعر تاریخ وصال او را این نظم ادا نموده

تاریخ

طاهریم علی غنائیه کان ذاک ثامن الشوال عمره دل ماند قطب مات یوم الخمیس قبل زوال

و این تاریخ در وفات او در کتاب محراب الصلین مرقوم است +

تاریخ

شیخ احمد که مغربی بود صاحب علم موسی بوده قطب حق بود عمر او از حق گفت تاریخ نقل اورضوان موضع فیض جای ارشاد است
مات یوم الخمیس قبل زوال کان ذاک ثامن الشوال روضه او با احمد آباد است
عد و قطب بند به نیک نسج جای احمد بهشت جاویدان

سلطان محمد شاه

بن فرید خان بن خضر خان بعد شهادت سلطان مبارک شاه در سنه هشتصد و سی و هفت بر تخت دلی جلوس نمود تاریخ
جلوس از انیت +

تاریخ

شاه محمد شاه چون بر تخت نشست کابینه منابع فرمان مشربادشاهی روم سر بودم اند فکر تاریخش که گفت انصاف نشاء و سکنه عدل تاریخ جلوس
در زمان او در سنه هشتصد و سی و هشت بهوشنگ شاه بادشاه مالو پسر دلاور خان غوری فوت کرده و تاریخ فوت
او در الفاظ بهوشنگ شاه مانند یافته اند هم در عهد او در هر سری سودای و در هر دنی مننای پدید آمد و سلطان ابراهیم
شرقی بعضی از برگزینان را منصوب شده بود و سلطان محمود شاه غلجی که بعد وفات بهوشنگ شاه بادشاه مالو شده بود
در سنه هشتصد و چهل و چهار با سلطان محمد شاه غار به نمود و سلطان احمد گجراتی معاصر او بوده است و محمد شاه بعد
دوازده سال و دو ماه و هفتده روز بنارنج نسبت و دهم شوال سال هشتصد و چهل و نه هجری در گذشت این قطعه تاریخ
وفات او است اما ز عدد کم میشود +

تاریخ

چون محمد شاه بگانه که بود دلش بند جاکر اقبالش شد خجسته سروش غنی گفت نوحه واه عرش در سانش

مراسم شهر این امیر تیمور صاحبقران

بعد وفات پدر خود بادشاه خوارزم و خراسان دقنه بار و ایران و قدری از هندوستان بوده ولادت او در بلده
سمت هشتصد و چهار دهم ماه ربیع الاول سنه هشتصد و هفتاد و نه هجری بفتح آمده و هفتاد و یک سال عمر یافت هفت سال
بروزگار پدر بادشاهی خراسان کرد و چهل و سه سال بعد از پدر با استقلال در مالک توران و ایران و دیار هند و ترک
سلطنت نموده از غایت صفات طومت و خلوص بنیت هر جمعه واسطه آدای نماز مسجد جامع هرات تشریف بردی تا آنکه

تاریخ

در جمعه بیست و سوم ربیع الثانی سنه ثمانین و ثمانه و قتیکه از غلظت غلظت شده متوجه بیرون گشت تا گاه شخصی ندویش احمد نام از میان مولانا فضل الله استرآبادی بطریق دادخواهان بسر راه آمد و جرات نموده کاروی بشکم مرزا رسانید امر اسفطرب گشته او را پاره پاره کردند و بعد از آن جراحان بعلاج مرزا مشغول گشتند تا در اندک فرصتی انجراحت بر احوال تبدیل یافت این تاریخ در آن واقعه گفته اند +

تاریخ

سال تاریخ هشتصد و ی بود	روز جمعه پس از ادای صلوات	قصه بس عجیب واقع شد	در خراسان ولی بشهر هرات
	الجوی در بساط خون فرزین	خواست تا شهر خی زند شدات	

پنج شاهزادگان عالی قدر از صلب او بوجود آمده اند این بیگ کورکان و ابراهیم سلطان و اباسمغر مرزا و سپهر غمس و محمد جوکی بهادر در صبح یکشنبه بیست و پنجم شهر ذیحجه سنه ثمانین و ثمانه روز نوروز سلطانی در فشا در میان اعمال رسد بخوار رحمت ایزدی پیوست اتفاقاً ظاقان زمان و حروف شهر تاریخ وفات اوست و این دور با علی نیز در تاریخ وفات او گفته اند +

تاریخ

سلطان جهان پیر خان	در هفتصد و هفتاد و نه آن ظهور	در هشتصد و هفتاد و نه آن ظهور	در هشتصد و پنجاه و نه آن ظهور
--------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

افضا

شاه رخ شاه قضا قدرت و سلطنت	آنکه در پیشه شاهی زدی بر خیزش	از دلفرد و جیم بندی الحجه و گشت	ماند تاریخ زما در همه عالم شمیر
-----------------------------	-------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

چهارم مسجد جوینور

این مسجد تعمیر نموده سلطان ابراهیم شرقی است که در سنه هشتصد و پنجاه و دو هجری بنای آن نهاده و تا هنوز که سال یک هزار و دو صد و شصت هجری است موجود است و تاریخ بنا بشهر مسجد جامع الشرق است +

مرزا انج بیگ کورکان

ابن شاه رخ سلطان ابن امیر تیمور صاحبقران است بادشاهی عالم و عادل بوده و در علم مرتبه عالی یافته خصوص در علم ریاض و قوفی تمام و گشته چون انج مرزا بعلم مهندسه + یافت نتوان در هزاران مدرسه + وزیر ج جدید کورکانی که مدار استخراج تقادیم برانست بر کمال دانش و دانای او دلیل واضح است در عهد پدر خود چهل سال با استقلال سلطنت سمرقند و مادر النهر کرد و در زمان او از یک جریب زمین که چهار خرد در محصول حاصل آن بود چهار دانگ نوس مال و خراج میگرفته اند که بحساب در ابراهیم فقره یک دانگ باشد بعد از وفات پدر از مادر النهر لشکر بخراسان کشید و ملک سمرقند و قفلی طلب میگردد امیر زاده علاء الدار ابن مرزا اباسمغر ابن شاه رخ با او مخالفت کرد و در حد و و ثریاب من اعمال بدش حرب افتاد و انج بیگ ظفر یافت و عمامی خراسان را منو ساخت نو و هزار لشکری همراه داشت و در آن هجوم خراسان خراب شد و در شهر رمضان سنه اثنی و خمیس و ثمانه و قتیکه انج بیگ بضبط خراسان مشغول بود و ابو الفخر خان سمرقند را محاصره کرد و در آن حال پسرش مرزا عبد الطیف را که ملج و معافات آن را با و داده بود و شیطان تحریص داد و با پدر عاصی و با عی شد مدت سه ماه انج بیگ را در گنبد حیون با عبد الطیف محارب بود بعد از آن در شهر شعبان سنه

هشتصد و پنجاه و سه نوای عمر قند میان پدر و پسر مصاف دست داد و عبد الطیف غفر یافت و انغ بیگ بطرف ترکستان حرکت
و عبد الطیف بر تختت عمر قند جلوس نمود و بعد جندی مرزا انغ بیگ باز یایل سمرقند شد و در شهر رمضان سنه مذکور پیش
فرزندانی محابا در آمد آن بد بخت در اول پدر را سر اعات داکرام نمود قاشیطان بر و غالب شد و دل او را بغیر پدر
حوین گردانید و بر لب آب سبوح که بیرون سمرقند است آن با و غاه را بدست عباس نامی داد و عباس او را بقناص
خون پدر خود بدرجه شهادت رسانید در الوفت انغ بیگ این بیت را می خواند بیت پدرش با و غاهی را نشانید و اگر
نمایند بخر خشش میناید و عمر مرزا انغ بیگ پنجاه و هشت سال بوده از لفظ خنجر تاریخ او بر می آید و این رباعی قطعه
در تاریخ وفات دوست +

تاریخ

انغ بیگ آن شاه جم اقتدار که دین نبی را از وود پشت جو عباس کشتش تیغ جوف شدش حرف تاریخ عباس
از الفاظ عباس کشت تاریخ وفات او بر می آید و این قطعه که بطور تمییز است نیز از ان حال حسر میده +

تاریخ

شاه مغفور انغ بیگ علیه الرحمت آنکه خود را به کعبه نور رساند راست در عایشه ماه رمضان گشت
اگر ای تو تاریخ و فاش بر بند لونی ای خیر ان بیگ نامد
اگر از عدد الفاظ انغ بیگ در الفاظ دور مندا کرده شود تاریخ بر آید +

مرزا عبد اللطیف

ابن مرزا انغ بیگ از پدر باغی رسیده ملک از دیگر ف و بعد از ان با اشاره او پدرش از دست عباس نامی گشته
چون هفت ماه و دهمی برین بگذشت سیات اجل انتقام خون پدر از پسر کشید یعنی بدست یکی از ملازم خود که
باباسین نام داشت در بست د ششم ربیع الاول سنه هشتصد و پنجاه و چهار بغیر رسید و سرش را بریده
در پیشگاه طاق در سه انغ بیگ که در هر راه است او نمند خانک در تاریخ او گفته اند

تاریخ

باباسین گفت شب جمعا شریک تاریخ قتل دوست که باباسین

سلطان علاء الدین

پسر محمد شاه بن افرید خان بن نصر خان است بعد وفات پدر خود در سنه هشتصد و چهل و نه هجری بر تخت دلی نشست و
بطلول لودی و دیگر امرا آمده بهت کردند و این سلطان خود از پدر هم سست تر خسان تر و عاجز تر بود این مثل که زبان
زد عوام الناس این دیار است که دوامی شاه عالم از دلی ناپالم در باب ادست و تمام خان نام وزیر او بود تاریخ
جلوس ادست +

تاریخ

سلطان علاء الدین در وقت مسجد ابر سر بهاد تاج از دزدان گفتم که ز سال دو چلویم یافت افرمود که تاج او شاه اسلام
در سنه هشتصد و پنجاه و پنج هجری بطلول لودی بپارکش جمید خان کشوری برد کشید و دلی را متصرف گردید و سلطان

علامه الدین بطرف بردون رفته بران ملک قانع ماند و در سنه هشتصد و هشتاد و سه و در بدو آن در گذشت در زمان او تمام هندوستان طوایف الملوک بود در دکن و گجرات و مالوه و جوینور و بنگاله بادشاهان صاحب سکه بودند در وقت سلطنت او و بی هفت سال دو ماه و سه یوم نام مادرش جهان آرا بیگم بود +

مولانا الحاق

وطن اصلی ادا و چپست و خلیفه و همشیره زاده سید صدر الدین را جو قنات است در سنه هشتصد و شصت در گذشت و در میان پور در محن خان خود مدفون گشت تاریخ دفاتش مخدوم الشحان یافته اند +

سلطان بابر بهادر

ابن مرزا بایسفر ابن مرزا شاهرخ است سلطنت هرات بدو تعلق داشت و بعد قتل کردن برادر خود سلطان محمود را در سنه هشتصد و پنجاه و پنج بادشاه عراق و خراسان شد در اوایل سنه ستین و ثمانمائه در آخر دولت بابر بهادر و در واپس در غایت مصابت در حوالی برج ثور که خانه هشتم طالع بابر مرزا بود ساطع میگشت و اولیای دولت او از معنی بقایت هراسان شدند تا آنکه در صبح سه شنبه بیک و پنجم ربیع الثانی سنه احدى و ستین و ثمانمائه سلطان بابر در مشهد فوت کرد ایام حکومت او هفت سال بود غزنی و تاریخ دفاتش این قطعه گفته +

تاریخ

شاه بابر شری که از عدلش | عدل نوشیروان بزرگ پادشاه | بود در سنه چو در سخا و کرم | گشت تاریخ فوت او را تاریخ |
و مولانا شرف الدین عبدالقادر برادر صاحب مطلع السعدین و در تاریخ او گفته +

تاریخ

آفتاب ملک بابر خان نماند | کی چنان خورشید بینان خورا | در ربیع الثانی و فصل ربیع | لاله راسا غر خون دل پیرا |
چرخ را گفتم جلبر باجاک شد | دیده ها از اشک امن پرده شد | این حال است و چنین تاریخ گشت | موت سلطان موبد بابر بهادر |
این غزل نمونه از در ادات طبع فیاض آن بادشاه است +

غزل

در دوران کشته سواران کی است | فی است | این طلیعت که ما دگر آئینش یافتیم | دار انداخت بریز کاوش کی است |
دانی کمان ایوبی و دانا به چهر است | که گوشه های دود و دلی خلق دیر است | دارد زلفت او دل ز نار سبده ما | سودای کفر و کافری در هر چه در است |
بابر سیده ناله زار است بگوش یار | مجنون و یافت که بیلی در بر چرخ |

خواجہ مس الدین محمد کوسوے جامی

از اولاد کبار و احفاد بزرگوار شیخ الاسلام احمد الجامی است و خرقه شیخ که میگویند بهمان خرقه است که از شیخ ابوسعید ابوالخیر نوی سرسبز بود در گریبان او و صله از پیر این رسول موجود است از میان همه اولاد سجانواده ایشان رسیده ثونی یوم السبت السادس والعشرون من جمادی الاولی سنه ثلث و ستین و ثمانمائه و قیردی در حوالی مسجد جامع هرات است نزدیک قبر از فقیه ابو زینب مرغزی و در تاریخ وفات وی گفته اند +

تاریخ

شیخ کلل قبله اکمل که بود | اهل صورت را به معنی رهنمون | خواجہ مس الدین محمد کز غمش | آسمان پوشید و لی تنگگون |

ساخت جادو راحت قدس قدم	خمیه ز داز خط امکان بر من	چرخ و دمن یکپایه قدرش بود	سال تاریخش پیرسل جزیره دکن
------------------------	---------------------------	---------------------------	----------------------------

میر حبیب الله

از احقاد سید نعمت الله ملی بود و در دکن اقامت داشت سلطان همایون ثانی بهمنی اورا در اوایل سلطنت خود مجبور ساخت و بعد از آن مردمان سلطان اورا در سنه هشتصد و شصت و سه قتل نمودند سید طاهر در تاریخ وفات او گفته +

تاریخ

رضعان شهادت یافت در سنه	حبیب الله غازی طاب ثوابه	روان طاهری محبت تاریخ	برآمد روح پاک نعمت الله
-------------------------	--------------------------	-----------------------	-------------------------

سلطان همایون شاه ثانی بهمنی

از سلاطین بهمن شاهیان است که در ولایت دکن سلطنت نموده اند اول ایشان سلطان علاء الدین کالکوه بهمنی است که در زمان سلطان محمد تغلق بادشاه دہلی در سنه هفتصد و چهل و هشت هجری بموجب بشارت شیخ نظام الدین اولیا در ملک دکن علم شاهی افرار شده و مسئولی گشته و اولادش تا مدت دراز دران دیار سلطنت نموده و سلطان همایون شاه یازدهم بادشاه از اولاد اوست بعد وفات پدر خود که سلطان علاء الدین ثانی نام داشت در سنه هشتصد و شصت و دو بر تخت سلطنت در دکن نشست اگر چه در مردانگی موصوف بود اما در آزار مردمان بی باک چنانچه بسبب ظلم اورا سلطان همایون شاه ظالم می گفتند و بتدبیر رج کارش بجای انجامید که دست تعدی بیعیال فرزندان مردم دراز میکرد و میفرمود تا عروس را از میان راه گرفته بجرم سرای دی می بردند و پس از ازاله کجاست بخانه او میفرستادند و بی خود نکاح او با یکدیگر اتفاق کرده بود و فتنه او با ستراحت مشغول بود و گنیزه حبشه یک چوب کارش را با خبر رسانید این واقعه تاریخ بست و ششم ماه ذیقعد سال هشتصد و شصت و پنج بوقوع آمده مدت سلطنت او سه سال و سه ماه و شش روز و نظیر این قطعه در تاریخ فوت او گفته +

تاریخ

بهاوشی مردود در خوش گفت	تعال الله زهی مرگ همایون	جهان پر ذوق شد تاریخ مکرر	هم از ذوق جهان آرید برین
-------------------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

شیخ آذری

عارفی مجرب و محقق عالی همت بود بکار دنیا کم التفات نمودی و علی الدوام طالب صحبت اهل الله بودی چهل سال بر سجاده طاعت بنفق و قناعت روزگار گذرانیده معاصر سلطان محمد بالیسفر بود و در زمان سلطان احمد شاه بهمنی که نهم بادشاه از سلاطین بهمنی است از ایران بسیر هند آمده بود و در دکن با سلطان ملازمت حاصل نموده اتفاقاً سلطان دران ایام شهر بید را بنیاد میکرد و دارالاماره در کمال شکوه طرح انداخت که آن در سنه هشتصد و سی و شش هجری بتمام رسیده شعری پای تخت کتابه عمارت بنظم آوردند شیخ آذری هم چند بیت موزون ساخت از ان جمله است این دو بیت +

ایات

چند نفر شدند که ز فطر عظمت	آسمان پایه از سده این گاه است	آسمان هم نتوان گفت که ترک او است	نظر سلطان جهان احمد شاه است
----------------------------	-------------------------------	----------------------------------	-----------------------------

بعد از ان آذری از هند مراجعت نموده و در سنه هشتصد و شصت و شش در عمر شتاد و دو سالگی در اسفراین از

توابع خراسان وفات کرد و او را تصانیف بسیار است از آنجمله کتاب جواهر الاسرار است مشتمل بر چندین علوم و ادیان پنج بخش خراسان
او حدیثی میفرماید *

تاریخ

درینا آخری شیخ زمانه که مصلح جانش گشت یعنی چو او ثانی خود بود در شهر ازان تاریخ نوشتن خود
و سلطان احمد شاه که بعد از سلطان فیروز شاه بهمنی که برادر او بود سلطنت دکن رسیده بود و بعد حکومت دو اندوه
سال و نه ماه و بیست و چهار روز بنابر پنج سوم اه رجب سال هشتصد و سی و هشت هجری فوت کرد و سلطان احمد شاه گجراتی
مصابر او بود *

مولانا طوطی

در زمان دولت ابوالقاسم بابر سلطان از جمیع خوش طبعان و نکته پردازان منیریت در چینکه دول مع این جهان پرنخل میکند
جهت خود مرثیه گفته این بیت آزان جمله است وقت آن شد که دل از دام پوس باز آمد * طوطی روح زبیداد
فغس باز آمد * و رتد کرده دولت شاهی آمده که رفائش در دار السلطنت هرات در حدود سنه سیج و سیتین
و ثمانه و قریب سیج و سیتین علی شیر تاریخ فوت او را از لفظ خروس بر آورده که عددش هشتصد و شصت و شش
میشود چنانچه از قلم مستفاد میگردد *

تاریخ

نصیبی زبان طوطی شاعران که بودش زیکر معانی عروس چو طوطی برفت این مجرب بود که تاریخ شد فوت او را خروس
خواجہ سالار

خلیفه و هم داماد مولانا اسحاق بود پیش از آنکه شرف اندوز خدمت مولانا اسحاق گردد پیشه سپاهگیری اختیار کرده
و راهس اهل دنیا میگذاشت و در سال هشتصد و شصت و بیست و هشت در گذشت و در سواد سهار پنور در باغ خود مدفون
شد عزیزی تاریخ نوشتن سالار صفت ابرار و سالار صاحب اسرار یافته *

جهان شاه ابن قمریوسف ترکمان

باو شاهی قاهر و صاحب دولت بود لیکن مردی نانا اعتماد و بی غوی بوده و شاه رخ سلطان در سنه تسع و ثمانین ثمانه
حکومت آذربایجان بدو داده اما بعد از واقعه شاه رخ سلطان و ملکیت مزدا با یستقر بر عراقین و آذربایجان
و اکثر ایران زمین تسلط یافت و عراقین را از تصرف اولادش هرخی بیرن آورد و سی پنج سال با استقلال
حکومت کرد و ترا که بعد او تسلط شدند و جباری قهاری او مرتبه عالی یافت و فضلا بر آنند که در روزگار اسلام
از و جدا اعتقاد و ثباتی ظاهر شده اسلام را ضعیف داشتی و برفق و تجر اقدام نمودی و در شهر سنه احد
و سین و ثمانه بعد از واقعه بابر بهادریل خراسان دستر آباد نمود و با امیرزاده ابراهیم بن سلطان علاءالدوله
و بر بیرون شهر کسرا آباد معاف داد و ظفر یافت و اکثر امرای الوش جغتایست جهان شاه بقتل رسیدند و جهان
تخت هرات را نیز منخر ختد قریب هشت ماه در دیار خراسان حکومت کرد و در اثنا آن حال ابوالغازی سلطان
از خطه مرو و شاجان خروج کرده لشکر بجانب سیر آباد کشید و از لشکر ترا که انتقام حاصل ساخته و اکثر مردان کار

و سرداران نامی جهان شاه را بقتل رسانید و جهان شاه منکوب و مخدول شده از بهرات آبنگ عراق و آذربایجان نمود و
بعزیمت سلطان ابوسعید کورکان ابن سلطان محمد صلح کرده بازگشت چون جهان شاه مخدول بعراقین رسید عمامت
او در ولایت گنبد از غایت حرص و غلظت قلب با ولد خود پربداغ دشمنی ظاهر ساخت او از شیراز گرنجیه و بغداد
رفت جهان شاه بر قصد قهر زند غریمت بغداد کرد و یک و نیم سال بغداد را محاصره نمود تا آنکه بسبب امتداد محاصره و بهر
بغداد و قحط خاست و ماکولات و ذخایر اهل شهر و قلعه تمام شد پربداغ عاجز شده بصلح راضی شد در آثای صلح
محمدی که ولد جهان شاه بود از خلاصی پربداغ و تسلط او دیگر باره اندیشه مند شد و پدر را بران آورد تا بر قتل پربداغ
راضی شد چنانچه ناپوشین و وزیر سبزه چهاردهم ذیقعه سنه احدى و سبعین و ثمانه آن بدخبت با جمعی از امرای
جهان شاه بشهر بغداد دوخته برادر خود را شنید کرد و بعد از آن جهان شاه از غایت حرص و طمع بدیار بکر که مستقر بادهای
امیر کبیر ابو الفتح حسن بیگ بودند لشکر بدان دیار کشید و در حدود دیار بکر با امیر حسن بیگ مصاف کرده بالاکتری
از فرزندان و امرای قتل رسید و از دودمان قرا یوسف و دولت برآمد و زمان دولت ترا که بسره آمد این واقع
بتاریخ دوازدهم شهر ربیع الثانی سنه اثنی و سبعین و ثمانه دست داده چنانچه یکی از شعرای زمان در تاریخ آن
واقع این قطعه در سبک نظم کشید +

تاریخ

۸۶۲

۸۶۲

اردوی هابون جهان نشه توان | با آنهمه سبب ز بردی پشت | ثانی عشر از شهر ربیع الثانی | ویرانه تاریخ حسن بیگ است
و جهان شاه هفتاد و سال عمر یافت سیزده سال به نیابت شاهرخ باور بایجان سلطنت نمود و بعد از ولایت و دود سال در
عراقین و فارس تا بهر مزب استقلال بادشاهی راند +

احوال بادشاهان مالوه

ولایت مالوه از هنگام سلطان غیاث الدین بلبن تا زمان سلطان محمد ابن فیروز شاه در تصرف بادشاهان دہلی بود
بعد از وی چون مملکت دہلی متخرجه و تقسیم یافته حکام اندیار حکم ملوک طوایف پیدا کردند و دلاورخان غوری که از قتل
سلطان محمد بجکومت آن ولایت رفته دوم استقلال زد از انوقت حکام مالوه از اطاعت بادشاهان دہلی بیرون رفته
چنانچه باز ده تن تا زمان دولت اکبر شاه حکومت کرده اند آورده اند که سلطان محمد بن فیروز شاه جمعی را که در ایام نفرت و جبرانی
بوی هم نک و بهمنان بودند و آئین و قار و جمعیت در زبده بعد از آنکه سلطنت دمی جمعیت و قرار انجا مید هر یک را راهبها
کرده مملکتی بخشید از آن جمله دلاورخان غوری را در سنه ست و ثمانه حکومت مالوه ارزانی داشت و دمی به نفردی
باز وی الولایت را چنان در مضط آورده که مغلیه از هر دو طرف دست تصرف در آستین کشیدند و سکنه آن ولایت
بنیابت آرام گیر شدند چون سلطان محمد وفات یافت سلسله اطام و الیتام مملکت هند انقطاع پذیرفت و ملوک طوایف
هم رسیدند و شوکت بادشاهی کمتر شد دلاورخان نیز از سر اطاعت دلی دہلی بجنبانید و دوم استقلال زده سالها بکام گذراند
و در سنه تسع و ثمانه و ولایت حیات سپرد ایام حکومت او سه سال بود بعد از وی پسرش وایخان خود را بسلطان بول
مغلوب ساخته غلبه و سکه بنام خود کرد و هنوز از سلطنت و اساس دولت استقلال نپذیرفته بود که سلطان مظفر گجراتی
سامان لشکر نموده روی تسخیر با ولایت نهاد و سلطان بولشنگ در اوایل سنه عشر و ثمانه با بهنگ جنگ از قلع

و باربر آمد با یکدیگر در آوختند آخر سلطان هوشنگ تاب مقاومت در خود ندیده و امان حبه پیش سلطان مظفر آمد و وی او را با امرای وی بند کرده بگجرات آورد و برادر خود نصر خان پادشاه شکرانوه در قلعه و بارگذاشته تفرغ و غیره می مراجعت نمود بعد از آنکه سلطان مظفر بگجرات رسید لشکر مالوه یکجا شده نصرت خان را از دهار بدر کردند و در قلعه ماند و میخان را که ابن عم سلطان هوشنگ بود بسر داری برداشته بعد وصول این خبر بگجرات مظفر شاه بعد از یک سال هوشنگ شاه را از حبس برآورده و عهد گرفته در سنه احدى و عشر و ثمانه شاهزاده احمد شاه را بکوک اورخصت فرموده احمد شاه دهار و نواحی آنرا از دست امرانداز برآورده تفویض او نمود بعد از آن سلطان هوشنگ ماند و رانیز از دست میخان برآورده ملک معینت را که ابن عم او بود ملک الشرقی خطاب داده امر وزارت بوی مفوض فرمود و چون سلطان مظفر فوت کرد پسرش سلطان احمد شاه بپادشاهی رسید چند بار سلطان هوشنگ باراده نسیم بگجرات رفته و پشیمان شده باز آمد در سنه اثنی و عشرین و ثمانه سلطان هوشنگ انار بخت و کار وانی بر جبین ملک محمود پسر ملک معینت واضح و لایح دیده وی را محمود خان خطاب داد و بپدر در مهمات ملکی شریک ساخت بعد از این سلطان احمد بگجراتی نیز چند مرتبه بر مالوه تاخت آورده و با سلطان هوشنگ جنگ نموده و سلطان هوشنگ شاه در سنه ثمان و ثلثین و ثمانه فوت کرد و تا پنج رحلت او از عبارت آه هوشنگ شاه نمائند استخراج می یابد مدت سلطنت او سی سال بود بعد از وی پسرش غزنی خان خود را احمد شاه لقب ساخته در عیش و طرب میگذرانید و وبال کار او آن شد که خون برادر محبوب راناحی ریخت و بعضی را میل در چشم کشید و دلهای مردم از او نفرت گرفت و محمود خان نیز از و برگشت و هوای سلطنت که در سر داشته قوتیر ساخته جوای دقت فرصت شد تا آنکه او را در شراب زهر دادند مدت سلطنت او نود و چند روز بود و محمود خان پادشاهی مالوه رسید.

سلطان محمود شاه بی پادشاه مالوه

پسر خانبهان صلحی است پیش از آنکه به پایه بند سلطنت محمود نماید در سلسله امرای اعظم سلطان هوشنگ شاه پادشاه مالوه بود بعد وفات هوشنگ شاه که در سنه هشتصد و سی و هشت وقوع پیوسته پسرش محمد شاه نه ماه و چند روز حکومت نموده مسموم شد بعد از او سلطنت به محمود خان رسید او بر در سه شنبه است و نهم شوال سنه تسع و ثلثین و ثمانه باستقواب خانبهان و صلاح دید به پسر نام بر تخت سلطنت مالوه جلوس نمود خود را سلطان محمود و خلیع لقب ساخته پدر خود را خطاب اعظم بهایون ارزانی داشت گویند که در زمان سلطنت هوشنگ شاه شیخ الاسلام جانیله خلیفه شاه را بقتال که همیشه در ویرانه دیابان ماندی بقصد زیارت حرمین بر میند که دار السلطنت مالوه است گذر کرد محمود خان که همیشه آرزوی سلطنت در دل داشت بلازمست شیخ رفت و بسیار نیاز مندی و فروتنی کرد و از اتفاقات همان ساعت طعام در میان آمد و شیخ از روی کرم چهار لقمه بیانی در دهن محمود خان انداخت گفت پادشاهی مالوه تا سه فرزند دیگر تراست و عاقبت چنان شد که آن بزرگ فرموده بود و الله اعلم بالصواب بالجملة چون سلطان محمود شاه مادفا مالوه شد تمامی ولایت مالوه و اکثری از بلاد و قلاع سخر ساخت و او را مسجد باله که از خلفا بنی عباسی است منشور سلطنت و خلعت خلافت از مصر فرستاد و سلطان در سنه ثلث و اربعین و ثمانه در اتهام عمارت مقبره سلطان هوشنگ و مسجد جامع هوشنگ شاهی که قریب دروازه راهموری واقع است و دولیت وی گنبد و سه صدر و شهادت

استوانه دار و شبر و معنود در اندک مدت با تمام رسانید و در آخر سنه شصت و اربعین و ثمانه بر سلطان محمود شری قالی جوینور زنده جنگ کرد و اکثر بلاد اطراف جوینور بغارت داد و آخر بصلح قرار داده مراجعت نمود در سنه هشتاد و ثمانه متوجه تسخیر گجرات شد و در اثناء راه خبر آمد که سلطان احمد گجراتی فوت کرد و سلطان قطب الدین پسداد بر تخت نشست بکوچ متواتر بجوالی احمد آباد گجرات رسید سلطان قطب الدین صفوت آراسته رو بیدان رزم آورد و لشکر ماله را بر نیان ساخت و سلطان محمود بطرف ماند و معادوت نمود در سنه احدى و سبعین و ثمانه با والی دکن یعنی سلطان محمد شاه بهمنی صلح نمود و در همین سال حکم کرد که مدار می سببان دفتر تباریخ قمری بنهند و بجای تباریخ شمسی قمری بنویسند و سلطان محمود بعد از سلطنت سی و چهار سال بسن شصت و هشت سالگی تباریخ نوزدهم ذی قعدة سنه هشتصد و هفتاد و دو فوت کرد و عزیزه در تباریخ و فاشش گفته +

تاریخ

شاه خلجی نهاد سلطان محمود	ازد از فنا بخلد چون ره پیود	تاریخ وفات حضرت سلطان	از باب بهشت عدن با بی مقصود
---------------------------	-----------------------------	-----------------------	-----------------------------

بعد از سلطان محمود شاه پسرش غیاث الدین خلجی سی و سه سال سلطنت نمود بعد از وی ولد او سلطان ناصر الدین سلجی بادشاه ماله شد و یازده سال و چهار ماه حکومت نمود و بعد از او سلطان محمود ثانی ببادشاهی رسید اما در سنه هشتصد و هفت سلطان بهادر گجراتی ماله را گرفته منصرف شد و سلطان محمود را در معرکه کبشت +

سلطان ابو سعید مرزا

ابن سلطان محمد مرزا میراث شاه ابن امیر تیمور صاحبقران بود و ولادت او در سنه هشتصد و سی بو قوع آمده و پیوسته همراه مرزا الف بیک ابن مرزا شاه رخ می بود چون مرزا الف بیک در ماه رمضان سنه هشتصد و پنجاه و سه هجری از دست مرزا عبداللطیف که پسر او بود بقتل رسید و مرزا عبداللطیف نیز بعد از هفت ماه از دست لشکریان مقتول شد ابو سعید مرزا با دادا ابوالخیر از بیک در سنه هشتصد و پنجاه و چهار بر مرزا عبداله ابن مرزا ابراهیم ابن مرزا شاه رخ که بعد گشته شدن مرزا عبداللطیف بر تخت سمرقند نشسته بود غالب آمده و او را بقتل رسانیده در سنه بیست و پنج سالگی ببال هشتصد و پنجاه و پنج بر سر بر سلطنت سمرقند جلوس فرمود و هشت سال بر فاهیت در سمرقند و ماورالنهر و ترکستان سلطنت نمود و شاهزاده اولیس را که از احفاد بالقیقربا بود و عمزاده ابوالغازی سلطان حسین بهادر است بدست آورد و شهید کرد بعد از آن بر فاهیت بر تخت سمرقند نشست و بعد از واقعه بابر سلطان ابن مرزا اباب نر طبع بر ملک خراسان نموده بدان جانب متوجه گشت در سنه احدى و سستین و ثمانه هرات را گرفت و گوهرش و بیگم را که که بانوی مرزا شاه رخ بود بجهت نسکین فتنه و فساد مملکت که از او بپلور می رسید برای سستی فرستاد و مدت هیزده سال بفرنگ و کشتورگشانی اشتغال داشت چنانچه ترکستان و ماورالنهر و بدخشان و غزنی و کابل و قندهار و حدود هندوستان و پاره از عراق و خراسان در تحت و تصرف خود آورده استقلال تمام پیدا کرده بود چون در سنه هشتصد و هفتاد و دو هجری مرزا جهان شاه ابن قرا یوسف ترکمان که حاکم آذربایجان بود بدفع حسن بیگ که ادرا اذون حسن نیز گویند بدیار بکر رفت و کشته شد سلطان ابوسعید از خراسان بقصد تسخیر آذربایجان که بعد فوت جهان شاه بهشت ادون حسن آمده بود بر و لشکر کشید و در فرابانغ آمده فشانق نمود ادون حسن هر چند عاجزی نمود و از در صلح درآمد

این شهر

قبول نفرمود تا چار اودن حسن ماه های آمد و بعد غله سرد گردانید و داد و یک شیردان شاه المشهور بطبرخ بپارس سلطان خلیل دانی شیردان طریق مصادقت می نمود و جزو خراسان از عمر خوانک و خلعت چهار پارچه الحال بودند و چون شیردان شاه بنا بر تهدید و وعید حسن بیگ لوی مخالفت برافراخت موجب میرانی آن لشکر گردید چنانکه چهارده شبانه روز اسپان خاصه سلطان جویناقتند و از کثرت قحط لشکر سلطان ابوسعید پربان گشت قنار ادره همان ایام در شب چهاردهم آوای خوف واقع شد و تمامی جرم ماه در برج دلو بعهده راس سپاه شد و سلطان انان واقعه سرسیمه بیشتر گردید و بنایاریم بست و دوم ماه رجب سال هشتصد و هفتاد و سه هجری بتغذیر ایزدی سلطان ابوسعید بدست مردم اودن حسن اسپین و بقتل رسید چنانکه این تاریخ از ان مطلب خبر می دهد

تاریخ

تغذیر لشکر سلطان ابوسعید از کس بدان که در ستاره و ماه است بشیردان چون بر داند برب است بمزنی که نه انجا مقام نه پناه است گذشته بود ز ماه رجب و شش روز قدر نوشت که دیش ز ملک است و در حسن و در تاریخ شیردان است و قتل سلطان ابوسعید اینگونه است که چون اودن حسن سه روز بعد اسپین سلطان را برز آباد کار محمد ابن سلطان محمد مرزا این مرزا ابالیفر که همراه بود داد و سلطان را بهانه قصاص گوهرشاد بیگم بنایاریم بست پنجم رجب بقتل رسانید و مولانا جمال الدین محمود دانی در مدح آن سلطان خطه فرموده اند و در و تاریخ نیست

تاریخ

سلطان ابوسعید که در فروردین چشم سپهر جوانی جو اندید الحق چگونه گشته گشتی که گشته بود تاریخ سال قتل سلطان ابوسعید درت عمر سلطان ابوسعید چهل و سه سال بود و ایام سلطنت سیمه سال یکماه و یکروز بعد از وی سلطنت در برادران تقسیم یافت بادشاهی تهر قند میرزا احمد داند جان مرزا عمر شیخ و خراسان و هرات و غیره بدست ابوالغازی سلطان حسین از

مرزا یادگار محمد

این مرزا محمد بن مرزا ابالیفر بن مرزا شاه رخ بن امیر تیمور رضا جفران بعد از وفات جد خود یعنی مرزا ابالیفر حاکم خراسان گردید و با مرزا سلطان حسین بانقر احار به داشت تا آنکه مرزا سلطان حسین شب چهارشنبه بست هفتم صفر سنه هشتصد و هفتاد و پنج ایلیغ نموده بر دی شب خون آورد و قادر بقتل رسانیده متصرف خراسان شد پس از و نسل مرزا شاه رخ منقطع گردید و مولانا کمال الدین عبد الواسع در تاریخ شهادتش گفته

تاریخ

خنده صفر نشید و هم شهر صفر ارسال شهادتش ۷ باز خبر

در شهر قنوج

این شهر از شهرهای قدیم هندوستان است آباد نموده راجه سورج که حاکم رستم دستان بود و در زمان دولت راجه مالد لود که شش بنانزد و هم پشت بر راجه سورج میرسد شهر قنوج بان عظمت رسیده بود که سی هزار دکان قبول فروشان و قلعه بزرگ پنجه داشت اما درین زمان که سینه هزار و دصد و پنجاه و نه هجری است ویران افتاده است و مردمان کمتر اند و قلعه بالکل اسارت شده و انجمنه جاره ضعیف بای سنگین و ساجد استاده اند ذکر عادت و تاریخ آن در مقام خود کرده خواهد شد

ذکر گنبد شهر قنوج و تاریخ آن

بسمت مشرق شهر قنوج قریب قلعه کنه درگاه است بر بلندی احاطه دارد که اندرون آن دور و فضا است از سنگها سرخ و سفید تعمیر شده یکی از آن روضه ها تاریخی داشت بر پیشانی باب چون راقم این اوراق در سنه هزار و دویست و پنجاه و نه از آله آباد بطریق اگره میرفت در انعام رفته دید که همه حروف تاریخ سبب کهن سالکی زایل شده بود و مگر دویست و سه حروف باقی مانده معلوم نشد که آن مقبره کیست مگر سالکان آنجا گفتند که این روضه اولاد مخدوم جهانیان است و قریب آن روضه مقبره دیگریست گنبدی عالی دارد و چهار تینار بر چهار گوشه آن و اندرون آن مکان چهار قبر است که هیچ تاریخ نداشت مگر سنگی بزرگ در یک سو نهاده بود که در ایام پیشین بر پیشانی در دانه سیرونی قبیله کرده بودند و از تاریخی که بر آن سنگ منقوش است چنان مستفاد میگردد که شخصی بنام شاه بری خان در ایام دولت حسین شاه شرقی ابن محمود شاه بن سلطان ابراهیم شرقی در سنه هشتصد و هشتاد و یک گنبدی عالی بر آن روضه تعمیر نموده بود تاریخ نیست.

تاریخ

این گنبدی بر سطح که از چرخ برتر است مزیب کرد شاه بری خان دفعه چنان بنشاد و یک مهندست از جهت رسول	دین طاق بی نظیر که بازینگی یو است که فضل حق جهان همه او را مستحق است تاریخ و سال گشت ز ماهیست	گنبدی با بعد بیاون حسین شاه با دوازده سال جانش فلک کام بانی طاق سید را جوی بن حلال	کاندازانه ذرات جلیس منظر است کین ملک بر دوام بنشاد مستقر است کافاق از جانش خوشتر منور است
--	---	--	---

و از تاریخی که در سیرونی این روضه بر پیشانی باب منقوش است چنان مستفاد میگردد که این روضه وقتی از زلزله شکست شده و شخصی از عباس علی نام از اولاد آن را از سر نو در سنه هزار و دویست و پنجاه و نه بجای تعمیر ساخته تاریخ نیست.

تاریخ

این روضه اطهر و منور که زلزله زمین شکسته	اثبات لقب و جلال حیدر تعمیر و گسترش بسته نشد و دویست و یکصد و یک است	تعمیر شده بری چو بسمود عباس علی سیکه ز اولاد از بحر رسول نامدار است	هشتاد و یک مهندست صد بود خلف الصدق است و اهل سما
---	--	---	---

سلطان آق قونلو

که ایشان را بایزیدیه نیز خوانند که پس بودند و ایام سلطنت ایشان چهل و دو سال برین منوال بود اول ایشان آیدر ابوالنصر حسن بیگ ابن قرا عثمان که بعد پدرتر قیاس عظیمه نموده لوای استقلال و تسخیر افراشته بر اکثر بلاد استیلاد و بعد حکومت پانزده سال و کسری در سنه هشتصد و هشتاد و دو در شب عید فطر بزرگ طبعی درگذشت بعد از وی پسرش سلطان خلیل بابوشاه شد و بعد از شش و نیم ماه برادر کتر او سلطان یعقوب که از جانب او حاکم دیار مکر بود متوجه ادربایجان شده لای مخالفت برافراخت و روز چهارشنبه چهاردهم ربیع الاول سنه هشتصد و هشتاد و سه برادر را کشته بر اکثر بلاد ایران حاکم گردید و در سنه سته و تسعین و هشتاد و نه فوت کرد و بعد از ایشان شش کس دیگر سیکه بعد دیگر حکومت نمودند.

مات نسلم ذکر سلاطین دکن

اول کسی که از سلاطین دکنی بر ولایت دکن بنشیند و دکن را به سلطان علاء الدین غلامی بوده و در دکن سه صد و شصت قلعہ بوده است که هر یک را به
سر قلعہ بقلعہ سماهی افراخت و دیو لنگر که عبارت از دولت آباد باشد با مصافات و دیگر پرگنات تا زمان سلطان غیاث الدین
تعلق بسلاطین دکنی داشته چون سلطنت دکنی به پیش محمد تغلق شاه رسید قلعہ خان را به صوبہ داری دولت آباد مقرر کرد شخصی
بنام حسن که بهمنی کانکوه نامی او را بشارت سلطنت داده بود همراه او بدرکن رفت در اینجا ستاره طالع او در خشدین گرفت
تا آنکه لشکریان او را به سرداری خود گزیدند و بعد از چند اوقات ساعت بنک مقرر کرده روز جمعه بست چهارم ربیع الاخر سنه
هفتصد و چهل و هشت هجری تاج سلطانی بر سر او نهادند و چون آن برین بشارت سلطنت بدو داده بود لکن خود را ملقب به
سلطان علاء الدین حسن کانکوه بهمنی ساخت و سکه و خطبه بنام خود کرد و شهر گلبرگه را با حسن آباد موسوم ساخته دار السلطنت خود
نمود و بسیاری از ملک دکن در تصرف خود آورد بعد سلطنت یازده سال و ده ماه بتاریخ غره ربیع الاول سنه هفتصد و پنجاه
و نه فوت کرد اولادش نامت دراز بکومت و دارائی اندیاز بر سر بر آسمان می سودند و ازین جماعت بعضی در شهر گلبرگه
و برخی در شهر بیدر جمعی در احمد نگر و چندین در تلنگ و قومی در برار بلوازم امور حکومت پرداخته اند با لکله بعد سلطان علاء الدین
پیش سلطان محمد شاه بهمنی بر تخت نشست و بعد سلطنت هفتصد و یک سال و چند ماه بتاریخ نوزدهم ذیقعد سنه هفتصد و
هفتاد و شش وفات یافت بعد از و پیش سلطان محمد شاه بهمنی بر سر فرماندهی جلوس نمود و بعد سلطنت سیال
و چند روز هفتصد و پنجاه و نه هجری از دست داد و خان که علم او بود کشته شد و داد و خان ملقب به
داد و شاه گشته افسر سلطانی بر سر خود نهاد از بعد از وی پنج روز بست یکم محرم سنه هفتصد و هشتاد و هجری او نیز کشته شد
بعد از سلطان محمود پسر خود سلطان علاء الدین را بر تخت نشاندند و بعد از ایالت نوزده سال و شش ماه بست یکم
رجب سنه هفتصد و نود و نه هجری فوت کرد و در روز دیگر ملک سبغت الدین خوری که وزیر او بود بمهر یکصد و هفت ساله رحلت
نمود بعد از سلطان محمود پیش سلطان غیاث الدین بهمنی یک ماه و بست و پنج روز سلطنت نموده مکول و محسوس شد و بعد از
سلطان شمس الدین بهمنی را بر تخت نشاندند او را نیز بعد از پنج ماه و بست و پنج روز بتاریخ بست و سوم ماه صفر سنه هفتصد
و هجری کور ساخته مقید نمودند بعد از و سلطان فیروز شاه روز افزون بهمنی پسر سلطان داد و شاه بر تخت نشست و بعد
سلطنت بست و پنج سال و هفت ماه و پانزده روز شاید که در ماه شوال سنه هشتصد و بست و پنج هجری بجا رحلت
ایزدی پویمت بعد از و برادرش سلطان احمد شاه بهمنی افسر سلطانی بر سر نهاد احمد آباد در بنا نموده اوست بکومت
دوازده سال و نه ماه و چند روز بتاریخ هجری هشتصد و سی و هشت هجری فوت کرد بعد از و پیش سلطان علاء الدین
بهمنی در احمد آباد بر تخت سلطانی نشست و بعد سلطنت بست و سه سال و ده ماه و پانزده روز در ماه جمادی الاول سنه
هشتصد و شصت و دو هجری رحلت نمود بعد از و پیش سلطان ایاون شاه ظالم بر تخت فرمانروائی نشست
و بتاریخ بست و هشتم ذیقعد سنه هشتصد و شصت و پنج فوت کرد و بتاریخ وفات او سالین ازین مرقوم شد بعد از
پیش سلطان نظام شاه بهمنی بر تخت سالکی بر تخت نشست و بعد سلطنت دو سال قدری کم سیزدهم ذیقعد
سنه هشتصد و شصت و هفت وفات یافت بعد از و برادرش سلطان محمد شاه بهمنی بر سر فرمانروائی نشست و ذکر او بعد ازین خواهد آمد

خواجه محمود کاوان کیلانی

و در سلطان محمد شاهی بهمنی بود و خواجه محمود مخاطب بود به ملک التجار خواجه جهان و سلطان محمد شاه بهمنی والی دکن از گفته حاسدان بی تحقیقات تصور او را در کبر سن که عمرش بهشت رسیده بود بتاریخ پنجم ماه صفر سنه هشتصد و هشتاد و شش نقل رسانید ملا عبدالکریم صاحب تاریخ محمود شاه که او را گردان بلکه مریدان او بود در تاریخ شهادت او گفته +

تاریخ

شهادت بی سبب مخدوم مطلق | که عالم راز وجودش بود رونق | اگر خواهی تو تاریخ دفاتش | فروخوان قصه قتل بناحق

تاریخ

سال فتنش گریه بر لب | بی گناه محمود کاوان شهید

سلطان محمد شاه بهمنی

از سلاطین دکن است چون پسرش سلطان جهان بون شاه ظالم فوت کرد سلطان نظام شاه که پسر بزرگ بود بر تخت فرماورد نشست و بعد فوت او که بتاریخ سیزدهم ماه ذی قعدة سنه هشتصد و شصت و هفت هجری روداده برادرش سلطان محمد شاه بر تخت سلطنت جلوس نمود و به سلطان احمد شکر می لقب گشته وزارتش تعلق بخواجه محمود کیلانی مشهور بخواجه جهان بود و بسعی وی در ملک سلطان رونقی پدید آمده و ملک احمد ولد ملک نائب و دریاخان که غلامان سلطان بودند بسعی خواجه جهان تربیت یافته ملک احمد بخطاب نظام الملکی و اقطاع جویر ممتاز گردیده و دریاخان لواء الملک ملقب گشته اقطاع کاویل بدو تعلق گرفت اما بعد از شهادت خواجه موصوف در اندک زمانی ایشان دامری دیگر رایت مخالفت افراشتند و هر کس هر جا که بود دم اذنا و لاغری زد و سلطان محمد شاه نوزده سال در دیار و کس سلطنت نموده یک سال بعد از قتل خواجه محمود کاوان بممرست و هشت سالگی بتاریخ غره ماه صفر سال هشتصد و هشتاد و هفت هجری فوت کرد تاریخ وفات او اینست +

تاریخ

شهنشاهی جهان سلطان محمد | که در بحر فنا گدازد | دکن چون خراب از فتن او | خرابی دکن تاریخ او شد

ذکر سلاطین عثمانیه روم و فتح قسطنطنیه

در کتاب هفت اقلیم مرقوم است که سلیمان شاه نامی که سیزده پست یا عورخان می پیوندد در فطرت مغول از حوالی مرد و ماخان بجانب ولایت روم در حرکت آمد و در آن حدود و بحار به و مقانده کفار شتغال داشت پس از چند گاه از آنسیر رجعت کرده بحوالی حلب آمد و در پیش قلعه جعیر خواست تا خیل خود را از فرات بگذرانند که در آب غرق شده فوت گشت و در زیر قلعه مدفون گردید از و سه پسران ماندند سنقر و کوند عذی و ارطغرل سنقر و کوند عذی با اتباع بوطن اصلی شتافته و ارطغرل در ولایت روم مانده همواره بجنگ کفار اقدام می نمود تا در سال ششصد و هشتاد و هفت در سن نود سالگی پدر دو این جهان فانی نمود و بعد از وی ولد ارشدش عثمان بجای پدر سر و قوم گردید و بر زمین ملکستانی نشسته در سال ششصد و هشتاد و هشت بر فراصهار دست یافت و مورخان بجا

این دولت را از آن سال که یزدجرد که عثمانیه موافق تابین است اما در ششصد و هشتاد و دو خلیفه با هم او خوانده اطلاق سلطنت بروی کردند
و کار او روز بروز بالا گرفته و بزرگ فتوحات موفور دست داده بر بسیاری از ولایات استیلا یافت چون سی و هشت سال حکومت
نمود در مقصد ولایت و هفت هجری فوت گشته و در قبه برساند فون گردید بعد از وی اورخان بن عثمان بر مندر پادشاه
شهر و نیک را که از مغلط ماین روم است در سنه احدی و نشین و سبعمایه بگرفت و با تمام سلیمان پادشاه و لدر شد
کلی بوی سحر گردید اما در حین فتح بلاد و در تسع و خمین و سبعمایه تعقل آمده اورخان نیز بعد از وی در سنه شصین و سبعمایه
در گذشت قسری صاحب شعر ع قصص الحکم و سراج الاموری در زمان دولت وی بوده بعد از اورخان سلطان
پادشاه گردید و او را خواند کار خواندند و او ابتدای سببی لده شاهین و قایدی ارنوس بیک او را در احدی و سنین
سبعمایه بگرفت و بصواب دید فرا خلیل غلامان کیب را ملازم ساخت بیکجری نام نهاد و کلاه زر و دوزی چند یافت بهر
الیشان گذاشت و از آن زمان اسکوف در میان ایشان پیدا شد و او بتدبیر بسیاری از شهرهای روم را مفتوح گشت
و در سنه احدی و تسعین و سبعمایه بچنگ لار فرنگ رفته غالب آمد و پس از آن بر سر سکه استاده نظاره اطراف
بیکر و که ناگاه یکی از کفار که بمحرم بود افتاد و خیزان متوجه وی گردید چون نزدیک رسید تیغ بوی حواله نموده تعقل
رسانید از سلطان مراد و پسران مانده بودند یکی یعقوب و دیگر سبعمایه امرای دولت و اعیان مملکت یعقوب
را هلاک ساخته بایزید را پادشاهی برداشتند و او را ایلدرم بایزید میگفتند او بغایت غیور و قهار و متکبر و جبار بود و در
مقصد و نود و دو هجری استنول که آنرا قسطنطنیه نیز می گویند محاصره کرد چون ششصد که سلاطین فرنگ جمع شده بدفع و جنگ
اومی آیند فتح اراده کرده با ده هزار سوار که همراه داشت باستقبال ایشان رایست جلادت برافراخت و فتح یافت و
مردم کفار بقول صحیح و درست هزار بودند و بسیاری از ایشان بقید اسیری گرفتار گردیدند و تقصه ایلدرم بایزید از آن
فتح بلند آوازه شده از کمال غرور بنا بر حمایت سلطان احمد جلایر و قرا یوسف با امیر تیمور تنازع کرده معامله بمقابله انجام
چنانچه در آخر سنه هشتصد و چهارمین الحانین صف کارزار راست شده بایزید بدست مردم امیر تیمور مقید گردید و
امیر تیمور مراحم سر و اندر اشامل حال دی گردانیده اراده داشت که وی را مطلق العنان سازد که در فلال احوال
غیرت غلوه آورده برض خاق و ضیق النفس در هشتصد و پنج وفات یافت تابین فوت اوست فوت ایلدرم بایزید او را شش
پسران بوده اند از طفول که در جنگ مذکور ناپدید شد همانا نام اصل او مصطفی بود و سلیمان و سلطان محمد و موسی
و قاسم بعد وفات بایزید پسرش سلطان سلیمان را بروم اتلی برده بسلطنت نشانیدند و سلطان محمد با سبعمایه رفت
و موسی که در خدمت پدر مقید گردیده بود از مجلس امیر تیمور خلاصی جست نفش والد خود را بر سر برده بسلطنت نشست
و سلیمان پادشاه موفور قصد وی کرده و موسی به بلاد فرنگ گریخت و در او در نه کس بسیاری بر سر او جمع آمده بجانب
سلیمان در حرکت بلند و در وقتیکه سلیمان در حمام بود غافل بدان شهر درآمد سلیمان فی الفور از حمام برآمده راه فرار پیش
گرفت قضا را گذر نفس بروی افتاد و مردم آن موضع دیر تعقل آورده سرش نزد موسی آوردند و هفت سال کار و ابود
موسی حبیبی من حبث الاستقلال قائم مقام پدر گردیده ابتدا آن موضع را که در قتل برادرش جرات نموده بودند تعقل
رسانید بعد چندی امر ابلطان محمد پیوسته بدفع او کوشیدند و در سال هشتصد و چهارده موسی بدست او افتاد
محبوس بلکه مقتول گردید چون سلطان محمد برادر خود موسی را بزره گمان که ملقب ترکان کرپش گویند از میان برداشت

برداشت و بادشاه شد در سورسنة قمان و عشره و ثمانه دلتش از سلطنت صیوری گرفته پس خود سلطان مراد را بجای خود
نفاذ غلظت اختیار نمود و باز هوای سلطنت کرد و پسر نیک اختر اصلا مضایقه در آن نه نمود چون در سنه هشتصد و بست
و پنج سلطان محمد فوت کرد و پسرش سلطان مراد فرما بردار گردید و در اربع و خمسين و ثمانه با جمل طبعی در گذشت در
مقامی نظر آمد که در عمر جیل و نه سالگی فوت کرده و مدت سلطنت او سی سال و شش ماه و هشت روز بود بعد از و پسر
سلطان محمد در مجرم سال مذکور بی مزاحمت تغییری بر تخت سلطنت جلوس نمود مرتبه اش از آباء و اجداد در گذشت از جمله
تا بنده اش یکی تنبیه استنبول است که دست تسلط هیچ بادشاهی بدان نرسیده بود و او آن بده را در سال هشتصد و
پنجاه و هفت جبراً و قهراً بگرفت و یکی از فضلا نارنج را بلده طیبه یافته و این فتح بتاریخ بستم جادی الاولی روز سه شنبه
سال هشتصد و پنجاه و هفت که مطابق بست نهم منی ماه انگریزی سنه یک هزار چهار صد و پنجاه و سه عیسوی بود و واقع
شده باید دانست که اصل نام این شهر قسطنطینه است که یکی از قیاصره روم که قسطنطین نام داشت قریب سه صد
سال قمری پیش از هجرت یعنی بتاریخ بست ششم ماه نو مبر سال سه صد و بست و نه عیسوی بنیاد این بلده مظهر اندخته
و بنش قسطنطین بول نهاده اما چون این کلمه از زبان ترکان که محض بی علم بودند جاری نیست استنبول میگفتند
و حال این زبان نام شهر است و بعضی قسطنطینه می نویسند با جمله بعد چند مدت میان سلطان محمد و حسن باشاه که در قی حاد
شده هم بقبال و جدال کشید اگر چه از نو محمد پسر حسن بادشاه ابتدای از منتقلای و برانهم ساخته خاص مراد را که امیر
میزبست بقبل رسانید اما در تاریخ سنه ثمان و سبعین و ثمانه در حدود آذربایجان تلافی فیرغین دست داده است
حسن بادشاه افتاد و زینیل بیک پسرش بقبل آمد عزیزی مفرک الله نصرانیوز را نارنج این فتح یافته و مولانا
عبدالرحمان جامی چند قصیده در مدح سلطان محمد گفته که مطلع یکی از آن قصاید اینست که کسی بر سریر
جاه و جلال چون تو کرد کتاب فضل و کمال و سلطان محمد به نیکی و نیکنامی روزگار بسنگزاید تا در آخر بوم الخمسم
بریح الاول سنه ست و ثمانین و ثمانه در حوالی کل ویری فوت گشت و تاریخ واقعه را بی بوم الخمیس یافته اند پس از
پسرش سلطان بایزید قائم مقام او شد ذکرش بعد ازین خواهد آمد

سلطان جنید اردبیلی

از اولاد شیخ صفی الدین اردبیلی است که ذکرش در اثبتم مرقوم شده بعد وفات پدر خود که شیخ ابراهیم نام داشت
در اردبیل بر سندهایت نشسته بتلقین سالکان طریق معرفت مشغول شده و در اندک روزی از دها هم خاص و عام
شده غلبه سلطان جنید بجای رسید که مرزا جهان شاه که فرمانفرمای عراقین و آذربایجان بود از زوال ملک خود
متوهم گردیده حکم نمود که در اردبیل توطن نماید چنانچه سلطان جنید بجانب دیار بکر نهضت نمود و امیر ابو الفتح حسن بیک
که حاکم دیار بکر بود خواهر خود را که خدیجه نام داشت و در سلک ازدواج او اتمام داده و در فایت عزت و تعظیم بوسه
سلوک نمود و شیخ جنید بعد از چند وقت طایفه از صوفیه را بخود مشغول ساخته جهت امر غزادر سنه هشتصد و شصت
بجانب کربستان در حرکت آمد چون در ولایت سمرقند وانی شده و آن سر راه بروی گرفته
همم تبارع و جدال انجامید چون در میدان صبح سلطنت خاندان صفویه را هنوز معلنی مقدر بود هر آینه بدست شروان
افتاده بقبل رسید و بعد از آن صوفیه دست متابعت بدامن سلطان حیدر که از اولاد سلطان جنید و خواهر زاد

امیر حسن بیگ بود و ده ویرا بر سرند خلافت نشاندند و سلطان حیدر تاجی از سقراط قمر مزی که مثل بر دوازده ترک بود ساخته بر تارک می نهاد و هر که بدست ارادت بومی پوست از جهان جنس افسری بومی میداد و چند هزار کس را از قبایل انراک حیده کلاه سرخی بآنها عطا فرمود و همه را قزلباش ملقب ساخت قزل در ترکی سرخ و باش بمعنی سر آمده چون امیر حسن بیگ بر مرزا جهان شاه و مرزا سلطان ابوسعید ظفر یافت بوسیله عقیدت و اخلاصی که نسبت بدان دو دمان داشت صبیحه صلیبه خود جلیمه بیکمی آغاز داد و در سلک از دواج سلطان حیدر کشید از وی سه پسران حاصل شد که یکی از ان جمله شاه اسمعیل صفوی است که ذکرش بعد ازین مرقوم خواهد گردید و بسبب موصلت امیر حسن بیگ مواد سلطان حیدر روی در ازویا و نهاد همواره بر نسبت والد خود و وفور ثبوت ارباب غرا و جهاد را مطلق نظر میداشت تا در آخر اوقات حیات رایت نهضت بجانب در بند شروان برافراخت و فرخ یسار بن امیر خلیل الله که در ان زمان شروان شاه بود توهم نموده از سلطان یعقوب پسر حسن بیگ که او نیز از سلطان حیدر منوم بود استمداد لشکر نمود و سلطان یعقوب سلیمان بیگ را با چهار هزار سوار با مداد او روان ساخت و در نواحی تر سردان تلاقی فریقین است و از نزدیک بود که شروان شاه از معرکه ستریز غنان بگرداند که از ششست تقدیر تیری عمر فرسا گشاد یافته سبب انقطاع رشته حیات سلطان حیدر گردید و این واقعه در ماه شعبان سنه ^{۹۹۳} هجری بوقوع آمده و سلطان یعقوب پسران او را دستگیر ساخته در قلعه اصطخر محبوس ساخت +

ذکر پادشاهان شروان

خاقان کبیر ملک منوچهر که خاقانی شاه ارجاو بود بکثیر فضیلت و هنر پروری از جمیع پادشاهان شروان امتیاز فرادان داشته و شروان شاه از نسل بهرام جوین است و بهرام بچند پشت بآرد و شیر با بکان میرسد بعد از منوچهر دوازده نفر از اولاد وی در شروان حکومت نموده اند بدین نسق بعد از منوچهر دلش فرخ زاد بر سرند حکومت تکیه زد و چون او فاند که ستاسپ مالک زمام امور مملکت گردید بعد از وی فرامرز بن کتاسپ پای بر تخت حکومت نهاد و پس از وی فرخ زاد بن فرامرز بر سرند حکومت نمود و از عقب او کیتباد بعدل و داد کوشید بعد از وی دلش کاوس مدتها حکومت کرد و در هشتصد و هشتاد و چهار فوت کرد و پس از او پسرش هوشنگ پادشاه شد و در هشتصد و هشتاد و چهار وفات یافت و بعد از فوت هوشنگ لیالت به شیخ ابراهیم بن سلطان محمد رسید او با امیر تیمور معاشر بود و در اکثر معارک همراهی کرده و در هشتصد و هشتاد و هشت وفات یافته سلطان خلیل الله بن شیخ ابراهیم بعد از پدر بر تخت سلطنت جلوس نمود و بحسب اتفاق کلمه سلطان خلیل تایین جلوس است او نیز نسبت پدر عل نموده با اولاد امیر تیمور صداقت ورزید و در تبعیت می کوشید لهذا فراسکندر ترکمان بنابر معاهدت صاحبقران در هشتصد و سی و یک لشکر بشروان کشید و جمیع شهر دانات را تار و بنده تاراج نمود و در هشتصد و سی و دو بهادرانش کیتباد و اسحاق و باشم بر وی خروج کرده خفت فاشش بومی رسانیدند و آخر بمعادنت مرزا شاهرخ سرالیشان را منفع گردانیدند در هشتصد و شصت و سه وفات کرد و شروان شاه المشهور بفرخ یسار بن سلطان خلیل برارث پدر و ارث ملک گشت و شروان شاه ^{۹۹۳} تایین جلوس است در عهد او سلطان ابوسعید از خراسان بقصد تسخیر آذربایجان آمده و قزلباشان قتلان نمود و مادام که شروان شاه طریق معادقت نمی نمود جنود خراسان از مهر خوراک و علف چهار بایه مرفه الحال بودند

و چون بنابر نهدید و دو عید حسن بیگ لوائی مخالفت برافراخت موجب ویرانی آن لشکر گردید و سلطان ابوسعید بقصد کشته
بقتل رسید و چون فرخ یار نسبت بخاندان شیخ صفی عذری و قصدی اندیشیده بود بمکافات آن درنصده و شش
بدست شاه اسمعیل صفوی کشته شد بعد از وی پسرش بهرام بیگ قائم مقام پدر خود گردیده درنصده و هفت فوت
گرد و پس از وی برادرش غازی بیگ که زرغازی بیگی بدو منسوب است دالی شده در سنه ثمان و تسعمه در کشته
بعد از وی شیخ ابراهیم مشهور بشیخ شاه بن فرخ یار و بعد از وی پسرش سلطان خلیل و بعد از وی شاه رخ بن سلطان
فرخ بن شیخ شاه قبای حکومت یکی بعد دیگری پوشیدند و در وقتیکه ملها سپ صفوی فتح شروان را پیش نهادیمت
ساخت شاه رخ بقدم مخالفت پیش آمده در سنه نصد و چهل و پنجم بدست ادا افتاد و آن سلسله منتی گردید.

سلطان بهلول لودی

ابن کالابن ابراهیم خان حاکم ملتان بود و وقتیکه بهلول در شکم مادر بود خانه بر مادرش افتاد و جان داد پدرش بزدوی
شکم زن چاک زده پسر را بر آورده و بهلول نام نهاده بهلول در سنه هشتصد و پنجاه و پنج غایبانه سلطان علاء الدین
این سلطان محمد شاه بادشاه دہلی که در بد او انستقامت داشت بر حرام خان وزیر او که حراست دہلی میکرد و شکو
گشته دہلی را متصرف شد و در سنه هشتصد و پنجاه و شش غلبه و سک بنام خود کرده بتاریخ بست و پنجم ذی حجه تخرت
جلوس نمود بتاریخ جلوس نیست.

تاریخ

شاه بهلول چون تخت نشست	عدل و ساز زیب ملک بست	گفت دل سال صیت با نکست	که بهار جلوس سلطنت است
------------------------	-----------------------	------------------------	------------------------

او را مکرر با سلطان محمود شاه و پسرش محمد شاه شرفی مقاتله و محاربه دست داده و چون لوبت سلطان حسین شرف
پسر محمود شاه رسید تا چند سال با او صلح قرار گرفت باز میان ایشان نزاع قائم گردید و مدتی بین الجانین محاربه بود
اما هر مرتبه سلطان حسین از صیت یافته و سلطان بهلول بعد سلطنت سی و هشت سال و هشت ماه و هشت روز در
سنه هشتصد و نود و چهار مرلین گشته بتاریخ دوم ماه شعبان وفات یافت و پسرش سکندر شاه بر جای
او نشست مفرود و در دہلی متصل درگاه شیخ نصیر الدین محمود چسراغ دہلی واقع است تاریخ وفات سلطان
پس لود نیست.

تاریخ

بهشتقد نو دو چار رفت از عالم	خدا بود که شان جهان کشان بول	ز تیغ ملک شان لود یک دفعه جل	ابو محال شمشیر و خنجر مصقول
------------------------------	------------------------------	------------------------------	-----------------------------

تاریخ تبعیه

شاهنشاه عالم شه بهلول که دیدی	افتاده و لطراف جہان جلائی	در خلند و گفت مرو شرافت	قصه سفر عالم ارواح رسالت
-------------------------------	---------------------------	-------------------------	--------------------------

خواجہ حمید اللہ احترام نقشند

در زمان سلطان ابوسعید مرزا و عمر شیخ مرزا در حیات بوده و آن هر دو بادشاهان ارادت و اخلاص اعتقاد و بنا زنند
بسیاری با او داشتند و مولوی جامی که یکی از مردیان او بود در نسخه یوسف زلیخا او را یاد کرده است چون فقر اندر
قبای شاهی آمد به تدبیر عبید اللہ آمد و وفات خواجہ موصوف در سمرقند بسال هشتصد نو و دوشش هجری

روی داد و امیر علی شیر که وزیر سلطان حسین مرزا بود تاریخ را خلد برین یافته با کتب خود و در سال اول این شهرت و در نیمه شود و آن مستحق

تاریخ

نظر فیض و فضل و طاعت الله	خواجہ حق نما عبید الله	عزت و دربان ابرار است	سیرت خاندان احرار است
از وجودش زمانه پر حضور بود	کنند بنیاد دین از نو بود	از زمان سرورش حق بشنود	سال مولود آن خدا این حضور
شب شب که خواجہ فضل نود	سلخ ماه برج الاول بود	سال انقش بگو بلا شباه	خواجہ عابدان عبید الله
	در سمرقند مرقدش میدان	بر سرورش سندی میدان	

مرزا عمر شیخ

ابن سلطان ابوسعید مرزا از اولاد امیر تیمور صاحبقران است در سنه هشتصد و شصت و سمرقند متولد شده پدرش سلطان ابوسعید نسبت بفرزندانش دیگر ایشان را دوست نرسمداشتند و از فرط توجه در نگاهداشت ملک مورد فی ولایت اند جان و آن قواح را با ایشان داده بودند و ایشان انولایت را که حدود منگستان بود نوعی ضبط فرمود که لشکر بیکانه مجال عبور بان ندید و نبود بلکه ایشان همواره با سکاکی پونس خان تاخت می آورد بعد از وفات پدر در سنه هشتصد و هفتاد و سه با تاق امراد اعیان مملکت بر سر بر فرمانروای فرغانه که اند جان پای تخت و یکی از شهرهای آنجا است شکر شده و ام بصحبت و رویشان خدا شناس متوجه بود علی الخصوص خواجہ ناصر الدین عبید الله احرار نهایت اخلاص و نیازمندی داشتند و اخیکت پای تخت مرزا عمر شیخ بوده و آن بر جری عظیم واقع شده بحسب تقدیر بر رز و در شب چهارم رمضان سال هشتصد و نود و نه بحالی کبوتر خانه که بر یکی از عمارات بود شسته تماشا می گوئند آن متوجه بودند یکی از خدمتکاران از ستن جر ضرر داده شده بمیرزا لاکابی داد مرزا بر خاسته یک پای در کفش آورده بود که آن جراتیم جدا شد و آن بادشاه با وج علوی شتا فتنه من شرفیش بسی و نه سال رسیده بود و ایام سلطنت نسبت و شش سال و دو ماه بود ایشان سه پسران و پنج دختران داشتند بزرگترین پسران باعتبار صورت و منته ظمیر الدین محمد پادشاه بود و دوم مرزا جمالگیر و سوم مرزا ناصر +

مولانا نور الدین اعلم الرحمان مشهور بمولوی جامی

لیس هفت اقلیم مرقوم است که لغات فغانی و کمالش مانند فروغ اقباب موز را بر صحرای سکون بود صاحب شجاعت آورده که جد ایشان مولانا شمس الدین محمد دشتی بوده منسوب بحکم دشت اصفهان که بنابر نواب زمان از وطن بر آمده بنجرانسان افتاده و در قصبه جام توطن گزیده بود و والد او مولانا نظام الدین احمد دشتی نام داشت و جامی در جام در است و سوم شعبان سنه هشتصد و هفتاد متولد گشته و بدان سبب جامی فخلص فرموده و در دار السلطنت بهرات سکون گزیده مولود جام و دوم قلم + جرعه جام شیخ سلامی است + لاجرم در جریده اشعار + بدو معنی تخلص جامی است + در عنفوان شباب تحصیل علوم نموده سرآمد اقران گردید و در عهد سلطان ابوسعید بخدا شناسی و خدا پرستی شهرت یافته قبول خاص عام گشت و در عهد سلطان حسین بایقرا بیشتر از پیشتر قبول یافت و امیر علی شیر غاشیه انقاد او برادرش جامی داشت و جامی بخد مت خواجہ عبید الله احرار اخلاص و اتحاد بسیار داشت و از خطای مولانا می کا شغری بود و نالیفات او بسیار است از جمله تصنیفات او یکی نسخه یوسف زلیخا است که در سنه هشتصد و هشتاد و نه هجری با تمام رسانیده

در آنوقت عمرش هفتاد و سه سال بود چنانچه ميگويد **س** مرا هفتاد و سه سال و تراهفت و نه تراي ايد اقبال و مراد رفت به
و تاريخ اختتام کتاب مذکور را انجمن گفته به

تاريخ كتاب يوسف زليخا

فلم جي اين جنس فاخر | رسانيد آخرين سالي باخر | که باشد بعد از ان سال مجدد | نهم سال از نهم عشر از نهم صد
از آخر عصره فقط مذکور تا اين سال برمي آيد يعني نهم سال از نهم عشر سال باشد و نه شد و نهم صد سال باشد و شصت و شصت و شصت
بشصد و شصت و نه شد فقط و جامي بسن باشد و يك الگي اردو جمعيه بيجم محرم سال بشصد و نود و هشت يا که بشصد
نود و نه هجري از اين جهان قاني بعالم باقي انتقال نموده و مولانا عبد الغفور لاري مدت حيات وي را از حروف کاس
که ميگفته جام هست استخراج کرده و اين تاريخ در دفاتر او از مولف اين اوراق هست

تاريخ از مولف

جامي آن استاد فصل هفتم | رفت از مکتب جهان بجهان | طغلي جنت حرف تاريخش | گفتش صادر و ضابطه و ظاهر و خوار
۸۹۹

تاريخ از فخر الواصلين

افصح بي نظر جامي بود | لمالات علم ناسم بود | بمقتضيف آن معلى شان | عدد جام شد رقم بر خوان
شب آيينه بود نوز و هسم | بشان ريب از بر مع دوم | که زدنيا گذشت عارف تو | جانب استمان مغبث طبق
با نغم گفت سال رحلت او | جاي جامي بهشت عدن بگو | جاي جامي بهشت عدن بگو

۸۹۹ و اين دو تاريخ از تواريخ سرآت جهان نمائنده شده به

تاريخ

جامي که بود بلبل جنت شير شد | في روضه کثره ازها الشما | کلک فضا نوشت روان بر در | تاريخ و من و فعل و کان ايشا
۸۹۹

ايضا

قطب آقان حضرت جامي | کان في يعلته الورا لورا | کرد رحلت زده شير تاريخ | هزدهم روز ماه عا شورا
۸۹۹

پهلوان محمد مشهدي

از لودار اعصار و سربل پهلوانان روزگار بوده و معاصر سلطان حسين مرزا و امير علي شير بود در سنه تسع و تسعين و
ثمانه در بهرات در گذشت و چونکه مولوي جامي يك سال پيش از وفات کرده چنانچه امير علي شير در تاريخ و دفاتر
اين قطعه گفته و اين تاريخ با سلوب غرائب واقع شده که بيک عبارت تاريخ فوت و دو کس ظاهر شده شود
و لفظ محذومي در اينجا اشاره بر مولوي جامي است به

تاريخ

محمد پهلوان هفت کشور | که در بهر شش بنواقران | سر و حلقه اهل طريقت | که رفت از قيد گيتي فلان ليال
ز بعد قطب عالم عارف جام | که او محذوم دوران بود في قال | بسن سالي سوي جنت خرميد | از اين ديرينه دو مختلف حال
اگر برسد کسی تاريخ و شش | بگوئيش بعد محذومي بيکسال

۸۹۸ از اين تاريخ صاف ظاهر است که سال وفات مولوي عبد الرحمان جامي سنه بشصد و نود و هشت است

پس بیست و یک سال که یک عدد زیاده نوشته اند شاید که درست نباشد + + + +

در کسب سلاطین گجرات

ولایت گجرات از زمان دولت سلطان علاء الدین محمد بناینگام غلبه امیر تیمور گورکان بنصرت بادشاهان دہلی بوده بعد از آن حکام اندک بسبب ضعف سلطنت سرانطاعت پیچیده خود بادشاه شدند و اول ایشان ظفر خان بن وجیه الملک است که در زمان ناصر الدین محمود بن محمد شاه بن فیروز شاه باریک بادشاه دہلی بحکومت گجرات امتیاز حاصل نموده در سنه هشتصد و شش هجری پسرش ناتار خان پدر خود را بی اختیار کرده حاکم گجرات شد و خطبه بنام خویش کرده خود را محمد شاه نامید و بعد از چند سال سموم گردید بعد فوٹش پدرش ظفر خان در سنه هشتصد و دوه هجری علم شاهی افراشته که خطبه بنام خود کرده لقب خود مظفر شاه نهاده بر تخت شاهی نشست الغرض ابتدای سلطنت گجرات از همین وقت باشد در ماه رمضان سنه هشتصد و سیزده سلطان احمد شاه بنیره مظفر شاه جد خود را سموم ساخته بر سر برادرانندی نشست و در همین سال بنیاد شهر احمد آباد گجرات نهاد چنانچه تاریخ بنامی آن که باخیر است سابق ازین مرقوم گردیده و سلطان مظفر شاه و احمد شاه هر دو معاصر سلطان هوتنگ بادشاه مالوه بودند و با او جنگ داشتند و سلطان احمد شاه و دو سال و شش ماه ولست و دو روز حکومت نموده چهارم ربیع الثانی سنه هشتصد و چهل و شش هجری درگذشت بعد از وی پسرش محمد شاه سنه شاهی را رونق بخشید در ایام او شیخ احمد که شوکی از اولیای رزگار بود فوت کرد و سلطان محمد روضه عالی بر تبتش تعمیر ساختن فرمود و محمد شاه بعد حکومت هشت سال نه ماه و چند روز بتاریخ بسم محمد سنه هشتصد و پنجاه و پنج این جهان فانی را پدر و دود نمود بعد از وی پسرش جلال خان خود را لقب سلطان قطب الدین ساخته قدم بر سیر شاهی نهاد در ایام او شیخ برهان الدین قطب عالم غره دی جبه سنه هشتصد و پنجاه و شش در گجرات فوت کرد و سلطان قطب الدین بعد از حکومت هشت سال و شش ماه و شانزده روز بتاریخ ششم رجب سنه هشتصد و شصت و سه درگذشت پس از وی سلطان داؤد یکا سلطنت نموده معزول شد و امر سلطان محمود بیکه را بتاریخ دوازدهم شعبان سنه مذکور بر تخت شاهی نشاندند در زمان او حضرت شاه عالم که یک از اولیای وقت بود در سنه هشتصد و هشتاد و شش فوت کرد و مقبره او در رسول آباد گجرات است و محمود شاه در دوازده کر دہی احمد آباد شهری بنا نهاده محمود آباد نام کرد و بعد سلطنت پنجاه و چهار سال بتاریخ سوم رمضان سنه نهصد و هفتہ هجری درگذشت و در سر کج گجرات مدفون گردید فقط

مات دهم از سال نهصد و یک لغایت سنه یکم از هجری

در ابتدای مات دهم سلطان بایزید ابلدرم در روم و مرزا سلطان حسین در خراسان و شیروان شاه المشهور بفرخ یسار در شیروان و سلطان سکندر شاه بن سلطان بطلول در هند و سلطان محمود شاه بهمنی در دکن و سلطان غیاث الدین خلجی در مالوه و سلطان محمود بیکه در گجرات فرمانروای بنمودند و صاحب خطبه و سکه بودند +

تاریخ سبیل

از عظم مشایخ هند بود و پدر شیخ عبدالقادر دہلوی که لوگ شاه نام داشت یکی از مریدان اوست این تاریخ که جمیع اوست در وفات اوست

تاریخ

۹۰۱ کمال الدین شایخ سیو که آمد جنب فزود چالش زردی نمید تاریخ فوشش شود حاصل زنام و کتایش
اگر چه بولف را از سال فوشش شبیه است اما ازین تاریخ چنان استفاد میکرد که او در سنه نصد و یک هجری فوت کرده
یعنی اگر از عدد حروف شایخ عدد حروف و دور کرده شود تاریخ بر آید +

امیر کمال الدین محمودی

روز شنبه شانزدهم رمضان سال نصد و چهار هجری فوت کرده امیر سلطان ابراهیم اینی تاریخ چنین یافته +

تاریخ

۹۰۲ آن پیر که شرمش او را از عین شود بود مشهود از عین شود بود مشهود
شده سوی جان گشت تاریخ مشهود بود در حقیقت زو نسبت هر دو کون مقصود

امیر کمال الدین حسین

در ایام دولت سلطان یعقوب بن حسن بیگ از طبس با در بایجان شناسانده و چند گاه در ظل تربیت آن بادشاه
گذرانیده چون در سنه نصد و چهار هجری آمد ابو الغازی سلطان حسین مرزا صدارت پرسیدن و مهم او و خایان
را برای صواب نمایش تفویض او نمود مولانا فصیح الدین تاریخ صدارت او نظم فرمود +

تاریخ

۹۰۳ ای آنکه زیاده شد ز توفد فرزند او را در ج صدارت به در فرزند ای صدارت صاحب عالی قدر تاریخ صدارت او شد صدارت فرزند

مولانا حسین واعظ

صاحب نفس حسینی است هم عصر ملا عبدالرحمان جامی بوده در سنه نصد و ده هجری فوت کرده +

تاریخ از مخبر المومنین

۹۱۰ مع و قیام مولانا حسینی کاشف آنکه گنج معرفت در مخزن لمانا دبش و اقبه بر سر عرش شرف گفتش تاریخ فوت حیات او به
گفت چون شد بعد ازین بر سر عرش نظام ازین تاریخ بیکو منبر عرش باو

امیر نظام الدین علی شیر

متخلص به لوامی خلف صدق کجکینه بهادر است و کجکینه بهادر در زمان سلطان ابوسعید از مقربان درگاه او بود و
جدادش مبر ابوسعید و در سلک اعظم امرای بالیقرامرزاجه سلطان حسین مرزا منتظم و امیر علی شیر وزیر
مرزا سلطان حسین بادشاه خراسان بوده که هیچ کس را آن پایه و منزلت نبود علما و مورخان تالیف بسیار
بنام او نوشته اند منقول است که میرزا بر عدم توجه بجانب نابل به عنیت اشتها یافته بود و مولانا بنای قصیده در
مدح او گفته صله چنانکه مطبوع او بود و در رسید بنار علیه آن قصیده را با اسم سلطان احمد میرزای قوم سلطان حسین
مرزا کرده بدو گذرانید این معنی میسوع میر شده نسبت بملابنای در مقام کلفت شد مولانا جهت تلانی این قطعه
را نوشته بهلاز شمش فرستاد قطعه دختر آنکه که فکر مند به هر کی را بشوهری دادم + آنکه کاین نهاد معنی بود +

در گرفتیم به یگیری دادم. امیر علی شیر بیشتر از بیشتر بنحیده پروانه قتلش از باد ماه حاصل ساخت و مولانا جلانوده بطرف
 مادر العنبر رفت ولادت او در سنه هشتصد و چهل و چهار و وفات او در مسیح یکشنبه یازدهم جمادی الاول سنه
 نهصد و شش بود یکی از فضلای تاریخ و فاشش در سلک نظم آورده.

تاریخ

آن میر بلند فاروانی رتب | چون کرد ازین جان بخت حلت | از سال وفات بجای او رسیدیم | داوند جواب من که جنت جنت
 و مولانا صاحب دارا قصیده در مرثیه او گفته که از مصرعه اول هر بیت تاریخ ولادت و از مصرعه دیگر تاریخ وفات
 می آید این چند بیت از آن است.

تاریخ

اگر نکند سواد ویر بپایان کرد ۸۲۲ هـ | اهل ملک جهان را باز بر آرد | اگر که گاه از جفا بران آمد | اگر که کینه بملک مسلمان کرد
 کرده بر جان کین نهاده دامن ۸۲۲ هـ | هر زمان کینه جوئی صید صیدان کرده

شیخ سما الدین

در سیر العارفین مرقوم است که او از جمله شایخان عظام بوده و از روی علم ظاهر و باطن آثار جنید و بایزید در اطوارش بود
 مواصر سلطان بهلول لودی بوده و برادر حقینی ایشان شیخ اسحاق نام داشت وفات او در بقعه هم ماه جمادی الاول
 شاید که در سنه نهصد و هفت واقع شده و دفن او بالای حوض شمس در دلی واقع است و این تاریخ در وفات او
 در سیر العارفین مرقوم است.

تاریخ

مرشدی اندک شاه سما الدین ۸۲۲ هـ | بر سر عرش آمد کام او | هشت خلد آمد بنام او اگر بر سر کی | سال تاریخش که هشت آمده بنام او
 یعنی عدد عبارت هشت را که بقصد پنج میشود با عدد اسم او سما الدین که دو صد و دو میشود یکجا کرده آید
 تاریخ فوت بر آید.

مولانا عبد الجلیل

از افاضل بهرات بود در سنه نهصد و یازده در آنجا فوت کرد و تاریخ وفاتش امینی گفته

تاریخ

۹۱۱ هـ | فوسل از آن سیر دانش کش بود جو ابر سیه اتفاق | تاریخ وفات او خبر نگفت | علامه بی مثال آفتاب
 سلطان محمود مرزا بن یونس خان | بعد از رحلت پدر در سنه نهصد و دو دلی سفلستان شد و آخر بدست شاهی یک خان گرفتار گشته برب و دیار
 خجند قتل رسید و لب در بای خجند تاریخ این واقع است قتلش شاید که در سنه نهصد و چهارده وقوع یافته
 در مسجد موطعه

حد خلاصه التواریخ مرقوم است که این مسجد تعمیر کرده میان بهونه است و میان بهونه از سادات عظام و وزرای که کم سکند
 لودی بود گویند که میان بهونه نوعی دانش و فراست داشت که روزی سلطان سکندر دانه غله موطعه که در

سجده جامع دلی بنظرش در آمده بود و بدو داشته بدست میان بودند و او کور نشات بجا آورده بقضای فکریت بلند بخاطر آورد که چون این داده سعادت دست بکس بادشاه یافته فکری باید کرد که حیات ابدی پابد آنرا در باغچه شمس خود داشته مراسم خرم و احتیاط در پرورش آن بکار برد از و چند خوشه بر آمد چون نخسته زیاده از دو صد دان بهم رسید همچنین چند سال علی التواتر کاشته حاصلات آن سال بهال بهم رسانیده مبلغ فراوان پیدا کرد و از آن مبلغها در شهر و ده مسجدی بعمارت متین احداث نموده حقیقت آن دانه و احداث مسجد بعرض بادشاه رسانید سلطان بقتل و دانش او آفرین کرده ببنایات بادشاهانه و افزایش موجب سرفراز گردانید و آن مسجد باسم مسجد موده موسوم گشت و تا حال در دست قائم است و بهمان نام شهرت دارد اما زمین آن نواحی اندرون مسجد مذکور خانه خفته اند و در اینجا می مانند این مسجد شاید که چند سال بعد از سال تصد احداث یافته بود گویند که چون سلطان سکندر نوجوان بود کاری که پسندیده خردوان و لائق بادشاهان نباشد بی مشورت در زامی نمود چنانچه انجمن وزیر صاحب تدبیر را بدون وقوع هیچ نقض عقید ساخت و غیر از جرمی که از قتل لازم آمد آن بگناه را بقتل رسانید اما در تاریخ فرشته مرقوم است که پسر بادشاه یعنی سلطان ابراهیم حسین در زمان خود میان بهونه راهبره دیگر مجربان که در قید بودند بمقتل ساخت.

ابوالغازی سلطان حسین مرزا

ابن مرزا منصور بن بابا قهرابن مرزا عمر شیخ بن امیرنور صاحبقران است چون سلطان ابوسعید مرزا در سنه هشتصد و نجاه و سه هجری بدست حسن بیگ افتاده بقتل رسید بهرات و غیره بدست سلطان حسین افتاد و در دهم ماه رمضان سنه ثلاث و سبعین و ثمانمائه در دار السلطنه بهرات بر تخت شاهی نشست و بعد گشتن مرزایا و گار محمد بر تمامی ملک خراسان ستولی گشت و امیر نظام الدین علی شیر وزیر او بود و سلطان حسین مرزا در بهرات مکانی نموده که آن را تخت سفر گویند و حالا هم موجود است هنگام احداث آن مکان مرزا حکم کرده بود که هر که شراب خورد سزا از همین باشد که او را بتخت سفر بکار آوردن سنگ و خشت مشغول سازند چنانچه ازین بیت مستفاد میگردد که هر که با لاله رخا باده گلزنک کشد. حکم مرزا است که بر تخت سفر سنگ کشد. و مولانا عبدالرحمان جامی که در زمان او بود نسخه بوسی زنجار بنام او نظم نموده چنانچه گفته است درین عین آنکه چون انسان عین است. جهان فردی سلطان حسین است. و وفات سلطان حسین مرزا در ماه محرم سنه نهصد و دوازده هجری بو قوع آمده و در طبقه اکبری مرقوم است که در سنه نهصد و یازده بتاریخ شانزدهم ذی الحجه فوت کرده مدت عمر او هفتاد و سه سال و مدت حکومت سی و هشت سال و چهار ماه بود و در بهرات مدفون است بعد از وی فرزندان او بدیع الزمان مرزا و مظفر حسین مرزا با اتفاق بر تخت نشستند مولوی جامی در صفت مظفر حسین در کتاب مسطور این بیت درمما گفته است درین میدان که بادا خالی از درد. فلک طاس نمی را پر فرج کرد. بعد از آنکه شاه یک ماورالنهر را مسخر ساخت عزم تسخیر ممالک خراسان نمود و در سنه نهصد و سیزده بهرات آمد و این هر دو مرزایان که شب و روز بخمر شراب خورن کاری دیگرند باشند از خواب غفلت بیدار شده صف آرائی نمودند محارب صعب روی نمود و شکست بر لشکر مرزایان افتاد و مظفر حسین که در نخله لطف قند بار رفت و در اینجا کشته شد بدیع الزمان مرزا بطرف روم فرار نمود.

در مرآت جهان نام قوم است که چون در سنا حدی و تسماة مرزای کجک که خواهرزاده سلطان حسین بود از سفر حجاز مراجعت نمود از جمله منوفات که بر سیل پیش برزگذا رانید بقیة شتر مرغی بود چون بعد انقضای دو سال خواست که آنان بقیة کانک که بختیبر تریب نماید هرگاه آزاد و پاره نمودند از میان آن بقیة بچه زنده بیرون خرامید +

سلطان سکندر شاه لودی عرف نظام خان

دراة جمادی الاول سنه هشتصد و بیست و نه هجری از شکم بنا دختر زگر که مشهور به بی بی سناری بود تولد پذیرفته بعد وفات پدر خود یعنی سلطان بهلول لودی در ماه شعبان سنه هشتصد و نود و چهار هجری در دہلی بر تخت سلطنت نشست نام اصلی او که نظام خان بود به علاء الدین سکندر شاه ملقب ساخت و بر طریق پدر رعایت دین و ملت بر جمیع امور مقدم میداد در عهد او خلق آسوده و نام ظلم و تعدی نمانده و در محالک دی رواج اسلام بغایتی رسید که رسم کافر می مضاعف گشت و معبد های هندوان خراب شد و در شهر نشان کفر مانند چنانچه دران دیار کاروان ساری ساخته بخار و قصاب و طبایخ تعیین نمود اگر بندوقی اینجا غسل کردی دموی سروریش ترا شبیدی از دی گنا بگاران میگرفتند و دوزی هندوی در باب غسل دموی سر ترا شنیدن مدد خواست مسلمان گفت صریحا دشوار است اگر خواهی حکمتی کنم بند و قبول نمود پس آن مسلمان او را برهنه ساخت و دستهای دی پس پست بر لبست و چایک زنان او را بر دریا آورد و حجام را طلبیده آشته گفت سروریش این بد بخت را تراش حجام موی سروریش او را تراشید و بهمان طریق بسته در سن در گردان انداخته در دریا غوطه دهانید بدن روشن غسل میسر شد اول اوست که بلند آگره را که در تخت بیانه بود و در زمان اسلام کاهی تخت نشین نشده بود در سنه تسع و تسماة پای تخت ساخته حصار ساری را که بدلی شهرت یافته بود ترک داد و او نیز مانند پدر با سلطان حسین شرفی و سلطان علاء الدین بادشاه بنگاله جنگها داشت در عهد او در سنه احدی و عشر و تسماة روز یکشنبه سوم ماه صفر در اکثر بلاد هندوستان مخصوص در بلده آگره زلزله عظیم شد چنانکه کوه ها بلرزید و رآمد و عمارات عالی محکم از هم ریخت زنده باقیامت پنداشتند و مرده ها حشر انگاشتند چنانچه ازین تاریخ مستفاد میگردد +

تاریخ

در سنه ۹۱۱ در سنه ۸۱۱ عشر از زلزله اگر دید سواد آگره چون مر حله با آنکه بنا باش همه محکم بود از زلزله عالیها سافلها در آئین اکبری مرقوم است که کبیر جولد که مشهور در هندوان است در زمان او بود و قبرش در رتن پور است و سلطان سکندر در بلده آگره بتاریخ هفتم ماه ذی قعد در روز یکشنبه سال نهصد و پانزده هجری فوت کرده است سلطنت او بیست و یک سال و چند ماه بود و تاریخ وفاتش نیست +

تاریخ

چون حضرت عالم نظام خان سلطان از جهان بجا مانده از او در سنه ۹۱۵ جهان بنده چشم هرگز از مرگش از حال عالم گفتاوش تاری شد سلطان بایرید این سلطان محمد بن سلطان مراد بادشاه روم بعد وفات سلطان محمد که پدر او بود در روز سه شنبه نوزدهم شهر ربیع الاول سنه هشتصد و هشتاد و شش در روم بر تخت سلطنت

سلطنت نشست و در امر سلطنت صاحب اقتدار گشته و لایبش از پیش مفتوح ساخت خصمه و لایت حصارالدی که از قضا
ولایت فرنگ است و مولانا عبد الرحمن جانی سلسله الذب را با هم او کرده چنانچه ازین چند بیت ظاهر میشود و از بدایع آنکه
مصره آخر از روی حبس موافق سال جلوس است +

تاریخ

کاش نوشیروان کنون بودی	عاشق بیشتر فتنه رنج بی	تازد بوی عدل شرمند	خسروی ارم را شدمی منده
مبطل الفتنه واسطه سلطان	بایزید ابله درم شسته دوران		

۸۸۵

و سلطان بایزید را پس از آن بود که سلطان احمد و سلطان توخت و سلطان سلیم و سلطان بایزید بتاریخ سته ثمان
و عشر و سمانه وفات یافت و پیش سلطان سلیم بجای او نشست +

میراقصیل خواب بین

پس بر سلطان علی خواب بین است گویند که این هر دو عزیزان هر که خواب بینند بخواب و بیداری بنابران خواب بین مشهور
شدند و سلطان حسین مرزا نسبت بر میر سلطان علی اتفاقات و مرانی بسیار میفرمود و در سینه نمصد و لبست و یک
درگزشت تاریخ وفات او انیت +

تاریخ

سید عالی نسب سلطان علی	آنکه می گفتش خم در اهل یقین	بر ارجون خواب بینی شیده بود	سال فوت او ست بیخوابی
------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------

۹۲۱

تاریخ حوض چار سوه

که حسن خان شالمو در شهر هرات در سینه نمصد و لبست و پنج تاجی اهدا نموده و بران گنبدی عالی ساخته و نام آن محضر
چار سوه ساده +

تاریخ

زنگین بنای ملک بهری بر که
دهرات راهری بنیاد گنبد چنانچه ازین رباعی مستفاد میگردد +

۹۲۵

رباعی

نمراپ نهاد و است بهری بنیاد	کتاب برو بنای دیگر بنیاد	بمن پس از آن عارفی دیگر کرد	اسکندر روحی از همه داد برادر
-----------------------------	--------------------------	-----------------------------	------------------------------

بیت

اگر کسی پرسد ز تو از شدت این که
اگر جوابی راست خواهی گفت ای کوثر

خواجه صفی ولد خواجه نعمت الله

چون پیش چند گاه بوزارت سلطان ابوسعید قیام نمود و چندی در سایه تربیت نظام الدین علی شیر بر برده و گاه
همت بر ملازمت بدیع الزمان مرزای گشت بنابران صفتی تخلص کرده در شاعری مرتبه اعلی و در فضیلت درجه
اولی داشت دیوان غزل او امر و مزمار اول است بتاریخ شانزدهم شعبان شاید که در سینه نمصد و لبست و شش
هجری ازین عالم رحلت نمود و مزارش در هرات است امیر سلطان ابراهیم این بنیاد تاریخ فوت او را چنین
گفته است +

تاریخ

چون امینی آن چشم خرد را مردم | و را بر اجل گشت نشان چو نغم | پرسید دل از سن که چه آید تا اینجا | گفتم زهرات آمده روز دوم

سلطان سلیم بن سلطان بایزید باو شاه روم

ولادتش در سنه هشتصد و هفتاد و هفت هجری بوده و بعد مغلوب و ستم و سختی پدر خود را در یحیی هم صفر سنه نهصد و یکصد و در روم بر او رنگ فرمانروای برآمد بعد از جلوس متوجه پرسا گردید و هشت نفر از برادران خود را که در اینجا بودند بدست آورده بقتل رسانید و از اینجا متوجه منیا گردید برادرش قورخنت از وصول او خبردار شده و یکی از جبال گزینان و آخر ظاهر گشته بقتل رسید و سلطان احمد نیز که برادر خود را و بود بعد چندی مقتول گردید چون از دفع اقربا باز پرداخت لشکری باو در بایجان کشید چون خسرو ایران شاه اسماعیل ماضی که اول بادشاه از سلاطین صفویست در بیدمان از آمدن او امنای یافت باد و از ده هزار سوار عنان بجانب او کشید و در اوایل رجب سنه عشرين و تسعمائه در بستان فرسنگی بنیر نیز موضع چالداران تقارب فریقین دست داده قتال صعب رونمود و کس بسیاری از سپاه ایران بترحم تلفنگ و دشمنان نیز شک گشته گردید و سلطان سلیم به تبریز آمده هشت روز در آن شهر توقف نمود و در آخر ماه طبل کوچ زده بصوب روم در حرکت آمد و در سنه احدى و عشرين و تسعمائه قلعو کاخ را از تصرف گماشتگان شاه اسماعیل بیرون آورد و در سنه اثنی و عشرين و تسعمائه با سلطان قانصو غوری صف جلال و قتال آراسته و کلاست معروض نام را تسخیر نمود و عرب و دیگر بسیار ملکها را فتح کرده پس از سلطنت هشت سال و هشت ماه و هشت روز در شب جمعه ششم شوال سنه ست و عشرين و تسعمائه بادل چرست و دست نئی بوادی خاموشان منزل گیرند بعد از وی پسرش سلطان سلیمان بجای او نشست و قریب چهل و هشت سال بادشاهی نمود.

مولانا عبد اللہ ہاشمی

خواهرزاده مولانا عبد الرحمن جامی است و مولد او جامست زبده شعرا و افصح فصحا بود و نظم مثنوی از سایر شاعران عصر کوی نمونین را برده از تصنیفات او ست خسرو و شیرین و هفت منظر و لیلی و چمن و تیمور نامه در سنه نهصد و بیست و هفت فوت کرده و در قصیده خبر مرده نمون است تاریخ وفاتش را عزیزی جامی ثانی چپسند یافته و دیگری چنین گفته

تاریخ ۹۲۴ ۹۲۵

تاریخ فوت او طلبیدم عقل | از شاعر شہان شد شاعران طلب

میر عیاش الدین محمد ابن امیر یوسف

از افاضل سلطنت کرام بود چون آفتاب اقبال شاه اسماعیل صفوی از افاق ہرات طالع گشت سخت زمام قضایای شریعہ تمام ممالک خراسان را در قبضہ افتد و وی نهاد و پس از آن امارت بر منصب عداوت افزوده صاحب طبل و علم دخیل و چشمش گردانید امیر خان که حاکم خراسان بود جد برده او را روز چهارشنبه ششم رجب سنه نهصد و بیست و هفت هجری بقتل رسانید گویند که در آن محل قطعه گفته نزد امیر مذکور فرستاد و این یک بیت لاذن جمله است
بنای ارجہ مرا سکنشی و لیک بر من | کہ عاقبت چه کند باز خون حق من + خواہد فبا و الدین مریم این میگاہ در تاریخ فوت او گفته

که او را پیشک از یک و محمد خان شیبانی و غلامی یک نان نیز بخواند رفت و بر خراسان مستوی گشت تاریخ کن در عبارت
 فتح شاه دین پناه یافتند و چون شانه خان در معرکه کشته شد شاه جمعیل فرمود تا کاسه سر او را در طلا گرفتند و در آن
 شراب خورند چنانچه مرزا قاسم کوه بادی در میان در مدح حشاه گلستانه هوشش خردی کرد در دست
 که بزم چو نوشاه را ساغر است بدستول است که چون خواجگمال الدین محمود که وزیر شیبان خان بود در دایره خود سیر شد
 در وقتیکه آن کاسه زنده بود را شهباز بدست گرفته باده شمرت ازان می نوشیدند خواجگمال در مقابل شاه در صفت گرفتاران
 استاده بود شاه باو خطاب فرموده گفت که خواجگمال این سر را می شناسی سر پادشاه نیست گفت سبحان الله
 چه حاجت دولتی بود که هنوز دولت در دانی است که باین حال بردست چون تو صاحب بودنی هست که در بدم ادلان
 باده نشادی نوشی این نکته موجب انبساط خاطر شرف گشته خواجگمال را منظور نظر التفات گردانید و بفرمانت خراسان
 بدستور سفر و مرز را رساخت در بانی که در جمیع شعری هرات بانام بود فتوحات تو ثان ایشان را بنظم آورده و این
 است و تاریخ فتح خراسان گفته

تاریخ

بود تاریخ قتل از یک و فتح خراسان	امیر المومنین علی ابن ابیطالب ۹۱۸
----------------------------------	-----------------------------------

دشاه جمعیل در سنه هجری و سبب با سلطان سلیم پادشاه روم مصاف داده غرض که ادستد احدی و همسین تا سینه
 دشمنان تسخیر اوقات خود را بعیش و عشرت گذرانیده در آخر عمر بحسب شکار اسب بجانب شهر وان بیل نمود و بعد از
 مراجعت بیمار شده در صباح دوشنبه نوزدهم رجب سنه ثلثین و تسعماء بجهان جاده وان شتافت فحش ادرا
 در اردبیل برده دفن نمودند از عبارت طاب مضجع و سنه دین تاریخ وفات او استخراج می یابد یکی از فضلا در
 تاریخ فوت او گفته

تاریخ

شاه و شاه و شاه باقتدای شمشیر	ابراهیم بن علی بن ابی طالب ۹۲۰
-------------------------------	--------------------------------

تاریخ دیگر

شاه گردان پناه جمعیل | آنکه چون مهر در نقاب شدند | از جهان بگذشت تاریخ | سایه تاریخ آفتاب شده
 مدت سی و هشت سال عمر داشت دولت و چهار سال بدولت گذرانید بعد از وی پسرش شاه طهاسب صفوی بر تخت
 حکومت نشست و پنجاه و سه سال پادشاهی نمود و برادرش بهرام مرزاد الفاس مرزاد سام مرزاد لوند

سلطان ابراهیم حسین لودی

پسر سکنر شاه لودی است بعد وفات پدر در آذر سال نهصد و پانزده هجری در دار السلطنت آگره بر تخت نشست
 و این قطعه در تاریخ جلوس اوست

تاریخ

چون فرد دولت از سر ابراهیم | گردید چو خیر و سعادت نمود | سال تاریخ هجری و ساعیت | اذنت گفتا که تاج دولت نمود
 و سلطان ابراهیم بر اکثر ممالک هندوستان فرمانروایی میکرد و نا آنکه محمد بابر شاه از او امیر محمود صاحبقران از ولایت آفاده

و تاج پانچ ہفتہ و بقول ہشتیم ماہ رجب روز جمعہ سنہ ہندسی و دو ہجری در میدان پانی پت با او محاربہ نمودہ اوراکشتہ بادشاہ ہندوستان گشت ازان پس سلطنت ہندوستان ار طبقہ افغانان بدردمان تیموریہ انتقال یافت تارینجہای این معاملہ در زیر حالات محمد بابر شاہ ثبت خواہد گردید اما بطریق نہرست تارینجہ کہ شخصہ از قوم بقال و رانوقت بزبان ہندی گفتہ اینجا نوشتہ سے شود +

تاریخ بزرگان ہندی

۹۳۲

نوسی او پرتیسا بتا | پانی پت میں بہارہ دیب | انھوں جب بارسکر وارا | بابر جب براہیم ہارا |
و غزنی در تارینجہ قتل او ابراہیم لودی شہید شد یافتہ و در نیولانا سیکہ کہ مولوی امام بخش صہبائی گفتہ نیز در نیقامت بت میگردد اگر عدد الفاظ سلطان براہیم را کہ در آخر مصرعہ است با عدد الفاظ جنت والای پاک یکجا کردہ شدہ تارینجہ برآمد و آن انست +

تاریخ متقیمہ

کرد چو سلطان براہیم کوچ | ہفتیم شہر رجب زین سراے | جست دل از دلف الما کن | سال وفات شد گردن سراے |
گفت کہ در جنت والای پاک | یافتہ سلطان براہیم حاکم |

شیخ حاجی عبدالوہاب بجنارس

۹۳۲

در زمان سلطان بہلول بودہ و بر در جمعہ پانزدہم رجب سنہ ہندسی و دو ہجری در ابامی کہ بابر شاہ بادشاہ بر سلطان ابیم فتح یافت مرخص شدہ فوت کرد و شیخ حاجی تارینجہ وفات اوست +

مولانا ہلالی استرآبادی

از طایفہ جناب بود و در غرہ ابام جوانی بعبوب خراسان رو کردہ بشہر ہرات رفت و امیر علی شیر برور عایت فرمود دلو ان غزلش بغایت فصاحت است چون در سنہ ست و نیشین و ستمائے عبداللہ خان از بک لیر بلا و خراسان استبلا یافت ہلالی مورد عاطفت خانی شدہ محمود اقران گردید و معاندان کہ عداوت بستہ و پیش خان متفق شدہ با آنکہ او در میان اہل تشیع پسین مشہور بود بر فض نہم ساختند و خان بر حقیقت کار واقف نشدہ او را قتل رسانید چون نام قاتل اوسیف اللہ بود شہر امی معاشرش سیف اللہ گشت مایر مخ شہادتش در سنہ تسع و نیشین و ستمائے واقع شدہ

واللہ اعلم +

ظہیر الدین محمد بابر شاہ بادشاہ غازی

ولد سلطان عمر شیخ مرزا ابن سلطان ابوسعید مرزا ابن سلطان محمد مرزا ابن مرزا میرانشاہ ابن امیر تیمور کورگان صاحبقران و تاج پانچ ششم محرم سال ہشتصد و ہشتاد و ہشت ہجری کہ مطابق پانزدہم فروردی ماہ انگریزی سال یکہزار چہار و ہشتاد و ستہ عیسوی بود از بطن قتلک نگار خانم و خدیونس خان بادشاہ مغلستان و خواہر بزرگ سلطان محمود کہ خانی الوش مغل بعد ادینس خان باد تعلق داشت رو بعالم شہود نہاد و خواجہ عبید اللہ احرار کہ قطب وقت بود بزبان فیض انار اسم ایشان را ظہیر الدین محمد نہادند چون این لقب بزرگان ترکان جاری نمی شد بابر میگفتند و مایر ولادت او شش محرم یافتہ اند چنانچہ ازین بیت مفہوم گردد +

تاریخ ولادت

چون کوشش محرم نادان مکرم تاریخ مولدش هم آید شش محرم

نقل است که پادشاه روزی در مجلسی فرمودند که تاریخ تولد کوشش محرم است شیخ زین الدین خوانی که در حاشیه آن مجلس نشسته بود
بربسیل برید گفت که الفاظ کوشش محرم شش حرف دارد و الفاظ کوشش حرف که نزد اهل حساب عدد خیر است نیز از تاریخ
خبر میدهد و لفظ کوشش حرف و نقش عدد خبر هر دو تاریخ است جلوس بعد وفات پدر یعنی مرزا عمر شیخ در دوازده سالگی
تاریخ پنجم ماه رمضان روز سه شنبه سنه هشتصد و نود و نه هجری که مطابق تاریخ دهم ماه جون انگلیزی سال یک هزار و چهار
نود و چهار عیسوی بود با اتفاق اعیان مملکت در خط اندجان که یکی از شهرهای فرغانه و پایه تخت استجاست بر سریر سلطنت
نشست و آن قدر مشقت و نبرد در مهام تسخیر ممالک ایشان را پیش آمده که پادشاهی را راندوده باشد مدت یازده
سال در ماد النمر با سلاطین چغنائی و اذبک جنگها عظیم داشته سه نوبت بر سر سلطان احمد مرزا عمومی خود غالب آمده
فتح سمرقند فرموده و در آخر چون سلاطین اذبک بخمال نخیر مادر النمر شکست عظیم بسمت بخارا کشیدند طاقت مقاومت
در خود نبرده فرار بر فرار اختیار نمودند و چون مشیت ایزدی آن بود که مالک ممالک هند و سمنان که دو ناگزیر متوجه بخارا
و کابل شده و بدخشان را منصرف شده در آواخر بربیع الاول سال هشتصد و ده هجری کابل را هم بدست آورد و در سال
هشتصد و سی و نه قندهار را تسخیر نمود چون تا این زمان اولاد صاحبقران را مرزای گفتند فرمودند که ما را بعد از این پادشاه
گویند و در اواخر این سال شش هزاره محمد هایلون در کابل تولد یافت و چون در سال هشتصد و بیست و هفت خان مرزا
حاکم بدخشان فوت کرد پادشاه پسر خود شاهزاده محمد هایلون را که سیزده ساله بود ب حکومت انولایت نامزد
ساخت چون شاهزاده انولایت را از دست دشمنان بیرون آورد و جنوبی بدخشان را که در فن معاہت داشت و از
جلیان شاهزاده بود قصیده معنه بنام او در سلک نظم کشید و بعضی صنایع مثل معادن تاریخ و غیر آن که در قصیده
میرسید ذوالفقار شردانی که بنام خواهر رشید وزیر منظوم ساخته و در قصیده مصنوع سلمان سادجی که در برج
غیاث الدین وزیر برده اخنه سدرج نبود او در قصیده خود درج کرده و فی الواقع این قصیده در عالم سخن کارنامه
ایست که سخن طرازان اینان بجز و قصور معرفت اندازان قصیده است این چند بیت +

ایات

شش تاریخ تولد و تاریخ خطت بجا بیستم لب و غنچه نگین خندان منیدم خط تو بنره در بجان تو گل شود ظاهر قدر تو فتنه شان دم جلا

و از عشق تو این دو بیت که بسری مینویسد این مطلع که لب بجز تو ان خواند بر می آید +

رخ تولد و تاریخ خط تو بنره در بجان لب و غنچه نگین قدر تو فتنه شان

و اگر این را بعکس خوانند باین طریق مطلع میشود به تغیر قافیه +

خط تو بنره در بجان تولد و تاریخ قدر تو فتنه شان لب و غنچه نگین

و از ضمن چهار بیت قصیده که بعضی کلماتش بسری مینویسد این قطعه مشتمل بر تاریخ فتح بدخشان

بر می آید +

نتائج فتح

توقی شاه شایان دوران که شد همیشه ز کار فتح و ظفر گرفتنی خدشان و تاریخ ششم محمد جابون مشه بحسب و بر در سنه نصد و سی هجری بابر شاه غنیمت نسیم برهند وستان نموده متوجه السمست شدند و چون لاهور و دیبا پور و دیگر ممالک را تسخیر نمودند تاریخ آن یافتند و

سایخ فتح

طاهر الدین محمد شاه بابر | اسکندر دولت و بهرام ملوک | بدولت فتح کرده خطه هند | که تاریخ آیدش فتح بدولت
و چون که فتح دیبا پور در وسط ماه ربیع الاول دست داده بود چنانچه تاریخش نیز وسط ششتر ربیع الاول یافته اند بعد از فتح
بکابل مراجعت نمودند و در سنه نصد و سی و دو بتاریخ غره ماه صفر روز جمعه غنیمت تسخیر دہلی نموده و عبور دریای سندھ
فرموده متوجه آسمت شدند و در اندک روزگار فتح کرده روز پنجشنبه سلخ جادی الثانی با سلطان ابراہیم لودی بادشاہ
دہلی در میدان پانی پت مقابلہ واقع شدند آنکه روز جمعه ہفتم ماه رجب سال نصد و سی و دو کہ مطابق بستم اپریل ماه انگلیس
سال یکہزار و پانصد و ست و شش عیسوی بود کار بقتل وجہ ال رسید سلطان ابراہیم با جماعہ از مقبران کشته شد و دولت
سلطنت بعد از تقضای یکصد و سی و یک سال قمری از فتح امیر تیمور کہ درین مدت نہ بادشاہان از اولاد افغانہ و غیرہ بر تخت
دہلی نشسته بودند نصیب بابر شاه گردید بعد فتح بتاریخ دوازدهم روز چہار شنبہ شہر مذکور داخل دہلی گردیدہ بر تخت سلطنت
جلوس نمود و فرمانروای ممالک ہندوستان گشت و چندان خزائن و دفاین وی را میسر شد کہ عقل از شماران عاجز آید
غزیری در تاریخ ابن فتح عظیم گفت ۴۰

تایخ فتح

کشت در پانی پت ابراهیم را | شاه غازی بابر عادل لقب | روز ماه و سال و وقت آن ظفر | صبح بود و جمعه و هفت حرب ۹۳۲

بعد از فتح شاهزاده محمد هایلون را با گره فرستادند تا خرابی آنجا را ضبط نماید در آنجا بکر با جمیت نام راجه از اولاد حکام گوالیار
الهامی بدراغجاب پیشکش نمود که هشت مثقال وزن داشت و هشت رتی را یک مثقال میگویند و جوهریان قیمت
آن الماس را نصف خریج روزمره تمام ربع مسکون گفته بودند و چون آگره محل نزول بادشاه گردید بر روز نوروز که نهم
ماه جمادی الثانی بود سنه نهمصد و سی و سه بر محمود پسر سکندر شاه در اجاب لشاکه بالکله سوار و در جنگ آورده بودند تا
آمد فتح یافت شیخ زین صدر که ادا فاضل گرامی قدر بود تا رنج این فتح عالی را فتح بادشاه اسلام یافت و میر گیسو نیز
از کابل همین تاریخ نوشته فرستاده و بابر شاه در کتاب واقعات بابری که خود تصنیف نموده میفرماید که در فتوحات
سابق نیز این نوارد در فتح دیالپور که در وسط بیح الاول رود داده بود تا رنج آن دو کس وسط شهر بیح الاول یافت بودند
و چون در سنه نهمصد و سی و چهار در ارک کابل بر قلعه چند بری فتح یافت تا رنج آن فتح دارا خرب یافتند گویند که
ادراک بادشاه درین غایت بود که شیخ زین صدر و قتیکه بملازمست رسید پس بدند که عمرت چند است شیخ گفت
بیش ازین بهشت سال چهل بودم و قبل ازین بد و سال چهل سال دیشتم و اکنون نیز چهل دارم بادشاه بی تا
مقصود شیخ دریافت و تحسین فرمود این بیت از بابر شاه است ۵ باز آی ای همای که فی طوطی خطت ۵

نزدیک شد که ناخ بر دستخوان من به وفات روز دوشنبه تاریخ ششم جمادی الاول سال نصد و سی و هفت هجری
مطابق بیت و ششم و سیم ماه انگریزی سنه یک هزار و پانصد و سی و بیوی بود در بلده اگره از عارضه تب بزمیت ایندی بومست
اولا در باغ نورافشان واقع شوال کبر آباد که حالا برام باغ مشهور است تا شش ماه امانت داشتند بعد لاش را بکابل
برده دفن نمودند مولانا شهاب الدین معامی در تاریخ وفات او این مصرعه یافته که از ان بدو نوع تاریخ بری آید و این
تاریخ را تاریخ صوری و معنوی گویند ^{۹۳۴} در نصد و سی و هفت بوده و این ابیات که هم تاریخ جلوس بهایون باشد
است نیز از مولانا ذکر است به

تاریخ وفات

شاه خسرو شاه بابر که داشت	دو صد بنده مانند چشبد و	محمد بهایون بجایش نشست	چو طومار عمرش اجل کردی
۹۳۴	چو پند تاریخ اسی دل بگوا	۹۳۴	۹۳۴

تاریخ دیگر

بادشاهی که شهریارالش	بنده بودند و خادم و متعاد	چو وفای نذیر در عالم	رفت از عالم خراب آباد
۹۳۴	خرد از سال فوت او رسید	۹۳۴	۹۳۴

و این قطعه بیست و پنج تاریخ دفاتر استخراج می یابد یعنی از هر چهار مصرعه با چهار تاریخ علیحه علیحه بر می آید و از
اعداد حروف بی نقطه مصرعه اول و حروف نقطه دار مصرعه دوم تاریخ دیگر از حروف نقطه دار مصرعه اول و حروف
بی نقطه مصرعه دوم تاریخ دیگر همچنین از مصرعه سوم و چهارم بر همین دستور و تاریخ دیگر استخراج میگردد و قطعه بیست و پنج

قطعه تاریخ

۹۳۴	۳۱۰	۳۱۰	۳۱۰
بادشاه دهر بابر با کمال عدل بود	واقفان احسان عالم مصد لطف اله	سال جان گزیدن جان بفرود شد	جای فردوس گزید بابر باد

و این هر سه تاریخ از مولف را فم الحروف است به

مولف

۹۳۴	۹۳۴
سال تولدش ز عقل پر سبدم	بای بابر وفات کرده گفت

الصب

۹۳۴	۹۳۴
چون دنیا برفت بابر شاه	گشت تاریخ او قضا الیه

الصب

در ششصد و پنجاه و شش	بزم صد و بود و چون فتح کرد و بنده	تاریخ ششم ماه نیم بود و نصد و سی و	باز جهان سر کشید و کورخ سوی چنان
----------------------	-----------------------------------	------------------------------------	----------------------------------

در وضع بابر شاه که در کابل واقع است تعمیر ساخته شایمان بادشاه است که بقدر فتح و بختان در سنه یک هزار و پنجاه و شش
هجری بنا انداخته و بر محراب آن روضه این چند کلمات مرقوم ساخته به

کتابه مسجد و روضه بابر شاه در کابل

این مسجد لطیف و معبد شریف که سجده گاه قدسیان است و جلوه کرد بیان بفرمان ادب معلی اعلی نظر گاه عالم بالا یعنی روضه
منوره بادشاه غفران پناه رضوان و دستگاه حضرت فردوس مکانی طهر الدین محمد بابر شاه غازی که جز آن تکرار نتوانست

بقدر موده ابن نیازمند تمام شکر بر سر ستایش سر پائینایش درگاه الهی ابوالمظفر شهاب الدین محمد صاحبقران ثانی
شاهجهان بادشاه غازی بعد فتح بلخ و بدشتان و فرزند محمد خان از بلخ و مشرغان و تعاقب فریفته از کار طلبان برادران
او دوران سرزمین بان گزیده فیروزی و بهر میت او و ظفر سپاه رزم خواه دران سیدان که محض گرم کار ساز حقیقه
نصیب ابن نیازمند و دولت خواهان این بنده مشرمنده احسان حضرت بزدان گشته آخر سال نوزدهم جلوس مینت
مانوس موافق کینزار و پنجاه و شش در عرصه و دو سال بچیل هزار روپیه انجام یافت فقط و بر مزارش که اندرون روضه
ندکوار است این ایات در تاریخ وفات او نوشته اند +

تاریخ

۹۳۵	بادشاه که جنش تاقی لوزاکه	آن ظمیر الدین محمد دوبار بادشاه	باشکوه و دولت اقبال و صلوات	اوست از تو فیروز فیروز فتح فیروزی
	عالم انجام گرفت و شد روزگار	نهر فحالم لواح چون لوزنگاه	شد جو فروز و سر مکان از من تاریم	گفتش فردوس دایم جای بابر باد

مدت سلطنت بابر شاه از روز وفات پدر تا روز وفات خود در اند جان و هند و سنان می و شش سال و هشت ماه
و دو روز از آنجمله از تاریخ فتح هند و سنان مدت حکومت او در هند چهار سال و ده ماه و مدت عمر چهل و نه سال چهار ماه
و یک روز لقب او بعد وفات حضرت فردوس مکانی مقرر یافت بوقت رحلت از ایشان چهار پسران ماندند
محمد بابا لون مرزا و کامران مرزا و عسکری مرزا و همدان مرزا +

تاریخ احداث شهر مکه معظمه

چون رسیده و جبل جبری سلطان سیمان ابن سلطان سلیم بادشاه روم شهر مکه معظمه احداث نمود تاریخ آن گفتند +

تاریخ

۹۴۰	در عهد سلیمان شاه فرخنده مفتاح	آمد بجرم که نهری جو فیرات	پرسید خرد زمان ناز بخش را	گفتم سومی که یاد آب عرفات
-----	--------------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------

تاریخ حوض لطیف

شخصه بنام لطیف در سنه نصد و چهل و جبری حوضی احداث نمود تاریخ آن عزیز می شنیده گفته که اگر از اعداد حوض لطیف عدد و لفظ آب
که سبب شد و در سنه نصد و چهل و جبری تاریخ بر آید +

۹۴۳

از حوض لطیف آب بر دار

۹۴۰

امیر انوشیروان مشهور شاه عادل

بن امیر ابوسعید علاء الملک بعد از غم خود یعنی امیر بارون در سنه نصد و بیست و هفت در ولایت لار که در ایران است بر سنه حکومت نمیکه
زده بعد و داد کوشید تا بشاه عادل مشهور گشت در سنه نصد و چهل و بیست و هفت بمجولی نقبل رسید و این بیت در تاریخ قتل اوست +

تاریخ

۹۴۰

	چون منفر گشته گردیده عادل	از قتل شاه عادل تاریخ شده حاصل
--	---------------------------	--------------------------------

مولانا شهاب الدین معما

در فن معما هرات کمال داشت همراه بابر شاه بهند آمده در سلک شای و مقربان او از نظام داشت بقول است که مولانا می اندک کورس که در فن معما
علم معما نظم کرده بهابولان بادشاه فرستاد و آنجناب بعد از مطالعه این رباعی گفته با صلوات بوی روانه داشت نامت به معما گفته بکمال

وزنانه تو در دل محفل طربست هر کسی آرد ز صمانی به نام از تو بر آورده معاجبت با جمله مولانا در سنه نهصد و چهل و دو شهری در زمان ولایت
 بهایون پادشاه فوت کرد و او خند میر و ملت تاریخ حبیب البیروت تاریخ وفات او شهاب الثاقب یافته +

۹۳۲

مولانا ابلی شیراز

از شعری کلام و فضلا عظام بود و در ملک طراز شاه اسماعیل صفی نظام داشت و با امیر شیراز اتحاد و علم قصیده معنوی خواجہ سلمان با اسم آن امیر بنام
 و چند صفت بر زبان آورده و امیر شیراز صاف داده که برادر سلمان گفته وفات او در سنه نهصد و چهل و دو واقع شده مرقد او در شیراز است
 و پادشاه شعر ابو دابی تاریخ وفات او است +

۹۳۲

شیخ جمالی دهلوی

بسیار فاضل و باخود و بیانت بوده و در دیوان نام او جلال خان بود و تخلص لی داشت چون جوان با شاره پیر خود شیخ حسام الدین جمال خان نام و جمالی
 تخلص کرد و سیالان تصنیفات او در زمان ابوالغازی سلطان حسین مرزا انجرا سان رفته و تا آخر عمر مرزا ابدان ویدار گذرانیده و در هند محراب
 خود و صاحب سلطان کندر بود و پادشاه احترام او کماهی بجای آورد و بهایون پادشاه را بصحبت او سیلی موفور بوده و پاره با او می
 می نمود و ابیات او است ما را زگر و گویش پر اینست بر تن + و آن هم نواب دیده صد چاک بند اسن + در سنه نهصد و چهل و دو بخیر
 فوت نمود و مرثیه و بی کندی و واقع است و لاقاطا خسر و مندک + تاریخ فوت او است و این ابیات و مرثیه رحلت او از فخر المصلحین است

تاریخ

مخدرات خدا بجا می بود	عاشق دست لایبالی بود	شعر نگین و نازه اش بهمان	هست عشرت فزای پیر و جوان
لبش را بان زردی نقین	بودی آفتاب قمر الدین	سال نقش بجزت و تمکین	خردم گفت ماه خلد برین

۹۰۲

الندون روضه که بسیار خوب و مرغوب ساخته اند و غزل از غزلهای او و چند ابیات از چونه مرقوم نموده اند مطلع اشعار است س +
 بکفر کشد سر سیاه کاری ما + بود بگو تو چشم امید واری ما +

شیخ عبدالقدوس کنکوسی

۹۳۲

از شاه پیشین پند و اندرز اولاد عالم عظم الوصفه کوفی است و در سنه دوم جمادی الثانی در سنه نهصد و چهل و دو فوت کرده و تاریخ وفات او تاریخ اصل یافته اند +
 سلطان بهادر شاه بکیرانی

در مفر شاه ثانی است و مفر شاه بعد فوت پدر خود که سلطان محمود بکیرانی نام داشت در ماه رمضان نهصد و پنجاه سلطنت بکرات رسیده بود و بعد حکومت
 سال و نه ماه و تاریخ است دوم جمادی الثانی نهصد و سی و دو فوت کرده و در کبند پدر خود دفون گردیده بعد از مفر شاه پسر سلطان سکندر شاه و ماه
 و شانزده روز حکومت نموده و تاریخ نوزدهم شعبان مذکور شده بعد از عمو الملک سلطان محمود برادر سکندر شاه را که کوی خجالبه بود بر تخت نشاند
 اما بهادر شاه پسر بزرگ مفر شاه که بطرف جنوب رفته بود از آنجا باز آمده بعد از رمضان مذکور قائم مقام آباد اجداد خود گردید و عمو الملک را دست
 از جانش دیند و نهصد و هفت تیر ماهه نمود و بعد از حکومت یازده سال از بهایون پادشاه شکست یافت و بدست رفت در آنجا بانی نیم یوم سلطان
 نهصد و چهل و سه از دست فرنگیان مقتول شده غرق دریا گشت و دید تاریخ ابوالنور افرنکیان سارگشت سلطان البشیرید الجبر و قتل سلطان بهادر یافته
 بعد از وفاتش امیر سلطان محمود ثانی را که برادر زاده او بود بر سر سلطنت نشاندند +

۹۳۳

شیدین شید

تربتش در اکبر آباد قریب نای کی منته می تا امروزه موجود است و فاش در سنه نهصد و چهل و چهار

هجری بوقوع آمده از جمله اشعار و غیره که برتر است و در قوم است این تاریخ که در بعض مقام از کهن سالگی زایل
گشته مسطور است

تاریخ

جوان شرقی کلخار عیسی	فتاد و کف اهل طلوع طلوع در	از اصل حل کهن لوح از رسول خدا	شهادت گشت درین سخن فانی نیا
گفته شده بود چون در ماهی	ز سال نهصد و چهل چهار بود	از حسین شهید شهدا	که این سیدش اهل حران

بیت

برتر است ما چون گریز خواهی که زیارت که رندان جهان خوانند

ما بقی احوال بادستان شیروان

چون فرخ یار لقب بشیروان شاه در نهصد و شش هجری بدست شاه اسمعیل صفوی گشته شد پسرش
برام بیگ قایم مقام والد خود گردیده بعد از یک سال فوت کرد برادرش غازی بیگ که ز غازی بیگی بدو رسیده
است والی شیروان شده و در سنه ثمان و تسعماته درگذشت برادرش شیخ ابراهیم شهسوار شیخ شاه بن فرخ یار
قبای حکومت پوشیده و در نهصد و بیست و هفت بلازمست شاه طهماسب صفوی بن شاه اسمعیل صفوی
آمده بعبایت خسروانه ممتاز گردید و در نهصد و سی قوت گشت پسرش سلطان خلیل چون ارشد اولاد بود
بغزت مصاهر شاه طهماسب ممتاز گشته یعنی دختر شاه اسمعیل را که خواهر شاه طهماسب صفوی بود بجای
نخل خود آورده من حیث الاستقلال امور ملک و مال می پرداخت تا در نهصد و چهل و دو مرکب ببالم فخله خیت
شاه فرخ بن سلطان فرخ بن شیخ شاه بعد از فوت عم بجای حکومت نشسته و در وقتیکه شاه طهماسب فتح شیروان پیش
نها و همت ساخت بقدیم مانعت پیش آمد مگر که صعب رونور و شاه فرخ نریمیت یافته و بفرار نهاد و این لایت
تبصر شاه طهماسب در آمد و این واقع در سنه نهصد و چهل و چهار روده و بعد از یک سال شاه فرخ بیست
شاه طهماسب افتاد و آن سلسله منتهی گردید

تاریخ فتح شیروان از طهماسب شاه صفوی

چون در سنه نهصد و چهل و چهار شاه طهماسب صفوی غنیمت شیر و لایت شیروان نموده بر سر شاه فرخ والی
آند یار رفت و فتح یافت و بعد از یک سال شاه فرخ نیز بدست او افتاد و مولانا خلیل که مدتها در تبریز لطبات
استعمال داشت و در مراتب سخنوری و حید زمان بود در مدح و تهنیت قصیده ها گفته و بهر عمر اش تاریخ فتح
بنظهور میرسد و بعضی نوشته اند که این قصیده گفته مولانا صنع الله است مطلع اشش این است

آمد از باد صبا زده رحمت نبال

اگر زیمیری دمی بود پیش احوال

خواجہ محمد شریف هجری

برادرزاده مولانا امیدی است در زمان سلطان شاه طهماسب صفوی بوزارت هفت ساله نیرد و ابرقوه
و سالیانک ممتاز و سرفراز بوده و بعد از ان بوزارت اصفهان مقرر گردیده در کمال جاه و جلال روزگار میگذرانید
تا آنکه در سنه نهصد و چهل و پنج طایر وحش بعالم علوی مشتاف و مولانا همیری تاریخ فوت او ازین مصرع که

تعمیم است بر آذر مهصره گردید یکی کم ز ملاذ و زرا یعنی اگر از الفاظ ملاذ و زرا عدد لفظ یکی را که چهل میشود کم کرده آید تاریخ بریده

دوازدهمین حکم سلطان

که در سنه نهصد و چهل و پنج هجری در ابرار آباد فوت کرده و اگر چه عرصه صد و بیست سال گذشته جز پیش بقاعله چند قدم بیرون از احاطه رودخانه نواب اعتماد الدوله الی الان موجود است و بر تعویذ آن آیات قرآنی مرقوم و بطرف پائین این چند کلمه منقوش و وفات مرحومه مغفور بیکم سلطان بنت مولانا کمال در سنه نهصد و چهل و پنج

از هجرت فقط

نصیر الدین محمد هالیون بادشاه غازی ابن ظهیر الدین محمد بابر شاه

تسب سه شنبه چهارم ماه ذی القعدة سال نهصد و سیزده هجری در ارک کابل از لطن با هم بیگ که اربل اعیان و اشراف خراسان بوده و نسبت عالی ایشان به شیخ احمد جام میرسد تولد پذیرفت و مولانا مروی تاریخ آن سلطان هالیون خان یافته و غزنی شاه فیروز قدر گفته و نیز بادشاه صف شکن و خوشنود تاریخ تولد او است و خواجہ کلال سامانی این تاریخ تعمیم یافته

تاریخ تولد

سال مولود هالیون شمس از ادک الله تعالی قدرا | برده ام یک الف تاریخ | تا ششم میل و دهم بدر | از مهصره ثانی بعد از در کردن یکصد و تاریخ بر می آید بشرط آنکه دو لام در لفظ الله گرفته شود چون حضرت فردوس مکانی یعنی پدرش بابر شاه این عالم فانی را پدر و نمود و حکم وصیت و قابلیت از سنبل با گره تشریف آورد در عمر بیست و چهارم سالگی تاریخ نیمادی الاول سنه نهصد و سی و هفت هجری در دار الخلافه اگر که پایه تخت سلاطین هند و پستان بوده است سریر ارای سلطنت گردید و هر یکی از منسوبان درگاه را مواجب و مناصب بحال قدیم مقرر نمود و هر یک برادران خود را جاگیر دادند و بزرگامران کابل و قند بار و غزنی و پنجاب مقرر کرده و سرکار سنبل بزرگ عسکری دادند و سرکار الور بزرگ اهندال بکرست نمودند و خندان بزرگ سلیمان بن خان مرزا ابن سلطان محمود بن سلطان ابو سعید رحمت فرمودند و چندی بعد از روز جلوس بسیر دریای جمن متوجه شده از سخاوت جلی یک کشتی از زیر بر کرده بمردم بخشیدند و جهت برای تاریخ جلوس کشتی زریافته اند و بعضی از فضلا تاریخ جلوس در لفظ خیر الملک یافته و چنانچه ازین رباعی مفهوم گردد

تاریخ جلوس

محمد هالیون شمس بخت | که خیر الملک است اندر سکو | جو بر سنده بادشاهی شست | شدش سال تاریخ خیر الملک | بعد شش ماه از جلوس تنقیح کالنج متوجه شدند حاکم انجاد و از ده من طلا و دیگر اسباب پیشکش کرده غاشیه اطاعت برودش گرفت و اکثر ممالک دیگر نیز در تحت تصرف بادشاه درآمد و نهصد و چهل هجری قریب دارالملک دلی برکنار دریای جون شهری اساس فرموده نام آن را دین پناه نهادند و یکی از فضلا تاریخ آنرا شهر بادشاه دین پناه یافته چون در سنه نهصد و چهل و دو هجری سهام فرار بابر شاه طهاسب صفوی خواجہ

کلان بیگ را در بسیار محاصره نمود و مرزا کامران برادر بادشاه از لاهور با یلغار فتنه سازم زار شکست داد و این مصراع تاریخی
ع زده بادشاه کامران سام و سولانای بلخی این تاریخ بطریق تعبیه گفته +

۹۴۲

تاریخ فتح

۹۴۲

آدم که حاج و کلمه زرد در لفظ خود در بزم ندیم حکم ای لغت بیام بر سبب از نو که جراتیج زرشان + افکنده بچو لاله حمر درین مقام
گفتا سبب از فی تاریخ این دنیا افکنده تاج زرشان است سبب به نام

چون محمد زمان هذا این مزاج این الزمان ابن سلطان حسین زار شیر برش برآورده که بنام خود زده بود و در آن زمان
بهار کجائی بیست بنابر این بادشاه در سینه نهصد و چهل و دو و هجری بر سلطان بهادر شکستیده و او منقرض شده و درین
گر بخت تاریخی واقعیه قول بهادر در برابر افکنده بیام کجائی را منقرض شده قلم چنانچه را نیز فتح نمود و یکی از فضل
تاریخ آن اول هفته سه صفر یافته بعد از آن سلطان بهادر که بخت بهست بنده وقت و در انجاز دست
فرگیان کشته شد و مایلون بادشاه در اندک فرصت از قتل بهار تا صوبه بهادر در حیطه ضبط آورده و در استقلال
تمام پیدا کرده بعیش می گذرانید تا آنکه از نخست ایام لبسال و سیم از سلطنت در نیم ماه صفر سینه نهصد و چهل و
شش هجری بر کزرجو سالب آب گنگ از مضافات صوبه بهادر عرف عظیم آباد که در رتبه تملی تاریخی دهم
محرم سینه نهصد و چهل و هفت در قنوج از شیر شاه افغان از قوم سور بهریمیت یافت و از بی اتفاقی
برادران که ایشان هم مخالف شده بودند تنگ آمده و در بجانب خراسان و عراق نهادند با لقی احوال او
بجائی دیگر بخت خواهر گردید

شیر شاه بادشاه

از طایفه افغانان قوم سورت و ناسش فرید خان بود و چون شیری رکشت از ان سبب او را شیر خان می
و بعد از آنکه سلطان بر ممالک هندوستان گردید مقبض بشیر شاه شد و بدوی ابراهیم خان در زمان سلطان بهادر
از رده که سککن فاغنه است هندوستان آمده و در خدمت امرار و زگار میگذاشتند و بدین تیر و ملکی بهال خان که در زمان سلطان
سکندر اقطاع جوینور داشته بسر می برد و سرام و خواص پور بجایگزیدیش که حسن نام داشت مغرور بود و شیر
نیز از بابر شاه در شرق جاگیر یافته بود در سینه نهصد و چهل و شش بر مایلون بادشاه غالب آمده و بار دیگر
در ماه محرم سینه نهصد و چهل و هفت در قنوج با دمجار به بنوده و منیمیت داده ملک هندوستان را
بتصرف خود آورد و بتاریخ نسبت و منیم شوال سینه نهصد و چهل و شش هجری بر تخت سلطنت جلوس
نمود و تا تاریخ جلوس سلطنت

تاریخ جلوس

شاهنشاه شیر شاه گردون رعیت بخش است سینه نهصد و چهل و هفت در خدمت بهشت شوال تخت + شاهان جهان بیای او سرود
تاریخ جلوس گفت اهل از غیب زیب او رنگ سلطنت افزوده

۹۴۸

و شیر شاه بعد از فتح یافتن بر مایلون بادشاه در سینه نهصد و چهل و شش بقا صله شصت کرده
تتمینا از شمس لاهور بر لب دریای جمیل قلم نگین در کمال رفعت و استواری نموده
که تا امروز موجود است و نام آن قلم

بهتاس خورد نهاده و این قلعه با تمام جلال خان که پسر خورشید شاه بود انجام یافت چنانچه این تاریخ بر دروازه
آن قلعه مرقوم است

تاریخ

ز چهرت گذشته تو این سال بنهصد چهل و شصت جلالت بنا کرده این قلعه سنگین جدا شهنشاه شیر است عالم
نقل است که چون ملو خان حاکم مالوه در مهبی از شیر شاه منترم شده بدست او افتاد و بعد از چندی از او
بگریخت شیر شاه این مصرع خواند ع با ما چه کرد ویدی ملوی خان گیدی شیخ عبدالحی که حاضر بود فی القوم
این مصرعه بدیده گفت ع قولیست معطفی را لاخیری البعیدی + در آیا سیکه شیر شاه قلعه کالنه را
محاصره نموده می جنگید اتفاقاً در باروت آتش گرفت و شیر شاه با اکثری از امراسوخته شد بپدران روز فتح ببر
کالنه یافند و راجه را که گریست سنگه نام داشت اسیر کرده پیش شیر شاه آوردند چون شترده فتح به شیر شاه رسید
گفت الحمد لله و جان بخت نسلم نمود این اقمه تاریخ و دوازدهم ربیع الاول سنه نهصد و پنجاه و دو هجری بوقوع
آمده و تاریخ این معامله عزیزی در الفاظ زاتش مرد یافته چنانچه ازین رباعی مفهوم گردد

تاریخ وفات

شیر شاه که از بهایت او شیر و بز آب را بهم می خورد چون برفت از جهان ایقا گشت تاریخ او زاتش مرد
و شیر شاه از بنگاله و بسنار گاون تا آب سنده که مسافت یکزار و پانصد گز و سه است در بر کرده سرای ساخته
و چاه و مسجد از سنگ و خشت پنجه بنا کرده و بسی شهرها بنام خود مثل شیر گده که در چار کردی قنوج است و
شیر کوٹ آبادان نموده گویند که چون وی آینه دیدی گفتی که حیث در وقت پیری و نماز شام سلطنت بمن رسید
و گزیده اهل عالم میدیدند که چهای کردم و مدت سلطنت او از روز بخت هایدون بادشاه قنوج پنج سال و دو ماه است بمقتدر
بهسرام است بعد از وی پسرش سلیم شاه بر سر سلطنت بنشینست و بعضی تواریخ مرقوم است که شیر شاه
در سال نهصد و پنجاه و سه فوت کرده اما از تاریخ مذکوره الصدر و از تاریخ که بر کهار می با و سه
واقع دهمی منقوش است صاف ظاهر است که او در سنه نهصد و پنجاه و دو فوت کرده فقط

کهار می باولی

این باولی در عقب جامع مسجد متصل لال کنوان در شاه جهان آباد واقع است آنرا عماد الملک عرف
خواجه عبد الله لا ذر قریشی در اول سال جلوس اسلام شاه یعنی سلیم شاه ابن شیر شاه بنانهاوه
بود در سنه نهصد و پنجاه و شصت با تمام رسانیده انارشش الی الان موجود است و عبارته چند خط عربی
بر دروازه و دیواران منقوش است آنچه که بر دروازه و دیواران کنه است اینست

بسم الله الرحمن الرحيم در عهد و زمان سلطان السلاطین و المظفر اسلام شاه بن شیر شاه سلطان
خلد الله ملكه و سلطان بنا کرده این چاه بتوفیق الله و بروج رسول الله ملك عماد الملک عرف خواجه
عبد الله لا ذر قریشی بدار الملک حضرت دسله فی سنه اثنی و عشرين و تسعمائة فقط
شاه طاهر و جنتی

برادر خورشاه جعفر است از ایران بهندوستان آمده مورد الطاف و اعطاف همایون بادشاه گردیده بعد از آن بمقبره بلک و کن رفته بصحبت نظام شاه مجری والی گولکنده پیوست و فاتش در آن دیار در سینه نهصد و پنجاه و دو واقعه شده و تاریخ آن تابع اهل میست یافته اند

حقنا سلطان

جوانی بود از سلاطین مغول در حسن صورت و سیرت یگانه دوز کار و بتیغ خاص همایون بادشاه ملحوظ و بحسن التفات منظور از جمله وقایعی که در ایام اقامت همایون بادشاه در کابل حادث بشد یکی فوت حقنا سلطان است پدر و دشمن او این جهان را بخاطر بادشاه بغایت گران آمد و فاتش در نهصد و پنجاه و سه بوقوع آمده و مرزا امانی در فوت او این تاریخ بتعمیه گفته که از عدد و لفظ پنج چون عدد لفظ گل دور کرده شود تاریخ بر آید

تاریخ

سلطان حقنا بدو گل گلین بنحو یک اجلاس چنان از پیش در موسم گل غم گرفت و ازین باغ و لعلش غنچه صفت عین نشد تاریخ دی از بلبل نام زده حتم در گریه شد گفت گل از باغ بر تفتد

۹۵۳

شاه علاءالدین مجذوب

عرفت شاه علاء الدل بلادل این سید سلیمان گویند که او در لیشی صاحب کشف و کرامت معاصر همایون بادشاه بود درگاه او در بلده اکبر آباد در محله نامی کی مندی نامی تا امروز موجود است مشهور بدروگاه شاه جی و مسجدی خورد متصل مزار اوست گویند که شاه جی این مسجد را بدست خود تعمیر ساخته بود و از دعای او نیمه مسجد زیر زمین فرو رفت و گنبدی که بر فرازش نمایان است اندرون آن آیات قرآنی مرقوم است و تاریخ وفات او که برستون ماه روم نوشته بودند بسبب کهن سالی جای از ایل گشته مگر از رساله او که نزد مستولیان درگاه موجود است چنان مستفاد می گردد که او تا آغاز سلطنت سلیم شاه پسر شیر شاه زنده بود و از تاریخ که در آن کتاب مستلوس دریافت شده که او در سینه نهصد و پنجاه و سه بمجره فوت کرده تاریخ این است

تاریخ

علاءالدین مجذوب خرد گزشتی را اسطوره عز بنا که شد نهان چشم مردم چونوری کوشا ز دیده محو چو گفتم چیست تاریخ و فاش خرد گفت علاءالدین مجذوب و این تاریخ از کتاب مخبر الواصلین نوشته شد

تاریخ

عارف راه حق بعلم یقین شاه عالی از سبب علاء الدل ذات او بود سالک مجذوب بلکه خود بود طاعت مطلوب لفظ مجذوب با علاء الدل در ضم کن سال انتفا ازین مرقد او به اکبر آباد است بیگمان جای فیض و انشا و ذکر عمارت چهل زین و رقصه ها قدیم قلعه قند با قدیم که حالا خراب و ویران افتاده است و نیم کرده غربی از قند با جدید فاصله دارد و بر سر کوچه

والفست چون ظهیر الدین بابر بادشاه بعد از فتح بخشان و کاملی قند هارا طینانی حاصل شد چند سال پیش از فتح
هندوستان بخت فست در تاور نزدیک آن قلعه بنیاد کرد که مکرور بنای عمارت نمود و جهت بالا رفتن آن مکان کوه را
بدر کشید و جبل دینی را مرتب سازند اگر چه اهلکاران سه کار حسب اشارت علیه بی توقف در احوال آن مکان مشغول شدند
اما جهان مستغفرا دیگر در این عمارت بعد از وفات بابر شاه در سه صد و پنجاه و سه هجری در ایامیکه هالیون بادشاه
نیز میت یافته بطرف ایران رفته بود و نذر باهتنام مرزا کامران و محمد عسکری بر ایوان هالیون بادشاه با تمام رسیده و حالا این عمارت
محمود است بجهل دینه بر یازوی اندرونی و بیرونی این مکان کتابخانه فارسی بسیار مفوم اند و جهان مفوم دیگر دو که بر بنی
ازین کتبه در ایام ابالت مرزا محمد عسکری منقوش یافته و بنی ازان حسب الارشاد تالک شاه بادشاه در سه هزار و هفت
مرفوم نموده اند اگر چه در بعضی مقام از کتب ساکنی حروف کتبه زائل گشته اما هر قدر که منشی مومن لعل که در سه یکم هزار و صد
و چهل و هشت هجری بجایی وقت هار رفته بود و نقل گرفته اند ازین درین مقام ثبت می گردد

کتبه مرزا کامران و مرزا عسکری

در تاریخ سیزده شهر شوال سال هشت و سبست و هشت اعلیحضرت که درون سلطنت مملکت پناه و معدلت شعار کرمیت آثار تو
بزرگ کامکار عتقاد سلاطین گردون قند ار ملاذ منام گیتی دار شهسوار ضمار عدل و حسان اعدال آگاهی زمین و زمان منصور
با انظار عنایت اله ابو الفازی ظهیر الدین محمد بابر بادشاه خلد الله ملکه و سلطنت فتح قند هار نمود و سیمین سال امر عالی به بنای این
رواق جهان نمای که سر نقش مبادات ایوان کیوان رسیده شرف لغاذا یافت و تمام آنرا باهتنام سه صد هالیونش
محمد کامران بهادر که شرفات کاخ عدالتش ازین نه طاق در گذشته مفوض گردید و حسب اشارت علیه بی توقف
مهندسان حسب دستور استادان ماهر و انشور در ساعت محسنه و طالع خشنده اساس آنرا انداخته و عمل کرده اهلکاران عبادت
دست که هر یک بر آید کشوری و یکانه مملکتی بودند و فاق صداقت و مهارت در احوال آن بظهور رسانیدند و چون نشان هزاره
مشاور الیه ابالت و مملکت قند هار را به برادر جمعند سعادت یار محبت آثار معدلت شعار محمد عسکری بهادر طول عمر
و افاض علی العالمین بره و حسانه تفویض نمود در ایام ابالت این شانزده عالمیشان در غرض دسی + و از میان الطاف
شانزده فیروز بخت که ضمیر منیرشین سطح انوار ایت است در غرض پنجاه و سه این عمارت سپهر سر با تمام سبقت

کتبه محمد اکبر شاه پادشاه

بمنقوش رات منهار باب وانش میگرداند که مملکت قند هار در قبضه تصرف آبابی جبرگان حضرت
شاهنشاه جم جاده ملک بارگاه خلافت پناه ظل البیضلال الدین محمد اکبر بادشاه غازی خلد الله ملکه بود در حنیکه
ایات کشوری سنائی جنت آشیانی محمد هالیون بادشاه غازی طیب البشراه و جبل البخت مشواه ببیا سن
لوفیات ربانی و تائیدات سبحانی تشخیه علی نمود و باز قند هار از تصرف این دو دمان بیرون رفت
و چون اقبال دولت شاهنشاهی اکثر اقلیم ربح سکون را که طول آن از صد و

داریه و بندر گورالگات و گورنگاله تا شش و بندر لاهوری و هر فرقه مسافت آن قریب بدو سال راه میشود
و عرض آن از کابل و کشمیر تا سرحد دکن که قریب یکینم ساله راه باشد مسخر گردانید و سنه هزار و دویست و پنجاه
در حیطه تصرف علایمان درگاه خلافتی پناه و آمده امید که غنایب اکثر الکاف عالم را از تائید بخت و اقبال
حضرت ظل العالی و شانزاده کامکار گردون اقتدار شاه سلیم و شاه مراد و انبال شاه و خسرو شاه و پرنسز شاه
مسخر اولیای نیر و آن گرد و امین رب العالمین تمت فی سنه هزار و هفت پو شیده همانکه در زمانیکه اعلی حضرت
خاقانی حکومت قندهار را بنواب نامدار شاه بیگ خان کابلی مفوض فرموده بودند بنده درگاه محمد معصوم
بن سید صفائی آباد بن سید شیر قلندر بن سید حسین زنجیری بن بابا حسین ابدال

شیخ محمد رفیع الدین محدث

در سنه نهصد و پنجاه و چهار هجری فوت کرده و در اکبر آباد در حویلی آصف جاسی مدفون گردیده

تاریخ از کتاب مخبر الواسطین

منظر خالق زمان و زمین سال نقلش چو در شمار آید	شاه دنیا و دین رفیع الدین منصد و پنجه و چهار آمد آن حویلی به اکبر آباد است	صفوی بود آن خدا آگاه در حویلی آصف جاسی نه بجای دیگر ترا یاد است	لطیف العالی رود و شاه مرقدش را به بین اگر خواهی
--	--	---	--

مولانا حسن

در بلده اکبر آباد موضوعی است که آن را حسن جن کتوره میگویند متصل آن مکان گورستانی است قدیم که در آن
مقام فرارهای فرگیان چه از پرنسز و فرانسیس و هولند نیز دار منی که در زمان دولت بادشاهان هند فوت کرده
بودند بسیارند و اندرون احاطه آن قبرستان تربت مولانا حسن که در زمان دولت سلطان سلیم شاه ابن شیر
در سنه نهصد و پنجاه و شش هجری فوت کرده بود تا امروز موجود است و این ابیات که از تاریخ وفات او خبر میدهد برگزیده است
تاریخ

در حقه فضل مولانا حسن چو کرده ازین دار فانی سفر بفرمود تا روح پاکش برسد	هنر مند بی مثل عالی مدار بدار البقا ان سر نامدار لایک بفرودس از اعتبار	سراپل دانش عزیز جهان بعون و برحمت بلطف عظیم بجنت قرارش چو شد عجت	بهانی معانی و کوه و قار جهان آفرین داور کردگار شده سال موتش بخت قرار
---	--	--	--

مولانا ابوالخیر خوارزمی

در انواع فضایل نصاب کامل حاصل داشته خصوص در حکمت که ارسطوی اول و در طبابت ابوعلی تانی
بوده و در آخر سلطنت ابوالغازی سلطان حسین ابهرت و تا زمان ستمیای محمد خان شیبانی در آن دیار میبود و محمد خان فوت تعزیت
ویرا با دوا نهاده و دفاتش در سال نهصد و پنجاه و هفت هجری دست داده تاریخ فوتش ازین ابیات استخراج می یابد

پس فضل مولانا ابوالخیر که سید النسب است از چنان
سفر کرد از جهان فانی بماند
چو عاشق در غزل بود شکر
ازان تاریخ او شد فوت عاثر

مات همبرگ
سلطان سلیم شاه

پسر خورشید شاه است و جلال خان نام داشت چون شیر شاه فوت کرد و عادل خان امیر کلاش که ولیعهد بود قلعہ
زمنه پور را قطع داشت و جلال خان پسر خورشید و نزدیک بود چون امر میدید که آمدن عادل خان نزد میسر نمیشود
و خود حاکمی ضرور است جلال خان را ملقب شد بتاریخ هفتم ربیع الاول سنه نهصد و پنجاه و دو هجری
در کالنج بر سر سلطنت نشاندند و مخاطب باسلام خان نمودند اما میان مردم سلیم شاه اشتباه یافت بعد
ازین میان برادران جنگ واقع شد و عادل خان نیز میت یافته از جنگ گاه بیرون رفت و دیگر کس
از و نشان نداد چون خاطر سلیم شاه از طرف برادر مطمین شد سامان جلوس میا ساخته بایشان
در نهصد و پنجاه و سه هجری بر تخت سلطنت جلوس نمود چنانچه تاریخ آن بتعمیه یافته اند

سلطان سلیم شاه با قزوین	که عدلش ظلم مردم مجبور است تاریخ جلوس سعد او از شرمش	تاریخ بتعمیه نشست تخت وزیران سامان جلوس سمیت تا اول	در کلاش ظلم آمدن یوس است
-------------------------	---	---	--------------------------

۹۵۳

اکثری از ممالک هندوستان در تحت تصرف خود داشته در اکثر نامه مرقوم است که او بتاریخ بیست و دوم
ذیقعه سنه نهصد و شصت فوت کرده و مدت حکومت او هشت سال و دو ماه و هشت روز بوده
و تواریخ فرشته مرقوم است که او در اوایل سنه سنین تسعمائة و قات یافته و مدت سلطنت او نه سال
بود و در مرات جهان نام مرقوم است که او بتاریخ دوم ذیقعه سنه نهصد و شصت بسبب سمیت قرصه که در
یکی از اعضای سفلی او بهم رسیده بود رخت هستی بر بست و بجای دیگر نوشته دیدم که بتاریخ بیست و پنجم جمادی
الاول سال نهصد و شصت و یک از شدت وجع و تبلی که بر بقدر او بر آمده بود در گذشت و تاریخ انتقالش
که از آن سنه نهصد و شصت استخراج می یابد اینست که سلیم شاه بگوئیار مرد و چنان نوشته اند
که در سالی که سلیم شاه فوت کرده در همون سال سلطان محمود گجراتی که برهان نظام هجری بادشاه دکن نیز
فوت شدند و تاریخ که از آن نهصد و شصت و یک استخراج می یابد اینست

تاریخ

سلطان سلیم شاه که از حسن	آرام زیر سایه عرش خدا می بایست	بودم بفر سال و قاتش که ناگهان	بالتف بر دلو که بخت جایی یافت
--------------------------	--------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

۹۶۱

و قلعہ سلیم کده واقع سواد و بلی بر لب دریای جمن تعمیر کرده سلیم شاه است و حالا آن قلعہ را بعضی مردمان
قلعہ نور گده میگویند اگر چه وفات سلیم شاه در گوئیار واقع شده اما در کسرام که پدرش شاه نیز در اند یا رسو گانه اند

سلطان محمود شاه گجراتی

پسر لطیف خان ابن سلطان مظفر شاه است والدۀ او نبی برام خان بادشاه ولایت سند بود از نسل
ثیم انصاری و تولد سلطان در شهر سنه اثنین و ثلاثین و تسعمائة وقوع یافته و در سنه یازده سالگی بعد از فوت
سلطان بهادر گجراتی در سنه نهصد و چهل و سه هجری بسلطنت گجرات رسیده بهترین زمانه بادشاهان گجرات زمانه
سلطان محمود بود که هر کس با اندازه خویش بنابر نعمت لبرمی برد و خوشحال می بود لهذا تاریخ ابتدای حکومت و

کاروانی ادا از لفظ خوشحال استفاد می کرد که سنه نهصد و چهل و پنج باشد از قلعه سیورت را تعمیر نموده و آن قلعه
 بغایت استواری است و در طبقات اکبره آن که صغرا غانامی هلام سلطان محمود گجراتی که خداوند خان خطاب
 داشته در سنه نهصد و چهل و بیست این قلعه را بر ساحل دریای عمان جهت دفع فساد فرنگیان ساخته و
 پیش از آنکه قلعه تعمیر یابد فرنگیان انواع خرابی بمسلمانان آن مکان میرسانیدند و در آن ایام که خداوند خان به
 عمارت آن می پرداخت فرنگیان چند نوبت کشتی با سامان نموده به قصد جنگ آمدند اما هیچ وقت کاره
 نتوانستند ساخت و چون باتمام رسید چو گهندی بر ریر دروازه که بر غم فرنگیان مخصوص تر کال است شروع
 نمود فرنگیان چون به جنگ و جدال مانع حصار نتوانستند آمد مبلغهای کلی قبول نمودند که آن چو گهندی
 نسا زنده اما صورت نیافت عرض آن قلعه بانزده دی و از تفاعش بسبت در عهه بنا بر اعانت استحکام هر دو
 سنگ را به قلا بهای آهنی محکم ساخته و سرب را گداخته در فرجه و درزها ریخته و لشکر با فرسنگ انداز ماران بموی
 ساخت که دیدار دیدن خیره می ماند فقط و سلطان محمود بعد از حکومت هیزده سال و دو ماه در سیزدهم ربیع الاول سنه
 نهصد و شصت و یک هجری از دست غلامی که به بان نام داشت شهید شد نعش او را در خطیره سلطان محمود بیکره که در
 پائین گنبد شیخ احمد که توطی است بنجاک سپردند سال وفات او از عجات حقیق بالشهادت بیرون می آید و این نظم
 در تاریخ او از شیخ نجی معنی است

تاریخ

سلطان محمود در جهان چو نیکو و نیکو	در جنت الماوی شهید با علم از آن	مجموع نزار خود با فرد شهید کن	شوش بادشاهی میکند جیتر شنی و
مارنج سال طرش از عقل حسیتم کرد	گفتا که بجای شهید سلطان		

و چون سلطان سلیم شاه بادشاه دلی و سلطان بریان نظام شاه بگری ابن سلطان احمد نظام شاه بگری دالی احمد نگر
 دکن همدرین سال فوت کرده بودند چنانچه مولانا علی در الفاظ زوال خسران پنج فوت این هراسه بادشاهان نیست

و چنین گفت

تاریخ

شاه خسرو راز دلی بدیک سال	که هند از علی شان لال آباد	که محمود شاه گجرات	که محمود دولت جو خوجان بود
دوم سلیم شاه سلطان دلی	که در هندستان صاحبقران بود	سوم آمد نظام شاه بگری	که در ملک دکن خسر نشان بود
زمر پنج فوت تاین شاه خسرو	چهارم زوال خسرو بود		

بعد از سلطان محمود شاه که در سنه نهصد و شصت و یک فوت شد احمد سلطان احمد شاه را که از اقربا سیه او بود بر تخت نشاندند

سلطان فیروز شاه

سپه سلطان سلیم شاه است بعد وفات پدر حسب وصیت او فیروز خان را که پسری نه و از ده ساله بود در قلعه گوالیار
 بر تخت نشاندند و تا پنج جلوس او که از آن سنه نهصد و شصت و یک است خراج می یابید اینست

تاریخ

چون شاه فیروز خان شهید	کش غلامی در روبرو طلال	یافت تخت سلطنت جا پد	که در زیر چتر استقلال
------------------------	------------------------	----------------------	-----------------------

سال تاربخ چنین رقم بادشاهی یافت اداقبال
بعد از سه روز یک سده مبارز خان که با در زاده شیر شاه و فیروز شاه را بتاریخ سبت و نهم جادنی الاول
سنه مذکور قتل نموده بر تخت نشست و تاریخ شهادت و انیت

تاریخ

شبه دولت افروز فیروز خان	که میگردد ملک شهر از غرب	ز سیل اجل ناگهان رختن	بنیاد معمره عرش آب
چنین گفت سال و قاتلش	چنانکه شد شاه بهجا جواب		

سلطان محمد شاه عادل

عرف مبارز خان نام پدرش نظام خان سورقه برادر شیر شاه بود بعد کشتن فیروز شاه را که خواهر زاده او بود
بتاریخ سبت و نهم جادنی الاول سال نهمصد و شصت و یک هجری بر تخت سلطنت نشست و لقب خود را
محمد شاه عادل نهاد و همیون و هوسر بقال ساکن قصبه ریواژی را صاحب اختیار ملک مال گردانیده لشیر
مدام اشتغال نمود تاریخ جلوس است

تاریخ

جابر مملکت مبارز خان	که شد دره ستم سالک	تخت فیروز خان گشت ظلم	گشت بر ملک و دلش لک
سال تاریخ و قاتلش گفتم	بادشاه شد مبارز مملک		

ابراہیم خان بنی محمد شاه در سنه نهمصد و شصت و دو بسبب به انتظامی ملک و بیجودی بادشاه لشکر فرستاد
دہلی را متصرف شد و محمد شاه طاقت مقاومت در خود ندیده بطرف چار فرست بهانجاسے بود تا آنکه در
سنه نهمصد و شصت و سته در مونگیر در معرکه کجا بهادر شاه بادشاه بنگاله رو داده بود کشته شد مدت حکومت
او در دہلی یازده ماه بود

مرزا شرف جهان

این قاضی جهانست که قرب پانزده سال زمام امور ملک و مال شاه ملها سپ صفوی بادشاه ایران در
کف کفایت و قبضه شہامت او بوده و آثار خیر و سیکی اجر سے نہر کر بلاست کہ ابوالنصر حسن بادشاه
دہ ہزار تومان صرف نموده و بدان موفق گشته ولادت او در صبح چهار شنبه مینوہم ربیع الثانی سنه نهمصد و
و دست داده و در شام یکشنبہ ہفتہم ذی القعدہ نهمصد و شصت و دو ہجری وفات یافته و آہ شرف از
جهان شدہ تاریخ رحلت است

سلطان ابراہیم

بن غاز بنیان سورست و خواہر سلطان محمد شاه عدلی را در نکاح خود داشت او امر او و زرای محمد شاه را
با خود موافق ساخته بتاریخ ششم ماہ جمادی الاول سنه نهمصد و شصت و دو ہجری دہلی را متصرف
شد بر تخت سلطنت نشست تاریخ جلوس است

تاج

گشت چون تخت منور این ابرام رفت بر دست دلاسا و فریخ سال نایخ جلو شرف و مجیتم رونق کالید سلطنت آمد نایخ
بعد دو ماه از حکومت او سکندر شاه عرف احمد خان سوز با او محاربه نموده دہلی و اگره را متصرف شد و پیش
سکندر انید تا آنکه قریب همان ابام بہا لون بادشاہ آمدہ دوبارہ فتح ہندوستان نمودہ و سکندر شاہ بطرف
بنگا کہ گرجیت و سلطان ابراہیم کہ بطرف مشرق رفته بودند در او ترسیہ در سنہ ہصد و ہفتاد و پنج از دست
سلیمان حاکم اندیا کشتہ شد

سکندر شاہ

برادرزاده شیرشاه بود در سنه نصد و شصت و دو هجری بر سلطان ابراهیم غالب آمده بر تخت ملی نشست
بعد چند ماه همایون از ولایت رسیده و برو غالب آمده بار دیگر مالک ملک هندوستان گردید تا برادرزاده

ساج

سکه شیر برادر زاده شیر | که نشست چند نفر در مجلس | بایکوش نیریت داد در جنگ | اینصفت شصت و دو از سال هجری
سرگذشت نصیر الدین محمد سلطان باده شاه بعد نیریت یافتن از شیر شاه
چون در سنه نصد و چهل و هفت هجری از شیر شاه افغان نیریت خورده و بطرف عراق نهاد بعد از
خیرانی و پریشانی تمام پس از آن نقض اسلحه چند سال پیش طما سپ شاه صفوی باده شاه ایران فرستاد
و این قطعه از واردات حالات خود شاه نوشت

قطر

خدا را بستاند عتقا عالی هم دشمنش هم میرد و عیسی پیرش بود	قد فاق قناعت را نشینم کرد و دست حالی از کین عیبت روی من کرد	روزگار سغله و گندم را و جو فرو التاسل از شاه ندارد کمر من بچند	طولی طبع مرا فایز کن در دست آنچه بهمان علی شدت ازین کرد و دست
---	--	---	--

شاه این مرزده را شنید مکتوبی مشتمل بر کمال توقیر و اسعاده تشریف حضور سال داشت و این بیت در عنوان مکتوب ثبت نموده

نصید و پنجاه و یک در ابر بادشاه ملاقات شد امری سر راه خصوصاً محمد خان حاکم سمرات دقیقه از لوازم خدمت و منبگی فرو گذاشت نمود و شاه والا جا به مقدم سها یونی را بیا یون بند داشته آنچه از لوازم بادشاهی و مهمان داری باشد بجا آورده و چند روز جشنهای خسروانه داشت و سها یون بادشاه مد روز خوشن عالی الماس گرانبها که خراج اقیما بود ببادولیت و پنجاه لعل چشان برسم ارمنان بشاه داد و شاه بعد از چند روز کمال دل داری و خاطر جوی سامان سلطنت ارزانی داشته شاه مرالکسیر خود را باد و ازده هزار سوار سنگ سمره داد و پنجاه بادشاه یا امرای محلی در شروع نصید و پنجاه و دو متوجه قند بار شدند باید دانست و قیقه سها یون بادشاه از شیر شاه منظم شده در وادی حیرانی و پریشانی سرگردان گردید برادرش مرزا کامران از ویدائی ختیا نموده نسبت کابل روان شد و چون در آنجا رسید بکه و خطبه بنام خود کرده البواب کامرانی بر روی روزگار کشاده بمقتضا هوا و موس و زنگاری سپهر و غزنی و آخند و در ابسکری مرزا و خواجه خاوند محمود را رسم بست

پیش سلیمان مرزا که حاکم بدخشان بود فرستاد و خواست که سکه و خطبه او در بدخشان نیز باشد مرزا سلیمان
فرستاده را سببی متصور و با بگردانید مرزا کامران از نیمی در تباب شب لشکر بدخشان بود مرزا سلیمان چون
اثار رخصت خود و قوت مرزا کامران مشاهده نمود کس فرستاده در آشتی زد و خطبه و سکه بنام او ساخت بعد از آن
مرزا کامران بعضی از محال بدخشان را از مرزا سلیمان جدا ساخته بمردم خود داد و بکابل مراجعت نمود و
قند هار از مرزا اسندال گرفته بمیرزا عسکری حاکم که نمود بعد چند اوقات مرزا سلیمان آنچه مرزا کامران از او
جدا کرده بود باز متصرف شد و نقض عهد نمود و مرزا کامران بار دوم لشکر بانصوب بر دو بر مرزا سلیمان
غالب شده قاسم بر لاش و مرزا عبدلید جمع دیگر از موافقان خود را بسپرداری بر لاش بگور گذاشته خود
مراجعت نمود و خواجه حسین مردی تارخ این ساخته را که هفتدهم ماه جمادی الثانی روز جمعه سنه نهصد و هشتاد و
هشت داده بود و جمعه هفتم ماه جمادی الثانی یافته و مرزا کامران سلیمان را با لیس مرزا ابراهیم در قیدگاه میشت و روزگار بخلت میگذراند
تا آنکه گویند بکابل بیایون بادشاه از نظر عیافت و دولت و سعادت آمدن مرزا کامران را شنید و موجب خلاصی مرزا سلیمان شد و
آن چنانست که چون بهایون بادشاه با امرای مملی از ایران مستوجه قند هار شدند و آن قلعه را تا شش ماه
محاصره نمود آخر مرزا عسکری که از طرف برادر خود مرزا کامران حکومت آنجا داشت بامان بیرون
آمده بکازمت مشرف شد بمقتضای کرم ذاتی قلم عفو بر جرائم او نشیده بجانب کابل توجه نمودند در اثنای
راه درزا اسندال و مرزا یار دگار ناصر برادر بارشاه از مرزا کامران که بخت پیاده شده پیوستند چون نزد کابل
رسیدند هنگام شب مرزا کامران از کابل فرار نموده بغزنی رفت این فتوحات بتاریخ دهم رمضان سال
نهصد و پنجاه و دو و هجیر واقع شده و اینمصره تاریخ آن فتح است ع بے جنگ گرفت ملک کابل از دست او بدو
بادشاه بشهر درآمده دیده بدیدارشان راه محمد اکبر که با مادر خود در کابل بود روشن ساخت عرش در آنوقت
سه سال و دو ماه و پنج روزه بود در اوائل سنه نهصد و پنجاه و سه چون بادشاه بر سر مرزا سلیمان که از قند
هاری یافته بدخشان را متصرف شده بود رفت مرزا کامران خبر یافته از غرنی آمده کابل را باز گرفت چون
انقیصه بمسامع بادشاه رسید حکومت بدخشان بمیرزا سلیمان و حکومت قند هار بمیرزا اسندال داده و عزم
خود مرزا یار دگار ناصر را که موجب فتنه و فساد بود بقتل آورده مستوجه کابل شد و با مرزا کامران محاربه نموده با
کابل را ستم رابع الاول سنه نهصد و پنجاه و چهار سفت سوخت ساخت مرزا کامران باز راه فرار پیش گرفت و تاریخ
این فتح کابل را گرفت یافتند بعد ازین فتوحات نیز از مرزا کامران و مرزا عسکری تفصیلات عظیم صد و هشت
و چند مرتبه با بادشاه جنگها کرده اند لاجرم بادشاه با انیمه سپاه در کابل و قند هار بدخشان با برادران خود محار
به متواتر داشت تا آنکه مرزا عسکری دشمنی شد و مرزا اسندال بقتل رسید و مرزا کامران از همه یاروس شده پیش
سلطان آدم که رفت داد بدو گاه معترف فرستاد و بعد از آن محول شده رخصت مکمل یافت تاریخ وفات این پسر
برادران در مقام نوشته میشود

مرزا اسندال

برادر بهایون بادشاه و بجهت برادرشاه است در سنه نهصد و سبست و چهار متولد شده و این بیت در تاریخ تولد او است

تاریخ

۹۲۲

چیت از سال تاریخ ۹۲۲ تا سال ۹۲۳
شهادت در موضع خب که از توابع کابل است تاریخ ثبت و یکم ذی قعد سال نهصد و پنجاه و شست هجری قمری
تاریخ قیام افغان مهند و خلیل موافقت مرزا کامران بر عساکر بهایون بادشاه شجون آورده بودند روی داده و بلا
خور و زگر که از تنبان مرزا بود مرثیه گفته که مطلع شستم ^{۹۲۳} ششی خوج بر خشم تنب ^{۹۲۳} سیاه بد از آمدن شجون ^{۹۲۳}
و شبن خون که لفظ مناسب است تاریخ این واقعه است خباخیه نیز در نظم آورده

تاریخ

۹۵۸

هندال محمد شه فرزند لعلب ^{۹۵۸} ناکه قضا شمشید در شنب ^{۹۵۸} شجون شهابی شج چوکر دسب ^{۹۵۸} تاریخ شهادت شجون لعلب ^{۹۵۸}
و مولانا مرزا امانی بطریق تعبیه این تاریخ گفته

تاریخ

۹۵۹

شاه هندال سر و گلشن ناز ^{۹۵۹} چون از بونستان دولت نیت ^{۹۵۹} عالمی ایاد سر و دستش ^{۹۵۹} بر فلک دو آه حسرت رفت ^{۹۵۹}
گفت تاریخ قمری نالان ^{۹۵۹} سر و می از بونستان دولت نیت ^{۹۵۹}
شعبه الف که مانند سر و باشد اگر عدوش که یک است از عدد بونستان دولت در کرده شون تاریخ برآید بعد شهادتش بود
اوراپس از چند کاه بکابل برده نزد یک مرقد با و شاه مدفون ساختند و در همین سال بهایون بادشاه رضیه
دختر مرزا هندال البعد مناکحت پس خود محمد اکبر شاه منعقد نمودند

مرزا محمد عسکری

برادر بهایون بادشاه است چون تقصیرات عظیم از دبطهور می آمد بنابران بهایون بادشاه بجهت تسکین
فتنه و فساد او را در کابل قید فرموده بودند روزی فرصت یافته به بلخ گریخت و از آنجا متوجه زیارت حرین
گردیده در وادی که میان ششام و نکه است پیرو داین جهان نمود این واقعه در سنه نهصد و شصت
و یک هجری دست داده و عسکری با و شاه و بدل تاریخ وفات او است اما عدش سنی نه سال کم میشود و لوف
چنانکه یافت نوشت

مرزا کامران

۹۶۳

برادر بهایون بادشاه است و تقصیرات عظیم از دبطهور رسیده در آخر چون دبکر برادران او یعنی مرزا عسکر
دستگیر شد و مرزا هندال بقتل رسید و نیز از همه مایوس گردیده پیش سلطان ادم گم گرفت و
سلطان ارم او را گرفته بد رگاه بهایون بادشاه در کابل فرستاد بادشاه بنابر حقوق اخوت حکم بخونیزی
نکرد و حسب الاماره از شتر کچول شده رخصت گم یافت چنانچه تاریخ این سانحه در لفظ نیشتره ^{۹۶۳} یافتند این
واقعه در اوخر سنه نهصد و شصت بوقوع آمده و محمد مومن فرخجودی این مصرعه تاریخ یافت ^{۹۶۳} چشم بید
زبیداد سپهر و مرزا کامران در مکه بعد از سه سال بتاریخ یازدهم ماه ذی الحجه سنه نهصد و شصت و چهار
بعالم بقا انتقال نمود و این مصرعه در تاریخ او است ^{۹۶۳} بگو شاه محرم در مکه ماند لفظ بگور انیا بد گرفت تاریخ

براید قاسم کامی که در سفر من با و همراه بود در تاریخ و قولش بین قطع گفته

تاریخ

کاروانی که بادشاهی را کس نبودست همچو او در خور شد رکابل کعبه و انجا بهان بحق داد و تن خاک سپرد
گفت تاریخ او چنین گاهی بادشا کاروان کعبه بمرد

درین تاریخ لفظ بادشاه را بی حرف ها باید نوشت تا تاریخ براید از مرزا کاروان یک پسر مانده بود
موسوم بآبوالقاسم مرزا در غایت فطنت و ذکا در جوانی بسال نهصد و هفتاد و چهار بجای که شاه در قلع
گوایر که در انجا مجوس بود بقتل رسیده نه نماند از کاروان نام و نشانی تاریخ وفات اوست یا یکدیگر

مراجعت نصیرالدین محمد بهایون بادشاه از ایران و فتح هندوستان
چون بهایون بادشاه را از طرف سورش برادران خاطر جمع شد اراده هندوستان کرده در اوسط
ذی الحجه سال نهصد و شصت و یک هجری متوجه هندوستان شد و روز توبه از دیوان خواجه حاج
شیرازی که انرا دیوان لسان العیب تیر سوزانند تفاول حبست این بیت برآید

بیت

هلاک از منج مایون طلب سایه او نماند باز باغ و زین شهرت بود

و روزیکه سوار شد غم نمودند که غریمت هندوستان در خاطر ست الحال از کس که متعاقب بگیم
می آیند نام پیر سیده خال گرفته شود قصه را اول کسیکه پیدا شد دولت خواجه نام داشت چون پیشتر
رفتند و بقانی پیش آمد که مراد خواجه نام داشت بادشاه فرمودند که چه خوش باشد که شخص سیوم
را سعادت خواجه نام باشد بعد از ساعتی شخصی پیدا شد که نام او سعادت خواجه بود بادشاه ازین قصه
غریبه خوشدل شده امیدوار فتح هندوستان گردیده اعتصام بعنایت الهی نموده بعد انقضای
پانزده سال که درین مدت پنج بادشاهان از قوم افغان یعنی شیر شاه و پسرش سلیم شاه و سلطان محمد
عدلی و سلطان ابراهیم و سکندر شاه مرتخت و ملی نشسته بودند و ذکر ایشان قبل ازین مسطور
شده دارد و هندوستان گردید افغانان که در حوالی رهتاس و حدود دریای نیلاب جمعیت نموده
بودند از شنیدن آوازه نهفت بهایون بادشاه خود بخود پیرشان شدند و بهایون بادشاه بنظر
و منصوری منازعتی در لاهور درآمدند و در انجا خطبه و سک بنام زریب و زمینت یافت و افواج بهر جانب تعیین
شده سرسبز و دیالپور در تصرف آوردند و سکندر شاه شکست یافت و بعد از شکست پی پی باهشتاد
هزار کس متوجه جنگ شد و قریب چهل روز در سرسبز بمقابل همدیگر نشسته محاربه می نمودند تا آنکه بتاریخ
رویم شعبان سال نهصد و شصت و دو هجری جنگ صغ و ارفع شد و شکست بشکر سکندر افتاد و او فرار نمود
و در کوه سواک پنهان شد بعد از این فتح کبری سجدات شکر بجا آورده روز غره رمضان بدولت اقبال
بدیلمی نزول اجلال فرمودند و بار دیگر خطبه و سک بنام نامی او زریب و زمینت یافت محمد میرم خان در الفا
شمشیر بهایون تاریخ این فتح یافته

نشی خروطنای سیمون طلبد / انشای سخن بطبع نودین طلبد / آخر بر چو کرد فتح هندوستان / تاریخ شمشیر سهایون طلبد
 هفت ماه بعد این فتح روزی بادشاه بزرگوارام کتب خانه که در نزدیکی ترتیب یافته بود برآمده مرد مرده
 در مسجد جامع مجتمع بودند بسعدت کورش مشرف ساخته از جمعی که از سفر حجاز بازگشته بودند از هیولان
 حرمین و کجرات می پرسیدند چون شام رسیدند خواستند که فرو آیدند بنه اذان دویم رسید بودند که نمودن شروع اذان
 نمود بمقتضای تعظیم اذان بهانجا اراده شستن فرمودند ناگاه پایش در دامان پوشین پیچید و عصبی بلغمید
 میفاندد و بعد دو روز ازین حادثه تاریخ یازدهم ربیع الاول سال نصد و شصت و سه هجری این عالم
 بیوفاراید در گذرند لاش او را در گیلو کمری که سلطان مغرالدین کیقباد در دهلی برکنار دریای چین بقاصده
 کرده از شهر تعمیر ساخته بودند مدفون کرده عمارتی عالی و متقبره احداث نمودند و این مقبره عالی بناکیده و استقامت
 حاجی بیگم زوجه بهایون بادشاه بصرف پاترده لکمه رویه استقام یافته شاعری در وصف این مکان گفته

بیت

هر که بنجوابه که بنید شکل فردوسین / گویا این قصر و این بنا بهایونین
 بالجملة بعد انتقال بادشاه فضلا و شهادت تاریخ وفاتش اشعار رنگین گفته اند و این ابیات در تاریخ او که
 مولانا قاسم گابی در رشته نظم کشیده اگر چه بغایت خوب است لیکن کعبه و کم می شود و وفات بکسال و دو سال
 در عمارات تجویر توان کردند و وفات تاریخ این است

تاریخ

بهایون بادشاه آن شاه عادل	که فیض حاصل او عزم افتاد	بنامی و دلش چون یافت	اساس عمرش از انجا افتاد
چو خورشید جهان تاب از بلند	بی پایان در نماز شام افتاد	جهان تاریک شد در چشم مردم	خلل در کار خاص عالم افتاد
	قضا از بهر تاریخش رقم زد	بهایون بادشاه از یام افتاد	

و بعضی کسان میگویند که اگر مصرعه آخر را با سبطور بنویسند تاریخ برآید بهایون بادشاه از یام افتاد و مولانا
 مسعود حصاری این مصرعه یافته و اصل حق شده بهایون بادشاه اگر چه این مصرعه کعبه و زیاده دارد
 اما برسم خطی که نام اقدس را بی الف نویسنند بگزیند درست آید و میر عبدالحی این مصرعه یافته گوید ای بادشاه
 من از یام او افتاد و جمعی این مصرعه یافته و درث ملک جلال الدین باد و شخصی دیگر چنین گفته
 بهایون کجارت اقبال و مدت سلطنت بهایون بادشاه از بهنگام وفات بابر شاه تا روز وفات او بست
 پنج سال و دو ماه قمری و پنج روز بود و از آن جمله نه سال و هشت ماه مرتبه اول حکومت نمودند و بعد از آن
 پانزده سال طوایف الملوک ماند و مرتبه ثانی بعد از فتح هندوستان تا بهنگام وفات صرف هفت ماه و چند
 روز و مدت عمرش چهل و نه سال و چهار ماه و هشت یوم بود و لقب او بعد وفات جنت آشیانی قرار
 یافته و بادشاه را سوای محمد اکبر شاه پسر دیگر بود محمد حکیم نام که در این زمان برآمد

مات دہم

قصہ نظام سقہ

در عبادت السعادت مسطور است کہ چون ہمایون بادشاہ در عظیم آباد از شیر شاہ انہزام یافتہ رو بہ گزیر نہاد سب را در آب انداخت تا از دریا عبور نماید و از سب جدا شدہ غرق بپ بود کہ غرق شد و نظام سقہ در ان حالت دست آن خسرو را گرفتہ بکنار رسانید بود بادشاہ در آنوقت فرمودہ بودند کہ انشا اللہ تعالی ترا بعیوض این خدمت شگرت بعد حصول طمانیت خاطر از صبح تا نصف روز بر تخت خواہم نشاند چنانچہ بعد فتح ہندوستان انچہ کہ ارشاد شدہ بود بجل آوردند و نظام سقہ در ہمین قدر فرصت بدو بخش و بریدن در ہم و دنیا پر چرمی حکم کرد تا در ساعتی درست کردہ آوردند و اہل محرم در عیوض آن جنس مطلوب بمشتی دادند واللہ اعلم

شام بیگ

محبوبہ خاترمان علی قلی خان بود و قصہ عشق ایشان و کشتہ شدن شام بیگ بچو نیور در سنہ نہصد و شصت و سہ و مرآت جہان نما مفصل مسطور است و این تاریخ کہ بطریق تقسیمہ شخصی در شہادت او گفتہ تاریخ ببرداشت آہ و گفت کہ شام شہید شد

جلال الدین محمد الہ شاہ بادشاہ غازی ابن نصیر الدین محمد ہمایون بادشاہ ولادت با سعادت حضرت شاہنشاہی محمد اکبر شاہ بعد از گذشتن ہشت ساعت و ہشت و نیم از شب اول بستم آبان ماہ جلالی سال چہار صد و شصت و چہار موافق نو زدہم اسفندار بندہ قدیمی سال نہصد و یازدہم یزدجری مطابق شب یکشنبہ پنجم رجب سال نہصد و چہل و نہہ بلالی و ششم ماہ کاتک سال یکزار و پانصد و نو و نہہ ہندی یعنی شہادت بکر ماجبت شانزدہم تشرین الاول ماہ رومی سنہ ہزار و ہشتصد و پنجاہ و چہار اسکندری کہ مطابق پاتر دہم ماہ اکتوبر سال یکزار و پانصد و چہل و دو عیسوی بود در حصار امرت کوٹ از توابع قلمرو متصل ملک مارواڑ وقتیکہ پدرش ہمایون بادشاہ از شیر شاہ روبرو تافتہ بحالت تباہہ در آنجا رسیدہ بود از شکم حمیدہ بانو بیگم ملقب بمریم مکانی کہ از نسل زبیدہ مثل شیخ احمد جام بودہ است بوقوع پیوستہ نکتہ برداران انظم و تواریخ مناسب یافتند و قصاید ہنیت گفتند و ہمہ بعض حضرت جہانبانی رسانیدہ کامیاب جابریہ ہامی گرامی گشتند آران جملہ این تاریخ را مولانا ی نور الدین یافته و تحسین و احسان ممتاز شدہ

تاریخ ولادت

چون ملک قضا نشان بولہ آفات ابد را تمہ نفسہ کو از ولادت شہنشاہ چہا تاریخ ہمنشہ جہانگیر گشت ملک الشعر ابو الفیض فیضی فیاضی این تاریخ را بعد از آنکہ اکبر شاہ بر تخت سلطنت نشستہ و نظام آورد

مسد الحمد کہ آمد بوجود	آنکہ از کون و مکان تنہا	بادشاہی کہ رشامان چہا	اکبر ش نام و جلالش لقب است
شب و زود مہ و سال سیلا	شب یکشنبہ پنجم رجب است		

بعد از آنکه حضرت جنت اشیا فی ملک جاد وانی سفر کرد و نصف النهار روز جمعه دویم ماه ربیع الثانی
سنه نهصد و شصت و سه هجری که مطابق چهاردهم فروری ماه انگریزی سال یک هزار پانصد و پنجاه و شش
عیسوی و موافق روز آبان دهم سفندارند ماه سال چهارصد و هفتاد و هفت جلالی و مصادق
روز فروردین نوزدهم تیر ماه قدیمی سال نهصد و شصت و پنج یزدجری موافق چهاردهم سیاط ماه
رومی سال یک هزار شصت و شصت و هفت اسکنده موافق نوزدهم سهاگن ماه هندی یک هزار شصت
و دوازده سنبت یک هزار و چارصد و هفتاد و هفت ساگه سال باهن بود پس چهارده
سالگی در باغ کلا نور با تفاق خاتمانان بیرم خان و دیگر امر که در ملازمت محمد اکبر شاه حسب الحکم
جنت اشیا فی متوجه دفع سکندر افغان شده بودند خلعت زرین و ربوتاج مرصع بر سر نهاده بودند
و سعادت بر تخت سلطنت جلوس فرمودند و بجهت انتظام ملکی و مالی منصب جلیل القدر و کما
وزارت بنجان خانان بیرم خان اختصاص یافت بعد سبت و پنجم روز از زمان جلوس سبت و ششم
ماه ربیع الثانی سال مذکور که روز چهارشنبه بود نوروز بجهت افزو شد و آغاز سال الهی که اکبر شاه ایجا نموده
بود از همین روز سبت همدین ایام میر عبدالحی صدر این بیت خوانده بیت اگر نوروز عالم رفت بر باد
کلی صد برگ ستوری را بقا باره بعضی این بیت را نقش بسته بودند و شهرت یافته بود و نقل مجلسها
گشته از غریب آنکه در میان هنگام سخی از فضلا مصرعه ثانی تاریخ جلوس یافته بود بشرط آنکه اگر فقط کل را
بیاورید اگر چه بطریق رسم خط مساعدت آن نمی نماید و بعضی از فضلا تاریخ جلوس را در لفظ کام بخش
یافتند و نیز این مصرعه مشعر برین سال سعادت انجام سبت مصرعه جلوس خداوند عالم پناه
و غیری در الفاظ حضرت اکبر تاریخ جلوس یافته چنانچه ازین باعنی مفهوم کرد

تاریخ جلوس

از خطبه شاه رفعت منبر	در سکه عریل کار با چون	انجست تخت سلطنت اکبر شاه	تاریخ جلوس حضرت اکبر
و سکه اکبر شاه که بر اقسام وزن و گوناگون بیکه بود این باعنی با که از آنک الشور شیخ فیضی است بر روی سکه ها منقوش یافته بود و بر یکطرف سکه این بیت بود			

بیت سکه

خوشید که هفت بجز از گوهر یافت	سنگ سید از بهر توان چو یافت	کان از نظر تیر بیت او زیادت	وان ز رشتن از سکه شاه یافت
و در میان آن اندک هر جل جلاله و طرف دیگرین رباعی منقوش گردید			

رباعی

این سکه که پیرایه امید بود با نقش دوام نام جاوید
سیاهی سعادتش همین یکدره نظر کرده خورشید بود
و سال الهی و مه و میان آن نقش یافته و سکه دیگر در یکطرف السلطان الاعظم الخاقان
المعظم الخلیفه المتعالی حله اله ملکه سلطانه و ابده عدله و احسانه و جانب دیگر این رباعی
ملک الشعراء است

این قدر و این گنج شایسته	با کوب اقبال کند بر سر	خورشید پرورش از آن کبریا	یابد شرف از سکه اکبر شاه
این سکه که دست بخت از او	پیران به پیشرفت افتد	و بعضی از نقد این رباعی داشت	در دیر روان بنام شاه کبریا
تکلیف شاهنشاهی			

مولانا مقصود میرزا که در سطر فلانی نام گرامی تمامان صاحب حق و عاقبت کمال شایسته و تقوی بنوعی بنوعی و بکمال اقدس این بیت شریف شیرازی
نقش پذیرفته بیت راستی موجب رضای خداست که کس ندیدم که کم شد از ره راست
در اول سال جلوس سکندر شاه افغان که از بهایون باد شاه نرسمیت یافته در کوه سواک پنهان
شده بود لشکری عظیم رسانیده سر لشورش برآورده و از افواج شاهی شکست فاحش یافته
رو بفرار نهاده و در افتتاح سال دیگر میوقبال نیرسمی خود رسید مختصر اینکه از اول جلوس تا نهایت
وقت بهر جانب که توجه فرمودند جنود دولت و اقبال با استقبال لشکر ظفر مال آن خدیو عدد و بند
کشور کشا آمد و آنچه که به باد شایان بایاد عدل و داد و علم و کرم و سبده نوازی و سرور و
و کشورستانی و مدبری همه در ذات مجمع صفات موجود بود اکثر سموره سبده وستان از بلا شرفی
و عربی و صوبی و شمالی و تحت تصرف او درآمده و بر که از طریق الفیاد سرچید گوشمالی چنانکه بایاد یافت

ذکر وضع تاریخ طه از مبدأ جلوس اکبر شاه

عهد موسسان این تاریخ علامت الزمانی فلاطون الادالی عضد الدوله امیر فتح الد شیرازی
بود و اگر چه وضع این تاریخ جدید در سال نهصد و نود و دو هجری اتفاق افتاده اما ابتدای آن را از سال
اول جلوس اکبر شاه نهاده اند از روز تحویل نمودن اقباب در برج محل یعنی چون بسبت و پنج روز بعد از زمان
جلوس حضرت شاهنشاهی و القضای چهار ساعت و پنجاه و چهار دقیقه بخوبی از شب سه شنبه حقیقی
و چهارشنبه عرفی بسبت و هشتم ماه ربیع الثانی سال نهصد و شصت و سه هجری نیر اعظم پرتوشرف
بدولت سرای برج محل انداخت و صبحی آن که روز چهارشنبه بود نوروز بخت افروز شد از بهمن روز
مبدأ و این تاریخ جدید را اعتبار نمودند و مدار حساب بر ماه و سال شمسی نهادند و حضرت شاهنشاهی
خود بدولت و اقبال این تاریخ را بتاریخ الهی موسوم ساختند و اسامی ماهای این تاریخ را

همان اسامی مشهور مشهوره فارسی منظور و معتبر داشتند چون فروردین ماه
الهی و اردی بهشت ماه الهی و خیر آن و نام های ایام نیر همان سی نام متعارف فارسی گزشتند و
چون در بعضی ماه های یک روز یا دو روز از سی زیاده بود آن را بر روز و شب نامزد کردند چنانچه جمعه
روزهای سال سه صد و شصت و پنج و کمتر و زیاده شدند و پنج روز و سترقه که فارسیان در
اخیر سال می افزودند بر افتاد و ماه و سال شمسی شد و نیز بر غنیمت انور اقصای آن کرد
که در سنوات این تاریخ نیروده از ده باشد لا حصرم هر سال سلسله باسم ماهی

از ماہہائے الکی ساختن چنانچہ سال اول سال فروردین الہی سال دوم سال اردی بہشت الہی بہمن سال سوم سال الہی

اسامی ماہہای الکی و تعداد ایام ہر ماہ

فروردین	اردی بہشت	خرداد	تیر	مرداد	شہریور	مہر	ابان	آذر	دی	بہمن	اسفند
۳۱	۳۱	۳۲	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۰	۲۹	۲۹	۳۰	۳۰

اسامی ایام ہر ماہ

آورد	بہمن	اردی بہشت	شہریور	اسفند	خرداد	تیر	مرداد	شہریور	مہر	ابان	آذر	دی	بہمن	اسفند
۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	

ابیات دریافتن نام ماہہای الہی

ز فروردین بگذشتی بہمنی	مہر دادی کہ چو مرداوستی	پس از شہریور و مہر امان	کہ بہمن چو اسفند ز ماہی غریب
------------------------	-------------------------	-------------------------	------------------------------

بیت دریافتن تعداد ایام ہر ماہ الہی از روی حساب ایک

لا اولالک ولا لاشئ معہ	لک کط و لک لک لک لک لک
------------------------	------------------------

در روز اول این تاریخ جدید مطابق بود باروز ہر مغرہ فروردین ماہ سال چهار صد و ہفتاد و شصت و ہشت جلای روزی بہر یازدہم مرداد ماہ قدیمی سال ہنصد و شصت و پنج یزدجردی موافق یازدہم از ماہ رومی سال یک ہزار و شصت و شصت و ہفت اسکندری مطابق یازدہم ہراج ماہ قدیمی انگریزی سال یک ہزار و پانصد و پنجاہ و شش عیسوی فقط و بنیاد سال بنگلہ ولایتی فصلی کہ امروز در ہندوستان رایج است از ہمین سال تصور باید نمود

فتح یافتن اگر شاہ بر بہمنی و بہشت سال

بعد از آنکہ خاطر بادشاہ از طرف سکندر شاہ افغان بالکلیہ جمع شد علی قلیخان شیبانی را بر سر ہمہ اقبال کہ با تردی بیک یکی فرستیدہ ان بادشاہی کہ حراست دہلی داشت مصاحت نمودہ دہلی را متصرف شد و روان ساخت و بعد از ان خود نیز سعادت و اقبال روانہ انست شدند و در پنجشنبہ دوم محرم سال ہنصد و شصت و چہار در حد و دپانی پت میان علیقلی خان و ہمہ مقامات واقع شد تیری بچشم آن لعین رسید از پس سربار چنانکہ اورا بہوش ساخت جمعی کہ گردوی بودند بے دست و پا شدہ شہرزم شدند و راہ خود ہامیش گرفتند بعد از ان خانتخان بیرم خان بہمورا گرفتہ پیش بادشاہ آورد و بیک شمشیر کار اورا تمام ساخت و مقرون دولت از اسباب کوچ فرمودہ باغنایم بقیاس و نصرت و فیروزی بدار اسطانت دہلی درآمد و چون ہمہ مال و متاع کہ بہمیں از زمان شیر شاہ و سلیم شاہ و عدلی شاہ فراہم آورده بود بتاراج رفت چنانچہ تاریخ واقعہ را پانہ شارزہ ماہ یافتند و یکی از دانشوران تاریخ این فتح را چنین یافتہ

دیر منع بر لوح لقا با قادی	تاریخ	رقم زد بہر طبع او کفرت میرا
----------------------------	-------	-----------------------------

عیسی خان ولد لوند گرجی

وقتی کہ شاہ طہاسب صفوی در سنہ ہنصد و شصت و ہفت ہجری عیسی خان ولد لوند گرجی را مسلمان ساخت

بقاضی محمد اشارہ شد کہ تاریخ پیدائش از قاضی محمد در بدین تاریخ گفتہ

تاریخ

عبدی نفسی چیمچ تابان صدق آورد بادشاہ ایان صدق تاریخ جو فرود شدہ دین گفتہ عیسیٰ ندیشہ مسلمان صدق

محمد بیرم خان خانان

یکی از خوانین عظم در گاہ ہمایون بادشاہ بود و از ابتدای جلوس اکبر شاہ تا پنجال بعد جلیل القدر
مکالت و وزارت سرفرازی داشتہ اما از آنجا کہ او بادشاہ را خور و سال تصور نمودہ آنجہ کہ می خواست
بے اجازت بادشاہ میگردانیم یعنی بر مزاج بادشاہ بسیار گران می آمد اما چیزی نمی گفت تا آنجہ بعد از
پنج سال قابو یافتہ اور از عمدہ و کالت وزارت معزول ساخت از جملہ تفصیلات ادبیکے آن بود کہ
تردی بیک را کہ در او اہل جلوس بادشاہ حکومت اہلی داشتہ بہ بہانہ آنکہ از سرکہ ہیو بقال روگردان
شدہ بود در سنہ نہصد و شصت و شصہ ہجری بی اطلاع بادشاہ قہر آلودہ بود با جملہ بیرم خان بعد مغز
چند بار با بادشاہ جنگ و جدل نمودہ و ہزیمت یافتہ آخر از ہمہ مایوس شدہ بقصد طواف حرمین از بادشاہ
خصمت حاصل نمودہ و روبراہ نہاد چون بکجرات رسید مبارک خان افغان کہ پدر او در جنگ ماجہورہ
بسر کردگی بیرم خان قہر آلودہ بود بعضی خون پدر خود او را شہید ساخت این واقعہ بروز جمعہ
چهار دہم جمادی الاول سال نہصد و شصت و شصت ہجری بوقوع آمدہ ہمہ رسان او ازین سانچہ کلام
بجائے شتافتند و بیرم خان در خاک و خون افتادہ بود تا آنکہ جمعی از ہفترا و مساکین قالب خونین او را
برداشتہ جواشی مقبرہ شیخ حسام کہ از شایخ وقت خود بود بجائ سپردند و بعد از ان بسجی حرمین علیہا
مبشہد مدفون گشت و بیرم خان علمی مرصع بزر و جواہر نذر امام ہشتم علی موسی رضا تر قیادہ بود و
یک کروٹیکہ بران خرق شدہ قاسم از سلام تاریخ اتمام ان علم امام ہشتم یافتہ و شیخ عبدالقادر بدای
در تاریخ شہادت او این معصیہ بطریق تعقیب گفتہ کہ گفت گل گلشن خوبی نمائند یعنی اگر لفظ گل
را از ہجرات گلشن خوبی و در سازی تاریخ بر آید و قاسم ارسلان این ابیات در تاریخ فوت او در سلاک
نظم کشیدہ

تاریخ

بیرم بطواف کعبہ چہین ہما در آہ شد شہادت کار نامہ در واقعہ بانفی پی تاریخ گفتہ گفتا کہ شہید شد محمد بیرم

سلطان احمد شاہ

بعد شہادت سلطان محمود ثانی کہ وارثی نہ داشت امر او سید مبارک اتفاق نمودہ احمد خان کہ از
قزاقان سلطان بود ب خطاب سلطان احمد شاہ تاریخ پانزدہم ربیع الاول سنہ نہصد و شصت و یک
ہجری در گجرات بخت نشاند

تاریخ

فرزند صفی و زون در شهرت بود | قضا گشت شکر که الملک | و همان روز سلطان در ملک میدان سپید مبارک گشت
و سلطان بعد سلطنت هفت سال و چهار ماه و چند روز از دست اعتماد خان کشته شد و کان و الک فی تاریخ ششم شعبان لیلیه
الاثنین فی سنه ثمان و ستین و تسعمایه و از عبارت | مقتول شد یگانه | تاریخ مستغاد سیکر و دوشاعی زبان بگرا

تاریخ

این تاریخ گفته | ۹۶۸ | ۹۶۸
احمد جالی کس بر کس چو پیر | بابو پوچی چو پیر | از عبارت و شنبه رات تاریخ بومی آید بعد قتلش اعتماد خان
شخصی را که نتوانام داشت لقب سلطان مظفر ساخته بر سر پیر مانوالی منشاید و گفت که این پسر سلطان محمود ثانی است
او آخرین پادشاه گجرات است در ایام او اکبر شاه پادشاه گجرات و مالوهر را تسخیر نمود و تبرک خود آورده

تاریخ

چون در سنه نصد و شصت و نه هجری میان خسرو ایران شاه طاسپ صفوی و سلطان سلیمان خواند کار و رم بعد جنگ
و جدال چند سال قواعد صلح استحکام یافت قاضی عطاء الله و قاضی محمد در تاریخ آن این قلمه انشا نمود

تاریخ

شکر خدا که کرم کردگار | قاید اقبال دین کمنه دیر | مشتاق صلح شهبان جهان | داد و فکند آتش مرثیه
ضابط ایام چو تاریخ صلح | جست خرد گفت که الصالح خیر | ۹۶۹ | ملول شاه

تاریخ

که از اکابر بلده بدرون بود پیر شیخ عبدالقادر بدرونی است و از مردان شیخ پیچو سنبهل بود که اکبر شاه پادشاه بجهت شش ارباب
تمام داشت در سنه نصد و شصت و نه هجری فوت کرد و غیری تاریخ وفات او در ویش و نهمند یافته و شیخ عبدالقادر
در تاریخ پیر عالی قدر خود این رباعی گفته | ۹۶۹ | آن بحر علم و معین احسان کان | چون بود در زمانه جهان فضل از | تاریخ سال فوت می در جهان فضل

تاریخ

چون اکبر شاه پادشاه بر فرد جمعه ستم جمادی الاخر سنه نصد و شصت و نه هجری از طرف رتپور بلده امیر که بد انصوب بطریق
مسکار وزیرت روضه جوابه معین الدین چشتی رفته بودند داخل دار الخلافه اگر هشدید کی از فضلای عصر و تاریخ قدوم اقدس گفته

تاریخ

چو سوی تخت گاه از سمت مغرب | مبین خورشید گردون ملوک | تو یک سال تاریخ قدوش | بلغند آفتاب دولت آمد | ۹۶۹ | ۹۶۹

تاریخ

این مدینه مسجد قریب قلمه کمنه دلی که از ادین پناه میگوند واقع است در زمان اکبر شاه پادشاه که در سنه نصد و شصت و نه آنرا
تعمیر ساخته بود اگر چه این هر دو عبارت حالا با کمال رو به انهدام دارند اما کجه که از ان تاریخ تعبیر معلوم گردد تا امروز باقی است آن این
بعد از جلال الدین محمد | که باشد اکبر شاهان عادل | چو به هم گم عصمت پناهی | خاکرد این بنا بهر افاضل

اولی شاهی این بقعه حسیر	شهاب الدین احمد خان نازل	نبی نیریت این بقعه حسیر	گذشت تاریخ او خیر المنازل
-------------------------	--------------------------	-------------------------	---------------------------

خان اعظم

مشهور به آنکه خان بشت شمس الدین محمد خان اصلش از غزنی بود و آن صاحب کنت نرا اعظم خوانین بایون بادشاه و اکبر شاه بود در وقیحانه بایون بادشاه نزدیک تقصیه جوسا از شیر خان افغان شکست یافته از معرکه کارزار عخان بتناقمه خود را در دریای گنگ نداشتند نزدیک بود که غرق در یاسی فنا گردد و بدستگیری شمس الدین از ورطه هولناک اسل سلامت و نجات رسیده و بادشاه وی را با بتاعش بعوض این خدمت شایسته بمنصب بلند و مراتب رجبند رسانید و در زمان اکبر شاه ترقیات عظیمه نموده و چون در پیکار پنجاب پیکار نموده غالب آمد کمال اقتدار بهرسانید و راتق و فاتق ولایت پنجاب گردید و در سنه تسع و ستین و تسعمایه از پنجاب بجناب سلطنت ماب رسیده و کیل مطلق شد و اول شخصی که منصب بهفت هزاری یافت خان بود و دهم خان کوکلتا شمس لیر خود دهم آنکه لغز و تقریب بادشاه و تقریب حد و کالت که از ماسهم آنکه گرفته با و مفوض شده بود باغواهی منعم خان خاٹخانان و دیگر امرار و فرز و شنبه و از دهم رمضان سنه کور سردیوان آن اعظم خوانین را شمشیر بیداد پاره و پاره ساخت چون بادشاه از بمنی خبر یافت از و لقا نه بر آمدند و دهم خان هر دو دست بادشاه را بلی ادبی گرفت و بادشاه بزور بازوی بستمای خود را از دستمای او ربانیده چنان مشتقی قوی بر سرش زد که پوشش از و ماغش پدید و از پا در افتاد و بادشاه فرمود تا دست و پای او را بسته از بالای بام دولت خانه بزرانداختند چنانکه مغر پرش و شورا و پاشش پاشش گردید تاریخ این سانحه را و خون شد یافته اند اما یکصد و زیاده میشود و عزیز می در تاریخ شهادت خان اعظم این قتلعه بم

تاریخ تعمیه

خان اعظم سپاه اعظم خان	که چو او کس درین زمانه نند	بشهادت رسید ماه صیام	شربت موت روزه و چپید
کاشش سالی در گرشید بند	که شدی سال فوت خان	و کی از فضلای این تعلیم مصرع یافته	رفت سر از عظم سر اعظم خان

بعد فوت دهم خان پدرش ماسهم آنکه در فراق فرزند خود بغاصه یکماه بعد ازین سانحه رخت هستی ازین جهان بیرون برد و شهادت خان اعظم در کبر آباد واقع شده بعد از ان لاشش و را به بیلی فرستاده در جوار رود غنچه شیخ نظام الدین اولیا مدفون شدند و پیشتر مرزا که کرد و نه عالی بر قبرش تعمیر نموده که تا حالت تحریر موجود است و مقبره دهم خان نیز در و بی است مشهور به یونان ملیا

محمد یوسف

در دیار خوش نویسی شهر تمام داشت مولدش کابل و مشاشش هند بود و بحسن خط و سلامت شعر گوئی سبقت در اقران میر بود در خدمت محمد اکبر شاه بعد و یا تش نویسی نامور بود و در بیان جوانی در سنه نصد و هفتاد فوت گشته و اوقات این مصرع در تاریخ و فاتش یافته

کجا شد یوسف مصرای غزلان	و مرزا اعلا الدوله صاحب نکره شعرای زبان اکبری این قطع
-------------------------	---

تاریخ

بران منظوم ساخت	برفت از دهر اشک دیده بیزا	بی تاریخ او گفته عزیز	کجا شد یوسف مصرای غزلان
-----------------	---------------------------	-----------------------	-------------------------

امیر تقی الدین محمد صدر

در زمان دولت شاه طهماسب صفوی منصب علی صدارت معزز بود چون در سنه نصد و هفتاد بسبب علنی از ان عهد انحرول گشت قاضی عطا الله تاریخ غزل را بطور تعمیه چنین یافته

تاریخ

کسی گورخانه در دین نبی کرد اگر تاریخ غلشن خواهی از من	نه بیند در دو عالم خردت برون کن از شریعت حریف	چو علت شست صد از بندگار بسمه خوار سی قنار آخر غایت
--	--	---

۹۷۰

سید محمد غوث گلپایری

مرشد شیخ وجیه الدین علوی بگراتی است تاریخ چهارم محرم سنه نهصد و هفتاد و هجری فوت کرده در گلپایر مدفن گردیده

تاریخ از محمد الواصلین

سید اولیا محمد غوث جد عالی او به نیشاپور سال نقلش بتعمیر ضوان	سند الا تقیا محمد غوث نعمت و فیض داد و رزق غوث بی لوث ز در قلم نوجوان	مرشد چارده سلاسل است از مد صوم بود چارده هم	بسمه راه شیخ کامل است که گذشت از زمانه غوث اتم
---	---	--	---

ایضا

آن شیخ محمد المطلب	بالغوث بلطف معبود	تاریخ وصال او ملایک	آگفتند که شیخ اولیا بود
--------------------	-------------------	---------------------	-------------------------

۹۷۰

۹۷۰

فتح قلعه نیشپور

چون محمد اکبر شاه در سال نهم جلوسی مطابق سنه نهصد و هفتاد و یک در ماه رمضان قلعه نیشپور را محاصره نمود و رای سرجن امان طلبیده قلعه را با ولیای دولت سپرد میرزا غنی برادر حکیم فتح احمد شیرازی این تاریخ یافت

۹۷۱

تاریخ

چون گل نصرت گفت چنین	منتهی تاریخ گفت قلعه گرفتند و
----------------------	-------------------------------

۹۷۱

تولد دو فرزند توامان

چون در سنه نهصد و هفتاد و دو در خانه محمد اکبر شاه از یک بطین دو فرزند از توامان ولادت یافتند بادشاه یکی را عمر از آن دیگری را امرزاسین تشبیه فرمودند و قاسم ارسلان در تاریخ این دو گوهر شاه ابو ار گفته

تاریخ

شاه جهان در او فرزند	آمد دو گوهر در من مقصود کوف	در آن بی تاریخ ولادت بود	نبود دو ماه و از او چ شرف
----------------------	-----------------------------	--------------------------	---------------------------

۹۷۲

این هر دو فرزند آن یک ماه بعد از ولادت بصحن سراسی عالم فانی فرامیدند

راجہ رام راج بیجا نگری

راجہ عظیم الشان بود که بر ولایت بیجا نگر که از ممالک دکن است سروری می نمود و از دولت و ملک خود مغرور گشته بادشاهان دیگر را که در دیار دکن سلطنت می نمودند در خاطر نمی آورد و هیچ نمی شمرد و بنا بر آن عادل شاه ابن سلطان ابراهیم عادل شاه بیجا پوری با اتفاق سلطان حسین نظام شاه بھری و ابراهیم قطب شاه و برید شاه جت وضع او کمزیر گشته و راه جمادی الاول سنه نهصد و هفتاد و دو و بھری بالک عظیم و آن بیجا نگر شدند چون در آنجا رسیدند محاربه صعب دست داد و راجہ رام راج بالبیاری از سپاه در آن جنگ کشته شد غنیمت بتقیاس بدست آن بادشاهان افتاد و آن ولایت را تحت قمار لجن نمودند چون یکی از برادران آن راجہ درخواست صلح نمود

لاجرم آن ملک را باز بدو سپرده مراجعت کردند علی غلام اسیر آبادی تاریخ قتل راجه مذکور بطریق تعمیر درین شهر م
یافته که از در کردن عدد حرف جیم از الفاظ قتل رام راج تاریخ برمی آید تاریخ نبی نهایت خوب گشت قتل رام راج

صباحی شاعر

شاعری بی قید و لای بود و دعوی صاحب کمال داشت در خدمت اکبر شاه میگذرانید در سنه اشعی و سبعین و تسعیه
فوت کرد و صباحی نوار تاریخ وفات او ست اما یک عدد زیاده میشود

میر سید جامه باق

از مشاییر زمان بوده و خاتم فخر در اختراع معانی و اقتراع الفاظ دیبغا و دم سیاه داشته در نصد و شصت و نه
در هند آمده از فوائد انعامات اکبر شاه مخلوط و بهره مند شده در دگرگاری در آسایش می گذرانید تا در سنه
نصد و هفتاد و سه در گذشت و تاریخ وفات او ست و گفتا فرد که میر رباعی نغمه نمود

حضرت شاه علی کجراتی

در ماه جمادی الاخر سنه نصد و هفتاد و سه هجری فوت کرده و در احمد آباد کجرات مدفون گردیده

تاریخ از مخیر الواصلین

سیدی بی بی فیض شاه علی باز در اصطلاح کجراتی	منظر ذات پاک لم یزل گفت سر صفاتی و ذاتی	کشف فارسی و هم غزل سال نقاش ازین سرچشمه	کردت الیت در خدا طلبی خردم گفت نور افروخت
۹۴۲	مرقد او با احمد آباد است	جای فیض و مقام رشادت	۹۴۳

بنی حیت

این مقبره نواب نوبت خان است که در دلی کهنه متصل عمارت خاص محل شاه جهان بادشاه واقع است در سنه
نصد و هفتاد و سه تعمیر یافته بود حالار و باندام دارد و چونکه بر سر گنبدان عمارت چتری نیلی ساخته بودند
از ان سبب بنی چتری مشهور است بر دروازه آن مکان این کتبه مرقوم است

تاریخ

۹۴۳	ببین خوش نظر علی کی متقا	درین عالم ندیده چشم ایام	بی تاریخ آتماش خبر دار	چو پرسیدم بگفتا یافت تمام
۹۴۴	سلطان سلیمان ابن سلطان سلیم پادشاه روم			

بعد وفات پدر در سنه نصد و شصت و شش هجری در پانزد هم شوال بر تخت شاهی نشست و خلد اعدا ملک
تاریخ جلوس او ست و امینی شاعر قصیده در ان روز گفت که هر مصرعه اشش تاریخی بود و این بیت از انجمله است

تاریخ جلوس

۹۴۵	برادند از مملکت کامر	بکاووس عهد و سلیمان خان
-----	----------------------	-------------------------

وسلمان سلیمان بر جمیع آل عثمان بعدالت و شجاعت امتیاز داشت و چهل و هشت سال پادشاهی نمود و معاصر
شاه طهماسب صفوی بود و سالها با او جنگ داشت آخر در سنه نصد و شصت و نه در میان ایشان توافق
صلح است حکام یافت و تاریخ آن سابق ازین مرقوم گردیده و سلطان سلیمان در سنه نصد و هفتاد و چهار در

و پسرش سلطان سلیم با دشمنان و هم گریه و قریب هشت سال سلطنت نمود

خان زمان علیقلیخان و بهادرخان

پسران حیدر سلطان از بک بودند و هر دو برادران بزرگ شجاعت و سخاوت آراسته و حیدر سلطان در ملازمت جنت اشیا
 امتیاز تمام داشت و بعد از وی محمد اکبر شاه بجلدوی نیکو خدمتگامی او ولایت شرقیه و جوپور را جاگیر این دو برادران مقدر داشت
 آخر با حکامی اختیار کرده فتنه و فساد در ملک انگیزه نمودند و راه سروری بسر داشتند و از با دشمنان باغی شده کسان طلب
 مرزا محمد حکیم که برادر اکبر شاه بود بجابل فرستاده داعیه طلبه خواندن بنام او داشتند چنانچه غالی مشدی که دران ایام تخت
 خان زمان خان متا بود و چون بیاقت بسم الله الرحمن الرحیم وارث ملک است محمد حکیم بنا بر آن بادشاه خانان
 منعم خان را سحر است اکبر آباد گذاشته خود را در ماه جمادی الثانی سنه نصد و هفتاد و چهار بر سر محمد حکیم که از کابل تابلو پور رسید
 روان شد چون این خبر با رسید از لاهور گرنیه بجابل رفت و اکبر شاه از انجام اجبت نموده بر سر علی قلی خان و برادرش
 لشکر کشی نموده و در مانک پور که قریب است که در غولی از شهر آله آباد مفاصله دارد رسیده عبور گنگ فرمودند علیقلی خان
 نیز لشکر فراهم آورد و تا چند روز با شاه محاربه داشت تا آنکه بتاریخ هوی الهی سنه مذکور روز دوشنبه علیقلی خان
 و برادرش بهادر خان هر دو در جنگ کشته شدند چنانچه شیخ ابو الفضل در فتاوی اکبر نامه که در سنه یک و چهارم تصنیف
 نموده بودند می فرماید که این فتح شگرت که کارنامه روز اقبال روز افزون تواند بود در عرصه قریه سنگرول از مضافات جوی
 و پیاک که درین ایام بخطاب الهاباس اساس سعادت یافته روی داده و آنرا مصر باج ساخته فتح پور نام نهادند فقط و
 این آبی فتح پور است که از شهر آله آباد مفاصله شش کرده بطرف مغرب واقع است بر کنار دریای گنگ مابین بیگم سکا
 و عالم چند و تاریخ این فتح دولت آیین از عبارت فتح اکبر مبارک بر می آید و قاسم ارسلان در وفات خان زمان
 و بهادر خان این تاریخ بطریق تعصیه یافته

تاریخ بتعصیه

۹۷۵	قتل علی قلی و بهادر و جرج پرن	جانان پسر سنن بیل کچو	جستم پیر عقل حو سال فاشان	آبی ز دل کشید بگفتا و چون
۹۷۵	در مصره آخر کلمه آه معنی کید است که اگر از الفاظ و خون شده و در کوه و دایره بر آید شخصی بگفته قتل و دستک حرام بی دین	اگر چه ازین تاریخ بکشد زیاد میشود لیکن چون این واقعه در آخر سنه نصد و هفتاد و چهار بوقوع آمده مضایقه ندارد و مختصر	دیگر این تاریخ گفته که آن هم بکشد زیاد دارد	

تاریخ

۹۷۵	چون خان زمان از جهان متبرک	بنیاد فلک سرسبز از پا افتاد	تاریخ وفاتش خبر جستم گفت	فریاد دست فلک بی بنیاد
۹۷۵	و از جمله اسیران و قتیلان این سمر که کی خوشحال بیگ است که بحسن سیرت و صورت آراستگی تمام دانت و این قطعه تاریخ			

تاریخ

۹۷۵	خوشحال که بود و دیده اهل خرد	بر گشت زبا و شاه از طالع بد	مقتول چو شد بصفت خان زمان	تاریخ آمد گل رخ زنیبا قد	
۹۷۵	از کلام ملایم افضل که مذکور شد چنان استفا و میگردد که اکبر شاه شهر آله آباد را که در آنوقت به پیاک کشتار و دشت بهابا	موسوم ساخته بود چنانچه او میگوید که چون این فتح دولت پیرای را نمود همان روز موبک معلی بصوب الهاباس که			

بعضی پید و لکان در آن حدود غبار انکیز فتنه بودند نهضت و الا فرمود شاه کماکان صاحت آن زمین بود و مقتدر گیتی خدیو کس
دولت دریافت شربص آن و مرده دلکشی منزل فرمودند و سیوم روی تو هر یک باب بنارس آوردند و چون مردم بنارس
از نادانی و بیدارتی در واره جوینو رسته بودند حکم تاراج شد و بزودی کشتش فرمودند و بعد سه روز عثمان تو هر را بطرف جوینو
انقطاع دادند و بعد چند روز از جوینو کوچ فرمود و بطرف کرمانه که در فتنه و از آنجا از فرط غنایت تمامی محال جاگیر علی قلی خان
و بهادر خان از جوینو و بنارس غازی پور تا کنار آب جون به منعم خان خانم نانان تفویض نموده و در آن رخصت بدادند و فرمودند
و موبک سعلی بدولت و اقبال روز مره شانزدهم تیر ماه الهی سال دوازدهم جلوسی موافق روز شنبه بیستم ذی الحجه نصد
و هفتاد و چهار هجری بصوب استقرار خلافت تو جه نمودند و روز خورداد و ششم ارد ماه الهی موافق شنبه یازدهم محرم سنه
نصد و هفتاد و خیمه ظلال اقبال بدرا خلافت اگر انداختند

شیخ عبدالعزیز و دیوانه

در زمان محمد اکبر شاه بسال نصد و هفتاد و پنج هجری فوت نموده و چون که شیخ بر پشت غلوط و صحایف ذره ناچیز عبدالعزیز
می نوشت چنانچه غریزی تاریخ رحلتش را ذره ناچیز یافته و شیخ عبدالقادر دوانی این تاریخ در سلک نظم کشیده

۹۷۵

تاریخ

غریز جان شیخ عبدالعزیز	که عالم همه قطب پیش بخواند	سوی عرصه آخرت تاخت مدخ	وزین تنگنا اسپ همت جان
طلب کردم از دل جو تاریخ او را	بگفتا که قطب طریقت نماند		

ایضا از شخصی دیگر

غریز الحق چون غم سفر کرد	منازل در مقام الامکان یافت	چو تاریخ وفاتش باز جستم	خرد گفتا حیات جاودان یافت
--------------------------	----------------------------	-------------------------	---------------------------

۹۷۵

فتح قلعه پستور

چون محمد اکبر شاه در سنه نصد و هفتاد و پنج بقصد تسخیر قلعه پستور روانه آنست شدند و قلعه را محاصره نمودند و نقبها زیر برج
قلعه کنیده از باروت معمور نمودند و ز اسفندارند پنجم ذی ماه الهی از سال دوازدهم جلوسی موافق چهارشنبه پانزدهم جمادی الاخر
سنه مذکور در باروت آتش داند برج قلعه از پنج و بنیاد تمامی سپاه آن میه بختان که بر سر آن برج سرگرم کارزار بودند
هوا گرفته متفرق و متلاشی شدند و سنگها بفرسنگمارفت و آواز این قلعه غیف تا به پنجاه و کرده بیشتر رسید و موجب استنوا
متبعان گردید و بعد از چند روز قلعه مستوح شد و قریب سی هزار کس از قوم را چو که در قلعه مذکور بودند قتل رسیدند
منا اسیری تاریخ فتح را چنین یافته

تاریخ

چو گلگون انیشه با شاه	سوی غم چیتور کردن زین	باندک زمان فتح آن قلعه کرد	که بادا جهانش زیر نگین
چو تاریخ بیدم از عقل گفت	ندارد کسی یاد فتح چنین	و عزیز یس دیگر گفته	دل گفت که بکش ازودی چیتور

۹۷۵

۹۷۵

لفظ چیتور را بایا بد نوشت تا تاریخ بر آید بعد فتح چون بادشاه برای نیاز خواجه معین الدین چشتی و یکدی و بنی کبیار
کلمان ترتیب داد و امیر الدوله کافی تخلص این تاریخ یافت

تاریخ

شاه دین پرور و مجید سریر	خسر و محمد محمد اکبر	ساخت بی شصتی و فتح چتر	دیگر روین تن و از دیگر
بهر تاریخ و می از عالم غیب	دیگر چتر کشت اندک		

۹۷۵

بنای بل جوینور

مستم خان خانان که بعد از مغزولی خان خانان پیرم خان در سنه نصد و شصت و هفت از محمد اکبر شاه منصب مالت و شرف خطاب خانان مغز شده بود و بعد کشته شدن خان زمان و علی قلی خان در سنه نصد و هفتاد و چهار جمای جاگیر ایشان از جوینور و بنارس و غازی پور تا کنار آب جون بد و قفولین گردیده او در سال نصد و هفتاد و پنج هجری سوا مساجد و عمارات که در جوینور تعمیر نموده پلی نهایت استحکام بر رویای گومتی بسته که تا امر در موجود است و هیچ تغییری در راه نیافته متمم آن بل فیسم نامی غلامی بود تاریخ عمارت آن بل غریزی بطریق تقسیم یافته و در آنجا ثبت نموده

تاریخ

خان خانان خان منعم	بسته این بل را بتوفیق کرم	نام او منعم از آن آید که هست	بر غلایق هم کرم و هم جیم
ره تبارش بری گرانگنی	لفظ بد را از صراط استقیم	یعنی اگر عدد لفظ بد را از عدد کلمه صراط المستقیم دور کرده شود	

تاریخ بر آید و منعم خان در سال نصد و شصتاد و سه هجری در راه رجب در لکنوئی که دار السلطنت بادشاهان بنگاله بود و آنرا گور نیز می گویند فوت کرده

۹۸۱

حضرت شیخ علی متقی گجراتی

مولد و مولن او گجرات است تاریخ دویم جمادی الاول سنه نصد و هفتاد و پنج هجری در مکه فوت کرده

تاریخ از مخیر الواصلین

آنکه اوادی خفی و ملی است	مستقر زمانه شیخ علی است	بقا مبت عدیل او عدم است	عاجز از وصف مدح او قلم است
از جمادی نخست بود دویم	که علی شرباب و جریخ نهم	سال ترحیل او رقم افتاد	وارث الانبیا بحق جان داد
مولد و وطنش گجرات است	در ثقافت بلند در جات است	مرقد او بکه اند است	فیض بخش گدا و هم شاه است

۹۷۵

فتح قلعہ رتنپور

چون رای سرجن راجه رتنپور را بدیکر سرکشی غار نهاده بنابر آن محمد اکبر شاه باز در سنه نصد و هفتاد و شش هجری باره تسخیر آن قلعہ رفت و تاریخ سوم شوال سنه مذکور آن قلعہ را که سلطان علاء الدین خلجی بآن همه حشمت و اجلال بعد از محاصره یکسال دست تصرف بران یافته بود بمیان اقبال در یکماه مفتوح ساخت و مولانا شیر می این تاریخ یافت

تاریخ

قلعه قمر حراز دولت شیر یافت	شاه کفایتکن یافته شیر یافت	همدین ایام یعنی در سنه نصد و هفتاد و سه هجری عبدالمجید	۹۷۶
آصف خان بارانی در گاوتی حاکم کره کتیل که مابین صوبه رتنپور و مالوه و بیهار و کن است محاربه عظیم نمود چنانچه رانی و وزیر بر داشته چون عرصه راتنگ دید خود را بنجبر کشت و پیشکش که متحصن بود بعد از تره و نمایان بقتل رسید و این رانی تیر و بند خوب می انداخت و هرگاه متشنیدی که شیر می نمودار شده آب نخوردی تا بر خم بند و شش از جان سیر کردی و بر باز باد و دیگران چند بار مصف جنگ آراسته غالب آمده بود پس از آنکه او را پس کشته شد و قلعہ چو را گدا و مفتوح گردید و بنده			

که بادرانی و پسرش متعلق بودند چو قرار داده در یک محوطه چوب و پنبه و خس و اشال آن تعبیه کردند و در بین و قایم محوطه مذکور را آتش زده خود بارادری انداختند و خاکسترش را از عجايب قدرت آنکه چون بعد از چهار روز در آن محوطه را کشف کردند و زنان زنده برآمدند که چوبی بزرگ حامل آنها گشته از آتش و قایت کرده بود یکی از آن زنان که کلاوتی نام داشت خواهر رانی درگاه و تی بود و دوم دختر راجه پیرا گد که او را برای راجه آورد بودند و هنوز با و نرسیده بودند و زنان دیگر که حبه علیه سلطنته آبروی یافته بودند

بنیاد قلعه اکبر آباد

در دفتر اول اکبر نامه شیخ ابو الفضل می نویسد که درینو لایینی در سنه نهمصد و هفتاد و دو هجری با دشا دارالخلافه اگره را که بمنزله مرکز هندوستان است بجهت مصالح ملکی و مالی اساس قلعه عالی که درخور آن باشد و لائق حال این سلطنت تواند بود اشارت فرمودند و امر مطاع بنفاذ پیوست که قلعه پیشین که بر ساحل دریای جون و سمت شرقی شهر واقع است و بواسطه توانایی نواب زمان و تصادم حوادث روزگار کان آن باختلال انجامیده بردارند و در محل منع حصن حصین و حصار حصین از سنگ تراشیده بنیاد دهند و ضعیفی گز با دشا بی مقرر شد و ارتفاع آن شصت گز رسید شش بر چهار دروازه که بیامین آن درامی دولت بر چهار کن عالم کشاد و شده هر روز سه هزار کس از بنایان چاکدست و مزدوران قوی باز و دیگر عمه عمارت برد و ام کار می کردند و از اساس تا کنگر سنگهای تراشیده سرخ آتشین که هر یکی در صفا آینه گیتی نما و در رنگ گلگون رخسار اقبال تواند بود چنان با هم وصل یافت که سرسور در آن راه نبود و این حصار عالی که مثال آن مندرس خیال ندیده در عرصه شصت سال تا کنگر و فصیل و سنگ انداز با تمام مخلص حقیقت پیوند فاسم خان میر بر و بحر غری و فیروزی صورت ارتفاع و نقش اختتام گرفت فقط در کتاب هفت اقلیم مسطور است که این قلعه در عرض چهار سال بسبب هفت کرد و رنگه که سی و پنج کمره و پیه باشد صورت اتمام پذیرفته و همه باینای قلعه را باب رسانیده اند فقط و شیخ فیضی تاریخ دروازه آتش که در سنه نهمصد و هفتاد و سه تیار شده و بنای در هشت یافته اند و در اینجا ثبت نموده و تاریخ دروازه هتیا پول که در سنه نهمصد و هفتاد و شش تیار شده و ماسیری گفته

۹۶۳

تاریخ

کلیک شیرینی تاریخ شت بی مثال آله دروازه فیل

۹۶۴

تاریخ در وفات لاجین

لاچین نام شخصی که شاهین جل شجاعت بوده و در زمان محمد اکبر شاه در سنه نهمصد و هفتاد و شش فوت کرده و تروی روه که پدرش در هرات بسک نویندگان سلطان حسین مرزا انتظام داشته و خود بهند آمده در خدمت اکبر شاه بخلعت امتیاز ممتاز بود و در تاریخ وفات او این رباعی گفته

تاریخ

لاچین قدیم شاه لاجین پرود ستار شد از زمانه کین پرود پادشاه اگر کسی پرده از تو کویفند لاجین نه دین پرود تاریخ فتح و فتح و فتح

۹۶۵

سلطان محمد مرزا که از اولاد امیر تیمور بود پسران داشت اول الخ مرزا که در سنه نصد و هفتاد و پنج فوت کرده
دویم ابراهیم حسین مرزا و سیومی محمد حسین مرزا نام داشت این هر دو مرزایان از اکبر شاه باغی شده جمعی کثیر از او باشند
پراکنده را فرستاد و در سنه نصد و هفتاد و شش در گجرات رفته آن ولایت را که از وفات سلطان محمود گجراتی خالی
از حاکم بود و چنانچه صورت را نیز بی جنگ گرفتند و بعد از آن در سنه نصد و هفتاد و هفت قلعہ بروج را نیز بدست آوردند
تاریخ این فتح را نیز وی رود چنین یافته

تاریخ

اولاد مرکه در شجاعت فردا شد فتح بر کجا که آوردند کرد و بد چو فتح بروج از دست رفت تاریخ شد آنکه فتح بروج کرد

بنیاد نهر شیخونی

ملا نور الدین سفیدونی که بخطاب نواب ترخان امتیاز داشته از جمله مصاحبان و ندای همایون بادشاه بود چون
پراکنده سفیدون از توابع دار الخلافه مدتها جاگیر او بود بسفیدونی شته شد در اوایل عهد محمد اکبر شاه که او را خرایام
دولت او بود جوی آبی از دریای جمنه بریده زیاده از پنجاه کوه را بجانب کرناال پشته برده و از فیض آن زمین فرو
شده باعث رفاهیت حال و آبادانی را علیا گردیده و چون آن نهر غریب بهمان ایام که شته شده سلیم تولد پذیرفته
بود با تمام رسیده بنا بر آن آن نهر را بنام او مقرر ساخت و تاریخ آن شیخونی یافت که عدد آن نصد و هفتاد و شش
می شود و بی زبان هندی آب جوار گویند و شاهزاده سلیم را پدرش بسبب آنکه تولدش در منزل شیخ سلیم
نقیجوری اتفاق افتاده بود شیخونی گفتند و نواب ترخان در سنه نصد و نود و چهار فوت کرده

ولادت جهانگیر بادشاه

در اکبر نامه مسطور است که اگر چه واهب العظایا اکبر شاه را پیش ازین فرزندی چند عطا کرده بود لیکن چون هر یکی از آنها
بر مد عدم دراز کشیده بودند لهذا مدام بدرویشان و گوشه نشینان التجامی بودند و شیخ سلیم جنتی در ویشی صاحب
حالت در کوهی متصل موضع سیکری که حالا بنقیجور سیکری شهر دارد و بسمی بر دو مردم آن نواحی از شیخ موصوف
اعتقاد تمام می داشتند چون آوازه خدا شناسی و ایزد پرستی و ریاضت کشی شیخ بمسامع بادشاه رسید
چندی از منسوبان سر اوقات عصمت را در آنجا برده بامید تولد فرزند در قرب جوار شیخ مذکور ارامش دادند و در آن
فضای رفیع محل بادشاهی اساس عالی نهاده همواره از خدای بسیار بخش امیدوار بوده انتظار مقدم دولت افزای
گوهر یکتایی خلافت میبردند تا آنکه بطالع نسبت چهارم درجه میزان بعد از گذشتن هفت گری از وزیرس هنر و هم
شهر یوم ماه الهی سال چهارم و هم جلوسی موافق روز چهارشنبه بمقدم ماه ربیع الاول سنه نصد و هفتاد و هفت هلالی
گوهر یکتایی خلافت در منزل شیخ موصوف از نهادنانه صدق بلون بهاحت وجود قدم نهاد چون این نوید
دولت افزا در اکبر ابامسامع بادشاه رسانیدند از جمله ماثر شکر که در روز تسنیت بطور آمد آن بود که جمیع زندانیان
ممالک محروسه را از سلاسل قیود مستخلص ساختند و آن در یکتایی خلافت بناسبت شیخ موصوف بسطان سلیم
موسوم گردید با پدرش همواره به شیخو با مخاطب می ساخت و چون در آن ایام که بادشاه جوایمی فرزند بود
معامله بایزد خود رفته بود که چون این نیت بحصول انجام از ابواب شکر از دار الخلافه اگر پیاده زیارت

روضه متبرکه که خواجه معین الدین چشتی که سرچشمه اولیای هند و از مقربان درگاه الهی اندر فتنه لوازم اطاعت آید
بتقدیم رسانند چون آچنان گوهر درج خلافت بر ساحل امید آید ایغای نذر از شر اقط حق گذاری شناخته در روز
ابان دهم بهمن ماه الهی موافق روز جمعه و از دهم ماه شعبان سنه مذکور از دار الخلافت اگر پیاده قدم در وادی هر طه
پیمای و بیابان نوردی نهادند و از راه فتحپور سیکری در وازده روز به بقعه قدسیه خواجه موصوف که در اجیر واقع است
و از اگر بیکصد و چهل گروه است رسیدند و تقدیم شکر و سپاس بجا آورند و بعد چندی عمارت عالی بنیاد و مساجد
و خانقاه در آن حواشی طرح انداخته اساس عبادت نهادند

ولادت سلطان شاه مراد

بعد از گذشتن پنجاه و دو پل از شب آسمان لبست و بهنم خورداد ماه الهی سال یازدهم جلوسی موافق شب پنجشنبه سوم
مهرم نصد و هفتاد و هشت بلالی مطابق لبست و نهم خورداد ماه سال چهار صد و دو و جلالی مصادق بهنم
ابان ماه سال نصد و سی و نه قدیمی یزد در دی موافق هشتم خریان ماه و می سال یکزار و هشتصد و یک اسکندری
که مطابق هشتم ماه جون انگریزی سنه یکزار و نصد و هفتاد و سیوی بود بطالع جدی بطرز حکمای یونان و قوس
بطور حکمای هند در منازل اقبال شیخ سلیم چشتی در فتحپور سیکری یو قوع پیوست نام نامی آن شاه زاده بلند قبال
شاه مراد نهاد شد اما بسبب تولد شدن او در کوستان فتحپور هندوان ناشن پیاپی نهاد و بودند سخن آفرینان
نکته سنج در تمینت و تاریخ این مولود مسعود نظم های دلکش گفته سوره صلوات گشتند و پدرش محمد اکبر شاه بجبت
مراسم شکر گذاری این عطیه عظمی بارزاده زیارت روضه خواجه معین الدین چشتی نضت موکب معلی بطرف اجیر فرمودند
و روزی چند ارباب زیارت بتقدیم رسانیدند و در همین ایام حکم رفعت اساس باسجاد و احداث حصار شهر اجیر نفاذ
یافت چنانچه در عرصه سه سال جمیع عمارات قلعه و منزل شاهنشاهی صورت اتمام یافت خواجه حسین مروی در ولادت
این هر دو شانزدهای بلند اقبال یعنی سلطان سلیم و شاه مراد مشتمل بر تعبیه رباعی گفته که از بیت اول اسم سلطان سلیم باتاریخ
ولادت و از بیت دوم نام سلطان شاه مراد باتاریخ ولادت استخراج می یابد و از مجموعه ابیات بیتی استخراج یافته
که از مصرعه اول تاریخ ولادت شاه زاده اول و از مصرعه دوم تاریخ ولادت شانزده دوم حاصل میشود و آن رباعی

تاریخ		تاریخ	
سلطان	شاه	شاه	سلطان
دل سوس شمی کشید که خوش جمال	در سیم نمود آن مه دوران	از چشم نمود از از ابروان را	سیرم

۹۰۸

بیت استخراج

دی مهر سلیم که کش نمودن لطف بیان نمود آن محمد حسن
گفته که از مصرع اول اسم و تاریخ شانزده سلیم و از مصرع دوم نام و تاریخ شانزده شاه مراد واضح و لایح میگردد و مطلع آن قصیده است

مطلع		مطلع	
ز نور پاک چو سلطان سلیم نازل	لوا می شاه مراد این کبر عاقل	و هم خواجه حسین مروی قطعه گفته مشتعل بهت بیت که از	۹۰۰
مصرع اول تاریخ ولادت سلطان سلیم و از مصرع ثانی تاریخ تولد سلطان مراد ظاهر میگردد و آن قطعه اینست			

مات دهم
قطعه تاریخ

۹۷۸ واد وشنزاده بشاه این سپهر ۹۷۸ چهره آن هر دو به از آفتاب
۹۷۸ آن یکی از زمین بشاه سریر ۹۷۸ مشوه رسان بود بصد فتح
۹۷۸ مشوه که مولود زنده اول ۹۷۸ گفته از مصر عی اول جواب ۹۷۸
۹۷۸ با و دام آن شهر وشنزاده ۹۷۸ جاه سکندر ز فراسیاب ۹۷۸
اول از وثانی شاه جهان ۹۷۸ ثانی از و لهر عالی جناب ۹۷۸
آن دیگر باعث امن مان ۹۷۸ مزمزه داده با و مد خواب ۹۷۸
از دوین مصرع ابیات هم ۹۷۸ مولود زنده وثانی بیاب ۹۷۸
او از ان باز که فرزندان رفعت پیوند در موضع سیکری
سعادت و ولادت یافته بودند بادشاه آن موضع را مبارک میمون انگاشته بناهای عالی در مقام نهادند و آن موضع را
پای تخت خود گردانیدند چنانچه این کوه که از وحشیان و درندگان معمور بود در سه چهارده سال پر از عمارات و باغات
و منازل و جاهای خوش و مکانهای دلکش گردید و بعد از فتح گجرات نام این موضع را فتح آب و خیال فرموده بودند
لیکن بزبان عالمیان بفتحچور اشتها ریافت

مسجد فتحچور سیکری

این مسجد بر بالای کوه فتحچور سیکری است و مسجد شیخ سلیم چشتی مشهور است و شیخ موصوف از نذر و نیاز ملکه و
احمد آباد و از نذر و نیاز اکبر شاه بادشاه که جهت ولادت جهانگیر مقرر کرده بود بنامی این مسجد رفع را در سنه
و هفتاد و شش انداخته و در مدت چهار سال در سنه نصد و هفتاد و نپیرایه اتمام پو شانیده شیخ عبد القادر
براونی تاریخ بنیاد آن چنین یافته

تاریخ

۹۷۷ هذه البقعة قبلة الاسلام ۹۷۷ رفع امدت در بانیا ۹۷۷ قال روح الامین تاریخ لایری فی البلاد ثانیها
۹۷۸ و دیگری بیت معموره آمده از آسمان پیافیه و اشرف خان میر منشی در تاریخ اتماش انقطع گفته ۹۷۸

تاریخ

۹۷۹ در زمان شه جهان اکبر ۹۷۹ که از و ملک را نظام آمد ۹۷۹ شیخ الاسلام مسجدی را کز صفا کعبه اتمام آمد
۹۷۹ سال اتمام این بنا بی فتح ۹۷۹ ثانی المسجد الحسین ام آمد ۹۷۹ کلمه آمد در تاریخ مذکور شاعر برای قافیه ابیات آورده است
و تاریخ کاری ندارد در جهانگیر نامه مسطور است که این عمارتی است عالی و از بیاهان روی زمین استماع افتاده
که مثل این مسجد در هیچ بلادی از معموره جهان نیست عمارتش همه از سنگ در غایت صفا اساس یافته
پنج کعبه و پیه در تعمیر آن صرف شده و این مسجد بر فراز کوه سیکری طرف جنوب واقع است در غایت ارتفاع و نهایت
تخلف و در مقابل دروازه کلان بر سمت شمال بایل بشیر قیرو مشر شیخ سلیم چشتی است

دروازه کلان فتحچور سیکری

۹۸۳ که مشهور بلبلند دروازه است در سنه نصد و هشتاد و سه تعمیر یافته و تاریخ آن ازین مصرع استخراج می باشد
۹۸۳ پشده رشک طاقی سپر بلند و بر بازوی دروازه مذکور این عبارات و ابیات در فارسی و عربی منقوش است کعبه
فارسی اینست حضرت شاهنشاه فلک بارگاه ظل امد جلال الدین محمد اکبر بادشاه مستح ملک دکن و اندلس که
سابقا سسی بخاندیس بودند و دشمنه الهی موافق سلسله بفتحچور رسیده غریت اگر فرمودند

تانا نام زمین و آسمان است	تا نقش وجود در جهان است	تا نقش سپهر ششین باد	ذاتش سیمان ابد قرین باد
---------------------------	-------------------------	----------------------	-------------------------

و حامی که پیش دروازه کلان با عمارات عالی رزب افزای مسجد بودا اعتقاد دله نواب اسلام خان صوبه دار بنگاله آنرا تعمیر ساخته و لااالی بیگم که همشیره شیخ ابوالفضل بود منکوحه دوست و مادر نواب اکرام خان در و منه لااالی بیگم در اکبر آباد است و نو محله فقیور سیکری تعمیر ساخته نواب اکرام خان است که هنوز آن مکان با تمام نرسیده بود که بانی اش فوت کرد و این تاریخ اگرچه در حدیث نبی آید زیرا که صرف سنه نصد و سی ازان استخراج می یابد میگویند که تاریخ انکساست

تاریخ

۹۳۰	سال تاریخش چو پدیدم عقل	اگفت زیبا نزل اسلام خان	اگر بجای نام سلام خان که در تاریخ است نام اکرام خان بنویسد
-----	-------------------------	-------------------------	--

شاید که درست آید

شیخ نسیم حشمتی فقیوری

۹۸۳ پدرش شیخ بهاء الدین از اولاد شیخ فرید الدین گنج شکر است و شیخ در سنه هشتصد و هشتاد و سه هجری متولد شده و کلمه نجم معرفت تاریخ ولادت اوست برادر بزرگ او شیخ موسی نام داشت در اصل از دلی است و مرید خواهر ابراهیم حشمتی است مدت العمر و ده طلی میداشت و در کوهی متصل موضع سیکری صوبه اکبر آباد که حالا فتح پور سیکری اشتها دار و دسبر می برد سه مرتبه کج رفته و سال تشریف آوردن او از حج موضع سیکری سنه نصد و هشتاد و یک هجری است چنانچه تاریخ آن درین مصرع یافته اند مصرعه ماه اوج شرف بند آمد و اکبر شاه بادشاہ را بایشان اخلاص و اعتقاد بسیار بود و چنانکه پیش ازین مذکور شده عمری دراز یافته و در سبت هفتم رمضان سنه نصد و هشتاد و نه از جهان رفته در عبارت ششجناحی تاریخ فوت او یافته اند و منه او بالای کوه فقیور سیکری در مقابل بلند دروازه بر سمت شمال مایل مشرق واقع است و این عبارت و تاریخ بر مرقد او منقوش

کتابت بر مرقد

تاریخ وفات شیخ الاسلام شیخ نسیم حشمتی قدس سره العزیز	منیث ملت شایر طریق شیخ سلیم	که در کرامت و قربت جنبه طیفورا
منور است از و شمع خانواد	فرید گنج شکر اخلاص ترین پورا	دوین سلش زخوفا و بحق باقی

چون وعد و از ماده تاریخ یعنی از الفاظ زخوفا و بحق باقی کم کرد و سال مقصود حاصل شود چنانچه عزیز می دیگر بدین طریق گفته

تاریخ

۹۰۹	چو بار اکرم کنی از کنان بودی آتی	خرد گویدین و شش زخوفا و بحق باقی	و این و تاریخ یکی از کتاب مخبر الوصلین و دیگری از تذکره
-----	----------------------------------	----------------------------------	---

الشعر التصنیف محمد افضل سرخوش نوشته شد

تاریخ

۹۸۸	سال رحیل آن ولی کریم	ما تقم گفت بد زخلد سلیم	مرشد و راهنمای هفت کلیم
		در فتح پور بر بلندی کوه	از مه صوم سبت بیستم بود

که بخلدش ز دهر نقل نمود
مرقد اوست با علو و شکوه

تاریخ

منیث ملت شیخ اسلام که در قربت	ارشی محمدی از پیر گمشدنی	ر بود و در عهده نیاز دهن کوفی کیا	ز دینانی و پیشی سلطانان سلطانی
-------------------------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------------

۹۸	افنا از خود بقا باقی بود معلوم در این	از این سال تا پیش حق باز خود
	نوامی سزاده	

پیرزاده سبزواری شهرت داشت در زمان اکبر شاه بسند و نشان آمده مدت مدید از ملازمان درگاه بود در سنه نهصد و هفتاد و نه در مله لاهور در پاسی دیواری سبزواری تفکر داشت ناگاه از تنه با حواشی سنگی بر سر افتاد و جان داد و چون در سر رسیدن نغمه بی نظیر بود یکی از نغمه سرایان بزم سخن و تاریخ رحلتش باین ترانه مترنم شد

تاریخ

۹۸	فغان که سخت چرخ جفا کش	خوش الحان بلبل از بوستان رفت	چنانش چرخ سنگی برکزد	کران مجروح گشت در میان رفت
		ز پیر عقل حتم سال نوشتش	بگفتا پیرزاده از جهان رفت	

شاه عبدالغفور عرف بابا کیور

اصلش از کالیپی است و انتسابش در سلوک بسلسله شاه مدار میرسد در گویا در کفون است تاریخ رحلت او از کتاب مخبر الوصلین نوشته شد که از آن سنه نهصد و هفتاد و نه استخراج می یابد

تاریخ

۹۸	شاه عالم کیور مجذوب است	ماه عالم کیور مجذوب است	آنکه او بوده عاقبت محسود	شاه عبدالغفور نامش بود
	سال نقاش که احسن و خوب است	گفت با لطف کیور مجذوب است	مرقدش در گویا یار به بین	سندش بر سر یار غلبرین

در شرح گجرات

چون محمد اکبر شاه در سنه نهصد و هشتاد و هجری بقصد تسخیر گجرات و بهیض قضا در مرز ابراهیم حسین و مرزا محمد حسین که سر بشورش آورده گجرات و نواحی آنرا متصرف شده بودند رفته انولایت رافع نمود تاریخ آن نواب غاسقانان بنیان قوم چهارم را یافته از آن جمله

تاریخ

۹۸	یوم الاحد ثانی ربيع اول	در زبان هندی اتوار ربيع اول کی دوجی و شاعری در الفاظ	قد گجرات آمده تاریخ
۹۸	یافت چون بادشاه این تاریخ را شنید شاعر را پیش خود طلبیده پرسید که تو این چنین تاریخ بی ادبانه چرا گفتی او گفت که		
۹۸	من این تاریخ نگفتم ام بلکه	شاه گجرات آمده	گفته ام بادشاه شنیده او را انعام بخشید و ملا احمد مهر کنی که ملا یز
	نقشی سکه بنام بادشاه کنده باین تاریخ گذرانید و مورد سرفرازیها گردید		

تاریخ

۹۸	خسرو اسکندر گجرات بنام تو زود	ملک سایه عدل تو تبارک ادا	ای خوش اندم که چو تاریخ و تو	گویت سکه گجرات مبارک باد
----	-------------------------------	---------------------------	------------------------------	--------------------------

ذکر ولادت سلطان دانیال

در زمانیکه محمد اکبر شاه باراد تسخیر گجرات رفته بودند و موکب اقبال در حد و سر کار ناگور زول اجلال فرموده قاصدان خجسته مقدم از اجمیر رسیدند و نوید سرت افزای تولد فرزندی بدو رسانیدند و ولادتش بعد از گذشتن چهل و یک پل از شب آسمان بست هفتم شهر یور ماه سال هفتدهم الهی موافق شب چهارشنبه و دهم جمادی الاول سال نهصد و هشتاد و هجری بحسب بیت و شب سوم بحسب وسط مطابق سوم همراه جلای سنه چهار صد و دو و چهار ملکی مصداق بست و یکم بهمن ماه قدسی

سال نصد و چهل و یک نزد جردی موافق نهم ایلول مادی سال یکم از هشتاد و سه اسکندری که موافق دهم ستمبر ماه
انگریزی سال یکم از و پانصد و هشتاد و دو و عیسوی بود بطالع حمل بحساب حکمای یونان و بطالع حوت بحساب دانایان
هندوستان در خطه فیض انتمای اجمیر در بقعه قدسیه شیخ دانیال نام درویشی از بطنی ابره مبارک پیل کجوایه که با و شاه اورا
بسبب نیکو زمان ولادت نزدیک رسیده بود بخانه درویش موصوف گذاشته بودند بوقوع آمده مولد گرامیش که غانه شیخ
دانیال بود بنابران لشکر او سلطان دانیال موسوم گردید

فتح قلعه سورت

چون محمد اکبر شاه از فتح گجرات فارغ شد در سنه نصد و هشتاد و سه بتنبیه و تادیب مرزا ابراهیم حسین و مرزا محمد حسین
پسران مرزا سلطان محمد که ولایت سورت و بروچ و بروده و جانیان را در تصرف خود داشتند و در قلعه سورت که
برکنار دریای شور واقع بود متحصن شده بودند از سواد احمد اباد گجرات متوجه شده در سبت و پنجم ماه شعبان سنه مذکور به
بندر سورت رسیدند و درکنار حوض وسیع نزول فرمودند و در حصار قلعها زدند و تا دو ماه از طرفین مقاتله و مجادله ماند
آخر ایل قلعه عاجز شده قلعه را تسلیم بادشاه نمودند و این فتح بتاریخ سبت سوم شوال سمت ظهور یافت و اشرف خا
میرمنشی در تاریخ فتح آن قلعه گفته

تاریخ

کشور کشای کبر غازی کی سخن	جزئیات او قلعه جهانر کفایت	تسمیه کرد قلعه سورت محبت	این فتح جز بیادوی بخت سعادت
تاریخ فتح شد که تعب قلعه گرفت	اینها دولت شد عالم بعیدیت		

۹۸۰

حاجی افضل بلگرامی

مردی بزرگ معتقد فیه بود و در بلگرام بر سر بند هدایت و ارشاد لبر می برد و بعد و قاتلش نزدی بیگ سلطان در سنه نصد و هشتاد
هجری بر مرقد او گنبدی عالیشان از سنگ عمارت کرده و این قلعه تصنیف شیخ نظام متخلص بصیری سبط استعلیق
در نهایت خوش خطی بر لوح سنگین کنده در پیشانی باب گنبد تعبیه نموده اما این گنبد بنام سالار بیگ که میرا به تمام تعمیر
شهرت یافت نام نزدی بیگ سلطان را کسی نمیداند و سنه هشتاد و نصد که در آخر مصرعه آورده خود تاریخ هست و از
روی حساب اجداد هم همان تاریخ می بر آید قطعه انیت

قطعه تاریخ

بدوران شهر اکبر گذشته	خطاب و جلال الدین محمد	چو حاجی افضل از تقدیر حق رفت	ازین دار فناء در دایره مد
نزدی بیگ سلطان یافت نیاید	برای مرقدش این پاک گنبد	صیری حبت سال این بنار	بلغظ فارسی و هم با جبد
	بتاریخش نمان آشکارا	خرد گفتا سنه هشتاد و نصد	

۹۸۰

ملک الشعر امولانا غزالی مشهدی

بفضایل و کمالات صوری و معنوی محلی بود ولادت او در سنه نصد و سی بوقوع آمد و چنانچه خود در قصیده
که بر وضه الشعر اموسوم ساخته گفته

تاریخ

درین مدینه پس از بجزایر سال ۹۳۰ گزشت نصد و سی سال از شهرت
 بشهر بند حدوث آمدن ملکتم بدین حیض حوادث را و علیین
 در ابتدا بپند و کن و لروده چنانکه باید اتمتر از او شود و نمود لاجرم علیقلی بیگ مشهور بخانزمان بهادر شخصی را با چند اس
 اسب و هزار و پیه خراج بوی فرستاد و مصاحبتش را التماس نمود چنانچه ازین قطعه که بدیهه گفته است فاد میگردد

قطعه

ای غزالی بحق شاه نجف که سوی بندگان همچون آی
 چونکه بقدر کشته آبخا سر خود گیر و زود ویر و گئی
 چهر غزالی که عین است اشاره بنیرار و پیه است و غزالی سالها با خانزمان بسر برده نقش بدیع را در آن زمان بظلم آورده و در
 عوض بر بیتی علانی صله یافته در حین کشته شدن خانزمان که ذکرش پیش ازین مذکور شده بدست اولیای دولت
 محمد اکبر شاه افتاده از منظور آن او گردید و بمکالتش رسید و اول اوست که باین خطاب نامور شده بعد از چند
 وقت بزرگ مجاز از عالم فانی در گذشته در سر کج گرات که مقبره مشایخ کبار و سلاطین نامدار است مدفون گردید
 و فاش شب جمعه است بنوعی که نصد و هشتاد و هجری دست داده تاریخش ازین بیان که تعمیه نگرفت دریافت گردید

تاریخ

بود کنجی غزالی از معسکه بد فتنش خاک پاک سر کج است بعد کی سال تاریخش احمد اباد و خاک سر کج است
 یعنی از ماده تاریخ اگر یک عدد کم کرده شود تاریخ بر آید و عدد اشعار غزالی ازین غزل و مثنوی هفتاد و هزار است

ملا علی محدث طاری مخلص

نهد و تقوی بر تبه کمال شمت در سنه نصد و هشتاد و یک فوت کرد و ملا عالم کابل در تاریخ فوت او این قطعه گفته که انهم
 بطریق تعمیه تلک است و یک عدد از ماده تاریخ دور باید کرد

تاریخ

درینا که ناگاه ملا علی را ر بود از میان دست برد و او را بی سال تاریخ او سال دیگر بگومرده ملا علی محدث
 سلطان سلیم ابن سلطان سلیمان پادشاه دوم

بعد از وفات پدر خود در سنه نصد و هشتاد و چهار هجری در روم بر تخت شاهی نشست و تاریخ جلوس او ازین مصرعه که بزبان
 ترکی و فارسی است استخراج می یابد

تاریخ جلوس

سلطان سلیم اول در ماه محرم سال ۹۴۰ او معاصر محمد اکبر شاه پادشاه هند و شاه طهماسب صفوی پادشاه ایران بود و در سال نصد
 و هشتاد و دو هجری بعد حکومت هشت سال فوت کرد و پسرش سلطان مراد سجاد نشست و زیاده از بابت سال سلطنت نمود

باغ فرح بخش

این باغ در سنه نصد و هشتاد و دو هجری تعمیر یافت و نعمت خان نامی دار و خه تعمیر آن باغ بود و در می شخصی از صاحب طبع
 باراد و پیر باغ مذکور رفت و دروغه گذاشت بر نمید و شد و این رباعی که در آن شکایت دارد و هم تاریخ تعمیر باغ از قسم تعمیه است
 پادشاه گذرانید و نمود عنایات ملا و شاه گردید

تاریخ

در باغ فرح بخش گلدکنش با | بر لاله و یاسمن نظر کن شما | نعمت خان را در بهار بنام | از باغ فرح بخش بدر کنش با

یعنی چون از اعداد باغ فرح بخش عدد نعمت خان دور کنی تاریخ بنامی باغ بر آید اما معلوم نشد که این باغ کجاست و در وقت کدام پادشاه تعمیر یافته و انتشار چهارچین مستور است که اگر چه در لاهور باغات خوب بسیار است اما باغ فرح بخش که در عهد صاحبقران ثانی صورت اتمام یافته بمقتضای طراوت و نصارت گلهامی دست فضا و اعتدال هوا و حسن منظر و خوبی مکان و نقش و مجسمات متعدد و صفای آب روان و تالابهای و حوضهای کلان و درهای عریض و جویهای طویل و اقسام آرایش و آراستگی بر باغات دیگر شرف دارد و در شاهجهان نامه مرقوم است که شاهجهان پادشاه در ایام شاهزادگی در سندهزار و سبت و نه باغ فرح بخش در کشمیر تعمیر نمود اما تاریخ مذکور در باب این هر دو باغ نمی تواند بود مگر آنچه که در کتاب هفت اقلیم مستور است که در احمد نگر دکن باغات بسیار است و از باغات آن خطه و نقشین یکی باغ فرح بخش است که شبیه و نظیر ندارد و میان آن باغ ارم اساس حوضی ساخته اند مانند برکنیگون فلک بی پایان و بنیاس در درون بر که عمارتی نباشد که دست هیچ بناسل آن چنان بنامی ننموده فقط شاید که تاریخ مذکور در باب همین باغ باشد

داود شاه باغ بنگاله

در سنه نصد و هشتاد و دو که پادشاه را خبر رسید که داود شاه و ولد سلیمان کرانی بعد از کشته شدن بایزید برادر کلان او در ولایت بنگاله فرما فرما شده و شهرزانی را که خان زمان علی قلی خان بنامند و معمور گردانیده بود تاخت و تاراج نموده و لودی خان را که قلعه بهتاس و تفرق و اشت مقید گردانیده و هلاک ساخته از استماع این خبر پادشاه از اکبر آباد کو بر کشتی نموده متوجه آن سمت شدند چون در بنارس رسیدند بجزر رسانیدند که اگر از بهر کشایش این عقد و مشکل که فتح کر باشد فال گرفته شود بهتر است بنابراین درین روز رسید میرک اصفهانی که در علم جفری نظیر بود با مر عالی صورت این واقعه را از کتاب جفر جامع در مجلس پادشاهی بحضور اعیان مملکت استخراج کرد و چنانچه بعد از ترکیب حروف این بیت حاصل گشت **بیت** بزودی اکبر از بخت بهایون بر دلاک ز کف داود بیرون بعد از چند روز بهمان ظاهر شد القصه تاریخ شانزدهم ماه ربیع الثانی بحوالی قلعه پشته رسیدند و در اینجا جنگ واقع شد و داود خان متوهم گردیده و در شب بخت و یکم ربیع الثانی سنه نصد و سه بر کشتی سوار شده بجانب بنگاله گریخت و بعد از چندی در اینجا کشته شد تاریخ آن فتح را مصحح ملک سلیمان ندو در وقت یافتند فقط

شاه طهماسب صفوی

پیر شاه اسمعیل صفوی است ولادت او صبح چهارشنبه سبت ششم ذی الحجه سنه نصد و نوزده بوقوع آمده و آنجا عالم افروز تاریخ تولد او دست بعد وفات پدر نوزدهم ماه رجب سنه نصد و سی هجری در ایران بر تخت سلطنت نشسته و یکی از فضلا در تاریخ جلوس او این قطعه گفته

تاریخ جلوس

طهماسب شاه عالم کر نعمت الهی | با پادشاه غازی تخت زر گرفت | جای پدر گرفت که جهان سخن | تاریخ سلطنت همه چای در گرفت

و چون از غایت خلاص حسن اعتقاد خود در اینده شاه ولایت می نامید از اتفاقات سنه بنده شاه ولایت طهماسب نیز تاریخ جلوس شد و خاتم فرمان بدین نقش ختم گردید چنانچه در میان کتب قطع شرف بندگی شاه نجف یافته چون زهدایت طهماسب

نقش مرش شده تاریخ جلوس ^{۹۸۲} هند شاه ولایت ^{۹۸۲} طهاسب و تذکره کلمات الشعر تصنیف سرخوش مرقوم است که تاریخ جلوس او از قول شاه ولایت برآورده اند که فرمود هر هر کل قوم دوله و دوله فی اخر الزمان ^{۹۸۲} با اعتقاد اهل تشیع اشاره بظهور صاحب الامر آخر الزمان که نموده سی عدش باشد تاریخ جلوس او میشود این بادشاه را در ایام جهان بانی هرگاه از مشاغل مدام سلطنت فراغ حاصل گشتی اوقات شریف با نظام مهات و اتجاح مطالب مقاصد ارباب حاجات معروف و غنمی چنانچه از بیت درست و حسن اعتقاد در غفوان شباب بتوبه و اتابیت راعب گشته در سینه تسع و ثلثین تسهاتیه که عمر شریف استاله بود از جمیع مناسبتی توبه کرده و حجه شریافته و قمارخانه و بیت اللطن را از وفات اخراج کرده رفته رفته در سینه نموده و شصت و سه جمیع امر او اعیان قریب باش بموافقت او بتوبه بر غنبت نمودند و از غلبت حالات عبارت تو بگویند و کاموا تاریخ آمد چنانچه نوشته اند که نظم سلطان کشور دل طهاسب ^{۹۸۲} سوگند او تو بخیل میسپارد تاریخ تو بیاون شد توبه و سرالهی است این بنگر باشد این ^{۹۸۲} در سینه نموده و چار فتح شران نموده و تاریخ آن در مقام خود نوشته شده در سینه نموده و عبارت امام هشتاد و دو است اگر دوازده بار هشتاد و دو گرفته شود نموده و هشتاد و چهار گرفته شود که از مطلب خبر میدهد و پانزدهم شهر صفر ^{۹۸۲} و گورش پر نور نیز تاریخ وفات اوست

شاه اسماعیل صفوی ثانی

پسر دومی شاه طهاسب صفوی است چون پدرش فوت کرد شاهزاده سلطان حیدر مرزا که حاضر بود اجنسی امر سلطنت را مخصوص خود دانسته در مقام جمعیت شد اما خواهر نامهربان او بری خانم او را بد غا اندرون حرم طلبه آهسته نقبل ساند و اسماعیل مرزا که بعد سال بفرمان پدر در قلعه قمه محبوس و بسعی خواهر خود از قیدست خلاص گشته در سینه نموده و هشتاد و چهار بر تخت سلطنت نشست و اکثری از امر او برادران و بنی اعمام را نقبل ساند میر حضور می و لد امیر سید علی محتسب این با و تاریخ جلوس او ا نشانمده که شانزده بار از ان تاریخ بر می آید یعنی اگر عدد هر مصرعه را جدا گیرند چهار تاریخ بر آید و اگر اعداد حروف منقوط یا غیر منقوط بیت را ا حله و بگیرند همان تاریخ شود و اگر عدد حروف منقوط یک مصرعه را یا هیچ یکی از مصارع دیگر بگیرند همان تاریخ بر آید و همین منوال اگر عدد حروف غیر منقوط هیچ یکی از مصرعها یا مصرعه دیگر بگیرند نیز همان تاریخ شود تاریخ اینست

تاریخ			
۹۸۲	۹۸۲	۹۸۲	۹۸۲
الحمد یا طبع و فاکتر ما	کامد میوه منشن آن لبر ما	شاه اسماعیل نام و نصاف بعلم	میشش مه هایون فر ما
در صفت این رباعی لطیف	کش هر مصرع گشته تاریخ شل	بافقط هر دو مصرعه دلی نقطه	گر دود و دو چهار تاریخ جل
چون حاج با شاه طهاسب بن علی بن و نقس سکر که پیش ازین در ایام پدرش لاله الا احمد محمد الرسول احمد علی و لی احمد بود از اسو قوت ساخته فرمود که بر بیت بر سر نقش نمایند بیت از شرق تا مغرب گرام است علی و آل او ا تمام است و دوماه پیش از وفات شاه دوز ناکه که موافق رای بنحان ایران طلیل زوال یکی از دشمنان است در برج قوس ظاهر شد و غده عظیم بخاطر سلطان را یافت زیرا که قوا عد نجومی بران دلالت میکند			

مات دہم

۱۸۹

سال ہشتاد و ہشت ہجری واقع شدہ مدتش در جوار دروازہ دار جاسی بانام بود عمرش انچہ شہرت دہشت صد و دہ سال بودہ مولانا فاسم بخاری کہ یکی از شاگردان ادب و تاریخ فوٹش در الفاظ رفت ملا قاسم کاسے یافتہ و میر یوسف استر آبادی از عبارت بخوش طبع و تاریخ برادر دہ اما یکدہ کم میشود و مولانا عارفی و لکھ مبارک سترہ این تصریح یافتہ تاریخ ز جهان رفتہ فاسم کاسی و شیخ فیضی چنین یافتہ

تاریخ

۹۸۸

تاریخ وفات سال دہشت و گفتار دوم از نادر بیع الکت

سلطان علی عادل شاہ بیجا پور

۹۸۸

پسر سلطان ابراہیم عادل شاہ است بعد وفات پدر در سنہ ہشتاد و ہشت و پنج در بیجا پور کن بر سر حکومت نشستہ و بعد سلطنت بست و سنہ سال در سنہ ہشتاد و ہشت از دست خواجہ سراسے کشند شاعری تاریخ وفات او درین عبارت یافتہ شاہ جهان شد شہید

ملک حسین نقشبندی

انکالات صدری و معنوی بہرہ مند بود در مہر کنی بدینفا داشت گویند ہر کہ پیش او شہ گروسی کردے عبدولت صوری و معنوی رسیدے و فاشش چہار دہم جہادی الثانی سنہ ہشتاد و ہشت ہجری واقع شدہ و یکی از سخنوران تاریخ و فاشش بنکون

تاریخ

۹۸۹

قطب عالم شیخ دین چہیز	آنکہ بود از فضل مخدوم دیار	اصفیاد از جلالش آبرو	اولیاد از وجودش نثار
علم او ہر دہش نشتر عین علم	فضل او ہر دست حکم کردگار	چون برفت از عہد حق منقذ	سوی جنت زین جهان دیار
شد یکی تاریخ شیخ الاولیا	گشت دیگر مقصدی روزگار		

شیخ جلال تہا نیسری

تاریخ چہار دہم ذی الحجہ سنہ ہشتاد و ہشت ہجری فوت کردہ

تاریخ از مخیر الواصلین

۹۸۹

عارف ذات ایزد متعال	قطب و غوث زماں شیخ جلال	ذات ادب و از قدم تاسر	گل خورشید باغ تہا نیسر
ماہ ذی الحجہ چہار دہم	بود کان شیخ شد بچہ نغم	سال ترحیل آن شد و خصال	شدر قم در ہشت جاسی جلال

خواجہ منصور سیرازے

ادرا شاہ سفور نیز سیرانند در امور حساب دانی و بصفت فراست و کار دانی موصوف بود در خدمت محمد اکبر بادشاہ پایہ قدر و منزلتش از تمامی دیوانیان عظام در گذشتہ و بعد از چہار سال کہ از دے استحقاق و استقلال بہم دوزارت پرداخت بادشاہ از گفتہ راجہ گوڈرال از پایہ وزارت انداختہ مقید ساخت و من بعد جمعی از حاسدان حسد نمودہ خطہ روزگار او بجانب مرزا محمد حکیم برادر بادشاہ کہ در انوقت از کابل ارادہ التخیل لاہور نمودہ بود نوشتند و بسی راجہ بیہل و جمعی دیگر کہ از سخت گیری او در محاللات رنجیدہ بودند حکم نفاذ یافت کہ او را از مطلق آویند فرماں برداران بارگاہ سلطنت در نزد یک سراسے کورت کجورہ او را از خلق کشیدند و این واقع تاریخ بست و سوم محرم سنہ ہشتاد و ہشت ہجری دست دادہ عزیزے تاریخ

د فاش را د ثانی منصور علاج یافته و بجه اتفاق پیش ازین واقعه این قطعه شخصی منظم کرده بود			
قطعه			
شاه منصور فارسی که بود	دام آزار مردمان کارش	زین عمل عتق رب می بینم	همچو منصور بر سر دارش
در همین سال چون بادشاه جهت بنیاد مرزا محمد حکیم بجابل رفتند هر چند از مردم معبر از قطعه خواجه منصور شخص است که شایسته نمودند هیچ دریافت نگردید با خبر معلوم شد که خطوط ساخته بعضی بدنهادان دشمنش بود بنا بر آن بادشاه بر قتل ناحیج اکثر اوقات تاسف میکرد			
شاه قاسم			
در سنه هفصد و نود و دو فوت کرده و خواجه عبدالرضا مشیر زاده خواجه محمد شریف تاریخ فوت او را وفات شاه قاسم یافته و تاریخ عروسی محمود بیگ نامی را به الهی عاقبت محمود گردان یافته			
که خدای شاهزاده سلطان سلیم			
چون شاهزاده سلطان سلیم شانزده ساله شد پدرش محمد اکبر شاه در سنه هفصد و نود و سه هجری عقد مناکحت او با راجه بهگواند اس و لدر راجه بهار میل کچوا به که از عقیده تمندی پاییه والا امارت رسیده بود منسلک فرمودند و در نوره ز جشن عالی ترتیب داده جمیع منسوبان و ملازمان بادشاهی را بباد و دوش مستغنی ساختند و شیخ ابوالغنی فیضی قطعه در سلک نظم کشیده که بر مصراع آن تاریخ این ساخته دولت افزاست			
تاریخ			
زهی عقد در پاش سلطان سلیم که بر تو دهم سال اسیدا ز پروردن آفتاب دول قرانی شده ماه و نهمین			
و بعد چند گاه صبیبه رضیه راجه او دس سنگه و لدر اے مالدیو مرزبان جوده پور که بوسعت ولایت و کثرت لشکر سردار جمیع راجه های عظیم الشان بود در عقد ازدواج شاهزاده موصوف منقذ گردید			
محمد حکیم مرزا ابن سهایون بادشاه			
برادر علامت اکبر بادشاه است تاریخ ایا نزد هم جدای الاول سنه هفصد و شصت و یک در کابل متولد شده و تاریخ ولادت او ابوالمفاخر و ابوالفضائل یافته اند از طرف برادر خود محمد اکبر شاه حکومت کابل داشته و باخواه خانزنان علی قلی خان باغی شده و راه جدای ایشان سنه هفصد و هفتاد و چهار هجری باراده ششیر سنده و ستمان تابلاهور رسیده بودند چون شنید که اکبر شاه لشکر کشی کرده بر سر اومی آید از لاهور باز بجابل مراجعت کردند و در اندیاد بمرسی و دو سالگی شان نزد هم امرد و ماه الهی ششمنه جلوسی اکبر شاهی موافق ماه شعبان سنه هفصد و نود و سه هجری فوت کرده و چون فرزندان مرزا خود رسال بودند فرمان بر راجه بهگواند اس و پسرش کنور مان سنگه حاکم پنجاب صادر گشت که بجابل رفته آنولایت را بقصر بندگان درگاه آرند و خود نیز بجابل تشریف برونند			
شیخ ابراهیم			
بنیر و شیخ سلیم تهمپوری است انوار شایستگی از پیشانی او میدرخشید اما از طبیعت پستان بخیر و از پارسائی بااد و چاکلی قنار چنداگر سود مزاج شد و بیار بهادی سخت رود و در سالی که اکبر شاه خبر وفات برادر خود مرزا محمد حکیم شنیده بسوی کابل منضت فرموده بودند او			

۹۸۹

۹۹۲

۹۹۳
۹۹۳

او نیز همراه بود اما بسبب افزونی و تجوری او و به تنهایی سر گذارشته رفتند و در اینجا شانزدهم مهر ماه سال سی ام جلوس
موافق ماه شوال سنه نهصد و نود و چهارم بحری بسجفی در گذشت و کار آگاهان را بنده نامه باز گذاشت

ابیات

مباد اخر شد غرق شارب کرین نیل شد قدر دانش جزا شراب از پی ترک شستی خورید نذر بجز شونخی دوستی خورد

تاریخ رساله مناجات

این رساله را شیخ ابو الفضل علامه حکم اکبر شاه در سنه نهصد و نود و سه بحری مطابق سال پانصد و شصت جلای تصنیف نموده بود
این رباعی از آن رساله است

رباعی

لبصوحای عدم خوش خفته بودم مرا بانیستی خویش خوش بود از آن خواب خوشم بیدار کردی ندامت از نیست چیست مقصود

تاریخ بسال بحری

بجده که این فرخنده نامه که از ملک رادت شد فراهم بفرمان شهنشاهی ست عظمی بر داسرا عینی نیست مبهم
پس تاریخ این اتمام بحریست امارت نامه سلطان عالم

تاریخ بسال جلای

این رقم غیب معنی است مایه وجد دل را باب مجد راه بتاریخ جلایش برند چون بشمارند مناجات و جد

راجع بر تل

در اصل بمبئی بود باخوان که در سنه دوی هجرت گویند و نام او همیس راس بوده است چون بجلاد دست اکبر شاه رسید سخن سرانی و لطیفه گوئی
و بذله سنجی در سلک صاحبان نظام یافت و بتدریج گوی سبقت از همه ندیمان در بر بوده بنصب پنجاهی رسید و یکی از مقرران درگاه و خانهای
کشته در زمره محرمان حاکم انیس و مسازان محفل همایون ممتاز گردید و چون شعر سنندی خوب میگفت بخطاب کبای که قریب بمعنی ملک اشعرا
مخاطب گردیده و بعد از آن بخطاب سیر بر که معنی آن بهندی بهادرست سرفرازی یافته اکثر خطابا و شاهی در حق او بدین عبارت
صاحب انشور راجه سیر بر درایامیکه محمد اکبر شاه در کابل بود او را از اینجا همراه زیر خان کوکه بجانب سواد پور که نگاه افغانان یوسف زئی
است فرستاده بودند و دنی بالیشان جنگ و جدال داشت تا آنکه هفتم اسفند ارده ماه الی سال سی ام از جلوس موافق ماه ربیع الاول
سنه نهصد و نود و چهارم بحری بالیساری از مردمان کار بکار آمد ازین ساخته تا بدروز باد شاه مسیح طعام بخورند و ملاشیری نیز درین معین
سلطان محمد صفوی ملقب بسالطان محمد خدائنده

کبر شاه طاهاسب صفوی ست در شهر سنه نهصد و سی و هشت ولادت یافته و تاریخ میلاد او ست فرزند شاه طاهاسب اول محمد آمد
او را سلطان سکندر نشان نیز بنویسند چون برادرش شاه اسمعیل صفوی بعد فوت پدر سلطنت ایران رسید و چندی از برادران برادران
را از قید سستی ملک نیستی فرستاد و خواست تا سلطان محمد را نیز ملک سازد اما چون او در شیراز سکونت داشت دستش بدو نمیرسید تا آنکه
در آخر کس شیراز فرستاده حکم کرد که او را نیز ملک سازد اما پیش از آنکه این سور شتیه از خیر قوه یغی آید شاه اسمعیل و دعوت حیات بعض
ایوان سپهر بعد از وفاتش بعضی از خاندانها که پیشش شاه شجاع را که طفل شست ماه بود باد شاه نمایند اما امرایان دیگر قبول نمیکنند و سلطان
مزار از شیراز آورده در سنه نهصد و شصت و پنج بحری که سال وفات شاه اسمعیل صفوی بود در فرورین بر تخت سلطنت نشاندند و چون که

هميشه او نواب پيرى خاتم سيواست که خود را تقي و فائق مہمات سلطنت گرد و حسب الامر بادشاه اورا بنجبه ملاک نمودند بعد از ان حرم محترم او خير النساء بکيم بکيت منفعت باصره شوهر خود و صغر سن شترادگان مہمات سلطنت را ستر تمام سديد و چون اين معنی موافق مزاج امر انبند بعد چندی اتفاق نموده اورا بنجبه ملاک ساختند و سلطان حمزه مرزا ابوليعبدی پير قبول نمودند و حمزه مرزا تا چند سال بجای پدر با منور سلطنت می پرداخت تا آنکه بتاریخ سبت دوم ماه ذی الحجه سنہ منفرد و نو و چهار ہجری در حدود پنجہ از دست دلاکی بتحرک امر گشته شد چنين نوشته اند کہ ولادت مرزا بطالع سنبله شدہ و صاحب طالع اش عطار د بود و در ان اوقات احتراق عطار واقع شدہ بود از اثر ان اين حادثہ روی داد و از اتفاقات غریب احتراق عطار و موافق تاریخ این واقعہ بالکد است بعد شہادت او مرزا ابو طالب را کہ پسرے خود سالہ بود قائم مقام دولیعدہ پیر ساختند اما مرزا عباس کہ در سنہ منفرد و نو و شش ہجری با مانت مرشد قلیخان فوج عظیم جمع نموده برایشان آمد و در دربار درو را معزول ساختہ و در قزوین بر تخت سلطنت نشست

مرزا سلیمان بدخشی حاکم بدخشان

ابن خان مرزا ابن سلطان محمود مرزا ابن سلطان ابوسعید مرزا از اولاد امیر تیمور صاحب قران ست و تنیکہ پدرش خان مرزا حاکم بدخشان در سنہ منفرد و سبت و ہفت ہجری فوت کرد مرزا سلیمان ہفت سالہ بود با برشاہ بادشاہ کہ سہ راہی ایام در کابل بود بہ جامع این خبر پیر خود شاہزادہ محمد ہایون را بکومت آنولایت نامزد ساخت و بعد فتح ہندوستان حکومت بدخشان بمرزا سلیمان داد اورا پسرے بود مرزا ابراہیم نام در شجاعت تمام و سخاوت رشک عمام بود و ولادتش در سنہ منفرد و چہل و یک ہجری کہ فوتی نخل اسید پیر است در بدخشان اتفاق افتادہ و را با سیکہ مرزا سلیمان بر سر بلخ رفت پسر او مرزا ابراہیم کہ بچہ صورت و سیرت اقصاقت داشت در مہر کہ بدست مردم پیر محمد خان آذبک حاکم بلخ افتادہ و با شاہ اواز دست کوراک کہ نام جلادی بود کشتہ شد این واقعہ در راہ ذی الحجه سنہ منفرد و شصت و ہفت بتوہ آمدہ و تاریخ این قصہ کوراک کشت + یافتہ اند و مرزا سلیمان کہ کو نخل سیدہ تاریخ یافتہ و غریزی در مرثیہ او این رباعی گفتہ و بعضی گفتہ اند پدرش گفتہ

رباعی

اسی لعل بدخشان بدخشان منجا ماند و خورشید بدخشان رفتی در ہر چو خانمی سلیمان بود افسوس کہ از دست سلیمان رفتی و گویند کہ بیشتر از قتل خود بد و روز مرزا ابراہیم قصیدہ گفتہ بود کہ مطلع اش اینست بلیت رفتم بجاک حسرت چون لاله دایع بزل اگر ہم بخشیر پیر با دایع دل بزل نکل + و مرزا ابراہیم پیر کور را پسر پیر بود مرزا شاہ پرخ نام چون بکد بلخ رسید با غوامی بعضی فتنہ انگیزان اکثر ولایت بدخشان را متصرف شدہ خواست کہ بجد خود را از میان بردارد مرزا سلیمان از بعضی دل تنگ شدہ کہ نچہ نزد مرزا محمد حکیم برادر اکبر شاہ کہ حاکم کابل بود آمد و طلب کمک نمود چون مرزا حکیم بخلاف توقع او پیش آمد چارہ کار خود را از در گاہ اکبر شاہ چشم داشتہ در ثلث و شتاین و تسعین و سہ ہزار ہندوستان نہاد چون در پنجو سیکری رسید بادشاہ با عراز تمام پیش آمدہ از کمال عطوفت او را در آغوش گرفت و بسیار مہربانیا نمود بعد چند اوقات در چہون سال رخصت حجاز حاصل نمودہ از بند سورت بکشتی درآمدہ زیارت حرمین مستعد گردید در سنہ ثلث و تسعین و تسعین و سہ ہزار ہندوستان نہاد چون مرزا اکبک در ولایت ماورالنہر کوس بادشاہی زدہ تماشان و بارہا متصرف شدہ و بدخشان نیز استیلا یافت و مرزا شاہ پرخ از بدخشان گریختہ التجاہد را گاہ سلاطین پناہ آوردہ بملاحم خسروانی سر بلندی یافت ہمدین سال محمد حکیم مرزا در کابل فوت کرد و چون فرزندان مرزا خود سال بودند فرمان صادر گشت کہ آنولایت را متصرف سندگان در گاہ و مارند و سندگان و تسعین و تسعین و سہ ہزار ہندوستان نہاد چون مرزا شاہ پرخ کہ ہمراہ لشکر شاہی بکابل رفتہ بود جمعیت نمودہ بر سر بدخشان تاخت و با امرای عبد اللہ خان اکبک

جنگ کرده غالب آمد و مرزا سلیمان که پسران ایام بکابل بود در بدخشان رفت و بعد از چند روز از غلبه ازبک باز از بدخشان فرار نمود و متوجه هندوستان گردید و در ماه ربیع الاول سنه خمس و تسعین و شصت و سه سال سی و دوم از تاریخ الحی بملازمت بندگان حضرت رسیده مورد افضال شاهنشاهی گردید و بعد از دو سال بسین بغداد و هفت سالگی بر پشت بنه ششم رمضان سنه هفده و نود و هفت هجری مطابق سنه سی و چهارم الحی در لاهور در گذشت و تاریخ وفات او را بخشی یافته اند

شیخ سلیمان بلگرامی

در محله قاضی بلگرام سکونت داشت و قبیله بهابون بادشاه از شیر شاه بهریمت یافته در بلگرام رسیده شیخ سلیمان خدش که دو پناه او را انگشتی خود داده گفته بود که این انگشتی نشان من است اگر از بادشاه شوم بخدمت حاضر شوی چون بایون بادگیر باشد بهندوستان گردید شیخ مذکور بهایم تخت رسیده و بسیده همان انگشتی بفرست ملازمت فائز گشته صاحب دولتی گردید و مولانا نصیری را که از خواهر زاده او بود نیز همراه خود برده بملازمت رسانیده و هر دو بهایم تخت حاضر می بودند و شیخ سلیمان در عهد کبر بادشاه در سنه هفده و نود و هفت هجری وفات یافته مولانا نصیری تاریخ وفاتش گفته

تاریخ

سپه جاو و دولت امی سلیمان	که تاج کنتش شد تا سر راه	شده پیرانه اش بر چون بقعده	بوقت رحمت حق اولین ماه
حدیث خلق و احسان جیاش	شده افسانه در عالم با فواد	لبسوی جنت عالی روان شد	حکیم انریسی بان طاب مقواه
چو با جا و جلال خویش ان شیخ	گرفته جانب خلد برین راه	پی تاریخ نوشتش در بدیده	خرد گفتا که آآن شیخ با جاو

و قطعه دیگر مولانا مذکور در تاریخ وفاتش گفته و این سفر عمده داده تاریخ است شمار سال وفاتش میان خلد برین + ۹۹۴

۹۹۴

میر فتح الله شیرازی و حکیم ابوالفتح کیلانی

ابیر فتح الله بصفاه بن سلیم و کاسی طبع مستقیم از سائر فضلائی زمان انبیا فرزندان داشت و در جمیع علوم خصوصاً در اقسام علم حکمت و فنون صنائع ممتاز بود از شیراز در بند و ارد شده در خدمت سلطان علی عادل شاه دالی حیا بود و منصب و کالت یافته و پس از فوت و س که در سنه هفده و شصت هجری بوقوع آمده در بگاه اکبر شاه رسیده مخاطب بعضه الدوله گردید و روز بروز مواد جاو و جلالش در فرازش بود تا در سنه هفده و نود و هفت بادشاه او را همراه گرفته بخشیر رفتند و او در سری نگار که در الملک کشمیرست بمعرض اسباب در گذشت و قبیله بادشاه از فوت وی اطلاع یافت بسیار تاسف نموده فرمودند که اگر میر بدست فرنگ افتادی و فرنگیان کشند تمام خزائن بابه گاه سلطنت عوضی خواستی در ساعت این سودایم پرسود کردی و بخنجر گوهر و المار از ایران خریدی فقط چندی بعد از فوت وی بادشاه از کشمیر بقصد کابل نفست فرمودند و آنرا ماه صبح الدین حکیم ابوالفتح کیلانی برادر حکیم تمام و مولانا محمد کیلانی نیز از پنجهان سفر آخرت نمود و چنانچه اکبر شاه در یکی از فرمان خود که در کتاب ابوالفضل موجود است ملاحظه نماید که تاریخ بست چهارم امر و اداه الحی در سنه سی و چهار مطابق سه شنبه سیم شوال سنه هفده و نود و هفت هجری ابیر فتح الله شیرازی ازین خلعت که رحلت نمود و تجیر تاسف پنجهان تازه بود که تاریخ هفتم شهر یوراداه الحی سی و چهار و اونی شب پنجشنبه نوزدهم شوال سنه حکیم ابوالفتح کیلانی ازین سرای فانی انحال نمود و تاریخ فوت او شان چنین یافته اند که حکیم و شاه فتح الله که در صوفی سادگی تاریخ فوت این دو عالم

تاریخ

امسال در علامه عالم رفتند	رفتند سوخو و مقدم رفتند	چون هر دو موافقت نمودند	تاریخ ثبت که هر دو با هم رفتند
---------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------------------------

۹۹۴

شاه

منقول است که چند روزی بعد از وفات حکیم ابو الفتح برادرش حکیم امام که بر سر رسالت پیش عبدالله خان از یک سوار سید صمد جهان رفته بود باز آمده شرف ملازمت دریافت و بادشاه او را بنوازش باو سالانه نو اخته یکی از حاضران مجلس رباعی سقا خطاب مضمنانی که در مشبه حکیم ابو الفتح و تهیت آمدن حکیم امام گفته بود بعضی رسلند رباعی مهر و برادر هم که و سالتد او شد بسفر و بن سفر باز آمد اورفت و بد بلا او عمریت دین آمد و عمر رفته ام باز آمد بادشاه و در بهید فرمودند که لفظ دنباله در عصر عتالت خالی باکرانی است ایچنین باید گفت اورفت و زرقشش مرا عمریت و ممکنان را بسیار پسندیده افتاد

راجہ نوڈرمل

دیوان محمد اکبر شاه بود که بادی ملک و غزل و نغیب کار و دازان خالصه حواله او بوده و در سال هفصد و شصت و یک بمصر برای ملک کجانه هم معزز و ممتاز گشته روز میا و بخت ششم آبان ماه الهی سال سی و چهارم جلوس سی موافق روز و شنبه یازدهم محرم سال هفصد و نود و هشت هجری در لاهور در گذشت اگر چه در سستی و سیر بر اسی مهات هندوستان و مردانگی و تدبیر کجانه عصر بود و اما رعایا از دنا خوش بودند چنانچه سورخه تاریخ وفات او را بدین عنوان سبک نظم کشیده

تاریخ

نوڈرمل آکله کش آفان مارگه چون شد سوی حکیم کسندونج تاریخ رفتن او از بهر عقل بستم شادی کنان گفتا وی رفت و بستم ۹۹۸

راجہ بھگو انداس

پسر راجہ بھو میل کچواہ است که از عقیدتمندی بیایه والا رسیده بود و دخترش جوہه باکی نام عقد سناکت شانزدهم ذی قعد یعنی جبالگیر بادشاه در آمده و راجہ بھگو انداس پنج روز بعد از وفات راجہ نوڈرمل در روز غزاسی او سوار شده بود و پس از صحبت استغراق کرده بعد از آن حبس بول شده و باین درد شب اردی بهشت سوم آور ماه الهی موافق شانزدهم محرم سنه هفصد و نود و هشت رخت هستی از اینجهان بر بست مدین ایام اکبر شاه در کابل بود چون خبر فوتش شنید تا سفرها خورده کنو رہنگد ماکه فرزند رشید او بود ب خطاب راجگی و منصب والاسی پنجزاری غر اختیار بخشید

شیخ وجیہ الدین علوی کجراتی

صاحب لقانیت بود مرید شیخ محمد غوث گوالباری ست گویند که چون شیخ محمد غوث کجرات رفت شیخ علی متقی با جمعی از علمای بسبب بعضی کلمات فتوی بر قیل شیخ محمد غوث نوشت و حاکم آنجا فتوی را بنوشتن شیخ وجیہ الدین سو قوت داشت و شیخ وجیہ الدین چون بخانه شیخ محمد غوث آمد بادل دیدن شیفته شیخ شد و کاغذ فتوی را باره کرد و شیخ علی متقی گفت که فهم شما بجلالت شیخ نرسیده و بعد از آن خود میرد او گردید و شیخ وجیہ الدین بعضا کل صوری و غنوی اراستگی تمام داشتند بجلالت شیخ محمد غوث که امی بودند یکی از فضلاسی وقت شیخ وجیہ الدین را گفته که از شما سنبعد نیاید که مرشد امی را اخذ بکروید جواب او که منت خدا را عزوجل که پیر من بنی من بنی من است و شیخ وجیہ الدین غره مفرس نهفند و نود و هشت فوت کرده و قبرش در احمد آباد کجرات و کلمه شیخ وجیہ الدین بے الف و لام از تاریخ وفات او خبر میدهد

تاریخ از مجبر انوار صلیین

ندوم الاصفیا وجیہ الدین	عالمی حق نادر وجیہ الدین	علوی بود آن ستوده صفات	مستطالاس و فتنش کجرات
گفته ام سال نقل او به یقین	بهشت سکون وجیہ الدین		

مولانا عرسے

اسم شمس جمال الدین و مولدش شیراز است شاعری شہد کلام شیرین سخن بوده نظمیں اندر سہ عبارت جنتی ست ارکستہ
 نشرش اندر اشارت علمی پر پختہ در ابتدا از بند جردن بدکن وارد شدہ چون در انولایت اورا نصرتی چنانکہ باید دست نہاد
 لاجرم متوجہ اگر شد و سیح الدین حکیم ابو القحح در کتبہ اول بر حقیقتش انہا یافتہ بر جہتیش پروخت و بتدریج ریاض احوالش از
 آب التفات حکمت پناہی نصارت یافتہ لیساعری در شاعری نام برارد و چون شیواقبال حکیم مذکور بصر فقا بر کندہ شد سبہ سالار عبدالحکیم
 خانخانان در استرغامی خاطرش کوشید و شہرش پیش از پیش گشت در ان آثار احوالش مسموع بار یافتگان حضرت شامہنشاہی
 یعنی اکبر شاہ گردیدہ در سلک بندگان حاصل نظام یافت و پس از چند روز بمرض سہال نقش جیاتش از صفحہ روزگار شستہ شد بعد وفا
 در لاسور بخاک سپردند و بعضی کسان نوشتہ اند کہ با شہانہ فرزند سلیم خصومت و محبت مفرط داشتہ چنانچہ بعضی لعنتش سہم کردہ
 عاقبت حساد در چین جوانی اورا سموم نمودند و فاتش در سال سی و ششم جلوس اکبر شاہ در سندہ قصد و نود و نہم ہجری بوفوج آمدہ
 مادی کلام عرفی شیرازی تاریخ وفات اوست و بسبب آلمہ حرص و طمع مال داشت در بند طول مال ظریفی تاریخ فاتش
 یافت و در مراتب جہان مرقوم است کہ عرفی در مرض موت خود قصیدہ گفتہ کہ در ان آرزو
 رفتن بہ بخت معلیٰ کردہ مطلع باش اینست بیت جہان گشتم و در داہیچ شہر دیدار نیافتم کہ فروشد بخت در بازار
 و در آخر متنبیہ میگوید بیت اگر شود رہ کوی تو بخت شیرین کیم نمردمک دیدہ طے نشمار بجاکوش فرہ از گوزان بخت ہم
 اگر ہند ملاکم کنند و تبار بعد از فاتش میر صابر اصفہانی استخوانہای اورا روانہ بخت معلیٰ نمود با بجاہ چون لاشہ دور
 بخت اشرف رسید ملار و نفی سہانی تاریخ رسیدن لاش در ان دیار اینچنین گفت

تاریخ			
چکانہ گوہر دیاسی سوخت	کہ آسمان بی پروہ صحن گشت	جو عمر اولیہ آرزویش در ان	شکست بر سر لہامی شغف آمد
بجاوش فرہ از گوزان بخت ہم	فلک نہیر و حاکمی کہ بر پوت آمد	رقم ز از پے تاریخ رفتی کلیم	بجاوش فرہ از زندان بخت آمد
در بعضی کتب مسطور است کہ چند سال بعد وفات او در ویشی آمدہ با شہبازہ دیگوسی کہ در پہلوسی او دفون بود استخوانہاے عرفی را برادرہ بہ بخت برد			

خواجہ محمد بختی

ابن خواجہ ابو الفیض ابن خواجہ محمد عبد اللہ لہر کلان خواجہ عبد اللہ احرارست نہایت صاحب کمال و عارف و کامل بود و اول
 او بفضل در اخبار الاصفیا مسطورست بتاریخ دوازدهم شہر ربیع الاول سنہ ہند و نود و نہم ہجری فوت کردہ قبر او دینر قبریک
 از مریدان او امیر عبد اللہ کہ پیر امیر ابو العلا اکبر آبادی بود در بلکہ اگر آباد بکنار دریای جہنم متصل راج گھاٹ ہذا الزمان موجودست

تاریخ وفات او نیست

آن قطب مانہ خواجہ بختی	در وقت خودش نبود	در ماہ وفات خواجہ کوئین	اورفت از نیجان فانی
نہ بارقم سہ بار بنویس	تا سال وفات او بدانی		

حافظ خٹہ

در سندہ باغی ست کہ آرزو باغ نو کلمہ میگوند و بانی آن باغ حافظ خٹہ نام داشت کہ در زمان اکبر شاہ بناسی آن باغ ہماوہ دور

دورایا میگردد و شاه برای پنج برادر خود محمد حکیم مرزا که ره بس مبادره تسخیر هندوستان تا بالاسور رسیده بود و رفته بودند و دست مرچیت در آن باغ فرو آمده چنانچه ابو الفضل در آن کتابه مینویسد که آنحضرت سیاح و لکشمی حافظ رخنه که آنحضرت به هند رسید و در آنجا رسیدن ایشان و یکبارگی باغی نشان میدهند تشریف برده بجهت پیرای غلط فیض مآثر شدند فقط و وفات حافظ رخنه در سنه یکم از هجری بموقع آمده و این تاریخ در انواقه بطریق تعمیم یافته اند و سیاح باغ رخنه شد و آب نماد یعنی اگر از حد باغ آب در در سازی تاریخ برایید

۱۱۳ بنیاد قلعه الک آباد

شیخ ابو الفضل در کتاب اکبرنامه مینویسد که از دیرگاه بنیاد قلعه الک آباد در آن سرزمین دریاچه ای گنگ و حسن بوده و جوش یکبارگی میرتند و دانشمندان هند این بوم را بس بزرگ انگاشته اند و ریاضت کیشان این سرزمین سلاطون گاه والا شدند در آنجا شهری بر سازند و گزین حصاری اساس باید و چندی در آنجا برادرزنگ دادگری بر نشیند و سرتابان آن نواحی را غاشینه فرمان پذیری بردوش گذارند و تا دریای شورایمینی پذیرد بدین دور یعنی تا پنج آبادان سال نسبت و مفتخر از جلوس شاهنشاهی که سلطان سنه قصد نمود هجری بود از دار الخلافه فتحیه و منفعت فرما شدند و موبک سگدس داد و دامن و شکار کنان منزل بمنزل منفعت میفرموده و غرو آذر ماه بدان بنایش جاسیدند و روز دیگر بحجته ساعت اساس شهر نهادند و چهار منزل قلعه را سرنگ زدند و در هر کدام و الا شینها باز نمودند و محدثان نیز پیش کار نامها پدید آوردند و در کمتر زمانی اولین حصن را بنجام برگرفت و دیگر گروسی در حواله لکشخانه بسپرد و در اندک مدتی سرگ شهری آبادان شده سو سوم و مشهور با که باس گشت و بعد از دو ماه و پنج روز و هجدهمین برهنه فی اقبال از راه خشکی متوجه دار الخلافه شدند فقط و در مرات جهان مرقوم است که در سال پانزدهم جلوسی بنامی قلعه الک آباد که در ثبات و استحکام نظیری ندارد تقسیم یافت و در مدت چهار سال و کسری صورت انجام پذیرفت و بجای دیگر نوشته دیدم که این قلعه با تمام شاهزاده ملکه اقبال شیخو بابا یعنی سلطان سلیم که ثانی الحال برادرزنگ جهانگیر می جلوس فرمودند و شجاعت سعید خان و مخلص خان و راجه گورو مل و راسی بهار تهم دیوان و پیاک و اس مشرف من اعتبار باز دهم شهر زمی الحجه سنه و نوزدهم پنج لغایت بیست و پنجم ماه جمادی الاول سنه یکم از دیار هجری تعمیر اتمام یافته و شهری نیز در آنجا آباد گشته اول سالها ماس گردید و بعد از آن در عهد شاه جهان بادشاه بالآباد مشهور شده فقط پوئشیده مباد که نقشه این قلعه آنچه که قبض این بود حالا یافته نمیشود زیرا که در سنه یکم از دیار و صد و شانزدهم هجری سلطان سنه یکم از دیار و صد و یک عبسوی کرنیل که صاحب انگریز مشهور کرنیل گیت که گیت گنج در شهر الک آباد کرده اوست بکیم کپنی اگر نیز بعد شکستن عمارات اندرونی قلعه و دیوار و مسکانات دیگر صورت قلعه را دیگرگون ساخته است اینست که پیش ازین لاکن بزم بود و حالا قابل رزم است و درین قلعه مکانی ست زیر زمین که آنرا هندوان پانال پوری می نامند و در آنجا درختی است که حالا هیچ شاخ و برگ ندارد و هندوان آنرا اکمی بر میگنید و ظاهر بنیان این درخت از لکمه احوال در آنجا است و تا در قیامت خواهد ماند منقول است که جهانگیر بادشاه آن درخت را بریده طبق آنست که بر سر آن خناده بود و بعد از چند مدت طبق آنست که شکسته باز سر برآورده و الله اعلم بالصواب و درین قلعه عمودی ست سنگین که آنرا هندوان از خطا نمیمی خواند و الی لایط بیستمین میگویند طوایش قریب چهارده در عم و سطحی آن سه و نیم مربع است کتبه و ابواب و انواع هندی که آنرا کسی خواندن نمی تواند اما درین ایام صاحبان انگریز برای تخشای این ماز سرتیه سعی موفوره بکار برده و نقل آن کتبه بجا خند بهر جانب فرستاده اند و چنان مستفاد گردیده که این عمود را راجه عظیم ایشان از ارجا حاشی شین طیار فرموده و اینجا که مسجد بزرگ هندوان ست استاده کرده بود و این عمود را کرنیل گیت صاحب موصوف سنگام مرست قلعه فرو آورده بود و تا چهل سال اندون قلعه استاده

که برادر منم تیرمی نوشیدم فقط چون جلال الدین محمد اکبر شاه قریب جان ایام متولد شده بود میگویند بلکه بعضی را اعتقاد است که چون
 همین کند بر من چارسی در قالیب اکبر شاه نقل کرده باز در بجهان آورده بود و موافق نیت خود باد شاهی هندوستان بافته را قم الحروف
 از روی حساب دریافت نموده که روزیکه آن بر من خود را هم ساخته آن روز مطابق بود با تاریخ نسبت مقیم ماه جنوری سنه یکزار و پانصد
 و چهل و دو عیسوی موافق و هم ماه شوال سال پنصد و چهل و هشت هجری و ولادت اکبر شاه که تاریخ پنجم ماه ربیع سنه پنصد و چهل و نهم
 بوقوع آمده هشت ماه و نسبت کشش روز بعد از آن واقع در دوا پس اگر مندان که بر نقل احوال معتقد اند این واقعه درست ندارند
 جایی تعجب نیست زیرا که طفل در رحم مادر نه ماه بلکه گاهی کمتر از آن تیرمی ماند و این صرف چهار روز کم از مدت معمول است و الله اعلم
 بالصواب بهرین طریق در بر دشاعری بود متخلص بزبانی یزدی و علت این تخلص آن بود که مذمت تاسخ داشت و خود را شیخ عطاء
 گنجی میپنداشت و این خام خیال را در عالم قبال آورده و چنین گفته است در گنج فرودم پیوید از یزد برادر منم چو خورشید
 هر کس که چهره بر سر آید هر چند فرودد بر آید + وفات او در سنه یکزار و پانصد و هجری واقع شده و شیخ فرید الدین
 عطار سیف ریایه مؤلف و معتاد قالیب دیده ام همه سینه و بار بار دیده ام

مات یازدهم از ابتدای سال یکزار و یک لغایت سنه یک هزار و یکصد هجری
 در افتتاح مات یازدهم جلال الدین محمد اکبر شاه باو شاه بر سر سلطنت هندوستان متمکن بود و ابراهیم عادل شاه برادرزاده
 سلطان علی عادل شاه آریج پور دکن و برهان نظام شاه در احمد نگر دکن و محمد علی قطب شاه در کولکنده و شاه عباس در ایران
 و سلطان مراد در ولایت روم فرمان فرمائی و کشور کشائی می نمودند

قاضی ابوالفتح بلگرامی عرف قاضی کمال

در سال شریف عثمانی مرقوم است که سال تولد او سنه پنصد و پانصد و در ایام اکبر شاه باو شاه خدمت قضا داشته و عمر
 هشتاد و چهار سال بود در سنه یکزار و یک هجری رحلت نمود و ملا شیخ فیروز عثمانی این قطعه در تاریخ وفات او گفته

تاریخ

ای دریا که مستغرق و مکرر سال شهادت و چار و دروینا اسم و تاریخش از حروجه	عارف وقت خضر بحوال اگر تلقین دین مبارک فال گفت تائق بدانکه شیخ کمال	آن حقیق مدق و دوران چون نداد رسید از عالم باش آزاد از بخشش غیر دزد	آن سقیم در سلسه طال گشت پنهان بسال آن لال صبر متبر ازین طال سال
---	---	--	---

خواجہ ابراهیم حسین

یکی از ملازمان درگاه اکبر می و بزرگ زادگان نقیبه بلوکی بود خط نستعلیق را بحال رسانیده بخوشنویسی شهرت داشت
 در عین جوانی ازین منزل غائی گذرشته این واقعه در سنه هزار و یک هجری دست داده و قادی به او فی در تاریخ گفته

تاریخ

بر موجب حکم بادشاه کونین در ماه صفر خواجہ ابراهیم حسین مرزا اعظم کوک	چون کرد سفر عالم بی نرو تاریخ شدش خواجہ ابراهیم حسین
--	---

مخاطب با عظم خان کوکلتاش پسر خرد خان اعظم مشهور با آنکه خان بود و کوک و کلتاش برادر رضاعی را میگویند زیرا که اکثر
 در خور دگی شیر مادر اعظم خان که حیجی نام داشت نوشیده بود و با او هم عمر و هم بازی بوده است در سنه شانزدهم از جلوس

۱۰۰۱

۱۰۰۲

بخطاب اعظم خان نام برآورده و دیال پور بجایگز او مقرر شده و در سال سی و دوم از جلوس عقد سنلحت دختر هزاره بادشاهزاده سلطان مراد منعقد گردیده و در سنه هزار و دوسو و الفزاجی بادشاه بطرف خود دریافته اراده حج کرد و بافرنگیان دوستی بهم رسانیده از بندر ملا دل که نزدیک سومنات است بجایزی که بنام الهی مشهور بود بافرزندان خود سوار شده به حج رفت شیخ عبدالقادر بدو آن تاریخ نزد انگلی او بطرف مکه یافت

تاریخ

چوپرسیدم بدل تاریخ این سال
بجفتا میرزا گو که به حج رفت
بعد از مراجعت در احمد آباد گجرات سکونت نمود و در آنجا سال نوزدهم از جلوس جنت مکانی یعنی جهانگیر بادشاه در سنه هزار و سی و سه هجری باجل طبعی مسافر از الملک بقا گردید لاش را در آنجا بدلی آورده متصل روضه پدر او خان اعظم آنکه خان بدفون خسته و بر قبر او عمارتی عالی که شصت و چهار ستون دارد و سترا با از شک مراست تعمیر نمودند و آن عمارت حالا به چوک مشه کعبه مشهور

تاریخ کتاب هفت اقلیم

این کتاب تصنیف نموده امین احمد رازی است که در سنه هزار و دوم هجری با تمام رسانیده و تاریخ این چنین گفت

تاریخ

این نسخه که هست پنج فرودین
ناموشوی درویش گانی
کراتو کسی سوال تاریخ کند
تصنیف امین احمد رازی گو

سلطان مراد ابن سلطان سلیم بادشاه روم

بعد فوت پدر او از خاندان شعبان سنه هشتاد و دو بر سر سلطنت روم نشست و صاحب ملک مال گشته اول پنج برادران خود را پیش چشم خود کشته بعد از آن بکار سلطنت پرداخت مکرراً او را با جنود و نصایح محاربات دست داده و فاش در راه جامه الال سنه یک هزار و سه هجری بوقوع آمده پس از دوازده روز چون سلطان محمد پسر او از قلعه آوردند نفسش را با بخاک سپرده اند و سلطان باورنگ فرزند هسی بر نشست و از خرد و غنودگی و دل سنگی نوزده برادر خود را که بزرگترین ایشان سبت ساله بود از هم گذرانند و بعد حکومت سنه سال در راه شعبان سال هزار و دوازده بر پنج طاعون ازین عالم در گذشت بعد از و پسرش سلطان احمد چهارده سال حکومت

مولانا شیخ نظام متخلص لضمیری بلگرامی

از قدما می شعری بلگرامی است و خواهرزاده شیخ سلیمان و از وسیله او بجازمت مایون بادشاه رسیده شاعر پامی تحت او گردیده در مهر خود این بیت گذاشته بود
خدا یا بحق رسول امام پذیرای کار ضمیری نظام در قصبه سفیدون
که از توابع در اخلاقت دلی است در سنه یک هزار و سه هجری در عهد اکبر شاه فوت کرده و نواب مبارک خان دلهوی تاریخ و فاش درین قطعه ضبط آورده

تاریخ

مالک ملک نظم شیخ نظام	شاعری نادر و فصیح کلام	در قصیده شده طعیر زمان	در غزل گشته خسرو ایام
بست خت بقا ملک فنا	کرد آهسته سوی خلد خرم	کردم اندیشه بجز ناز بخش	خودم گفت آه آه نظام

شیخ عبدالقادر بدوئی و در متخلص

پدرش ملوک شاه از کار بلده بدوئی بود و شیخ بفضل و کمال انصاف داشت پیش شیخ مبارک ناکوری که پدر شیخ

مات یازدهم

شیخ ابو الفضل ست تلمذ نموده بعد از آن در سلک ملازمان اکبر شاهی مسلک گردیده در محفل خلوت بار داشت و به امر آن بزرگوار
بانتخاب در جماعت هندی اکثر مامور میشد و استان را به چند افغانسی ترجمه کرده تاریخ کشمیری منتخب نموده علم تاریخ را به ابوالفتحی میداد
و تاریخ را خوب می یافت اکثر تواریخ تعمیر عیالات و وفات مشایخ و علماء عصر خود یافته و در تاریخ از دواج خود که در سنه تصدیق و قضاء
و پنج بجای اتفاق افتاده گفته

تاریخ از دواج

چون مر از رعایت ازلی از دواج به ماه چهری شد عقل تاریخ که خدائی را گفت مایه قرن مهری شد
و نسخه منتخب التواریخ که بتاریخ باو نه اشتهار دارد بر حق گوئی و خدا شناسی و فضل و کمال او دلیل و واضح است
این کتاب را در سنه یک هزار و چهارم بجای با تمام رسانیده و تاریخ آن بطریق تعقیبه چنین گفته

تاریخ

شکر الله که با تمام رسید منتخب از کرم ربانے سال تاریخ زوکل تم گفت انتخاب که نذر دثانے
اگر حرف ثانی را که نون باشد از لفظ انتخاب دور کرده شود تاریخ برای سال وفات شیخ معلوم نشود و تاریخ بهم رسید
ملک الشعرا شیخ ابو الفیض فیاضی

برادر بزرگ شیخ ابو الفضل و خلف الصدق شیخ مبارک ناگوری ست سالها فیضی تخلص میکرد آخر فیاضی قرار داد
و اشعار با فیضی گفته بدیت زین پیش که سکلام سخن بود فیضی رقم نگین من بود اکنون که شد هم عشق و تران
فیاضی ام از محیط فیاض آورده اند که در او اهل روزی بادشاه فیضی را که بلا و تمش رفت بود بیرون کشته و نقره آستان
کرد فیضی تکلیف این رباعی خواند رباعی بادشاه تا بیرون پنجه ام از سر لطف خود مرا جاده ننگه من طوطی شکر خایم
جای طوطی در درون پنجه به بادشاه بسیار پسندید و مراتب او افزود در اقسام علوم مثل شعر و معاد و عرص و قافیه
و تفسیر و تاریخ و خط و انشا بمیشال آفاق بود این چند ابیات از دست

ایات

شکر ایزد که مداح شه پیر و مجرب	شاعر خاص حلال الید مجرب	شاعر مرمانان شاعر که پیش کس	شعر گو بیان ازلی اخذ و جرم و جرم
بود گرد و بند خسر و طوطی شکر	حالیام من سخن گوئی از شیر ترجم	طرز شعرا و نباشد نظم نگین	او بطرز دیگر است و بین نگین
او اگر بر کوه لطف محمد شاه بود	من بداحی اکبر شاه جان می	بود اکبر امجد بنده فرمان پذیر	کردن معنی در معنی گفته ناکام

در طبقه سلاطین همواره هند اول کسیکه بخطاب ملک الشعرا فیضی تحفیل بیانات نموده عزالی ششده می بود که از اکبر شاه باین
خطاب مامور گردیده و بعد فوت او شیخ فیضی باین لقب بلند آواز گشت و در عهد جهانگیر بادشاه طالب اہلی و در زمان جهان
قران ثانی ابوطالب کلیم هدانے باین خطاب مامور شده و فیضی سوار الکلم نام کتابے در اخلاق نوشته که جرب
منقوطة ندارد و تفسیر قران را نیز بے نقط تمام کرده و موسوم بسواطع اللامام گردانیده و میر حیدر معانی سورہ قل هو الله را
تاریخ تمام آن یافت که در سنه ثانی و الف بجای با تمام رسیده و ده هزار روپیہ صلہ گرفته سورہ قل هو الله احد الله
الصمد لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفو احد فقط و شیخ فیضی در یکی از مقطعات خود آورده که در دیوان حافظ نام سنگ نیست
چنانکه ازین قطعه استفاد میکرد

منم فیضی که در میدان تنهی	چو من چاکب سوار تیر گشت	بجلد شعر من ز پوست نامغر	ایجائی مردم ناپاک رگ سست
بدان میان دین پاکیزه گفتار	که در دیوان حافظ نام سگ	و میر غلام علی آناد در تذکره سر و آواز آورده که شیخ محمد علی میر	بشیخ خوب اندال آبادی در کتاب اعلام الانام میگوید که صاحب قطعه مذکور آثایه که این بیت خواصه حافظ بنظر فرسیده
شنیده ام که سگان را قلاوه می بندی	چرا گردن حافظ نمی رسی	و مولف را چنان بخیاں میرسد که آنچه که شیخ	نوشته اند درست است زیرا که بیت مذکور در اکثری از دیوان حافظ یافته نمیشود مگر در بعضی و شبیه نیست که این بیت از ملحقات باشد
گویند که شیخ فیضی و برادرش شیخ ابو الفضل	هر دو در سیه مقرری و سر حلقه اهل تغزیر بودند	در صحبت خاص با شاه ماه فاشه	بسخنان واهی خاطر بادشاه از جاده مستقیم اخوان میدادند چنانچه این دو شعر که از قصیده مدحیه سلطان است بر فیضی و ابی میر

اسات

قسمت نگر که در خور سحر عکلا	آینه با سکنه و با کبر آفتاب	او میکند معاش خود در آینه	این میکند مشاهد حق در آفتاب
و این اشعار را بنده و ان	سند بر آفتاب پرستی بادشاه نموده به تحسین فیضی سرگرم اند	باید دانست که شیخ فیضی اعداد کبر	را با عدد آفتاب از حساب بنیات برابر یافته و بر بنیغه رباعی گفته

رباعی

نور که ز مهر عالم آرا میاید است	از جبهه شانه نشسته و الا پید است	اکبر که بافتاب دار و نسبت	این نکته بنیات هما پید است
و حساب بنیات آنچنان است که در حساب	ابجد حروف اسمی را از حروف مسما می گیرند	و از اول حرف اسمی مسما می	محدوف سازند آنچه باقی ماند اعداد آن را بگیرند مثلاً اعداد اکبر و عدد و نسبت و سه میشود الف آفتاب اسمی گیرند الف
مسما می محدود گردانند الف باقی ماند که یکصد و ده حاصل آید	همچنین از الف دویم اسم آفتاب مجموع اعداد هر دو الف و عدد و نسبت باشد	باقیمانده تا و با در صورت حذف حروف ابتدا از هر سه حرف الف باقی میماند که مجموع عدد آن سه الف عدد سه	باشد پس تمامی اعداد آفتاب دو عدد و نسبت سه عدد و آن برابر اعداد اکبر است فقط ولادت فیضی در سال چهار صد و
شصت و نه جلای مطابق منصد و پنجاه و چهار بجوی اتفاق افتاده و وفات او در دوم شهر صفر سنه یک هزار و چهارجوبی	بسن پنجاه سالگی بوقوع آمده و چون شیخ بدیهی مقید نبود این مصرعه در تاریخ وفات او گفته اند	تاریخ فاسقی و	طبعی و دهری + و این تاریخ هم بر همین طریق است

تاریخ

شیخ فیضی که فضل سجدا	گرچه در زخم خود موحد بود	در ره دین فدا پیدا کرد	زاد را باب شرع مقصد بود
ز ان سبب خاتم قضا و قدر	بنوشت آنکه شیخ محمد بود		

و مولف این اوراق این تاریخ در فوت او گفته

تاریخ از مولف

تاریخ حیات او ششم شاکلین	افسوس گفت اکبر جان فیضی	گویند که شیخ فیضی و کمال حیدر و حکیم ملام برادر حکیم ابو الفتح شیرازی در عرض یکماه تبریز شمس در شهرستان عدم شده اند
--------------------------	-------------------------	---

مات یازدهم جامع مسجد بہار

۲۰۲

این مسجدی است عالیشان در ملک جبار تعمیر نموده سعید سرفرازخان در سنہ یکہزار و چہار ہجری در زمان دولت اکبر شاہ بادشاہ و این تاریخ بر بالائے دروازہ ان مسجد مرقوم است

تاریخ

در زمان اکبر غازی شدہ عالم	باد و ایم چاکر انشرا بہر اقبال	ہم ہمین حضرت خان سعید فرار	مسند عالی بنامی مسجدی کردہ
۱۰۰۳	۱۰۰۳	۱۰۰۳	۱۰۰۳
بکس از فیض مقدس و ظاہر	روضہ قدسی است کوئی یاد بکس	سال نایبش چو از پیر جو بخت	رفقہ بود و از ہجرت خیر الشہادت

دروازہ محلہ کے رستہ

راجہ سنگھ سپہ راجہ بھگوان داس کچوہہ در زمان صوبہ داری خود در ملک بہار محلہ کے اندرون قلعہ رستہ در سنہ یکہزار یکہزار و پنج ہجری تعمیر نموده و دروازہ ان محلہ سرا این تاریخ مرقوم ساختہ

تاریخ

دروازہ مقیم بنامی چو شدہ عالم	دروازہ سپہ راز شکستہ بخت	سال عمارت چو بنو مرقوم بطبع	از راجہ ان سنگھ بنامی مقیم شدہ
۱۰۰۴	۱۰۰۴	۱۰۰۴	۱۰۰۴

تحریر سے تاریخ ثبت و هشتم شہر رجب المرجب سنہ ہزار و پنج ہجری

مولانا حاجی محمد شہید

احسان از بہان است یکے از آباے او ہمراہ میر سید علی مہدانی بکشمیر آمدہ متوطن شدہ بود و مولانا مذکور از کشمیر بدلی رسیدہ کسب فضائل نمود و در اکثر علوم مجربہ کمال رسیدہ بفقرو عبادت بسر می برد و گرد امور دنیویہ نمیکرد و بد اشعار خوب دارد و روز پنجشنبہ نور و ہم صفر سنہ ہزار و ششش فوت شد و خلیفہ اش مولانا حسن کد از مریدان خواجہ محمد باقی بود این قطعہ در تاریخ وفاتش مرقوم نموده

تاریخ

نوروزہ از ماہ صفر فوتہ بود	کین فلک گشت بریزد بر	زیر و زبر ساخت حیات مرا	ہیچ حیات نمک اندر حجر
۱۰۰۵	۱۰۰۵	۱۰۰۵	۱۰۰۵
وز سر پر درو لے نمیتے	کز غم او شتغلم گشت سر	پیر خرد اول و جان زین خبر	خون شد و پوست بخون جگر
۱۰۰۶	۱۰۰۶	۱۰۰۶	۱۰۰۶
سال و سر دروز ازین دقتہ	نوند ہم بودز شہر صفر		

عبداللہ خان اوبک سپہدار ملک توران

ابن سکندر خان ابن جانی بیک خان از اولاد جو جیحان ابن خلجیہ خان بود بعد وفات پدر در سنہ نہصد و نوہ ہجری بمست سمرقند و بخارا رسیدہ و در بیہکام حیات پذیرا شدہ با او جنگ داشتہ در سنہ ثلث و تسعین و تسعمائہ در ولایت ماورالنہر کوس شامی باستقلال زد و تمامہ آن دیار را منصرف شدہ در بدخشان استیلا یافت و مرزا شایخ نبیرہ مرزا سلیمان از جوہار و بجان آمدہ متوجہ ہندوستان شدہ و عبداللہ خان در سنہ خمس و الف پنجم ماہ رجب رحلت نموده و بقولے در سنہ ہزار و ششش مطابق سنہ چہل و چہار از جلوس اکبر شاہ و موافق سال دوازہ ہم جلوس شاہ عباس فوت کرد و تاریخ وفات او را قیامت قائم شدہ یافتہ اند و عمرش شصت و شش سال و باقیم سلطنت بعد از پدر ہفتہ و سال و بعضیہ نوشتہ اند کہ مدت حکومت او چہل و دو سال بود بعد از او پسرش عبداللہ موسی خان در سمرقند بر سید

خانی نشست مستعدان پرشش کناز و آزار خاطر و استغناء بسبب آنکه عجم خود رستم سلطان را با سپهرانش بسیاست رسانیده
 میخواست که جمیع ارکان دولت پر رانیز نابود سازد لکن اچند سے از ایشان تو هم کو بیست ارشها سپاه اور اگر قتل و زخم تیر اور
 بلاک ساختند و دین محمد خان و له جانے بیگ سلطان خواہر زادہ عبد اللہ خان را کہ از افراسی او بود بر سجد حکومت نکند
 تاریخ قتل عبدالموس خان را بطریق تعمید بدست سر بریده یافتند اند یعنی اگر سر بدست را کہ حرف بابا شد و در کردہ شود تاریخ برای
 نوشته اند کہ بنابر سواد اعمال دبی او یہا کہ از عبدالموس خان نسبت بہ پدر واقع شدہ زیادہ از شش باہ سلطنت نہ نمود و دیگر محسن
 کہ مشہور بہ مہتمم خان بود و در معرکہ کہ بادشاہ عباس در ہرات واقع گردید زخمی شدہ بعالم آخرت شتافت

سلطان شاہ مراد

سپہر دومی اکیبر شاہ بود و در سنہ یکہزار و ہفت ہزار و دوم ماہ شعبان در سیام ساگی دروکن ولایت حیات سپہر و در بلدہ شاہ پور
 مدفون گردید بعد از ان بخش اورا از انجا بر آورده نزد یک فرار ہایون بادشاہ در دہلی دفن کردن این مصرعہ تاریخ فوت است
 او گلشن اقبال نہالے شدہ کم

شیخ ناگہ

در شہر قنوج بر کناز در یاسی کالی فی روضۃ ایست عالی شان و گنبدی دارد بر گرد آن روضہ دیوار ہائے بلند تعمیر یافتہ و از تاریخی
 کہ پیشانی دروازہ بیرونی تعمیر است چنان سعاد میگردد کہ شیخ ناگہ در حوالی یکہزار و نہدہ فوت کردہ و در ان مقام مدفون گردیدہ
 از عبارت مکان مبین آباد تاریخ برمی آید تاریخ و عبارت اینست

تاریخ

این روضہ با صفا کردہ و در شہر	از ان گوشہ نشین از شاہ مراد	مرد کہ شیخ ناگہ فیض حق بود	تاریخ مکان مبین آباد از ان
با تمام رکن الدین دو لارے میان قریشے کتبہ رکن الدین بن علاء الدین عثمانی شہنشاہ			

شاہ موسیٰ

در دیشے بود کہ در سنہ یکہزار و دہ ہجری شہادت رسیدہ اما معلوم نشد کہ کدام علت بہر حال تاریخ شہادت است

تاریخ

شجاع ملک ملت شاہ موسیٰ	بمیدان شہادت چون علم نزد	روز می صدق شمس الدین محمد	فیصل عشق تاریخی شمس محمد نزد
------------------------	--------------------------	---------------------------	------------------------------

رفیع الدین

شاعر سے ممتاز و سخن سنج سے نواز بود و مولد شمس دکن است در زمان شاہ اکبر در مندا آمدہ دیوانے کہ خود گفتہ جو
 بنظر بادشاہ گذرانید و مورد عنایات و انعامات بادشاہانہ گردید و تاریخ اختتام دیوان مذکور گفتہ

تاریخ

دیوان رفیع چون با تمام شد	از حضرت بادشاہ انعام شد	در ملک دکن جمع نمودیم و نوشت	در سال ہزار و دہ با تمام رسید
---------------------------	-------------------------	------------------------------	-------------------------------

فتح ولایت لارا شاہ عباس صفوی

حکام لارا ز نژاد گرگین میلاد اند کہ در محمدکیان بکومت لار منصوب شدہ بودند از ان تاریخ اولاد او در انوقت حاکم فرمان روا
 بودہ و در زمان ملوک طوائف بیشتر از قبیلہ اقتدار یافتہ از حکام ولایت قریب و جوار باجستان بودند و از ان زمانہ سابقہ قبیل از طوائف ملوک

دوبعد ازان در مملکت ایران بادشاه به نافذ فرمان بودند خصوصاً در زمان اکاسره اطاعت کونه بطور آورده اند و در سال
ایام لواء خود سری افراخته اند اول حاکم سلطان ازان طائفه جلال الدین ابرج ابن گرگین ابن قباد است که در عهد
عبد العزیز مسلمان شده و ازانان ظهور دولت صفویه تا نهایت طریق اطاعت و تاج گذاری مسلوک داشته منصب
دیوانی داشته و در زمان نواب سکندر نشان لقب سلطان محمد خاندانده نوزاد بهر خان ابن ابراهیم خان ابن فتح
مشهور بشاه عادل که در آغاز جلوس شاه عباس و اسی آنجا بودند فوت شد مرزا علار الملک پسرش تا کمال مقام گردید
نواب سکندر نشان او را بلقب ابراهیم خان ثانی لقب دادند بعد ازان چون سر از اطاعت بادشاه به عهد شاه عباس
در سنه هزار و ده هجری آمد و روی خان را فرستاده آفولایت را تسخیر نموده بقصر اولیای دولت آورد و مستعدان
روزگار تاریخ فتح آفولایت را بسیار یافته اند از آنجمله سید کونه این تاریخ مرغوب یافته

تاریخ فتح

چو آمد و روی فرمان شاه	تسلی جفت بر کمان نشست	به پیروی بازوی کینجروی	در آورد و دارالامان را بست
چو کسم سر سنج پیر دله	کشود آنچه گرگین میلا بست	طلب کردم از عقل تاریخ آن	بکفایت طمس کینجی شکست

تاریخ بر سنگ تربت

که در زمان اکبر شاه بادشاه در سنه یک هزار و ده هجری مطابق سال چهل و شش اسل در اکبر آباد فوت شده
و بفاصله قریب صد قدم شمالی از کنبه جن جعب کتوره مدفون گردیده و این چند بیت بطریق تاریخ بر مرقد او مرقوم بود که
سال هجری ستفاد میگردد و از عبارت الهی سال الهی که اختراع کرده اکبر شاه بود بر می آید

تاریخ

آه وادیل که اسی جان من	رفت و مار ساخت و زخم	سال فوتش چون کجتم از خرد	گفت با سگای غریب بی ما
یکهزار و ده هجرت بود کان	رفت سومی خلد ازین ازار	گوش کن تاریخ شمسی او گر	از الهی گشت نازل این نرا
	روح پاکش امی گویم بصدت	در بهشت عدن یارب باوجا	

پوشیده مباد که چون در سنه یک هزار و ده و صد و هیزده هجری قلعه اکبر آباد بقصر کپنی انگریز درآمد در جائی که قبر از آنجا
دیگر بودند کچری عدالت صاحب حج تعمیر یافت چون بعد از چهل سال در سنه یک هزار و ده و صد و بیست و یک هجری مطابق
سنه یک هزار و شصت و چهل و پنج عیسوی حکم اصدار یافت که کچری کمنه را سمار ساخته در همان مقام کچری دیگر از سر تعمیر
نمایند بوقت کنیدن بنیاد دیوار کمنه چهار تربت برآمدند ازان جمله یکی آنست که مرقوم شد و حالا این سنگ تربت اند
قلعه اکبر آباد نهاده اند و در تربت دیگر که هیچ نوشته نداشتند و یک دیگر که بران این چند بیت مرقوم بود

تاریخ

واحد تا که جانان جهان تربت	بی او رفت قالی جانان	لازم بود که زار کیم بهای	خود بود ماه چونی جهان نوجوان
فرزند او که بود مراد و هم روان	بر ما کرد مهر و بسویش روان	تاریخ فوت او در ختم جفت	بر کلهی دشان کل از بوستان
	جیلات جاک کن کاتبادگر	کان طوطی شکرت شیرین	
علامه عصر شیخ ابوالفضل علامه			

برادر شیخ ابوالفضل فیضی فیاضی است و پسروم شیخ مبارک ناگوری وفات شیخ مبارک تاریخ مقدمه ذیقعد روز یکشنبه
سنه هزار و یک هجری بوقوع آمده و مقبره او در بلده اکبر آباد بقاصله یک کرده شترت از روضه اکبر شاه موجود است و شاید که
هر دو برادران نیز در اینجا مدفون هستند این روضه را مردمان آنجا روضه لاو لے میگویند و لاو لے بگیم همشیره ابوالفضل
بود و مشکوحه احمد قبادی نواب اسلام خان و روضه مذکور احاطه وسیع و دروازه عالی دارد و بر پیشانی آن دروازه اسم
شیخ مبارک و شیخ ابوالفضل مرقوم است نه سنه اربع و الف بخط طغرا اگر چه شیخ مبارک ناگوری الاصل بود
اما این هر دو برادران در اکبر آباد متولد شده اند و ولادت شیخ ابوالفضل در سنه نصد و پنجاه و شست بوقوع آمده و از علوم
معقول و منقول در عمر پانزده سالگی فراغ بهر ساینده و بعد از آن تجرد و عزلت را دوست داشته و تکلف و اصرار بجان صاف
در سال نوزده جلوس عرش آشیانی ملازمت بادشاه حاصل کرده تفسیر آیت الکرسی مرقوم نموده پسکیش ساخته باطن
خسروانی مخصوص گشته اول بخدمت منشی گری و بعد از آن بمعه وزارت ممتاز و سرفراز گردیده و در عرصه قلیل بجا بپادشاه
انچنان جا گرفت که محسود شانهزادگان و امرا شد تخلص او علامی است ۵ عالم و عادل و علامه عصر + عارف و کامل و
فیاض زمان + آصف عهد سلیمان زمین + شیخ ابوالفضل وزیر خاقان + در سال چهل و سوم الهی حسب الحکم
بادشاه همراه شاه مراد به تسخیر احمد نگر بدکن رفته و بعد وفات سلطان مراد همراه سلطان دانیال بود تا آنکه آن ملک در سنه
هزار و نهم هجری فتح شد و شیخ در سنه یک هزار و یازده هجری حسب الطلب بادشاه از دکن کوچ نموده بطرف اکبر آباد میرفت
چون در نزد دروازه بدست رهنمان بقتل رسید بعضی نسبت ابن امر شیخ به پش پزاده سلیم نموده اند و انچنان است
که چون شیخ حسب الحکم بادشاه روانه حضور شد در آن ایام شاه پزاده سلیم به بنی و نافرمانی پدر سلیم گردانید و از طرف
شیخ آزر دگه خاطر بسیار داشت و یقین میداشت که اگر شیخ بحضور میرسد خاطر بادشاه را از طرف او منحرف خواهد
ساخت بر اجهز سنگه دیو بوندیده نوشت که سر راه شیخ را گرفته کارش تمام سازد و چون راجه مذکور در بنی شانهزاده
شریک بود او را روز آوینه چهارم ربیع الاول سنه یک هزار و یازده در آناسی راه شهید ساخت و سرش را بریده پیش شانهزاده
سلیم که در اکبر آباد شریف داشتند بفرستاد و شانهزاده بغایت خوش شده آن سر را بجای نالائق انداخت و
بدنه را بجا افتاده ماند عمر او به پنجاه و سه رسیده بود اکبر شاه باو شاه از اجتماع این خبر بسیار ساق خورند
۵ شنت ه جهان را در وفاتش دیده پر نعم شد سکندر اشک حسرت ریخت کافلاطون ز عالم شد و شیخ
عبد الرحمن ولد شیخ ابوالفضل را با امر ۵ دیگر باستیصال راجه سنگه دیو یقین نمود اعظم خان وزیر تاریخ فوت
شیخ را بطریق تعمید یافته و انچنین گفت

تاریخ

یفعول الله ما شاء حکم الله یا تیغ اعجاز نبی الله سرغی بد

یعنی اگر سر لفظ باغی را که حرت باست و در کئی از باقی حروف بحساب ابجد تاریخ برآید و نیز نقل کنند که شیخ در جواب
آده گفت که تاریخ فوت من بنده ابوالفضل + است تکفیر شیخ زبان زد خاص و عام است بعضی بکیش بر زمین او
منسوب کنند و برخی شمس پرست خوانند و جوته دهریه دانند و الله اعلم بالصواب و این تاریخ در فوت او از موفت
این اوراق است که بطریق طبع آزمائی به تعمید گفته

سره و آنام چون کشیدم
ابو الفضل جان اویارم

۱۰۸

جامع مسجد بگرام

قاضی محمود بگرامی پسر اوسط قاضی ابو الفتح عرف قاضی کمال بگرامی است در عهد اکبر شاه بپایه امارت رسیده و تا زمانه شاه جهان بادشاه در قید حیات بوده و شاه جهان بادشاه او را بطریق ایلچی گری پیش بادشاه ایران فرستاد و در زمان اکبر بادشاه در سنه یک هزار و یازده هجری در بگرام جامع مسجد عالی بنا نموده بود تاریخ تعمیر آن مسجد نیست

تاریخ

گفتم این مسجد عالی کجاست
ما نفهم گفت جهانی که نفهمی

۱۰۹

تحت سنگ مونس

تختی است که اکبر شاه بادشاه سه سال پیش از وفات خود در سنه یک هزار و یازده هجری براس پسر خود شاهانورد سلطان سلیم تیار نموده بود تا امروز که سنه یک هزار و صد و شصت و چهار هجری است در قلعه اکبر آباد موجود است اما دپاره شده است و معلوم نیست که این نقص در کدام وقت و بچه طور در راه یافت و عرضش قریب دو گز و کسر انگریزی است و طولش قریب سه و نیم گز و ارتفاعش از زمین چیزی که زیاده از نیم گز و سطحش آن زیاده از یک وجب است هفت ابیات با تاریخ که اکبر شاه بر اطراف آن تخت منقوش نموده بود و بعد از آن پیشش جهانگیر بادشاه و وصیت دیگران افزوده اینست

ابیات اکبر شاه

بادشاهی کتیخ او سازد محک خدوان پایلک پے تاریخ او بفکر شدیم	چون دو پیکر سرحد بدینیم مهر و مهر را عیار بزرگیم مدحی تم از خدا می حکیم	باشید این تختگاه فرخنده در دجاشل بدرتا بنده تا فلک تختگاه خورشید	نمکیه گاهی خدا بجان کریم لو لومی بی سبا چو دریم گفت ماند سریر شاه سلیم
--	---	--	--

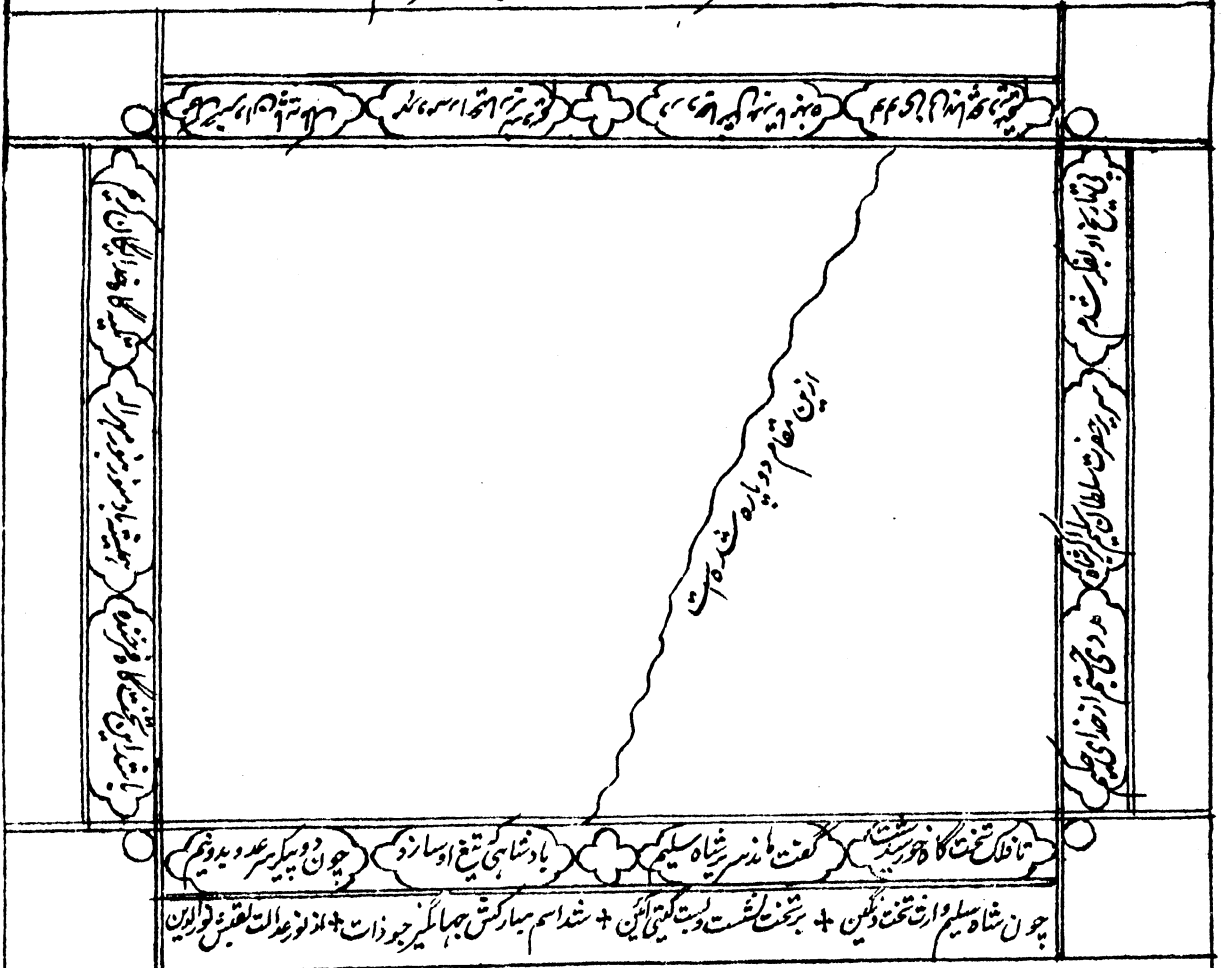
ایضا

همیشه بادشور بنور مهر آید
سریر حضرت سلطان سلیم اکبر

ابیات جهانگیر بادشاه

چون شاه سلیم داشت تخت بر تخت نشست بست گیتی	شد اسم مبارک منج جهانگیر	از نور عدالت بقیش نور آمد
---	--------------------------	---------------------------

ابیات مذکور اطراف تخت مسطور باین طور مرقوم اند

خواجہ باقی باللہ

یکے از اولیای کبار بوده و مذہب نقشبندیہ داشت بسن چہل سالگی در سنہ یکہزار و دو وازدہ ہجری بتاریخ نسبت پنجم حجاب ازین جہان فانی رحلت فرمودہ در گاہ او در دہلی ست متصل قدم شریف و بر دروازہ جنوبی روضہ مذکور این تاریخ کہ از لفظ نقشبند وقت سال فوت او استخراج می باید منقوش است

تاریخ

خواجہ باقی آن امام اولیا چونکہ بمشرب فنا اندر بقا	عارف باللہ اسرار صفت محقق گشتہ ز اسرار صفت سال تاریخ وصالش خسرو	تخت بستان سراسی بنا رخت بپشتہ زمین اسی بقا فی البدیہہ نقشبند وقت	ازیناں جعفری خوش گل چون غامی ارجی ازین صفت
---	---	--	--

۱۱۰۱

سمت البین مزار او دیواری ست کہ قصیدہ پازوہ بیت بتاریخ بران مرقوم ست بمنہ چند از ان نوشتہ میشود

ابیات بتاریخ

قبلہ ارباب حق کہ بجا صاحب کی نو انم گفت روح آن خلاصہ علم و ان ہجرت بلوچانہ شاعر ہووہ	منظر عین الہی صاحب علم انصاف ہست آن خواجہ باقی حجت لعلی از زمانہ طبیبان کی گاہہ سلیم	نور چون چرخ شرف ازین اربعہ چون کمالش صولد کم کوہی و از بر کردید بر ازین ز سر صدق و نور	شد زمین شیش و شش دلو کبوتر شد وصال عیاب آخر عمر اربعین حاجتش گرد و دروہم مقصد زمین
--	--	--	--

۱۱۰۱

شیخ عبد الواحد فاروقی کابلہ سرمد

والله قطب الاقطاب شيخ احمد فاروقى است وميرد شيخ ركن الدين ولد شيخ عبدالقدوس كنگوسى چشتى بود وفاتش در بلده
مرسند واقع شده و بعضى از فضلاى عصر و تارخش ۲۰ آه شيخ كامل گفته اند كه عددش يكزار و هفت ميشود و در جائى
خوانده ام كه تاريخ فوت شيخ عبدالواحد چشتى بكان بن اخصايعين^{۱۲} است كه عدد آن يكزار و دوازده ميشود و معلوم كدام درست است

حميده بانو ملك ملقب به مرهم مكاني

مادر اكبر شاه باو شاه بود اصل ناستش حميده بانو بيگم مشهور باججى بيگم از نسل زكبه مثل شيخ احمد جام بوده وفاتش در شب و شنبه
سفند هم شهر يورسند كينار و دوازده چرى واقع شده و تابوت او را از اكبر اباد بدلى روانه ساخته در مزار حضرت جنت اشيانى يعنى
همايون بادشاه كه تعمير ساخته او بود مدفون ساختند و داراشكوه پسر شاه جهان بادشاه و فرخ سير بادشاه و عالمگير ثانى و غيره همدرين
مقبره مدفون ستند و عرب سر كه متقل مقبره همايون بادشاه در دهملى واقع است بنا ساخته بيگم موصوف است و آنرا عرب سر از آن
سبب گويند و قتيكه ملكم بچ رفته از عربستان بيصد كسى همراه خود آورده آنمكان را براسى ايشان تعمير نموده

سلطان دانيال

پسر سويى اكبر شاه بادشاه بود عمر سى و چهارم سالگى جهت افراط شراب در غره ماه زمى كج سنده كينار و سينره چرى شين نم ماه
پيش از وفات پدر در برهان پور حلت نموده او را بشكار تفنگ بسيار ميل بود و يك تفنگ را بخانه نام كرده اين بيت بران نقش داده
بود بيت از شوق شكار تو شود جان ترو تازه بهر كس خور تير تو افتد بخانه به پدر منع شراب كرده بود و ترويكان از ترس بادشاه
شراب نرود و نمى آورد و چون دوسه روز گذشت بيا ب شده بهر شد قلى تفنگچى زارسى كرده گفت كه اندك شراب بمن برسان او
بچه طوق بيارم اگر كسى داند من كشته خواهم شد گفت در همان تفنگ كرده بيارم شد قلى تفنگ از شراب پر كرده آورد و چون
تفنگ از باننش براده بود حق تعالى همان نوع كرد يعنى كه از آن تفنگ شراب خوردن همان بود و جان دادن همان تارخ
فوتش از كلمه غائب است و استخارج مى آيد و سلطان دانيال ماد و پسران بودند يكى مرزا باينفرد و دوم مرزا شوشنگ اين هر دو
برادران در عهد جهانگير بادشاه^{۱۳} مقيد بودند و در سال يكزار و سى و هفت بحكم شاه جهان بادشاه در لاهور قتل رسيدند

در وفات جلال الدين محمد اكبر شاه باو شاه

در مرات جهان مرقوم است كه بعد از آنكه اكبر شاه را مملكت هندوستان بوجه حسن بضبط درآمد و خاطر جهان كش از اطراف
جمع شد اكثر اوقات با عا و فقرا و حكما بمباحثه مسائل فقهيه و تحقيقى مقدمات حكم و سخنان لقنوت مصروف ميشد تا آنكه روز
عبادت معمول بصحبت علماء و فضلا اشتغال داشته تحقيق مسائل دينى نموند و علماء رسوم تنغ زبان از نيام دنان كشيده در يكديگر افتاد
و در مقام تافى و تقابل درآمد و هر يك راه خلاف ديگرى پيموده كفير يكديگر نمودند و مزاج شامى را كه طالب حق مطلق بود و شك
انداخته تا آنكه باغواى محمدي چنكه نديم بارگاه سلطنت بودند شيخ تاج الدين و كه شيخ زكرايا جوهرى دلموسى كه شاگرد رشيد شيخ امان
پانى پتى بود قتل سيد و ملا عبداللّه سلطانپورى كه مخدوم ملك خطاب داشت نيز از ظلم ان جامعه مقتول شد و همچنين شيخ
عبدالبنى سيرة شيخ ايشوخ قطب عالم شيخ عبدالقدوس كنگوسى ايشادات رسيد و بعد از آنكه ناچى درميان نامد بادشاه طريقه اختيار كرد و كبر
تفصيل آن چه نويسد يعنى از مراد بادشاهش گهرى روز مقابل آفتاب شمسه سحر نام كه در كتاب اهل كفر نزار و يك اسم دارد همچنانكه
هر كه باين اسما دوست نمايد حيات ابدى يابد و خود تا آخر عمر از اين فعل نبيح و عمل شنيع تائب نشده پس از حكومت قريب پنجاه و دو سال
شب چار شنبه سينره هم جادى الثانى سنده كينار و چهارده چرى مطابق روز اربعى بهشت سيوم آبان ماه الهى سال پنجاهم جلوسى رفت

بفرمان شاهنشده زو اجملا	که باشد شهنشاهیش بی زور	شدار استه آنچنان رز درگاه	که حیران شد اندیشه پشمار
بگیتی بقیض ازل بادشاه	بود سایه نور ذات اله	چو از دیر آن سایه گرد و دهن	فقد سایه دیگر اندر چوبان
بدینسان بود تا سر انجام کار	به نزد خود گردش روزگار	زمانه در گون شود نفس	نگرد و بیک گونه به هیچ کس
فلک رتبه شاه اکبر عرش گاه	که از پیشش کوه گشته چو گاه	نشسته چو بر تخت شاهنشده	گرفت جهان نظر از طلوع
فرز زنده افسر و تخت بود	که بیم در جیم جوان بخت بود	دل روشن جهان آگاه داشت	جهان محور و داور گرفت داشت
بیان جهان تخم شکی گشت	بر آن گرفت از زینت شست	روانش چو از نور شید و	فرزنده باد از نور لاله

از جمله ابیات این سه بیت بطرف شمال و به دروازه مذکور مسطور است

شاه اکبر ز روی دانا	کرد طایر ز دیر فانی دست	دو شش بود نیز دال ازان	دل نیلای باز دال نه بست
منع رخسار چو بود طایر عرش	رفت بر شهبان خورشید شست		

این ابیات بر پیشانی دروازه مذکور شمال و به بخت تعلیق مرقوم است

طایفی که از دواق نیم رخ بر شست	روشن سایه اش رخ تابنده شست	این طایفی نیم رخ فلک شست	از دهنه منوره شاه اکبر شست
--------------------------------	----------------------------	--------------------------	----------------------------

و نسبت فعلی که شاه که سرالاسه زنده است از یک بخت سنگ مهر ساخته اند و هیچ سقف و کبند ندارد و در هر چهار طرف آن تیر نود و نه نام خدا با کلماتی که بایکدی نوشته است در طرف بالین آن تیر است که از طرف چپ آن جل جلاله گردیده و از طرف راست آن نیز تیر تیر و این تیرها

ابیات

بنام شهنشاه ملک قدم	که ز آتش مهر بود از عدم	مهر بادشاهان روی بین	از صاحب تاج و تخت و گن
که از عدم آشکارا وجود	بود ذات او مظهر عدل وجود	ز لطفش که در طلبکار کام	بود گردش قبله خاص و عام
نکار زنده جوهر آب و خاک	حلقه زنده گوهر جان پاک	دو عالم فیض ازل آفرید	یکی کرد پنهان و دیگر پدید
به بنجیده آنگه سرای سنج	بشاهان با افسه تاج و گنج	که از عدل ایشان شود روزگار	شگفته تر از باغ در نو بهار
ره داور می را چو کی بر پیش	شما سنبه بیکانه همچو خورش	شهی کو چنین زلیست در روزگار	بود سایه ذات پروردگار
ز محمد فروز بود نصرت و دود	که شاه اکبر آن سایه زو اجملا	بیا که زینه مسند نشست	که بر تخت او گشت افلاک
جهان بایا راست از عدل نام	دل اهل عالم از گوشت نشاد	بر پایه تختش از هر گروه	شده جمع مردان صاحب کوه
مهر از مکنده سیطره سوی کجا	که بر شدی بهتر از جان پاک	گرفت یک حمله ملکی بزم	بایامی ابر و بدادی بزم
چو لطف خدا الطاف او عام بود	بهر کار شمش با انجام بود	بدرگاه او هر که بر روی پناه	چه اندیشه رفتی ز راهی جاده
چنان پر شد آوازه اش و چنان	که در دل نه گنجید راز نهان	بهر داخت آن گونه رویی ز	که کرد آفریش جهان آفرین
بگیتی دوازدهون ز پنجاه سال	چنین کرد شاهنیر روی حلال	چو از عدل آباد کرد اینجهان	سوی آنجهان رفت روشن
شده هفت کشور ازین پیش بود	کنون هشت جنت سخن نمود	به نزد خود رهند پشمار دل	سرای ستارین عالم آب و گل
موج صحر از جوهر نه سپهر	که با کسین پایان نبردست	سپهرست پر کینه مهرش عار	که پاکینه در مهر ناید بکار
جهان هست مانند موج سراب	انان تشنه دل کی شود کامیاب	ز بست ست چنان کسین نگاه	که نکست آنرا سنگام کار
نماند بگیتی کسی جاودان	ز دست اجل کس نبردست	چرخش گفتن کمال گنج	که از گوهر و دانش اندخت گنج

جهان ای برادر خاند کبس	دل اندر جهان آفرینج و بس	شاه نعل شاه اکبر کاسکار	لسان بهشت برین روزگار
جهان گشت خرم بدوران او	زمین و زمان شد بفرمان او	ولی و هر بے مهربان کس	نکین مهر و کرد بیرون دل
ز تائیر بے مری این جهان	روان شد سبک عالم جاودان	روانش همیشه ز حق شاد باد	ازو عالم قدس آباد باد

ترتیبیکه مذکور در پیائین و ضلالت اصل تربت اوست آن نیز از سنگ مرمر است اما هیچ نوشته ندارد و در خانه دیگر سمت مشرق انفرادی تربتی است از سنگ مرمر دیگر گردان آیات قرآن مرقوم است و بطرف پائین بقبر ارام بانو منقوش است و بفاصله چند قدم ازین تربت چاهی است بختی که هیچ آب ندارد و سمت مغرب از فرار اکبر شاه بخانه دیگر قبری است از سنگ مرمر که آیات قرآن با کلبه نامی خوشنما بر آن مرقوم است و بطرف پائین بقبر شکر النساء بیگم و این سیر و دختران اکبر شاه بادشاه بودند و سوار اینها و قبری دیگر بود که شاهزاده خانم نام داشت و آرام بانو بیگم در سنه یک هزار و سی و سه هجری و ولایت حیات سپرده و عرش آشیانی باین صبیعه خود عنایت بسیار داشتند و در چهل سالگی چنانچه بدینا آمده بودند و متصل بقبر شکر النساء بیگم تربتی است از سنگ مرمر که آن قبر سلیمان شکوه پسر شاه عالم بادشاه است که در سنه یک هزار و صد و پنجاه و سه فوت کرده اند از احوال او تاریخ که بر آن نوشته است بمقام خود مرقوم خواهد گردید و سواهی این تربت ناکه مذکور شد قبر نامی چند دیگر نیز متصل آن تربتها است که هیچ نوشته ندارد شاید که یکی از آنها تربت رقیه سلطانه بیگم باشد که صبیعه مرزا عبدال منکوحه کلان عرش آشیانی بود و در سنه هزار و سی و پنج هجری در اکبر آباد فوت کرده

نورالدین محمد جهانگیر بادشاه غازی ابن جلال الدین محمد اکبر شاه بادشاه غازی

ولادت با سعادت او بعد از گذشتن هفت گتری از روز چهارشنبه هفتم ماه ربیع الاول سنه نصد و سیصد و سیصد و هفت هجری مطابق روز رس میرزم شهر پور ماه سال چهارم جمادی موافق روز دس لبت و چهارم شهر پور ماه سال چهار صد و دو یک جلالی مطابق روز خوارزم شهر پور ماه سال پنجم صفری و هشت روز جمادی موافق روز یکم ماه ربیع الاول سنه یکم گشت انگریز قدیمی و در هجرت به بدی سال یک هزار و پانصد و شصت و نه هجری مطابق لبت و چهارم شهر پور ماه ربیع الاول سنه یکم صوبه اکبر آباد در منزل شیخ الاسلام شیخ سلیم حشمتی از اعیان سلطانه که بیگم صبیعه راجه بهاری مل بوتوق آمده و بمناسبت پنج منو بشانزاده سلطان سلیم موسوم گردیدند اما پدرش در اتم شیخ جو و شیخ بابا مخاطب بمساخت شعرا می پایتخت و تهنیت این عیش قصاید پر و خسته صلاسی بزرگ یافتند یکی از دانش نشان چو رشتوار که اکبر تاریخ این ولادت مایافت و غیره که گوهر و ج اکبر است می در مطابق این عطیه دولت بخش گردانیده یکی از اصحاب فهم شاه عاقبت محمود یافته و بعضی از شعرا یک الف آفروده تاریخ ولادت از الفاظه ظل الهی و سلطان شهنشاهی بر آورده و خواجہ حسین مروسی قصیده موزون شتکبری و یک ابیات گنجینه نظر بادشاه گردانید و دو کلمه تنگه صله آن یافت یعنی از مصرعه اول هر بیت آن گرامی انتظام تاریخ جلوس اکبر شاه و از مصرعه دوم هر بیت تاریخ ولادت جهانگیر بادشاه بر آورده و با وجود چنین التزام و توانا تاریخ غریب سلاک نظم کشی خالی از جود نیست قصیده مذکور اینست

قصیده تاریخ

لله الحمد از پی جاده و جلال شایسته	۹۴۴	گوهر محمد از محیط عدل مددکنار	۹۴۳	طائری انار شیان جاده و جلال	۹۴۴	کوی از اوج غرور ناز کردید استکار	۹۴۴
گنجی اینگونه نمودند بر در چرخ	۹۴۴	لاک زنگنه نمک شود از میان لاک	۹۴۳	شاد شد و لاک باز از آسمان	۹۴۴	باز دنیا زنده شد که صبر ایام بها	۹۴۴

۹۶۳	آن بلبل برج قدر جو در راه آید	۹۶۳	شاه فیض و ناسلطان لایون صفها	۹۶۳	تسبیح جمیع سیدان کام دل امیدار
۹۶۳	عادل کامل محمد اکبر صاحبان	۹۶۳	بادشاه نامدار و کاخ جوگی کسار	۹۶۳	کامل معانی قابل اصل شایان
۹۶۳	سایه لطیف لاله تخت تاج در	۹۶۳	بادشاه دین پادشاه مل عالم	۹۶۳	مجلسین اسما چارین ان عود
۹۶۳	میرجو جو گوهر دریای جود	۹۶۳	آر جو اوج دله شایه سباز شکا	۹۶۳	مقدم سولو دمی افروز زیب نشا
۹۶۳	مهر سیکو بد که میر سید آن سباز	۹۶۳	زین زیب جهان سر سازم گوسا	۹۶۳	دایه ابر سباز صبر بهیما فضل
۹۶۳	از کلام او بیان حال مستفاد	۹۶۳	وز کمال و بناسی دین دنیا استلا	۹۶۳	برزبان ناز بجوم قهر دارالان
۹۶۳	سوکب منصور و نسی انجا که آید	۹۶۳	میر گویند از زمین پادشاه انداز	۹۶۳	حکم آن کلکی که دار حکم رآب
۹۶۳	ای جو صنیع لایزال آفتاب کایت	۹۶۳	پایه افراشی معالی سایه پروردگار	۹۶۳	والی والا علم عالم دل کریوان سیر
۹۶۳	مالک ان جهان ای بادشاه جود	۹۶۳	بامحبان مهربانی از کریان یادگار	۹۶۳	شاه صبح عدل دادی شاه شام کاد
۹۶۳	سبح عدلی احسان لطف کرم	۹۶۳	باسامی بابل و دین در و پرچم	۹۶۳	حامی دین نبی ای حاجی انار
۹۶۳	کی بچود ماندابی از جانشین	۹۶۳	با وجودت می ترسد جود از سباز	۹۶۳	بادشاه سلک لولو فیض آید
۹۶۳	کس از رویه زین اگر دار کوی	۹۶۳	هر که دارد کویا چیریکه ارد گویدار	۹۶۳	یک بیک بیات فروی بسکه بی
۹۶۳	صبح اول رخ سال جلوس شاه	۹۶۳	از دویم سولو نور دیده عالم بار	۹۶۳	نابود باقی جبار و زکامه سال
		۹۶۳	شاه پاینده باد و باقی ان شهنشاه	۹۶۳	روز باقی حبیب سالک بی شمار

در آنوقت که محمد اکبر شاه مریض بود شاهرزاده سلیم در همان ایام اغرم ملاقات پدر از ازمه آباد با گره آده هنوز در کنار آب اقامت داشت که حضرت
عرش تشبانی ازین جهان فانی رخت هسته بملک جادوئی برست اکثر امرا و اعیان دولت بسطنت سلطان خسرو ولد شاهرزاده
سلیم که در بجان جوانی در خدمت جد گرامی حاضر بود اتفاق داشتند شیخ فرید که از امرا معتبر آن سلسله بود و یکد نفر دیگر از ارکان
دولت مخالف جمهور اختیار نموده بخدمت شاهرزاده سلیم رفته لوازم خدمت بتقدیم رسانیدند و بر سائر امرا و ارکان دولت ظاهر
که با وجود پسر ارشد اکبر تشریت مهم به پسر زاده خالی از اشکال نیست ترک آن اراده نموده بسطنت شاه سلیم راضی شدند سلطان
که مدعی سلطنت بود چون حال بدین منوال می آید اگر فرار نموده تاحد و دلاهور رفت و جمعی از جنود و جتاسی و تیره بختان پسر زاده و افغان
در اجپوت و غیر ذلک از هر طرف با پیوسته تا قریب بستی پسر کس بر سر شاهرزاده جمع شدند که طلیعه شاه سلیم که شیخ فرید منقلب
بود نمایان شد شاهرزاده عطفه عنان نمود و از طرفین صف قتال آراسته گشت فیما بین حربی در نهایت صعوبت بوقوع پیوست چون
لشکر شاه سلیم فوج متعاقب یکدیگر میر رسیدند شاهرزاده شکست فاحش یافته فرار اختیار نمود و بر کنار آب لاهور گشتی با مان او را
شناخته بقلع خان حاکم لاهور خبر دادند و خانم کوراد بر فرق ملاکت و لعبات و نحوه طعن ساخته نزد خود آورد و بعد از وصول
سوکب شاهی بنظر پادشاه رسانید و پادشاه بنظر و منصور و حضرت محمد بن احمد جامی الثانی سینه یکبار و چهارده چوبی دره از کلا
اکبر آباد در سن سنی بیست سالگی بر سر سلطنت جلوس فرمودند و سید محمد کرانی این ایات و تاریخ جلوس یافت

تاریخ

شبه بلند مکان بجز جو اکبر شام	برفت و طفل تنها بدین مانند تیمر	بجاسی او خلف او شست یانج	بجاسی اکبر شه بادشاه سلیم
در چو نک یاقا صر و میر سلطان سلیم نام داشت این هم ساحل شهباده انکاشته خود را بجا کیر نام نهاد و چونکه در ایام شاهرزادگی از دانیان			

مات یا زدهم

۲۱۳

سند شنیده بود که بعد از آنکه شتر زمان سلطنت اکبر شاه نورالدین ملک تخت و تاج گرد و نابالین لقب خود نورالدین ساخت و این تاریخ از کشفی است

تاریخ

شاه جهانگیر چو از فرخج	گشت فرزندش گریا امیر محمد	هفت خرد سال جلوس سعید	شاه جهانگیر غیب سپهر
------------------------	---------------------------	-----------------------	----------------------

و این تاریخ تبعید از کشفی است و در دفتر کتاب خانه است

تاریخ

صاحب قرآن ثانی شاه شمس جهانگیر	با عدل و داد نشست بر تخت کامر	اقبال و بخت دولت فتح و شکوه در	پیشش کم عزت بسته استاد
سال جلوسش سی تاریخ شد چون	اقبال سپهری صاحب قرآن		

بعد جلوس فرمودن بر تخت سلطنت اول حکمی که صادر شد آن بود که بخت تسلی مظلومان زنجیر عدالت او بچند و آن زنجیری بود از طلا که وزنش چهار من اکبر شاهی بوده و شتمن سبک طولش سی و یک کفایت بشاه برج دار السلطنت اگر متصل و طرف دیگر اکاس میوه بکنار ریای جمن دویم منع خراج و باج تمام ممالک محروسه بود که حاصل ملکی باز یاده از آن خواهد بود و به نیروی طالع و قوت بخت از قندار و اقصای هند تا دریای عمان و از کابل تا سرحد بنگاله و گجرات و دکن یکبار چهار دانگ هندوستان در حیطه تصرف او در آمد این ابیات بر روی سکه اگره و احمد آباد کنسکون نموده

بیت سکه اگره

سکه زرد شهر اکبر خیر گیتی شاه	شاه نورالدین جهانگیر ارباب کبر شاه
-------------------------------	------------------------------------

بیت سکه احمد آباد

سکه زرد احمد آباد از غنایات اله	روی را ساخت نور بزرگ مهر
---------------------------------	--------------------------

در بعضی اشرفی جهانگیری این بیت از نصف خان مغروب شده

بخط نوز بزرگ و کلک تفتیر	رقم زده شاه نورالدین جهانگیر
--------------------------	------------------------------

و طرف دیگر که مشعر تاریخ است این بیت

شد چو خورشید سکه نورانی جهان	آفتاب مملکت تاریخ آن
------------------------------	----------------------

در سال دوم از جلوس از لاهور متوجه کابل شده و در آنجا میاه کلیان پسرک ایام از گجرات آمده ملازمت نمود و در آنوقت بعضی رسانیدند که کلان مذکور لولی زنی مسلمانه برگزیده است حکم شد که خدیو آتش بریده بخوردنش دادند و پیش بریده مقرر نمودند که نازده باشد طعام محار و سکا میخورد باشد اما پس از سه روز در گذشت این حرکت ناپسندیده از شیوه بادشاهان بعید است و در کلمات الشعرا تصنیف سرخوش مرقوم است که بادشاه با وجود شرب مدام شعر خوب می نمید چنانچه در یک شاعری تصدیقه حدیث گفته آورد همگیه مصرعه اول خواند که س اسی تاج دولت برکت انا بد تا انتهای فرمودند از وزن و تقطیع خبر داری گفت نه فرمودند که اگر عرض آن می بودی گردنت میزدیم شاعر بخود در ماند که آيا چه واقع شد پیشتر طلبیده فرمودند که این مصرعه را چون تقطیع کنند چنین بوزن می آید س اسی تاج دوست فعلن ات بر سرست مستغفرن از ابتدا فعلن تا انتها مستغفرن پس تقطیع کردن معنی دیگری شد یعنی لت بر سرست و این قباحتی عظیم دارد و صاحب سخن را با آن که از جمیع وزن شعر خبر داشته باشد و در بعضی رسانیدند که عبدالرحمن خان غزل مولانا عبدالرحمن جامی را که مصرعه از آن است

مات یازدهم

۲۱۳

ع بهر یک گل رحمت صد غامی بایک شید به تبع نموده بادشاه این مطلع باید به فرمودند س ساغری برین گلزار می بایک شید
ابر بسیار است می بایک شید

اشرف النساء نوح جهان بیگم

دختر خواجه ایاس بود خواجه ایاس در زمان اکبر شاه از ولایت ایران آمده در ملک ملازان شاهی سر بلند می حاصل نموده و دختر
را به علی علی خان مشهور بشیر افکن منسوب ساخته بود بعد از آنکه اکبر شاه چون سلطنت هندوستان بجا نگیرد شاه کازندقی آتش عشق
آن دختر در سینه او شعله میبرد رسید شیر افکن خان ملازردان صوبه بنگال که جاگیر او بود بحضور طلب داشت و در پی آن شد که او را بکشتی بکشد
و آن دختر را به تصرف خود آورد چنانچه یکم تیر بشیر افکن خان ملازرتابی شمشیر تیر با شمشیر تیر ه مقابله کرد و آن تیر را کشت و از آن روز بشیر افکن خان
مشهور شد مرتبه دیگر بادشاه فرمود تا پسی در مان را در پیش آوردند و آن جوانمرد آن میل انیز بشمشیر کشت بعد از آن از بادشاه خدمت
نموده بجهل جاگیر خود رفت در آنجا در هزار و پانزده هجری قطب الدین خان کوکر را که بر کسی کشتن بشیر افکن خان بصوبه داری ملک بنگال سرفرازی یافته
گشته و تنی چند از همایانش با فضل رسانیده خود نیز از دست ایشان شهادت یافت بعد از آنکه بادشاه زوجه را از بردوان طلبناشته بعد از آنکه
خود را آورد و نامش که پیش ازین مهر النساء بود به اشرف النساء نوح جهان بیگم مبدل ساخت و چندان محبت و الفت با او داشت که تمام سلطنت
و مهمان مملکت بقبضه اقتدار او گردید و فرامین که بنام امرا مالک محروسه صادر میشد این مهر بران ثبت میگردد

بیت مهر نوح جهان بیگم

نوح جهان گشت بحکم اله	مهرم و مهر از جهانگیر شاه
-----------------------	---------------------------

اگر چه خلیفه بنام او نبو و لیکن سکه باین نقش نقش گردیده که در یک طاق سکه تصویر بادشاه و نوح جهان بیگم بود و طرف دیگر این بیت

سکه

بجای شاه جهانگیر یافت صدیو بنام نوح جهان بادشاه بیگم ز
و نوح جهان بیگم در فرقه انان بغایت عمده مذاق و عالی دماغ بود در سخن گوئی و شعر غنمی و حاضر جوابی از نسلی عالم ممتاز اکثر باجوده بانی که نزد جهانگیر
بادشاه و همیشه راجه پاشا بود سباحته می داشت اگر چه اینک اشعار لید بسیار است و مخفی تخلص است اما در ایامیکه که ستاره دم دارد راه محو سال
و بست و پشت هجری طلوع شده این بیت خوب گفته بیت ستاره نیست بدین طبع ل سیر آورده + فلک بشاطری شه کمر آورده + خوب
بسیع رمضان پس این بیت طلال این مصرع بر زبان بادشاه که تزلزل را بسیار دست میداشت گذشت مصرع طلال عید بدو فلک
بیگم فی الحال مصرع دوم به بدیهه سانیدع کلیه یکده گشته بود پیدا شد بادشاه تحسین کرد و این بیت هم از دست نوح جهان اگر چه بصورت نرسیده

در صفت مردان زن شیر افکن است	رباعی کشاد غنچه اگر نسیم گلزار است	کلیه قفل دل تا نسیم یار است	نه گل شناسد و نه رنگ بوز عارض
دل کسی که بجز او اگر قرار است	و این بیت از استعاره و در هر شعر اعتبار و همتا تمام دارد	دل بصورت ندم نشده و سیرت معلوم	روز می بادشاه پیر اینی تا بکیم لعل
بنده عشقم و سعاد و دولت معلوم	زاده اهل قیامت منقلب دل ما	هول جهان گذرایم و قیامت معلوم	روزی بعد فراق خند روزه در
بود بیگم این بیت بدیهه گفت بیت هزاره تحمیل است لباس حرم	شدست قطره خون منت گریه		

ملقات از فوطا شکستای از چشم یکصاحبان شد بادشاه فرمودند که گوهر زاشک چشم تو خالیده بشیر به بیگم صاحب بدیهه انما کس شعر را بگو
از بدیهه سیر و دو

این رباعی هم از دست

مسماة زوجہ شیخ عابد

بسیار خوش طبع و خوش فکر و پاکیزه روزگار بود و با وجود آن حسن و جمال و دلالت و خلق و مردوت و آراستگی تمام داشت
 و شیخ عبد الله دیوانه که بسیار خواجہ حکیم بود دشمن او است و این مطلع زوجه او در مشرقه اشتهار دارد

منقطع

روم بلخ غنم کنیده دام کنم | اگر تا نظاره آن سرو خوش ام کنم

مسماة نهاله

معصوب و منبتش خرم بیک والده شاه سلیمان بوده و پدرش از امرای بزرگ شاه سلیمان بود چون آوزاره جمال
 و لکس و فطرت بلند و بیست و گز یا نه افق و بزرگان بر قوم او را خواستگاری می نمودند و بزرگان نهالی مسطره این
 رباعی بگفت و در چار سو می بار آرا و نازان کرد و مقریران که هر کس این رباعی را جواب گوید در بحال کنا خوش در آید گویند که از
 موز و نان از روزگار هیچ کس از عهده جواب نریناید

رباعی

از در بهر روی از رمی طلبم | از خانه عنکبوت بر می طلبم | من از دین یا شکر می طلبم | در پشته ماده شیر زمی طلبم

مسماة برزخ

اصلش از کشمیر است و لونی بود گویند که در عهد جهانگیر بادشاه از غایت علو فکر ترک پیشه خود کرده در گوشه قناعت
 و توکل خریده بود و در زمی چهار شاعران برای دیدن او رفته بودند و باز نداد و در این اثنا غریب بچه که خالی از تعشق نبود آمد
 و چون دعای او رسید او را طلبید و معنی بر خاطر شعر اگر آن آید کی از ان میان این رباعی را نوشته فرستاد

رباعی

ای شیوه کفر و دین بهم ساختہ | غم را وجود خود عدم ساختہ | آثار بزرگی جرمیت پیدا است | کبر ماعت کبر به عجم ساختہ

بزرگی فی البیدیه این بیت نوشته بیرون فرستاد

بیت

روزیک نهاده بزم دین اه قدم را | گفتیم صلاست عرت و عجم را

و این بیت نیز از مشهور است

بیت

مهر و زال ام کوی که استادزل | رشته جانم بجای تار و طنبرست

مسماة النون

لونی بسیار با هم و مجلس آرا و سیم الطبع بود و منکوحه ملا تقائی است که امیر نظام الدین علی شیر معتقد او بود گویند
 ملا تقائی بر ابا تون مشاعره بسیار دست میداد و نکته رنگین و نازک در میان می آمد از آنجمله نوبتی ملا این رباعی فرمود

رباعی

یاران ستم نرزی کشت مرا | کاواک شده چو زرد پشت مرا | اگر پشت بسوی دمی خوا کنم | بیدار کند ضرب انگشت مرا

لولی الزمان در جواب نوشت

هم خوابی است گشت مرا	روی نبود از بخت گشت مرا	قوت نماند که تا تو اندر دشت	همه بود از پشت دو دشت
----------------------	-------------------------	-----------------------------	-----------------------

مسماة سمرقندی

از بلده محفوظ سمرقند است بسی خوشگویی و شیرین کلام بود گویند بجزه آفتابی بود همان افروز و در عشو گری آتشی بود عانی
و سخن را بسیار نازک گفتی چنانکه آفتاب مطلع یادگار از دست

مطلع

شدیم حال دلت گرد در دما	چنان رویم که دیگر گرد دما
-------------------------	---------------------------

دختر درویش قیام سبزه دار

در فضل و بلاغت مشهور خصوص در علم عروض و قوافی مستثنی بود این مطلع برجسته از دست

ع

هر کجا آن بدیان لب نشان گذرد	هر کز لب او نیند ز امان گذرد
------------------------------	------------------------------

مسماة حجابی

دختر خواجه هادی استر آبادی است در حسن و جمال بمشانه بود که افتاب عالم تاب از رشک عارضش در زیر سحاب
پنهان شدی و ماه جهان افروز از عکس رخسارش جلایافتی گویند که از فوط حیا و عصمت و خلا و ملائق اب از رخسار نازنین
بزرگ رفتی از آن روح جانی تخلص زده بود و این مطلع از دست

ع

بحال تو و آفتاب دو یکی است	خطه دار تو و مشکناک دو یکی است
----------------------------	--------------------------------

مسماة عصمتی

از نواد این طایفه بوده است و اقربان او در کمال بلاغت و عصمت و صلاح او مفسر اند گفته اند که چون او از نبات
اودم منبع الوجود است همانا که در تخلص عصمتی بهین خواهد بود این مطلع از ده فکر گیرا و دست

ع

از اینک سخن طالع کینه شکل است	آن کوبه که دست بد کوبه دل است
-------------------------------	-------------------------------

مسماة لسانی

از اولاد سادات خراسانت و تولدش در محرومیت ارباب در و در واقع شده از نعتی شئی تخلص میکرد و شعرا می عصر بر
بلندی فکرش اقرار داشتند چنانچه این مطلع بزبان حال گواه اینست است

ع

عاشق تا قامت بر کند کعبه	تا به پستی بنیای بلندی کرده ایم
--------------------------	---------------------------------

مسماة دختر امیر بادگار

در فهم بلندش سخن بسیار است اما در حسن و جمال و لغزیش گفته اند نقاشش فطرت بر عنای او نقشی بر صفحه ایام

نکشیده بود و باغبان و هرکلی بر گیتی او در حد فقه کائنات ندیده اهل این مطلع رنگین او ست

بیت

شب ز نزل میمانم خواهش کن
این غلام این توان خواهش کن یا

مسماة مهدی

از نسل سادات جرجان است عروس طبع سلیم او را بر نور تعریف و توصیف احتیاجی نیست چه این مطلع بر حبه از واردات
وی بر علو نکش گواه عدل است

مطلع

مراد نیست ز دل بجز از جگر خود
چه گویم پیش ببردان و در جگر خود

و این غزل نیز از دست

غزل

من سوخته لاله رخانم چه توان کرد خز نام تو ام نه نفسی ذکر و گزینست	داده شده بنظر خطانم چه توان کرد نامت شده چون ذکر نامم چه توان کرد	صد تیر ملا و ستم جوهر رسیده مخون هفت از عشق تبار و تارم	زان ناو کن لدا بر جانم چه توان کرد دیوانه لیلی صفتا نم چه توان کرد
--	--	--	---

مسماة آقایی

که او را ایاق نیز میخوانند گویند که وی در ایام سلطان حسین بهادر خان در بلده هرات مرجع خاص و عام بود و جمعیت تمام و اموال
بسر انجام داشته و حشم و دو اب از کاو و گو سفند و اسب و شتر و باغات و دکانین بسیار داشته و هر سال فضلا
و شتر را غله خود و طیفه مقرر ساخته بود و ناگاه در یک فصل و بهبه القامی افتاد که و طیفه خواجه آصفی تا خیر یافت از اینجمله خواجه این قطعه
محتفل نظم کرده فرستاد چون بمطالع آقاسی در آمد بخندید و حسن ادایش پسندید و غله مقرر مع شنی زاید ارسال داشت

قطعه

ایا عروس خطا بخش مجرم پیش بگو
اگر کی و طیفه ما را قرار خوا داد
وقت غم را گفته که بار و بهم
سرم فدایت چیدار خوا داد

و آقاسی که خیلی خوشش نمیکرد این مطلع رنگین از دست

ه

پیشیاران عالم هر که ایدم دارد
ولا دیوانه نشود و لو اسم عالمی دارد

در فتح قلل با دو کوبه و در بند

اطراف قلعه با دو کوبه یک سوی بدریای خزر اتصال دارد و طرفی دیگر که در جانب خشکی است نیومی شنانت و استحکام
یافته که عروج بر یک زیران از اندک نشیه خیال بیرون است این بر دو قلعه باب الالباب و سد سنگد و مشهور و معروف است
از قایت ارتفاع قلعه دیوار که تا میان دریا کشیده شده از توصیف بیان مستغنی است و قلعه در بند که کم طرف آن کوه
بلند است و طرف دیگر باب دریای خزر بر پشته مجاورش درین دشت خزر و قیاق دار رس رسکنه آن دیار که بر لایت
شیردان آیند بخیر یک دروازه که در میان آب سد سید واقع است و باب الالباب است و بار یافته ممکن نیست این

مات یازدهم

۲۱۹

هر دو قلم را شاه عباس صفوی در سال ستم از جلوس مطابق سند بکنار و بهفده فتح ساخته و میرجلال الدین حسن صلامی صدر در
در تاریخ این فتح گفته

تاریخ

۱۰۱۴

فتح در زند چو شد یافت غنمی میگفت فتح در زند ز بس فتح که مشون آمد
صاحب نسخه عالم آرامی می نویسد که بین الجیمه مشهور است که سید سکندر ذوالقرنین که در قرآن ذکر آن آمده همین باب الاواب
است که بحجت دفع مغرت یا جوج صفقان دشت آرا کنار دریا با البز که کشیده اما صورت وقوع ندارد زیرا که در اقصی دریا
شرقی و شمالیست که ذوالقرنین در مابین آدیان و یا جوج و یا جوج از آن در صاص ترتب داده و مستوعه شده که
این سدر راه شاه نوشیروان کسری حجت مغرت دفع آسیب مردم دشت قیاق که ضرورت اندوخی نشانی
از آدیان ندارد ترتب داده و چون بر شمی را در مقام تعریف دستودن بفر و کامل نسبت میدهند تحمل است که این سدر را
از غایت استحکام بطریق خارمان نسبت کرده پس اسکندر نامیده باشند
میر عبد الواحد مخلص البشاده بلکراسه
از بگرام است عمری در از سندر ارشاد ازینت بخشیده و سلیقه شعوب داشت شب سوم رمضان سنه بکنار و
بهفده هجری بعالم قدس خرامید و در بگرام مدفون گردید و در تحفه تاریخی بروج او گذرانید

تاریخ

چونیت واحد صورت مغنوشی گفتیم هزار و بهفده شنب ماه سوم سوم
مصره تالی تاریخ صوری دهم مغنوشی است یعنی یک تاریخ صوری که هزار و بهفده است و تاریخ مغنوشی آن باشد که
از روی حساب اجداد اعداد همون مصره حاصل میشود بشه طه آنکه نسبت عدد که از قاعده جل زیاده است آن را بتعقیه
تارک خارج کنند یعنی کلمه واحد که عددش از روی حساب اجداد نوزده میشود و واحد صوری است دو واحد که معنی یک است
واحد مغنوشی است عدد این برود که نسبت شد چون از عدد مصره ثانی دور کرده شود تارک بخبر آید

شیخ علی احمد

فرزند شیخ حسین نقشی است که ذکرش پیش ازین مسطور شده بفضایل صوری اتصال داشت منقول است که در محفل
جهانگیر بادشاه این بیت خواجہ حسن دهلوی مذکور شد

۵

بر قوم ستر اری شود قبله گامی من قبله است آدم سرت کج کلای
شهر را بجز دشیندن این بیت حال در گون شد و بعالم دیگر شتافت دکان ذلک در بنیر دهم محرم سنه بکنار و
بنیزده و مولانا حسن ابن شیخ یافته

تاریخ

۱۰۱۸

ای حسن یاد کن ز بنیر و مرگ ز آنکه بنیر شمرده ام سال
رفت در حالت شمار از آن سج دیگر نشست احوالت سال تاریخش از عجب بسته
که نظری نداشت در حالت قال لے مات و بوفی الحال

مات یازدهم

سید سید

رونده در اکر آباد متصل سلطان گنج نامروز موجود است در سنه یک هزار و سیصد و هجری فوت شده در لوح فرازش
این تاریخ مرقوم است

تاریخ

امیر دین کبیر ایل عالم	از عالم شد برضوان بهشتین باد	جو حلت کرد از دنیا فانی	مقام و منرش خلد برین باد
چو کردم فکر تاریخ و فاشش	خود گفتا که با رحمت قرین باد		

۱۰۱۸

میر نورالدین شیری

در سال هزار و نوزده هجری ازین جهان فانی بملک جاودا شتافته

تاریخ از محرم الواصلین

سیر نور الدین عاقله انتساب	ازین زمانه بادل آگه شده	سال نقاشی مظهر الحق ز در قم	عدن جای میر نور الدین شیری
----------------------------	-------------------------	-----------------------------	----------------------------

۱۰۱۹

حوض جهانگیری

این حوضی است از یک پاره سنگ که تا امروز در قلعه اکر آباد موجود است دوره آن قریب پانزده دست و بلندی آن
از زمین قریب سه دست خواهد بود و این حوض را جهانگیر بادشاه در سنه یک هزار و نوزده هجری تیار ساخته بود و قطعه تاریخی
مشتمل بر پنج بیت بر لبهای سرونه آن حوض منقوش نموده اما از کتب ساکنی سوای حروفی چند که جا بجا نمایان است
همه زایل گشته مگر مصرعه اول و آخر که از آن تاریخ برمی آید تا هنوز باقی است را قلم الحروف دومصرعه دیگر را بدقت
خوانده چهار مصرعه ساخته و آن مصرعه با نیست

تاریخ

پناه ملک دین جهانگیر ابن اکر شاه	شهنشاه که از تیر لوشه کار تقدیر	طایب دین چون از خضر سال و خضر	سنان محمد از خجالت فرم از حوض
----------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

۱۰۱۹

اگر از عدد عبارت حوض جهانگیری عدد گلزار میزم دور کرده شود تاریخ تیار حوض بر آید

خواجهر مرتضی ارسنی

در اکر آباد قریب چهل و پنج کتوره گورستانی است که در آن مقام گذشتگان دین عیسوی که در قدیم الایام پیش از
حملداری سمرقاند کنی دارد و هندوستان گردیده و در اینجا وفات نموده بودند مدفون هستند از انجمله یکی خواجهر مرتضی
ارسنی است که در زمان جهانگیر بادشاه در سنه یک هزار و سیصد و هجری که مطابق سنه یک هزار و شصت و یک بوده
فوت کرده بر سنگ تربت او این چند عبارت مرقوم است بدینجا مدفون است خواجهر مرتضی ارسنی مقدسی که خود را غلام
الکریمش میگفت و چون صاحب خیر بود هر چه چاه داشت بنده آنحضرت بفقرا اشیاء کرد و در سنه یک هزار و شصت و یک
بازده از تو حضرت عیسی فقط

ولی محمد خان ازبک بادشاه توران

سیر جانی بیگ خان خواهر زاده عبدالله خان ازبک است و بعد فوت باقی بیگ خان که برادر او بود بر سر سلطنت پادشاه
در ترکستان جلوس نموده و بایرادر زادگان و اقربا در کمال اشتقاق و مهربانی تسلیم کرده ایلالت ولایت سمرقند به

مات یازدهم

برادرزاده خود ابام قحطان ولد دین محمد خان و ولایت پنج و شیر قاسی و دیگر محلات اسطرف آب اسویه را برادرزاده دیگرند محمد سلطان و از ایشان بعد از چندی سر از اطاعت او بیرون کشیده علم فتنه و فساد را فراختند تا آنکه دلی محمد خان را حاکم شده استمداد از شاه عباس صفوی نموده عازم درگاه شاه شاهر وزیر دلی محمد خان داخل شهر گردید شاه عباس بسواد و اعتبار با سایر اماردارگان دولت بفرمود استقبالی سوار شده او را سواره دریافته بمصافحه و مخالفت پرداخت و انواع و اشفاق و مهربانی بطور آرد و به شهر آورد و در شهر اسامی بلاغت شعرا سفار آمد و توارخ مرغوب در سلک نظم کشیدند از آنجمله خواجه شعیب جو سقانی استیلا تارخ گفته

تاریخ

چیز کردش های چرخ شعلی	گشت پیدا در بخارا انقلاب	شاه نرستان و جان آنکه است	زین بخش مسند افراسیاب
زینون شد دولت و آتاپنا	رویدرگاه شنه مالک رقاب	شاه عباس قدر قدرت که است	کامران کا بخش و کامیاب
این قرآن سحر را تاریخ جو	کردم از اندیشه قدسی خطاب	ساخت روشن شمع مجلس و گفت	ماه شد مسمان نرم انقلاب

از مصرعه اخر هزار و فوزه آفرین می یابد موافق تارخ توجه بایران اما وقتیکه بفرملاقات شاه فایز گردید آغاز هزار و نوبست بود آن نیز متعینه حاصل است و تارخ دیگر از محمد صاحب اینست که موافق سنه هزار و نوبست ترتیب افتاد

تاریخ

عباس شد آن سپهر احسان	کرزروی اوست زین ایران	آمد برش ز روی اخلاص	بر دست گرفته تحفه جان
کاتبان زبان و سنی محمد	اوزنگ نشین ملک توران	جسم زخرد چو سال تاریخ	گفت آمده بادشاه توران

تاریخ

خلف میر محمد معامی کاشی است در عهد سلطان ابراهیم عادل شاه سجا پورس بوده در ایام اقامت سجا پور فرمان طلب شاه عباس حسنه و ایران با خلعت فاخره بنام او صد دریافت اما پیش از وصول فرمان منشور اجل نامزد او گردید و این واقعه در سنه یک هزار و نوبست و یک سحری رو داده این مصرعه که تعینه است و در تارخ وفات اوست

اکنون بادشاه سخن چهره شریف

مویخ و دود و زاید را بحسن تعینه افکنده یعنی اگر از اعدا بادشاه سخن که نبرد و نوبست و سه میشود و دود یعنی عدد حرف ماکو پیش از بادشاه سخن است افکنده شود و تارخ بر آمد

تاریخ بل در دلی

این بل بقاصد و کرده سمت جنوب از شاه جهان آباد واقع است و مشهور به باره بلیه در عهد جهانگیر بادشاه مهربان آغا این بل را در سنه هزار و نوبست یک سحری بنا انداخته و این تاریخ بران بل مرقوم ساخته

تاریخ

از جهانگیر شاه اگر شاه	آنکه عدلش ضیاء عالم کل	دوستان را چه بد است فهم	دشمنان را بان فاجعه خل
نقد را در دلاان سلطنتش	عبده می نویسد اسطش	لوتسانیت حضرت دلی	بوی از گل گرفته رنگ از نعل
سال هفتم ز عهد سلطنتش	که نبال ز جگر گل بلبل	مخلص خاص مهربان آغا	خادم قصر شاه محرم کل

کرد تعمیر این پل از شصت و	گرفت و دستگیرش از مدلی	سال تاریخش از فلک حستم	گشت رویش از بخت گل
گفت برد از خاوردن بولیس	است از راه مهر بانی بیل		

۱۰۲۱

میرزا جعفر قزوینی الحاطت باصف خان

وزیر جهانگیر بادشاه بود و این اصف خان پسر اعتماد الدوله نیست بلکه برادرزاده میرعباس الدین علی اصفهانی است که از خواهرین اکبری بفرید حشمت و دولت تقرب و عزت ممتاز بود و سلیقه سخنوری درست داشت و ششوی شیرین خسرو بسیار بی نظیر گفته نام پدرش مرزا رفیع الزمان بن قاضی است در آغاز شباب از ولایت عراق بمنتهی وستان آمده و بزر عم خود مرزا غیاث الدین جمین اخلاص بسعادت زمین بوس اکبر بادشاه نورانی ساخته در اندک فرصت بمنصب میر بخشی ترقی نموده در عهد جهانگیر بادشاه بمنصب هفت هزار ری رسید و سرافراز پایه وزارت شده و فائش در سنه یک هزار و سیست و یک هجری بوقوع آمده و تاریخ نوشتش که در اقبال نامه جهانگیر است و مرآت جهان منام رقم است این است

صدهفت ز اصف خان

سلیمه سلطان بیگم

از زوجات حضرت عیش آشیا فی بود و دختر کلرخ بیگم است و کلرخ بیگم صبیحه حضرت فردوس مکانی است و در عقد مناکحت مرزا نور الدین محمد که از خواهرزاده های نقش بند بود منعقد گردیده و دختر او سلیمه سلطان بیگم صاحب طلیعت عالی بود کاسی مهری و احیاناً بیست و سی نفر بودند و مخفی تخلص میکرد و این بیت از ایشان است

۱۰۲۱

بیت

کاکت راگز مستی شربت جافه ام مست بودم زین حبیبی زین گفتیم

حضرت جنت آشیا فی ایشان را به سیرم خان نامزد کرده بودند و در سال جلوس حضرت عیش آشیا فی این نسبت منعقد گشته و بعد فوت سیرم خان عیش آشیا فی بعقد ازدواج خود در آورده و فائش به دران سال که مرزا جعفر قزوینی فوت نموده نیز واقع شده یعنی بسال هزار و سیست و یک هجری

تاریخ بنیامی کتاب خانه اخوند ملا یوسف

سلطان العلامر بان الفضلا مولانا یوسف قزاقی در ولایت بخارا جهت فسر زنده خواجہ یعقوب کتاب خانه در سنه هزار و سیست و دو بنیاد فرمود و این خانه رفیع الشان در عهد خاقان فیروز نشان امام قلخان در شهر سنه یک هزار و سیست و هفت بیامان رسیده فضلا سی زمان تاریخها گفته آورده اند از آنجمله این تاریخ مقبول مشار الیه گردیده

تاریخ

اسی خورشید افروز یوسف	نزد صورتی قو قفل فاطون	شد تاریخ بنیامی این معجم تمام	صاحب این بقعه منم فاطون
راجہ مانسنگہ ولد راجہ بکوان	داس	چو ابر	۱۰۲۲

۱۰۲۲

در تذکرت الامرا رقم است که او در ششم سال اکبری همراه پدر خود بجلالست بادشاه رسیده بمنصب برافراخته و در سعادت خدمت می نمود و در ایام کنوری در اکثری مصافق مصدر تردد نمایان شده خصوص در سنه هفتادم در کارزار کجرات شش هزارده و در سنه سیست و یکم در جنگ بارانایرتاب سنگه زید راودی پور کار بالظهور آورده چنانچه ملا عبدالقادر

برآونی در تالیف خود نوشته است که بنده نیز در شمس المرام در سنه است و ششم در تعانی شانزده مراد مقابل محمد حکیم برادر
خورد اکبر شاه که در آن ایام راه یعنی بموده بودند در حدود کابل بحرب صعب پیوسته ظفر باب گشته و در سنه سی ام بعد فوت مرزا
حکیم براسی آوردن و اماندهای مرزا کابل رفته و همه را از انجا سلامت آورده و در سنه سی و یکم برای تنبیه افغانه یوسف زکی و
بنظم کابل مقرر شده و در سنه سی و سیوم بنظم بهار از تعمیر سعید خان مهابات اندوخته و در سنه سی و چهارم بعد فوت پدر منصب پنجم از
و خطاب را بجای بنشیند گردیده و در سنه سی و پنجم در ایام بنظم بهار ترددات نمایان کرده به تعمیر ممالک او دلیسه مکر ضرب صعب کرده و به
تلاشهایی که در و هم و خیال بکشد نموده و در سنه سی و پنجم بنظم بنگاله از تعمیر سعید خان نام برآورده و در سنه چهل و دویم در جن سنگه کسر
خود را در صف جنگ عیسی زبیدار بهائی و از زبیداران او دلیسه که بحرب صعب پیوسته بود بکشتن داده و در سنه چهل و چهارم بحضور آمده
پیشکشی از تحاف بنگاله که بحضر در نیاید گذرانیده و باز بهمان صوبه رفته و در سنه چهل و پنجم بنابر تنبیه اعدا فیل سواری با فوج کشره
در آب رودخانه کمرم پور و سری پور حله زده با دلاطالع سلامت گشته و موجب حیرت نظار گمان شده بعد طای حار قیصر
برافراخته حضور طلب خلعت شده و در سنه پنجاهم منصب هفت هزاری و خطاب فرزندی والا رتبه گشته و در سنه اصد هجدهم سی و شش
رفته همیشه مصدر امور عظیم مانده و در سنه پنجم هجدهم که موافق سنه یک هزار و نوبست و سه هجری بود در انجا فوت کرده و همدین سال
خان اعظم فرزند زین العابدین دار الفکار گردید

شناسانی شاعر

در عهد شاه عباس ماضی بود و در سنه هزار و نوبست و سه هجری در ایران فوت نموده با دوشاه سخن و تاریخ فوت او
۱۰۲۳ ۱۰۲۳

اقاضی اصفهانی

شاعری بود که سیریندوستان کرده برگشت و در سنه یک هزار و نوبست و چهار هجری حاده فناموده ۱۰۱۵ از رضی و تاریخ وفات او
۱۰۲۴ ۱۰۲۴

قدس انصاری سبزه زار میورنی

نام او شیخ عبد الکریم است صاحب جد و حال بود در جمیع علوم و فنون امتیاز داشت چهار دهم محرم سنه اربع و عشرين
و الف فوت کرد و عزیز و شمع ارشاد حق و تاریخ وفات او
۱۰۲۴

قاضی ابوالحسن المعروف بقاضی ابده

ولد قاضی ابوالفتح عرف قاضی کمال بلگرامیت و برادر خود قاضی محمود است در عربی و فارسی دستگامی کمال داشت و به
نیابت قاضی محمود بکومت بلگرام و غیره محالات می پرداخت و چندی با مورقضا نیز مشغول بوده و در بلگرام متصل باغ قاضی
عبد الدایم باغی بختی ترتیب داده و گنبدی عالی در انجا در سنه یک هزار و نوبست و چهار هجری تعمیر نموده هزار او در همان گنبد است
و تاریخ تعمیر آن گنبد از مشغول است

تاریخ

نوشا گنبد که لطاف ایله	تنامی آن بجه شهر و بهر کو	بعده شاه نور الدین جهانگیر	مرتب شد شمال حسن مینو
چون تاریخ زلف جستم انگه	بگفتا گنبد قاضی بده کو	۱۰۲۴	

ملک

مشهور سخن سرایان است و در ماه رمضان سنه نهصد و شصت و هفت از قزوین برآمده است

بدار کن کشید و از مرقی نظام شاه والی احمد نگر و بعد از آن بر بان شاه اکرام و العام فرادان یافت و در حواله دامن دولت بر ابرام
 حاول شاه والی آنجا گرفته از مقر بان با طاعت او گردید و چون جوهر قابلیت ملاطفتی در آنجا شایسته گردید و فرقه گردیده و دختر
 خود را در حواله نکاح او در آورد و شیخ فیضی وقتیکه از درگاه اکبری سفارت بر بان شاه و اسے احمد نگر را میبرد و در عیال خود از
 احمد نگر به اکثر شاه بادشاه نوشته بود که در احمد نگر دو شاعر خاکی بناد صافی مشرب اند و در شعر رتبه عالی دارند یکی ملک قمری و دیگر
 ملاطفتی فقط و ناظم تبریز میگوید که ملا ملک قمری در سنه که از دولت و چهار فوت شید و ملاطفتی ملکالی بعد از وی
 و ملک اشعر الی طالب کلیم در تاریخ وفات ملک قمری این قطعه گفته که بعد از او است ناظم تبریز را یاد شود

تاریخ

۱۰۲۵	ملک آن بادشاه ملک سیغی	که نامش سگ لقه سخن بود	چنان آفاق که از ملک سیغی	که بعد از آن از قمری نام بود
	سوی گلزار جنت رفت آخر	که دیگر از سواهی این چنین بود	بختم سال تاریخش ز ایام	بقتل او سبب اهل سخن بود

در محاصره قلعه ایروان

در سنه هزار و سیست و پنج هجری سلطان احمد بادشاه روم محمد یاشار برای تسخیر بعضی از ملک ایران فرستاد و او را لشکر
 گران و توپ ها و عوارض بزرگ بشمار روی توجیه طرف ایران بناد گویند که در هیچ عصر و زمان سپاه روم باین کثرت و استعداد
 باین نیامده بود شاه عباس صفوی ازین مطلع شده متوجه استحکام قلعه ایروان و انتظام تمام قلعه و ارباب شد و محمد یاشار
 با لشکر روم در عشر ثالث شعبان آمده قلعه ایروان را محاصره ساخت و مکر به تسخیر قلعه بجهت بسی نمود و وجه غیر محصور بجای آورد
 و توپچیان روم شبانه روز از توپ انداختن خالی نبودند و محصوران از اندرون قلعه بدفع دشمنان قیام داشتند و صدقات
 و لبر اند روم را ضرب گلوله تفنگ دفع می نمودند چون مدت محاصره با مدت کشید در آخر روم از تسخیر قلعه یالوس شده پیغام
 صلح نمودند و بتاریخ سیست و پنج شهر شوال طبل ارتحال کوفته بجانب عرض روم باز گشتند و درین آمد و رفت قریب چهل هزار
 کس از روم میان دریای قلعه خصوصاً از سره و دیار روم رخت لبرای آخرت کشیدند و در آغاز محاصره و گرمی حرب
 و قتال خواهی علی اکبر اخفغانی شبی در عالم روم باشد به نموده بود که از شخصی سوال نماید که فتنه عظیمی پایل شده و دو لشکر
 قرین یکدیگر گشته اند فتح و طغیان کدام خواهد بود آن شخص جواب گفت که فتح از سر عیال و فتنه کتاب عالم از ای عباسی این
 عبارت را به نافه عالی دلی لوزن و آوره و از نوادر اتفاق موافق تاریخ این نسخه یافته بسک نظم کشید

تاریخ

آمد ز دیار روم از مهر سینه	سر در بصد نه ار مکر و غله	اراست ز نهروغ شاه جهان	فوجی بخود حق بعد از بیست طایفه
بر بست که مکنش از لطف اله	برز و میان خویش و امان طایفه	میخواست که بنندگان درگاه	در واقع بند از قضا را ز لای
تا زین دو گروه فتح از جانب	کین را ز شود عیان با و نیک طایفه	بشنید با لونی که میگفت غیب	فتح از سر عیال عالمی و لای
	این نادره که این سبب غیبی	تاریخ فحای آذر از لطف طایفه	

باجمله ماسن الطاف الهی طرف و لست قرین حال منسوبان شاه ایران گشته چندین هزار ذکر و انات از شیعیان کرد
 قلعه بودند از آسیب دشمنان قوی نجات یافتند فی الحقیقت آن روز سعید میانه ایشان عبید گشت چنانچه
 خواجہ محمد یوسف قزوینی این تاریخ گفته

تاریخ

مهره هابرب طعمره چید	دوسه ماهی بدور قلعه نشست	دارد ملک ایردان گردید	مهره سوار لشکر رومی
چاره خبر فرار خویش ندید	کمکر بر میان بر لبست	نیمه لشکرش بقبتل رسید	دید که تیغ شیخان عیله
لشکر دهم منهنم گردید	دولت شاه دین مساعد	و منته آخرین بنصف رسید	ماه شوال چون بخت گذشت
	آمد امرور شیعیان را عید	ای تاریخ آن خبر گفت	

۱۰۲۵

ملک خجسته

غلام بهادر نظام شاه بادشاه احمد گردن لود که بامارت رسیده چون بهادر نظام شاه در سنه هزار و هشتاد و هشت در عهد اکبر شاه بدست امرایان اود افتاده در قلعه گوالتار محبوس شد ملک غیر رضی نظام شاه ثانی را بر این نام تخت نشاندند اولایت را تصرف خود داشت تا آنکه در سنه یک هزار و هشتاد و پنج هجری عیاض شد احمد گردن بدست مردان جهانگیر بادشاه سپه و در تاریخ این معامله غنزی این مصرعه تمهید یافته ب غ سر غلام رکنه بر کن و حساب طلب ده یعنی سر غلام که حرف غ است و عدد آن یک هزار میشود اگر با عدد یک که است پنج میشود و یکجا نمایند تا تاریخ سپه درن ملک بر آید و ملک خجسته در عهد هشتاد ساله در سنه یک هزار و سی و پنج هجری فوت شد و در دولت آباد مدفون است

۱۰۲۵

ستاره دهم دار

در ماه محرم سنه یک هزار و هشتاد و پنج مطابق ماه دسمبر سنه یک هزار و شصت و پنجاه عیسوی ستاره دهم دار نمودار گشته بود و این ستاره صاحب اقبال نام جهانگیری در اوقات سال سیزدهم از جلوس جهانگیر بادشاه می نویسد که تاریخ شش و دهم دیماه که مطابق نور و دهم ماه محرم سال مذکور بود پیش از طلوع صبح بلبه گهزی در کره هوا ماده بخار سیل شکل عروج نمودار شد و هر شب پیشتر از شب دیگر مری میگشت چون تمام نمود صورت حریر پیدا کرد که در وسط باریک و میان کنده چهار مانند دهره پشت بجانب جنوب در دی بسوی شمال بنحان و اختر شناسان قدر قیامت اود را با صراط معلوم نمودند که است چهار درجه فلکی را با اختلاف منظر سیست و حرکت فلک اعظم متحرک و حرکت حاصه نیز با حرکت فلک اعظم در ظاهر میشود و چنانچه اول در برج عقرب مری میگشت در اندک مدت برج عقرب را گذارشته بمیزان رسید و حرکت عرضی در جهت جنوب نیز دارد و انامان فن نجوم انقسم را حیرت نوشته اند بعد از آن نوزده شب که این علامت ظاهر شده بود در همان سمت ستاره مری گشت که سرش روشنی داشت و تا دوسه گز دمش دراز می نمود ولیکن در طرف دهم اصلا روشنی و درخشندگی نبود از آثار این آنچه در دست آباد مالک هند بر تو ظهور افکنده و با دواعی است که هرگز در هیچ زمانی از از منته مایه نبود و نشان نمیداد و در کتب معتبره هند ثبت نگشته پیش از ظهور این سیاره یک سال اثر و با ظاهر شد و تا هشت سال کشید و نیز در میان حضرت شاهنشاهی و شاهزاده جوانخت شاهجهان ابواب شورش و فساد و قیوت گشت و هفت هشت سال روزگار بدسکال ترتیب مواد فتنه و آشوب اشتغال داشت چه خونها که ریخته شده و چه غارت که خواب گشت فقط نوزده سال بگذرد جهانگیر بادشاه که در سخن گوئی مهارت کمال داشت در ایامی که این ستاره ظهور نمود و دغدغه کمال کجا طر دهم راه یافت این بیت که شعور وقت بسیار پسندیده اند گفته

بخت

ستاره نیست بدین دل سرورده

تاریخ بنای مدرسه اول یلنگتوش

یلنگتوش بی بهادر که از امرای جماعه الجین است در رکاب سلاطین دومی الاقدار قضایات خویش صرف خدمت سنا
شکر داشت داده ولایت با فتح نموده درزهای بشمار و غنیمت بسیار بدست آورده ترک خدمت سلاطین نموده توجه
بقعات خیر گردیده اند و خانقاه و غیره فی سبیل الدیانت کرده چنانچه در سال هزار و بیست و هشت در ولایت سمرقند برابر
مدرسه مزالغ بیگ کرکائی مدرسه عالی بنا کرد و مولانا میر حاج در تاریخ تمامی این سوره چنین فرموده

تاریخ

باصغر خرد عالی یلنگتوش که آمد	بی مدح کماش زبان طعنه زور	بنای مدرسه کرد آن چنانکه زمین را	با وج چرخ رسانید آن لواحق
بسالمان سید بر فراز طاق رفیعش	عقاب عقل به نیزه یک بال تبر	بقصر بنا بر سر منار شغیش	حرف بر فن اندیشه با کند تفکر
چو راست گردید سحر نمونم طاقش	فلک ز راه نوا گشت می کرد زخم	یلنگتوش بهادر چو بود دانش آن	حساب سال بنایش یلنگتوش بهادر

۱۰۲۸

تاریخ بنای خانقاه یلنگتوش بهادر

و یلنگتوش بهادر در سنه هزار و بیست و هشت بر سر مرزا حضرت مولانا خواجگی کاشانی خانقایی بنا عمارت کرده و بعضی از
املاکات خود را وقف آن نموده یکی از شعری وقت تاریخ آن یافته

۱۰۲۸ ۱۰۲۸

تاریخ

تاریخ خانقاه فرخ بخش وقیف یار	منبوع نفع تاج حضرت بود در آن
-------------------------------	------------------------------

۱۰۲۸

دکرا قنادن شهاب از آسمان ساختن شمشیر از آن

در اقبال نامه جهانگیری مرقوم است که در زمان دولت جهان گیر پادشاه در سنه هزار و سی و یکم در یکی از مواضع برگرفته
جانب شرقی خانقاه شهاب صبح از جانب مشرق غوغای عظیم برخاست در آشنای این شور و روشنی برق روی با خطاطیها
بر زمین افتاد و نامید گشت قطعه زمین موازی دوازده درع در طول و عرض نوعی سوخته شد که نشانی از سبزه نمائند هنوز
اثربزارت داشت هر چند زمین را کندیدند اثر تری و حرارت بیشتر ظاهر میگشت تا بجای رسیدند که بارچه آهنی تفتیده نموده داشتند و بخت
کرم بود گویا همین دم از کوره آتش بر آورده اند محمد سعید عامل برگرفته مذکور آن را در زیر لایه کرده و مهر بر آن نهاده روانه حضور نمود
و پادشاه استاد داد و در آنکه در فن شمشیرگری مد طول داشت بحضور طلبیده فرمودند که ازین آهن شمشیری و خنجر مرتب ساز
و عرض کرد که در زیر تیگ نمی ایستد و از تنم میریزد که آنکه باهن دیگر که یک و سه جرم باشد خنجر ساخته بعمل آرد حکم شد که چنین کند
سه حصه آهن با هم آمیخته و دو حصه شمشیر و یک حصه خنجر و یک کار ساخته نرط گذارند از آهن شمشیر آهن دیگر جوهر بر آرد و بدستور
شمشیر المانی و جنوبی خم میشد و از خنجر می ماند در رشتن شمشیر می آید اول آید فقط

شیخ بهار الدین اسلمی مخلص بنای

اول شیخ حسین است در صغر سن به تحصیل علم مشغول گردیده در جمیع فضایل و کمالات بانگ روزگار سر آمد افاضل عصار
گردید و تصانیف بسیار یادگار گذاشت از آنجمله یکی نان حلوت معاصر شاه عباس صفوی بود در روز شنبه دوازدهم شوال
سنه ثلثمائیه الف و در اصفهان در گذشت لاش او را بموجب وصیتش در مشهد برده مدفون ساختند و در تاریخ جلالتش علامه

مات یار و هم

الوطاطب که در سر شاه عباس بود این قطعه نظم کرد

تاریخ

رفت چون شیخ ز دار فانی گشت ایوان جانش نازای دوستی جنت ترن بخش گفتش شیخ بهار الدین آ

۱۰۳۰

عزیز دیگر اسوس ز قدای دوران یافته و صاحب بحر الواعیلین شیخ عجاوه یافته

۱۰۳۰

۱۰۳۰

عمارت اوچین

چون بکام شاه جهان این جهانگیر بادشاه در سینه کینه از دسی بگری دو محل سب را می دلچسب بر چشمه کالیه دیده در اوچین تعمیر یافت این تاریخ بر دروازه آن عمارت نقش شده است

تاریخ

بکام شاه جهان این جهانگیر بادشاه حسن بهر جهانگیر این اگر شاه بهشت روزین تا عقل بخش که در آن جهان است نزل و

۱۰۳۰

تاریخ

نواب ابراهیم خان فتح جنگ که خالوی نور جهان بیگم بود و بعضی نوشته اند که خواهر نور جهان بیگم در عقد نکاح خود داشت در سینه دوازدهم جهانگیری منصب چهارمزاری دالایه گردیده نظم صوبه بنگاله از تغیر قاسم خان بنیره شیخ سلیم حشمتی برزیده حاصل نموده در سینه نوزدهم بسال کینه از دسی و دو بگری در آنکه گشته بود با که بقابل سلطان خورم پسر جهانگیر بادشاه که در آن ایام از پدر باغی بودند بر زم شش پسته بعد مرادنگی شهید گردیده این ابراهیم خان و ابراهیم حکمت خود در سال ۱۰۳۰ کینه از دسی بگری در بنگاله تعمیر ساخته و عزی در تاریخ آن مهر عه یافت ۴ بنا کوفته می نهاد ابراهیم

حمام اندو در دمی خان

در اگر آباد قریب موضع چینی توله حمامی است نواب آل در دمی خان یکی از منصبداران بادشاهی در زمان جهانگیر بادشاه در سینه نوزدهم بگری تعمیر نموده بود و حالاً در بانهدام دارد و در دروازه حمام مذکور این تاریخ منقوش است

تاریخ

در ایام شهنشاه جهانگیر	که می زبید باو عالم نیاهی	بشهره اگر در اختلاف	که باشد بانی تحت بادشاهی
نحوه در دمی خان بنا کرد	چنین پاکیزه حمامی که خواستی	صفایش و بر و بار و خورشید	فضایش با فک و ریگانی
رموج آب عکس قرص کجاست	همیشه حوض او پر بار و ماهی	فی تاریخ بنیادش دلم را	بفسل فکر ششم از سیاهی
اگر قسم دامن پاکانی و گفتم	نمای خیر حمامی میبایست		

پوشیده میاد که اسم جهانگیر در اول مصرعه و لفظ بهایی در آخر مصرعه شسته بود موقوف بفر تمام این هر دو لفظ را

مندر ج خشت علی که در است

زلالی خوانساری

در اختراع تاریکی عبارت و تارکی اشارت بی نظیر افتاده عمده مشنویات او محمود ایاز است سال آغازش که احدی دالغ با این بیت تصحیح می نماید

تاریخ

* در استفتاح این منشورنا | تاریخ ختمش از طایفه *

و تاریخ اختتامش که سنه هزار و بست و چهار هجری است این مصرعه افاده میکنند

* الهی عاقبت محمد باشد *

وز لالی در یک هزار و سی و یک هجری وفات کرد و این مصرعه در تاریخ وفات او است

* از همان رفت ز لالی بجای *

سلطان خسرو

فرزند بزرگ جهانگیر بادشاه بود و ولادتش در بلده لاهور بر وزین بست چهارم امر و او ماه الهی سال سی و دو در جلوس اکثر شاهی موافق شهر رمضان سنه نهصد و نود و پنج هجری دست داده مادرش که بنشینیه راجه بانسنگه بود و ده بانی نام داشت و چونکه سلطان خسرو و اماد اعظم خان وزیر اکثر شاه بود چنانچه بعد وفات اکثر شاه راجه بانسنگه و اعظم خان وزیر برود و متفق شده خواستند که سلطان خسرو را بر تخت نشانند اما جهانگیر پسر راجه باجرا جنگ بدست آورده محبوس نمود بعد ازین نیز سلطان خسرو از پیر باغی شده سرکشورش بر آورده بود و مردمان شاهی حسب الحکم بادشاه او را با سحر اسپانش بدخشی پسر مرزا شاهرخ و حسن سنگ و عبدالرحیم گرفته و مسلسل بزنجب نموده بجهنم فرستادند بادشاه سلطان خسرو را در حبس نگاهداشته و چون در پوست گاو و عبدالرحیم را در پوست خرو و بعضی کسورای خورشید گردانیدند و دیگران را که رفیق شان برده بودند در رویه در جوی شهر بردار کشیدند و تیغشان برده محبوس ماند آخر از خوف پیر از که آباد گر خجسته باله آباد رفت و در انجا رخت اقامت انداخت و در سنه یک هزار و سی و یک هجری بتاریخ سنه دهم ربيع الاول در گذشت فرارش در بلده اله آباد بفاصله یک کوه غربی از قلعه موجود است در باغی که مشهور بباغ سلطان خسرو است و در و باغ مذکور چهار دیواری است سنگین که حسب الحکم جهانگیر بادشاه از باقی مانده چوب و مصالح قلعه تعمیر یافته اماد بعضی تواریخ مرقوم است که در ایامیکه شاهیجهان یعنی مرزا خورم حسب الحکم پیر به تنج و ولایت دکن رفت برادر خود سلطان خسرو را نیز همراه خود برد و در آن دیار در سنه یک هزار و سی و یک هجری او را شنید کرد و در جهانگیر نامه نیز مسطور است که او در دکن در پنجم تهمین ماه الهی سنه مذکور بجایزه در قونج فوت کرد اگر این سخن راست باشد جای تعجب است که فرارش در شهر اله آباد چگونه تعمیر یافت اما چون باز در همین کتاب مسطور است که بعد از مدفن و تدفین حسب الحکم بادشاه بخشش او را جهت احقاق شهادت او از قبر بر آورده بودند شاید که بعد از آن روانه اله آباد کرده باشند زیرا که قبر مادرش در انجا بود بالجملة اندرون احاطه مذکور چهار روضه با باغند نامی عالیشان هستند یکی خور و که بطرف مغرب است معلوم نیست که آن مدفن کیست بعضی گویند که این روضه بی بی قنولن است گنبد و دویم عمارتی است سنگین گویند که این فرار مادر سلطان خسرو است و مادر سلطان خسرو که بوده بانی نام داشت سودایمی بر فراراج او استیلا یافته ایفون خورده خود را بپاک ساخته بود اصل تربت او اندرون روضه است و آن مسدود است از هر چهار طرف و تربتی که بر بلندی سقف است نقلی است از سنگ مرمر ساخته اند و گنبدی بر آن تعمیر یافته تاریخ در باغی که بر لوح فرار و گرد این تربت مرقوم است نیست

تاریخ بر لوح فرار شاه بیگم

چون حج فکرتش و آ | در زیر زمین آینه خود بهشت | تاریخ وفات شاه بیگم جستم | از غیب ملک بجلد شد بیگم گفت

۱۰۲۳

۱۰۳۱

۱۰۴۲

رباعی برگزیده تذکیر

بگویم که ز عفت رخ حمت آید است | اقلیم عدم ز نور عزت آید است | سبحان الله ذی کمال عفت | اوجن عمل چهره عزت آید است
 و روضه که در وسط باغ بمقابل دروازه کلان است میگویند که همیشه سلطان مسجد و این عمارت را در سینه
 لیکن از وی و چهار چوبی برای مدفن خود تعمیر ساخته بود لیکن و فاقش جای دیگر بوقوع آمده و این عمارت
 همچنان خالی است اشعار بسیار اندرون گنبد خط تعلیق مرقوم است اما چندی از ان اشعار بسبب کهن سالی
 زائل شده اند مصرعه اول از ان اشعار این است مصرعه خورم از روز که مارت ازین خانه بریم + و تاریخ
 تعمیر آن عمارت که ششصد و بیست بود در پیشانی دروازه آن روضه کنده بود و ندامت مطلق بسبب
 است و ایام زائل گشته و دو بیت دیگر انست +

۱۰۳۴

تاریخ

۱۰۳۴

بر ملا یک حمت همیشه نور نثار | ز می نمونه خلد برین بر نثار | خرد ز سال نبایش لطف و کرم | از شتاب با قلم اختراع روضه پاک
 و روضه که اندرون احاطه مذکور است مشرقی است مرقوم سلطان مسجد دست و سحر و تاریخ وفات او
 که اندرون روضه سرب گنبد مرقوم است انست

ابیات با تاریخ

آه افسوس آسمان را برت بداد | آری ای که چون بر ظلم آمد و داد | زندگی ز خمیه بر دل نهاده ای | دید چون بنیاد عالم را خراب داد
 اهل او باش اندک گاه از فلک کشاد | هر کجا ز شعله خاکسترین باشد | گنجی هر جا که بی سگ را زنیست | بدلیل این باغ بودن مصلحت باشد
 گلزار ری را طراوت چیدست خار | از چاک قبا سوزن فلاد شد | چون بلب غم نهی که میسوزد | شکل شد اما بهر حال مستعد
 آن گل غنا که بود آری گش در بلخ | عند لبان را بنگ می اول نشاد بود | چاک بر سرش از فضل و راع | هم زمین بکویت هم از آسمان فراد
 شد قبا بر قامت مردم نهاد و من | شامت بر لبوی غلج چون شد | آن زن زک که بر روی برین | در عه خاک جفا افسوس مستعد
 شد غرق حمت حق چون پاک بود | خاص نگاه خدا و هم اولاد شد | سلی از سال فو نش قلا و کلا | معده حبت ز جان پاک او آباد

۱۰۳۴

بعد وفات سلطان خسرو مرزا خورم که بر اور سیومی بود خواست که سلطان پرویز را نیز که برادر و وسیع
 او بود بکشد تا بخیالش غیره بعد فوت پدر بر تخت نشیند لیکن شهنشاه پرویز از قضای الهی در سینه بکشد
 دسی و پنج فوت نمود و سلطان خسرو را و پس از او دوند یکی داور بخشش دومی که شامسپ و ایشان
 حسب الا شاده مرزا خورم بنی شاه جهان باو شاه دهنفزان ملبوس اولی در سینه بکشد دومی و هفت هجری
 قبل رسیدند +

پل قلعه سلیم گداه

این پل باین قلعه سلیم گداه که حالا مشهور بنور گداه است و قلعه شاه جهان آباد واقع است از جهان گیر بادشاه در سینه
 و یکی و یک هجری احداث نموده و در دو جانب پل مذکور این تاریخ منقوش است

تاریخ

بگو بادشاه هفت کشور | شهنشاه و محمل و داور و مدبر | جهان گیر این خاستگاه واکبر | که شهنشاه جهان اگر نسخیر
 چون این پل گشت در پل نرس | که موش را نشاید که در نجر | بی تاریخ انماش خرد گفت | پل شاهنشاه و پل جلیگیر

۱۰۳۴

کتابت مشرق

شده حکم شاه نورالدین جهانگیر عظیم
رفتن شاه عباس صفوی زیارت خطه خجق و تسخیر نمودن قلعه بغداد

پس در سنه مکه از رومی و دوجبری شاه عباس صفوی بقصد زیارت روضه شاهی شاه خطه نجف دایمیه کرام بغداد از اصفهان
بافیلیه از بنود قاهره که در رکاب حاضر بودند قدم توکل بر شاه راه مقصود نهادن از اتفاقات حسنه توکل علی الله تبارخ این
سفر شد چنانچه ضار محمد توسقا و زینبی سلطانم آورده

ساج

دیریت که غم خجسته شاه ولایت	شست شست شاه جاما بادل گاه چون گفت تو کت علی الزر روان	اسبانیت همه چون گشت میا تاریخ همان شد که تو کت علی الزر	گردیز سر کرده قدم عازم آن
-----------------------------	--	--	---------------------------

۱۰۳۲

در غره بروج الاول در بغداد رسیده در حوالی مزار ابو خنیفه نزول نمودند و عاکر خفرا ناثر بمجاوره شهر و قلعه ماسو گشته بموازم اسباب قلعه کشائی مشغول شدند و بر وزیر گشته است و سیوم بروج الاول قلعه گردون اساس بغداد که چندین سال بود که از تصرف منموال ایند و دمان بیرون رفته بود به نیروی اقبال مسخر و لهائی ملت گردید

دانش شاعر سیدی

بر مبنی لودو اشعار بند و ششسکرت بسیار گفته اشعارش که دو بهره و کت است در میان هندو ان بشبه است بر روز
ساختن شکل یکه سال کنه از و ششصد و هشتاد و نه است بکه حاجت که موافق پنجم ماه شوال سنه هزار و سی و دو هجری مطابق
بست چهارم ماه اکتوبر انگریزی قدیمی سنه یک هزار و ششصد و ست و سه عیسوی بود و در بلده بنارس برکنار دریای اسی فوت
کرده چنانچه از تاریخ که در میان بنده گفته اند متفق و یکدود

ح

ساون سکلاستی ملی تھی سیر

شیخ احمد سرسندی

ملقب به محمد و الف تالی فی زندگی شیخ عبد الواحد فاروقی است ولادت او در سنه نهصد و نهصد و یک در بلده سرهند و فروع یافته و کلمه خاشع تباریخ تو کلاوست و صغیرین کلام ملک الامام رایا گرفته تحصیل علوم پر و اخت و سر آمد علمای روزگار و سر دفتر فضلاهی نامدار گردید گویند که در ایام تدریس روزی بنجانه شیخ فیضی رفت و شیخ در آن هنگام سواطع الالهام را که تفسیر است بی نقطه تحف میگرد گفت که مولانا بزوقت رسیده ای مطلبی پیش آمده که فیض حرف بمجید بیان کردش متعبر علی شد است و من هر چند بیجربانی و تفکر غوط خوردم هرگز گوهر مقصود بهم رسید شیخ احمد اگرچه در انشائی عبارت فی نقطه حیدان اشغال نداشت اما از دکامی ذوق و رسائی فهم بی نشویش و تامل خیال عبارت موزون و سجع انشا فرمود که حزن و نکته سنج در اندیشه تعریف آن تمام الکلام عرق خجالت بر چهره وقت خود می آرد بعد از فوت پدر نخست فیض منقبت خواجه فانی ز خود باقی بخت رسیده اند خطرقه نقشند نه خود تو الیف خواوان و تصانیف بسیار از او بر صفحه روزگار یادگار مانده و فاشش سلخ ماه صفر روز سه شنبه وقت چاشت سنه اربع و ثلثین و الف واقع شده و یایخ و فایق او امر صحره انرا بر یاد ما یکبار یاد شده بود

مات یازدهم

۲۳۱

۱۰۳۵

تاریخ

۱۰۳۵ او محمد رم از کعبه و حدت بود | او بنوع نور و سندن غرت بود | محمد رم جواد و حدن حضرت بود | برهان کمان امانی حرم بود

و این چند آیات در تاریخ رحلت او از کتاب محب الواصلین نوشته شد

تاریخ

انکه او جوهر خردمند می است	احمد کابلی و مسر بنده می است	نقشبندی است استوده سیر	رواق افزای شریعت پیمبر
بی شک آن شیخ عاقبت محمود	از مریدان خواجه بایق بود	او مجد و بالف ثانی بود	واقف سر جادوانی بود
الف ثانی باو مجد دشت	و انکه احمد بجای احمد شد	از مریدان اوست بس مشهور	سیر افغان را آدم و بنور
خواجه صدیق و شیخ عبده	داشت اقبال سکر داری	او بن صفر سفر فرمود	زین جهان سوی تهنیت
سال نقاشن بکوه جون اح	نور اوج بهشت از احمد	مرقد او شهر سهند است	زان زمین فیض بهر سرحد

میر عبدالد ترندی مشکین شد

۱۰۳۵ از او لاد شاه لغت آمده و با خلاق ستوده انصاف داشت خط طبع حقیق را بغایت صاف باصول و اسلوب نوشت
و از حضرت جنت مکانی بخطاب مشکین قلم و تخلص وصفی افتخار اندوز می باشد شده چنانچه خود میفرماید

۵

وصفی تخلص من مشکین بن | این نامها شاه شهنشاه یافتم

منظومات بسیار دارد و در سنه هزار و سی و پنج در گذشت این مصرعه تاریخ وفات اوست

۱۰۳۵ تاریخ

۱۰۳۵ نزد نایبی دلی قطب یافت
سلطان پرویز

پسر دیوی جهانگیر بادشاه بود در کابل منولد شده و مادرش که صاحب جمال نام داشت دختر خلیش رینخان گوگر بود در سنه
سی و هشت سالگی تاریخ ششم ماه صفر سنه یک هزار و سی و پنج هجری در دکن فوت کرده و مقبره خان صاحب جهانگیر نام
که یکی از منصبداران بادشاهی بود بدیهه این تاریخ گفته

وفات شاهی در سنه
ملک الشعر اطالب آملی

در زمان محمد جهانگیر بادشاه بهمن دار و شده و در سنه یک هزار و بیست و هشت بهمنه ملک الشعری سمرقندی یافته من جهان
او را با ستادی قبول دارند و فاش در سال یک هزار و سی و پنج ر داده و این رباعی که از تاریخ وفات او خبر میدهد از شهید است

۱۰۳۵ ۱۰۳۵ تاریخ

واداعی از مرطالین داه	امروز نازم از یافستاد	تاریخ وفاتش از خود جستم گفت	حشرش علی ابن ابی طالب باد
-----------------------	-----------------------	-----------------------------	---------------------------

ملا عبدالمطیف سلطان پور

از مملکت عالمگیر بادشاه بود و در مقولات و منقولات مهارت تمام داشت در او آخر عمر نابینا شده چندان بطریق شیو عالی

از شاه جهان با و شاه یافت در وطن بتزوی بود تا آنکه رخت هستی از این جهان بیرون برد و در مراتب جهان
خامسال فوت او کینزار و چیل دو و در قوم است اما این مصرعه که در تابینج وفات او است عددش شصت و یک هزار و
و ششست میشود و بنا بر آن در بنیام نوشته شد
آفتاب علم را آمد کسوف

۱۰۳۶

عبدالرحیم خان خانشانان

ابهر بیرم خان خانشانان ست یکی از خواجهان اعظم در گاه عرش آشیانی حنبت مکانی بوده در قابلیت و
تمام عیار و یکتای روزگار بود و زبان حبیبی و فارسی شعر نیکو میگفت و افعات باری را بسجده عرش آشیانی
بفارسه ترجمه کرده تبارینج چهاردهم منفرست نهصد و شصت چهارم هجری در لاهور متولد شده و در عمر مفید
و دو ساله در کینزار سی و شش هجری وفات یافته مقبره او در وادی متصل در گاه نظام الدین اولیان اماند
موجود است اما همه شکسته شده و رو با بندهام دارد این حسب ابیات از دست

ابیات

تکما رشتن ندیده است که چو خورشید قدر که در دست آرد و در دست پنهان نه دانه و انهم دنی و انهم قدر و انهم پنهان که بایستی بسرم بر دست و دست
بیش صدق و صفا و صفت که در دست اهل محبت تمام سوگندست که در دست محبت و لی نه پنهان که در دست و بایستی در دست
روای حق حنبت منافی است از دست پنهان و گرنه فاطمه عاشق پیچ خورسند پنهان از ان محوشم پنهانی و لکش تو پنهان که با دایم عشق مانده است

وفات نورالدین محمد بهانگیر با و شاه غازی

در سنه هزار و سی و شش هجری بطرف کابل تشرف بردند از اینجا بکشمیر رفتند و در اینجا بیمار شده کوچ سوی لاهور نمودند
در اثنای راه روزی شنبه است هشتم ماه صفر سال یک هزار سی و هفت هجری که مطابق روزی بهر یازدهم ماه االی
سنه هشتاد و دو از جلوس اکبر شاهی موافق روز باد است و دویم آبان سال پانصد و چیل و نه علی مصادق روز
رسیدی هم سنه و دین ماه قدیمی سال نهصد و نود و هفت نیز و هجری موافق است و هشتم تشرین الاول ماه رومی
سال یک هزار و نهصد و سی و نه سکندر سی ملاحی است هشتم اکتوبر ماه انگریزی قدیمی سال یک هزار و ششصد و است
و هفت عیسوی موافق روز اما دس پانزدهم کاتک ماه هندی سال یک هزار و ششصد و هشتاد و چهار است یک جهت
بود از این جهان فانی بعالم جاودانی سفر کرد و نفسش اورا تجزیه و تکفین نموده بطرف لاهور روانه ساختند و بنا
در انطرف آب لاهور در باغی که نور جهان بیگم اساس نهاده بود بخاکش سپردند بر قدش آیین آیات مرقوم
بسم الله الرحمن الرحیم هو الله الذی قال لا اله الا الله و تعالی قل یا عباد الذین انا انزل فی انفسهم لا تعظمون
ان الله افقر الذین یجسسون کل نفس ذالقة الموت و انما نوفون احوالکم يوم القیامة فمن خرج عن الثار و اخل الجنة
فقد فاز و اما الصحوة الدنیا الاستماع الغر و فضل رب غفر و ارحم الراحمین جهان بکست از عزت عمای یغفر و سلم علی المبین محمد صلی الله علیه و آله و سلم
چهارم عشره ماه ذی القعدة در اثنای سفر از کینزار سی و شش هجری وفات یافته مقبره او در وادی متصل در گاه نظام الدین اولیان اماند
و لکش این ابیات در تاریخش گفته تا یکصد و سال وفات کم میشود و تا تاریخ ششست هجری جهان شاه جهانگیر
رحمت علی ابهر استمان رفت پنهان چو نور الدین محمد بود و نامش پنهان اندان از رفتش نور حنبت

مات یازدهم

۲۳۳۴

۱۰۳۶

چگونگی نام وی که خاتم طے	بعید بخش نام و نشان فیت	گلستان جهان آیت زنگنه	سوار ذات او چون در خان فیت
ازین نام سراج خیزت بر لبست	جهان عکین شده او کامران فیت	چو تاریخ و فالش خست کشفی	خرد گفتا جهانگیر از جهان فیت

ایام شانزدهم که جهانگیر باو شاه تار و زوفات و الداوسی و هفت سال و دو ماه و هفت و هفت روز قمری و مدت سلطنت از یوم الوفات پدرش تار و زوفات خودش بست و دو سال قمری و هشت ماه و یازده یوم چنانچه مجرمه عمرش بحساب سال قمری پنجاه و نه سال یازده ماه و دو اوزه روز بقیش بعد وفات خست مکانی قرار یافته در بعضی کتب مرقوم است که او بتاریخ بست هفتم صفر سنه هزار و سی و شش هجری فوت کرده و مدت سلطنت او بست و یک سال و هشت ماه و سیزده یوم بوده و مدت عمر پنجاه و هشت سال یازده ماه و ده یوم بود این سخن غلط می نماید و اینچ پسران و دو دختران بودند سلطان خسرو و سلطان پرویز و مرزا خورم یعنی شاه جهان بادشاه و سلطان جهاندار و سلطان شهریار از ان میان خسرو و پرویز و جهاندار در صحن حیات بدر فوت شدند و شهریار همراه داور بخش و کشاپ پسران سلطان خسرو و طهر مرث و هوشنگ پسران شانزده و انیال بود وفات خست مکانی بسجی آصف خان حسب اشاره شاه جهان بادشاه شهادت رسیده بهمان خانه عدم شتافتند

سلطان داور بخش

عرف مرزا بلاتی پسران او سلطان خسرو بود و چونکه جهانگیر بادشاه فوت کرد پسرش شاهزاده خورم یعنی شاه جهان بطرف دکن بود و سایر ان آصف جاه و اعظم خان وزیر حبت انتظام ملک سلطان داور بخش را از بخش برآورده در راجپور بادشاه ساختند و مکنون ضمیر شان بود که بروقت رسیدن شاه جهان از دکن او را بر سر سلطنت نشاند و غیری تاریخی جلوس سلطان به داور بخش را گفته اما مکیه و از سال جلوس کم میشود

۱۰۳۷

تاریخ

چونکه سلطان داور بخش از	بان حور بروی تخت والا	بجیب فکر سر روم لبالش	خود تاریخ گفتا خست بالا
-------------------------	-----------------------	-----------------------	-------------------------

چون سنه ماه و چند روز برین بگذشت و آمد شاه جهان از دکن گوش زد خاص و عام گردید دولت خواهان بادشاه سه روز یکشنبه بست دوم جمادی الاول مطابق دهم پمین ماه الهی در ایوان دولت خانه لاهور خطبه بنام شاه جهان بادشاه خواندند و حسب نوشته شاه جهان مرزا بلاتی را که روزی چند بخت مصلحت وقت سلطنت برداشته بودند و شکیه ساخته مجوس نمود و بست چهارشنبه سیزده پمین ماه مطابق بست ششم جمادی الاول سنه هزار و سی و هفت آصف خان آن پیچاره را همراه کشاپ برادر او و سلطان شهریار را نیز باطهر مرث و هوشنگ پسران شانزده و انیال مسافر صحرا سی عدم ساخت شخصی و تاریخ وفات سلطان داور بخش گفته

۱۰۳۸

تاریخ

شهر جهان بادشاه داور بخش	چونکه بست عام شاه ملک	سپهر چادر بکشد و گفت	نامد ملک اقبال باور دولت
--------------------------	-----------------------	----------------------	--------------------------

در بعضی کتب مسطور است که او در سنه یک هزار و سی و شش هجری بخست نشسته و مدت سلطنت او یک سال و چند ماه بود این سخن غلط می نماید

سلطان شهریار

پسر خورم جهانگیر بادشاه بود و دختر نور جهان بیگم که از لطفه شیر افکن خان بود و در حباله نکاح او آمده بعد وفات جهانگیر

بادشاه نور جهان بکیم خواست تا داد خود سلطان شهباز را بر سر سلطنت نشاند آصف خان برادر نور جهان این معنی را قبول نکرد و سلطان داو بخش را بادشاه ساخته روانه طرک لاهور شدند و سلطان شهباز که در لاهور بود مستقر شد محبت مکانی غنیمت به تخریب کن خود و تصرف بنجرین و سایر کارخانجات بادشاهی در از کرده پس بر سر خواست میاد و فراموش آوردن لشکر پرخت در عرصه یک هفته مقتدرانک میبوی منصب داران قدیم و جدید داده لشکر از آب گذرانید از الطاف بخش داو بخش را بر فیل سوار و روی میسبه کارزار نهاد در سرگردی شهر لاهور تلافی فرقیض بست داده و حمله اول شکست بر لشکر شهباز افتاد و او فرار نموده قلعه در آمد آصف خان او را بدست آورده قید نمود و بعد از چندی حسب الحکم داو بخش نزد او از نور بامره معدوم الفروع ساختند شانه زاده که طبع موزون و دشت تاریخ این شهر را که در سند بکینار و سی و بیست و داو خود بنظم آورده

تاریخ

زنگر گلاب بار چه نتوان کشیده کشیدند از نرگس نام گلاب اگر از تو بر کنند تاریخ آن بکیم بگو کور شد دیده آفتاب

شهاب الدین محمد صاحب بران ثانی شاه جهان بادشاه غازی

خلعت سیوم محمد جهانگیر بادشاه است و ولدش تاریخ بست و نهم شهر ربیع الاول سنه بکینار سحر که مطابق روز ابرارد بست و پنجم دی ماه الهی سال سی و ششم از جلوس البرشاهی موافق روز اوریز و غره هجین ماه جلانی سال یا اصد و سیزده طالع مصادق روز رس بیستم حوزداد ماه قدیمی سال اصد و شصت و یک نیز در جدی معالوق پنجم کانون ثانی ماه زمینی سال بکینار و پنجم و سه سنه مطابق روز چهارشنبه پنجم ماه انگریزی سال بکینار و اصد و نود و دو و عیسوی موافق شانزدهم ماه کیمه سال بکینار شصت و شش و بیست و یک در بلده لاهور از لطن قواب جوده بامی دختر راجه بهکوان داس راجه حرد و دیور بوفوع آمده و پیشان زاده مرزا خورم بیوم گشته و چون پدرش در سال بکینار و بست و پنج اورانابر تسخیر ولایت دکن فرستاد و او را بن خطاب شاه جهان ملقب گشت بعد از آنکه بر سر فرماندهی نشست این ابیات و قصاید در تاریخ تولد او گفته اند از انجمله یکی از سخنواران این قطعه انتشار نموده که حسب از رفیع اعداد از عبارت صاحب بران ثانی تاریخ تولد استخراج می شود +

تاریخ ولادت

شاهنشاه زمانه و انشور بکانه روز یک عالم بکینار مقدس چون	اسکندر نخستین صاحب بران ثانی می یافت از جبینش نور خدای گانی از چار و نه کنیز کن تا عقل بر گویند	دین پر و میظم شاه جهان که باشد از چار و نه دنیا بد دیگر و واحد تو تاریخ مولدش صاحب بران ثانی	از جبینش میوید از جهان ستانی کامد قرین مجلس نماند استانی
---	---	--	--

و شخصی دیگر این قطعه در نظم آورده که از عبارت نقل بادید الهی تاریخ استخراج می آید

تاریخ

زعل شاه نور الدین جهان گیر خداز لب که مرشزاده داو بعد دو لبش اسوده گردید چو بر سر بند منبر نماند جهان افروز شد چون شاه	منور گشت از ستا بامه بر انداز در رسوم داو خواهی لبش عدلش نمایا و سپاه شمان راتبه صاحب کلانم بعضی و لغوز بادشاه	باین شاهنشاهی بادش و داو تخت بادشاهی چون نشیند شود شاه جهان از لطف یزداد بدورانش نه بیند دیده دهر خرد تاریخ سال مولدش	که در گانش کند عالمینا همه کند نه آسمانش بارگاه همه در بخت بلندش زمین گرامه زامر نافذ غل روی مناسه رتبه و ظل بادید الهی
--	--	---	---

و این قصیده دوازده بیت است که از مصرعه تاریخ تولد بر می آید

قصیده تاریخ

۱۰۰۰	بود مهر با کاه ازین یمان	۱۰۰۰	برای شاه جهان بادشاه کل	۱۰۰۰	خدا و جویا داد عالم و مکان
۱۰۰۰	مرا مباد و الطاف قدرت نروان	۱۰۰۰	پدید از در شاه صد عثمان	۱۰۰۰	و جوده جهان با شاه ملک عالمی
۱۰۰۰	علیم و عالی و دانا نواز و پاکشان	۱۰۰۰	بباد شاه چو آن بادشاه کاسان	۱۰۰۰	لشکار شادی و کام طلب بود اله
۱۰۰۰	که صد توان نژادین بی همال از قران	۱۰۰۰	بنوده چون آن صاحبان چنان	۱۰۰۰	بود چو گوهر از آن صاحبقران کرد
۱۰۰۰	بود بد و در جهان صد هزار جان جهان	۱۰۰۰	شدنشد که بود نیکو عالمیان	۱۰۰۰	نه از سال چو از هجرت الله بود
۱۰۰۰	کنند تو شاه جهان پناه بیان	۱۰۰۰	از آن دوازده مصرعه بجا نگاه	۱۰۰۰	مجدد شاه جهان طبع این دوازده

چون حضرت جنت مکانی یعنی جهانگیر بادشاه و ولایت حیات سپرد و خلف سیوم او مرزا خورم که ملقب شاه جهان بود و در آن نام از پدر بفاوت و رزیده و در کن اقامت داشت بعد سه ماه و هشت روز از وفات پدر از آنجا مراجعت نموده بتاریخ هشتم جمادی الثانی سنه یک هزار و سی و هفت هجری مطابق سبت و پنجم بهمن ماه سال مقبلا و دو و الکترا سی و هفت سالگی در دار السلطنت الهی بر سر ریزه ران و ای جلوس نموده و در شهرای مکه سنه و فضلالی و الاطین تاریخ جلوس و بسلاک نظر کشیدند از آنجا از میر عبد الرشید

تاریخ

این تاریخ است

۱۰۳۴	برنده و بر تخت باقبال تخت	۱۰۳۴	شاه جهان ثانی صاحبقران	۱۰۳۴	ان شده دین پروری کن فیض او
۱۰۳۴	باغ جهان خورم و سر سبز شد	۱۰۳۴	از کرم بادشاه کمران	۱۰۳۴	گشت جهان غره باغ جنان
۱۰۳۴	آمد و تاریخ جلوسش ز غیب	۱۰۳۴	مختصر قایم مصری وجود	۱۰۳۴	عالم پر از نظر او حوا ن
۱۰۳۴		۱۰۳۴	شاه جهان باشد جهان	۱۰۳۴	

تاریخ از میر محمد صالح

تا بود از آدم و عالم نشان شاه جهان باشد شاه جهان

تاریخ ۱ امیر شوق

بادشاه زمانه شاه جهان + خورم و شاد و کامران باشد + حکم او بر خلائق عالم بهر بجز حکم قضایه دان باشد

به سال جلوس او گفتیم + تاج جهان بود جهان با +

و این قطعه از حکیم رکن کاشانی است که بعد از سال جلوس پادشاه میشود

تاریخ از حکیم رکن کاشانی

بادشاه مجرب شاه جهان علیه که صد سال از تاریخ جلوسش چنان گفتیم و در آن ملک سلیمان آمده

و سعد گیلانی باین مصرعه ملهم شد

مصرعه تاریخ

جلوس شاه جهان و از زیب ملت و دین

۱۰۳۴

و انظار نیست شرع

مات یار دوم

۱۰۳۷ ۳۳۶

و عبادت * خدا حق تعالی دارد * نیز یافته اند و شیخ عبدالحجید شانهامه نویس * دو شبه بست و پنجم بهین * یافته و شاه جهان شاه
سوا می سکّه های دیگر که در زمان مروج بود سکّه زر سرخ بوزن دو صد و هشتاد و شش سه هزار و سیصد و شش از زید سکوک گردانیده بودند
و یکی از آن سکّه که در گذشته موافق سنه بست و ششم جلوسی ضرب شد بود تا امروز در دارالنجایب لندن موجود است و در هر دو طرف
آن سکّه این ابیات و غیره نقش

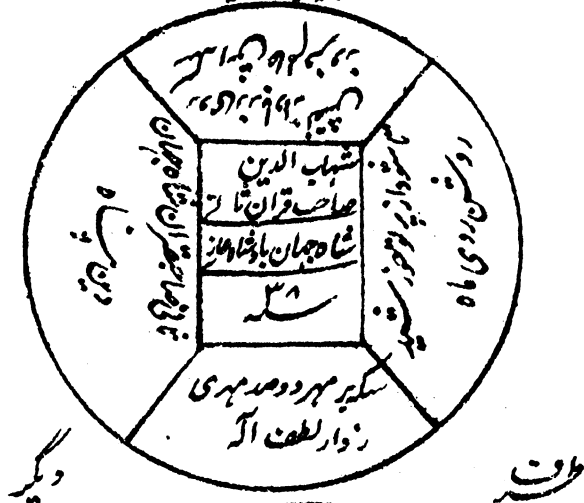
ابیات سکّه

سکّه مهر دوحده مهر زر لطف الله	ثانی صاحبقران جهان پناه	روی زر باردار نقش سکّه شاه عالم فرور	ماشو و از پرتوی خوشتر روئی
--------------------------------	-------------------------	--------------------------------------	----------------------------

در طریق در یک طرف

از صدق البوکر شد ایمان النور	اسلام قوی دست شد از عدل عمر	دین تازه شد از شرم و حیا عیسی	از علم علی یافت ولایت زبور
------------------------------	-----------------------------	-------------------------------	----------------------------

در طریق در یک طرف

و اینچنین سکّه برای انعام امیران و منصبداران مقرر بود و نه برای عوام زیرا پنجه در شاه جهان نامه مرقوم است که در سال سی و یکم
جلوسی بتاریخ فست سیوم جمادی الثانی سنه هزار و شصت و هفت هجری که روز شرف افتاب بود مبارز خان بغایت خلعت
و اسپ بازرین فقره و فیل مغز گشته پنج شیر روانه شد و بهت خان خلعت اضافه بالفدی منصب و هزار سوار و
و اسپ و علم و جاگیر داری و دهن سدری نگار سلطان نظر را در سیف خان منصب هزار سوار و سیصد سوار و یک
بغایت خلعت و اسپ بازرین مطلقا و انعام پانزده هزار روپیه و یکصد توپ و دیگر دینه بهین وزن منقح و مساهی گردیده خلعت یافتند

مات یازدهم

۲۳۷

شاه عباس صفوی

ابن سلطان سکندر شاه ملقب محمد خاندانده است تبار پنج دوشنبه غره رمضان سنه نهصد و هشتاد و هشت هجری تولد شده
* و این قطعه در تاریخ ولادت است

تاریخ تولد

۹۷۸	فونبال چمن باد شیشه	که بجزار جهان گشت مقیم	سال مولود می از کلاب قضا	چون رقم خواستم از طبع سلیم
		ناگهان از بی تاریخش گفت	هائنی باد شیشه هفت اقلیم	

در سنه نهصد و نود و شش هجری که پدر خود را که متصففت البصر بود مغول ساخته و در دار الخلافت قزوین بر تخت سلطنت نشست
و اصفهان را دار الخلافت خود ساخت تاریخ جلوس او دخل الله بعد یافته اند و بدین طریق برشته نظم کشیده

تاریخ جلوس

۹۹۶	کرد بر سنه شاهی	چون جلوس کن شاهی	بود چون سایه خدای جهان	سایه انداخت بر عباد الله
		سال تاریخ دل طلب میکرد	هائنی بانگ زد که ظل الله	

و اسم شریفش عباس بهادر خان نیز تاریخ است چنانکه در رشته نظم کشیده اند

تاریخ جلوس ۹۹۶

۹۹۶	بر سنه خاقانز دیکه شاهی	تاریخ جلوسش شد عباس بهادر خان		
-----	-------------------------	-------------------------------	--	--

چون در سنه یک هزار و دشتانزده هجری که بر دوشه رضویه یعنی بمشبهه آورد حاتم بیگ اعتماد الدوله در تاریخ این مصرعیه

۱۰۱۶

آب آمد بر دوشه داخل شد

در سلسله صفویه مثل دی بادشاهی بفرنگ و کیاست و دبیر و شجاعت و سیاست بر نخاسته از غرایب و قاعی که در زمان
دولت او جلوه ظهور و سلطنت برداشتن یوسفی ملحد و قتل او بود و بیان آن ساخته بطریق اجمال آنکه مولانا جلال الدین بهنجر نزدی
در سنه هزار و دوشاه ظاهر کرد که آثار کواکب و قمرات علوی و سفلی دلالت بر افتاد و اعدام بادشاهی ایران میکند مناسب چنان
می نماید که درین سه چهار روز خود را از سلطنت معاف نموده شخصی را که قتل او روا باشد بادشاهی استناد یوسفی
ترکش دوز ملحد را بر اسی این کار اختیار کردند و تاج شاهی بر سرش نهادند و اسباب سلطنت همه آماده و مهیا کردند و بعد از این
آن بی پاره را کشتند و در تاریخ خلد برین مسطور است که خواص و عوام در آن سه روز آن ملحد را موافق ضابطه آن خاندان سجده می نمودند
چنانچه حکیم رکن الدین مسعود کاشی این قطعه منظوم ساخته

قطعه

	نکر و مسجده آدم بکرم حق شیطا	ولی بکرم تو آدم مسجود شیطان کرد		
--	------------------------------	---------------------------------	--	--

دشاه عباس معاصر که شاه و جهانگیر بادشاه بود و مدت چهل و دو سال در ایران سلطنت نموده در تاریخ شب پنجمه سبت چهارم
شهر جمادی الاول سنه یک هزار و سی و هشت هجری در گذشت عمر وی شصت سال بود و بعد از وی پسرش ساهم مرزا ملقب شاه صفی
بر سنه شاهی نشست و تاریخ وفات شاه عباس از وادات طبع مرزا بسجده که از نواده و فرزند شاه نعمت الله مامی است

تاریخ

۱۰۳۵

۱۰۳۵

حشرش علی بن اخطاب بود
اگرچه ازین مصره سه سال از تاریخ فوت کم نشود و اما مولف بنامک در کتاب عالم آرای عیادت نوشت

دیوان خاص قلعه اکبر آباد

چون در سنه یک هزار و چهل و هجری دیوان خاص اندون قلعه اکبر آباد بحکم شاهجهان بادشاه تعمیر یافت این ابیات و تاریخ اندرون آن عمارت منقوش نمودند و اما حالت تحریر موجود است

تاریخ دیوان خاص

ازین دلکش قصر عالی بنا سجود در این سر آسود ره جو را پیش و کم بسته است در ایوان شاهی بعد حشام شهنشاه آفاق شاه جهان بود صحن باش چو سیاهی مهر	سر اکبر آباد شد عرش سا کند سر نوشت بد از جبه دور برنجیر عدلش ستم بسته است چو خورشید بر چرخ با دلام که ناز و باور و روح صاحبقران بر زرش فتاده چو سایه سپهر چنین گفت طبع حقایق شناس	بود کنگرش از جبین سپهر شرافت یکی آیه در شان او بنام برنجیر کز عدل شاه چو ایوان او عالم آرای شد باین رونق و زینت بیت مکان تبارخش از لشته آورد رو سعادت سرای و بهایلو اساس	نمایان چو دندان سین سپهر سعادت در آغوش ایوان او همچو چشم شد در زده داد خواه سرخاک از و آسمان ساشند ندیده بروی زمین آسمان در فیض شد باز از چار سو
---	---	--	---

تاریخ قصر که شاهجهان بادشاه در سنه هزار و چهل و هجری تعمیر نموده و طالب کلیم در تاریخ آن گفته

تاریخ قصر

پیش دولت سرائی شاهجهان طاق کعبه جبین نه در خاک طاق ایوان بادشاه جهان	بهر تاریخ قصر او بدعا باد محراب انجم و افلاک	قدسیان گفته اند از دل پاک
--	---	---------------------------

میر محمد باقر داماد

تخلص او اشراق است خلف سید محمود داماد است بنامی است و دختر زاده شیخ علی آملی و پدرش بدینجهت بداماد آشتیهار یافته او موافقات بسیار دارد و میردقی در اصفهان بسر برده در سنه هزار و چهل و درگذشت تاریخ فوتش ازین مصره استخراج می نماید
عروس علم دین رام ده داماد

ارجمند بالونیک محاطب به ممتاز محل

نسبت نواب اصف خان است که او برادر نوز جهان سیم بود اصل نام او ارجمند بالونیک الملقب به ممتاز محل و ممتاز زمان عرف تاج بی بی ولادت ارجمند بالونیک در سنه یک هزار و هجری واقع شده و در سنه یک هزار و سب و یک در سلک ازدواج شاهجهان بادشاه درآمد و نوزده سال و چند ماه در مشکوی خسه می ماند و چند پسران و دختران از او متولد شده و چند از آن فوت شدند هنگام وفات یکم چهار پسران و چهار دختران زنده بودند از پسران یکی محمد داراشکوه که بادشاه او را ولی عهد خود مقرر ساخته و در خدمت خود سید داشتند و دوم سلطان محمد شجاع که صوبه دار بنگاله بود و از نیک تدبیر و صفت و معروف نامی ملک راسر سبز و داماد داشته و کار تجارت کپنی انگیز در زمان انجونی سرانجام یافته سویم او نیک ترب عالمگیر که صوبه دار

باز احوال مردم خیابان بر حساب که دانند چه میشود بنده با خواص

مات یازدهم

دیار کن بدو جواله و چهارم سلطان مراد بخش که صوبه گرات و پهنه و دیگر و غیره بدو تفویض بود و از دختران یکی انجن آراسی و دوم گدلی سیوم جهان آراسی و چهارم و بر آراسی که پیش از تولد اندرون شکم مادر نالیده بود و در زیکه تولد شد همان روز یکم صاحبه وفات یافت و قصه اش بدین عنوان است که روزیکه دهر آراسی در شکم مادر نالید آواز ناله او همه خادمان و دختران که حاضر بودند گشتند و خوف شده در ورطه حیرت مستغرق شدند هر لحظه در زنده بر می آمد و باز گم میشد و طفل اندرون شکم می نالید هر چند که دایه گان محل و دایان و واقفان بجای که کوشیدند سودی نداشت بیگم صاحبه از حیات خود مایوس شده با دوشاه رانز و خود طلبید و گریه فراری نمود و فرزند که ظالم است که چون فرزند در شکم نالید مادرش زنده ماند اکنون که نصیب ما شده غمخیزیم بیما فر عدم میشود لیکن مراد و وصیت است اول اینکه حق نعمت شمار اجبار پیران و چند دختران عطا فرموده است برای نام و نشان همین کافی است چنان کنی که نسل دیگر از کسی پیدا نشود و با هم جنگ و جدل نمایند و تویم آنکه بر مرقد سن چنان عمارتی تعمیر نمای که بر صحنه ظهور نایاب و کمال لطیف و عیب باشد با دوشاه هر دو وصیت را بجان دل قبول فرمود و بعد از آن دهر آراسی گم تولد شد و بیگم صاحبه پس از ساعتی در گذشت و این دویم تاریخ هفتم ماه ذی الحجه سنه کهنه و چهل و در بر پانور واقع شده و در باغ زین آباد بر پانور برسم امانت مدفون گردیده و از آنجا در اکبر آباد آورده تا شش ماه بیرون روضه بر دروازه چوک که زمین افتاده بود امانت داشتند و کواغده نقشه مقبره هر یک استادی آورده و چون یکی از آن پسند با دوشاه شد تخمین بموجب آن نقشه چوبین تیار کردند و بدو اوقاف آن نقشه روضه که در اکبر آباد بر کنار دریای چین واقع است و حالا بتاج محل است بهار دارد و بموجب وصیت آن بانو و فاکبش با انواع سنگها بیش قیمت در عرصه هفت سال بتصرف پنجاه لکبه و سیه تعمیر ساخت و شاه جهان با دوشاه نیز بعد وفات همدین روضه که یکی از عجایب است روزگارست در پهلوی بیگم حرم مدفون گردید بعد فوت بیگم صاحبه شاه جهان با دوشاه لفظ غم در نار بخش یافته و بی بدل خان در تار تار وفات بیگم صاحبه این ابیات انشا فرمود

تاریخ

زین جهان رفت چو ممتاز محل در حبت بر بخش حور کشاد
بهر تاریخ ملایک گفتند جای ممتاز محل حبت باد
در اندرونی و بیرونی دروازه های این روضه عالی آیات قران بخط طغر انقوش است و در باب اندرونی روضه طغرا نویس نام خود و سال اختتام آن مرقوم ساخته الفقیر الحقیر امانت خان شیرازی سنه هزار و چهل و هشت هجری مطابق دوازدهم سنه جلوس مبارک و بر مرقد بیگم صاحبه که از سنگ مرمر است یا حی یا قیوم مرقوم است و پائین توفید طرف جنوب این چند کلمه انقوش مرقد نوره از چند بانو بیگم مخایط به ممتاز محل توفیت فی سنه و شاه جهان با دوشاه نیز در صفت این مکان بهشت نشان ایست انشا نموده چندی از آن این است

ابیات

زهی مرقد پاک بلقیس عیب	که بانوی آفاق را گشته مهیب	سنو مقامی چو باغ بهشت	معطر خور و دوس غمخیز است
بصحنش ز خال منبر بخور	بجارب و مرکان درش فخر	جوانه نگار است و یلوار و در	سرو تاز و نور چو آب گیسو
عمارت گر این مقدس جناب	ز چشمه فیض آورده آب	برین لقب پاک و الامقام	ترشح کنان ابر رحمت مدام
اگر حرم آرد برین در پناه	نشود او چو مغفور پاک از گناه	اگر عاصی آرد برین روضه	کنند نامه خویش را شمت و کفر
ز رفعت بنظر این منزل	نشود چشم خورشید و مه ابر	نمود این عمارت نهار و زکار	که ظاهر شود قدرت کرد کار

مات نایدهم

قند ماری بیکم

صید رضیه مطهر حسین مرزا صفوی است و مظفر حسین مرزا خلیف سلطان حسین مرزا ابن بهرام بن شاه اسمعیل است چون ولایت قندیار را محمد خان قلاتی در سنه سیوم جلوس اکبری حسب الحکم آنحضرت حواله شاه طهماسب نمود شاه سلطان حسین مرزا برادرزاده خود بخشید بعد وفات سلطان حسین مرزا از چهار پسران ماندند مظفر حسین مرزا و ستم مرزا و ابوسعید مرزا و سخر مرزا سیواسی مظفر حسین مرزا سه برادران یکی بعد دیگر در سال سی و هشتم جلوس اکبر شاه پهنه کردند و از اکثر شاه ملازمت حاصل نموده بخدمت عده سرفروزی یافتند بعد از آن مظفر حسین مرزا نیز مهربانی های بادشاه به نسبت برادران دیده قلعه قندیار را بشاه میکان که بکومت آن اطراف نامزد شده بود تعیین نموده وارد بند گردید و بمنصب پنجه راس و جاگیر سهیل افتخار اندوز گردید و در عهد جاگیر بادشاه در ماه رجب سنه هزار و نوزده هجری از ولج بیکم مذکور باشاه پزاده مرزا خورم یعنی شاهجهان باد بوقوع آمد و قند ماری بیکم مخاطب گردید و باغی که در اکبر آباد به باغ قند ماری شهرت دارد تعمیر کرده اوست و در وضعه که در وسط باغ است شاید که مدفن آن غصیفه باشد قبرش اندر تخته خانه است حال آن مکان لغت

بقند ماری بیکم برادر هرت پور دارد و مکانی نجیب است

شیخ بدیع الدین سهارنپوری

از مریدان شیخ احمد سرهنوی است در سنه اثنی و اربعین و الف ازین دار بر طلال انتقال نمود و در صحن مسجد خود مدفون گردید تاریخ رحلتش ازین مصرعه استخراج می یابد بشرط آنکه حرف ذال که در کلمه گذشت واقع است انرا بلفظ خوانند

۱۰۴۲	شیخ فرار لو به نور غفور باد	دل های زایران در رخسار تو فریاد	تاریخ رحلتش حجز یافت سوال کرد	قطب جهان گذشت عالم حجاب داد
------	-----------------------------	---------------------------------	-------------------------------	-----------------------------

عمارت خاص محل شاه جهان بادشاه

این عمارت در دهلی کهنه قریب کلال ماری در عهد شاهجهان بادشاه در سنه هزار و چهل و دو هجری بنیافته بود حالار و با بندهام دارد مگر این کتبه بر دروازه آن مکان تا امر فراموشی است

کتبه تاریخ

۱۰۴۲	بدو شاهجهان صاحبان ثانی	که در جهان از چهار در و سه پنجاه	بنایا و همین زمانه خاص محل	درین زمین مگر مینبت زینجاد یارب
	حشیه باد بر سر تو قلمون	همی ضمیرش بی صلاح صورت	اگر زینال بنالین شود سوال ترا	حساب کن کسبگری محل خاص یارب

حضرت شیخ سیر میرسی

مرشد جهانگیر بادشاه است و در سنه هزار و چهل و دو هجری فوت کرده و در میر سیه مدفون گردیده این تاریخ بطور تعمیر در باب فساد

تاریخ بنیقیمیه

۱۰۴۲	در زمانم بلا شک و شبهه	شیخ سیر است عارف بالهدی	خارقین سحر آفتاب عبان	شاهد حال اوست پیر جوان
	از مریدان او جهانگیر است	که شنید شاه بند و کشمیر است	بر لود نقش میر سیه دان	که بنده است قصبه و چنان
		سال نقاشش بکود او و یللا	که خطا شد ز شیخ سیر سیه	

تاریخ آوردن مری از آب فرات بچفت

چون در سال مکرر اردو چهل و دو هجری شاه صفی بادشاه ایران نهر از آب فرات بچفت بر و مورخه این تاریخ یافته

مات یازدهم

۲۴۱

شاه فرخنده مشهور و پادشاه صفی یافت توین که از وی بیخ آب و...	انکه خاک قدس زینت افسر آمد این اشده لبه از قتل غرور آمد	انده در گه از شرف علی سالتار بخ جو سپید دنیا گفتند آب ما از مدد سگ کوثر آمد
--	---	---

کشف اسمی شاهزاده محمد داراشکوه

داراشکوه پسر بزرگ شاهجهان بادشاه بود و ولدش بتاریخ لبست دهم ماه صفر سنه چهار و لبست و چهارم بحر از طین ممتاز محل دختر اصف جاه وزیر بوقوع آمده و ابوطالب کلیم این مصرعه در تاریخ ولدش یافته شکل اولین گلستان صفی و لبست سالکی بتاریخ دویم ماه شعبان سنه هزار و چهل و سه عقد مناهحت او با دختر سلطان پرویز که نادره نام داشت منعقد گشته چنانچه مرزا طهماسب قلی ترک جبهت طومی او نوزده بیت و تاریخ گفته در انشای آن نهایت صنعت بلکه اعجاز بکار برده که در هر مصرعه آن تاریخ است و اگر حروف منقوطه یا غیر منقوطه بیت را علیحدگی بکنیم همان تاریخ شود چنانچه از یک بیت چهار مرتبه تاریخ حاصل می آید علاوه آن از رسم توشیح یک بیت دیگر برآید یعنی از گرفتن سه حروف مصرعه های اول مصحف و از حروف مصرعه های آخری مصرعه ثانی حاصل شود که به دستور اصل بکار و بعد که تاریخ برآید و آن توشیح و بیسی که از توشیح حاصل آید بیست و توشیح حاصل آید

بعدترین بلوچ محل شاه رقم دهم قرآن مهر با ماه

نوزده بیت موشح که از آن تاریخ برآید

۱۰۴۳ قبول یکدیگر یا این چنین و این کاران	۱۰۴۳ صلواتی بر او انداخته و هر طریقی بنهاده	۱۰۴۳ رواج التیام افزون و وصل با داد	۱۰۴۳ سجده که شد دیگر ز سغایب سلطان
۱۰۴۳ و لیل سربود و انا بعد و انشراح	۱۰۴۳ لعلی البدر و اود و بانی یاد کامل	۱۰۴۳ خبرین شد و چون کل لطف قاور	۱۰۴۳ چرخ دولت که یار حاد و اباد او
۱۰۴۳ در از قند نوال وی بگویم صفت	۱۰۴۳ یک از صفت عطا او کند و خلعتی لاله	۱۰۴۳ همین عهد را باز و بسیار جو در اسلامان	۱۰۴۳ زین شاهی که آمدن که با و انا هم بنشر
۱۰۴۳ قرین فرزند و ابد و هندیان	۱۰۴۳ نور چشمش بنهاده و وصل بد بحد اله	۱۰۴۳ دیج خود او دارد و لایزالش کسان	۱۰۴۳ یقین و انهم که قصه کند جل به شکل
۱۰۴۳ امل انحراسد کامل کشاد دل بافت	۱۰۴۳ لوا می خود او بهر جامه بقصه یافکن شد	۱۰۴۳ رین شادی و دید و عدل این امان	۱۰۴۳ نور در سایه شاه جهان سوتنا و
۱۰۴۳ هر یک ملک با و سعادت ازین دنیا	۱۰۴۳ حسود به کوی و رانخت پای طالع	۱۰۴۳ لوا می نرم و ساز و دل پر زده را	۱۰۴۳ و جو و جاه او با صفای حکم اقیبت
۱۰۴۳ رواج عدل باقی با دین جشن بگوینا	۱۰۴۳ حصون سرور قایم بان طوقه کامل	۱۰۴۳ برهمنه و بیست و سه بر و بهر احسان	۱۰۴۳ مراد و مقصد با و ج شهاب الدین و الله
۱۰۴۳ ابد با خود او همدم تمام عدل و ترا	۱۰۴۳ لوا را جشنش او قاجان اوداد و ترا	۱۰۴۳ نور و پیش کف نامی و سنگ و کبریا	۱۰۴۳ محبت بین که دارد و دام جد و کدا و
۱۰۴۳ ای تا بود عالم عمل را جو دوسا	۱۰۴۳ ای تا ابد با اندای قد بر پا	۱۰۴۳ مسبح ایچو با و العطار از زنی دیوان	۱۰۴۳ شهی که تا ز لطف می کند چو شایه
۱۰۴۳ بی طوسی و مبارکادی بنهاده را	۱۰۴۳ رقم ز نوزده بیت موشح خانه رقم	۱۰۴۳ مستحبه جاسد احوال و دجا و سرگردان	۱۰۴۳ همیشه فرما اقبال و با فردا اینین
۱۰۴۳ سلیمان کور رحمت قبول بیست و ترا	۱۰۴۳ نور عرض حضرت بر سامع قبول افتد	۱۰۴۳ و کزنی نقطه های بیست و پنج سخن	۱۰۴۳ بود هر مصرعه تاریخ بنسقوطه بیستی
	۱۰۴۳ انگار دی و خط سید هم در خط خاقان	۱۰۴۳ کسی که زین شیری تو اند گفت البسم	

و ملک الشعر اطلب کلیم تاریخ این جشن خسته چنین یافته

تاریخ از طالع کلیم

ازین کث جشن و انفرس	همه عیدت سر سب باه و سال	ز گوهر شانی دست گرم	اگر گشت چون آبله یا مال
---------------------	--------------------------	---------------------	-------------------------

تحت طاوسی

این تخت مرصع سیوم تحت طاوسی بود سقف آن تخت را از درون بیشتر بنا کار و تختی مرصع و از بیرون بلعل و یا قوت و چنان مرصع متفرق ساخته بر مردین اساطین دوازده گانه برافراخته و بالای آن دو پیکر طاوس مکمل نرواهر و در میان هر دو طاوس درختی مرصع بلعل و الماس و زمرد و مروارید تعبیه نموده و برای عروج سه پایه نرواهر از تخت مرصع بجوهر آبدار ترتیب داده و این تخت بعرف زیاد از یک کدور در رتبه ترتیب یافته و در عرصه هفت سال صورت اتمام پذیرفته و از جوهر آبی که در آن تخت نصب کرده بودند یعنی بود در وسط آن بقیعت یک کلبه رو به که شاه عباس صفوی مصوب زنبیل یک برسم ارغوانی بجایانگیر بادشاه فرستاده بودند او در جلدوی فتح دکن به پسر خود شاه جهان بخشیده و این لعل دوازده شعال وزن داشت و از آن خاص مزارع یک بود و مزارند کور خط نسخ بر آن لعل این عدلت کند انیده بود النج یک این مزار شاه رخ بهادر بن امیر تیمور کورکان و چون بهر روز نگار بسلسله صفویه منتقل گشت بفرموده شاه عباس بخط تعلیق بر آن کنده بودند بنده شاه ولایت عباس چون بجایانگیر بادشاه رسید نام خود را با سامی نام پدر بر آن نگاشتند و الحال با سسم شاه جهان بادشاه فرین گشته بر آن تخت تعبیه شد شعری باین تخت اشعار آبدار در تعریف این سیر بی نظیر دراخته و مورخان روزگار برخی از آن اشعار و تاریخ بانها ایراد ساخته و ماهر صاحب دیوان ثانی این مشنوی حاجی محمد جان قده که ختمش تاریخ است بنمای سبزه درون تخت کتایه نموده بودند *

تاریخ

زهری فخرده تخت بادشاهی	که شد سامان بتایید اسلیه	فلک روزیکه میکوش مکمل	ز خورشید را بگذاخت اول
بجای کار فرما صفت شد پاک	بنا کاریش بنای افلاک	جزین تخت از زر و گوهر مقصود	وجود بحر کان را حکمت این بود
تریا تو گفتش که در قید به نیست	لب تعلق بتان را دل به نیست	برای پایه اش عمری کشیده	که افسوسه خاتم ندیده
بنجر خورش عالم از زرد چنان پاک	که شد از گنج خالی کیس خاک	رساند گر فلک خود را بپایش	و نه خورشید و نه را رو نمایش
سراواری که بر پایه اش سود	ز گردن پایه بر تخت افسزد	خراج بحر و کان پیرایه او	پناه عویش در کسی سایه او
را الواعه جوهر گشته لوان	خراج عالمی هر دانه را آن	در لطفش بود گلنمای مینا	فروزان چون چراغ از طویله مینا
چو میکرد از فرازش کوتاهی دست	نکین خویش حجم بر پایه اش بست	شب تار از فروغ لعل گوهر	تاوند صد فلک را داد اختر
دهد شاه جهان را بوسه برای	از آن شد پایه قدرش فلک سنا	کند شاه جهان بخش و جوانخت	خراج عالمی را خرج یک تخت
خداوندی که عرشش کرسی خرا	تاوند قدرش تختی چنین خست	اثر باقی است تا کون و مکان را	بود بر تخت جانشان جهان را
بود تختی چنین هر روز جایش	خراج هفت کشور زیر پایش	چو تار بخش زبان پر سید از دل	گفت او رنگ شانه شاه عادل

۱۰۴۴

و قتی که صاحبقران ثانی از سفر اول کشمیر معاودت نمود و در قریب مستقر الحفاقت اگر آباد رسید ساعت در آمدن شهر و جلوس بر تخت موصوف با اختیار خورشید نشان روز جمعه سیوم شوال سنه هزار و چهل و چهار هجری مقرر شد و تا رسیدن ساعت در نزدیکی شهر متوقف نمودند و غره شوال این مال که مطابق روز چهارشنبه یازدهم مارچ ماه انگریزی قدیمی و لبست یکم جدید سال بیکار شد صد سی و پنج عیسوی بود نیز اعظم و تیز تپنده برج خل خرامید و معالقه عید و نوروز سرور شاه جهان را در بالا ساخت بعد از آن بادشاه تاریخ مقرر داخل شهر شدند و بر آن تخت مرصع جلوس فرمودند و تا نه روز جشن عالی انعقاد یافت و چون قرب زمان ایام یعنی در ماه صیام سلیمان شکوه پسر شانه زاده محمد دارا شکوه متولد شده بود چنانچه ملک الشعراء ابوطاهر

کلیم و منیت اربع یعنی اول طلوع نوروز و دوم وقوع عید فطر و سوم شیخ قدوم محبت و چهارم بارشاه بدار الحلافت و چهارم تولد یافتن سلیمان شکوه این قصیده نظم کرده بیایه سیر بر اعلیٰ عروض داشته

قصیده و منیت اربع

جمعه مقدم نوروز و عید شوال	نشاندن اندر کلاه شیش بر سر	پنجم درم دلالت عید و عید	غبار بوی کلاه جهان حلال
شرف پذیر نوروز و چنین عید	که باد شاه نشین تخت استقلال	بوصف تخت مصحح گرفتار ختم	خدا تعالیٰ کند عمر خضر و طول اقبال
بزار سلیمان با قوت مصداق تعالیٰ	برو تا گرفت است نام و جمال	توان آتش با قوت آن چراغ اندر	که ز بار رسد آفتاب زان اول
فتادیر تو با قوت و لعل لاله لاله	چنانچه طمس اعلان خدا ناله	به اندازد دیگر بر این چه خواست	ریشان شکست و فرو شکوه جلال

قصیده درجه قبول یافته و کلیم به از ان عنایت خسری سنجیده شد مبلغ پنجم از و با قصید روید که به تنگ بر آید با او انعام شد و شاعر دی دیگر در تاریخ انعام آن سیر بر خلافت رع سر بر بهایون صاحب جفرانی یافته گویند که تختی بدان قیمت و زیبای در هیچ زمانی و عصری کسی ندیده نشنیده

بیت

نهمین پنجم در نیامد	هر چند نظاره کرد احوال
---------------------	------------------------

و این سیر بر خلافت در دوران تیمور به با زمان که بود شاه بادشاه ماند و قتی که بادشاه فتح سیند وستان نمود آن را از میره عایم ساحه الیه

تاریخ

که ملا شاه به خوشی کی از مریدان او بود در عمر بهشتاد و هشت ساله در لاهور سینه کبیر او چهل و پنج بلخ به هفتم ربیع الاول فوت کرد و در آن بلده مدفون گردیده تا بخشن از خیر الواصلین نوشته شد

تاریخ

عافی راه حق بصدق و تقویٰ	شیخ میر آفتاب کشور دین	قادری بود آن خدا آگاه	از مریدان ادست ملا شاه
خواجه ملا و احمد سنام	بر یک ازدو نش سیده بکام	در نیمه عمر خود نشد بایند	بخیال زن و غم نشد زند
از ربیع نخست به هفتم بود	در دل بهفته رختش فرمود	عمر بهشتاد و هشت سالش بود	کازمان کرد سومی خلعت صعود
سال قتلش ملک بروج فلک	ز در قوم میر خشنی نه شک	گنبد مرقدش بلاهور است	همچو بر چرخ چادری سورا

۱۰۳۵

مسجد جامع

این مسجد ماله راستا بهمان بادشاه در اجسید عقب روضه خواجہ حسین الدین حشمتی به وقت چهل هزار روپیہ تعمیر ساخته و در سینه کبیر او چهل و هفت احتتام یافته و در تاریخ انعامش بی بدل خان طالب کلیم قصیده گفته از انجمله این بیت است با تاریخ

تاریخ

داد بن حورث ابومیر افشین حرم	سر نوشت سالک نشین جزو خلا	زمین صفتین جنت کبیرا بهر جا	میتوانستند کل است از بکشتان
مسجد کان کعبه است تیر بود	کعبه حاجات دنیا مسجد شایمان		

باز به خان

در زمان شاہجہان بادشاہ ہند در سنہ ۱۰۳۵ ہجری فوت شد
و در ۱۰۳۵ سال خانیزان بہادر در دولت آباد در گذشت

نواب فضل خان غلامی

اصل نامش ملا شکر اللہ است در عہد جاگیرگری از شیراز آمدہ در دکن با خان خانان عبدالرحیم خان مرا
گزیدہ و معرفت ایشان از درگاہ جہانگیر منسوب یافتہ و در سنہ دوم شاہجہان بخدمت وزارت کل از
تغیر از اوت خان برادر اصف خان جعفر بیگ سرفراز گردیدہ چنانچہ تارخ خان + شد غلطون وزیر اسکندریہ
یافتہ اند و در سنہ یازدہم منصب ہفت ہزاری و چار ہزار سوار بلذمر تہ کشہ و در سنہ دوازدهم تارخ دو از دہم
رمضان سنہ نیر از چیل و ہشت ہجری بعارضہ جسمانی در لاہور در گذشت عزیز تارخ ارشاد اللہ ازین معر
بر آوردہ ع زخوبے بردہ کوے نیکنابے + و نیز غلامی از دہر رفت + یافتہ اند و غلامی تخلص او بود

۱۰۴۸

بافر خان

از امرای صاحب ہمت و سخا بود و در خدمت حضرت فردوس انشایی در جہ تصرف داشت بصحبت شعرا
مالوس مالوف بود و نظم اشعار شغوف در سنہ ہزار و پنجاہ و دوا عالم فانی نمود

۱۰۵۰

عنایت خان

برادر زادہ عبداللہ خان فیر و جنگ است نام پدرش سیردار خان بود در سنہ کبیر از و پنجاہ ہجری در زمان
شاہجہان بادشاہ فوت کردہ و عزیز تارخ قولش این بیت خوب یافتہ

۱۰۵۰

لفظ تارخ از میان نام عنایت خان
بانی از آل و در ابجد مکر در شمار

سید عبدالقادر بخاری

در سنہ یک ہزار و پنجاہ فوت شدہ و تارخ وفات او از منتخب الواصلین نوشتہ شد

تارخ

اکملہ اور اندیدہ ام تارخ	بود و منہام شاہ جلیاے	ذات اوزنیت نوکل بود	بر ریاض فنا عشق گل بود
عارف ذات ایندی بود	کوہ ہرگز سدے بود	ذات لو بود با کمال و وقار	منع فیض و طبع انوار
سال نقوش کہ بر کوہ سفت	عقل شہاز عرس اود	عقل شہاز عرس اود	عقل شہاز عرس اود

۱۰۵۰

در نزدیکی درگاہ سید کبر قریب موضع سلطان رنج در بلدہ اکبر آباد ترسے است کہ ان مدفن زنے بود کہ در سنہ ہزار
دینجاہ ہجری فوت کردہ و این تارخ بران ترتیب منقوس است

تارخ

چو غمت زمان بانوی روزگار	بصحت رہ زندگی کرد طی	شب جمیعہ و ہندیم از حجب	بفر دس علی چو شد جامی و
خود بر سدل و فاش گفت	بہشت برین بادا و ای و	بہشت برین بادا و ای و	بہشت برین بادا و ای و

۱۰۵۰

شیخ عبدالحق محدث دہلوی

یکے از ادبیاتی کبار میند بود ماه نوم سنه نصد و پنجاه و هشت هجری بوجو داده و در سنه یک هزار و پنجاه و دو درگذشته
مقره او در دہلی برکنار حوض شمسی واقع است عبارت چند که از ان بالکل احوالشن معلوم توان کرد اندرون برج آن
سکان از حوضت چون مرقوم است و آن عبارت اینست بسم الله الرحمن الرحیم مجلی از احوال که است سوال
مقتدای وقت مباحث الفاخر ابوالمجد عبدالحق رحمته الله در حتمه بسینه انکه از مبادی شعور بطاعت حق و طلب
علم کمر بسته نزد یک یاد آن بنوع اکثر علوم دنیہ تحصیل کرد و در سن است و در سالگی از همه آن فارغ شده و کلام
مجید از بر گرفته و بر سبزه شست و همد عفو ان جوانی جاذبه اسلے در رسید بیکار دل از یار و دیار برکنده
متوجه حرمین محترمین گشت مدت مدید بآن مقامات شریفه اقامت و زریده باقطاب زمان و اولیای
کبار صحبت و داشته بود و کجای از چند و خصت ارشاد طالبان اختصاص یافت و علاوه آن تکمیل فن حدیث نمود و
فرمان به بطن مالوف مراجعت فرمود و مدت پنجاه و دو سال بحمیمت ظاهر و باطن تکمیل یافت تکمیل فرزند ان و
طالبان بجا آورد و بیشتر علوم سبعا علم شریف حدیث پرداخته و بنحی که در دیار محرم احدی از علمای
مقدمین و متاخرین دست نداده است ممتاز و مستثنی گردیده و در فنون علمیه خاص فن حدیث کتب معتبره
تصنیف کرد و چنانکه علماء زمان اختیار بدان و زریده دستور العمل خود دارند و اهل درس و خواص و عوام بجا
خریداری می نمایند تصانیف این فیاض والا از صغیر و کبیر لصد جلد و بحسب شمار ابیات بیانصد هزار رسیده است
در محرم سنه ۱۲۵۹ این نور انم بر تو ظهور بعالم حضری داده و در شش اتمام الکی و کشاده پیشانی اجام قدس خرامید تاریخ
ولادت شیخ اولیا و تاریخ وفات به فخر العالم به است فقط و این تاریخ که یک عدد از سال فوت کم میشود
از کتاب مخبر الواصلین نوشته شد

تاریخ

فاضل هند شیخ عبدالحق	حامی شرع و دین بنک نسق	عالم متقی و عارف بود	بعلوم غریبه واقف بود
شرع مشکوٰۃ از تصانیف	تاری و فارسی است تا بیشتر	عمر او بود یکصد و ده سال	کافران شذازین سر المار
سپال غلطن خرد عیان	نصفت	بحالاتی بهشت فرو گفت	

شیخ محمد صادق لنگوی صیاد متخلص

از ابنا شیخ عبدالستدوس لنگوسه و از خلفاء عم خود شیخ ابوسعید بود صاحب صدق و تقیر

و در اوقات و تکمیل بوده به ترتیب مردان برداختی در سنه اثنی و خمسين دالف درگذشت و از

مصره و تاریخ وفات او سنه قطب آفاق رخت از عالم

شاه احمدی ابن شهرزاده صفی مرزا ابن شاه عباس صفی

بعد وفات جد بزرگوار خود ابرو پسند و ده سالگی در ایران در راه حمادی الاول سنه یک هزار و سی و هشت بر سر
فرمانروای نشست پیش ازین نامش بهرام مرزا بود بشاه صفی ملقب گشت شعرائی بلاغت شعار تولد شیخ
مرغوبه در سلک نظم انظام دادند زاده از کهن بالهام غیبی تو اتر بکدگیر و ظل حق به تاریخ یافتند و از جمله تاریخ جلوس

مات بار دوم

۲۴۷

این مهره مولانا شرفی فردوسی یافته به کابریج به صفی نایب از رنگ شاهی نهاد و در راه صفر سینه کهنه زار و بچاه رود
ورگذشت بعد فوت او پسرش شاه عباس ثانی بر تخت سلطنت جلوس نمود و بعضی از دانشوران غل معبود و تاریخ
آن یافته اند و پنجم ربيع الاول سال کهنه زار و مهفاد و بهفت از افراد مشرب دوام در گذشت و بعد از آنی سرت
شاه سلیمان صفوی بادشاه ایران شد و بعد فوتش پسر او شاه حسین صفوی بسلطنت ایران رسید و احوا سن ر
نادر شاه نوشته خواهد شد

شیدا

از شیخ زادبای فتح پور سیکری است که در حوالی اکبر آباد واقع است در او آخر عهد جهانگیری و اوایل جلوس صاحب
ثانی بعرضه سخنوری در آمده بسیار شوخ طبع و بیباک بود و شعرای پایه تخت را بطعن و سجا میریچانید هجوم زار آمدند
که اور الفعل شهم سکوند گشته بیت نه تنها من همگیویم که امر اند معقول است به خدا فرموده در فرمان که امر اند معولا
و بهر چو طالب است گفته قطعه شب و روز مخدوم با طالب با بی حقیقه و بنوی و ترک است به مگر قول همسرش یاد نیست
که دنیاست مدار و طالب گشت به سال و فانش معلوم نیست

جهان آرا بیگم

فخر نسومی شاه جهان بادشاه است ولادت او روز چهارشنبه نسبت و یکم ماه صفر سنه هزار و سیست و سه هجری موافق
فروردین ماه الهی و سال یمن از جلوس جهانگیر بادشاه به وقوع آمده و سیست و بیفتم حرم سینه هزار و پنجاه چهار هجری آتش چرخ
در جامه سن گرفت و تمامی اندامش مجروح شد بادشاه که میران ایام در دکن بود از اینجا که کثرت لوطین صاحب انگریز را که
حکیمه حاذق بود و لبواری چهار بر درای سورت وارد شده بود و طلب داشت حکیم موصوف حسب حکم بادشاه
جهان آرا بیگم سر داخت و در اندک فرصت او را غسل شفا داد و بادشاه بجوین این حکیمه ستایسته خست و پیش او
خزانی از حضور بنام کنی انگریز مرحت فرمود که ایشان بی فراحت در ملک بگا که شهای تجارت قدیر ساخته یکا نجاس
پروازند فقط و حاجی محمد خان قدسی در باب سوخته شدن جهان آرا بیگم قصیده گفته بیادشاه گذرانی و پنجاه روپیه سله ایانت
از اینجا که بیت این است بیت تاسر زده انشع چنین بی ادبی به پروانه عشق شمع را سوخته است به روزی بیگم
بسپاخ میرفت میرصدی نظرانی از بالای بام که سر راه بود و بیباک بلند این مطلع خود خوانده مطلع بر قه برخ افکند
بر و نایب اعش به نامک گل پیچیده آید با عشق به بیگم شنیده مسرور شد و با انصد روپیه صلح غایت فرمود و مرزا محمد علی نام
مفتوی مخفیری در صبح جهان آرا بیگم گفته بتوسط غایت خان استان و بیگم فرستاد این بیت بیگم را خوش آمد و با انصد روپیه صلح
بیت انیست

۵

ذات او صفات کردگار است که خود نهان و فیضش آشکار است

و میر غلام علی از او سیکوید که در کلیات نعمت خانغالی که مشغولی شانزده بیت و تاریخ عمارت زیب الله با بیگم دختر
خلد مکان است در آن مشغولی این بیت مذکور نیز نظر آید و نو او افتاده باشد و جهان آرا بیگم در زمان برادر خود عالمگیر
بادشاه تبارنج سوم رمضان سنه هزار و نود و دو هجری در خلوت سرای جاودانی آرمیده و در صحن روضه نظام العین

مات یاروهم

۱۲۸

اولیاد فون کردید و القاب آن مغفوره نواب جنت باب صابنه الیائی مقرر شد و جهان ارا یکم در صحن حیات
موجود را تعمیر نموده بر لوح فرار او این بیت و عبارت بخط نسخ مرقوم است بهو الی القیوم به غیر نیز بر نبوشند کسی از
مرا که قبریوش غریبان مین کیه بس است به الفقیر الغایبه جهان آرا مرید خواجگان چیست بنت شاه جهان بادشاه غازی
انارالد بر نه ۹۲

تاریخ پل علمردان خان

این پل قریب در بای سرخاب است مابین قندار و پشاور و دران را نواب علی مردان خان وزیر شاهجهان بادشاه
در سنه یک هزار و پنجاه و چار هجری تعمیر ساخته و بر لوح سنگی که نزدیک آن پل استاده است این ابیات تاریخ مرقوم است

تاریخ

در زمان تانی صاحبزادان جهان	باو تاجی اگر ستر طل و باب جید	خان ایشان علمردان شاهزاده	بانی این پل الفال فرخ و نجات سعید
سال انجمن چشم از خرد و ادب و آموختن	سال انجمن چشم از خرد و ادب و آموختن	بانی این پل علمردان شاهزاده	بانی این پل الفال فرخ و نجات سعید

قلعه جلال آباد

۱۰۴۳

شهر جلال آباد که بر کنه رود ریای ملک است برای آبادی آن جلال الدین محمد که بر شاه کوسه نهصد و هفتاد و هشت هجری وقت محبت
از کابل شمس الدین خانی حکم داده بود و او در عرصه و سال آباد ساخته بقاصه سه کرده از شهر جلال آباد چار باغ که از باغ
صفاد باغ و فانه نیز گویند موجود است و این باغ را بر باد شاه کوسه نهصد و چهارده هجری احداث ساخته بود و شاهجهان
بادشاه در سنه هزار و پنجاه و چهار قلع در جلال آباد تعمیر نموده بود حالا مسماست اما سنگی که بران تاریخ آن قلع مرقوم
است در مسجد جلال آباد تا امروز موجود است تاریخ اینست

۲۵۰۱

تاریخ

بکام جهان اتهام خان چو نه	بروی ساخت و بین بنابر	از اسان نان تا اثر بودید	مباد خوبی این قلع درج سنگی نوال
حساب الیش از عقل میجسم	مباد خوبی این قلع درج سنگی نوال	مباد خوبی این قلع درج سنگی نوال	مباد خوبی این قلع درج سنگی نوال

۱۰۵۴

تاریخ فتح بلخ و بدخشان

چون در سنه یک هزار و پنجاه و شش هجری شاه جهان بادشاه با جمیع سوار توج قندار شده بلخ فتح ساخت و فوج
والی توران مغلوب شده بگریخت نصیری شیزازی این ابیات در تاریخ بطور تعجب گفته

۲۵۰۱

تاریخ

شکستد که غنایات خد و جهان	اگر فتح ملک توران سوار ملک رستا	باو شکار غازی علی شاه جهان	اگر کرد و در جهان از جهان انج
گشت و شیر عالم تانی حاکم	از داور کرد در کشور تانی کامیاب	در پیش غم جهانگی شیری گداز	اگر داقا لشکر جهان از جهان انج
سال این تاریخ جنت از عقل انشور	اگر گفت باطن نفس ز راه نمیکامی کند	والی توران از برادر ملک از ان بعد	تانی حاکم جهان از جهان انج

۳۱۰۱

و چون نذر محمد خان زرقوبه را ملک بر اها بجا گذاشته راه خود پیش گرفته بود و چنانچه تاریخ آن مرزا عبد الرزاق مصنف کتاب مجموع
اصناف بر رسم تعجب خوب گفته

تاریخ

مات یازدهم

۲۴۹

۴۵۸

۴۵۴

۴۱۳

۴۵۸

شهر طبرستان نذر محمد خان زروق قبیله داملاک از نشتوران
یعنی چون از اعدای طایفه و بدخشان اعدا و نذر محمد خان بدال مهمله برود و اعدا و زروق قبیله داملاک افزوده شود تاریخ پنج برابری و نذر محمد خان
پس از چند اوقات در میانه آمده و بعد از تقاضای چند سال در بندستان روانه گشته در آشنای راه در خواجی سمنان سینه جادوی آتش بلبل شده
فوت کرده

تاریخ حوض عید گاه بهار

چون در سینه کهنه از پنجاه و شش حجره شخصی بنام حبیب سور حوضی و عید گاه در ملک بهار قریب در گاه مخدوم الملک شاه
شرف الدین تعمیر ساخت این تاریخ بر دروازه آن ثبت نمود که تا امروز موجود است

تاریخ

بدو نیا جهان پناه عدل گزین	حبیب ربنا که حوض قنبر الدین	دعیه معلاش شش خشتی آن	بست و ساخت چون درین دور
	نیز پنج و شش سال حیرت مرد	که شد تمام گاه صفوحه و طفر	

۱۰۵۶

دشاه شرف الدین در سینه به مقصد نشتاد و دو فوت شده و در بهار مد فون گشته اند و در قضا و دین نهصد و هشتاد و هفت قمر گردیده

جامع مسجد بلده الهه اباد

این مسجد عالی بر کنار دریا جن منصل قلعه الهه اباد واقع است و از انواب شایسته خان بن نواب صفه جابه هاد در زران شاهجهان
بادشاه تعمیر نموده در سینه کهنه از پنجاه و شش حجره شخصی بنام حبیب سور حوضی و عید گاه در ملک بهار قریب در گاه مخدوم الملک شاه
منقوش است از جمله سه ابیات بسبب فوریت

چون کاری معلوم شد باقی است ابیات

زهی کجا بهایون که در الهه اباد	بکلم باد شده دین نیا به بنیاد	شهی که گوی آرایش سریر کلاه	چو اوز ماد را یام به چگاه نژاد
شهی که عالم با می عوی غلی	بداد و دین و شرافت چو آرد باد	شبه جهان که ز برنگین گرفته جهان	چو قنار فغان دران بهیسه علی باد
غبار محبتش بر زمین عطا	کیکه ناصیه صدق را بنجا آید	رواج یافته دین جهان برین	کرد خانه دین کس چو باد شده اباد
کس از شرافت و قدرش نیاور دنیا	بطح محبتش سفین فلک بود غمخوار	چو شست بهر نماند بر زمین بهار	ملک عرش بیامدی مبارکباد
بند قدر بنیادی که بر کس دنیا	برستانش مهر نیر سر به نهاد	بخش سنگ درش عینک خبر نگر	زهی صفائی دست به سر و پستاناد
ازین نیاور عالم رباعت و با	خدمت راضی در خیر خدا گشاو	بشد لطف الهی باین بیاعت	از صدق صفائی شایسته خان نیکاد
زهی نیاور دین باعث و زهی با	بطلف حق بهر مورد دین نیاور	ز چار سوی بنا عفو جرم می یابد	زهی شرافت بانی و رتبه بنیاد
چو در گنبد این کعبه چشم فلک	براه حیرت همچون زمین با افتاد	بنه بسجده لیر خا که فیض مسجد شاه	برین بسنگ جوانان با نیاور
قدم ز سپهری اقام ساختی غنی	چو چهارم بنام من اتفاق افتاد	بوز دین باد شده داکش زمین	نیز چو کوه کن از دست دسته فواد
بگفت با تف تاریخ سال تعمیر	برستانش مهر نیر سر به نهاد	نذر و پنج و شش فوت بود اجرت	که دست باز کشید از عمارت شاد

۱۰۵۶

با تمام فرید و خلیل اند موسوی با تمام رسید فقط اگر اعدا و استان و مهر نیر نذر تاریخ برمی آید تا یکصد و زیاده پوشیده مباد که
عدا و ایل عکداری کپنی اگر بر در الهه اباد و سینه کهنه از پنجاه و شش حجره شخصی بنام حبیب سور حوضی و عید گاه در ملک بهار قریب در گاه مخدوم الملک شاه
دشاه خود تعمیر نموده بود و بعد از ده سال در سینه کهنه از پنجاه و شش حجره شخصی بنام حبیب سور حوضی و عید گاه در ملک بهار قریب در گاه مخدوم الملک شاه

و تا با مرد و وجودت و سلیمان که بتو قدیم بر و عیدین در آن مکان متحش شوند و نماز بگردانند

حاجی محمد جان قدسی شهدی

از شاه جهان بادشاه بختاب ملک الشعراء که همین پایه صاحب سخنان ست سرفرازی یافته شیخ عبدالمجید صاحب شاه جهان نامه در قلع جیش نوروز سال هزار و پست و پنج میگرد که روز پنجشنبه دوازدهم شوال سال مذکور سر بر آرای آسمان چهارم بر تو الکفات بر ساحت حمل انداخت شانزدهم ماه مسطور حاجی محمد جان قدسی در جلای قصیده که بمعراج بادشاه محله ساخته بود بزرگان بنیده شد و مبلغ وزن را که هزار و پانصد روپیه شده بود با و محنت گردید و در واسطه شهر ربیع الاول سنه تسع و اربعین و الف و عوین صله شعر صد مهر عنایت شد و در جیش شفا یافتن جهان آرا بکمال تمهید آتش در ایل شوال سال هزار و پنجاه و چهار هجری بعنایت خلعت و دو هزار روپیه تمتع برگرفت قدسی قصیده در مدح عبدالمدخان که از اولاد حضرت خواج بود و منصب هفت هزار داشت گفته بخصوین بر در مجلس ستاده بخواند چون فارغ شد عبدالمدخان برخاست و هر دو دستش گرفته بر سینه خود نشاند و خود با پیرین سفید که در برداشت بر بالکی سوار شده بیرون رفت و خمیه را با خزانه و جمیع کارخانجات و غیره دو وجه صلیبه بخشد بعد از چندی قدسی قصیده در مکتب ترانان در مدح صاحبقران ثانی گفته بمعرض رسانید بادشاه خبر بخش عبدالمدخان شنیده بود و فرمود حاجی صلیبه که عبدالمدخان بتو داده است بکس نشود و ادب پس قسام جام قیمتی طلبد شسته فرمود تا هفت بار دانهش از آن پرنکند و تذکره مراتب الخیال هر قوم است که قدسی در سال یک هزار و پنجاه و پنج فوت شده و ملک الشعراء ابوطالب کلیم در مرثیه او کرب بندی گفته و این مصرعه تاریخ یافته مسعره دوران طبل قدسی چنین زندان شد

شیخ کبیر عرف بالا پیر

۱۰۵۵

این شیخ قاسم قادری است و مزار شیخ قاسم در جندال کده است و در وضع شیخ کبیر در قنوج بر کناد در باکالی فی و آن عمارت عالی از سنگهای رنگارنگ تعمیر یافته و اندرون آن روضه چهار تربت اندکی از آن تربت فرزندان است که شاه قادر نام داشت و پیش از فوت پدر در سنه یک هزار و پنجاه و دو رحلت نموده و در تربت دیگر برادر زادگان شیخ کبیر است و شیخ کبیر روز دوشنبه دوازدهم ماه رمضان سنه یک هزار و پنجاه و چهار هجری انتقال نموده و یکی از پسران او که شیخ مهدی نام داشت در سنه یک هزار و پنجاه و هفت بر مرقد او این گنبد عالی تعمیر ساخته بر پیشانی دروازه گنبد مذکور این عبارت و ابیات مرقوم است

در خانه اول

این گنبد عالی در زمان لوتو نواب علی القاب بهادر خان ابن دریا خان معین غور خیل دلاور دزی عمارت پذیرفت

در خانه دوم

این گنبد در سنه هزار و پنجاه و هفت هجری در عهد سلطنت ابوالمظفر شهاب الدین محمد صدوقان شاه جهان بادشاه غازی خاندان ملک و سلطان تعمیر شد

در خانه سوم

تاریخ وفات حضرت شیخ کبیر بالا پیرین حضرت شیخ قاسم قادری

شده هجری سال هزار و پنجاه و پنج	دوشنبه دوازدهم ماه رمضان	کبیر کمال قطب زمانه شیخ کبیر	عبدالمجید علی بحر دشت عرفان
گفت قدسی حق را اجابت لبیک	در دوازدهم روزان بر روضه مرغان		

در خانه چهارم

۱۰۵۴

مات یازدهم

۲۵۱

۱۰۵۷	در حقیقت بود بهشت برین بهشت در لفظ لغز تبارش	یافت توفیق زین عمارت خور بیکان الفذ و سبزه و سبین	شیخ مهدی سپهر صدق العین شیخ مهدی سپهر صدق العین
در خانه پنجم			
تاریخ وفات شیخ قادر شاه بن شیخ کبیر			
۱۰۵۲	اگر چه کردند جله اهل الله	سال تاریخ از خرد بستم	گفت بزم زبات قادر شاه کفت بزم زبات قادر شاه
متصل این روضه گبندی دیگر است که اندرون آن مرقد شیخ مهدی ابن بالا پیر است که نشسته بکمر از دست تاد و پشت بجزی فون کرده تاریخ و تاریخ دیگر که شیخ مهدی در حیات خود در احاطه مذکور عمارت کرده بود در مقام خود مرقوم خواهد شد			
حکیم رکعت کاشی			
۱۰۵۶	مسبح تخلص از مجلسیان شاه عباس ماضی بود بتقریبی از شاه رنجیده ترجیح بندی گفته که مطلع اشش نیست که کز فلک یک صبح باسن کران باشد سرش بد شام بیرون میروم چون آفتاب از کشورش بد از ایران بهند بستان آمده ملازم اکبر شاه شد و در زمان شاه جهان بادشاه بهارج دولت صعود نموده از جمله مقرران گشت آخر باطلات بیت اعدا فیض شده باز بایران رفت و بقیع عمارت را بنجا بلبرده در سنه ست یکه سیج خمیسین الف در گذشت تاریخش برین مصر عرفت اندر ع رفت بسو فلک یازدهم دوم		
مولوی عبد القدوس ولد رشید			
تاریخ یازدهم ربیع الاول رچو شنبه سینه بکمر از دینجاه و هفت بجزی از جهان فانی رحلت نمود و تاریخ وفات او نیست			
تاریخ			
۱۰۵۷	در ربیع الاول و در وقت اول بچشمه سینه روضه داران قرار	سال تاریخ و فاکشش از کمال و کمال و بدو در مقام حق بر لیل نهار	۱۰۵۷
سید جمال بخاری			
۹۸۳	کمال استعداد علوم ظاهری و فنون رسمی اگر استه بود و چون شاه جهان بادشاه بالایشان اخلاص و عقاید تمام شسته نمی خد هست که یک لحظه از نظر او دور باشد نابراین تاریخ هشتم ماه شعبان سنه هزار و پنجاه و دو و کمال مبالغه عمده مدارت کل عالم محروسه و منصبش نیز از انجمن سید از اولاد سید احمد کبیر است و خلف سید محمد بخاری و تاریخ ولادت سید محمد بخاری که خود گفته این مصرع است رع سن دوست و امان آل رسول و سید جمال بخاری تخلص خود در مضامین موده اکثره نظم اشعار می برد در سنه یک هزار و سه ولادت یافته و تاریخ آن به دارت از تولد است سال وفات بموجب نوشته مرات جهان نامیکه از دینجاه و هفت است از عبارت به جانشین چیدار کرار به استخراج می بایده فرزندان و هشت یک سید جعفر دوم سید علی خا طرب برضو خان سیم سید محمد علی احمد که در جوار شاه محمد خبالی به بجزی مثل فنون است و سید جمال بخاری برون در دوازده و شش ماه نو آتود ماند		
شیخ ناصر القبر آبادی			
یکی از اولیای وقت خود بود در سنه یک هزار و پنجاه و هفت بجزی در کبریا فوت کرده تاریخ وفات او حال و ازین حدیث که از انجمن شسته نیست یاد گردد			
ابیات بابا تاریخ			
۱۰۰۳	شیخ ناصر که عارف حق بود کاشف راز و داف حق بود	آب رشید با صفا سب کرد خاک را از نظر طلا سب کرد	۱۰۰۳
داد سحر در کفشش گردید عقد با قوت و فعل مردار بد			
بارش انجما عتدال نمود ابر را بر کجا که سبب مود			

ناتق نوجوان که بچه نزا د	شیخ زوشیر را بر دم داد	کودکی مرده را به نیم گاه	زنده کرد آن دل خفاگاه
شیخ با آن کمال و همت وجود	در لباس سپاهیان می بود	حاجی بادشاه شاه جهان	بود پیوسته آن در زمان
شیخ راز را بود بے اکر اه	در هر نگاه خاص شاهنشاه	از حمادی نخست سبز دم	بود کان قطب بیخ و نیم
سال نقش خرد با بل زمان	گفت افسوس است قطب جهان	روضه پاکیر آباد است	منزل فیض و کجاری است

۱۰۵۴

حضرت ولی محمد یاقوتی

۱۰۵۴

تاریخ بست و پنجم شوال سنه یک هزار و پنجاه و هفت هجری فوت کرده

تاریخ از محمد الواصلین

آنگاه در مشد خواص عوام	بست او را دله محمد نام	آنچنان مست میشدی در حال	که نهی از جنوب و شمال
کشف او بر ترست از تحسین	خارش فائق است از قیام	جمع و بست بخیم شوال	لقل که از جهان خزن لال
	سال تاریخ نقل جرت او	منظر الحق و دله عظم	که نهی از جنوب و شمال

۱۰۵۴

احوال و طبی قدیم و بنیاد شهر شاه جهان آباد

در سنه هفت افی که امین محمد رازی در سنه یک هزار و یک هجری تصنیف نموده مرقوم است که در تواریخ اهل هند آمده که شهر دلی از عمارت نهایت آبادانی داشته و بعد از آن نوع خراب شد که مسکن جوش و ذباب گردید تا آنکه در سنه صد و چهار هجری باز آبادانی گشت و در صد سال هندوان در آن مکان کاجو و کامران بوده اند و در پانصد و شصت و شصت برهمت سلطان قطب الدین ایک غلام سلطان معز الدین سام که او را سلطان شهاب الدین نیز خوانده اند فتح شد و از آن زمان تا حال هندوان دیگر بر آن مکان مسکن نگشته اند و همیشه در تصرف سلاطین اسلام بوده و دلی قدیم که در زمان سابق آباد داشته اسحال خراب است و از عمارت که باقی مانده مسجدیست که هزار ستون در آنجا بکار رفته و در بیرون مسجد مناره است در کمال بلندی که بکس را قدرت بالا رفتن آن نیست و در این مناره را که پیچیده اند بر شتاب قدم گفته اند و ارتفاعش را صد و سی و دو اما دلی نو بر یک فرسخی شهر قدیم بر کنار آب حن و در سال شصت و شصت و شصت هجری با بهنام سلطان جلال الدین خلجی بنا شده و این شهر در غایت کیفیت و لطافت پو است و درین شهر چندان باغات جنت نشان و عمارات و لذتیر است که خامه دوزبان از تحریر آن بقیصیر قابل است از آنجمله مضجع جنت اشیا بهایون بادشاه است که عمارت بدان لطافت درین عصر و زمان خست و در بیرون شهر عمارت است موسوم بشکارگاه سلطان فیروز شاه در میان عمارت محمود بر آمده است که قریب سی و دو ارتفاع و سه و دو سطحی دارد و از روی قیاس چنان فهم میشود که یک لخت سنگ است و این عمارت سه مرتبه است مادام که پنج این عمود بر زمین سرخیده باشد و بی نوع دیگر بجا که خشت و گل حکم نشده باشد البتاد آن مکن میسر نخواهد بود بدین تقدیر عمود و شصت در ع طول داشته باشد بر یک دامن آن نوع از محالات است فقط و این عمود و مناره که مذکور شد لایه لایه در دلی موجود اند و صاحبقران پادشاه جهان بادشاه بناس قلعہ دار الحلافت شاه جهان آباد و شهر را در سنه یک هزار و چهل و هشت هجری انداخت

قلعه دار الحلافت شاه جهان آباد

این قلعه عمارت در عهد دولت شهاب الدین محمد بهادران پادشاه جهان آباد بناس قلعہ دار الحلافت شاه جهان آباد و شهر را در سنه یک هزار و چهل و هشت هجری انداخت و این قلعه عمارت در عهد دولت شهاب الدین محمد بهادران پادشاه جهان آباد بناس قلعہ دار الحلافت شاه جهان آباد و شهر را در سنه یک هزار و چهل و هشت هجری انداخت

و یک ملک شاهی مصادق سنه دهم ماه اپریل سنه یک هزار و شصت و سی و نهم عیسوی قدیمی در دوازدهم سال جلوسی موافق
طرحی که در پیشگاه خلافت مقرر گشته بود نهاده اند و این حصار عالی با تمام عزت خان و اله و رومی خان و کرم خان
با سایر عمارات دیگر مثل امتیاز محل معروف رنگ محل دشت محل معروف بدوان خاص و بدوان عام و خوابگاه و تسبیح خانه
و نقارخانه و حمام و باغ حیات بخش و غیره در عرض نهم سال و سه ماه تصرف لکهار و پیه بتاریخ بخت و چهارم ربیع الاول
سنه بخت و یک جلوسی موافق سنه یک هزار و پنجاه و شصت هجری با تمام رسیده و موسوم بشاه جهان آباد گردید و صاحب
قران پنجمین روز وقت داخل شدن درین عمارت جشن عاقرتیب داده و سیرجی کاشی تاریخ اتمام آن گفته از نظر شاه
گذرانیده بخبر ارر و پیه رسیده یافته تاریخ اینست

تاریخ

شده شاه جهان آباد از شاه جهان آباد
و این قلعه ششست بر چهار دروازه دارد و کهرگی و بخت و یک بروج از آنجا بخت بروج مدور و چهار بروج مشمن اند
بر محرابهای شش نشینی که اندرون خوابگاه باد شاهی است این گفته که آنرا اسعد الدخان وزیرانش نموده مرقوم است

بر محراب جنون

سبحان الله این چه منزله است ز گمین و نشین های دشمنین قطعه بهشت برین چون گویم که قدسیان است
بند بنامشایش آرزو مند اگر ساکنان اطراف و کناف بسان بیت العقیق بطرفش آیند رواست اگر
نظارگیان النفس و افاق مثل حجر اسود به قبلستان رفیع الشافش شتابند سزا آغاز قلعه والا که از
کاخ کردون بر ترست در شک سدا سکند و این عمارت دلکش و باغ حیات بخش که در منازل چون روح
در بدن است و شمع در آنجمن و هنر اطر که آب صافش بنبار آینه جهان ناست و دانار عالم غیب پرده کشاد
و ابشار که هر یک کوی سپید صبح دم است بالوجه ااروح و قلم نوار که هر گوش پنجه نوید

بر محراب شمس

با مصافح اسمانیا نائل بالالی منلالی است بانعام زینیان نازل و حوض که همه از آب زندگانی پر بصفا رنگ
نور و چشمه خورمه دوازدهم ذی الحجه سال جلوس دوازدهم اقدس مطابق هزار و چهل و شصت هجری
بعالمیان نوید کامرانی داد و انجاش که بصرف پنجاه لکه روپیه صورت پذیرفت بخت و چهارم ربیع الاول
سال بخت و یکم جلوس هیایون موافق سنه هزار و پنجاه و شصت بفرند و مینت لزوم گیتی خد بگوینان
خداوند باله این مبانی آسمانی شهاب الدین محمد صاحب قران ناسه شاه جهان باد شاه عازمه
در فیض بروی جهانان کشاد

ابیات که باب زر مرقوم اند

شهنشاه افاق شاه جهان	باقبال ثانی صاحب قران	در الوان شاهی بخت شام	چو خورشید بر رخ باد ایدلم
احاس است تا که ز این بنا	بو قصر اقبال او عرش سا	زهی دشمنین قصر بر آسته	بختی بصد خونی آراسته

سرافت یکی آید در شان او	سعادت در آغوش دیوان او	سجود در این سرای سرو	کند فرشت بدار وجه دور
بپایش سر صدق هر کس سود	چو در یکا چون آبرویش زود	زمانه چو دیوار او بر فرشت	به پیش رخ مهر آینه دشت
ز بس رکود و بار آرمش است	ز نقاشی صحن و مناخوش است	چنان بپیش دست ایام زد	که گردون بندی از دوام زد
ز موارنه دحوض دیانتان	باب بین شیشه زد آسمان	چو جانشین شاه عادل بود	از ان باد شاه نازل بود

و اندرون دیوان خاص باب ز این کتب مرقوم است

اگر دوی بر سر زمین است

درین است زمین است زمین است

مسجد جامع الکبریا

این مسجد عالی که متصل دروازه قلعه کبریا است تعمیر ساخته جهان آرا بگم دخت بیومی شاه جهان بادشاه است که بصرف پنج لک روپیه در عرصه پنج سال در سنه یکهزار و پنجاه و هشت هجری صورت انجام یافته طویش کعبه و سی دراع و عرض صد دراع و فضا سه صحن هشتاد دراع بادشاهی مثل بر سه گنبد عالی و پنجاه ایوان است و این کتاب بخط طغرا بر گرد محراب دروازه اندرون آن عمارت عالی بر سنگ مرمر مرقوم است اما بعضی عبارت آن در ایام غلبه میرنده دجاث بضر گوید که اسے نوپ زایل گشته و مسجد نیز جابجا شکسته بود بکرم صاحبان اگر بزم مرت گردید که با بخت کنا به این مسجدیت شریف خدا پرستان روی زمین را و بعد نیست منیف عبادت گزین را منظر نیست نور افرا دیده دران عبادت آئین را و سکینت دکنسا عارفان حقیقت بین را که به آخر فوج القدر نواب فلک جناب خورشید احتجاب آفتاب همت نقاب عفت سیده نسا زمان صاحب نسوان و دران ملک جهان مالک گیهان ناموس العالمین اغزا دلاد اسپه المومنین جهان آرا بگم در عهد سعادت محمد صاحب عصر دالی و هر ظل ظلیل حضرت سبحان خلیفه خلیل آیزد منان باعث اسرارمان بادشاه هفت اقلیم بر آرنده تخت و دیهیم حارس ملک و ملت قانع جور و بدعت بادشاه دین پناه شهنشاه حق آگاه مظهر کرم وجود برگزیده حضرت مہود فرمان فرما سے بحر و بر در آدودہ عدل گستر افراخت بر واحسان جهان ملکستان مفضل قوانین رعیت پروری و پروردہ نوازی ابوالمظفر شہاب الدین محمد صاحب قران ثانی شاه جهان بادشاه غازی بمبلغ پنج لک روپیه که قرب ہفتہ ہزار تومان رایج ایران و بہت و پنج لک خانے ناقد دوران باشند در عرصه پنج سال صورت انجام نیم ہفتہ نزدیکی بود و الی انہا این بنا روضیج را چون بیت المعمور بایدار و این اساس منبع را چون کاخ فلک بر سنہ از در آرد است اثاریانہ مہانی خیرات عمام مراسمہ حرات عاید کرد و انا و تم فی شہنا

ما بقی احوال سلاطین ہند و ہند

چو سلطان احمد پسر سلطان محمد چارده سال در روم حکومت نموده در سنہ ہزار و بہت و شش در گنبد برادرش سلطان مصطفی بر سر فرمان روانی نشست و بعد حکومت یکسال سہ ماہ مغزول گشت و برادرزادہ او سلطان عثمان بادشاہ شد و بعد از حکومت چہار سال مستول گردید و سلطان مصطفی عم او یار دیگر یک سال و چہار ماہ سلطنت راند و باز مغزول شد و سلطان مراد برادر سلطان عثمان بر سر سلطنت

مات یازدهم

۲۵۵

جلوس نمود هفتده سال فرمان روائی نمود و بعد از سلطان ابراهیم نهم سال و بعد از و پسرش سلطان محمد در سنه یکهزار و پنجاه و هشت بر سر سلطنت نشست و این مصرعه در زبان ترکی از تاریخ ولادت او خبر میدهد
نور در کدی محمد صلب ابراهیم دن

اعظم خان

برادر آصف خان جعفر بیگ بود در سنه دویکم جهانگیری بمنصب هزارری و خطاب ارادت خان سر بلندی حاصل ساخته در سنه احد شاه جهانی باضافه هزارری و بوزارت کل سر فرار شده در سنه بیوم خطاب اعظم خان بلند آوازه گردیده در سنه بیست و یکم فوجداری جوینور سر بلندی حاصل ساخته و در سنه بیست و دوم یعنی بسال یک هزار و پنجاه و هشت هجری در عمر مقتاد و شش سالگی در بلده جوینور در گذشت و در بانخی که پیش از انقضای ایام حکومت برکنار در ریاسه بلده مذکور احداث نموده بودند مدفون گردید تاریخ فوتش از کلمه اعظم خان اولیا استخراج می باشد و بلده قلعہ اعظم گڑه که قریب شهر جوینور است آباد و احداث نموده اوست پسرش بعد وفات او خطاب اعظم خان سر هزارری یافته در سنه احد عالمگیری در جنگ اکبر آباد با سلطان داراشکوہ بکار آمد

فتح قلعہ قندمار از شاه عباس ثانی صفوی

چون در سنه یک هزار و پنجاه و نهم شاه عباس ثانی بادشاه ایران قلعہ قندمار را فتح ساخته از دست مردمان شاهجهان بادشاه برآورد و در باب طبار سلیم را در فتح این قلعہ شیده البیان نوار پنجاه بنابر رسیده در رشته نظم و بیان کشیده از آنجمله این مصرعه از خان دلیشان مرتضی قلیخان فورجی باشی است مصرعه بود اولین فتح صاحب قرانی به دیگر شاعران نیز چنین یافته مصرعه علی بیگ شایه در قندمار ایضا دست ولایت بدو دهنده ایضا آمد کلیت مملکت هند قندمار بدو بعد از این در سنه یک هزار و شصت و دو و شاهزاده اورنگ زیب و در یک هزار شصت و چهار شاهزاده داراشکوہ پسران شاه جهان بادشاه براسه تسخیر این قلعہ لقبدار رفتند و سنه نیل مقصود و مرجع نمودند

شیخ محب الدله آبادی

او در سنه یک هزار و پنجاه و هشت هجری در الدله آباد فوت کرده و در آن بلده مدفون گردیده

تاریخ از کتاب مخبر الواصلین

شیخ عرفان پناه عالی جاه	مظهر فیض حق محب الله	گور ممدن حقایق بود	آخسته درجه و قافان بود
سال تحویل او بیک سن	گفت قطب التیوخ مظهر حق	موت او دست در الدله آباد	موقع فیض و منزل ارشاد

مسیح نعمان اکبر آبادی

او به تاریخ هجری دوم ماه صفر سنه یک هزار و پنجاه و هشت هجری در اکبر آباد فوت کرده در خاک خون گزیده

تاریخ از کتاب مخبر الواصلین

مسیح نعمان که مظهر دین بود	تاریخ خاتم البینین بود	عارف ذات ذوالجلال الشان	روح نقوی برکات الشان
زیده آل مصطفی بوده	قره العین مرتضی بوده	بود تاریخ هنر و هنر صفر	که ز دنیا شد آن ستوده سیر

سال نقش سر دوش فرموده ^{۵۸} میرفغان شتون دین بود ^{۵۸} روضه او با کبر آباد است ^{۵۸} تا قیامت بغیر آباد است

میر صالح الملقب بکفنی

لیس عبد الله سکین است در سنه یک هزار و شصت هجری در کبر آباد رحلت نموده در آن مقام مدفون گردیده

تاریخ از کتاب مخبر الوصلین

میر صالح که اهل عرفان بود	صاحب کشف راز زردان بود	ذات پالاش که از خلیفه است	لحم نوز نعمت الله است
عقل تاریخ آن ستوده نژاد	گفت کشفی بکبر آباد	با سیال وصال آن خسرو	و آنی خلد میر صالح کو
	دفن او با کبر آباد است	رحش از بغیر از روی شاد است	۱۰۴۰

مسجد اکبر آبادی

این مسجد عالی را که سید الشنگ سرخ است در شاه جهان آباد اندرون میض بازار واقع است اغراضنا بیگم عرف اکبر آباد محل زوجه شاه جهان باد شاه در سنه یک هزار و شصت هجری تعمیر ساخته بود و در روز اش این کتب بظلمت منقوش است

کتبه

این مسجد فیض انعام و سحر راحت جاد و حمام لطافت اما و چوک دلگشا که عبادت گاه حق پرستان روزگار و روح افزای متر و دوان اقطار و زینت کده اسمانیان و دار النعم زینیان است در عهد سعادت مهد باد شاه اسلام گفت انام سایه والا پای پروردگار خلیفه برگزیده کردگار رحمت اعم ذی الجلال منظر ایزد او بهیسمال ابو المظفر شهاب الدین محمد صاحب مشران ثانی شاه جهان باد شاه غازی پرستار خاص باد شاه بهیستنده با اخلاص ظل الهی موفقه خیرات و مبرات محوره سعادت و حسنات اغراضنا مشهور با کبر آبادی محل بفرمان معالی بنا کرد و بجهت ایفای رضای الهی و افشای ثواب اخروی و حاصل سیر و محبوبی با حقوق مرافق و حسن و خارجه وقف لازم شرعی نمود و مقرر ساخت که اگر برمت این امکان احتیاج افتد آنچه از حاصل این موقوف بعد الترمیم باقی ماند بخدمت مسجد و حمام و طالب علم رساند و الا تمام را بجماعه مسطور بدهند این منازل منبعه در عرض دو سال بصدد پنجاه هزار روپیه آخر شهر رمضان المبارک سال هزار و شصتم هجری مطابق بستم چهارم سال جلوس عالم آرا صورت انجام پذیرفت ایزد تعالی اجرا این خیر جاری و قطع باقی بروزگار زخنده انار باد شاه دین پرور حق گرین حقیقت گستر دباغی این مبانی عامه عاید کرد و نادامین یارب العالمین

میر ابو الاعلی اکبر آبادی ابن ابو الوفا

در سنه نهصد و نود و هجری ولادت یافته جد او میر عبد السلام در زمان خلافت اکبر شاه از سر قنده هندوستان آمده باز مراجعت نموده بزیارت بیت الحرام رفته و همنجا وفات یافته پسرش ابو الوفا در بلده فتنه پور سیکری وفات نموده نقش او را بدلی برده متصل در سه مسلسل دروازه مدفون ساخته میر ابو الاعلی بعد وفات والد در خدمت خواجه محمد فیضی که جد مادری او بود تربیت یافته و خواجه موصوف و در عهد محمد اکبر شاه همراه راجه مان سنگه که شعیب صوبه بنگاله بود و بفرموده اری بر دوان قیام داشتند

مات یازدهم

۲۵۷

بعد از آنکه خواجه مسطور بدرجه شهادت رسید راجه مان سنگه منصب سه هزار ی ذرات و سه هزار سوار بنام
امیر ابو العلاء بنو نوده انجارا با ایشان تفویض ساخت در اوایل سلطنت جهانگیر بادشاه ترنگی هوا و حرم
دنیا نموده با جمیع رفقا و از انجمن بابا که آباد آمدند در اسناد مست بیعت بمع خود امیر عبداللہ کہ ہم خسرو
بود دادند و امیر عبداللہ قطب وقت خود بود بطاهر وضع نوکری اختیار نموده در زمان اکبر شاه پانصد
بودند و منصب و حکومت دہلی داشتند در او اخر عمر نظامت و صوبہ داری برہان پور ممتاز بود و وفات او
تجاریست دویم شہر ذی القعدہ سنہ ۱۰۰۰ و قبریست و قبر ہیرا و خواجه محمد بخشی بر کنار دریای جمن
مقابل گہات بلدہ اکبر آباد واقع است بعد وفات او امیر ابو العلاء بر سندان ششہ نشین بود و جمیع
سے پرداخت گاہ گاہ ہے وقت استیلا جذبہ این بیت خواجه حافظ را سے خواندند بیت فیض روح
القدس از یارہ و فرامیدہ دیگران ہم کبدا انجمن سچا سیکر دہ از جملہ کشف و کرامات او کہ در کتاب
حجۃ العارفین تصنیف حیات السدا حراری مسطور اند طر فہ ترکیے اینست کہ روزے امیر ابو العلاء با یاران
حلقہ محفل معارف گذاری بستہ بودند کہ ناگاہ جو گئے بانفس شاک و ارد شد فرمودند کہ نفس را از جوگی بیاورد
یاران بچنان کردند آنحضرت وضو ساختہ و دو گانہ وضو داد کردہ قطرہ چندان آب وضو بران نفس زدند بجز
آن شاک از نفس بر آمدہ بر نے زیبائشکل و رعنا شامل شمشل گردید چون استفسار حاکم کردند معلوم
شد کہ دختر کی ہند و بود و این جوگی برو مبتلا شدہ بقوت سحر او را شاک ساختہ با خود سے دست و
در شب باز بر حالت اصلی او رده حظ نفسانی خود سے نمود آنحضرت زن را فرمودند اگر ترا ہوا سے رفتن
خانمان خود باشد رسانیدہ شود گفت مقدر من چنین بود حال سے خواہم کہ در کنیز کی شما باشم بعد از ان
زن و جوگی بر دو سلمان شدند و اللہ عالم بالصواب و آنحضرت زن بجا نکاح جوگی در او رفتند و نام آن جوگی صوفی علی
قلی نهادند او ہم کیے از اہل اللہ گردید قبر او در جوار مرزا آنحضرت موجود است و نوشتہ اند کہ امیر
ابو العلاء از دستے عارضہ سوزاک دہشتند آخر الامر بعلت استیلا آن صاحب فرات شدند و در چند روز پیش از
رحلت طعام و آب ترک کردہ بودند و فائش بر در سہ شنبہ وقت صبح نہم صفر سنہ ۱۰۰۰ بکھزار و شخصت و یک
بھری بوتوق آمدہ مدت عمرش ہفتاد و یک سال بود و فرارش در اکبر آباد از شہر بیرون بمسافت یک کردہ
بطرف شمال متصل قدم رسول کہ آنرا کہ بلانیر گویند لاحق بزین سلطان گنج واقع است و چہار دیواری
وسیع دارد و متصل تربت او مرقد سے چند اند ہر سال بروز وفات زائران در ان مقام برائے زیارت
فرا و جمع میشوند تو نیز قبر او از سنگ مرمر است و بران سبجان رنے الا علی منقوش است و بطرف پائین
یک لوح از سنگ مرمر نصب کردہ اند و بران این ابیات بود تاریخ وفات او تصنیف امیر افضل
احرار سے کندہ است

تاریخ

اکبر سید محمد نجیب زکیا لایب خان	جنگ کہ امتدادین گشت نہان شہر	نور بخش امیر مہبط نور احمد	واقع سرحد محرم راز گریا
مرشد پیر کا لان پیر ساکالان	ہرم لیش طابان فیض سالان	مرشد ال مصطفیٰ مجدلس خوجکان	تدوہل حرف نور و عین مر

شاعری از سادات رشید آباد من توانم همدان است در او آخر عهد جبلی گریه بهند آمده در سبک ملازمان صاحب
قران ثانی انتظام یافته دیوانه مشهور دارد در مرآت جهان مرقوم است که الهی در سنه هزار و پنجاه و هفت فوت کرده
و در کتابی دیگر خوانده ام که فوتش در سنه هزار و شصت و چهار هجری واقع شده چنانچه غنی کشمیری موافق این سال تاریخ یافته

تاریخ

عنایت و دراز تر صحبت او	که لب گور در آید سخن	بر رخاک او ارباب زمان	جامه پوشید سپهر چو سمن
گفت تاریخ و فاش طاهر	برده الهی ز جهان کوی سخن		

۱۰۶۳

میرت کاشی

از شوال پای تخت صاحب قران ثانی بوده تاریخ آبادی شاه جهان آباد بسیار خوب یافته و بادشاه صلی الله
تعالیه بر او عطا فرموده و فاش شاید که در سنه هزار و شصت و چهار دست داده و این بیت با تاریخ وفات
بر لوح قبرش نوشته اند: ای که از دشواری راه فانی می نرسد * بسکه آسان است این راه می توان خوانده رفت * و تاریخ این است
* احیای سخن چو کردی جهان داد *

۱۰۶۴

مسجد داعی

این مسجد که مشهور است به داعی کی مسجد در شاه جهان آباد بر راه وسط دروازه واقع است در سنه یک هزار و شصت
و چهار هجری تعمیر یافته و در پیشانی آن این تاریخ مرقوم است

تاریخ

شکر الله که گشت این مسجد	از شرف سجده گاه اهل نظر	سال تاریخ او خرو گشت	گشته آباد کعبه دیگر
--------------------------	-------------------------	----------------------	---------------------

۱۰۶۵

حضرت سید بانی

در سنه هزار و شصت و پنج بقصد طواف کعبه بیعت در راه مسافروا البقا شد تاریخ و فاش از حجاز البواصلین نوشته شد

تاریخ

عده و تیاودین ذره کون مکان	قبل اهل جهان کعبه شست	میرانی شد آفاق از لطف خدا	چون ازین در افنا شد جانی
ساعت ذره و سال فاش خلقت	صحنه ششم شد ال باقی دار جان		

۱۰۶۵

شیخ عبداللطیف برهان پوری

در سنه هزار و شصت و شش و قیام شاه جهان آباد شاه به شیر خیر آباد توجه شده بود در برهان پور فوت شد در آن
بلده مدفون گشت تاریخ فوت * اه از ان شیخ کامل

۱۰۶۶

شیخ اسماعیل حسینی اکبر آبادی

او در ماه رمضان سنه یک هزار و شصت و شش هجری در اکبر آباد فوت کرده و در آنجا مدفون گردیده

تاریخ از کتاب خیر البواصلین

شیخ عالی مقام اسماعیل	بر ره اهل بیت بود و کسب	گفت تاریخ نقل و هلق	ماه فردوس و جنت اسماعیل
-----------------------	-------------------------	---------------------	-------------------------

۱۰۶۶

الیه

شیخ والا جناب اسمعیل | بود محمد عثمان و نهفت | در دهم سال رحلت او | خروم قدوه مشایخ گفت

نواب سعد الدخان وزیر

یکی از منصبداران کبار شاه جهان بود و تاریخ ثبت دوم جمادی الثانی سال هزار و شصت و شش بجای عارضه قونج لخم پسر پل
هشت سالگی ازین جهان رحلت نمود و لطف اله خان پسرش که یازده ساله بود بجای منصب بقصدی و صد سوار نوازش یافت

نواب علیم دان خان امیر الامرا

یکی از خواصین عمده و کار دیده در گاه شاه جهان بود و در سنه هزار و شصت و نهفت هجری بعروض عارضه اسهال از خدمت
بادشاه رخصت گشت که آب و هوای آنجا بجز آتش سازگاری داشته یافته و از باجهیواره بنابر ضعف و ناتوانی آنکه بکشتی سوار
شده بتیماره رسیده بود که دوازدهم رجب سنه مذکور بدرود این جهان نمود پس انش لاش او را بلاهور برده و در روضه
والده اش مدفون ساختند چهار پسر آن گذشته بود و ابراهیم و عبدالمد و اسمعیل و اسحاق

چند رهبان برهمن

در سلک ملازمان شاهزاده محمد داراشکوه پسر شاه جهان بادشاه بعد از منشی کرسی انتظام داشت منشیات و مکاتبات
که باهل زمان خود نوشته جمع ساخته و مجموعه رنگین پرداخته و دیوان اشعار نیز وار و بیشتر اشعارش بطرز قدیم است تخلیص است
برهمن در سنه هزار و شصت و هشت در گذشت و در مراتب انجیال مرقوم است که او بعد قتل داراشکوه ترک گوهری نموده بشهر
بنارس رفت و در آنجا در سنه الف و ثلث و سبعم فو شت قتلست که شاهزاده روزی برهمن را بکلازمت بادشاه
برد و بادشاه گفت که از گفته خود شعری بخوان برهمن این شعر خواند **مرادلی است بکفر آشنا که چندین بار بکرمم و دانش**
برهمن آوردم بادشاه برانگشت و گفت که کسی تواند که جواب این کافور بساند افضل خان وزیر که حاضر بود پیش آمده این شعر
شیخ سعدی را خواند خیر عسی اگر بکلمه و و چون باید هنوز خراب شد بادشاه تبسم کرد و هیچ نگفت از دست **ه**
بن کرامت تخانه مرا ای شیخ اگر خراب شود خانه خدا گردد

مسجد جامع شاه جهان بادشاه مشهور بمسجد جهان نما

این مسجد عالی که نامی ندارد و فاصله هزار گز بادشاه است از قلعه شاه جهان آباد سمت غرب واقع است خوبی و لطافت عمارتش از
تجیر و تقریر بیرون است بمیادین مسجد لطیف حکم شاه جهان بادشاه تاریخ دهم سوال سنه یک هزار و شصت هجری مطابق سال
ست چهارم جلوس بجای سعد الدخان دیوان اعلی و فاضل خان خاندانان نهاده اند و در مدت شش سال بصرف ده لکبه و پیه
صورت اتمام پذیرفته یازده در دارد و این کتبه برین دروازه ها منقوش است

کتبه بر دروازه اول از جانب شمال

بقربان شهنشاه جهان بادشاه زمین و زمان گهباں خدای کشورستان گیتی خداوند گردون توان موسس قوانین عدل و ست
مشید ارکان ملک و دولت بسپارد ان عالی فطرت قضا فرمان قدر قدرت فرخنده را می نجسته منظر فرج طالع بلند اختر آسمان
خشت انجم سپاه خورشید عظمت فلک بارگاه

بر دروازه دوم

منظر قدرت الهی مورد کرامت نامتناهی منظر کلمه الهی العلام و ج المله الخفیفة السفا لمجا و الملوك و السلاطین خایفه الله الارضین

الخاقان الاعظم والقان الاجل الکامل طغر شهاب الدین محمد صاحب قران ثانی شاهیسان بادشاه غازی
لازلت رایت دولته منصوره واعب احضرت مقهوره که دیده بصیرت حق بنشین از شعله نوار دایت انما لکم مساجد الله

بر دروازه سوم

من امن بالله وبالیوم الآخر مستیز است و اینده ضمیر صدق گزینش از اشعه شکات روایت احب البلاد والی الله مساجد با
فروغ بنیوان مسجد کوه اساس گردون حماس که کرمه السجده استس علی التقوی بیان نبیان یار اوست و مینه و النقی
فی الارض روای نشان نه عمود کبار استوار و قبه فلک شانش از طبقات آسمان گذشته و شده قطاق
سپهر شانش باوج کیوان پیوسته

بر دروازه چهارم

گر ز طاق و قبه مقصوره اشس جوئی نشان به پنج توان گفت غیر از ککشان و آسمان به فرو بودی قبه گر گردون
نبودی ثانیش به طاق بودی طاق که جفتش نبودی ککشان به فروغ شمس طاق جهان نمایش روشنی
بخش مصباح سموات پر تو گلشن کینه عالم ارایش لوز افراست فدا دل جنات منبر سنگ مرمرین سخن سخره مسجد اقصی مرقا

بر دروازه پنجم

مقام تاب تو سین اودانی محراب فیض گسترش مانند صبح صادق کشاده پیشانی البشارت رسان و لقا جابر هم من ربهم الهدی
البواب رحمت آملیش صلی و الله یدعو الی دار السلام بمجمع خاص و عام رسانیده منار سپهر مدارش ندای بحیر و الذین نه
احسنوا بالحسنی از نه رواق کعبه فیروزه فام گذرانیده سقف رفیع باصفایش تبارش کاوه روحانسان کره افلاک
بر دروازه میانه کعبه یا هادی به خط طغر نوشته است

بر دروازه ششم

صحن وسیع و ککشان سیه کاه پاک نژادان معمره خاک روح فضایی فیض انما و طیب هو اروح افراش
از روضه رضوان حکایت کرده و غدوبت مار معین حوض و نشین لطافت آملیش از چشمه بسلیل خبر داده در در و زحمه دهم
شهر شوال سال هزار و شصت هجری موافق سال چهارم از در و سیوم جلوس بیعت مانوس بساعت خجسته

بر دروازه هفتم

و طالع شالیده بر پایه اقتناء پیرایه تاسیس یافت و در عرض مدت شش سال بحسن سعی کار پردازان کاروان گذار
و فوط اعتقاد و اتهام کار فرمایان صاحب اقتدار و بذل جهد و جهد استادان ماهر و لشورو و فور کوشش پیشیه کاران
چابک دست صاحب هنر و اتفاق مبلغ ده لکهر و دیده صورت انجام و طراز اختتام پذیرفت و مفارن اتهام در روز عید

بر دروازه هشتم

بفرمودم اقدس بادشاه ظل الله صافیه نیت خدا اکاه زیب و زینت گرفت و با تمامت نماز عید و ادای وظایف
اسلام چون مسجد الحرام در عید الضحی مرجع طایف انام گردید و سببا اسلام و ایمان را متانت و رضانت کرامت فرمود
سیاحان رنج سکون و مسالک لوزوان کوه هاسون را راسته همارتی باین رفعت و حصانت و آئینه لهر

بر دروازه نهم

و مرآت خیال مرستم گشته و حقایق گذران و قلیح دهر و فکرت بر دازان نظم و شعر که سوا بخ نگاران
بدایع ارباب ملک و دولت و صنایع شناسان اصحاب مکتب و قدرت انداز اخته بنای باین سنگواره عظمت
برزبان قلم بزبان گذشته و زنده کاخ هستی و طرازنده بستی و بستی این بنیان رفیع را
که سوره العین بنیش و زمین بخشش کاخانه آفرینش است

بر دروازه یازدهم

باید ارداشته صدای تسبیح سبحانش را به گامه آری و اگر ان جماع ملکوت و زمزمه تهلیل مملکتش را نشاط افزای بر
مغفلان جوامع جبروت و اراد رؤس منابر معموره جهان را بخلطه دولت جاوید طراز این بادشاه داد کردین پرور کیمیا
نات مقدس مبارکش ابواب امن و امان بر روی روزگار گشاده است و راسته دارد بخت الحق و امله
کتب نور الهدی محمدی قطعه تاریخ این سحر چنین یافانند

تاریخ

سنگ که بیکر این قدر گوهر که هست مسجد ازین بخت بخت و اما شمس خورشید نیست در و حاصل این بخت و اما شمس خورشید تا همیشه قبله اسلام هست که هست	جبهه قواد عاشق سحر این است خلوت روحانیه بخت و اما شمس خورشید جبهه عاتقی صاف و اما شمس خورشید قبله گاه از و با و اما شمس خورشید	بر تو الوار چون عالم فردوسی دست بهاد و فضل از خامش است در بنای خرم این که در و اما شمس خورشید مسجد کان کعبه ای است تا شمس خورشید	صبح را کرد و نفس است در و اما شمس خورشید رو سحر آید و اما شمس خورشید حاصل کان جمله خواهد از و اما شمس خورشید قبله حاجات آمد مسجد شاهجهان
--	---	---	---

۱۰۶۷

عدد و تاریخ از روی حساب ابجد برار و شصت و هفت میشود و انجامش و رسد برار و شصت و هفت میشود
لیکن چون قلیله از کار حکما که و جلا مانده بود و بطریق خود تاریخ بکمال بادشاه در آن سال اخل نموده شد و بیرون مسجد در کج
جنوبی و شمالی دار الشفا در سه بکمال صفات تربیت یافته

محبوسی شاه جهان بادشاه

از انجا که شاه جهان بادشاه پسر بزرگ خود شاهزاده محمد در اراشکوه را دلی عهد خود ساخته بود بنابر ان دیگر برادرانش
خصوص محمد و انگ زیب عالمگیر که پسر سومی بود و دام باوی عداوت میداشتند تا وقتیکه در سنه که هزار و شصت و هشت و هشت
بادشاه بیمار شد محمد و اراشکوه که ولی عهد بود و نظم و نسق سلطنت بطور خود ساخته راه اند در رفت اخبار از هر دایره و نمود
و بلب آن اختلال بسید و امور سلطنت افتاد و عالمگیر که در دکن بود و در بهشت و جوامع دی کوئی سبقت از برادران و دیگر می بود
و دام خیال بادشاهی در سر داشت فرصت را غنیمت انگاشته نواب شایسته خان امیر الامراء دیگر امرا را موافق ساخته لشکری
مخیم از اورنگ آباد بر سر محمد و اراشکوه که در قلعه اکبر آباد بود فرا هم آورد و جنگ اول بتاریخ هفتم ماه رمضان در موضعی قریب دسولور
که ده کرده از اکبر آباد است باداراشکوه رو نمود و تا چند روز همین آتش در کاسه بود تا آنکه داراشکوه هنرم گشته بجانب اکبر آباد رفت
و از انجا نیز شکست خورده بدلی رفت و از انجا از خوف عالمگیر سومی لاهور و بیکر و از شد و از انگ زیب باکر آباد رسیده و در
خالی یافته بتاریخ هفتم رمضان سنه مذکور در خود بطور نظیر بمحبوس نموده مالک تخت و تاج گردید بتاریخ این معامله
که مولف بطریق تعقیب حجت طبع آزمایی گفته بود و نیز تمام شد

تاریخ

مات یازدهم

۲۰۱۴

کرمجوس بدر را چو شنه عالم کس گفتم آنچه از خبر یابی تا بخش زانکه	دل گفت که حیف این چشم بر می منم سهمه فاق پر از فتنه و شرمی بنیم	داد این جفا نشیر از لثارت بدلم چو شفقت نه برادر برادر دارد	شکل این است که هر روز تبری بنیم چو مهری نه سپهر را بدر می بنیم
--	--	---	---

یعنی اگر از عدد و مصرعه آخر که مکرر را با قصد و جمل میشود الفاظ تامل و عدد و سر آه که الف باشد و سر و حجاب و صد و هفتاد و دو

میشود و خارج از نموده اند تاریخ را بد

الوالمطفر محی الدین محمد اورنگ زیب عالمگیر بادشاه ابن شاه جهان یا دشاہ غازی

شب یکشنبه یازدهم ماه ذی القعدة سنه یک هزار و سبست و شست هجری که مطابق روز آسمان سبت بهفتم مهر سال شصت و چهار الهی موافق روز شنبه یازدهم ماه جلالی سال باقصد و چهل و یک ملک شاهی ملاحق روز سیوم از خنسه المشرقه قدیمی سال بهفصد و ششاد هشت نزد جودی مصداق و هم تشرین الاول ماه رومی سال که هزار و پصد و سی و یک اسکندری معالق و هم اکتوبر ماه انگریزی قدیمی سال که هزار و شصت و نوزده عیسوی از لطن ارجمند بالونیک ملک ممتاز محل بنت نواب آصف جاه برادر نور جهان بیگم تولد پذیرفته و این قطعه ملک الشعرا ابوطالب کلیم بعد از کفر فرمودن عالمگیر بر اورنگ خلافت و تاریخ ولادت و گفته

تاریخ ولادت

داد این دو بادشاه جهان تا مش اورنگ زیب کرد فلک	حلفی سچو مهر عالمتاب تخت زین با گشت عرش جباب	تاج صاحب قران ثانی یافت چون باین غرزه افتاب تخت	گوهر کج از و گرفته حساب افسوس خویش بر هوا چو جباب
---	---	--	--

۱۰۲۸

چون در سنه که هزار و چهل و شش هجری تاریخ سبت و سیوم ماه ذی الحجه مطابق سبت و پنجم اردی بهشت روز و دوشنبه عقد از دواج اورنگ زیب با دختر شاه نواز خان ابن نواب آصف جاه منعقد گردید طالب کلیم تاریخ این جشن بدین نظم آورده

تاریخ کدخدای

جهان کرد سامان نرم نشاط فلک تیره اورنگ زیب آنکه تختش	که کلبا نک میشتش بگردن رید سرافراز نا امید جاوید دیده	قران کرد سعه بن ملت نجومی منال برومند شاهی که دولت	که زان ان قران خشم انسان چو اقبال در سایه پیش آرمیده
---	--	---	---

۱۰۲۹

و شاه نواز خان مذکور از اعظم امرای شاهجهانی بود که منصب خیمه اری خیمه از سوار و سه هزار و داسیه سرفروزمی داشت و از طرف شاهزاده محمد داراشکوه در جنگ عالمگیر بادشاه مکر که مصاف اراسته لشکرها در رسید

جلوس

در ابتدای ماه رمضان سنه یک هزار و شصت و هشت هجری محمد اورنگ زیب در حالت بیماری پدر بابر از بزرگ خود محمد داراشکوه محاربه متواتر نموده و از منظم ساخت و پدر خود شاهجهان بادشاه را محبوس کرده عثمان سلطنت و فرمانروایی بدست خود آورد و پس از دو ماه تاریخ غوه ذی القعدة روز جمعه سال مذکور مطابق یازدهم اردی ماه الهی سال یکصد و سه اکبر شاهی موافق سبت سیوم جولای ماه انگریزی قدیمی و دویم اگست ماه جدید یعنی سال که هزار و ششصد و پنجاه و هشت عیسوی در عمارت ولپذیر باغ فیض بنیاد اغوا باد عوف شالامار بیکان مجملی بیرون در عمارت حیل ساکی بر سر سلطنت جلوس فرمود و دوباره در

بی خبر تو سوره مبارک بادا | پیوسته ترا تاج مبارک بادا | جستم زنی شکون فحش تاربخ | دل گفت شود فتح مساکین بادا
بعرض حسب الحکم عالمگیر بزرگ او سلطان محمد و میر حمله خانان سلطان بجلع العقب نمودند و آن سیاره از کماله نزار نزار
در اراکان رفت بعد از سرگردانی و پریشانی چند سال راجه اندازاد و راجه اعیال و اطفال بپیشی سوار نموده غرق
در بای فاساخت و این واقعه در سنه هزار و هفتاد و یکم قمری افتاد

شهادت شاهزاده محمد داراشکوه پسر بزرگ شاه جهان بادشاه

این شاهزاده خوش خلق و فقیه و دست صاحب تحقیق و آزاد مشرب بود دست بیعت بملک شاه خلیفه شاه میر لاموری داده بود و جلال
و دل انبار مرشد و پیر کرده شب و روز به پیش مصروف تحقیق معارف بود هرگاه که از برادر خود عالمگیر نسبت یافته قرار
برقرار اختیار کرد و طرف ولایت بهمنه گریخت عالمگیر مردم در پی او فرستاد و پی در پی حیرانی و سرگردانی استغرق
بود آخر از انجا صوب کجرات رفته و جمعی بی هم رساییده تا با جمیع آنکه و جنگ عظیم میان او و عالمگیر نمود و باز شکست خورد
فرار کرد این واقعه در ماه جمادی الثانی سال هزار و شصت و نه ر و داده بعد از آن بطرف بهک رفته آرا ده و در
که بقندهار رود که تباریخ بخت نهم رمضان سال مذکور بدست ملک جیون گرفت ارگشت و او را به پسرش سپهر
شکوه محصور عالمگیر فرستاد تباریخ بستم ماه ذی الحجه روز شنبه که مطابق هفتم شهر لور بود بدلی رسیدند و
حسب الحکم عالمگیر قلعه خضر آباد که قریب دلی است محبوس شدند و چون از رسیدن داراشکوه شنو رشی
عظیم در شهر پیدا شده بود حکم شد او را قتل نمایند چنانچه در شب بخت و یکم ذی الحجه سنه هزار و شصت و نه و تقوای
دیگر تباریخ غره محرم سنه هزار و هفتاد و یک مردمان سخت خان در محبس رفته آن سیاره را شهید نمودند
نقش او را بموجب اشاره عالمگیر بمقره خت اشیانی جالون بادشاه نقل کرده در تنه خانه که زیر کعبه مرقد آنحضرت است
و شاهزاده و انبال و شاهزاده مراد پسران عرش اشیانی جلال الدین محمد اکبر انجا مدفون اند دفن نمودند او را در لور
بودند از بطن نادره بیگم نیت سلطان پرویز یکی سلیمان شکوه که بعد شکست بدر گریخت در ملک راجه سری نگر
متواری بود و راجه او را در سنه هزار و هفتاد و یک گرفتار ساخته بمردمان عالمگیر بادشاه سپردند و در قلعه گوالیار
محبوس ماند و دیگری سپهر شکوه که همراه پدر در تسکین شده بود و نیز در آن قلعه مقید ماند این تباریخ تقیمه شهادت داراشکوه از مولف این کتاب

تاریخ

عقل پائی ادب گرفت گفت قتل داراشکوه شد تاربخ

و این تاریخ در شهادت او از خبر الواصلین نوشته شد که از آن نشانه استخراج می باید *

تاریخ

اکه شاه بلند اقبال است	رتبه اش در مقام ابد است	شاه داراشکوه نامش بود	در کمالات شیخ جانش بود
جمعه و غره مه عاشور	بود روز وصال آن مغفور	سال تاربخ قتل آن شهیدین	شد رقم صاحب بهشت برین
مقد آن قتل عشق الهه	بهست در کیند جالون شاه		

و این اشعار ابد از داراشکوه است که بکلام شهادت از زبانش برآمده

مردی که شود لولوسا فطرت	واندم که بود از انجم که درشت	من دامن تو بگیرم اندر عرصه	گویم ضمایای ذنب قنط
-------------------------	------------------------------	----------------------------	---------------------

۱۱
مات یازدهم

مسجد قنوج

شیخ مهدی ابن شیخ کبیر بالا پیر در سنه هزار و شصت و هشت مسجدی اندرون احاطه درگاه بالا پیر کرد قنوج است
تعمیر ساحه سنگها و رنگارنگ و بر دروازه اندرون مسجد این چند کلمه و تاریخ مرقوم است

تاریخ

شیخ مهدی که بود پیر حواد ساخت مسجد خجسته بنیاد اگر تو خواهی حد در بنادش در حرف خجسته میکنی یاد

۱۰۶۸

مطابق منزه جلوس والا شاه اورنگ زیب عالمگیر

در دروازه بیرونی مسجد مذکور که در سنه هزار و شصت و یک تعمیر یافته این تاریخ است

بسم الله الرحمن الرحیم

از محمد مهدی پیر زمان شد بترقب حسن باب الجنان سال تاریخ از خرد حتم گفت داد و خوار احضا احضیا بالامان

ملا شاه بدست

از مریدان و خلفای میان شاه میر لاهوری است و مرشد شاهزاده محمد داراشکوہ شعار عارفانه داشت و اشعار موحده میگفت
اصلش از بهشتان است در شمار تحصیل علوم در طلب و انگیزش و از وطن آواره گشته بکابل آمد و از اینجا بوقت یکی از تجا
بهندستان افتاده و شهر لاهور بخدمت میان شاه سرکه حالات ایشان بر صغیر و کبیر بود است اعتقاد در اسرار و سحر ساینده و ریاضت
نماقه اختیار کرد و چنانچه گویند تاسی سال علی الاضلال خواب کرده بود و الله عالم بالاصواب بعد از رحلت میان شاه میر کشمیر رفت و در اینجا
دولت ظاهری روی داد و صاحب قران ثانی شاه جهان بادشاه و سلطان داراشکوہ با اکثری از خواصین معتقد او شدند و در کمر
کوه ماران کیکی از جنبال نواحی کشمیر است و در برابری واقع شده که آنرا تخت سلیمان گویند باغی در نهایت بهمت و تکلف با عمارت عالیه بنا نهاده
و در آن باب گفته است که ماران بکمر لعل بهشتان دارد و در پنجهین بخت کجا تخت سلیمان دارد و آن باغ را چشمه شام نام کرده و در اینجا انبارهای
از کوه می افتد و ملا شاه در آن باغ اقامت انداخته بخیال تمام رست میکرد و متورخ داشت که هرگاه خبر نشیمن آوردن بادشاه شنید عصی رست
گرفته بخیال مشغول میکرد و استاده ملا میکروارین صاحب ان ثانی با اکثری از امرای اعتقاد فقط با دوست میفرمود که در بند و تنگ و شاه اند
یکی شاه جهان و دیگر ملا شاه ابوالعجوبی شاه جهان و قتل داراشکوہ متهم بالجا شدند و عالمگیر بادشاه او را جبراً و قهر از کشمیر طلب حضور فرمود و او
لاچار شده بلاسر آمد در اثنای راه رباعی مشتمل بر تاریخ جلوس کپیش ازین مرقوم شد بدست سلطنت و فرستاد چون به طالع بادشاه رسید تکلیف
حضور نمود و در حکم شد که در لاهور ببادمرات جهان مرقوم است که او در سنه چهارم از جلوس یکه سال هزار و شصت و یک در لاهور حلیت نمود و در وقتش از اینجا
و تاریخ نوشتن بر لوح قبرش مکتوب شد و او ملا شاه بخواجیه جان و تاریخ که در مجرای اوصالین قوم است و از آن سال هزار و شصت و یک استخراج می یابد

تاریخ

مقتدای زمانه ملا شاه	نور الله قبره و شراه	پیشوای محققان بوده	رهنمای مدققان بوده
از مریدان شیخ میر شهنش بود	جای غولت بکاشمیرش بود	باس الفاس کسب او بوده	بمنفس عیش و فرسش پیوده
	عقل تاریخ آن خدا آگاه	گفت مجتهد خلد ملا شاه	

۱۰۷۰

مولی مسجد شاه جهان باد

این مسجد سه تا باب از سنگ مرمر است و بحکم عالمگیر بادشاه در سنه د و جلوس

بنایاۃ بصرت یک لکھ و شصت ہزار روپیہ و عاقل خان تبارخ ان پٹہ

تبارخ

ان المساجد فلا تدعوا مع الله

مسجد سہارنپور

در مرآت جہان نما مسطور است کہ فردوس مکانی بابر بادشاہ در زمان دولت خود مسجدی عالی در بلکہ سہارنپور برپا
 شیخ عبد الستار تعمیر ساختہ دوسہ دیدہ وقت مدسہ آن فرمودہ بودند مسجد مذکور بمبرور دہور و اقتضای ایام دشو خراب
 دوران شدہ بود و در اواخر سلطنت شاہجہان بادشاہ شیخ عبد السجان صبحی کہ از اتحاد شیخ عبد الستار بود در آن مسجد خراب
 با جماعہ از فقرا و اصحاب سکونت اختیار نمودہ بقبر و فاقہ و عبادت و ریاضت شاقہ میگذرانید در سنہ ہزار و شصت
 و پنج کہ مرتبہ ثانی غضنفر خان بقوجہاری میان دو آب کا سیاب گردید روزی سجدت شیخ عبد السجان آمدہ مسجد را
 خراب و دوران دیدہ از بابی و سال نیامی او پرسید و گتایہ را کہ بر سنگ کندہ بودند خواندہ متاثر گردیدہ اب در دیدہ کڑ
 و سجان روز برای تعمیر مسجد بہ پیشکاران تاکید نمود تا در اندک مدت مسجدی در غایت صفا و کمال نہایت مرتب غنہ فصحا و
 شعر آمارینجا گفتند از ان جملہ این تاریخ است کہ از ان سال ہزار و ہفتاد استخراج می یابد

تبارخ

سبا گلشن فصل و کر غم مضطر	کہ تازہ شد سبحان شگفت	جہان فرموی آسمان مجد	کہ کوی نیکی زانای روزگار
نمای سحر عالی اساطیر ادا	کہ آسمان رخ خم شود را خود	نوشت بر ورق ہر خامہ تر	خلیل و احد السجان کعبہ

و چون خلیل و واحد از احوال شیخ عبد السجان بودند لطف این تاریخ ظاہر است و شیخ عبد السجان در سنہ
 و ثمانین و الف فوت شد و تاریخ فوتش آن شیخ عبد السجان یافتہ اند ++ ++

شہادت سرمد

اصداش از فرنگستان است و ارسی بود در اک تحصیل فنون شدہ نمودہ بکسب تجارت پرداخت و مالی
 فراوان گرد آورده وقتی در اتنا سیاحت بر بند و پیرے عاشق شد ہر چہ داشت تا راج نمود و ستر
 عورت بر خود نگذاشت اذان بار ہموارہ بر بندہ زبستی و بول و عاقل در نظر خلق کردی گاہ گاہ فکر شعرے میکرد
 رباعیات او مشہور اند و بیشتر رباعی میگفت دارا شکوہ سپر کلان شاہجہان بادشاہ از راہ موحدے
 او را دوست داشتی روزی تعریف او کردہ طلب حضور فرمود چون داخل اردوی معلی شد بادشاہ عنایت خان
 را برامی تفتیش حال و کشف و کرامت او فرستاد خان مذکور آمدہ و او را دیدہ بازگشت بادشاہ از کشف
 و کرامت او پرسید عرض نمود بر بندہ بہت کرامات بہت است کہ کشنی کہ ظاہرست در کشف
 عورت است ++ در او ایل حلوس عالمگیر بادشاہ او را تحلیف لبس کرد و از او فرط ماخلایان درند او
 او عاقبت در سنہ ہزار و ہفتاد و دو ہجری بقبوی علمای زمان قتل رسید و عمدہ در کشتن سر این
 رباعی بود کہ از ان شبایہ انکار معراج لازم می آید

تبارخ

انگو حقیقتش باورش | خود پس تراز سپهر بناورش | لاگوید که بر شد احمد فلک | سرمد گوید فلک با حمد و رشد |
چون اورا بگشتگاه بردند و جلاد حاضر شد و خواست که بموجب دستور چشمش را به منبند سرمد ازان منع کرد و بجا
جلاد نگاه کرده تبسم نمود و گوشت توبه هر صورتی که می آئی من ترا می شناسم و در نفس و اسپین مترنم با من ترانه گشت
س عریانی تن بود غبار ره دوست + آن نیز به تیغ از سراوا کردند + پس مردانه سر بر تیغ نهاد و جان داد
این دو تاریخ که سکه ازان بتعمید است از موقوف این اوراق است

تاریخ

چون دل من سال قتل سرمد دیوانه | گفت خرد آه سرمد دیوانه رفت

المنش

بعد بریدن سر طاعی بگو | سال فکش سرمد مرست

تاریخ

عاری حق حکیم سرمد بود | در همه عارفان سر آمد بود | همچو محمد فلک بویانے | بود ذاتش بیاکد امانی |
ذات والای آن خدا نگاه | بود بیشک قیل عشق الله | گفته ام سال نقل آن معقول | بود مشغول سرمد معقول

بنای بل سلیم گده

چون در عهد خلافت عالمگیر بادشاه در سال هزار و هفتاد و یک هجری در نور گده که مشهور بسلیم گده است پلی
احداث یافت تاریخ آن یافتند

ابن نا الصراط است تقیم ۱۰۴۳

نواب اسلام خان وزیر عظم

نامش میر عبد السلام مشهیدی منصب هفت هزاری داشته و بایالت ممالک دکن سر ملندی داشت
در شاهجهان نامه مرقوم است که او در ایام حکومت خود بتاریخ چهاردهم شوال سنه هزار و پنجاه و هفت
هجری فوت کرده مقبره او در سواد اورنگ آباد معروف است و عمارت و ششمینی دارد و در تذکره الامرا نیز مرقوم
که اسلام خان میر عبد السلام خراسانی در هنگام نظامت دکن در سنه نسبت دیکم شاهجهانی در آنجا فوت کرده
اما غنی کشمیری قطعه تاریخی که در وفات اسلام خان که والا تخلص داشت نوشته ازان سال یک هزار و هفتاد
و چهار بر سه آید مطلق عنیت

تاریخ

حیف گرفت قدوه امرا | سر داغ شد نصیباه | حبه از بکه برآه از دل | خرمین ماه ماند یک برگاه |
تا کند فتح ملک باقی را | رفت برون کشید چرخگاه | انکه داغ اند ماه تاهای | همه آزاره دل گدا و شاه |
دور زان آفتاب زنج کمال | مردمک شد زگره ابر سیاه | شد نفس ناله در گلو مارا | همچو فی زین صیبت جانگاہ |
حسب این مصرعه از زبان | حسبت این مصرعه از زبان | مرد اسلام خان والا جابه | ۱۰۴۲

نواب سنجابت خان خانان

یکی از سپهسالاران عالمگیر بادشاه بود و ماش مرزا شجاع و نام پدرش شاهنرخ مرزا میرزا سلیمان و اسکندر بخشان بود و مرزا شاهنرخ در زمان اکبر شاه منصب پنجزاری داشت و در زمان جهانگیر بادشاه منصب مفت هزارری یافت و عالمگیر بادشاه سنجابت خان را با نقاب یار و فادار و خان بهای هم خطاب میکرد در آئین شب یوم الاحد چهارم جمادی اول سنه هزار و هفتاد و پنج هجری وفات یافت تاریخ وفاتش بعد منها ۷۷ یک الف از عبارت رعی الله استخراج می یابد قطعه تاریخ در بیان تولد و غمسه و وفات او +

تاریخ

در هزار و دوازدهم آید	به یکم از رجب سنجابت خان	باز و چهارم از جمادی	سال هفتاد و پنج شعبان
شصت و سه سالگی عمر	همچو عمر شفیق الشن جان	زین نشان سنجابت شاه چو بجا	رحمه الله علیه و العطران

۱۰۷۵

ایضا

ابنصف لیل احد چهارم از جمادی نخست | هزار و هشتاد و سه و بیست و یک بزرگ دست
و از الفاظ خان عالمگیر شاه و نیز از عبارت قضا الله حق تاریخ وفات او استخراج می یابد و این چند تاریخ از ملک نصرت کشمیری است ع گفت با لقت شجاع زیارت + بتیمیه ع سنجابت خان لب از گفتن فرو
عنه دل روی آسمان گرفت

۱۰۷۵

۱۰۷۵

۱۰۷۵

وفات شاهجهان بادشاه

شب دوشنبه است و ششم ماه رجب سنه یک هزار و هفتاد و شش هجری که مطابق است و سوم جنوری ماه انگریزی قدیمی و دوم فروری جدیدی سال یک هزار و شصت و شصت و شش عیسوی بود در بلده اگر آباد و قریه یافتند و در روز و صفت ممتاز محل که مشهور بر و صفت تاج بی بی است و در سیلوی او مدفون گردید ایام شاهزادگان حضرت از روز تولد تا روز وفات حضرت خنت مکانی سی و شش سال قسری و یازده و ایام سلطنت از هنگام وفات پدر تا آخر روز ماه شعبان سال هزار و شصت و هشت هجری سی و یک سال قسری و شش ماه و یک روز و ایام معزولی و محبوبی از غره رمضان سال مذکور تا روز وفات مفت سال قسری و ده ماه و بیست و شش روز چنانچه مجموع عمر آن و سر بر آری سلطنت هفتاد و شش سال قسری سه ماه و بیست و هفت یوم بوده و یک سال شصت و هفتاد و چهار سال و بیست و هفت روز میشود لعل او بعد وفات اعلی حضرت فردوس اشیا قرار یافت و بر مقبره او که از یک گنبد سنگ مرمر است این عبارت مرقوم است

عبارت مرقد

مرقد منور منیع مظهر بادشاه رضوانی و شاه خدایار امگاه اعلی حضرت علین مکانی فردوس استیانی جهان فانی شاهجهان بادشاه غازی طالب نراه و جل اکبت مشواه در شب است و ششم شهر رجب سنه هزار و هفتاد و شش هجری از جهان فانی نبرستگاه جاویدانی انتقال کردند فقط شعری که به سنج در تاریخ از طعنه گفته اند از انجمله یکی این است بر عالم سفر کرده شاه جهان + اما یکی در یاد می شود و اشرف خان این بیت گفته

سال تاریخ فوت شاه جهان	رضی الله عنه گفت اشرف خان	۱۰۶۶
------------------------	---------------------------	------

ایضا از دیگری

چون شاه جهان خدو قدسی ملکات	برداشت بغرم عقبه تخت حیات	۱۰۶۶
خستیم ز عقل سال تاریخش را	گفت خردم - شاه جهان کرد وفات	

ایضا از دیگری

بهر تاریخ و حالش از خرد کردم سوال	گفت بدل بر سر بر قرب بزدان می و	۱۰۶۶
-----------------------------------	---------------------------------	------

و این چند اسات از کتاب مخبر الواصلین نوشته شد

اکه فردوس ایشان آمد	تانی صاحب قرآن آمد	شاه کیتی پناه شاه جهان	چون ز دنیا شده بقصر جان
از رجب ماه بود بست و ششم	کز شاهی شده بچرخ نغم	سال تاریخ جلوس رضوان	روستم عزت شاه جهان
روضه او با کبر اباد است	همو فردوس عرش بنیاد است		

عصفرخان

یکی از مسعبداران کبار بادشاهی بود که بار حکومت سهارنپور لوائی صحبت و سرور افراخته دوبار در زمان شاه جهان بادشاه بنفوذاری میان دواب کامیاب گشته و مرتبه سوم در عهد عالمگیر بادشاه حکومت سهارن پور رسیده و در وقتیکه در صاحب صوبه که تخته سر بلند می داشت نهفتند هم ذلقیده سه هزار و نهفتاد و نهفت عازم ملک عقبه گردید لغش او را از تخته آورده در شاه جهان آباد مدفون نمودند این قطعه در تاریخ وفات او است

تاریخ

خان والستان عصفرخان که بود	بروشش پیدایی راز نهفت	۱۰۶۷
دست جود او بجا روب کرم	گرد حاجت آرد در دلها برفت	
از سحاب فیض آن دریا نوال	گلشن جود و سخن گل گل شگفت	
گوهر جهان را بشایع اجل	گرچه قیمت داشت لیکن او مفت	
سال تاریخ مرگ روشن لقاب	سند هم از ماه ذلقیده گفت	

باغ مراد آباد

چون عالمگیر بادشاه در مراد آباد باغی بنا نموده تاریخ آن باغ یافتند

تاریخ

کرد باغی بنا شد عالمگیر	فیض بخش جهان چو محضر میر	۱۰۶۷
بهر تاریخ او چو کرد سوال	گفت باغ که دیده باغ جمال	
در این تاریخ اشتباه است اگر صرف عبارت باغ جمال گیرد سال هزار و نهفتاد و نهفت برآید و اگر مکرر دیدن		

باغ جمال بگیرند سال بیکزار و یکصد استخراج یابند معلوم کدام درست است

شیخ حسن بن شیخ نظر الله

قوم منی اسرائیل مرید شیخ سببا والدین میرحقی در سنه بیکزار و هفتاد و هشت هجری فوت کرده و متصل بخوکی راجه کشن داس در محله سرکی کران مدفون شده معشوق عاشق تمام تاریخ وفات اوست گنبدی با شان و کلس طلا دارد کتاب صراط المستقیم در سلوک از ویادگار است

شیخ محمد معصوم

ولید شیخ احمد سرمندی است میا داد در سنه سبع و الف واقع شده در عمر شازده سالگی از جمیع علوم و فنون خط وافر گرفته و جانی در سلسله بدایش انتظام یافته در سنه تسع و سبعین و الف که عمرش هفتاد و دو رسیده بود فوت شد عزیزی در تاریخ رحلتش فرموده در رفته ز جهان امام معصوم و فاضل علی که سرآمد شعرا می آن عهد بود تاریخ وفاتش بدینگونه پانته

تاریخ

چراغ خاندان نقش نبدان	فروغ دین احمد خواجه معصوم
لسوی گلشن عقیقی قدم زد	وزین ویرانه آباد کهن بو م
ز دل پرسیدم از سال وفاتش	مذاکد ز عالم رفته معصوم

غنی

آهش مرزا محمد طاهر شاه گرد شیخ محمد حسن فانی بود و بعد و طبع در اک و فنون علوم بر استاد خیره و شی می نمود از خط کشید و سحر و جادو و سخنوری خوش خیال پیدا نشده دیوانش محمد مرزا علی ماهر ترتیب داده تاریخ ابتدای شعر از او از لفظ غنی که هم تخلص اوست بر می آید برین تخلص بسیار محفوظ بود در عین جوانی دو سال قبل از وفات استاد در سنه بیکزار و هفتاد و هجری در کشیه درگذشت گویند که بادشاه هندوستان بسیف خان حاکم کشیه بود که او را روانه حضور نمایند سیف خان او را طلبیده تکلیف رفتن سند نمود و او بامموده گفت که عرض کنید که او مرده دیوانه است خان مذکور گفت که عاقلی را چون دیوانه بگویم ادنی الفور گریبان خود را در دیده دیوانه وار روانه بختانه شد و بعد از مرگ روز فوت کرده مرزا محمد علی ماهر تناسی مرزا جعفر سمای در تاریخ وفاتش این قطعه نظم کرده

تاریخ

چو دادش فیض صحبت شیخ کامل محسن فانی	غنی سر علقه اصحاب او در نکته دانی شد
ستی چون کرد بزم شیخ را اگر دیدت تاریخش	که آگای سوسی دار الفت از دژ فانی شد

الضامن که شاگرد او بود

از فوت غمی گشت که و میگلین	بر کس شده در ماتم او خاک نشین
تاریخ وفاتش از پیر سببگو	پنهان شده گنج منبری زیر زمین

الضامن

دوش من گفت قلمی گری می نبشت فاشش بر انتقال	قلت اسکت انت لبس زدگیا کان قیما دطاهر و قیما	دل ز خود سال طریح حلاوت قال لنا ان نقول حی قیما	کیف بیوت الذی یکون القیما مردولی عند من یکون غمیما
---	---	--	---

۱۰۷۹

عقیقه که بای کو کلدی نام داشت

در دلی متصل باولی شیخ نظام الدین اولیا بر جی است از سنگ مرمر اندرون آن برج قبرست از همون سنگ که بران آیات قرآن و نود و نه نام الله بسیار خوش خط مرصع است و این تاریخ و عبارت بر قبر مذکور منقوش که از آن سال بکینزار و ششاد استخراج می یابد تاریخ اینست

تاریخ

سال تاریخ فوت او بم	از دل صاف پیر پاکش	آه سردی کشیده و گفت گو	باد مدمم تجویان بهشت
---------------------	--------------------	------------------------	----------------------

۱۰۸۰

بای کو کلدی بنت ملا محمد خان بنده

سید نعمت المکر نازنولی

از خوارق و حالاتش رسالهها پر است اصلش از نازنول است لعباد تکمیل بقدم تجرید اراده سیاحت نموده مظهر بر کمر بسته باشد در دست سیر سیاهان میکرد و از صید آن باشد قوت حلال میبخت در انشای سیاحت ملک بنگاله عبور افتاد و در شهر اکبر معروف را محفل درآمد از قضا در آن روز میر سید قادری که مرجع خاص و عام آن دیار بوده است بر سر بالین مرگ نهاده بود و فرزندانش پرسیدند که بر جازه شاقا بلیت پیش نمازی کر است فرمود جوانی بدین شکل و ملبس مظهر بر کمر داشته در دست خواهد آمد و او را تکلیف پیش نمازی کنید این گفت و جان بحق تسلیم گردید چون سوگواران از تخمین و کفین پرداختند حضرت شاه رسیده نماز جازه قیام فرمود چند روز در آن شهر توقف کرد و بسیار از در باب طلب گرد آمدند و ابوالفضل الدین محمد سلطان شجاع خلف صاحب قرآن ثانی با فرزندان و اکثری از بزرگان دولت مریدی گردیدند و شاه در موضع فیروز پور که از رایج محل مسافت چند کرده در سمت شرقی واقع شده است محل اقامت انداخت گویند مبلغ ده روپیه را راکابی گلی در بطیخ وی هر روز صرف میکرد که تجمیع مستحان طعام میکشیدند و مردان موضع بذات او عارضه دست داد که مرد و پایی او خشک گردید و فاشش در سینه نزار و مفتاد و مفت و واقع شده اما این دو تاریخ از مخبر الواصلین نوشته شد از آن سید بکینزار و ششاد استخراج می یابد

تاریخ

شاه عرفان پناه عالیجاه شده فیروز پور و معمور بود شاهانه دولت آن شاه	نعمت الله مظهر الله ملک بنگاله گشت و پرورد که ندارد دین تکلف راه	نازنولی است آن لی خدا نعمت دولتش چنان بهیما گفت تاریخ نقل او آباءم	رفع الله قدره ابد ا که مر صاحب دوزان شیدا نعمت الله مهر عدل درام
---	--	--	--

۱۰۸۰

الضام

اگر در اتفاق بود صاحب صدق و یقین چون ز زبان فنارت بدار البت	پیشده از نعمتش سفره چرخ و زمین سال وصالش بگو قطب بهشت برین
--	---

۱۰۸۰

بات مازدهم خزرا صاحب

۲۷۵

مام غزل طرازان و هلاسه سخن پردازان بوده تاش مرزا محمد علی تبریزی اصفهانی و تخلص او صائب در عین شجاعت
و آخر عهد جاگیر می درمند آمده بود و باز مراجعت نموده چون باصفهان رفت خطاب ملک الشعراء می شاه عباس فراری
یافت سرخوش میگویی که روزی در مجلس میرزا شسته بودم سوداگری از ولایت آمده خامر ساعت که صایب فوت
کرده میرزا موصوف و دیگر اغزه که در اینجا حاضر بودند افسوس می کردند و فقیر بدبیه گفت که + صائب وفات یافت +
بی کم و زیاده تاریخ برآمد و فاش در سه هزار و هشتاد و هجری اتفاق افتاده و در اصفهان مدفون گردید غزل مرزا که مطلع
اینست بیت در مع پرده نیست و نباشد لقای تو + عالم پر است از تو و خالی است جای تو + بطبیعت
بر سنگ مرزا و که یقظه مر است کنده شد و نیز آزاد بلگرامی در تاریخ و فاش گفته

تاریخ

عبدلیت پرداز صاحب سالارفت ازین عالم بسوی خدا سلامنامه از ادانشا که در سال حشر ۱۰۸۰مبل گلزار حشر صاحب عالم مقام ۱۰۸۰

شیخ محمد حسن فانی

از اکابر کشمیر و عالمی فاضل و صاحب جاه و پایزه روزگار و خوش صحبت بود چند روز در صوبه آله آباد خدمت
صدارت داشت و صاحب قران ثانی توجه تمام بحالش مرغی میفرمود هرگاه فتح بلیغ بر دست سلطان مراد بخش اتفاق
افتاد و نذر محمد خان تخت نشین آنجا جریده بگنجیت و اموال وی ضبط شد در کتب خانهاش دیوان شیخ محمد حسن شکر
مدح خانم کور یافتند از آن روز از نظر پادشاه افتاده بی منصب شد و از خدمت صدارت معزول گردید اما سالها
فراخ حالش مقرر گشت بعد از آن تا آخر عمر از کشمیر بر بناد همواره بدرس و افتاده اشتغال داشتی دیوانی ترتیب داده
منو میا خوب گفته گویند شیخ را با یکی از لولهای کشمیر که بجای نام داشت در رعایت رعنائی و نهایت حسن و جمال بوده است
و بستگی تمام بود اتفاقاً محمد ران ایام ظفر خان ناظم صوبه کشمیر نیز با وی تعلق خاطر پیدا کرد و هر چند او را بنقد و حسن نظر
خاطرش بجانب خود مایل نیافت آخر غرضی در نحو محیی و شیخ محسن گفته شهرت داد این دوستی از آنجمله است بدست
تخته را بیدار سازد با و دامان سینه مرده را در پیشش آرد بوسه انبان سینه
سینه صیف بیکه شد شعله و ستار شیخ رشته یسیر او شد بندستان سینه
و در ابیات دیگر نام او صریح آورده چون غزل بسیم شیخ رسید بنا بر ملاحظه حکومت ظفر خان ناشنیده انگاشته
خاموش ماند و طلت شیخ در سه هزار و هشتاد و یک هجری اتفاق افتاده چون تاریخ فوتش در لفظ بدست نیامده بود
مولف این دو تاریخ در و فاش گفته

تاریخ

بیابی سال فوتش را چو خواجه محمد حسن محمد دوم فانی ۱۰۸۱

ایضا

چو تاش تخلص عمره محمد دوم بروجو ۶۹۰شود تاریخ فوت او محمد حسن فانی ۳۹۱ ۱۰۸۱

دانشمند خان موسوم بمحمد شفیق

مات یازدهم

در سلک افاضل علما انتظام داشت و در عهد شاه جهان بادشاه در مکه میکملیم و ان خان قلعه قندهار را بمرد طالع
ملازمان صاحبان ثانی پیشکش نمود ملا شفیع برسم تجارت و سیاحت منبذ آمده و بادشاه او را از بندرسورت طلب
نموده در سلک ملازمان منتظم فرمود و در اندک مدت منظور انظار عنایت بادشاهی شده ب خطاب دانشمند خانی سرفراز
گردیده بمنصب سه هزاره و خدمت بخشگیری خلعت امتیاز پوشید و در اواخر ایام سلطنت شاه جهان از منصب و
خدمت استعفا نموده در دارا خلافت شاه جهان آباد منتر و لگشت و در ایام عالمگیری بادشاه مورد احترام بادشاه
شده بمنصب چهار هزاره و سرفرازی یافت و آخریه پای پیچ بازی رسید مدرات جهان مرقوم است که خان مذکور در آخر
عمر علم اهل فرنگ نائل گردیده اکثری از احکام سحر لغات انجمنه تکر از منید در ماه ربیع الاول سه هزار و هشتاد و یک
مکه میکملیم صوبه دار شاه جهان آباد بود و گذشت یکی از سخنوران تاریخ او یافته کرمیه تو فاعل الابرار و دیگری گفته
گفت بنی شفیع محمد شفیع باد

خواجہ عبدالرؤف

در اکبر آباد متصل هزاره پیکلانی تربت خواجہ عبدالرؤف موجود است که در سنه هزار و هشتاد و یک فوت کرده بر
مرقد او این تاریخ بتقیب مرقوم است

تاریخ

خواجہ عبدالرؤف پکن	سوی جنب لصد لطافت	طار روح آن حبه تنه	ازین گلستان پرافت
هاتف غیب گفت تارش	یکی از صاحب شرف	۱۸۸۱	

یعنی چون یک عدد از اعداد صاحب شرافت دور کنی تاریخ برآید

باب حسین

چون در سنه هزار و هشتاد و یک باب حسین بنام امام همام سید الشهدا قریب آبادانی موضع جنید پور در مکه
احداث یافت یکی از سخنوران این تاریخ برسم تعمیه گفته

تاریخ

باب حسین چو احداث دبیع	شد خاطر جمع مجاشن دشا	تاریخ او گفت بمن عقل من	بابی ان بریده ز باب حسین
۱۱۳۱			

تاریخ سرایي تختا ورنک

تختا ورنک یکی از امرای عالمگیری بود در سنه هزار و هشتاد و دو عمری سرای نزدیک دلی باباغ و مسجد و قنابل باد
ساخت و تختا ورنک نام نهاد چون تیار شد جمیع شاعران و صاحب طبعان پایه تخت را تحلیف تاریخ آن کردند تاریخ
میچس پسندینقا و محمد افضل سرخوش مصنف تذکره کلمات الشعرا این تاریخ برسم تعمیه خاطر خواه ایشان گفته آورد باد
تا امرای عظام هر که شنید بسیار پسندید و تاریخ مذکور بر پیشانی آن سراسر کف شد +

تاریخ

در میان عهد عالمگیر ش	زیب تاج و تخت مخزون	هر تعمیر ساری دلکش	خان تختا ورنک همت کش
روانش از گلشن مسجد فرود	آبروی دیگر از قنابل	چون شد این مهوره دلکش	عقل تختا ورنک ناهش

خواست طبع سرخوش جانم	سال اتمامش نغین باداد	شاد و خوشم زد بر آید راه رو	گفت سجا و زکرا آباد باد
----------------------	-----------------------	-----------------------------	-------------------------

تاریخ شاهزاده محمد اکبر

شاهزاده محمد اکبر پسر خرد عالمگیر بادشاه است ولادت او بتاریخ یازدهم ذیحجه سنه یکزار و شصت و هفت هجری بوقوع آمده و تاریخ آن یافته اند و لد افتاب عالمتاب به و که خدای او در سنه یکزار و هشتاد و چهار هجری ظهور آورده و یکی از سخوران این تاریخ یافتند و آن سعد اکبر شد بنامش

قاضی محمد یوسف بیکرامی

ولد قاضی بهیکرامی ابن قاضی کمال است بتاریخ پنجم شتر ذیقعد سنه یکزار و هشتاد و چهار هجری فوت کرده و سید ضیاء الله بیکرامی در تاریخ او گفت به

تاریخ

آه قاضی یوسفم کو آه آه	بادشاهان ادب و روان	در سنه ششاد و چهارم بنا	خسب فی بقعه رفتن بارغان
سال فوت آن شریعت و کفا	آه قاضی یوسف آمد آه		

سجواب مکتوبه آه قاضی یوسف آه آه تاریخ است زیادت کبحد و لفظ آمد با تاریخ کاره ندارد به

ملا مفید بلخی

اصالتش از خاک توران است خوش گوی و معنی یابی او احدی بر سخاسته تازه خیال بود در بطن ملتان در اوایل جلوس عالمگیر بادشاه بسال یکزار و هشتاد و پنج هجری و ذیلت حیات سپرده و سرخوش تاریخ فوت او بطریق تعمیه گفته

تاریخ

مرد ملا مفید در ملتان	این سخن چون بگویند خوش	بر کشد آه و سال بخشش	گفت ملا مفید بلخی مرد
-----------------------	------------------------	----------------------	-----------------------

مسجد عالمگیر بادشاه

مبارک منزل عمارتی عالی بود در اکبر آباد اندرونش عالمگیر بادشاه شاید که در سنه یکزار و هشتاد و پنج هجری مسجد عالی اساس تعمیر ساخته و کتابه ان فرا از بخشش قلمی نموده کتابه امنیت به الله احمد این چه مکان است که پاک از جان است تعالی شانه از سودا و اغذا و فیض گلزارش سینه ها از شوق تجلی بهار اجابت مشکف محرابش طهارت و قف خاک و ابش و سعت صحنش زیر نظر گنج در بخت کنگره اشش سباله نرسد فضایش عالمی است که دیای چون چون نهی از دور گشته بلکه همچو رشته در گوهرش جا کرده از نیا صفرا در یاب که گوهر را در آب است و آنجا دریا از شکافتن چون رشته در پیچ تاب از آنجا که خانه حق جل و علا است اگر فرش را عرش گویند رواست پیشطافش از گوی سقفت فلک حمیده یا همچو را کمان پشت متواضع خشم کرده هر که را بدین مکان گذر افتاد چون سایه سر سجده مناد اگر نشین درین سرزمین امری شنند هرگز از سجده سر نمی چید حضور بانکه توام و سجات در صلوات بر غمنا بنظر آید که گلبانک شمشاق افطار مطهر گرفته مسجد عالمگیر گفتش سجا است و باین اعتبار که از خاک برداشته سجاده تاب رساند و عطاس بادشاه

زمان ملک الملک و دران استخلق باخلق المدالبات کل بالغ بی ایا وسینه رسول الله چنان برشته خانی اسد
پرداخت که خانه خود سرخانه خدا ساخت همایون ولی که از مصالح سلطانی بصفت سبحانی گرامید مبارک مختاری که اند
دار اختلاف به بیت الهی پنج نوبت زن آید ذات اشرفش زیب او زود رنگ کمترین چاکرش با جگر صحن و فزین
تعمیرش مسجد کن کلیه اهل شرکت و نفاق و تحمیش آتش زن آتشکده و سرای فارس و عراق امام بختخاق
بهترین امر برگزید عرب و عجم ابوالمظفر محی الدین محمد اوزنگ زیب عالمگیر است اگر نبای عالمگیرش گویند بسیار خوش
است بنایش بنای اثبات دین کامل لایس لای لای لای لای بطل نبای اسلام تاریخ نباشش یعنی کلمه اشندان لا اله
الا الله وحده و ان محمد عبده و رسوله سحر از سال ایجادش فقط حالا این عمارت سراسر از کجری پرست رنگی دیگر
یافته و مشهور بسیار گنج است صاحب کلک پرست بلط صاحب در اطرافش دوکان بیوپاریان تعمیر یافته
روفتی دیگر بخشید

۱۰۸۵

سکندر شاه

۱۰۸۴

پسر اعظم شاه ابن عالمگیر پادشاه در سن یکصد و هشتاد و شش هجری تولد شده و تاریخ ولادت او
یافته اند و دارش سکندر آمد

شاهزاده سلطان محمد

پسر بزرگ عالمگیر پادشاه است و در بیستم شوال سال هزار و هشتاد و هفت هجری در قاهره گوالیر که آنجا بحکم پیر
محبوس بود فوت شد و نزدیک روضه قطب الدین در دولی مدفون گردید و این تاریخ در وفات او از کتاب
منبر الواصین نوشته شد

تاریخ

در همین چون گنج زر سلطان محمد شد همان سپاه عالمگیر را از سوزند زنده کلا عن چاک باد اسینه این گیتی نامهربان شدر غم سلطان محمد صاحب خلد و خبان	خسته تا در داد و او یلا که از چشم جهان صد هزار افسوس و اندوه و غم و در و است واه خاک باد ابر سر این روزگار بے ونا در دوشین بیستم شوال سال قتل او
---	---

۱۰۸۷

سعید خان قریشی

نام اصلی وی شیخ محمد است و لقب خانی داشت اصلش از مسموره منیر که مولتان است و عنفوان شباب
ملازم سلطان مراد بخش پسر صاحب قران ثانی گردیده بصوبه احمد آباد گجرات رفت و کمره مدتی در قریب از
تمامی ارکان دولت سبقت نمود در مع سلطان قصائد غزل گفته روزی در اوایل ابام خدمت بجزاوشا نهاد
میرفت دار و غنم غلخانه که سیکه از حلیه با بود راه نداد شیخ این رباعی نوشت فرستاد رباعی ای شاه
جناب چو جناب الله است هر حکم تو چون حکم کتاب الله است این حلیه دیو فعل شناع درت به لبس
صفت مانع باب الله است سلطان را مذاق کنش مطبوع افتاده فرمود که غیر از محل زمانه هر جا که شیخ
بیاید مانع نشوند صفای روزمره و طرز کلام شیخ آنچنان بود که هر کس که از او گوید و خواند و شنید و احاد الناس لمح

صحبت با ویداشت فریفته وی میگردد و حاضر جوابی دید بیه گوئی او شنودست نوبتی شاهزاده روز عید العظمی گویند
 بدست خود بیج کرد و چشمهای وی چنانکه مقرصت باز مانده بود سلطان ساعتی در آن نگاه کرده بجانب شیخ دید شیخ
 فی البدیهه این بیت خواند عید قربان است میخواهم که قربانت شوم + همچو چشم گو سفند گشته حیرانت شوم +
 همچنین نوشته دیگر روز عید العظمی در هنگام ساری عید گاه برای مجرافته بود چون نظر سلطان بروی افتاد فرمود
 که در تنبیت عید چه گفته اید و حال آنکه شیخ هیچ نگفته اما خاطرش رسید که تا سلطان از ادای دو گانه فارغ شود و در
 ترتیب دهر بصر حل رساند که بلی صاحب عالم غزلی گفته شده است سلطان متوجه شد و گفت بخوانید شیخ را کاغذی
 سفید در جیب بود بر آورد و چون میداشت که خاطر سلطان بجانب شراب مایل است در همان تمهید بدیهه غزلی
 شروع نموده بسوی کاغذ میدید و این ابیات رنگین میخواند

غزل

روز عید است لب خشک می آلود کیند ویرگاہست که از دیرستان دور تر م شربت حب نبات لب جان بخش ایاز حرف بصیرت و اعطی توان کرد بگویش + همت بیو دشمنانید که شاه مراد می شود صدق چو سرمایه هر سو بود بدیش یافت ره از طالع سعد و سعید	چاره کار خود ای تشنه لبان زود کیند زود باشد بکت حاتم می اندو کیند نوش داردی دل حننه محمود کیند گوش بر زمره جنگ و ناله و عود کیند بهتر آنست که اندیشه بسود کیند هست امید کرمین شیوه بسود کیند همه در یافتن طالع سعد کیند +
--	---

چون غزل با تمام رسید سلطان فرمود که کاغذ را بجا بدهند شیخ بالضرور همان کاغذ سفید بدست سلطان و او چون
 سلطان کاغذ را خواند نوشته دید نتیجشده فرمود که شب فرا موش کرده بود دید و همین ساعت بر بدیهه انشا کرده اینک
 بلی با بجهله هر روز قرب و منور نشد و در ترقی تزیاید بود تا آنکه حضرت صاحب قرآن ثانی بابر استماع عقلیهای شاهزاده فرمود
 علی نقی خان را که از منصبه ازان عمده روشناس بود بکار دیوانی سر کار و لایش مقرر فرمود چون علی نقی به از دست سلطان
 رسید روز اول صحبت وی با شیخ ناچاق افتاد و ساعت ساعت عبار خاطر بلندی گرای بود زیرا که تا شیخ حاضری بود
 سلطان هیچ جانب التفات نمیفرمود علی نقی از مشاهده این حال تاب نیاورده روزی دو قطعه دستک بطرفی یکی بنام
 شیخ و یکی بنام خود نوشته در خلوت نظر سلطان در آورد و گفت که همین ساعت بر سبکی ازین هر دو دستک مهربان کرد
 چون شاهزاده او را فرستاد و با شاه میداشت لاچار بدستک شیخ مهر نموز چون این خبر شیخ بدید ساعت اسباب میثا
 کرده از احمد آباد کوچ نمود مفارقتش بر سلطان شاق گردید بعد از آنکه دوسه منزل طے نموده بود منشوری مستملک
 طلب و نزاران التفات فرستاد شیخ عرضداشت در جواب نوشت و این غزل در ضمن عبارت درج نمود

غزل

سنگین بود بکوی تو دیگر نشست در دم که باریت بختان	پیچیده است زلف تو بخت خنجر حقیق که بر آید نشست	ای سر دهن بگو که چه خبر دزد سد سکن دزدی این بند	چون سبزه در ره تو سحر افتاد بسته در خیال میان جان بند
---	---	--	--

مات یازدهم

فاریغ زین کفر شده بعد ازین میاید | با در نیاز دست خود پرست ما

و همچنان کوچ در کوچ بشاه جهان آباد رسیده بنا بر خواست سلطان دارا شکوه چند روز برای نوکری سرکارش اختیار نمود
دس ارفصل دی در سرکار عالمگیر بادشاه با وجود منصب قلیل تقریبی پیدا کرد که امرای عظام مثل اسدخان دیوان اسلحه
و غیره رشت میبردند تا آنکه روز پنجشنبه او آخر رمضان سده هزار و هشتاد و هشت هجری در جنگا میکه حکم بادشاه بشهر ملتان
رفته بود از عالم رحلت نمود و در مقبره عالی که خودش بنا نهاده بود مدفون گشت

شیخ مهدی ابن شیخ کبیر بالاپیر

در شانزدهم محرم سده هزار و هشتاد و هشت هجری فوت شده و مرقد او در بلده قنوج اندرون احاطه درگاه پدر خود
یعنی شیخ کبیر بالاپیر که برکنار دریا کالی فی واقع است تا امروز موجود است و گنبدی عالی دارد و اندرون این روضه
ترتیبهای دو پسران او نیز موجود اند و بر دروازه گنبد مذکور این چند عبارت با تاریخ مرقوم است عبارت
این گنبد عالی و قبه متعالی در عهد سلطنت سید و دین پناه ابوالنظر محمدی الدین محمد اوزنگ زیب بادشاه غازی
تعمیر یافت تاریخ وفات حضرت شیخ مهدی بن شیخ کبیر بالاپیر بن شیخ قاسم قادری + + +

تاریخ

نزار بود و هشتاد و هشت سال عمر | گذشت شانزدهم راجع به

کشت شنبه و جنگا می که در آن محمد مهدی سپردن آله
این قبه پر نور و گنبد باجسلی طور مضیع پاک و مرتبه عطر نال قطب زمانی سیمان قادری قدس اسرار و در ششده
هجری تعمیر شد فقط

میرزا حیل

در عمر شهادت و چهار سالگی بر دوازده شنبه چهارم شوال سده یک هزار و هشتاد و هشت هجری فوت کرده مدت حیات
او از کلمه سید استخراج می یابد و تاریخ تولدش از الفاظ افضل به بر می آید چنانچه تاریخ فوت او به سید افضل بانه یاد و یکی از مردان دین و تقوا

تاریخ

مهدی بن رحیمی کنیه عالم | دلشای تنگ سیر ایا نشینا

چون میدرخش نقش بر رخسار خلد | تاریخ او نوشت قضا ختم لیا

الضما

شد ز جهان چو پیر من سوسه مقام مرگش | شد ز جهان چو پیر من سوسه مقام مرگش

از بی سال وصل او طبع شدن شیرین | از بی سال وصل او طبع شدن شیرین

از سه سوز و غم غم گشتن ای ظمیر من | از سه سوز و غم غم گشتن ای ظمیر من

عاشق بیشتر حق بود سال وصال میر من | عاشق بیشتر حق بود سال وصال میر من

و پسرش میر حسینی این مصرعه در تاریخ وفات او یافتند و چنانچه شوال میرم دخل خست شده

مرزا محمد علی مایه مختلص

صاحب سخن و قبه باب و خورده بین بوده در اصل هندو و پسر کے بود و در اکبر آباد توطن داشت پدرش در مرگا
مرزا صفر معالی نوکر بود و مرزا لطیف اخیل خاطرش را از دین ابانگرا ندیده مسلمان ساخت و چون لادله

۱۰۸۸

۱۰۸۹

۱۰۹۰

تاریخ یازدهم

بود و تنهایی خود نموده در ترتیب نهایت عده جسد سبذول داشت با کلیم سرخوش و میربحی و سایر و شعرا عصر جمعه
و شاهمانی صحبت داشت و از محمد داراشکوه سخلاب مرید خان سرفرازی حاصل نموده چنانچه خود فرموده کرده
بارادت آنجا بمم بخشید مرید خان خطایم بعد از فوت داراشکوه و مرزا جعفر بلیاس فقر در آن
ترک علائق دینوی نموده گوشه عزلت اختیار کرد و دیگر کمره نسبت و چون بوی قشع درد ماغش پییده بود صحبت
داشتند خان که در مذہب خویش تعصب هر چه تمام تر داشت اختیار نمود پس از رحلت وی از دای مطلق گرفت
و از خانه بر نیامد تا آنکه در سنه هزار و شصت و دوه فوت شد سرخوش تاریخ او چنین یافت

تاریخ

۱۰۸۹

حیف نریم جهان معنی طراوت | مست بکنج عدم از قیاس | سرخوش عنده خواست سال زول | گفت خرد آه ما بهر باغوش

سید علی کلب

در سنه هزار و دویست و یک بمحبتی شهادت رسید و تاریخ شهادت او این است

تاریخ

۱۰۹۱

کنج علم و شرع دین چون گنج زیر خاک شد | قدسیان را برفک زین عم گریان چاک شد |
خامه لقت ریزد از سال تا بخشش رقم | سید والا علی اکبر شید پاک شد

تاریخ چاه و حوض

در سنه هزار و دویست و دهم جری باقر خان چاه و حوضی در درگاه پیر دستگیر احداث نموده تا بخشش است

تاریخ

۱۰۹۲

چاهی شد و حوض و البشار | در مرقه دستگیر کونین | خضر آمد و سال این گفت | سر حشمت ابروی دارین

تاریخ چاه

در آثانی راه لاهور و جمنه رنجیت رامی کاتبه پدر رکنپور داس مصنف کتاب تحفة الصبیان و غیره در سنه هزار
و دویست و دهم جری چاهی احداث نموده بود که آب شیرین و خوشگوار داشت صاحب طبعی تاریخ آن گفت

تاریخ

۱۰۹۳

چاهی بنا نموده رنجیت رامی کاتبه | تاریخ گفت باقی لازال خیر جاری

تاریخ بنای چاه محل حیدر آباد

بلده حیدر آباد که از توابع کوکند است از امجد قلع قطب شاه ابن ابی اہیم قطب شاه والی کوکند آباد نمود
در اوایل نام آن شهر را باگ نامیده بودند بعد از آن حیدر آباد موسوم ساخته و سلطان ابو الحسن که پادشاهی از
سلاطین قطب شاہی و داماد سلطان عبداللہ قطب شاه بود و بعد وفات عبداللہ قطب شاه در کوکند به سرپرستی
نشسته او در زمان دولت خود در سنه هزار و دویست و چهار عمارتی دلیز در حیدر آباد تعمیر ساخته بود و آن را ساجی محل
موسوم نموده تاریخ بنای آن عمارت مالی نیست

تاریخ

۹۳۰	خشت اول چوبزین ترا	با تخی گفت با امام رضا
-----	--------------------	------------------------

سیرامی میران

مشهور میران کی سرای بقاصد یک کرده شرقی از شهر قنوج است مردمان اینجا میگفتند که اصل نام این سرای محمد آباد کبیر است چون بانی آن میران نام داشت بان نام مشهور شده و متصل این سرای روضه عالی موجود است و در متنی دارد که بران هم نوشته نیست یک مرقه بانی آن سرای بوده باشد و این تاریخ بر دروازه سران مذکور که در سنه هزار و نود و چهار تعمیر یافته مرقوم است

تاریخ

۹۳۱	در دولت او رنگ شده عالمگیر	تعمیر شد این بقعه فردوس نظیر	اندر سنه هزار و تسعین و چهار	شد بی مینا محمد آباد کبیر
-----	----------------------------	------------------------------	------------------------------	---------------------------

سجده و زین

یکی از امرای عالمگیر است و سرای موسوم به بنجا در بنجر که قریب دلی است بنا نموده اوست در سنه هزار و نود و پنج فوت شد و سر خوش این تاریخ در نظم کشید

تاریخ

در لیغ از جهان مجتوب خان بنش	نماند آب در گلستان حن	خرد خواست تاریخ نوشتن دل	بگفتا که کو در دان حن
------------------------------	-----------------------	--------------------------	-----------------------

سیواجی و سبهاجی

سیواجی پسر ساجی مرثیه بهو سلا در عهد عالمگیر بادشاه مدنی در از در کن فتنه با برپا ساخته بسیاری از ملک بدست آورده بود آخر در سنه هزار و هفتاد و شش هجری بدست مردمان عالمگیر افتاده روانه دار السلطنت گردید و در اینجا بقید ماند بعد از محبوسی سه ماه در روز تاریخ نسبت و معتم ماه صفر سنه هزار و هفتاد و هفت وضع خود تعمیر داده با لیه خود سبها از اینجا گریخت و در دکن رسیده باز هنگامه آرامی فنا گردید تاریخ گریختن او حافظ هدایت الله یافته ان شا الله تعالی بتبره و چون در سنه هزار و نود و سی و شش سبها از پدر بچیده پیش دلیر خان که یکی از امرای عالمگیری بود آمد و در قید افتاد عنایت الله وکیل شاهزاده محمد عظیم شاه در تاریخ او این مصرعه یافته با بازن و فرزند سبها شد اسیر و بعد از چند اوقات سیواجی که تاریخ نسبت و چهارم ربیع الاخر سال یک هزار و نود و یک هجری و قش شده او نیز مانند پدر هنگامه فنا گردید داشت تا آنکه باز گرفتار گشته حبس محکم عالمگیر بادشاه در سنه هزار و نود و نه هجری گشته شد تاریخ این حاله را بنجا با کافری همی رفت با یافته اند

فتح یافتن نواب شکر الله خان بر راجوتان میوات

چون نواب شکر الله خان در سنه یک هزار و نود و هفت هجری برای تنبیه راجوتان میوات رفت و برایشان فتح یافت مرزا عبدالقادر بدیل این تاریخ نوشته نواب فرستاد

تاریخ

سرخل نود که با جی رانم	از باد برودت بشم درست	با هفت پسر که پدر اش	چون کوه سری به تیغ می بست
عمری در کوه سار میوات	می بود چو خرس از خودی	بالشکر خان آسان جا	گردید طرف ز فطرت نسبت
یعنی به پناه قلعه کوه	بر جنگ مبارزان کم است	آتش ز نهادهاران خرد	چند آنکه ز سنگ چون شربت
بگرفت بعد هزار نشویش	تا از دم تیغ بی امان است	در تار و پود منس منس	فرمود دل زد که شکست

فاتوحات عالمگیریه در فتح قلعہ از ممالک دکن

۲۸۲

چون سنہ ہزار و ہشتاد و نہ ہجری الفواج عالمگیر بادشاہ بعضے از ممالک دکن را فتح نمود و میرزا الدین سومی این پنج برقم تقسیم گفتہ از نظر بادشاہ گذریا

تاریخ

شاهی کہ مختار و مکند برین شد ملک دکن مسخر شمشیرش می حست فلک بترکیش سراد عدد فتح عالمگیر ۱۱۵۹ ۱۰۸۹ یعنی اگر عدد و سر عدد را کہ عین باشد از اعداد کلمات فتح عالمگیرش خارج کرده شد و تاریخ بر آید +

در فتح بیجا پور

چون عالمگیر بادشاہ در سنہ ہزار و ہفت و ہفت ہجری قلعہ بیجا پور را کہ در دکن است محاصرہ نمودہ راہ دخول اذوقہ بر متحصنان بستہ برج و بارہ قلعہ را از ضرب توپ منہدم ساخت و خندق را انباشتہ خواست کہ اندرون قلعہ در آید کہ دالی انجا سکندر عادل شاہ از خواب غفلت بیدار گشتہ تاریخ چارم ذی قعدہ روز دوشنبہ سنہ سی عالمگیر غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ را شفع خود ساختہ قلعہ را حوالہ اولیای دولت نمود و خود بملازمست بادشاہ شتافہ مشمول عنایات بادشاہ گشت مرزا معز الدین موسوی تاریخ این فتح عطنی را السباسبطلم کتب اراکند

تاریخ

کافر نامی ملک بیجا پور لشکری بر سرش گماشت کہ	کہ نقصان موش مختش عاقش طاق و گشت با عمر سال تاریخ از خود جستم	کرد از لبس حمایت کفا شد جو عاخر سکندر عادل فتح اسکندری سار گفت	بادشاہ جهان بر شہنت خاک در گاہ را بجاگان رفت
--	---	--	--

و محمد علی جوہر کہ علم خلع مسکد این تاریخ در تعلیم یافت رخ زوی فصل بیجا پور شد فتح بد بعد فتح بیجا پور چون اندرون قلعہ رفتند در انجا یک توپ عظیم یافتند دین توپ را بر بان نظام شاہ والی احمد نگر در سنہ ہشتاد و پنجہ و شش ہجری در قلب آورده بود و این چند عبارت بران منقوش ساختہ لا الہ الا اللہ و اللہ سواد ابو الغازی نظام شاہ بادشاہ خادم اہل بیت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فقط و نام این توپ ملک میدان بود و علی عادل شاہ بیجا پوری آن توپ را از احمد نگر آورہ بود و چون عالمگیر فتح بیجا پور نمود آن توپ بدست او افتاد این تاریخ تقیہ بران توپ فتحش حست

تاریخ

شاہ عالمگیر غازی بادشاہ	اگر داد عدل داد ملک امان اگر	فتح بیجا پور کرد و تاریخ نظر	مرد نمود اقبال و گفتا کہ از
-------------------------	------------------------------	------------------------------	-----------------------------

و این کتب کوثر حالت تحریر در قلعہ بیجا پور کہ حالہ عدل سرکار کمپنی انگریز است جوہر است این نیمہ در باب فتح بیجا پور از بخش متخلص سالفہ نمودہ

تاریخ

شد باد فقرتہ دین سہ داد اگر	از گلستان دکن خاشاک اعدا پاک رفت
تا مہر می کرد و شمشیرش مہر کوہ وز سین	غنی با می حسن بیجا پور همچون گل گشت
از براس ضبط سالش با لقا بون کر سا	شد بکلیہ باغ حبیب پور رضہ شاہ گفت

الغنا

مطلبی از بی تاریخ جهان ستم	کہ شود شانہ بان راب سہر	شد نصیب حق این سہرہ جہتہ	فتح ملک دکن قلعہ بیجا پوری
----------------------------	-------------------------	--------------------------	----------------------------

۱۰۹۰ بیغ شاه عالمگیر غازی | شنیدم ملک سلم پوشد فتح | بی فتح دکن بی پای اود | نوستم ملک بیجا پوشد فتح ۱۱۰۹

فتح تحب در آباد

والی این دیار سلطان ابوالحسن قطب الملک که در عوام بنانا شاه مشهور است از تحب زاوهای ایران دیار بود از حیدر آباد در لباس فقره سیاحت آنده چون والی حیدر آباد قطب الملک عبداللہ شاه را بسری نمود بر قنط و ذکای او مفتون شده اورا بمادی گرفت بعد فوت عبداللہ شاه ارکان سلطنت ابوالحسن را قطب الملک خطاب کرده حکومت گرفتند چون در سنه هزار و دویست و هفت هجری عالمگیر بادشاہ حیدر آباد را فتح کرد و والی آنجا سلطان ابوالحسن اگر تحب لطیف قلعہ کوکنڈہ رفت میرزا محمد شیرازی که عالی تخلص میکرد تا بحال این فتح گفته نظر بادشاہ گذرانید و بحر حمت خلعت سرفراز گردید +

تاریخ

۱۰۹۰ از نصرت بادشاہ غازی | گردید دل جانیان شاہ | آمد بقلم حساب تاریخ | شد فتح بجنگ حیدر آباد ۱۱۰۹

فتح قلعہ کوکنڈہ و خج در آباد

بعد فتح حیدر آباد افواج بادشاہی قلعہ کوکنڈہ را که سلطان ابوالحسن در آنجا متحصن شده بود محاصره نمود و بمحلیکد خیاچی درین جنگ عابد خان که منصب صدارت دشت و نیز مشهور بقلیج خان صدرا الصدور بود تا بحال سبب و چهارم ربیع الاول سنه ثمان و تسعین و الف بزخم گول توپ از مرکب عمرتسک خرام غلطیده باختر رفت و پسرا و که شهاب نام داشت بغازی الدین خان بهادر فیر و جنگ مخاطب گردید مدت محاصره قلعہ کوکنڈہ از ابتدای سبب و پنجم ربیع الاول لغایت سبب چهارم ذیقعدہ ستمه جلوس والا مطابق سنه یک هزار و دویست و هشت هجری هشت ماه بود چون قلعہ مفتوح شد ابوالحسن در قید افتاد و در قلعہ دولیت آباد با حیات محبوب ماند شغرای پایه تخت تاریخی بافته اند از اعمله برگزیده علماء دانشمند مولوی علام نقشبند این آیت در تاریخ نجافت + فاخر جام من جنات و عیون و کنوز مهتم که کرم و ششخصه دیگر یافته ذوق الباطل و جاء الحق + و فتنی عبد المعالی این دو بیت در تاریخ گفته +

تاریخ

۱۰۹۸ اشی جهان چاقی کردی | فتحی عجب از لطف الهی کرد | از مصره تاریخ شنو مرده نو | فتح البالی زیاد شاهی کردی ۱۱۰۸

از مرزا ایزد بخش رسا در تعقیب

زمان کلک باغش تیس | مبارک باد فتح حیدر آباد ۹۸۸

۱۰۹۸ یعنی اگر عدد زبان کلک را حرف است با عدد لفظ سن یکجا کرده با عدد مصره اخراج نماید تاریخ باید و غیری که چنین

تاریخ

۹۸۸ مدد جواز علی اکا بهر گو | مبارک باد فتح حیدر آباد

و غزیری دیگر این تاریخ در سلسله نظم کشیده و صنعتی کار برده +

مات باز دهم

۲۸۵

۱۰۹۸	شاه اورنگ زیب عالمگیر	چون بن وقت او بجا شد	بدرش کردن از آن مکان تغییر	بوجوشن است جاجی محل
------	-----------------------	----------------------	----------------------------	---------------------

یعنی اگر از عدد جاجی محل عدد بوجوشن را خارج کرده آنچه باقی ماند با عدد مصرعه اخیر کجا نماید تا پنج که هزار و نود و هشت است
برآید جاجی محل عمارتی است در حیدرآباد که سلطان الوحسن از در سنه هزار و نود و چهار تعمیر ساخته بود و تاج بنامی از سنه
ازین ترقیم یافته و میر عبد الکریم امیر خان در فتح قلعہ کوکلتن که جب برگزیده از حیدرآباد است این مصرعه تا پنج یافت
فتح قلعہ کوکلتن مبارک باد ۱۰۹۸
و این تا پنج مرزا عبدالقادر بیدل برشته لطم کشیده

تایخ

۱۰۹۴	شاه عالمگیر یعنی حضرت اورنگ زیب غرضش از اقامت دلی کرد آهنگ حیدر اولین سال که فتح ملک بیجا پور بود تافت بر گلنده رایات طعنه سال دوم کشت از روی حمل در دین اهل حساب خواستم روشن شود آئین فتح دوم هست یک معنی که تعبیر از دو تا بخشش است	۱۰۹۸	آنگه وارد تکیه برمنشیر اوستغی طعنه تا کتب بنیادش با آن دکن زیر و زبر در غل و غنچه رفت اسکندر از طوق و کمر همچنان برقلب قطب الملک طوفان داد سال فتح اولین جمشید نصرت جگر داد شوخیهای او را کم درین مصرعه خبر اعظمی مطلوب از فتح بادشاه تا امور
------	---	------	---

فتح قلعہ اودنی

۱۰۹۸	این قلعہ نمجاه کرده از لبره بیجا پور و یکصد و هشتاد و نه از شهر احمدآباد و در است و قلعہ مذکور بعد از فتح کوکلتن در سنه هزار و نود و هشت مفتوح شده و عالمگیر آن قلعہ را به امتیاز گداه موسوم ساخته تا پنج فتح آن عزیز می حسین یافته و فتح اودنی نموده بادشاه دین آینه
------	---

مسجد جاجپور

۱۰۹۸	در کنگ که از توابع ملک بنگاله است موضعی است موسوم بجاجپور در آن موقع بعد سلطنت عالمگیر بادشاه در سنه هزار و نود و هشت مجری نواب ابوالنضر خان مسجدی تعمیر ساخته بود که تا حالت تخریر موجود است و در دروازه مسجد مذکور این تا پنج مرقوم
------	---

تایخ

۱۰۹۸	ظن حمل رایت اورنگ زیب در شهر جاجپور بنا کرد مسجدی گسترده با و تا که زانخم نشان کین نه فلک گنبد نقش نشان مسجدی شد زبان ابوالنضر خان	۱۰۹۸	اوصاف خلقی به نواب مستطاب تسبیح و بیان شریفی در دگر تاریخ اوزمان ابوالنضر خان	۱۰۹۸	میش از توان قدرت لطیف کیش تمام دین آستان
------	--	------	---	------	---

محمد علی خان

۱۰۹۹	خانان عالمگیر بادشاه بود در سنه هزار و نود و نه مجری فوت شد و سرخوش تا پنج وفاتش محمد علی خان مجرود بیان
------	---

مات دوازدهم شاه پیر محمد سلونی

پیرزاده حضرت سلون است در سنه هزار و نود و نه هجری فوت شده داین رباعی در تاریخ رحلت اوست

تاریخ

۱۰۹۹ حضرت پیر محمد قطب بن چون نوینا بادل آگاه رفت سال تاریخ شش هردوسرا گفت باقی عارف بالله رفت

نواب شکر الله خان

چون نواب شکر الله خان در سنه یک هزار و یکصد هجری از عالمگیر بادشاه باضا و منصب ممتاز گردید و مرزا عبدالن

تاریخ گفت

تاریخ

۱۱۰۰ شکر خدا که صاحب افضل جمیع اصناف اقبال است اما شکر این عطیه بر دکن آشتا تاریخ او مرآت تاجید از دوست

مات دوازدهم از ابتدای سال یک هزار و یک صد و یک لغت سنه یک هزار و صد هجری

مرزا حسن الدین محمد موسوی

از اولاد امام ضامن نامن موسی الرضا بوده در خوشحالی و معنی طرازی و شعر فنی و انشا پردازی نظیر نداشت در او ابل فطرت تخلص میکرد و ازها موسوی اختیار نموده فرمودند که ازین نسب من ظاهر است و هم حسب من و خطاب خالی هم بر همین تخلص گرفتند چون بپای وزارت ممالک و دیوانی تن و هزار منصب از عالمگیر بادشاه سرفراز گردید و سرخوش بعد تنیت و مبارکبادی این رباعی نوشت که باعی ایام بجام دوستداران گشته کار مرزا مغربا بان گشته چیزیکه بجاشده بعالم نیست کان سید پاک موسوی خان گشته یکی ازین شریف ادب رسیده فرمودند که هزار و پنجاه هجری سال تولد من است افضل اهل زمانه تاریخ ولادت من سرخوش که حاضر بود گفت که تولد من هم درین سال دست داده و چون نام من محمد افضل است این تاریخ من عنایت فرماید و صاحب برای خود نکو دیگر کند خنده کرده گفت که خوش باشد مرزا موسوی که در ملک دکن در سنه هزار و یکصد و یک هجری بمیرد و بکمال بر حمت حق پیوست بر جمع اهل سخن ما نمشد ناصر علی این خبر شنیده زار زار میگرفت و سرخوش این دو قطعه در تاریخ وفات او گفته که موافق تخلص بسم تعبد و دیگر مطالب این خطاب خانی و مرزا تاریخ این است

تاریخ

۱۱۰۶ کشیده و بگفتا عقل تاریخ مرزا حسن الدین محمد موسوی رفت

الضا

۱۱۰۱ در بیاض هستی بن مرزا مرزا موسوی خان نخلد زحمت خوش ایل تاریخ تو خد گفتا که شد موسوی خان

تهیت که خدانی عنایت الله خان پسر خور و نواب شکر الله خان

ایچین دریکہڑو یکھد و یک ہجری سرانجام یافتہ و مرزا عبدالقا در بیدل این ابیات کہ از ہر مصرعہ تاریخ استخراج
سے باید نظم نمودہ

۱۱۰۱	کاشانہ صلائے عیش در داد	۱۱۰۱	اے دہر طرب مبارکت باد
۱۱۰۱	رشتہ اقبال دارد امسوز	۱۱۰۱	ہمراہی حنان معنی احیاد
۱۱۰۱	وقتت کہ از لوائے دہا	۱۱۰۱	سازد دران رسد بارشا د
۱۱۰۱	عقد گہریت ز یور جا ہ	۱۱۰۱	حاسد ملعون دوستان شاد
۱۱۰۱	از مرثیہ ادعائے این فیض	۱۱۰۱	نالہ چہشت عرش بنیاد
۱۱۰۱	جوشیدہ ز دور الفت ہمس	۱۱۰۱	مطلوب و فامی سرد و شمشاد
۱۱۰۱	ہر مصرع ازین طریق موزون	۱۱۰۱	دارد ز شود سال تعداد
۱۱۰۱	اکنون بمکان معنی خاص	۱۱۰۱	شعری زد و مصرع عم نداداد
۱۱۰۱	اوقات سعادت دو کوکب	۱۱۰۱	شیرازہ الفت دو ہم نداد

شیخ سلیمان

یکی از امرای عالمگیری کہ مخاطب لفصل نمان بود در سنہ ہزار و یکصد و یک ہجری فوت شد و محمد افضل سرخوش
در تاریخ وفات او گفتہ

۱۱۰۱	تاریخ	۱۱۰۱	تاریخ
۱۱۰۱	دارست فتنہ مستی بی تو	۱۱۰۱	ہم شیخ سلیمان شدہ تاریخ
۱۱۰۱	شہد شیخ سلیمان بسوی فنا	۱۱۰۱	ایمانہ عمر بودناش گویا

تاریخ قلعہ ہمت

چون در سنہ ہزار و یکصد و دو ہجری لوالب کمال الدین خان قلعہ ہمت را بعد وفات محاصرہ سہ ماہ فتح نمود شیخ
روح الامین خان ولد قاضی محمد سعید بلگرامی بفرمایش لوالب مذکور این تاریخ گفتہ

۱۱۰۲	تاریخ	۱۱۰۳	تاریخ
۱۱۰۲	چون تاریخ غفل خویش حسرت	۱۱۰۳	گفت انک شکست پائی

روح اللہ خان میر بخشی

پسر خالہ زادہ عالمگیر بادشاہ بود و بتاریخ پنجم ذی الحجہ سنہ ہزار و یکصد و سہ ہجری بساط حیات در نور دہدہ تاریخ بہ حبس
حیف ز روح اللہ خان بربادت یکصد و پانزد

۱۱۰۳	شاہ نور درویش
------	---------------

درویشی کامل و از اولیای وقت بود پنجم جمادی الآخر سنہ اربع دہاتہ واقف رحلت نمودہ مرقد او بہست محبوب
اورنگ آباد مشہور است جزایرت گاہ خلافت تاریخ وفات او نور محض ۱۱۰۳ یافتہ اند و بعد از وفات او سید قطب الدین
عون متبلی شہادہ نشین او گردیدہ

حافظ سید ضیا اللہ بلگرامی

شب سه شنبه پنجم ماه شعبان سنه یکزار و یکصد و چهار انتقال نموده و موافق وصیت پایان مرقد خواجہ عماد الدین
ملکرامی که صاحب ولایت آن مقام است بیرون حرم مقبل دیوار جنوبی منزل آرام یافته و میر غلام علی ازاد مخلص
تاریخ او گفت

تاریخ

۱۱۰۴ خورشید سپهر علم و فضل و تقوی آن میر ضیا الله روشن بیا
پادشاه افشارستان
تاریخ شریف بنزل قدرین

مسجد عالم گنج

در بلده اکبر آباد موضع عالم گنج مقبل دیوار دوازده مسجدی است که از امیر رفیع الزمان در سنه یکزار و یکصد و چهار عمری
تعمیر ساخته بر پیشانی عمارت مذکور این تاریخ مرقوم است

تاریخ

شکر که در درشتی دین پناه غازی جم مرتبه اورنگ شاه
سال بنایش خردم ز در قم
میر فلک قدر رفیع الزمان
ساخته از عون خن این سجده گاه

امیر الامرا نواب شالیه خان

پیر نواب آصف خان بهادر است از هنگام شاهجهان بادشاه پسر شجاع الملکیر بادشاه بعد وزارت مر بلمندی داشت اصل نامشیرالوفا
است در عمر نود و سه الکی تاریخ شاتر دهم شوال سنه یکزار و یکصد و پنج هجری فوت شد و این سه تاریخ در رحلت
اد از مخمر الواصلین نوشته شد

تاریخ

۱۱۰۵ صدر فیض کرم شالیه خان
کوی نیکوئی ازین فاق بر
سال نقل آن امیر باکرم
گفت باقی اهل خرد داور

ایضا

۱۱۰۵ بود نواب امیر الامرا
عمده الملک شند زرن
سال نقاش تیاسف گفت
خان شالیه ابوالطالم
آه نواب سخی شذر جهان
قره باصره آصف خان

ایضا

چو شد شالیه خان بن مرشد
بجان غم داد شد تاریخ فوت

قاصی محمد سعید ملکرامی

از اولاد قاضی ابوالاعراف قاصی بدو ملکرامی است تاریخ مفقود هم ربع الاول سنه یکزار و یکصد و پنج هجری فوت
کرده و پسرش شیخ روح الامین خان در تاریخ وفات این قطعه گفته

تاریخ

۱۱۰۵ از گردش چرخ آه و بیدار
دست تو بریده باد مردم
فریاد زار گونه فریاد
حال تو همیشه مضطرب باد
در روی که من از خود ادا
تاریخ وفات قبله گاهی
اشیای ستون دین بقناد
باشد زمین این سخن زار باد
چون خواستم از خرد پرزاد

باغ فدک

چون نواب سپیدار خان خلیف نواب حاجان بهادر در ایام صوبداری صوبه لاهور در آن شهر در سنه یک هزار و یکصد و هفت هجری با عینی ترتیب ساخت و روح الامین خان ولد قاضی محمد سعید بگرامی این تاریخ یافت به سال تارخیش بگو
روح الامین باغ فدک

شیخ محمد اسحق عرف قاضی میان و برادرش شیخ محمد سبحان بگرامی

از اولاد قاضی بده بگرامی اند در رساله شرافت عثمانی مقدم است که شیخ محمد اسحق را از طرف نواب جان جهان بهادر عرف سپیدار خان کو که نیابت صوبه الہ آباد مفوض بود و اقطاع سرکار ترہار و اربل و غیرہ بدو قلعہ داشت مردی صاحب مہمت و شجاعت بود با اتفاق برادر خود شیخ محمد سبحان بزور تیغ نظم و نسق خوب نموده کہ نامش در آن زمین خصوص در راجہ ہامی ملک بیدلہ شہورست بالاخر ورمحاربہ بندید کہ باراجہ قلعه انہا در میدان اتفاق افتادہ بود ہمراہ برادر خود شیخ سبحان کہ پدر شیخ الہ بار خان است و ذکرش بعد ازین خواهد آمد بدرجہ شہادت رسید این واقعہ تاریخ مقدم شہودی لغتہ سنہ یکہزار و یکصد و ہفت ہجری بوقوع پیوستہ لغش ایشان را آوردہ متصل چک شاہ عبدالخلیل در الہ آباد مدفون شدند و شیخ روح الامین ولد قاضی محمد سعید بگرامی در تاریخ شہادت ایشان این تاریخ گفتہ

گشتند شبید چون شمشیر سنان	غازی اسحق و شیخ و عبد سبحان	باید کہ با منش زمین گرد سخن	خون ما بار دنگ بجائی را
افسوس درین باجائی گردون	دایم باد آن سپاہ دوی را	ترسم کہ برای انتقامش جگر	موقوف شود قیامت وزان
	تاریخ شہادتش زین آن ہے	از ہجر ہزار و یکصد و ہفت ہجری	

انصاف

محمد اسحق شہید اکبر بادشاہ

میر محمد زمان تخلص بر اسخ سرمند

سعیدی و الا زار و از عمدہ ملازمان و مصاحبان شاہزادہ محمد اعظم بن عالمگیر بادشاہ ہ بود طبعی و فکری رسادشت و زمانہ بندی داد سخن میداد و فاشش در سرمند بسال سبع و مائتہ و الف واقع شدہ و سرخوش تاریخ و فاشش گفتہ

تاریخ

راسخ دم بود محمد زمان و وزیر او گفتہ

تاریخ

محمد زمان راسخ خوشحال	درینا سبحان آفرین پیر	چو تاریخ فاشش دل از عقل حوا	خرد گفت بادل کہ راسخ بگرد
-----------------------	-----------------------	-----------------------------	---------------------------

ملانا صر علی

از خوش خیالان جهان بودہ تخلص او علی است و مولد سرمند از سالہ نقشبندیہ بود و قریب شصت سال عمر یافت و با شاہ مجذوبی در آخر عمر از دکن بہار اسطنت شاہجہان آباد آمدہ اقامت در زبد و جنون بہم رساند ہمدم از دوستی بوعلی قلندر میزد تا کہ در ماہ رمضان سنہ یک ہزار و یکصد و شصت رحلت نمود و در حوالی مرقد

۱۰۹

سلطان المشایخ نظام الدین دلاوی مدفون گردید محمد عاکف تاریخ او بیادت یک عدد مصرعه آه آه
از رحلت ناظر علی و سرخوش این قطعه گفته

دارسته علی سببت بی پروا	از راحت و بخت و مستغنی رفت	و ایچ جو تو جیش سوسی مضی بود	دل کنده ز صورت کده پستی
سرخوش ز خرد سال و تفتش	گفت آه علی عالم فانی رفت		

مرزا قطب الدین بابل

شاعری خوش فکر و تازه گو بود از تحقیق و تصوف و طالب علمی پیر و واقف داشته در آخر کارش بجنون کشید ترک منصب نمود
بشاه جهان آباد آمد و در ماه رمضان سنه یک هزار و یکصد و هشت بعد از فوت ملا ناظر علی و ولایت حیات سپهر عاکف
تاریخ فوتش را در محل حیات مشوا به یافته

۱۱۰

نواب شاکر خان

در زمان دولت عالمگیر بادشاه سنه یک هزار و یکصد و ده هجری بحکومت شاه جهان آباد سرفرزنی یافته و مرزا عبدالقادر
بیلیل بطور مبارک باد این چند فقرات تاریخ نوشته بدو نشا

فقرات تاریخ

آفتاب در سهار ملک و ظل و استقلال افتخار علم و عمل و دستگاه علامت جاده حلال و آرامشگی سلیمانی عز و اقبال معارج
گلباری شوکت و مایه جهان بینی رفعت و دارای مهابت دشمن گدازنی و کامرانی منافق دوستان نوازی
جاده دولت خانی و احلال و عشرت جادوانی و حکومت مبارک شاه جهان آباد و بخانصاحب کو اکب لوا مبارکباد

۱۱۱

شیخ عبدالرئیس کاکوری سواصح نگار کابل

در زمان عالمگیر بادشاه شاید که در سنه یک هزار و یکصد و یازده یا که نوزده هجری فوت کرده تاریخش چنین یافته اند

آن شیخ مقتدر که ز دنیا داشت	عقلم بسال فوتش مشغول کار	انگاه با نفهم چه گفتار زوی حق	در صوبه خان سواصح نگار شد
-----------------------------	--------------------------	-------------------------------	---------------------------

۱۱۲

فتح قلعه بخت گداه

دوازدهم جمادی الاخر سنه هزار و یکصد و یازده هجری قلعه بخت گداه تبصره اولیای دولت عالمگیری در آمد
تاریخ آن یافتند به کوه کفر شکست

۱۱۳

فتح قلعه ستاره از عالمگیر بادشاه

چون عالمگیر بادشاه در سیزدهم ذی القعدة سال یک هزار و یکصد و یازده هجری قلعه ستاره گداه را فتح نمود میر عبدالحلیم
مکرمی و طوطی تخلص در یک شب یازده تاریخ مایه فتح آن قلعه گفته آن رساله را گلزار فتح شاه هند و طوطی نامه فیروز
شاه عالمگیر موسوم ساخته در خدمت بادشاه گذرانید و مورد تحسین بادشاهان گردید و اعجوبه اینکه از عبارت و گلزار فتح
شاه هند و طوطی نامه فیروزی شاه عالمگیر که نام آن رساله است نیز تاریخ استخراج می باید چیزی از آن
تاریخها نوشته می شود

۱۱۴

۱۱۵

تاریخ

یات دوازدهم

۲۹۱

چونش اهبام زیر منظر آورد ز انگشتان شه بر تبار اهبام	بور داسم اعظم در شماره برابر چار الف گرم نظاره چنین تاریخ گفتن اختصار است	تقلاخ کفر شد مفتوح فی سحار بعینه بود شکل سال بحر شد از عبد الجلیل این آشکار	ز تیغ او عدد شد پاره پاره پی تاریخ استخیر ستاره
--	---	---	--

و این نوع تاریخ را استنباط گویند که بر صورت اعداد سال بحر بی بیان نموده یعنی هر چهار انگشت پادشاه را اهبام
الف که صورت اعداد سال بحر یعنی یک هزار و یک صد و یازده بود تصور نموده اهبام شکل سده که بران چهار
الف بنویسند خیال کرده و بدین طریق بزبان عربی نیز تاریخ گفته اما قطعه فارسی پیشتر اشتها ریافته +

الفبای بیعی

چون شاه عالمگیر آفتاب چنان بر لاله آمد زمین سبب	که تیغ او ست بکینتی که کوه گشت چو دریا به قلعه گشت چو از درون ستاره خود شکست	ستاره قلعه کفار محامد چون تیغ شد پی تاریخ فکر میکرد طلوع کرد در در آفتاب	بفرم آنکه نماید بنای کفر خراب بر آید از ته دریای فکر و جوش
--	--	--	---

یعنی چون از اعداد لفظ ستاره اعداد لفظ خود شرک بدر کرده شود و اعداد الفاظ آفتاب عالمتاب بفرمانید تاریخ برای تاریخ
دیگر که از آن چهار مرتبه تاریخ استخراج می باید

تاریخ

چون محمد بن محمد شاه غازی بود بر مصره اش تاریخ منقو	ستاره فتح فرمود از اشاره همان عاقل جهان شد در شمار	رقم کردم حکم فکر میته محمد شاه اسطی و رکن	کز و شد تاریخ آشکاره برآمد باطل از حص ستاره
--	---	--	--

ازین هر دو مصرعه آخرین از روی حساب جمل تاریخ جدا گانه بر می آید و چون حروف منقو یا غیر منقو بیت را بگیرند همان تاریخ
حاصل آید تاریخ دیگر بمعیسه

تاریخ

خسین باره گیر فتح ستاره گداز یعنی لفظ حبش اگر سه یاره حساب کنند بکین از و پنجاه و نه عدد شود و اطراف بوستان حرف بی و نون است که عدد آن پنجاه	نظاره کن جوانب طواف این بیت را بمعیسه کرد اگر کسی	تاریخ با نقطه شود از لفظ و عیسا
---	--	---------------------------------

و دو میشود و مجموع بکین از و یکصد و یازده شد که عدد تاریخ است و داده تاریخ الفاظ حبش و بی و نون است که هر یک از آن حرف
منقو است و این تاریخ نوشته می شود نیز بطور تعمیه است

تاریخ

چون سیوا و سنا در آن بگشاید ز تیغ شمشاد گشتند پاره	الفمای این اجه بار یکجا نوشتم تاریخ فتح ستاره
---	--

یعنی ایک الف اسم سیوا و یک الف نام سنا و دو الف اسم رانا که مجموع چهار الف میشود چون یکجا بنویسند
شکل عدد سال بحر که بکین از و یکصد و یازده بود پیدا شود و این رباعی در باب فتح قلعه ستاره از زیب النساء بگیم ثبت
عالمگیر پادشاه است

تاریخ

از سحره پیشتن القمر عیان شد اعجاز ضروری مبین شوق شاد

اگرچه این تاریخ نیز خوب است عبارت شش ستاره آمد تاریخ استخراج می یابد اما لفظ آمد که داخل ماده تاریخ است خوب نیست

فتح قلعه برولی

تاریخ سوم محرم سنه یک هزار و یکصد و دوازده هجری قلعه برولی که در دکن است متصرف عالمگیر بادشاه در آمد تاریخ

این فتح را نذر الله تعالی یافته

در ولادت پسر نواب شکر الله خان ثانی

شکر الله خان پسر نواب شکر الله خان مرحوم بود در سنه یک هزار و چهارده هجری از عالمگیر بادشاه سبکدست میوات سر بلندی حاصل نموده دو سال پیش ازین یعنی در سنه یک هزار و دوازده هجری در خانه اولسپری تولد شد مرزا بیدلی این تاریخ نوشتن فرستاد

تاریخ

زین گل که زنگش صحن شکفت | افسردگی طبیعت امکان رفت | تاریخ بهار او سر و شوق | جمعه نهم جمادی الاخره گفت

ربیب النساء بیکم بنت عالمگیر بادشاه

ولادت او تاریخ دهم شوال سنه هزار و چهل و هشت و توابع یافته و حسب خواهش خود متزوج نگشته و تمام عمر روی شهر ندیده حافظ قرآن بود در تحصیل علم عربی و فارسی بهره تمام بر انداخته و چند خطوط خوب منکاشت و کتاب زیبا تصانیف از تصنیفات اوست در سنه هزار و یکصد و سی و هجری رحلت نموده و دفن شد در تاریخ وفات اوست گاه گاه اشعار نیز میگفت این چند ابیات و اشعار اوست

بشنو دستی که خم در گردن می نشاند | کور چشمی که لذت گیر دیداری نشاند | صد بهار از شد و گل قمری گرفت | غنچه باغ دل باز بستاری نشاند

پی تفریح این چرخ پیدا را کن | آفتاب جهان و جمال را کن | آفتاب نشود از غیر زمین گزیند | تو خواه قال بر چو آینه کار کن

ایضا

اشک در خون پییده می آید | یاد دل از راه دیده می آید | در عدم هم ز عشق شور می آید | گل داس در دیده می آید

اصی و تشنه بجز و سوسن نگو | بهر یک قطره آبی حکایت بنما |

ایضا

آغشته خون شش شفق از گاه نیست | مشعل کفن گرفته فلک و خواه نیست

غزل

گرچه من بی اسم دل چون فنا هست | بر صحرای منم لکن حاضرم هست | لب لب از شاگردیم شد بنشین گلشن | در محبت کلام پروازم شد اگر دانا هست

در زمان خنجر طاهر گردن کاریم | زنگ من اندر زمان من سرخ اندام هست | بسکه با غم بردن آختم بر روزگار | جانم سلی کرد از این چنین نسبت

دختر شاهم ولیکن بوقعقر آورده | زیند بنیت غم زانم من زیبا هست

مصرعہ از زیب البت

از رسم نشود در علالت حد البت

جواب از ناصر علی

گو یا رسید بر لب زیب البت

این جواب شنید زیب البت بسیار بیج کتاب خورد و این بیت نوشت ناصر علی و استاد

ناصر علی بنام علی برده خانه | در نزد القار علی سرریز

لطف اللہ خان پسر سعد اللہ خان

در کتاب صحیح الاخبار مرقوم است کہ تیاریج چارم حسب سنہ یکہزار و یکصد و چار ہجری اردوئی معلی عالمگیر بادشاہ از بہار در گذر کہ در دکن است بغیرم تسخیر قلعہ کندانہ ہزار و یک و ہزار و دوم ماہ شعبان پانچویں آن ہمارے نبولی لشکر فروری اثر سر بیج برین بر آورد و لطف اللہ خان پسر سعد اللہ خان مرحوم از غلبہ مستقامت عالم جاویدانی نصبت فرمود و ہنگام وفات پدر کہ در سنہ یکہزار و شصت و شش بوقوع آمدہ یازدہ سالہ بود بمقتضای وعدہ سوار ممتاز گردیدہ و در زمان عالمگیر بادشاہ بپایہ والارسیہ و در عمر پنجاہ و نہ سالہ فوت کرد و تار تیج وفات او یافتہ اند

صدانوس از لطف اللہ خان

در ولادت پسر و دختر کرم اللہ خان

کرم اللہ خان در سنہ یکہزار و چار ہجری از عالمگیر بادشاہ بمقتضای خانی ممتاز گردیدہ و مرزا بیدل این چند فقرات تاریخ بطور مبارک باو بخان موصوفہ نوشتہ شد

فقرات تاریخ

۱۱۳

پیشکام کرم اسباب + ششم کو اکب فیاض رکاب + ناز و محبت و سخا + خالص صاحب افلاک در گاہ + مہر عطای سیمہ استان + دلی ملک کرم اللہ خان + بمصاحب خانی بہار کنا + بحجرت رسول گزیدہ والد الانبا در سنہ یکہزار و ہزار و ہجری در خانہ اودر عرض یکفتمہ پیری و دختری تولد شد و مرزا بیدل این تصرعات تاریخ یافت +

تاریخ

دسیدن طرب باہ و اقبال بزرگ

در وفات عالمگیر بادشاہ

انتقالش روز جمعہ بست ہشتم ماہ ذی القعدہ سال ہزار و یکصد و بیحدہ ہجری کہ موافق روز تیر سیزدہم اسفندار مذ ماہ الہی سنہ یکصد و پنجاہ یک اکبر شاہی مطابق روز سہم سیمہم اسفندار مذ ماہ جلالی سال شش صد و بست و ہشت ملکہ مصداق روز شہر یوہپارم شہر یوہماہ قدیمی سال یکہزار و ہفت و شش بزدجروی موافق بست و یکم فروری ماہ انگلزی قدیمی و مہرم ماہ مارچ جدیدہ سال یکہزار و ہفت و ہفت مہیسوے در احمد نگر دکن بوقوع آمدہ لاشش اوراد شہر محبت بنیاد اورنگ آباد کہ قریب قلعہ دولت آباد در دکن واقع است وان شہر را اورنگ زیب در ایام شاہ نرادر کے

در سنه هزار و پنجاه و هشت هجری اباد ساخته بود برده و دفن نمودند پیش ازین ترقیم یافته که تاریخ ولادت او به آفتاب
عالم کتاب به یافته بود و در این تاریخ جلوس پدرش بزبان خود به آفتاب عالم تمام به سر آمده و جهان
برای تاریخ وفات به آفتاب عالم کتاب من به یافتند و بزرگی از اعداد این است که تاریخ برآورده به روح
در میان وجهه نعیم و عزیزی به دخل اجنت به یافته و شخصی دیگر این بیت گفته

تاریخ

از خرد کردم طلب چون سال نفل آن و گفتم عالمگیر اورنگ ارم را داد زیب +
و مرزا محمد شیرازی تخلص عالی که در سنه هزار و یکصد و چهار هجری بختاب نعمت خان و دار ونگی باور چنانچه
نعمت فراوان اندوخته بود و شاکر نعمت واجب واجب تاریخ آن یافته و بعد وفات عالمگیر ارشاه عالم سب در
شاه بختاب نواب دانشمند خان عالی سرایه سباها ت اندوخته و به تحریر شایسته نامه نامور گردیده و در سنه هزار
و یک صد و سبست وفات کرده او در شروع شاننامه شاه عالم مبادر شاه در تاریخ وفات حضرت خلد مکان
یعنی عالمگیر بادشاه این رباعیات نوشته

رباعی که از ان شده ابرار

عالمگیر آن خدیو صاحب تدبیر	برداشت دل از جهان ز جان شدم سیر
اورفت ز ملک و ملک زورفت بگو	شد بادشاه ملک فنا عالم گیر
روز جمعه شنبه ذی القعدة	
آن جمعه که مرد بادشاه دل داشت	چون شنبه لطاف به بلخینا داشت
ذی القعدة که ایام به نشستن دارد	این طرفه که از روی جهان نشست
تاریخ سبست و هشتم	
آن شنبه که بیاد حق گذشت اوقاتش	خالی از عبادت نشدی ساعتش
چون سبست و هشت روز گذشت از ان	از صفحه روزگار حک شد وانش
مرت سلطنت	
آن شاه که نو نظام دنا آمد	تدبیراتش تمام برجا آمد
چنجاه و یک آمد عهد سال جلوس	ایس فای فنا برسد ان ناآمد
مرت عمر	
آن شاه که دایم علم فتح افرشت	چون گشت نود ساله جهان را بگذشت
در هر کاغذ جو خفا و مکر در شتم	بر نشتم عمر او خدا صا د نکاشت ۹
و این بیت در تاریخ وفات او از سنه ده راکشم الحروف است +	
تاریخ	
چون پیرم از عقل سال وفاتش	گفتا که عالم گیر از میان رفت

ایام شانزدهگی آن خدیو عالم گیر تار و زجلوس ده روز کم از چهل سال قمری بوده و مدت سلطنت از غره دبی لغت
روز جلوس پنجاه سال و هشت و هشتاد و هشت روز و مدت عمر نود سال و هجده یوم اما بحساب سال شمسی ایام شانزدهگی
سی و هشت سال و نه ماه و چهارده یوم و ایام سلطنت چهل و هشت سال شش ماه و هشت و هشتاد و هشت یوم چنانچه
عمرش بسال شمسی هشتاد و هشت سال چهار ماه و دوازده یوم میشود لقب او بعد وفات به حضرت خلد مکان
فرار یافته مستعد خان محمد شانی در اواخر عالم گیری می نویسند که عمر گرامی نود سال و نه یوم بوده و ایام
خلافت پنجاه سال و دو ماه و هشت و هشتاد و هشت یوم و این از غره رمضان سال جلوس تار و زجلوس است منقول است
که محمد اخلاص خان نقل نموده که شب جمعه که صبح آن حضرت بسیر باغ مغفرت توجه فرمودند من و عنایت اللہ خان
از استیلا و چنین واهمه گیری انتشار حناطه و توزیع باطن ظاهر داشتیم دیوان سان الغیب را بغال کشودیم
این غزل برآمد

غزل

تارخی نه و می نام و نشان	سر با خاک رده پیر معانی	بر رمی که نشان کنای تو بود	سالماسه حده صفا نظر آن بود
بر مرتبت من گر گزینی همت غرور	بر مرتبت من گر گزینی همت غرور	که زیارت که زندان جهان بود	که زیارت که زندان جهان بود

یاس غلبه گرفت با خاطر پراگند شب بسر بردیم صبح کیس روز برآمده مقصده ناگزیر روداد شب شنبه باز یکجا بودیم ملا
حیدر قاضی دارد شد نقل فال کردم مرخیزه خواستیم بیت یاد آید نماید کتاب خواستم و بارها کشادیم مگر آن غزل
بر نیامد چون صحبت آخر شد بخواب رفتم می بینم که گذرم بر قبری افتاد حضرت نصف قامت از پنجا برآمد مرا خطاب
فرمود مدتی که از یاد رفته است نیست

غزل

بر مرتبت من گر گزینی همت غرور

و اورنگ زیب عالمگیر بادشاه رانج سپران وینج و خزان بودند اسامی سپران شانزده محمد سلطان که پیش
از پرفت کرده و شانزده محمد معظم که بعد از پدر بایق بهادر شاه بر تخت سلطنت نشست و شانزده محمد عظیم که
در جنگ برادر خود کشته شده و شانزده محمد اکبر که از پدر بغاوت ورزیده نزد سلیمان صفوی بادشاه ایران رفته
بود و باמיד مرگ پدر در ایران میگذاشتند تا آخر در صحن جات مدفون شد و در مشهد مدفون گردید و مرثیه بر لوح
مزارش منقوش است از انجمله یک بیت

س

از خای جیح و زمهری اوزنک

و پنجم شانزده کاخش که او نیز در جنگ برادر خود بهادر شاه کشته شد و از دختران زیب النساء بیگم که شاعره بود
و تخلص خود مخفی قرار داده و از نهایت علو طبع نسبت سینه نحاح پیرداخت احوالش پیش ازین مرقوم گردیده و
دینت النساء بیگم که در سینه بکزار و یکصد و نوبت و دو مجری انتقال نموده مدفنش در صحن مسجد زینت النساء بود که تعمیر
ساخته اوست و در علی واقع است و زبده النساء بیگم و مهر النساء بیگم و دختران المکیه بودند

شاہزادہ محمد اعظم شاہ

پس سیزدهم عالم گیر بادشاه است تاریخ دوازدهم شعبان سنه یک هزار و شصت و سه هجری از بطن بانو یکم بنت شایسته و افغان
 و لادست پذیرفته چون در هنگام وفات خدایگان برادر بزرگ او محمد معظم یعنی شاه عالم بهادر شاه در کابل لشکر لایف داشتند
 چنانچه محمد اعظم شاه با اتفاق اعیان مملکت تاریخ دهم ذی الحجه صبح عید الفصحی سنه یک هزار و یکصد و هجده هجری دوازده روزه
 بعد از وفات پدر و احمد نگر بر سر سلطنت نشست چون بهادر شاه ازین حال آگاهش یافت بالشکر کے عظیم کابل
 روی سوی هندستان آورد و نامه به برادر خود فرستاد و هر چند خواست که از جنگ و جدل باز ماند و ملک وسیع اردیستان
 خود را تقسیم نمایند لیکن چون نقد بر اینچنین بود که ملوک سلطنت بر قامت بهادر شاه راست گرد و محمد اعظم شاه
 قبول نفرمود و بار او جنگ از احمد نگر کوچ نمود چون بهادر شاه بالشکر خود قریب اکبر آباد رسید و در میدان و لوی
 که دوازده کرده از اگره واقع است تلاشی فریقین دست داد و جنگ شروع گردید چنانچه درین معرکه محمد اعظم شاه
 بادولیران خودیکه محمد بد از بخت و دیگر سلطان والا جا به بسیاری از ارم کشته شدند و این واقعه تاریخ هجدهم
 ربیع الاول روز یکشنبه سال یک هزار و یکصد و نوزده هجری بموقع آمد و تاریخ شهادت او اینست ۱۰

۱۱۱۹ شاهزاده دیوانه دشتی آوردیم + حاکم بنویس از رستم کم + دیدند سر و تنش جدا چون از هم + گفتند همه بای محمد اعظم

۱۱۹ چون فرزند عظیم فرزند جلفان ابد آواز غیثت کی جست المکانی ابد کشتی فیض نیر و اختر شید کبر ابد تاریخ زرنگار شست کر بلائی ثانی
 با عقدا و اقسام الحروف الکریمیت اخر ایچین خوانند بهتر با شرسه چون مثل کر بلا شند میدان زرنگار است به تاریخ
 نوازان شد شکر بلائی ثانی به مدت سلطنت اعظم شاه از روز وفات خلد مکان تاریخ و ز شهادت او سه ماه
 و سبب روز و غمیت جنگ امامو رخاں او را داخل بادشاهان ننموده اند مدت عمرش پنجاه و پنج سال کسر نیمی

امتیاز خان صفایانی خالص تخلص

۱۱۲۲ میر غلام علی آزاد قیوبید کہ اسمش سید حسین بود در ہند آمدہ در دکن خلد مکان را ملازمت کرد و لیسک ملازمان مقرر
گروید و بدیوانے صوبہ عظیم آباد بیٹہ و خطاب امتیاز خان یافت آخر دس نہ مکنزار دیکھد و سبب دودہ ورسند
از دست خدا یا رخ گشتہ شد میر عبد الجلیل بگرامی تاریخ وفات او ۱۱۴۴ھ ام امتیاز خان بد یافتہ در کتاب عبادت
السعادت مرقوم است کہ در شہد مردے بود مشہور سیمہ بوسے پور یا نشین داورا پسرے بود میر باقر نام محلی علیہ
فضل و کمال اورا پسرے داشت خیلی شہید و صاحب طبع خالص تخلص اول بود مشق شعر از محمد تقی سلیم ظہریابی
داشت از دست شہر حیدر غنچہ شود کل کہ در ہائی تو شود بد تاکجا ناب خورد و سو کہ میان تو شود بد شاغز بدور
بعد چہا سے در ہند وستان آندہ ز فافت صوبہ دار کجرات در وقت خلد مکان اختیار نمود و ناظم صوبہ مذکور شد
و قابلیت اورا ویدہ و تفر خود را بجالہ کاشش و را آورد و چون اورا پسرے بنود بعد از وفات او سہن خالص شہید
کہ بسید امتیاز خان بہادر مخاطب شدہ بود ناظم صوبہ گجرات شد و قاسم علی خان کہ ناظم ہنگالہ بود پسر زاوہ
ہجرات سید امتیاز خان خالص شہید ہی است

رعیت النسا بیگم بنت عالم گیر بادشاه

عالمگیر بادشاه راج و فتران بود ندیکه زیب النسا بیگم دوم زینت النسا بیگم سیوم زبده النسا بیگم چهارم بد النسا بیگم پنجم مهر النسا بیگم و زینت النسا بیگم در حین حیات خود مسجدی تعمیر ساخته مشهور زینت المساجد این مسجدی عمارت که از سنگ سرخ ساخته اند در شاهجهان آباد بموضع دریانگنج برکنار دریا واقع است و بیگم در سنه یک هزار و دویست و دو هجری در عهد دولت برادر خود بهادر شاه رحلت نموده تربت او در محن همین مسجد موجود است و لطیف بالین قبری آیه قل یا عباد الله این بیت و عبارت مرقوم اند:

کتاب

مونس مادر لحد فضل خدا تمایل است: سایه ازا بر رحمت قبر پوش مالس است: امیدوار حسن خاتمه طاهر زینت النسا بیگم بنت بادشاه محم الدین محمد عالم گیر غایت انار الله برانته ۱۲۲۰ هجری

شیخ محمد افضل که آبادی

لفضایل صوری و معوسه اعتبار فرادان داشت اصل وطن اوسید پور از توابع غازی پور است باشاره سپر خود در آله آباد در محل اقامت انداخت و تلقین اصحاب و تعلیم آداب مشغول گشت نصایف عربی و فارسی و افزود مسجدی که بنه هزار و شصت و هجری تعمیر نموده تا بخش بقعه افضل یافته و تاریخ خانقاه که در سنه هزار و نود و دو بناموده مقام افضل گفته ولادت او بیست و هجری در بروج الاول سنه ثمان و ثلثین و الف است و بسن شصت و دو ساله روز جمعه پانزدهم ذی الحجه سنه اربع و عشرين و مایه و الف هجری فوت شد بعد وفاتش شیخ محمدی که مشهور بشاه خوب الله که برادر زاده و هم داماد او بود بر سر دارش داشت مرقدش در بلده آله آباد است ۱۰۰۰

قطب الدین شاه عالم بهادر شاه

بادشاه خلف دوم عالمگیر بادشاه عاکر

تبارخ سلخ رجب سنه یک هزار و پنجاه و ست هجری از بطن نواب بانگی که هند و زننه بود در برهانپور تولد یافت و بعد معظم موسوم گردیده و در ایام شانزدهم که نجات بهادر شاه نیز نامور شده بعد از کشته شدن برادر سیو او اعظم شاه در جنگ تبارخ نوزدهم ربیع الاول روز دوشنبه سال یک هزار و یکصد و نوزده هجری بجای پدر در اگره بتخت سلطنت نشست و شاه عالم موسوم گردید و خلعت وزارت به منعمان بهادر خان خانان و عمده وکیل مطلق به اسد خان و عمده میر بخشه گری به سیریشن و الفقار خان نجات امیران مر احرمت نمودند و تاریخ جلوس بزبان خود فرمودند: ما افتاب عالمنا بیوم: و دیگرے این مصرع یافته: شاه عالم بادشاه ۱۱۱۹ ملک وادار جهان: و فضل الله درویش در تاریخ جلوس او گفت: الله یا معظم: و غیرے دیگر این تاریخ که لغیه خارج است گفته: ۱۱۱۹

تاریخ

کن سر اعظم جد او که نخوان: رب افرشاه عالم بادشاه

تاریخ از مرز ابدل

جلوس مہلت التار بادشاہ بن | باین مرے اسرار وادہ اندک | شہون رفت نردان جلال قدرت شان | امان خلیفہ جان معظّم دوہنا
و چونکہ ایام جلوس او از سنگام وفات عالمگیر بادشاہ یعنی از ماہ ذی القعدہ سنہ نہار و یکھد و ہجده ہجری شمس
چنانچہ شخصہ دیگر این تاریخ کہ از ان سنہ مذکور استخراج سے باید سبک نظم کشیدہ

تاریخ

نشیقن لیسر جہان بہادشاہ | رسید تروہ دولت بعالَم بالا | از منظر فلک آردہ سر بران | بگفت سال جلوس نظام ملک دلا
بہادشاہ مردے بود عالم و فاضل و بامروت و صالح و عابد و کثیر الاولاد از کمال غم و شجاعت او جمیع لوکران و زبیداران
و حکام قریب و بعید طبع و فرمان برادر بود و در عہد او سہ شاہزادگان مطلق العنان و فارغ البال سے زیستند چنانچہ
ہفتہ شاہزادگان ست راست و چپ و می نشستند بہت است لیسر بزرگ مغزالدین جہاندار شاہ با سہ پسران خود یعنی عزالدین و عزالدین
و یکی دیگر می نیز لیسر و می و عظیم الشان با سہ پسران یعنی محمد کریم و فرح سیوہ و یون تخت معہ بیدار دل لیسر بخت لین محمد عظیم شاہ بہت
جب لیسر بوسے اور فیض الشان با دو پسران خود یعنی رفیع الدرجات و رفیع الدولہ و نیز لیسر جہارم و بختہ اختر
جہان شاہ با سہ خود فرزندہ اختر معہ عالی تبار این عظیم شاہ و دو پسران محمد کا بخش و لد عالم گیر یعنی
سحی السنّت و یکے دیگرے نشستند و محمد کا بخش برادر خور و بہادشاہ بود و از پد خود ملک بیجا پور یا فتنہ بود
چون در سنہ یکہزار یکھد و سبت ہجری سکے خطبہ بنام خود کرد بہادشاہ لشکرے عظیم ہمراہ خود گرفتہ بر سر
رفت چون قریب حید آباد رسید او نیز با سپاہے کہ داشت رو بچنگ آورد و کشتہ شد وہاں در شاہ بنارح نسبت
و یکم ماہ محرم سال ہزار و یکھد و سبت و چہار ہجری در لاہور بیمار شدہ بچار رحمت ایزد سے پیوست این بیت
بسم تمیہ در تاریخ وفات اوست

تاریخ

در وفاتش بی سزوی باشندند | فیض و فضل نعمت و عدل کرم

یعنی اگر از سبک لفظ مصرعہ آخر حرف مباءہ گرفتہ بحساب جل سہا نمایند تاریخ برآید داین بیت و تاریخ
وفات او کہ نیز شمیمہ است را قسم الحروف گفتہ

تاریخ

گفت بی باک ہاتھی ناگاہ | شد برون از جہان بہادشاہ

درت سلطنت بہادشاہ از روز وفات خلد مکان تار و ز وفات او پنج سال و یک ماہ و سبت و دو روز و اگر بعد
از وفات اعظم شاہ گرفتہ شود صرف چہار سال و دہ ماہ و دو یوم شود مدت عہد و وفات و سال و شش ماہ بود و لغت
بعد وفات خلد سنہ زل قرار یافتہ بچہ بہادشاہ کہ سراسر از سنگ مرمر ساختہ اند و شاہ جہان آباد متصل ہونے
مسجد در جوار خیر خواجہ قطب الدین بختیار واقع است داین مسجدی سہ کہ سر تا پا از سنگ مرمرست نمبر ہونودہ
این بادشاہ است داین بیت کہ از مصرعہ دویکے آن تاریخ وفات او بر سے آمد بر بالین مزار او کندہ است
در خوست الدہ بامر سبطی | شاہ عالم را بوجہ جزا

متصل محراب قبہ عالی گھر شاہ عالم بادشاہ نیز واقع است

اسدخان را رحلت فرمود و ذوالفقارخان را پسر جهاندارشاه بقتل رسانید و بعد ازان سرهای ایشان را از تن جدا ساخته بر سر نشان نهاده و اجساد ایشان را رسن در پاسه بستر پشت قبل یکی اینصوب و دیگری انصوب اوینجه با شان و شوکت تمام بسوی شهر کوچ کرد چون بدینجا رسید بر تخت نشست و این سانحه بر دوجبه سبت و سیوم ماه ذی الحجه سنه مذکور بوقوع آمد و چون هجدهمین سال که سنه هزار و یکصد و سبت چهار بود و پادشاه هم جهاندارشاه سر و قوت کرده بود و دنیا بخت را قسم الحروف ابن تاریخ تبعیه یافته بد

۱۱۲۲

تاریخ

بهادر شه و هم جهاندارشاه ۱۱۶۲ یک سال زین دار فانی شد ۱۱۶۲ سر مملکت دور کرده سر شتاب ۱۱۶۲ بهادر برفت و جهاندار گفت یعنی اگر عدو حرف میم که سر مملکت است از ماده تاریخ دور کرده شود تاریخ بر آید مدت سلطنت جهاندارشاه از روز وفات پدرش تا روز نهمیت در اکبر آباد ده ماه میشو مدت عمرش تا روز شهادت او پنجاه و دو سال و نه ماه و دیگر روز لقب اول بعد وفات خلد ارادگاه قرار یافته مقبره او در دهه سبت است نزدیک روضه خواجه قطب الدین ختیا

امیر الامر ذوالفقارخان

این نواب هفت الدوله اسدخان بهادر است تاریخ ولادت اوست بد ز برج اسد و منو و آفتاب بد چون بتاریخ سبت و سیوم ماه ذی الحجه سنه هزار و یکصد و سبت و چهار هجری بمکه محمد فرخ سیر همراه جهاندارشاه بقتل رسید پدرش در غم فرزند و عمر نود ساله و کبیر سنه و بجوای این تاریخ در شهادت او گفت ۱۱۶۲ ۱۱۶۲ هفت شام غریبان با چشم خون نشان بد گفت ابراهیم سمیع را فرمان نمود

۱۱۶۲

۱۱۶۲

اصل نام اسدخان ابراهیم مرزا بود و اسم ذوالفقارخان محمد سمیع چنانچه از تاریخ مستفاد میگردد و اسدخان بهادر سنه یک هزار و یکصد و سبت و نه هجری در عمر نود و چهار ساله فوت شد و در مدت العمر هفت پادشاهان را دیده بد

مرزا امیر بخش متخلص برسا

جد او آصف خان جعفر است که در عهد جهانگیر پادشاه بمنصب وزارت سرفراز شده داشت و مرزا این بخش در زین و علوم بکانه روزگار بود در اوایل عهد منتهی گری سرکارشاهزاده اعظم شاه نوکر بود و بعد ازان بمنشی گری عالم بهر پادشاه نوکر گردیده چون عالم گیر فوت کرد و فیما بین شاهزاده گان یعنی بهادرشاه و عظیم شاه محاربات میان آمد و عظیم الشان پسر بهادرشاه که پدر فرخ سیر بود بمصافع اعظم شاه پرداخت شخصی بهیروزا گفت که بلا عظیم می آید یعنی عظیم الشان می آید مرزا جواب داد که اسم عظیم رفیع خواهد ساخت یعنی اسم الهی یا اسم اعظم شاه بد چون بعد از چند سال سلطنت بفرخ سیر که پسر عظیم الشان بود رسید مرزا را طلبیده گفت که ترا اینچنین کلام گفتن فبما بین برادران چه سه و کار بود پس فرمود تا موسی بر دوش را بکیک از میخ بر کنند و در البتونه بسته بصدور پاک ساختند این واقع شایده که در آخر سنه یک هزار و سبت و چهار هجری بوقوع آمده قبرش تا حال در دره گره موجود است کنایه مسجد مبارک منزل که حالا مبارک گنج شتهار وار و دختیر ساخته اوست و این مسجد تعمیر نموده عالم گیر پادشاه است بد

معین الدین محمد فرخ سیر ولد عظیم الشان ابن شاه عالم بهادرشاه

ولله منة او در سنه کبزار و نود و هشت هجره که بوفی آمد نام مادرش صاحبه نسوان بود چون بتاریخ هفتاد و هشت ماه و شصت سال کبزار یکصد و شصت چهار بر جهاندار شاه فتح یافت و در کبزار بود بخت فرمانروای جلوس نمود بعد از ان در شاه جهان آباد در قهجه جهاندار شاه و امیر الامراء و الفقار خان را بقتل رسانید و را جبهه چند دیوان امیر الامراء اندک و را بدست آورده زبالش برید و بسیار از امر جهاندار شاه را گرفته بجان کشت و اغرالدین سپهر جهاندار شاه و عالی تبار سپهر اعظم شاه و پهلوان بخت برادر خود را بعد و امیر المصغر و داینده در حسن فرستاد و خلعت وزارت سپید عبدالدخان خطاط قطب الملک بهادر بار و قفا و طغر خلیج خلعت امیر الامراء به برادرش سپید حسین علیخان مرحمت فرمود بیت سکه و تاریخ خلوس این نیست

بیت سکه

سکه زدار فضل حق بر سیم وزر | بادشاه مجرب بر فرخ سپهر

۱۱۲۴

تاریخ خلوس

شاه فرخ سپهر که افسر او افتاب سپهر مملکت است گفت بالفن که سال سلطنتش افتاب کمال سلطنت است چون که چند روز بعد از جلوس فرخ سپهر سال کبزار و یکصد و شصت و پنج هجری شروع گردید چنانچه مورخین این بیت که از الفاظ ابد باد فرخ اریک سال مذکور بر سر آید تاریخ یافته

۱۱۲۵

تاریخ

نصیر سپهر تاجور لاسر یک | خدایا ابد باد فرخ اریک

در شروع سال کبزار و شصت و هشت هجره که خدا س فرخ سپهر باد خرمه راجه اجیت سنگه سپهر و خلیج را انور به بیان آید گویند چنانچه طوسه عظیم الشان از شاهان پیشین که جلوه ظهور نموده و سپهر عبد الجلیل ملگرامی مشهوری زنگین دین طوسی بنظم آورده و داوود خنور و داوود خنور و در مقامی که سهای پروهای هندی و زمین الفاظ پارسه آورده و بے تصنع شعر جلال بکار برده این چند بیت از ان مقام است

ابیات

چو سید دل نایب من نگ	بر دراز جبهه سر بر سارنگ	در آن محفل کجا بگوش سرزد	نوازی کان نه راه میوه میزد
اگر شاه پور یا خسر و خاک اند	بی این نغمه از خست بکمال	منفی بر از ایشان و ترزد	که از بر لبها عیش سرزد
شگفتنای بدل دوست تار	که کن را نغمه کل بس کار	نوازی نغمه گرم و بر سر بود	بنظم گوهر بگوهر سر بود
شگفتن بخان سر سبز و از نام	که کردی سینه بار اصم کز نام	اگر چه سره وار خوش بود	بدانی حال اوزین سوسر نام
مثل این نغمه را و انش نمزد	بر و صد چوب لاد و نی	ولس بر خوش نغمه شاد	ندارد از آله یا سوسه رفتار
نوا گوید قوام ساحر سحر	نی نغمه چو پست سحر	نوازی نغمه بود و نقصا	نباشد دژ نگار خورشید
چنان در نغمه باشد و لید سحر	کز انسون ترنم دیو گیری	لب بر ساز نغمه ادا کرد	که جشن شاه کام مار و کرد
با گفت همدگر را داده باری	نوا ساز از صحبت در ارجی	چنان از نغمه دل میخیزد	کلی اجمال کوس خوشه زرد مالکوس
کسی کو زین ترنم قوت جان	نوا سادی یک بنا و طربان	باستغناء لذات ترانه	نه کافی است این جشن شمانه کافی

جهان شد زنده ز اسبک تیر
کز بر حالت موجی جان تیر
چو منتقار زین زین چن کرد
ره احسن کرا بر نغمه سر کرد
اگر دلی نماید خسر شاید
لواهی زین به لکه کی سیراید
چو دگر گلشن گل بر زرب لب
سر و خار کن بابت دران

حواستے آیات در تفتیحین تار ساز و پس کسب دال مهله دیار مجهول بمعنی مانند پیکو نام ملکی است که جواسر را بدو نسبت دادند
الافتحین سرشته شدن پت امار که بر کاغذ و جامه و سند و تقویم از و حاصل اید اک بالمدعیب یک بفتح ما، فارسی
ر سباب خانه تیره دمل و نقاره کرا بالفتح مزج جباری مرغ کوا سنج نیست اما مقصود مبالغه است یعنی
شاد و نوسه عام شد که جاریه سم از پله این جشن منتقار تر کرده در نوا سنجی در آمد خار کن نام شخصی که لواهی
خار کن یا دوسوب است بابت مشبک کنده شوق از عنوت و اسما پردها س فارسی دوازده مقام و سبت و چار
شعبه و شش اوازده و سه سخن بار بد نیز بیان کرده نوسه که بے ملاحظه معنی اسے معانی آیات تمام است
چند بیت بر سبیل استنساخ آورده میشود +

دلت گر بر مقام عشق شید
از تار ساز راه راست شید
کند سر پرده از غنچه کز
چو معشوق مرقع دلسر با سله
باین لذت چو زاهد شید
نماز پنجه از وی قضا شد
منفی نغمه چون باده گنج
بجام باده گل صدفان یخت
بجان نغمه چون در دل شید
نی از فیض نوا سوسه شید
فقط رب سرنوا در شین است
معنی گنج باده آور داین است

و فایده آوردن اسمائے نعمات هندو و فارسی کیفیت محمود در خلاصه داستان بیان می نماید و میقتد

اگر این گرا این آن نداند
بنظم من معنی در نماند
چگون دانند با قوت شغم
که نام پرده ها در پرده گفتم
که تار سماعی کن تار سائی
بوسیقه نادر و شنائی
نگرد و کز حسن صنعت آگاه
ز حسن نظم گیر و خط و نحو آه
مغل باراک سندی شنایت
بهر مونس سندی را شنایت
درین دریا شنائی مایند
تلاش دست و پایی مایند

و میر احسن ایجا و غرض که به توبه نامه فرخ سیر مامور بود و محاسن خان خطاب یافته قطعه تاریخ سال از و اوج
سبارک گفته بیته از ان نوشته شد +

تاریخ

۱۱۲۶

ابشکوی دولت در آمد گیل

ز باغ مهاراجه حبونت سنگه

۱۱۲۶

بالجمله بعد چند سال در میان بادشاه و قطب الملک سید عبداللہ خان عداوت و نزاع بهم رسید چنانچه قطب الملک
برادر خود امیر الامرا سید حسین علیخان را که در دکن بود طلب داشت چون او در شاهجان آباد رسید هر دو
برادران بتاریخ سبت و ششم ماه ربیع الاول سنه یک هزار و یکصد و سه و یک هجری مطابقی تاریخ ششم فروردی
سال یک هزار و شصت و نوزده علیسوسه که بعد از آن روز بوقت صبح کسوف واقع شده بود بکلازمت بادشاه در قلعه
رفتند و بند و سبت خود نمودند مردم معتبر از نوکران خود را بجایان بندند و بعد از او روز بتاریخ ششم ماه ربیع الثانی
سال مذکور هر دو برادران مردم خود را در حرم بادشاه که در اینجا فرخ سیر از بیم ایشان پنهان شده بود
فرستاد و بفضیحت تمام بیرون کشید و بر تر پولیه قلعه بر وجه پیش از نور با صره معدوم و فروغ ساخت
محبوس نمود و ضیع الدراجات بن شاهزاده ضیع الثان و دلشاه عالم بهب در شاه را بجاسے او نشاندند مرزا
بیدل این تاریخ در غزل محمد فرخ سیر بنظم آورده +

تاریخ

دیدی که پادشاه گرامی کردند | صد جو رو حجاز را خامی کند | تاریخ جو از خر و ستم نمود | سادات تاریخی که گرامی کردند
و میر عفت الله بگر استیخبر تخلص در جواب تاریخ مذکور چنین انشا نموده :-

تاریخ

پادشاه سقیم بجهت شایده کردند | از دست حکیم سرجه آید کردند | کفر اظهاری و نسخه تاریخ نوشت | سادات و دانش پدید کردند
و فرخ سیر دو ماه بعد از مغز و سه خود تاریخ دوازدهم ماه جمادى الثاني سال مذکور سب ایام سب ایام
در زندان بقتل رسید لاش او را در مقبره هالون پادشاه و فن کردند این دو تاریخ و در جلوس عزت فرخ سیر
از اقسام الحروف است بتعمیه :-

تاریخ

سال جلوس عزت فرخ سیر ^{۱۱۰۰} | یون سوال کردم گفت که | یکبارست خوش و گریه با نوز ^{۲۴} | از نام او بد کرد تاریخ ^{۱۹}

تاریخ

چو جوید کس غزل و دلش بگو ^{۱۹} | حیا رفت از اسم فرخ سیر ^{۱۱۰۰} |
و غریبه دیگر در عربی یافته :- قاعیر وایا اولو الالبهار | چون فرخ سیام سلطنت جهاندار شاه رانیز
سنه جلوس خود نموده بود و چنانچه از تاریخ وفات پادشاه تا روز غزل او هفت سال و دو ماه و هفت روز و نیم
و از روز فتح یافتن پادشاه صرف شش سال چهار ماه و هشت روز و نیم و سه سال و هفت روز
بعد وفات معلوم نیست اما بعضی کسان او را شاه شهبان نوشته اند :-

مسبى قطب الاقطاب :-

این مسجد متصل درگاه خواجه قطب الدین بختیار کاکی است و سه درجه دارد درجه اول را که خام است خواجه
موصوف بحسن حیات خود تعمیر کرده و درجه دوم تعمیر کرده اسلام شاه است و درجه سوم را فرخ سیر پادشاه در
سنه یک هزار و یکصد و سه هجری تعمیر نموده و این تاریخ بر او کند :-

تاریخ

مور و لطف غیاث والا جانا | خسرو فرخ سیر مالک بجا | ساخت از روی اروت در ^{۱۱۰۰} | مسجد زیبا بنا و مسجد کاسی ^{۱۱۰۰}
باسرو فرخ غیب الهف گفت در ^{۱۱۰۰} | سال تاریخ بنای این بیت بر ^{۱۱۰۰}

شمس الدین محمد البویرکات رفع الدرجات ولد رفع الشان ابن شاه عالم بهادر شاه غازی
چون قطب الملک سید محمد اله خان فرخ سیر را محمول ساخته مقید نمود سلطان رفع الدرجات ابن شاه
رفع الشان ولد بهادر شاه را بتاریخ هجری پنجم ربع الثاني سال یک هزار و یکصد و سه هجری از قلعه سلیم
گذاشت که در اینجا محبوس بود برادر و برادر نام در دهی بر تخت شاهی نشاند لیکن جمله کافران را در
بدست سادات بارید بود و بیت سکه او این است :-

بیت سکه

زرد سکه بپند بایران	شاهنشاهی سحر و بر رفع الدجیات
---------------------	-------------------------------

تاریخ جلوس

۱۱۳۱

نخستین تخت چون رفع الدجیات	کولی بر عرش سرتید انوار	پیر خروش چو دید با تو کوه	تاریخ اند لقب بر رفع الدجیات
----------------------------	-------------------------	---------------------------	------------------------------

النص

۱۱۳۱

که ناگاه واضح مرم کرد گفت	مبارک جلوس شهنشاه حق
---------------------------	----------------------

چون رفع الدجیات مرفض و محیف الخشب و معباد بکونکر سے بود چنانچه بعد سلطنت سه ماه و یازده روز بتاریخ نهم ماه رجب سال مذکور در دجیالم آخرت آورد و در روضه خواجه قطب الدین مدفون گشت نام مادرش نورالتاود

تاریخ وفات شهنشاه

تاریخ

۱۱۳۱

چون خان شهنشاه رفع الدجیات	ره جت بسایه نهال طوی	آهوان در پشت اقدم کن	لحم قاضی برین مقام و ماوا
----------------------------	----------------------	----------------------	---------------------------

شهنشاه الدین رفع الدوله محمد شاه جهان تاسی بر اورنگان رفع الدجیات

بعد وفات رفع الدجیات تساوات باره سیلغنی قواب قطب الملک عبداللہ خان و برادرش امیر الامرا سید حسین علیخان بنظر انکشیست امور سلطنت و رتق و فتق مملکت غیر از نامیکه از شاهزادگان تیموریہ صورت سنه پذیرفت عاقبت خود لهرگان ویدہ برادر کلاش سیلغنی شاه رفع الدوله را موافق وصیت برادرش باز تحسین آوردہ بتاریخ بستم ماه رجب سال چهارم و یکصد و سی و یک ہجری تاج شاہی بر سر تن گذارند و موسوم بشاہ جهان تاسی نمودہ تخت نشاندند و بعد چند رے امیر الامرا سید حسین علیخان بادشاہ را همراه گرفته بر سلطان نیکوسیران شانراؤ محمد کبیر سیر جو زو عالم گیر بادشاہ کہ در اکر آباد نہارے سرسین و صفی خان قلعه دار اورا بر تخت شاهی نشاندند بودند حضرت فرمودند قلعه را بعد محاصره چند روز در ماه رمضان سال مذکور مفتوح ساخته و سلطان نیکوسیران را بد آورده باز در محبس فرستاد و میر عبد الجلیل بلگرامی قصیدہ غزا و تهنیت فتح قلعه اشاکرہ چند بیت از ان قصیدہ معہ تاریخ نوشتہ نمے شود +

تاریخ

زردہ اسی دوستان کہ عالم	نقد شد سید بیارارم	لوز نهال طرب مبارآمد	گلشنان گشت خاطر خورم
کہ امیر سیر آمد امرا	رد تنی قلعه عظم	این طغیان بواب عظمی	ہرزمان واجب است ذکر نعم
سیر کبیر اگر در فوا +	یافت نیکوسیر عظم	بود در حصن اگره محبوس	ہمچو مفہوم متنع بعدم
داشت عیش و کج عاقبتی	خاطر آسودہ ترز صد حرم	از در داشت اشراف بن	قنہ انکشت در کمال عظم
خردین پناہ شاہ جهان	آب و رنگ بہار فضل کرم	بخشے اللہ اجازت واد	تا کشد لشکر طغر جسم
ان امیر جماعت امرا	چون حسین علی نہر شیم	کرد حضرت بدولت از دست	فضل حق ہمعنان طغر ہندم
آمد قلعه را محاصره کرد	ہمچو گشت و حلقہ خاتم	فتح قلعه بزور تنع نمود	این چنین یکینند اہل ہم
	کرد عبد الجلیل در تاریخی	قلعه اگره گرفت و رسم	

چون شاہ جهان تاسی سیر بدستور برادر خود مرفض و معیف بود بعد از سلطنت شہ ماه و چند روز مرفض

اس سال تاریخ ہفت مہ ماہ ذی القعدہ سال مذکور در اکبر آباد از تخت شاسہ تختہ تابوت نزول فرمودہ سر بالین خواب عدم نہاد لاش اور انیز در دہلے برودہ در روضہ قطب الدین قریب تربت بر اوراد دفن کروند از ارجحان کفرخ سیر در ربيع اللذرات و ربيع الدولہ در عرصہ ہفت ماہ و پچہن سال کہ کہینہ ار و یکصد و سہ و یک از ہجریے بود فوت شدہ نذر ان راقسم الحروف تاریخ الی ان را باین عنوان رسم نمودہ

تاریخ

۱۱۳۱

کردند مہ ماہ ذی القعدہ سال وفات فرخ سیر و در ربيع الدولہ بودش جو شد از جہان نفع بد تاریخ فغان و شہنشین ابو الفتح ناصر الدین محمد شاہ بادشاہ غازی ولد جہاںشاہ ابن شاہ عالم بہادشاہ لشب جمعہ سبت و سوم ماہ ربيع الاول سال یکہزار و یکصد و چہار و ہجریے در نواحی دار السلطنہ غرض از بطن نواب قدسیہ یکم ولادت یافتہ و سلطان روشن اختر موسوم گرویدہ و بعد وفات رافع الدولہ قطب الملک سید عبد اللہ خان وزیر اعظم اور از شاہجہان آباد کہ در انجامہ مادرش از ہنگام وفات پدر خود جہان شاہ و جلوس جہاںشاہ محبوبس بود طلبہ داشتہ تاریخ پانزدہم ذی قعدہ سال نہار و یکصد و سہ و یک ہجریے در سن ہفتادہ سالگی در اکبر آباد تخت شاسہ نشاندہ و محمد شاہ موسوم ساختند تاریخ جلوس دست

تاریخ

۱۱۳۱

شہ کشورتانی روشن اختر کو عالم گواہ آمد فرخ تخت راہم ہا پوسہ درین دم کہ گویم نظم نامہ کل زمانہ سر راہی جاہ دوست اسال

القصا

۱۱۳۱

۱۱۳۱

بہ تاریخ جلوس اختر و در مہول گفت آمد سالی حق قباب بحر و بہ و جشن جلوس کہ تاریخ یکشنبہ نوم شوال سنہ یکہزار و یکصد و سہ و شہ لوگشتہ شدن سید حسین علیخان و قید شدن برادرش نواب عبد اللہ خان سرانجام یافتہ بود و صرف براسے ساعت نیک بود و شخصہ و صفہ محمد شاہ کہ ہم از ان تاریخ این جلوس بر سہ آگفتہ

تاریخ

۱۱۳۲

۱۱۳۲

روشن اختر بود اکنون ماہ یوسف از زندان برآمد شاہ ۱۰ اگرچہ درین زمان اکثر قہاسے محمد شاہ سے بسیار یافتہ میشود و بر سہ یکے بیت سکہ مرقوم نیست اما سیکویند بیت سکہ اولود

بیت سکہ

نقصل جی شہنشاہ محمد شاہ دین پوسہ دین عالم زدہ سکہ مہ ماہ روشن

جون از عہد فرخ سیر جملہ کار فرما رو اسے باختیار سادات بارہ بود و عزل و نصب تیر بدست الی ان چنانچہ جامع دستور سابق جملہ مہات سلطنت و ضبط و نسق ملک و مال باختیار خود ہا داشتند اما محمد شاہ کہ بادشاہے عاقل و نابود این سہہ سہلے باک الی ان را دیدہ خفیہ بخش خاطر داشت تا انکہ بعد از چندیے قابو یافتہ و در برابر ستر عدم خواہا بند چنانچہ بعد ازین مرقوم خواہد گردید

قطب الملک سید عبد اللہ خان وزیر اعظم و برادرش امیر الامراء سید حسین علی خان

این سرود برادران از سادات بارہ بودند سید عبد اللہ خان از عمید بہادر شاہ بھوبہ دار کے الہ آباد و سید علی خان بھوبہ دار کے بہار سر فرار کے داشتند محمد فرخ سیر ہر دور ہمراہ خود آوردہ بود و از سبب ایشان بہر جہان در شاہ غالب آمدہ و سید عبد اللہ خان بجماعت وزارت و خطاب قطب الملک بہادر یار و فواد و طغر تک و سید حسین علی خان بجماعت امیر الامراء ممتاز گردیدہ و در عہد محمد شاہ حسین علی خان کہ برادر خورد بود حسب اشارہ محمد شاہ در اثناے راہ دکن از دست میر حیدر خان کلاں فرار کے کیے از رفقا سے نواب محمد امین خان بود تباریخ سبت و ہفتم ماہ ذی القعدہ سنہ یکہزار و یکھد و سہ و دو ہجر کے گشتہ شد و قطب الملک تباریخ چہارم محرم سنہ یکہزار و یکھد و سہ و سہ ہجرتہ چہ سال در محبس بود و سیر شدن قطب الملک بدین منظر است کہ اول بعد شہادت حسین علی خان بہ برادر اعیانے خود سید نجم الدین علی خان کہ بجرست و سببے تمام داشت نوشت کہ کیے از شاہزادہ ہار از محبس بر آوردہ بر تخت نشاند چنانچہ یازدہم ذی الحجہ سنہ یکہزار و یکھد سے و دو سلطان رفیع الشان را بر تخت و سبے اجلاس از دست بجات دو روز قطب الملک نیز شاہجہان آباد رسید و چہارم محرم مقابلہ با محمد شاہ بادشاہ واقع شد بعد یورش افواج محمد شاہ و وقوع جنگ صعب قطب الملک بمقابلہ محمد شاہ خود را از فیل انداخت و زخم شمشیر بردست او بر سید جہد رقتے خان برسد او رفتہ او را فیل خود گرفت و پیش بادشاہ آورد و بادشاہ جان بختے نمودہ زندان فرستاد و در آنجا ماند تا آنکہ او را تباریخ سبت ذی الحجہ سنہ یکہزار و یکھد و سہ و پنج ہجرتہ ز سر دادند باجمہد بعد شہادت حسین علی خان نواب اعما و اکو لہ علی بن خان لاش اوراد را جہیز فرستاد و را بجامد فون است و در قطب الملک در شاہ جہان آباد زیارت گاہ فرستاد است آثار اوست نہر میہر کنج واقع شاہجہان آباد کہ از سبے اسلم کر بلا داشت و قطب الملک در زمان فرج در سنہ ہزار و یکھد و سبت و ہفت ہجرتہ کے این نہر را از اصل نہر شاہجہانے بریدہ آورد و آن خطہ را ابو فور اب اجیامو و میر عبد الجلیل بلکراسے تباریخ آن گفت ۔

تاریخ نہر میہر کنج

محمد جود و سید قطب الملک عبد اللہ خان	نہر میہر کنج کے کرد چارے آن وزیر مختص
بہر ان عبد الجلیل واسطے تباریخ گفت	نہر قطب الملک نہر احسان و کرم

۱۱۳۰

بالجملہ بعد برسم خوردن دولت سادات مرموم دو فرقتہ شد جمعہ ایشان را بہ نیکی یاد میکردند و گروہے بہ بدنے چنانچہ روایت کردہ اند کہ این سرود برادرش ہر دو جد بزرگوار خود حضرت امام حسن حسین کیے بنر سرود گیر گئے تہنجر شہید شدند الاہمین فرق شد کہ برادر خورد اول و بعد از او برادر بزرگ شہادت رسیدند و گویند کہ پیش از وقوع واقعہ حسین علی خان صاعکے بجاوب و بد کہ سید الشہد امام حسن با حسین علی خان خطاب میکنند و میگویند بد بلع و عدک بد و بد غلب عدوک سیعے رسید وعدہ تو و غالب شد و شمن تو چون بعد شہادت حسین علی خان حساب کرد نہر یک فقرہ تباریخ نبود باصفت نفیست یعنی بلع و عدک را اگر قلب کنند غلب عدوک کرد پس در بلع و عدک یک تباریخ است و در غلب عدوک تباریخ دیگر و چون کہ یکماہ و چند روز

بعد از این واقعه سال دیگر شروع گردید چنانچه غریزه و غیر تاریخ شهادت او در عبارت محرم حسین تازه شد
 و میر عبد الجلیل بگراست و اسطی تخلص در شهادت حسین علی بن این قصیده بخت و پنج بیت که هم مشهور است تاریخ

تاریخ

آثار کرامت عیان الجبین بند علی است نرین معامله بر این عو بنده چنین نصیب عظمی ندیده ماهی و آب می تند و مرغ در هوا رستم نشان حسین عیان تمیذ شد در بیابانی که بود از ابر غنائش شهادت او شدند از ان کشتان عالم چو در نظر خلقی شد سیاه دل چاک چاک گشت و گردن داغ از دست ابن لخم تالی شهید شد امی و پیمان آل و مغان نیست از فلک من بمرتبه سید شمشید	ز دوش خون لیل بی از این و خون گریه سرخ شد پیش دیدیم داستان شهور و شهن از ششون عظیم امیر مهن بند از غنیمی که بود نهان و مکن ستادانی بهار بهشت برین بند کز دواغ ضعیف که نشان برین بند افتاد تا خاتم و بر آن نگین بند این غم که گشت زهر از دین بند کوئی ز کوفه است گل با تین بند عکس شویید بهر حسین بن بند این چند بیت بخت خود درین بند سال شهادتش فکرم و آری نو	شده ام حسین علی تازه و جیل بیتی چو سیاه گرد و زود و غم از دواغ دل ز دندرجان شک بند بزرگ مصطفی خلف الصدوق بند تیغش بر زهر مکر که ختم بر بخت از زهر فلک زده عالی جناب شهادت او شد تن بر و کشته گردون را خزان ستم بن بند ان قصه که از قلم تیغ بارها تا کر بلا و تا خف و تا مدینه رفت تا حق اهل بیت رسالت او شود رفوان حق چو سوره قرین خراج قتل حسین کرد زیر پلین بند	سادات گشته اند نصیب نشین بند حاموش شد جراح نشاط آفرین بند این است نوها گل انشین بند کز روی فخر بود بدتش بین بند چون برق میگرفت نصف آتشین بند در ترک تا زاده نه حصن حسین بند یعنی که بود او نفس و اسپین بند در عتاء تا تم رکن رکین بند تحریر کرد نسخه فتح حسین بند سیلاب خون دیده و آه این بند بزرغم این جماعه منصوبه بین بند تا هست حسن نسیر گیتی قرین بند
--	---	---	---

و محمد ابن خان که بعد شهادت حسین علیه السلام بر مژگان قطب الملک عبد الله خان بعد از وزارت و خطاب عظام و الدوله
 ممتاز گردیده بود پس از دو ماه و چند روز یعنی در ماه ربیع الاول سنه هزار و یکصد و صد و هجده وفات نمود. محمد ابن خان
 هم مرد تاریخ او یافته اند گویند که میر حیدر خان کاشغر سے مذکور سید بود از نرکان دو غلاب است جد کمال نش میر حیدر
 تاریخ کشمیر سے ہمارے مترجم رکاب بابر شاہ و عجبون بادشاہ بود و چند سے لفرمانروا کے کشمیر سے رسیده و از
 جہت میر شمشیر سے اینہارا میر میگفتند

مولوی شیخ محمد

در سنہ ہزار و یکصد و سے و دو ہجری فوت کردہ و مولوی عبد الباسط ایسہو کے کہ در تاریخ کوئی از ازان
 روزگار کو سے سبقت می بردیتی در تاریخ وفات او گفته کہ ہفت نوع تاریخ ازان برسے آید یعنی سوا سے دو تاریخ
 صورت سے و معنوی سے در مصرعہ علیحدہ علیحدہ تاریخ است و اگر حرف منقوطہ ہر دو مصرعہ و یا حرف غیر منقوطہ
 ان بگیرند جدا جدا تاریخے استخراج یابد و اگر حرف منقوطہ مصرعہ اول و حرف غیر منقوطہ مصرعہ ثانی جمع نمایند
 و یا حرف غیر منقوطہ مصرعہ اول و حرف منقوطہ مصرعہ ثانی بگیرند نیز همان تاریخ بر آید با وجود این قدر جماع ضمیمہ
 در دایرہ حساب کی کسر واقع میشود یعنی در حاکم دایرہ کلمات شعر مسلم نوشته میشود اصلاً کسری افند بیت موزونہ

تاریخ

رحلت لاج جهان کرده و با آنکه
 حال بی باد و بال و پد است
 میر عبد الواحد متخلص کو احد بلگر ایست
 خودی غیر تخلص داشت شعر زبان بند و فارسی سلیقت و جواهر زوایا هر سه مشتق از دلش می سفت نسخه
 مسی شکرستان خیال مشعل بقسم و شرور وصف حیوایات بدستور دیوان مرتب دارد در ایا میکده بدینش سید محمد
 اشرف حکومت موضع راهون از اعمال دار السلطنت لاهور سے پرداخت اور ابا زبیداران آن توانست جنگ رو
 نمود و میر عبد الواحد در معرکه جبره شهادت چشید این واقعه دویم محرم روز جمعه سنه اربع و تثنین و مایه دالف و انبیه
 و میر غلام علی آزاد در تاریخ شهادت او قطعه نظم کرده و یک عدد زیاده را بحسن تمییز بر آورده +

تاریخ

میر عبد الواحد شیرین سخن	از زبانش آب حیوان یککید	سید والا هر صاحب هنر	ناشر با نظم و شعر اور سید
والد او حاکم راهون شد	در رکابش خشت آنجا بنشید	خطه نجاب را از مقدش	آبرو سے تازه آمد پدید
باز بیداران کافر زرم کرده	از شهادت جبره صافی چشید	در سخن واحد تخلص سهند	لفظ ذوستی هم تخلص برگزید

چون که واحد رفت سال حشر ملک چوین زد در هم دوقی شید

۱۱۳۴

مسجد سنهری

این مسجد خشتی است از الواب رومسن الدوله محمد شاهی در سنه یک هزار و یکصد و سه و چهار هجری در شایمان آباد
 تعمیر ساخته بروج این عمارت طلایی است از ان سبب سنهری مسجد مشهور گردیده و در جوار کوکوالی چو تیره واقع است
 و پیشانی آن مسجد این تاریخ مرقوم است +

تاریخ

عبد باد شاه همت کشور	سلیمان فر محمد شاه داور	به بند ریشا بهیکه آن قطاف	شد این مسجد برینت در جهان
خدا یانست لبک از روی چش	بنام روشن الدوله فخر خان	تبارخش ز جوت نامهارا	بزار و یکصد و سی و چهار است

۱۱۳۴

مسجد شرف الدوله

این مسجد خشتی است ابروج ان از سنگ ساخته اند متقبل این عمارت مدرسه ایست و این مدرسه و مسجد را الواب
 در زمان محمد شاه باد شاه سنه یک هزار و یکصد و سه و پنج هجری تعمیر نموده بود در بازار دریه شایمان آباد
 واقع است برینشانی این مسجد این اشعار تاریخ منقوش است +

تاریخ

در زمان شه نورشید سریر	طلح حق ماه زمین شاه رحمان	ناصر الدین که محمد شاه است	تبع او کفر شکن در دوران
شرف الدوله با فرموده	مسجد مدرسه عالی نشان	برین دینت الشرف و علم و عمل	همچو سعیدین فلک کرده توان
	سال تاریخ بنا گفت خدا	قبله حج را روت کیشان	

۱۱۳۵

ستاره دوم دار

در سبب التاخرین مرقوم است که در نصف آخر محرم الحرام سنه یک هزار و یکصد و سه و شش هجری در زمان

محمد شاه باو شاه دهلستانه دزدنب در کواکب برج دلونودار شده قریب دوازده روز ظاهر مانده بعد از آن مخفی گشت و بعد برین ماه پسر کلاان باو شاه انتقال نمود و فقط دو رستب اهل فرنگ نیز مرقوم است که این سناره دوم دارد و راه اکتوبر سنه یک هزار و نهصد و هشت و سه عبوسه نمودار گشته بود.

اعظم الدین خان

خلف نواب جان شارخان از عارضه تب و سرفه بیمار بود چون در سنه یک هزار یکصد و سه و هفت هجری از آن عارضه شفایافت سینه ریخته و اسهال و قالمی الاثنا و خفته الصبیان که در سه کار او ملازم بود این قطعه در تاریخ شفایا بیم تقیه گفته گذرانند و مورد انعام و اکرام گردید.

تاریخ

بزرگوار شکر بدگاه خالق آلا نام	که یافت نقد شفایا دوی اکرام	اجنب شریک عالم غلم الدین خان	که جانت قائم از چون نوب خان
بلند طالع او اوج کوب اقبال	خجسته خصلت و مورد سعادت نام	نسال صحت آن نوبار مانع جفا	سوال کرد ششک دل خواص عوام
	حکیم عقل تب سرنه دور کرد گفت	شفایا عظم باو القای عمر دوام	

لیحه اگر عدد عبارت تب سرفه از عدد معرعه آخر دور کرده بود تاریخ شفایا استخراج یابد.

مسجد روشن الدوله

این مسجد که بسیار نفیس و لطیف است از سرتاپا طلا شده بود نواب روشن الدوله در عهد محمد شاه باو شاه در سنه یک هزار یکصد و سه و هفت هجری تعمیر ساخته در جوار موضع فاسنه واره در شاه جهان آباد واقع است و این همان مسجد است که ناماد شاه بالاسه آن ششسته حکم قتل عام داده بود بر پشته این جزایر با تاریخ مرقوم اند.

تاریخ

شکر حق کرشن نفیس بدعوان پند	شاه بیکه ان مرشد کامل آباد نگاه	دور زبان که کند نشان جیشید	سعدت گستر محمد شاه غار باو شاه
روشن لاله و لطف خان قضا جو دگر	کرد تعمیر طائی مسجد بنیاد نگاه	مسجد کاوند فضا محسن قدس	کرده از شفاع مهر جارب نگاه
حوض صفایان از شیشه کوشد	بر که از آبش فوسار شود نگاه	سال تاجش رسا بخت آرا نگاه	مسجد چون بیت نفی محیط نور

شاه مردان

عمارتی است در دهلستان در ارجا نشان قدم بر سنگ ساخته اند و میگویند که این نشان قدم امیر المومنین علی ابن ابیطالب است و آن نقش پارادورض سنگ مرصع نموده اند و بر کزان این بیت خواجه حافظ سنقوش ساخته اند.

بیت

۳۱۱

بزرگم که نشان کف بانی تو بود | سالها مسجد صاحب نظران تو بود

شاه هجری و درین مکان در هر ماه تباریح بستم مسلمانان بر اسه زیارت میروند و از دهاست کثیر از مردوزن میشود و این عمارت احاطه خجته دارد و بر دروازه شمالی آن که در سنه یک هزار و یکصد و شصت و دو تعمیر یافته این تاریخ مرقوم است. قال مجیب الله انامدیه العمد علی باهبا. شمس در عهد مبارک احمد شاه بهادر باو شاه غازی مجیب ارشاد نواب قدسیه حضرت صاحبیه زمانیه با تمام نواب بهادر و جابوید خان صاحب بصر بر اسه

نکاسا لطف علیخان تعمیر یافته و مجلس خاند و مسجد و حوض در یک سال مرتب شد.

میر عبد الجلیل احسنی ابواسطی بلگرامی

مخلص واسطی است در سنه پنجاه و یکصد و یازده هجری باراده معاش بلگرام بدین شتافت و عالمگیر بادشاه اور اسفند غایب عطا فرمود و بعد چندی خدمت بخشید و دو قالی نوایه کجرات شاه دولا مرحمت ساخت و در تاریخ این خدمت الشاکر و.

تاریخ

۱۱۱۲

مر از حجاب خلافت عطا شد نزدی کرم خدمت عیش افزا خود گفت تاریخ نفوین است و قالی نگارنی گوات زما و میر علام علی آزاد و نیولید که در سنه نزار و یکصد و شانزده خدمت بخشید و دو قالی نگارنی و سوانج نوایه کجرات به کرم و غیره باد غایت شد و تادیت در از خدمت راید بابت و امانت پر داحت نا انکه در عهد فرخ سیر بادشاه از بیکیا س قدرت اسله در پر گنه جنوسه از اعمال به کرم ریزه اسه نبات لغت رشال خور داز ابر بار بد و کاموزین عاتس را شبرین کرد انید درین ساخن راسع الشاکر و در فرد و قالی معوض بارگاه خلافت و امانت و.

فرد

فرخ سیران مسته باریکات چرخ اراد اب او شده شیرین گنگا دیندین عهد عشرت مهش بارید حجاب زیره فذونبات میر حله سمرقند که دران زمان راتی و فاتی مهمات سلطنت بود و ملاحظه فرد و قالی لے انکه حکم به تحقیق کند چل بر خلاف واقع نموده در اوایل سنه نزار و یکصد و شش هجری و او را خزل ساخت چون پهنه بلشاجان آباد آمد چندی بدر بار ایلام اسد حسین علیخان آمد و رفت میکرد و روزی در مجلس نواب ذکر رباعی مذکور بسمان آمد ربا خوانده تمام رود و ادراعض کرد نواب ربا را پسند کرده برادر خود قطب الملک نمود و گفت که این مقدمه قابل عرض معلی است او بدر بار رفته فرد ربا سعه بصیرت ظل سبحانی وادند بادشاه بسیار پسند کرده آفرین بچین نمودند نواب عرض کرد که باعث تغیر قائل من ربا سعه است بادشاه تعجب کرده فرمودند که باید سنو رنج دیات سانی بحال فرمودیم و شیخ محمد صیف بخشی و قالی نگار پر گنه مذکور که مردی بزرگ بود و طبع موزون داشت نزدین باب دو بیت گفته در فرد و قالی درج کرده بود و.

فرد

جو فرخ سیر بادشاه جهان باریک گیتی جو باغ جان | بحسن مالون جلیوتشک | اشارت کرد از اسنان و رنگامی که من موصوف مغرول شده در شاه جهان آباد متوقف بود و خانه امیر الامرا اند کور در ماه ذی القعدة سنه نزار و یکصد و شش هجری متولد شده بود و تاریخ در عربی و فارسی و هند س گفته از نواب گذشت

در عربی

۱۱۲۶

۱۱۲۶

۱۱۲۶

امال امیر الامرا المسمی | دوی قدوم الولد المسمی | رخ فی ذلک عبد الجلیل | استغنه الله بحسب

در فارسی

گل شگفت بگلزار خاندان سین زمانه شد بدوام بقا و ادنا من و.

در گذشته این گفته چو گفتم این تاریخ هزار سال شود و محمد این کل آمدن

در هندیه

پنجمین کون بس حین بیت چپ بچو چک جک سدا یه سپر کل دیپ
در تاریخ ولادت سید وقار محمد ساندو به پسر سید محمد روشن که در سنه هزار و یکصد و سیست و شش ابو قوع
آمده گفته

تاریخ

حق تعالی محمد روشن پسر دوازدهم میلاد سال تاریخ چویم فر گفت از چویم پدر روشن
و ولادت سید عبد الجلیل سیزدهم شوال سنه هزار و سیصد و یک دست داده و انتقال از شب سیست و
سیوم شهر ربیع الاخر سنه هزار و یکصد و سی و هفت هجری در شاهجهان آباد واقع شد و نعش او حسب
الوصیت در ملگرام نقل کرده در قدم والد بزرگوارش سید احمد دفن شد ختنه سر غلام علی آزاد به کرمه اندین
احسنو الحسنی و زیاده تاریخ یافته و در تقییر مضایقه گوید الحسنی الجنه و از زیاده هو الفقاد و زیاده
تاریخ پیر کار فکر کشید و تاریخ لا تعد ولا تحصى برگزشتانده دایره نیست

نویسنده تاریخ عالم از سید

طریقه استخراج تاریخ ازین دایره نیست که از خانه های چهارده گانه سرخانه را که خواست سید را قرار دهند
و هر عدد و یک بخاطر سید شمار نمایند و سواست و واحد و چهارده و اضعاف اول و آخرین و هر خانه که شمار تمام
شود عدد کسب بگیرند پس عدد و یک به ان شمار مقرر شده اگر فرد باشد یا خانه شش را سید اگر دایره تعداد
نمایند فرد باشد اخری و دایره دایره تا آنکه منتهی به سید اصل گردد اکنون مقدار عدد کسب بگیرند که مجموع اعداد
حاصل تاریخ شود اگر زوج باشد خانه مالعده منتهی را سید اگر فرد باشد و این منظر شمار منتهی شود تا آنکه منتهی خانه اقل
سید اصل گردد و این ستور مجموع اعداد حاصله تاریخ شود و منتهی نماید که مراد از اضعاف در اعداد است منتهی
سه مثل فضا عدد باشد و اطلاق ضعف از دو ضعف منتهی مثل فضا عدد آمده است بر خلاف مصطلح علماء
حساب فی القاموس الضعف مالک المثل اسلافه و لیا لک ضعفه و بیرون شلیه و ثلاثه امثاله لایزاله

غیر محفوظه
مرزا عبد الغنی کشمیر

تخلص او قبل است فاضله ممتاز بود و سخن سخن معنی لواز در شاهجهان آباد پسر و در سنه هزار و یکصد

دنه ہجری چنانہ ہے اول بریکوید مورخ تاریخ وفات او ازین معرعه برآوردہ
کنج سنہ کو ذکرہ افکار بربرین

باغ ناظر روز افزون

این باغ در عهد محمد شاه بادشاہ شاید کہ بسال بکنزار و یکصد و سی و دنہ ہجری تعمیر یافتہ باغ مذکور متصل رود قطب
در شاہجہان آباد واقع است و گرد گردان چارہ دیوار سے ساختہ اندو مکانات خوب اندر دوش بنا نمودہ بردر وازہ
باغ این تاریخ منشوش است

تاریخ

بقرمان محمد شاه محمول	کہ برورش بود باج تبارک	بنانی گلشنی و قطب گردید	کہ گلہایش ز ند خون تبارک
بود سر سبز دایم روز افزون	حق سورہ صا و تبارک	بی تاریخ سال گفت ہالق	خدا یاری بود بالہ مبارک

شیخ سعد اللہ و ملوی

تخلص او گلشن است از فقر اسے شعر ابو مرید شاہ کل متخلص بود حضرت ابن شیخ محمد سعید بن شیخ احمد مجدد و سر سبز
بود باین مناسبت گلشن تخلص بکرد و اسلام خان کہ بوزارت بعض سلاطین گجرات احمد آباد رسیدہ از اجداد او است
در شاہجہان آباد است بکم جادیہ الاول سنہ نزار و یکصد و چهل و یک فوت شد از دست ۱۱۴۰
کشم شہید شیخ نفا فل کشیدنت ۱۱۴۱

فخر الملک احد

این سجد و لمحہ را فخر الملک بکیم بیوہ لو اب شجاعت خان بعد انتقال شوہر در سنہ یکہزار و یکصد و چهل و یک
ہجری تعمیر ساختہ در شاہجہان آباد قریب کشمیرے بازار واقع است بردر وازہ بیرونے این عمارت
فخر الملک احد منشوش است و برینشانے مسجد ابن اشعار قوم

خان دین پور در شجاعت خان بجمت یافت جا	بار منائی حق لغالے از طفیل مرے
صدر خان نونان کنیر فاطمہ محی حبان ۱۱۴۱	یادگارش ساحت ابن سجد بفضل مصطفی

سید برکت اللہ الملک صاحب البرکات متخلص لغشع

این سید اولیس ابن سید عبد الجلیل بن مرید الواحد متخلص شد بکے بکے اسے است چون مرید جد او میر عبد الجلیل
در ماثرہ از مضافات مستقر خلافت اکر آباد واقع شدہ در ان مقام رفتہ سکونت اختیار کرد و در عاشر
سنہ نزار و یکصد و چهل و دو ہجری فوت کرد و آراو تاریخ او یافتہ

تاریخ

بیدار وقت شو فحل قدر	برست شجر اجمان محل قدر	پارخ ضال و خرد کرد رقم	صاحب برکات و اصل منزل قدر ۱۱۴۲
----------------------	------------------------	------------------------	--------------------------------

شیخ الدیاری بن شیخ عبد السبحان

یکے ارطاران خیر سکا لان لو اب مبارک الملک سرلند خان صوبہ دار گجرات بود در عهد بادشاہ فرخ نصیر
شش ہزار سے و خطاب رستم زمان خان سد فرانسے یافتہ دو معرکہ کہ باراجہ ابھی سنگہ مارواڑ سے

بن راجه اجیت سنگه که از باد ستاه بصوبه دار سے گجرات احمد آباد سفر فرار سے داشت واقع شده بود بتاریخ ششمین
روز دهم آخرب سات سنه کنه اردو کھد و چل دوسه چور سے شهادت یافت شیخ روح الامین خان بگرامی

تاریخ او گفت

تاریخ

حضرت شاکن شیخ المدنی که در روز نبرد	از دوا راجیت اور رسم و زال و بهرام
با رجا پیش قدم رانده چمنو کف	با رجا زبرد زبر کرد صفت از ماسام
تا به گجرات بهرام سے لواب جلیل	آن رفیع القدر رسید اولاد اسام
سر بلند سے و مبارز ملک کنه پیش	ترک کردند نووان سپه ستش اصنام
یا ایله سنگه تعیین آند ه جنگه یہ میان	کابین چنین رزم ندید و شنید ست انام
شیخ خود را بر ساند بقلب مقهور	معه که کرد که سرینج برو کرد سلام
آخر الامه بدر با سے و غا غوطه بزده	حور و غلمان لبرش نور فشانده از اگر ام
اسم مردانگه در رسم جوان مرد سے را	کردت سلم بردان چو معلم لغلام
پس دین دار سے و پاس نکابین رودت	سخت ناقص شده بودند که او کرد متام
من بفرستند و تاریخ بعد سوز و الم	بادل خویش بد م در کلمه کلام
ناگهان با تفتن از روز کشیده آه و بکفت	آبر و داد الله یاربشکر اسلام

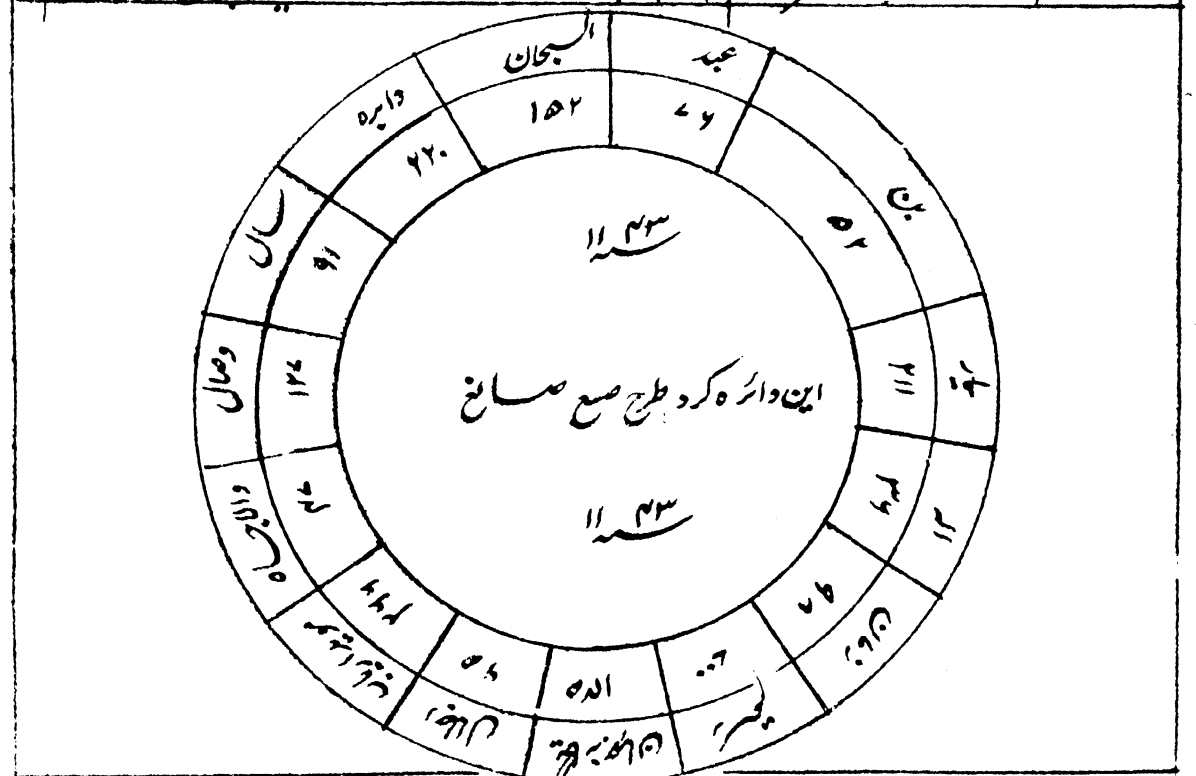
و غلام حسین بن بیت آخر را تبدیل داده دایره نصف اخذ نموده که از ان تاریخ شهادت او استخراج می یابد

بیت دایره بیت

۱۱۴۲

۵

ناگهان حالت غیب از سر اعلام بکفت

ترکیب استخراج ازین دایره است که یک خانه ازین خانه های چهارده گانه را بر که باشد اصل وضع نموده آغاز شمار از طرف راست یا از طرف چپ بدو دایره مره بعد از هر نماید با این طریق که عدد شمار طاق جایگاه سه یا پنج و شش آن منهای او را عدد مطلوب گرفته بهمان منهای منتهی مبداء شمارش می کرده باشند تا آنکه بمبداء اول برسد پس مجموعه عدد گرفته شده تاریخ بود اگر حقیقت است مثلاً دو و چهار منتهی او را عدد مقصود گرفته از خانه متصل و سه مبداء شمارش می کرده باشند تا که خانه سابق بر مبداء اول برسد پس آنهمه عدد تاریخ شود پسین طریق تا بحد شمار هر عدد و یکه بخاطر آید شمار نماید و شمار یک و چهار ده و پانزده و اضعاف چهار و است و نه و ازینها می باشد مستثنی است

نواب حان نثار حان

خواہر اویجا نہ کلاخ نواب قمر الدین خان وزیر لود پچکلہ واسے کوڑا کوڑا اس فرارے درشت درس نہ کنز ارمو
وچہل وچہل از دست مردمان ازارا و کچجر کہ رمبدار کوڑا لود کشتہ شد تا پنج شہادت نواب مذکور چو نور
کاشمہ کہ سبکے از ملازمان ادلہ و نظم آورہ

۱۲۰

دو رنج فزون که آید چرخ کج باز قفند ابا چنان افواج سنگین چنان شیر ز دور وقت بیکار نه این نه آنده اوسد ابله	منید انهم جوابت چاکین بود که اکثر سکنه این سرزمین بود که دشمن را زبان آفرین بود که اینها سر نوشت اولین بود	چو گویم از سر سرگرد کمالش شهادت یافت جنگ از غلاما یکی گوید نبالستی چنان کرد بی تاراج خیال این مصیبت	سما نا بالایک همیقین بود چو گویم شرح آن مجمل حسن بود دیگر گوید که تپه سرش ز این بود خود گفتا قضای حق چنین بود
---	--	---	---

شیخ محمد نجی المعروف بشیخ خواجه ابی الدرداء

برادرزادہ حقیقہ و داماد سجادہ نشین شیخ افضل اللہ ابادی سے ہے بحر مواج علم شریف و طریقت بود کتاب
در سال کثیر تصنیف نموده و شب و دو شنبہ یازدہم جمادے الاول سنہ اربع و اربعین و مائتہ و الف در حواری
رحمت آسوده لحد رخصتہ تاریخ وفات اوست مرقہ او در پہلو سے قبر شیخ افضل است بعد اولیٰ بخش شیخ محمد ناصر
متخلص بقبلی بر سندان شاد نشست

تاریخ شاہ و نادر

میر غلام علی آزاد قتل کرده که وقتیکه در ملک سند اقامت داشتیم تاریخ طوسے شخصی مطابق سنہ ست
واربعین و مائت و الف این مصرعہ یافتیم بہ مبارک باشد و باشد مبارک بہ لید ازین عطف عنان بکشور سید
دست داد و در سنہ خمسین و مائت و الف احرام حرمین مکرمین برستم و دار و بند رشور شدم در اینجا با مزار محمد حسن
بنحو ملاقات اتفاق افتاد و تہقیر می گفت تاریخ طوسے شخصی مصرعہ یافتیم و همان مصرعہ خواند لید اور اک زیار
حرمین رخت سفر بدار کن کشیدم شبے بالواب موتین الدولہ سالار جنگ بہادر در وقت صوبہ دارے اورنگ آباد
صحبت شعر اتفاق افتاد گفت تاریخ تو لکھ مو لو دے مبارک علی نام مصرعہ یافتیم و همان مصرعہ بر زبان آورد
و فرمود کہ عجب اتفاق است کہ یک مصرعہ سہ شخص را تو ارد افتاد و ہر سہ شخص از ہم بر بلہ دور دست یکے

در ملک سند و بی در ملک گجرات سیوس در ملک دکن و بنا بر اینکه نام مولود مبارک علی است تاریخ تولد
لطف زیاده دارد

احمد یار خان متخلص بیکتا

از نژاد قوم برلاس است پدرش امیر بارخان بصوبه داره لاهور و شش و شصت و آخر بالقوه داره
غریبه قناعت نموده و احمد یار خان در آخر عهد عالم گیر صوبه دار شش و شصت و آخر
متعدد دارد و سقته محمد عاقل بیکتا لاهور به با احمد یار خان مناقشه کرد که بیکتا متخلص من است تخلص من این
و ابابیدگذاشت احمد یار خان گفت بیکتا شدیم بلکه دو تاشدیم و قرار داد که با هم غریبه طرح کنیم هر که خوب گوید
تخلص از او باشد پس خان مذکور زمانه و مکانه لغین سیاحت و جمیع صاحب طبعا لاهور فرام
آورد و غریبه طرح کرده بود بر یاران عرض کرد و صدای آفرین بخین از هر جانب بلند شد محمد عاقل
مهر کوی برب زوهر حید یاران تکلیف کرد و غزل خود را درون یافته بر زبان نهاد و احمد یار خان محض
درست کرد و بهر دو دست خط حفار سخن سنج فرین گردانید آفرین لاهور به این بیت و خطا کرد بیت برین معنی گویم
آفرین ما به که احمد یار خان بیکتا شد و دیگر این مصرعه شست نمود مصرعه گوهر بیکتا است احمد یار خان
و مطلع غزل مذکور نیست ۵ تا حفظش طرح جهانگیر و کادسی بخت به شکر زنگ چور و
سیر و سیر بخت به و فالتش به بیست سیوم جامه اول سینه نزار و مکفید و چهل و هفت بهر
در قصبه خوشاب از اعمال لاهور واقع شده میر غلام علی از او قطعه تاریخی در ملک نظم کشید و یک عدد زیاده را
سجین تمجید آورد

تاریخ

خان والارینه احمد یار خان	وات او ایینه خلق عظیم	در قون فضل بیکتا بنان	زاده افکار او در تبسم
کرد از معموره گیسو سفر	ما تم او ساخت و لمار او تم	چونکه بیکتا فست شد تاریخ او	جای احمد یار خان برین تمیم

۱۱۴۷

مولوی سید عبدالغنی

در سینه سفده جلوس محمد شاه و بصوبه داره شیخ الدین محمد خان نایب لوب علیپور و خان بنای
سیوم جامه انشان روز یکشنبه سینه نزار و مکفید و چهل و هفت بهر و در بنگاله وفات نموده و
تاریخ وفالتش به تمجید خارجی است

تاریخ

سر کاو بان کمالش سیرا ایس انگاه بشما عبد الغنی
یعنی عدد و حرف کاف را از عدد و عبد الغنی بدر کرده شود تاریخ برآمد و تاریخ دیگر مولای غنی است

۱۱۴۷

۱۱۴۷

حکیم الممالک شیخ محمد حسین شیرازی متخلص کشت

از شعراست راست اندک و اطباءست صداقت پیشه لوب و اصلش عرب است و در ایران نشو و نما یافته آخر
در هند آمد و در سر کار شانه زاده محمد عظیم شاه بعنوان طبابت لوک شد و در عهد شاه عالم به و شاه باغ از او

احترام لبرے برودر زمان محمد فتح سیر خطب حکم الممالک سہ بلند سنے یافت و در عصر محمد شاہ احترام بہت
حسبت و بعد او اسے مناسک حج معاودت نمود و فالتش در شاہجہان آباد در ماہ ذی الحجہ سنہ ۱۰۲۹
و مائتہ و الف اتفاق افتاد و آزاد تارخ او گفتہ

۱۱۴۹

تارخ

بی نظیر زمانہ شیخ حسین | گوئی سبقت ز کتبہ سنجان | اگنی از برای طبت او | سال تارخ گفت شہر

میر محمد افضل اللہ آبادی تائیت تخلص

نمبرہ اسلام خان جو سنہ سفید دست است کہ والا تخلص داشت در کتاب سند اولات علی فاضل بلکہ
افضل و در اقلنا کے محاورات فارسی سے کامل بل اکمل بود در شاہجہان آباد برے بر و آخر و از دہم
ربیع الاول سنہ خمسین مائتہ و الف در گذشت تارخ فوت او میر آزاد و جنین در سلک نظم کشیدہ

۱۱۵۰

تارخ

تائیت کو سخن رستان برد | در ہای سخن شربت نظم سپرد | از بر خرد سال فالتش ستم | از فرود بروز حلت احمد مرد

نواب سیف الدولہ عبد الصمد خان بہادر ولیر جنگ

از جانب والد کہ نام ایشان خواجہ عبد الکریم بود خواجہ عبد اللہ امرار طرف والدہ لقطب عالم محذورم عظم کہ
سید صبیح نسب بود میر سد و طن اسطیلا او سمرقند لیکن مولد عبد الصمد خان اکبر آباد است و صغیر سن بہار
والد بسر قند رفتہ نشو و نما و کسب علم در اینجا کردہ بعد فوت پدر با سجان علیخان بابا شاہ توران روشنا
بہر سانیدہ آمد و رفت بدر بارے نمودند و بخدمت شیخ الاسلام سمرقند کہ از خدمات عمدہ توران بہت فایز بود
بجسب قسمت در عمدہ عالم گیر بادشاہ وارد ہندوستان گردیدہ در اول ملازمت بمنصب شش صدی فایز
شدند و بعد چندے بمنصب ہزار پانصدے و بخطاب عبد الصمد خان ممتاز گشتند و در عمدہ جہاندار شاہ جنگ
برادرانش تردد ہائے رستمانہ بجا آوردہ بعد فتح بمنصب ہفت ہزارے و خطاب عالی جنگ مغر شدہ
و پیر ایشان ذکر باخان بمنصب بیچ ہزارے فائز گشتہ و در عمدہ فرخ سید بمنصب ہفت ہزارے و بصوبہ لاکھ
لاہور مامور گردیدہ عازم الصوبہ گشت و بعد چندے بخطاب دلیر جنگ مخاطب گردیدند و در زمان محمد شاہ
بادشاہ بمنصب ہفت ہزارے و صوبہ دارے ملتان و خطاب سیف الدولہ و پیر ایشان بصوبہ دارے لاہور
و خطاب اغر لالہ ہزیر جنگ سر فرار شد مذکور الامریکال پیش از آمدن نادر شاہ و سنہ ہزار و یکصد و پنجاہ و شصت

یک تارخ او بنیت

تارخ

ز سے وصل عبد الصمد خان بجن

تارخ دیگر احرار دویم رفت بعد و فالتش لبرش ذکر باخان بصوبہ داریے لاہور ممتاز گردیدہ

قلعہ شہر کنگ

در شہر کنگ معاف صوبہ بنگالہ قلعہ ایست کہ ان را بارہ بہائی نام است و شہر کنگ و قلعہ مذکور میان دور دو خانہ

مبنیاً و کشته جو رسیه واقع شده در ایام برشکال پهنائے هماندا قریب بدو کرده و عرض دریا کے کشته جو رسیه بقدر نصف آن خوابه بود و آن قلعه برکنار هماندا واقع و دو حصه قریب سیه کرده و تینتا خوابه بود که از سنگ و خشت و بکچ در کمال استحکام و در زانت بنیافته و فاصله میان شهر گنگ و قلعه قریب بدو کرده است و خندقی عریض بر اطراف قلعه است که ننگان داران سے مانند نداین قلعه را افواج کبکینی انگریه تبارخ چهار دسم اکتوبر سنه کهنه از روسته دسمه جبرے منقوج ساخته و از ان وقت بعمل سرکار کبکینی است درین ایام آن قلعه رو مانده ام دار از ناریکے کیلے از دروازه ہائے آن قلعه مرقوم است چنان مستفاد میگردد کہ شخصی بنام مومن سنگه سپر کہ نہر سنگه کہ حکومت آن قلعه داشت ان دروازه را در سنه یکزار و یکصد و پنجاه و یک تعمیر ساخته و تبارخ مذکورہ را بران دروازه مرقوم نموده

تاریخ انیت

تاریخ

زخمت و شوکت کہ رکبیر ہائے	خارج اقلیم گیر و دوائے	خوشا کنور مومن سنگه بہادر	زبانش بود و معدن جود دگاہے
چشمگیر و گنگہ کارزار سے	بیشیش چہ ستم چہ راکہ سے	حکمش قلعه دار افغان ایام	بہرے خوش بارہ بہائی تہائے
گندرج دروازه بالائی قلعه	ہمین فکر سیداشت ہمیشہ	قلعہ نئی بزرگندق ننگان	زہر ملاک عدوات و دوائے
جہانمیدہ داروغہ ساکن کٹرا	سورخ علی رضا استہما سے	زہر القہر پیر سید تاریخ گفت	کہ رگناتہ دروازه قائم ہدے

۱۱۵۰

میر طفیل محمد بلگرامی

تبارخ نسبت چهارم ذی الحجہ سنہ احد سے و جنس دماندہ الف در بلگرام حلت نموده و بردن و صیت در باغ محمود متقل مرقوم علامہ مرحوم میر عبد الجلیل بلگرامی مدفون گردیدہ و در غلام علی ازاد کہ شاگرد او بود این تاریخ گفتہ

تاریخ

افسوس کہ اتماب معنی	ار حلقہ ایمان بردن تر	تاریخ وصال او خرد گفت	علامہ از جہان بردن تر
---------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

۱۱۵۱

ذکر نام و در شاہ ایران و آمدن او متخیر سندوستان

چون نادر شاہ در عہد محمد شاہ بادشاہ در سنہ آمدہ بود و بعد از ورود شد کہ منہ ارحالات او در نی مقام ترقیم باید در لواجن مرقوم است کہ چون در ماہ محرم سنہ یکزار و یکصد و ست و پنج ہجری بمحمود شاہ سپر مرسل خان قندہار سے کہ از افغانہ قندہار بود در صغنان آمدہ شاہ حسین صفوی این شاہ سلیمان صفوی سے را محصور کرد و اورا بدست آوردہ و مفید ساخت و بر عراق عجم مستول گشت قریب سہ سال برو سادہ سلطنت اکثر بلاد ایران را تصرف خود آورد و اولاد و احفاد سلاطین صفویہ را از صغیر و کبیر بقتادق سوا سے شاہ حسین کہ اورا امان جان دادہ بود و قتل آورد و بعد از ان ایام ملک محمود سیتان سے و اسے ملک نیمروز نیز نظر رسید و سیتان محمود شاہ و محبوبس شدن شاہ حسین و برسم خورد کے محالات و معمور ہائے خراسان وغیرہ در شہد آمدہ بر سند فرمانراو سے متکثر گردیدہ و بر اکثر بلاد خراسان کہ در تصرف علی محمود شاہ نبود تصرف خود آورد و چون محمود شاہ قندہار سے این جہان را بدرو و نمود اشرف خان کہ بنے عم او بود والی ملک و مال شدہ شروع بدوگری و دعیت پرور سے فرمود و مرزا احمد کے کوکب تخلص براسکے او این بیت گفت

مات سکه

بایستی از سکه ان جناب پیرا اشرف بنکته شرف با قناب پیر

بالجمله بعد چیده افواج رومی بر سر و آید خواستند که شاه سلطان حسین را از قید مستخلص ساخته پیش
خداوندگار روم برید اشرف خان نیاید بصلحت وقت شاه بگناه را بقتل آورده بار و میان طرح مصالح انداخت
شاه طهماسب ثانی به پیش سلطان حسین که پیش از غلبه محمود شاه از اصفهان برآمده در اطراف مازندران مقیم
داشتند تا بآخر صنداشت نادر قلمی بگ که مدتی تشریفه قرانی در آنست پیش گرفته بتاخت و مارج مشغول بود
و در اجماع الاوقات خیال سرور و سر داری و سر داشت متوجه خراسان شد و بعد بحاربات ملک محمود پسر
راست حاصل ساخته متصرف بلاد مقبوضه او شد اشرف خان از استماع خبر استقلال شاه طهماسب اندیشه نا
شده با عساکر موخوره از اصفهان حرکت نموده در پنجسان آورد شاه طهماسب نادر قلمی بگ را همراه گرفته
در راه صفر سال یکصد و چهل و دو و بنوم از شهید کوچ نموده متوجه اصفهان شد و بعد از حاربات متعلق
تاب و مقاومت در خود ندیده راه گزینیش نهاد چنانچه بعد از هفت سال و سب و بکرو سلطنت ایران باز
نخاندان صفویه منتقل شد و نادر قلمی بگ بخطاب طهماسب قلی خان مفتخر گردیده و در آخر سنه یکصد و چهل و دو
جیل و شش طهماسب شاه را مقید ساخته خود با شاه ایران شد در هنگام کمال تسلط او را خان بزرگ تبریز
پانچ طهماسب خان جلایر که دیکش بود در مهر خود این بیت جمع گفته بود

جمع

تا خان بزرگ در حیات است طهماسب و لیل کانیات است

بالجمله بعد بغیر و تبدیل نمودن سکه رومی در میان را بطرف با سیم بلده دار الضرب و طرف دیگر از خیر نهادن
که تاریخ این ساخته است مرتسم ساخته مغنی کشنیکه خیر است و آنچه که واقع شده چنانچه سینه از طرفای ایران
در تاریخ خلوس و این چنین گفته

تاریخ

بریدیم ارمان از جهان طرح تاریخ مختصر نماید و شرح

دنا در شاه در او آخر سنه یکصد و چهل و یک به سحر غم تسخیر نمودند متوجه ان سمت گردیده
چون خبر رسیدن او بمحمد شاه بادشاه رسانیدند بمانند از اعیان مملکت و شکر و نوحانه که زیاده از حد
حساب بود از شاهجهان آباد برآمده در وشت کرنا که چهار مترل از شاهجهان آباد است مقرر نمودند
و تاریخ چهار سیم ماه ذی القعدة سنه مذکور جنگ شروع گردید نخستین نواب برهان الملک سعادت
خان با قلیلی از سواران و پاده روی جنگ آورده و مجروح شده رسید که دید نواب امیر الامرا خاندان
و نواب مظفر خان برادر حوزاد بالیسار از سپاه کشته شدند و نهرمت بر سپاه هندوستان راه یافت
روز دیگر نادر شاه معرفت نواب برهان الملک پیغام صلح بمحمد شاه فرستاد و بعد از رد و بدل بسیار قرار
برین یافت که فرامانهای هندوستان آمده با واسطه ایران ملاقات نمایند و بدون نقد جنس مضایقه

نفر ناید خلاصه اینکه نواب نظام الملک اصفجاه نجیب مت نادر شاه رفته محمد و پیمان مستحکم نموده بر رفتن بادشاه راسته شد چنانچه روز دیگر محمد شاه خیمه نادر شاه رفته ملاقات نمودند و نادر شاه تا بیرون خیمه استقبال فرموده هر دو در خیمه بر یک مسند نشستند و بعد تواضع و تکریم نادر شاه گفت الحال که شما اینجا شریف آوردید بر آوردید سلطنت هندو شما مبارک لیکن بدان نقد جنس مضایقه نباید فرمود و مختصر اینکه بادشاه از نادر شاه رخصت شده خیمه خود مرا نمودن در دزدیگر به اعلام و پیغام گذشت چون بعد گشته شدن نواب خاندوران نواب برهان الملک میخواست که عهده امیرالامراست بنام او مقرر شود و محمد شاه که نظام الملک را بآن عهده سر فرار ساخته بود بنابران برهان الملک آزرده خاطر شده نادر شاه گفت که دولت و خزانه بادشاهست و در شاهجهان آباد از حد حساب بیرون است اگر شما بطرف دهنی شریف برید همه نقد جنس مفت بدست شما خواهد آمد چنانچه نادر شاه بهانه ضیافت بناریخ هشتم ماه ذی الحجه که سنده یکبار در پنجاه و یک بود همراه محمد شاه بدار الخلافت شاهجهان آباد شریف آوردند نواب برهان الملک تا عزوب افتاب در غلبه حاضر بود در دیگر فریب صبح نهم ذی الحجه که مطالبی نهم ماه مارچ قدیمی سنده یکبار رخصت صدوسی و نه عیسوی بود از سبب زحمتی که خورده بود و دهم از شدت در و سبب که از چند ماه او را عاجز ساخته بود بحال مجاورت است شتافت و بعضی نوشته اند که ز سر خورده بود چنانچه در نسخه عبرت نامه تصنیف میر محمد قاسم مسطور است که چون در تحصیل زر تعویق واقع شد نادر شاه برهان الملک و صبیحه و اعتماد الدوله را به ادای طلب داشته تقید شد بدو در تحصیل زر فرمود امر اسکی مذکور اظهار نمودند که بالفعل به انجام آن مبلغ که ده کروڑ روپیہ است نمی تواند شد لیکن هر قدر که وصول تواند بود قصور نخواهم کرد شاه بر دوسه برهان الملک از غیظ لاف انداخت و بر جزاره اعتماد الدوله و صغیحه سیله بازده موجب عتاب گردانید بعد بر آمدن از دربار بر سر امیر شوره نمودند که چون آبرو نماند تحصیل انقیاد زر خطیر بعقل نمی آید بهتر انیت که کاسه زر بر بلابل نوشیم برهان الملک قبول این معنی نموده زر بر بلابل نوشید و صغیحه از دوسه فرستاد و جیبه زر سر نخورد چون انهمقدار شایع گشت برهان الملک را خیمه و کفن نموده در مقبره سیادت خان که برادر بود دفن کردند حاصل شب سیوم جماعه از اهلایات شهر آواز و زور انداختند که محمد شاه کاژ نادر شاه را تمام کرده است از تن جدای ختمه و باین بهانه هجوم عام کرده بر سیاه نادر شاه زبیرش کردند و بسیار کسرا قبل آوردند نادر شاه ازین خبر وحشت اثر غریب شده صبح آن سوار شده در بدر سه نواب روشن الدوله اقامت گزید که حکم قتل عام داده نموده بودند که هر کرا در لباس سینه یا نبد خواه نهد و خواه مسلمان حاکمات را از تنش بکشند و شهر را تاخت و تاراج نمایند چنانچه تا چهار ساعت از روز نهد نادر شاه قتل و غارت مشغول بود و قریب است هزار کسرا قتل آمدند و نقد و جواهر بسیار بدست سپاه ایران افتاد اگر چه غرض واسلای ایران هرگز نبود که چنین قتل عام بعمل آید لیکن چون متنفیان شهر خود بخود اطفاست نایره این

نقشه شدند لاچار

میت

چو از قومی یکی پیدایش کرد | نه که را منتزلت ماند نه مهرا

مختصر اینکه یک نیم هزار روز باقی بود که بر طبق استعدای محمد شاه حکم شد که امان بدهند بعد از رفع هنگامه قتل و غارت سیدخان شازخان و اما دلو اب مترالدین خان و شاه نوازخان را که بواسطه حفظ ناموس و عیال خود استوار نموده بسیار از مردم نادرشاه را کشته بودند بجزو طلبد داشته و شمال در کلو انداخته از تیغ بیدریغ بوالعقب فرستاد بعد از آن حکم شد که از مردم متمول و مالدار که از آفت ناخت و ناراج سالم مانده اند نصف مال گرفته داخل مکار نمایند چنانچه مردم نادرشاه از اغره و اشرف شهر با انواع زجر و توبیخ و ضرب و شلاق نقد و جنس بسیار بوصول آوردند چنانچه مغلان نادرشاه ازین ناخت و ناراج و بے رازیاختند و تاریخ این معامله را به کل منجیایه دلی خرابه یافته اند و غم عام نیز تاریخ است بعد از آن نواب شیرخنگ را براسے آوردن خزانه برهان الملک بصوبه آورده نزد نواب ابوالنفیسو خان داماد نواب برهان الملک روانه نمود چنانچه موسی البیه مبلغ دو کروڑ روپیه آورده حواله نادرشاه نمود و مشمول اشفاق گشت و نادرشاه از خبر نبادشاه سے نیرانجیکه که تو است گرفت مختصر اینکه آنچه از لغو و اجناس و اموال طلا و لقمه و تحت طایفه که شاهجهان بادشاه تصرف یک کروڑ روپیه مرتب ساخته بود و دیگر صندلیها و تخته مرصع که نادرشاه همراه خود برد حسالش خدا ایتعالی تهر میلند گویند که زیاده از هشتاد کروڑ روپیه بود و بخیل جوهرات که نادرشاه همراه برده الماس سے بود و مسی بریا سے نوز بوزن سی و دو قرات که قیمتش زیاده از یک کروڑ روپیه بود ان الماس دست بدست بوارشان نادرشاه رسیده و شاه شجاع بادشاه کابل از او سنگا میکه از بادشاه سے معزول شده در لاهور رحل اقامت انداخته بود در سنه هزار و دصد و هشت و دویست و هجری بدست نجات سنگه راجه لاهور بعوض یک نیم لک روپیه فروخته الحاصل دیگر آنچه که نادرشاه در ایام توقف شاهجهان آباد ایجاد نمود این بود که سکه ایران را که عباسی و محمدی و شاه سے و هزار و دینار سے و اشرفی بود حکم داد تا موقوف خلیف من شهر سکه ساز

سکه

به سلطان بر ملاطین چنان

و این شعبه نیز بر سکه او مفرود شده

خادم شاه نجف نموده تا بکین

و بزرگین مهر نادرشاه که بر جمیع کاغذات و نامه های سلطانین ثبت می شد این سکه کنده بود

بکین دولت داری قتل و چون ازجا بنام نادر ایران قرار داد خدا

بعد چند روز حسب خواست نادرشاه حبیب سلطان نیردان بخش بر سلطان مراد بخش ابن شاهجهان بادشاه را بعقد نکاح نصیر الله مرزا پس نادرشاه در آوردند و پیش از قتل شدن نادرشاه در ایران از برین او سکه تولد شده بود موسوم به بنهور مرزا مختص آنکه نادرشاه بعد از قتل و غارت محمدشاه را باز بر تخت نشاندند تاریخ شازده هم محرم سال هزار و یکصد و پنجاه و دویست از شاهجهان آباد کوچ کرده رخ توجیه بسوی ایران نمودند و مابقی احوال او بجای دیگر نوشته خواهد شد

نواب برهان الملک سعادت خان

اسٹیشن محمد امین بود در زمان شاه عالم بہادر شاہ ابن خلد مکان از ایران در سبزه آمدہ و چند سہ ماہ نواب
 بلبلہ خاں صوبہ دار گجرات گذرانیدہ و رفتہ رفتہ در عصر محمد شاہ بادشاہ بجا نیت خسروانہ بصوبہ دار سہ اودہ و
 خطاب نواب بہمان الملک سعادت خان سہ فرار سہ یافتہ و در محاربتہ نادر شاہ حاضر بودہ و بعد از جنگ
 نیارنج ہنسہ ذی الحجہ سنہ یک ہجری و یکصد و پنجاہ و یک ہجری کشتنیش از قتل عام نادر شاہ سہ و شاہجہان
 از درون رنجہ کہ حوزہ بود و سہم از شدت درو و بلی جان جان افزین سپرد و بعضی از مورخان نوشتہ اند
 کہ زہر خورہ میرد و در شاہجہان آباد بدخون گردیدہ گوید کہ از گفتن او نادر شاہ از میدان قتال کربال و بہمانہ
 ضیافت در قلعہ بہمان آباد داخل شدہ و الا ارادہ نادر شاہ چنین بود چنانچہ تاریخ و فاش نیرادت یکصد و
 چنین یافتہ اندلی سعادت ملک حرام میرد بعد و فاش نواب منصور علیخان کہ دادا داد بود خطاب نواب صفی
 بر سبزه امارت نشست

شیخ روح الامین ابن قاضی محمد سعید ملگرامی

ہمشہ شیخ الہ بارخان شہید و جلال کلاخ او بود منظومالش قریب ہفت ہزار بیت بہت در سالہ شریف عثمانی
 مرقوم بہت کہ او در اوایل حال با شہت تن سوار و پیادہ بدار الخلافت رفتہ با نواب منعم خان الخاطب بنجائیان
 وزیر اعظم شاہ عالم بہادر شاہ ملازمت نمودہ و خان مذکور بخدمت بادشاہ برودہ و شمش ہزار سہ
 منصب و جاگیرات دو ہزار سوار از حضور عنایت شدہ بعد وفات خان مذکور برفاقت نواب سہدار خان خلعت
 خانجہان ماندہ و چند سہ نیا بہت صوبہ الہ آباد از طرف سہدار خان داشت بعد از ان برفاقت نواب مبارز
 الملک سر بلند خان در صوبہ الہ آباد کہ در عہد بہادر شاہ نواب مذکور بود کار ہا سہ بانام کردہ و بسیار سہ
 راجہ زاد ہا سہ را بر سہ راجہ رسانیدہ و اکثر سہ را نیز انگشت ہا سہ خود نمیکہ راجہ ہنوادہ و بعد از ان چند
 سال ب حکومت بہت و دو محال عمدہ پنجاب کہ سیالکوٹ و جالندہ ہزاران بہت از طرف نواب مذکور در قوت
 صوبہ دار سہ کابل برداختہ در سخا و کرم مشہور بود کہ از وطن و جوار نرد اورشتہ با خلاق و کرم پیشین سہ
 چنانچہ یک سہ از وفات صد سہ بخلی خدا بخشیدہ بود و در ان عرصہ نواب مبارز الملک یک سہ بخیل از سرکار
 خود بہد و مرحمت نمودہ چنانچہ سید محمد قریشی ملگرامی کہ عجیب تخلص میکرد در تاریخ ان گفتہ

تاریخ

معدن فلفل و کرم روح الامین خان اگر کہ او	از کرم نگہ داشتہ شش ہفت لب لم مستند
ترکے و تازے بسے بخشید خان مابلک	در عیون نواب اوراد و ادبیلے از جہند
آسمان رفعت حمل صورت زنن و عت کہ او	در خدمت طویش بنام آسمان عزیم کنند
چون مبارز ملک نواب زمان عالیجناب	کرد الف الم قوسے اورا بہ سیلے از جہند
سال تاریخش رز و سہ نخت بداری تھوے	از عجیب آمدن بارت پیل با نخت بلبلہ
ہنگامیکہ در سنہ احد سہ و حسین و مابہ والہ پانز و سہم شہزادے الفندہ روز شنبہ متفصل کربال	
یا محمد شاہ بادشاہ و قہرمان ایران سہنہ نادر شاہ بادشاہ سہار عظیم اتفاق افتاد و برفاقت	

نواب بهمان الملک سعادت خان بود و صف کارزار داد و مروا سنگ داد و شربت شهادت بخشید شمع نظام
الدین احمد عرف لسی میان صالح تحف ناریچ شملوب خنق

تاریخ

شیر افکن صف شکن روح الامین خان انکه او
ترک و تازا و اگر مرغ و دیر روز رزم
سکه او باجه یکش و ده سیم بخشید ز ر
عالم تقیر سران و حدیث مصطفی
بود عثمانی نژاد و مولد او بگرام
شد بر زرم شاه هند و خسرو ایران شهید
سال تاریخش نو ششم صوری و هم معنوی

تقریباً اعدا را به تیغ از نوح هسته کرده حک
آب گشتی زهره آتش از نیم بر اوج فلک
حاتم ثانی اگر گویم بنیاد هیچ شک
ظاشرش انسان شمار و باطن او چون ملک
در سخن کامل عیار و لغت معنی را تمک
ریخت شور با نیش بر جان افکاران نمک
سال حضرت بدین هزار و یکصد و پنجاه و یک

۱۱۵۱

اگر مصره آخر احباب جمل شمار نمایند تاریخ باید

سید جعفر تحف بروی زلفیر لوری

سلوک نب اولیمنت اله دلمی پوید و وفاتش و غیره رمضان ششم هزار و یکصد و پنجاه و چهار
بجری و زلفیر لوری که قصه است پانزده کرده از لکسو اتفاق افتاده و در اینجا دفون گشته میر غلام علی آزاد
تاریخش چنین بود

تاریخ

۱۱۵۲

سید کتک سنج حق آگاه کرد آتشک نرم سحر سال تاریخ او شود و اوست تکرار جعفر روی
یعنی اگر عدد عبارت جعفر روی را که پانصد و هشتاد و هفت میشود و دوباره بکشد هزار و یکصد و پنجاه
و چهار شود که سال وفات اوست

ستاره و ناله دار

در سالهای اخیر مرقوم است که در سال یک هزار و یکصد و پنجاه و چهار بجری در زمان محمد شاه لود
عید الفتح ستاره و ذوق بمقدار یک گز از سمت راس بایل جنوب و برج جدی نمود اگر گشته هر روز
میشد که بطرف شمال میرود و قریب یکماه مانده بعد اتمام عاشورا معدوم شد فقط وایام ظاهر
شدن این ستاره مطابق میشود با تاریخ انگریزی یعنی از اوایل ماه فروردین تا اوایل ماه مارچ
سنه که افتقد و چهل و یک

شاه گرامی

مشهور بر ز اگر اسطخلف و شاگرد مرزا عبدالغنی بیک قبول شمرست در شاهجهان آباد
قلند رانه نیکد رانید لطیفه در عادات السعادت مرقوم است که در ایام محمد شاه با و شاه شهنشاه
مشهور بر اجه روشن راس کنو دیوان نواب قمرالدین خان وزیر لودان مرد محبوب حساب و

طرز خودے داشت بر عسم باطل خودے بود و میگفت که بیان من و حضرت داوود واسطه دیگر انبیا هست
 و در هیچ دادے محتاج جبرئیل نیستم هر چه میخواهم خود بجناب حضرت بارے عرض میکنم و جواب دلخواه بشوم
 شاه گراسے تذکر یکے از بریدان او بود و هیچ مهر نگین خود این مصرعه ساخته بوجع شد گراسے مرید روشن را
 + روزے میرد لایت الهه خان برادر کلان محشم علی خان محشم تحف من مرزاسے تذکر را ملا مت کرد و گفت
 که تو عجب با امان فروش هستی که مرید کا فر شده و نام او رنگین کنده واسے بروین تو مرزا جواب
 داد که هر چه میگوشے راست و معذوبے زیرا که راجه ران دیده اگر صحبت او را در سے یا بے روز اول
 مرید او شوشے و هرگز عیب من نکلے گفت من هم آرزو دارم که در سے او را به بیغم گفتگو ماسے دورا کار
 او را بشوم مرزا گراسے گفت که زوایا کنده مهاراج را به بنیاد فلاحه اینده فردا سے روز میر موصوف با اتفاق
 مرزا گراسے باراجه ملاقات کرد و در صحبت اول گفت که من در ایام مکتب نشینی که دیوان حافظ شیراز را میخواندم چون
 برین شعر رسیدم شعر دل آنه صافی است غبار سے دارد از خدا بی غلیم صحبت روشن را + سر از حیرت
 گریبان داشتم که خواجه حافظ صحبت کیلکه آرزو دارم که خواجه بود و کیست با عجز این عقد دران وقت حل نشد
 بعد از ان در ایام ترک لباس بخدمت هر بزرگے که رسیدم و معنی این شعر پر رسیدم جواب دلخواه شنیدم
 دی شب که خوابیدم در عالم رویا بزرگے با محاسن سفید عصاره دست بر سر من آمد و به کمال ادب بر و سلام
 کردم بعد جواب سلام فرمود که هیچ دریافته که خواجه حافظ صحبت که آرزو میکردم گفت نه خیر گفت آن روشن را
 همین راجه روشن را سے کنواست که صحبت او نصیب خواجه حافظ نشد حالا باید که فردا بخدمت او حاضر شده و خل
 سعیدان شوشے روشن را سے ازین حرف خیار سر و شده همانوقت هفت نبر از شررے میرد لایت است
 تواضع نمود و فوات شاه گراسے در سینه نبر از یکصد و پنجاه و شش تبر سے واقع شده تاریخ اوست +

تاریخ

زندے بچے ازین جهان رفت +

ستاره و ناله دار

در نسخه سیر المتاخرین مرقوم است که در شب جمعه بیست چهارم ذی القعدة سنه یک هزار و یک صد و پنجاه شش هجری
 ستاره ذو ذنبی اول بقدر نیم کز در میان آخر برج حوت و اول حمل با بین کوکب سه الفوس و خلیح الفوس
 اول شب ظاهر شده تا ثلث شب سے ماند و قریب بست و دور از همین قسم یکجا ماند و از میان هر دو کوکب
 در ظاهر بطرف مغرب اندک مائل بجنب میرفت و از شب جمعه بانزد هم ذی الحجه و شب بقدر یک نیزه مرے
 ی شد و در آخر ذی الحجه معدوم شد فقط و در کتب انگریز سے نیز مذکور است که این ستاره در ماه دسمبر سنه
 نیز از دست افتد و چهل سه صیوسه فاسر گشته در شروع سال هزار و سیصد و چهل و چهار عیسوی غائب شد +

نواب اسد الدوله اسد یار خان انسان مخلص

مر دے نیکو کار و پویشیار بود و شعر بقدر مرتبه خود خوب میگفت اسم اصل او اسد یار خان بود و از محمد شاه
 منصب شش هزار سے یافته مخاطب با اسد الدوله و صاحب ماهی و مراتب گردیده در رساله او پنج هزار سوار

بدانغ شمشیر لازم بادشاہ سے شہنشاہ انا محمد الملک بعد چھ سال لڑائی بادشاہ را از و محرف ساحت رسالہ شمشیر داغ بر طرف کر دیند و فالتش در وقت اخیر ماہ ربیع الاول سال یکیزار پنجاہ و ہشت ہجری سے واقع شدہ لاش اورا با کبر آباد کہ مولد و موطن اورا آبائش بود بروہ ہجاک سپردند تاریخ اوست * * *

تاریخ

۱۱۵۸

چون اسد فرسبہ و گونا سیم | اسد الدولہ بہادر مرد | یافت تاریخ حیاتش سیدار | جنگ انیس کہ گوی مکی برو

قزلباش خان تخلص با سید

نام اصلی او مرزا محمد رضا ہند اسے بود در محمد شاہ عالم بہادر شاہ در ہند آمدہ بخطاب قزلباش خان ممتاز گردیدہ و چند سے رفاقت مبارز خان ناظم حیدر آباد اختیار کرد و چون بہار خان با شاہ محمد شاہ راہ زان نظام الملک آصفیہ را کہ از بادشاہ شکستہ خاطر شدہ بطرف صوبہ خوزکجرات سیرت مسدود ساختہ بحارہ پیش آمد و تبارکجاست و سوم محرم سنہ یکہزار دیک مسدود سے و ہفت دران معرکہ کشتہ شد و نواب مذکور سر مبارز خان لبریدہ بمحمد شاہ فرستاد قزلباش خان در قید نواب موصوف افتاد و بدست ہمراہ نواب گذرا سیدہ و سنہ یکہزار دیک مسدود پنجاہ و نہ در شاہ بہمان آباد وفات یافت غلام علی زاد آنجن گفتہ

تاریخ

۱۱۵۹

خان بخت گترو سحر کفرین | رفت سفر بست از چاکدان | سال وفاتش از لایان سن | یافتہ جان دادہ قزلباش خان و محمد الحکیم حاکم لاہور این حقیرہ در تاریخ فوالتش یافتہ * کہ از قزلباش خان اسید * اما لیکہ در سال وفات زیادہ میشود *

نواب عمدۃ الملک امیر خان تخلص با انجام

ولد امیر خان عالمگیر شاہی است اصل آبائے او از سادات حسینی نعمت اللہ است سرکار ظریف بود در سنہ ہزار دیک مسدود چل و ہفت چو نواب قمر الدین خان وزیر و نواب خاندوران بخشی بر ہم مرستہ رفتند و سچ نکرده باز آمدند امیر خان کہ ظریف و خوش طبع بود بر سبیل زبائین این تاریخ گفتہ *

تاریخ

۱۱۶۰

رفتند بر مرستہ خور دہ ہر دو گوا | تاریخ گفت با لفظ بخشی وزیر وہ

و مرتبہ دیگر نواب خاندوران از مرستہ نہایت خورہ باز آمد امیر خان بزبان مہند سے این مفرعہ کہ ہم زبائین ہمت گفتہ ۱۱۶۰ ع نواب آسے ہمارے بہاگ آسے * روز سے نواب برہان الملک سعادت خان دامیر خان بجنور بادہ حاضر بودند نواب برہان الملک بر امیر خان ضمن کردہ گفت * سپہ فوج با بدان بہشتست * خاندان بپوش گم شد * یعنی تو کہ اولاد شاہ نعمت اللہ دلی ہستی مذاق نامستول دار سے امیر خان در جواب گفت کہ راست است و سلک اصحاب کہف روز سے چند پے نیکان گرفت مردم شد * یعنی تو کہ گنام بود سے باین آب رسید سے بعد از مراجعت مادر شاہ بطرف ایران چند سال صوبہ دار سے اللہ آباد و با و تعلق دہشت دین حکومت و صوبہ دار سے نہ بخوابش او نہ بفرمودہ محمد شاہ بادشاہ بود بلکہ واسطہ خاطر داشت نواب قمر الدین خان وزیر اعظم و نواب آصف جاہ بود کہ باین تقریب اورا از حضور بدو فرستادہ بودند زیرا کہ امیر خان مردی مرک

و منصوبه باز بود و هر روز با دوشاه را با انواع مختلف نبردستانی و مزاجدانی از نواب قمرالدین خان و صفیاه
بدست میبخت لهذا بهانه صوبه دار سے آید که بنام او از سابق مقرر بود از حضور معجز نموده بودند لیکن
او بعد از چندگاه باز بحضور حاضر شده کارها سے خود را برز و چرب زبانی و نکته دانی از پیش میبرد اما از آنجا
که امیر خان احد سے را در پله عهدی که با خود برابر نمی پنداشت بعضی اوقات در اظهار بعضی مقدمات و تقریر
سخن پاس او سے که امر را بالوک باید بعل می آورد و چنانچه مزاج با دوشاه هم از دستغیر شد تا آنکه بتاریخ سبت
و سوم شهر ذی الحجه روز جمعه سال یکین از دیکصد و پنجاه و نهم هجری یکی از نوکران او بواسطه خاد سے که از قدیم
داشت اشاره محمد شاه با دوشاه در دیوان عام زخمی به پهلویش ده کارش تمام ساخت بعد از آن بسبب
عدم اولاد حکم با دوشاه صادر شد که اموال او را داخل بیت المال نمایند اما چون مواجب خدام و غیره قریب
چهار ده ماه بر ذمه او بود نوکران او بر آنخواه خود را با ملک ضبط اموال و دفن لاش او شدند بعد چهار روز که مقدمه
تخواه سپاه انفصال یافت لاش او را بنجاک سپردند چنانچه از تاریخ فوت او مستفاد میگردد تاریخ برسم تمیبه تحریقه

تاریخ

چوبید از بهر تاریخ سالت | تامل نموده بکلیت مردم | بر آورده آه و ندا کرد بافت | که تخمین کردند روز چهارم
چون عدد لفظ آه که شش باشد از ماده تاریخ خارج کرده شود تاریخ بر آید و ششصد تاریخ شهادت او را غم عمده
یافته لاش او را در مقبره علیل اندر خان جد آن مظلوم متصل بر روح الله خان مدفون ساختند

قتل شدن نادر شاه

در رساله بیان واقع مرقوم است که بعد مراجعت از سبندوستان مزاج نادر شاه در آخر عمر صفات سفالی بی باک
و طغیان غصه و غضب عود نموده سر روز باندک گنا سے شیم مردم را بکار دار خانه چشم بر سے آورد و عبت
کشتی حیات جمعی را بگرداب فنا غرق میکرد تا آنکه شب نیر و هم شهبود سے الاول سال یکین از دیک صد و شصت در
حوالی بلده تو چون که از مشهد بمفاصله سنرل است نوکران او با خوا سے علی قلی خان برادرزاده اش بگولی تفنگ
و طمانچه و بفرسب شمشیر و کار و کارش با خر ساینده عور شایسته و عالم نپاهی و خیال سرور از سرش بدر آوردند و
سرش را بریده پیش علی قلی خان فرستادند و بعد از سه روز حسب الامر علی قلی خان لاش او را از مقتل برداشته و در مشهد بر نه
در روز پانزدهم بعد از قتل در مقبره که قبل از وفات برای خود ساخته بود دفن کردند گویند که بعد از اتمام عمارت مذکور یعنی
بر دیوار مقبره این شعر نوشته بود **عیت در هیچ پرده نیست و نباشد لوائی تو به نام پرست از تو دخالی است بجا تو به**
هر خیمه مردم بجز و خواندن خنداکرده بودند لیکن بعد از دریافت اینکه مبادارفته رفته بگوش شاه رسد و باعث قتل جمعی
کرد و بتعجیل مک نمودند با حبله بعد از وفاتش مردم خیر ما سے پوچ در تاریخ وفات او گفتند

فی النار و اسفر مع الحمد و البدر

بعد از شهادت او برادرزاده اش علی قلی خان با ستم و ظلمت علی قلی خان جلالت و دیگر امر ابر تحت شست خود را
ملقب به شاه ساخت

ذکر احمد شاه ابدالی معروف بشاه در آن زمان و آمدن او مرتبه اول تسخیر هند

احمد خان ابدالی خلف محمد زمان خان سلسله در سلسله سلطنت هرات از سردار با ساس قوم خود احمدرضا
مقدم بر سر او را در قندمار مجوس ساخته بود و ناو در شاه او را استخلص ساخته بایران فرستاده و در انجا نیز مقید بود
تا آنکه ناو در شاه در سنده کینزار و یکصد و شصت و شصت هجرت کشته شد و احمد خان با و صف اراده فاسد افواج قزلباش بمردگان
خود از ان حصص بعضی صحیح و سالم برآمده و در قندمار رشد و قندمار و دیگر ملکها را در مدت قلیل متصرف شده تاج شاهی
بر سر نهاد و ملقب به احمد شاه ابدالی گردید بعد از ان با برادره تسخیر میند وستان از دریا سس انگ مجبور نموده تا تحت
کنان دار و لاهور رشد شاه تو از خان حاکم آنجا چند س با او محاربه داشت آخر در ماه محرم سنه هزار و یک صد و
شصت و یک گریخته بدین طرف رفت و لاهور مفت در تصرف شاه درانی درآمد بعد از ان شاه انور علی گانه پشته عازم دلی گردید

ذکر فتح یافتن افواج محمد شاه بادشاه بر احمد شاه ابدالی

چون محمد شاه بادشاه از چند مدت علیل و کسند بود از شنیدن خبر آمد آمد احمد شاه ابدالی مضطرب
گردید و سپه خود احمد شاه را با وزیر الممالک قمر الدین خان و نواب ابوالمنصور خان مقدر جنگ و دیگر امرا
عظام و سپاه عظیم بر سر مقابله از شاهجهان آباد در خدمت فرمود چون شاهزاده احمد شاه از سر بندگدشته
برکنار دریا سس تسلیم رسید ابدالی با سس هزار سوار از راه لودهیانه داخل سر بندگدشته و بتاریخ سنه دهم
ربیع الاول سنه هزار و یک صد و شصت و یک آن شهر را تاراج نمود و هر که دست بشمشیر زد کشته شد شاهزاده
را چون خبر وصول ابدالی بسر بند رسید غمان توجه بجانب سر بندگدشته یافت فوج شرقی غریب شد و فوج غربی
شرقی و سر بند شهرست مشهور در وسط راه و بیله و لاهور پنجاه کرده از بیله بطرف شمال گونید که نام قدش
سهند است چون سلاطین غزنویه از غرنی تا سهند متصرف بودند سر بند زبان زد خلایق شد صاحبقران ثانی
که کابل را تا قریب باغ غریبه در تصرف داشت حکم کرده که سر بند را بنام قدیم که سهند است می نویسته باشند مختصر
اینکه بر چهار کرده از شهر سر بند مرقع قاتل گردید و قریباً نوزده روز جنگ توپ در میان ماند و بتاریخ سنه دهم
ربیع الاول روز جمعه سنه مذکور جنگ میدان مصمم فرمودند و نواب اعتماد الدوله قمر الدین خان وزیر اعظم و میر
خمیه باراده اینک بعد خواندن و طیفه سوار شدند شسته بودند که ناگه کلوله تفنگ با طرف غنیم آمده و بر پلو سس
نواب وزیر خرد و جان بحق تسلیم نمود مولف تاریخ فوت او در عبارت ۱۱۹۱ ۱۱۹۱ می نویسد قمر الدین خان ۱۱۹۱ یافته بعد کشته شد
نواب موصوف سپهش معین الملک نواب مقدر جنگ سوار شده متوجه معرکه گردیدند چنانچه از سر دوجا آتش قتال شعله
یافت و تا تاریخ سبت و هشتم ماه مذکور همین آتش و کاسه بود تا آنکه افواج شاه ابدالی تا مقابله و مت نیارده رو بجا کابل و قندمار آورد
شاهزاده احمد شاه و امرا میند وستان برواقه نواب قمر الدین خان تعاقب را مناسب دیده درکنار دریا سس تسلیم اقامت گزیدند بعد
شکست ناو در شاهی این فتح نصیب بادشاه میند شد غزیری بسا این فتح عظیم فتح خدا ساز تاریخ یاسته ۱۱۹۱ ۱۱۹۱

وفات محمد شاه بادشاه

هنوز شاهزاده احمد شاه و امرا سلطنت در کابل میند تشریف و شهنشاه بادشاه و شاهجهان آباد بتاریخ سبت و هفتم شهر ربیع الثانی
شب پنجشنبه سنه مکرار و یک صد و شصت و یک هجرت مطابق شانزدهم اپریل ماه قدیمی انگریزی سنه مکرار و یک صد و شصت و یک
در وقت شب و دای حق را بسا گفته حجت ایراد پیوست نواب ملکه مانی که دختر محمد فرخ میرز و محمد شاه بود تعاقب نواب غازی الدین امیر الامرا

خلف نواب اصغیاء و جلوید خان خواجہ سرا و دیگر امرا انکار این واقعه را باعث قتلہ الکاظمیہ در میان داشتن این راز
تا و در شانہ از سر بندہ سی بلخ بکار بردند احمد شاہ بجز مطلع شدن برین حادثہ نواب معین الملک را بدار سلطنت
لاہور محض فرمودہ با بلخار متوجہ دار الخلافت شاہ جهان آباد گردید و نیزے در تاریخ وفات
محمد شاہ این مصرعہ یافتہ **ع** با **س** رفت از جهان محمد شاہ پد و دیگری این رباعی گفتہ

۱۱۹۱

تاریخ

شہ فلک شمس روشن اختر کند از **ا** | **ا** چہ انقباب جان کلکی فروغ گرفت | **ا** چو شد بجادہ فرود من بن سراج | **ا** سر و دلقق بینی کہ کو محبت رفت
چون محمد شاہ بر طبق تجویز امرا ہفت ماہ سلطنت رفیع الدرجات و شاہجہان ثانی را ایام جمالت قرار دود داخل ستہ جلوس خود
نمودہ بودند و از غرہ ربیع الثانی سال یکہزار و یکصد و سی یک ہجری مبنی از بابی کہ فرخ سیر را محبوس کردہ بودند تا بعد ای جلوس خود مقرر
فرمودہ بود و چنانچہ مدت سلطنت محمد شاہ باین حساب سی سال و سبت ہفت یوم میشود و الا نہ از روز وفات شاہجہان ثانی مرگ
سبت و نہ سال پنج ماہ و سبت و سی یوم میشود مدت عمر او چل و ہفت سال و یک ماہ و پنج روز و پنج ہفت روز کہ نہایت لطیف و نفیس
ساختہ اند تہا **ا** درین دریا بین مزار نظام الدین اولیادرون حریم واقع مست لعت او و وفات فرود من **ا** رام گاہ قرار یافت
مجاہد الدین محمد ابو النصر احمد شاہ بہادر بادشاہ غازی ابن محمد شاہ بادشاہ

در سال یکہزار و یکصد و چیل ہجری از نطن نواب و دہم بابی ولادت یافتہ و در عین قات محمد شاہ بادشاہ در نواحی سرحد شریف رہتند
و بعد رسیدن خبر وفات بادشاہ نواب بہ قدر خشک در بابی است بتاریخ دوم جمادی الاول سال یکہزار و یکصد و شصت و یک چتر
شاہی و لوازم جلوس آراستہ از نظر شاہزادہ گذرانید و مبارک باد سلطنت بلندستان محوس و شست آداب بجا آوردہ و شاہزادہ
فرمودند کہ وزارت بہت مبارک است بعد از ان بدلی تشریف آوردند و حسب حکم انقباب ایشان مجاہد الدین ابو النصر احمد شاہ
بہادر شاہ غازی مقرر شد ہر خدقہ شناعین خورد من معروض داشتند کہ بہادر بقی بہت از برای نخر امرا از اولاد امیر تیمور
صاحب قرآن مجید خود را باین لقب بخواند بلکہ برای نوکران گذارستہ اند لیکن منظور نشد و خلعت وزارت بہت بہ قدر خشک میر
بخشی گری از انتقال اصغیاء بہادر کہ یک ماہ بعد از جلوس او فوت کردہ بود و بعد از است خان و انشا ربان بخشی گری دومین انتقال
نواب قمر الدین خان بہ پیشش انتظام الدولہ و بخشی گری سیم نواب عبدالحمید خان محمد الدولہ محرمت فرمود و حکم شد کہ جمیع امرا
و منصب داران خور و دوکلان بدستوقدیم برقرار باشند و بادشاہ را و دہم بابی نام داشت بخطاب نواب بابی و بعد چندی بہ نواب
قریب صاحبہ زمانی لقب گردید و جاوید خان خواجہ بہر کہ از قدیم صاحبہ مندی خدمت نواب بابی داشت بلبغارش ایشان بخطاب
نواب بہادر نام آورد گردید و بہادر نواب بابی کرمان خان نام داشت بہت شمش ہزاری و خطاب مقتدر الدولہ شہزادہ افغان شد تا پنج جلوس

تاریخ

چراں شاہ جوان محبت بر تخت | **ا** چو خورشید از فلک نمود جلوه | **ا** خود سال جاوشش بر لب آورد | **ا** سپہر سلطنت افزود و جلوس

۱۱۹۱

نواب نظام الملک اصغیاء بہادر

خلف نواب غازی الدین خان میر فرخ ملک بن قلی خان است اصل نام قلی خان بود و در زمان شاہجہان بادشاہ در سبکدہ
مخطاب قلی خان و خدمت صدر الصدوری و منصب پنجہزاری سر غازی یافتہ و در زمان لکیم بادشاہ بتاریخ سبکدہ چارم ماہ ربیع الاول
سہ یکہزار و نہشت ہجری دست خاصہ قلعہ کوکندہ در کن نصیب گور توپ کشہ شد و در سیرش شاہاب الدین خان کہ حضرت لکیم خان

و نظام الملک محاربه نادرشاهی که در سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری واقع شده حاضر بود و از انار خیریه شهر بنیاد
بر بان بود که در سنه یک هزار و پانصد و چهل و یک سال حمله بر در تمام داده و تقاش سی مفت روز بعد از وفات محمد شاه با شاه یعنی تاریخ چهارم
جمادی الاخره سنه یک هزار و یکصد و شصت و یک هجری در بان بود واقع شده عمرش یکصد و چهار سال رسیده بود گویند که وقت درگذشتن
لاش غریب و خلق بر جنازه اش در آن راه آمدند و عظام جنازه اش را دوش بدوش بیدانی رسانیدند و نماز ادا کرده و بنویسند
شاه بر بان الدین غریب روانه ساختند و پایان مرقد او بنجاک سپردند میر غلام علی آزاد در تاریخ وفات او پانصد
مستوجه بهشت + و چون نظام الملک و نواب اعتمادالدوله قسید الدین خان وزیر و محمد شاه با دنا در همین سال
یکی بعد دیگر وفات نمودند تاریخ ایشان نیز مرصوف چنین گفته

تاریخ

سر کن مملکت از جهان رفتند + فتاحیف سه در گمانه از کف در بر برای ولایت این بر سر با قلم تاریخ + نماز شاه زمان با وزیر و صفت

ایضا بتعمیه

گشت تاریخ چون کشیدم اه + فوت شاه و وزیر آصف جاه
وقت وفات شش سال از و مانده بود و در یکی نواب امیر الامرا غازی الدین خان مشیر و زنجبک دومی میر احمد نام جنگ
سوم صلا جنگ چهارم نظام علی نیم بسالت جنگ ششم موغل علی و چون که در حین وفات او پسر دومی او یعنی میر احمد نام جنگ
همراه او بود چنانچه بعد وفاتش خطاب نواب نظام الدوله بهادر نام جنگ ملقب گردیده بجای پدر بر سر پادشاهی نشست و در
بزرگ او نواب غازی الدین خان بهادر بر عهد امیر الامرا فی قاتل شده پیش پادشاه بدلی ماند اما بعد گشته شدن نواب
نام جنگ نخست تا بد کن رفته بریاست آیای خود فانی گرد و بنا بر آن از پادشاه سه صوبه داری و کن حاصل ساخته
و بتاریخ سیوم رجبال مکنه از و یکصد و شصت و پنج هجری از پادشاه رخصت شده عازم مقصد شد و موکل را با افواج مرز
همراه گرفته تا به اورنگ آباد رسید بود که بقضای الهی برگ مغایب این سرای غرور را پدر و نمود این واقعه مفتحه و در
از داخل شدن اورنگ آباد یعنی بتاریخ هفتم ذی الحجه سال مذکور واقع شده و رفقای اولاش اورنگ آباد آورده
بنجاک سپردند و این نواب غازی الدین بر سر بود و شهاب الدین نام که بعد و تقاید اسعی و سفارش نواب صفر جنگ خطاب
عماد الملک غازی الدین خان بهادر ملقب گشته عهد امیر الامرا فی قاتل و این همان عماد الملک است که پادشاه خود را حمدش را
کجول ساخته و عالمگیر ثانی را قتل نموده

محمّد الملوک سید علوی خان حکیم

اصل نام او مرزا محمد کاشم خلیف حکیم بادی قلندر ابن سید مظفر الدین علوی از اولاد امام محمد بن ابی خنیفه است ولادت
او در ماه رمضان سال یک هزار و شصت و پنج هجری در دار العلم شیراز اتفاق شده و در سنه هزار و یک صد و یازده در سنه
در پای قلعه سناره بلازمست عالمگیر با دنا به تخت و منصب بر فراز گردیده تعیین شازاده محمد اعظم گردید و در عهد سلطنت
شاه عالم بهادر خطاب علوی ثانی و پادشاه منصوب و عالمگیر امتیاز یافتند و هنگامیکه بنجاب محمد شاه حال حیات خوب نمود ایشان را به قهر و سنجیده
بنصبش نزاری و نقدی سه هزار و پیر در ماه سرفراز و خطاب مستبد الملک مخاطب نمود و چون وقت سن تداوی او و اطرافت
استمرار یافته بود نادر شاه بعد از گرفتن شاه جهان آباد او را با غر از دارم تمام بود و خصمت حج و زیارت همراه خود و در جنگ حج در
هزار و یکصد و پنجاه و شش خلافت شاه جهان آباد رسید

گویند که از جمله تعنیفات او کتابی است مسمی بجام الجوامع کفی التل اگر کتب طب تماماً محفوظ و متون سایل را از دست اسنبلط میتوان نمود شعرا در تعریف او بسیار گفته اند چنانچه محشم علیخان حشت تخلص مدوحت او گفته

امیات

ای دست تو تنگ بر شاه گدا | از غصین تو در مان طلبان کام را | غلتی میگوید که میکی کار سیح | من میگویم که میکنی کار خدا

در رسالیه بیان واقع مرقوم است که وفات او بتاریخ نسبت پنجم رب سال یک هزار و یکصد و شصت هجری و در اواخر آن شاهجهان آباد بر من استسقا واقع شده موجب وصیت در حواله درگاه نظام الدین اولیاء فون گردیده اما ازین مصرعه که در تاریخ وفات او گفته اند سال یک هزار و یکصد و شصت و دو استخراج می یابیم ازین جهت درین مقام مرقوم نیست

تاریخ

بر فلک رفت مسیحای جدید

راجه نول راسه

از قوم کایتمه کسینه بوده در اوایل او سنه هزارم سرکار نواب صفدر خجک بود و از حسن اخلاق و نیکو خدمت با باعلی درجه افتادار رسیده نایب صوبه گردیده چون در آخر سنه هزار و یکصد و شصت و دو هجری نواب قایم خجک بسر نواب محمد خان نکش مالک فرخ آباد منصب استر ضای احمد شاه بادشاه بار و هیلد با سعد و انوال و نیلکه که سر دار ایشان سعد ابد خان سپر علی محمد خان و هیلد بود و جنگیده کشته شد نواب صفدر خجک ملک را خالی یافته در شروع سال یک هزار و یکصد و شصت و سه مادر و برادرانش را که صغیر بود و مقید ساخته در فرخ آباد و میو قلو دار و کوتوال از طرف خود مقرر کرده ان ملک را حواله راجه نول راسه که نایب بود نمود چندی برین نگذشته بود که احمد خان برادر خود نواب قایم خجک مرحوم فوجی از افغانان نکش جم رسانیده راجه نول راسی را مضای داد و راجه در عین محاربه از ضرب کله بنده می که بر پیشانی او نشسته کشته شد و ملک بدستور قدیم بدست احمد خان درآمد این واقعه بتاریخ هجری ماه رمضان روزه میون سنه هزار و یکصد و شصت و سه بوقوع آمد و چنانچه شخصی تاریخ وفات راجه از الفاظ او نول سرخ رو بر آورده و چنین بر نظم کشیده

تاریخ

روان گردون بلان بوجو | ادا کرد حق نمک مومبول | از نیروان رسیده نور ملک | ببار ویر و نول سرخ رو

میر غلام بنی بلکر اسه

بن سید محمد باقر بن سید عبدالحمید از اولاد سید محمود اکبر و همیش زاده میر عبدالجلیل بلکر اسه است ولادت او در نیم محرم سنه هزار و یکصد و یازده هجری دست داده و میر عبدالجلیل مذکور در تاریخ او چنین گفته

تاریخ

چشم مبارک گفت بمن چون گل خورشید در عالم بیدم | سال تاریخ تولد خود گفتم | نور چشم باقر عبدالحمید | و میر غلام بنی معلوم متداوله موسیقی ماهر بود گویند بزبان مهندی و دوزخ و چارصد و هجده گفته پابان عمر در زلفا که نواب صفدر خجک وزیر نظام داشت و در جنگی که نواب وزیر را با فاعنه پیش آمده بود میر غلام بنی را منفر که مقصود گردید و چون عتقا بر منزل بے نشانی ارام گزید این سانحه نسبت و ویم شوال سنه هزار و یکصد و شصت

وسه هجری مابین میثالی و سها و از توابع اکبر آباد واقع شده و میر غلام علی آزاد در تاریخ وفات او گفته

تاریخ
۱۱۶۳ و حیدر زمان سید خوش سخن | بفرودس میر و حجام بنی | اقلیم گریس کرد تاریخ او | رسم کرد بی هی غلام بنی

سید اعظم الدین

بن سید نجائب برادر زاده حقیقی سید غلام مصطفی آدیم در جنگ مذکور همراه فواب صفدر جنگ بود در عرصه کار زار ملت گردیده و میر آزاد تاریخش چنین گفته:

تاریخ

۱۱۶۳ میر عظیم الدین والا کسر | زاده طبع اش بهر در تهم | شیر ولی عرصه دانگ | در صف بجای قدش سقیم
بر سر میدان زمره بان گذشت | در همین خلد برین شد مقیم | نور عظیم است ازین جا کدان | رخت کشیدن بر ماحما نعیم
خدا از ان راه گذارش نمود | سال وفاتش بهر نور عظیم

راجہ پرستیت

راجہ برناب گدو بود و بابای فواب صفدر جنگ در سنه هزار و یکصد و شصت و سه هجری کشته شد تاریخ وفاتش نیست

تاریخ

۱۱۶۳ خنجر دست عدو گوهر بانس سفت | حور از گیسو خنک پیش را نشست | سال تاریخ وفاتش ز خرد چهرتم | باقی صاحب شمشیر ساد سفت

شیخ محمد ناصر مختلص به افضل

برادر عیانی شیخ محمد فخر زایر است و خلف الصدق شیخ محمد بنی اله بادی است از علوم صوری و مضموی بهره وافر او در بود و بعد فوت پدر خود بر سر سند آبا بی نشسته و بتاریخ نسبت دودوم جمادی الاول روز چهارشنبه سنه ثلث و سستین و مایه و الف فوت شد و پائین روضه شیخ محمد افضل مدخون گردید و شیخ اسد الله متخلص به غالب و دختر زاده شیخ محمد افضل اله بادی است و برادر زاده شیخ محمد ناصر افضل اصلش از جوینور و جد کلاش سجاده نشین شیخ محمد افضل جوینور است و در او اخرا ایم زندگانی بهار الخلاف شاهجهان آباد نهم ذی القعدة سنه ثلث و سستین و مایه و الف فوت کرد و در ان شهر مدخون گردید میر آزاد در تاریخ وفات او و شیخ محمد ناصر مذکور گفته:

تاریخ

۱۱۶۳ افضل شیخ کمال غالب | آرمبند در رباض ارم | سال تاریخ گفت عمر ده | آه رفتند هر دو زین عالم

شیخ محمد فخر مختلص زایر

خلف الصدق شیخ محمد بنی و دختر زاده شیخ محمد افضل اله بادی است از غفوان شور نجد است والد ماجد و برادر کلاان خوشی محمد طاهر تلمذ نموده و بعد از ارتحال والد ماجد جانشین گشته و در تاریخ رفتن کت سبوم نیز زیارت حرمین کمر بهت بسته و سفر حجاز را از راه دکن متزاده تا به پانور رسیده بود که روز یکشنبه یازدهم ذی الحجه یکصد و یکصد و شصت و چهار هجری فوت شد تاریخ تولد او که در یکصد و یکصد و شصت و شصت و شصت است و تاریخ انتقال زوال نورشید

مسجد چولی

این مسجد را محمد شاه پسر محمد شاه در سنه یک هزار و یکصد و شصت و چهار هجری از چوب تعمیر ساخته بودند متصل به کتابخانه واقع شاهجهان آباد حالا با کل بنده مگر دیده و مگر در دروازه اش این تاریخ بر رسم تعمیه تا امر و زبانی است +

تاریخ

بنای مسجد بنه دین بناده + که شد یادش دولت سروری + چو در که انجاسجو و نیاز + با نوار طاعت شود و مهدی + خرد را بخت فروخت پای + چو شد فکر تا پنج راهمند + بکشتا سر وش از سر بر ترس + که بیت خمرت مسجد احمدی

سنه مسجد

این مسجد متصل قلعه شاهجهان آباد واقع است از انواب قدسیه زوج احمد شاه ابن محمد شاه بادشاه در سنه یک هزار و یکصد و شصت و چهار تعمیر ساخته بود این چند اشعار با تاریخ بر دروازه میانه مسجد مذکور مرقوم است

تاریخ

شکر حق در عهد احمد شاه غاز بادشاه + خلق پروردار و گرشاهان عالم را بناده + مسجد کرده بنا نواب قدسی مرتبت + ماد و ایم فیض عالم ملک مسجد گاه
سمی نوا بیا در حبس لطیف کرم + ساخت تعمیر چنین جا دید عالی و شگاه + چاه محض و صاف صحنش آب و ز نرتم + هر گز از آبش طهارت کرد چندان
سال تا خورشید خورشید با اراغ نام + مسجد بیت مقدس مطلع نور آله +

نواب نظام الدوله ناصر جنگ

پسر دومی نواب نظام الملک بعد وفات پدر در سنه هزار و یکصد و شصت و یک هجری در دکن بر سرند ریاست
چون در سنه هزار و یکصد و شصت و سه برای رفع مظفر جنگ همشیره زاده خود که بجای شده بود ملک کات رفت و مظفر جنگ
با عانت فرا نسیس صاف و دشواری یافته و سنگی شد و ضار می به بهو لچری خیزد و نامر جنگی کردی برایشان فرستاد ایشان را
نکست بخشش داده غارت نمود تاریخ این فتح یافتند

تاریخ

چون بختی نظام الدین دولت	که دار و نمیمی عالم پنا به	زبان حال ریات بلندش	چنین گوید زوالا و شکاهی
ز بیم زیر پا فرسود فلک	از آن بن بودم تا بهای	عدو شتی و این دلت چو کوی	تلاشش نیست با کوهیت و آه
به تنبیه عدو فوجی سرستار	که ساز گشتی او را تبا به	رسید این فوج و آن مفر از در	شکسته برعد و آمد کما به
	برآمد از بانم سال تاریخ	مبارک با و فتح فوج شکا به	

چندی بعد ازین ساخته افغانه و سرانسیسان با عزاج مظفر جنگ را و غنیمت و نواب نظام الدوله نامر جنگ را بنای مخفی
محم سنه اربع و ستمین ماه الف شب خون ده شهید مقتد شهادت او قریب قلعه بختی با فاصله سبت که ده از بهو لچری واقع شد لاش
اورا در او نگار باد آورده پائین مرقده غاه بران الدین غریب تر و مرقده نواب صفی زیناکی سپردند مدت حکومت او دو
و هفت ماه و چند روز بود و میر غلام علی آزاد این تاریخ در وفات او گفته +

تاریخ

نواب عدل کسر و عالی جناب رفت + فرصت مذاق حواش شب رفت + و غنیمت هم ماه محرم شهید + تاریخ گفت نوسه گری جناب رفت
و حافظ محمد مهدی این تاریخ یافته + انه تشهید و الله لعن قاتله + و میر غلام علی آزاد میگوید که بعد شهادت نواب بر سر افغانه

و نصاری منی فرانسیس به است محی الدین خان را که مشهور مظفر خجک بود بسرداری برداشتند و ابتدا سلسله نصاری
در مملکت اسلام احداث مظفر خجک است او نیز دو ماه بعد از شاد دست نواب ناصر خجک از دست بهمان افغانه بتاریخ هفتم
ربیع الاول سنه مذکور در خجک کشته شد از اتفاقات اینکه روزیکه این خجک واقع شد فرصت دفن مقتولان نشد و روز دیگر
انصار از محکم بر داشته در محرابی دفن کردند و تابوت نواب ناصر خجک در همین روز بر وضو شیخ برهان الدین رسیده مدفون گردیده
چنانچه برای انتقال او بتاریخ دیگر بر رسم حسن خاتمه برخاطر میر غلام علی آزاد انفا شده و این رباعی در رشته نظم کشیده

۱۱۶۳

تاریخ

نواب قاجان صاحب ملت | محشور با جابحین ابن فاطمه | تاریخ خاتم زبانی شادش | ارشاد کرد بر سر خود و حسن خاتمه

حافظ محمد اسعد ملی

پهران روز که مظفر خجک مذکور از دست افغانه کشته شد او نیز در خجک شاد دست یافت و این سلسله بتاریخ
هفتم ربیع الاول سنه یک هزار یکصد و شصت و چهار دست داده مدفون در میدان خجک سر زمین نکریت ملی فاعله
یک فرسخ از موضع راس جوشی و یک فرسخ از دولا کالوه که در اهلیت مشهور در فوای گریه موجود است تاریخ شاد دست تا زاد گفته

۱۱۶۳

تاریخ

مصی غیر با اسعد الانقیاب | الا لایر سمشکه واحد | اعذالهم الدتار حینه | و حقن تحیه عالم با جد

سید غلام بنی مختلص مجب

فرزند صغیر سید مصطفی جوانی بود صاحب السیف و العلم در سلک ملازمان نواب صفدر خجک بود و چون نواب
مذکور کورت ثالث لشکر بر سر افغانه کشیده در دامن کوه مار یک شعبه است از کوه سواک پناه گرفته مستعد یکبار
شد و بعد می ربات صلح افتاد گرفت در ایام خجک بست نهم صفدر سنه هزار و یکصد و شصت و پنج بر خیم تفنگ نقد زندگانی در خجک
سیر کرد و در نارنجش این رباعی گفته +

۱۱۶۵

تاریخ

در فتنه خون بلبله قهر مجب | در محرم که آبروی تنه مجب | تاریخ وفات او در دل سپیدم | فرمود بشت محفل میر مجب

نواب سبها و رجا وید خان

سبها وید خان ملقب بنواب سبها و رجا سراسی بود که از قدیم ضابطه بندی نخدمت نواب با س و والد و احمد شاه با دشا شاد
و بعد وفات محمد شاه بسنارش نواب با می بختاب نواب بیلور نامور گردیده چون او بنخواست که با خان والد و بادشا به جمع
امور مالی و ملکی را بلا استراحت غیر س بدست اختیار از خود بگیرد نواب صفدر پیش دستی را کار فرموده بتاریخ سبت و
هشتم سوال سه یک هزار و شصت و پنج هجری او را ببها ضیافت خانه خود طلبیده قتل رسانید و لاش
او را بدریا انداخت چون چند هزار بند و ستامیان دفین او بودند و از کشته شدن او همه خانه نشین شدند آنها
نیز تنه خون نواب صفدر خجک شدند و مادر بادشا به نیز ازین سبب که نواب سبها و رجا مدتی خدمت گذار او بود
تخم عداوت از طرقت نواب صفدر خجک در سینه کاشت و چون باین سبب فتنه و فساد بسیار در مملکت برپا
تاریخ وفات او را به دست و عظیم یافته اند اعطیفه منقول است که روزی جاوید خان به بادشا به عرض نمود که

قبل غلام چه خوب سمع از گفته های سعدی شیرازی بر اسم نام خود تجویز ساخته دولت جا و دیانت
بر که کنونام زیست مدنی الحقیقت که این سمع بسیار خوب است اما نواب عمده الملک امیرخان که مردی ظریف
بود و در وقت حاضر بود گفت که مصرع ثانی را نیز منتقش باید ساخت ع کز حشیش ذکر خیر زنده کند نام ما چه
تخمیس خط ذکر خیر ذکر خیر است یعنی خواجہ سرا کہ نہ سپردار دوند و خیر بعد مرگش ذکر خیر نام او را زنده خواهد داشت

نواب محمد الدولہ عبد المجید خان

در عهد احمد شاه بادشاہ دہلی عمدہ سیوم بخشی گری داشت در سنہ یکہزار و یکصد و شصت و پنج فوت شد و
سنائتہ سنگہ متخلص بہ بیدار تار بخش تبعمیہ گفتہ

تاریخ

حیف آن امیر و نامت جافانی | و اگر بجز او عنوان دربار | تاریخ حلتش پسید لغز گفت | فروغ با مسکن عبد المجید خان را
یعنی اگر عدو لفظ فردوس را بعد عبد المجید خان یکجا کنی تاریخ بر آید

مسجد شاہ شریف

این مسجد واقع اورنگ باد است شاہ شریف آن را در سنہ سیست و ستین و مائہ و الف تعمیر ساخته و عارف
الدین خان غاثر متخلص تاریخش یافته ع این مسجد شریف حریم جان نامہ

غزل و وفات احمد شاہ بادشاہ دہلی

چون ہفت ماہ بعد از کشتہ شدن نواب جا وید خان خواجہ سرا احمد شاہ بادشاہ از گفته نواب عماد الملک غازی
الدین خان و دیگر بادشاہان نواب صفدر جنگ را مغزول ساخته خدمت وزارت بتغیر او نواب انتظام الدولہ
پسر قمر الدین خان مرحوم مرحمت فرمود و نواب صفدر جنگ از استماع این خبر مضطرب شدہ و از شہر بدر رفتہ
ستعد جنگ شد عماد الملک بطاہر تاخیر روز رفیق نواب بود و آخر ہادر شہر رفتہ بنگاہ داشتن فوج صفدر دیدہ و بپای
عمر غل را کہ راہ زیدی لٹا علی محمد خانی بود و جنگ شریک خود شتایان جان نجیب خان است کہ بنگام تشریف بدر رفتن شاہ عالم بادشاہ در
اللہ آباد خطاب نجیب اللہ و امیر بخشی و اسیر لاری ہر راہ بردہ بود مختصر نیکو نواب صفدر جنگ راہ بہ نہر او یکصد و شصت و شش شتر و چارہ و سواران
و سواران جات کہ رفیق نواب صفدر جنگ بود شہر کندہ را تاراج نمود و این سانچہ جات گردی مشہور گشت و راج اندر
گوشائین کہ یکی از ملازمان نواب صفدر جنگ بود درین جنگ کار ستانہ کرد و ہر طرف کہ میرفت از کشتہ پستہ ہا

میاحت آخر تاریخ ہفتہم شعبان بر مورچہ کالی پہاڑ نصیب کلہ نمود و تی کشتہ شد قصہ مختصر نواب صفدر جنگ تا چند ماہ
بنگامہ کارزار از گرم داشت آخر چون دید کہ روز بروز مردمان لشکر او بطعم زر لطرف ثانی رفتہ شریک نیستند چارہ
جز این ندید کہ صلح نمودہ بصوبہ خود کہ او دہ باشد برو و خیابان جہان داشت بحضور والا فرستاد و صلح نمودہ بطرف
اودہ و آلہ آباد کہ قلعی باو داشت روانہ شد سنائتہ سنگہ متخلص بہ بیدار تاریخ این صلح گفتہ

تاریخ

شکر آنگہ کہ جات صفدر جنگ | صلح کردند با وزیر شاہ | ہاتھی عیب سال تار بخش | گفت الصلح خیر قال اللہ
بعد روا یکی صفدر جنگ حملہ کار فرما نوا سے بدست عماد الملک شد تا آنکہ بعد از چند میانی او بادشاہ کہ در حق بیم رسید

دعماد الملک وزارت را نیز از انتقام الدوله گرفته با شاه را در اواخر ماه جمادی الثانی سنه هزار و یکصد و شصت و هفت
محبوس کرده و بتاریخ دهم شعبان چشیم اورا و چشم مادرش را که جمیع ختنه ها از فراییده بود سیل کشیده مالگیر ثانی را
بر تخت نشاند بدست سلطنت احمد شاه شش سال و چند ماه بود و بعد مغرب بدست بست سال در حبس مانده بتاریخ
دویم شعبان سنه هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری در گذشت بدست محمد چل و هشت سال شش ماه و یازده روز
تاریخ وفاتش براس اختصار کلام درین مقام نوشته شد

تاریخ

۱۱۸۸

بر بست چون مجاهدین رخت رنگ | هر کس در سر شک بزرگان غریبست | یافت رای سال وفاتش هجری | سال سی سال و هشتاد و هشت

نواب منصور علیخان صفدر جنگ

خواهرزاده و داماد نواب بریان الملک سعادت خان است بعد وفات بریان الملک که در بهنگام در وفات پادشاه
در دلی اتفاق شده در شروع سال یک هزار و یکصد و پنجاه و دو هجری بخزانة نادرشاهی دو کور و روپیه بطریق پیشکش داخل
ساخته خلعت صوبه آورده از حضور محمد شاه با و شاه حاصل نموده و در زمان احمد شاه با و بعد وفات سر فرار گشته
در سنه هزار و یکصد و شصت و هفت از پادشاه مرض گشته از دلی بطرف صوبه آورده میرفت چون در پانچ گهاٹ که سه
منزل از لکنؤ فاصله دارد رسید از شدت دزدان بزرگی که مثل بریان الملک بر آورده بود بتاریخ هفدهم ذی الحجه
در گذشت لاش او را براس چندی در گلاب باڑی که در مین آباد است بطریق امانت تفویض زمین کردند و بعد
از ان روانه شاہجان آباد نمودند و در گاه شامبروان است عمارتی است عالی و باعی دارد و پرا کلاما سے
رنگین و سیگونی که در تعمیر ان سی لکھ روپیه صرف شده اندرون مقبره این تاریخ کنده اند.

تاریخ

۱۱۹۴

چو آن صفدر صدمه | ز دارمنا گشت حلت گزین | چنین سال تاریخ او شد رسم | که با و اقمیم سببت برین

این بیت در تاریخ وفات او از مولف است بطور تعقید

تاریخ

۱۱۹۶

بهر سال ملتش چون کرم از بافت حال | باطلوب برش گفتا نوت صفدر جنگ |

شاه پیر اشرف سلوئے

پیرزاده سلون ابن شاه پیر محمد پیر کریم مالکپوری بود در سنه هزار و یکصد و شصت و هفت هجری فوت
شده تاریخ وفات او از الفاظ شاه اشرف کرمی بر سید آید و این رباعی نیز در تاریخ وفات او مستند

تاریخ

۱۱۹۴

صنی از منین شاه شروچان شد | قدوس عرش را رحمت رسان شد | سر اسر بر جزو قلب عالم | ز وفات مکر تا بخش عیان شد

میر نواز سن علی متخلص لفقیر

خلف الصدق میر عیسی اللہ مخبر بلگرامی است شب دوشنبه بیزدوم شعبان سنه هزار و یکصد و شصت و هفت بعالم قدسی
خرامید و در جنب مدخود میر لطف اللہ فون گردید میر از ادب بخش گفته

تاریخ

۱۱۶۷ روشنی سحر نفسی پاک گوهری | و احسن که دین ازین انجمن نشانم | دل واطیفه ناله تیغ اکوشید | سپر گانه میرنوازش علی نمازد

شاه شریف اورنگ آبادی

در سبت ششم رجب سنه ثمان و ستمین و ماته و الف فوت کرده و عارف الدین عاجز تخلص نایب مخ دفاتش
یافته مرد با وجد بود ^{۱۱۶۷} الله شریف

تاریخ حوضی

نواب درگاه قلی خان محامل بمؤمن الدوله سالار جنگ در ایام نواب صلابت خبک بو قتی که بصوبه دار سے
اوزنگ آباد استیاز داشته در شکوے خود در سنه هزار و یکصد و شصت و سی و دو من راقعیر ساخته تاریخ اتمام ان خود گفته

تاریخ

۱۱۶۹ در جهان هر چند کشته کو بکوا | خچین و منی ندیم بیج سو | خنض عاشق هست جامه شاد | می برد پشته مشک و سبو
خواستم سال بنا آمد ندا | سید سانی کوثر آبرو

قدم رسول

عمرتی است عالی در شهر لنگ مضاف صوبه اورسیه که در سنه یک هزار و یکصد و شصت و نهم هجری در زمان دولت
عالمگیر ثانی تعمیر یافته و بر دروازه اش این تاریخ برسم تعمیر مرقوم است

تاریخ

۱۱۷۰ درگاه خدیو دو جهانے | پناه عالم النسی و جانے | مرتب گشت نوبتخانه دین | بعد شاه عالمگیر ثانی
چو فرزند مصالح دین محمد | که دیدار علی ناشد بدانه | بر گاه بنی ابن مقبره راست | خدا حاصل کند مقصود جانے
سوال سال تاریخ چو کردم | سروش غیب گفت از هر پنهانے | چو طلک کفر از سر شکنی از و | ز نوبت خانه نوین سال خزانے

نواب علی دروی خان مهابت جنگ صوبه دار بنگاله

بعد شمن نواب علا الدوله سر فراز خان ابن نواب شجاع الدین خان بتاریخ سیزدهم ماه مهر سنه یک هزار و یکصد و
پنجاه و سه هجری نافلم بنگاله و بیمار و اورسیه گردید شامت جنگ و صولت جنگ و سبت جنگ برادرزاده پاره بود و سبت جنگ
که درین سه برادران بحسب شجاعت حسن تدبیری فایق بود و پیشتر از همه در او آخر سنه هزار و یکصد و شصت و یک
کشته شد بعد از ان بتاریخ سیزدهم ربیع الاول شب سه شنبه سنه یک هزار و یکصد و شصت و نهم یک سال بعد از
کشته شدن حسین قلی خان سپه سبت جنگ شامت جنگ نیز راه آخرت پیش گرفت خازنه اش را
در بانع مونی جیل که ساخته او بود و برده در محن مسجد انجا که خود تعمیر نموده بود مدفون گردید بعد شامت جنگ بفاصله
دوماه و دوازده روز صولت جنگ نیز که حاکم برین بود بتاریخ سبت و پنججم جادی الاول سنه مذکور بگراسے عالم
بقاگردید در جوفے بانع مدفون گشت و مهابت جنگ نیز بعد از وی بتاریخ نهم رجب یوم السبت سنه مذکور
برجعت الی یوسبت و حسب الوصیت پامل مرقد مادر خود در خوش بانع مدفون گردید و بتاریخ وفات شامت
جنگ خدایش بامر زود یافته اند و چون سال فوت هر دو برادران بلکه مهابت جنگ نیز سال واحد تفاوت

باباے چند است همین تاریخ براس هر سه کسان سے تو اند شد مدت حکومت مصابت جنگ خانزده سال بود مدت عمر هشتاد سال صاحب سیر المتاخرین می نویسد که اکثر مصابت جنگ میگفت که اسباب ولایت بران میکنند که بعد از اسوا حل ممالک هند در تصرف کلاه پوشان یعنی انگریزان خواهد آمد و چنین شد که او گفته بود روزی مصطفی خان مصابت جنگ را تر خیب بمقامه جماعه انگلشیه و تسخیر کلکتہ نمود او اخصان کوه جواب داد بار دیگر خان مذکور شهاب است جنگ و مصلحت جنگ را در عرض این مقدمه متریک خود ساخت مصابت جنگ جواب داد در خلوت شهاب است جنگ و مصلحت جنگ را گفت که بابا مصطفی خان خود سپاهی و نوکری پیشه است بخوابد که رجوع من همیشه با او بوده باشد شما جراد چنین امور با او چهستان می شود جماعه انگلش در حق من چه بکرده اند که من بدخواهی آنها کنم الی الان آتشی که در سحر گرفته است خاموش نمی شود آتشی که در دریا بگیرد کسیت که انرا فرو نشاند زینهار گوش باین قسم سخنها باز نخواهید داد که نتیجه غیر از فساد ندارد.

نواب سراج الدوله ناظم بیگانه

سیر مصابت جنگ و در حوزاده نواب علی وردی خان مصابت جنگ است بعد وفات مصابت جنگ در راه و بیستال یکپار و یکصد و شصت و نه هجری ناظم بیگانه دهمبار و او رسه شد بعد از ان باراده بر آوردن ملک پوریه از دست شوکت جنگ بطرف راج محل نصرت فرمود در اثنای راه خبر رسید که مرزبانیکه سیر گرفته قتل کشن بلبه سیر راج مله دیوان شهاب است جنگ که بجایگاه نگر عرفه دریا گرفته بود باز آمدند زیر که کشن بلبه گر خینه خود را بکلکتہ رسانید و ستر و یک مینا سسر وار انگریزان حاکمیش نموده بنگاردار استماع این خبر ترک عزیمت منارعت با شوکت جنگ نموده معاودت بر شد آباد کرد و بعد از چندی لشکر بکلکتہ کشید چون جماعه انگلشیه را جنگ سراج الدوله متعین بود و اسباب حرب چنانکه باید میبایست داشتند لذا القبله قدیم محسن حبه بدافع برخاستند چون سیر در یک صاحب عرصه را بر خود تنگ دید خود را معدودی از سرداران بر جباری کشیده جان سلاست بر دو باقی ماندگان لا علاج بدقتنا غیرت موت را بر بیات گزیده تاباروت و کله بندوق بود جنگیده و شربت مرگ چشید و چندی محصور گشته اسیر نخبه سراج الدوله شدند و اسوال زربای خطیکه را حصای آن غیر مقدور است انهارت رفت گویند که یکصد و چهل و شش انگریز با سیری گرفتار شدند بهنگام شب ان بچارگان را در خانه تاریک و تنگ که در مبع زیاد از ششش که نبود و حال آن مکان از زبان انگریز سے بلا کول میگونیید نموند بهنگام صبح چون دروازه امکان را کشوند بجز نیست و سه کس را زنده نیا فتند و دیگران به شدت گرمی و تشنگی جان داده بودند این ماجرا دو ماه و دوازده روز بعد از رحلت مصابت جنگ بتاریخ بست دومیم ماه رمضان سنه یکپزار و یکصد و شصت و نه هجری که مطابق بستم ماه جون سال یکپزار و هشتصد و پنجاه و شش عیسوی بود و بوقوع آمد و متواین اوراق تاریخ این سانحه زبان اردو باین طرز تمییه یافته که از ان سال هجری استخراج میشود

تاریخ از مولف

جنگ نواب سراج الدوله و سرانگریز	لیلیا چیرین خانیکلکتہ کو سراج الدوله خان جنگی بلاکولین کیا کیا بند	یکصد و چهل و شش انگریز کو جو عیسوی
صبح هجری از زنده بجز بستر و کسری	گو بایز هر کسی زبانی جنگی و بلا کول	بایز شش و بیست و یک انگریز کتین کاش
سید کریم الله متخلص بعبریب		

بر لور اصحابی میرزا از پیش علی خانبه صدق میر عسکرت الدین میر ملکرامه است در سنه هزار و یکصد و شصت و نه در گذشت این رباعی از دست رباعی شایان چوز درگاه خدا شد مرد و بد پر سبک کسی جز آنه گوی
 موسی و بد گفت که منم محو حال رخ دوست به خدات خدا و گردنم سجود به و این بیت از سید غلام مصطفی است
 هر چند بعد سجده تو حق را خوانی به تاسجد به آدم کنی شیطان به و میر غلام علی آزاد در وفات سید کریم الله این رباعی بتعمیه گفت

تاریخ

۵۳

۱۲۲۳

۱۱۶۹ شاعری خوش گوی و صوفی شریک | مرد در عین جوانی یا نصب | وقت جهان عشق غلام ز عیب | بر تاریخ وفاتش یا غریب

سید قطب الدین عرف تاجلی

در پیش فاضل و کامل سجاد و پیشین شاه نور بوده بتاریخ نور دهم جمادی الاول سنه شصت و ستین و پانزده و الف در
 گذشته و عارف الدین خان این مصرع بتاریخش یافت به تاریخ به درو بخت کرد به قطب دین به

سراج الدین علی خان مختص بارزو الکربابی

کاتب او از جانب پدر شیخ کمال الدین خواهر زاده شیخ نصیر الدین محمود و از طرف مادر شیخ محمد خورشید گویاری
 شطاری میرسد از شغری تازه گو بود در سلک منصبداران بادشاهی بوده در اوایل سلطنت محمد فرخ سیر
 مجتهدی از خدمات گویا را بر سر گردیده اند در شاهجهان آباد استقامت داشت چون وقت او با آخر رسید ملک بنور
 آمد در انجالت و سیوم شهر ربیع الثانی سه هزار و یکصد و شصت و نه در گذشت چندگاه بکشتن خاک سپرده
 شد بعد از آن برادر زاده او محمد حسن خان تابوتش بدلی برده در انجالت ساخت میر غلام علی آزاد بتاریخش گفته

تاریخ

۱۱۶۹

۱۱۶۹ سراج الدین علی خان نام و العمر | زمره سخن را آید و منت | اگر جو بکسی سال وفاتش | بگو آن جان معنی آرز و منت

نواب مصمم الدوله شاهنواز خان اورنگ آبادی

نام اصلی او عبد الرزاق است و اصلش از سادات خواف عبد اعلمی او میر کمال الدین در عهد اکبر شاه بادشاه از حرات
 سبزه آمد و در سلک نوکران بادشاهی لازم شده و پدر عبد الرزاق میر حسن علی نام داشت که در عمر سبست سالکی فوت کرد
 و فرصت نشود نمائیت ولادت مصمم الدوله سبست هم و منان سبست حادی و معتز به و الف در لاهور واقع شده جولان قریبا
 او اکثر در اورنگ آباد و در عنفوان شباب از لاهور با درنگا باد آمد در اوایل منصب از پیشگاه نواب نظام الملک آصف
 جاه سرفرازی انداخت و بعد چندی بدیوانی بادشاهی معبود بر بارامور شد و محبت نواب مصمم الدوله با نواب نظام
 الدوله بر نواب نظام الملک بخوبی برآمد و چون نظام الدوله باید رخو جنگ نموده شکست خورد مصمم الدوله تا و حکیم به
 شرط رفاعت مجا آورد و بعد انترام نظام الدوله از آن مملکت کناره کشید و کیس شد و مدتی معات نواب آصف جا
 ماند و از خواستار کرده بخیر و تسوید مآثر الامر اشتغال و در پنج سال اوقات برین سوال گذرانید آخر نواب
 آصف جاه در پابان عهد خود او را از حساب بر آورده بدستور سابق بدیوانی برارامور ساخت بعد وفات آصف جاه
 نواب نظام الدوله او را از برابر طلبیده بدیوانی سر کار خود سرفراز نمود چون بعد شادت نظام الدوله و قتل مظفر خلیف
 امارت نواب صلاحیت جنگ رسید او را بتاریخ چهار دهم صفر سنه سبع و ستین و پانزده و الف لعلای خلعت

الفرع الثابت من الاصل الثالث مثل دمیروز تاریخ اتمام این کتاب گفته

تاریخ

میر یوسف غریب مفر کمال	از خم مرفت کشید رحین	کرد و در حدت مشهور رقم	نسخه تازه بفکر عمیق
از احادیث خور کلام الله	کرده اثبات حق زبانی تو فخر	هست این نقش زینت الحین	بادکاری ز خانه تو فخر
	سال تاریخ این کتاب خرد	گفت شمع مجالین تحقیق	

۱۱۹۲

و میر محمد یوسف بتاریخ دوم جمادی الثانی روز پنجشنبه سنه اثنین و سبعین و مائه و امان در بلده لکنو در گذشت منش
اولا در عرض دو روز به بلگرام رسانید و در بانج محمود بابین مرقد عیدش میر عبدالجلیل دفن ساختند میر آزاد
در مرثیه او این تاریخ گفته

تاریخ

الهی بر شکیب ما چارفت	که کوی بود و یکدم ز چارفت	نمذا اکنون اسید زندگانه	که در قاتل مار او وارفت
بیا بلبل بقبری قهر میت کن	که سر او بتاریخ قنارفت	عزیزی مصر منی میر و یوسف	ازین عالم سوی دارا بقارفت
فغان من بهماری روان شد	چو روح او بگلشت بهارفت	به خشان با نماندن قدر و محبت	زیوشش مفر و فعلی بی بهارفت
اگر فردوس باشد خوش ندارم	کنزین گلشن منیر جانبارفت	که در ستان قدر را کرد افشاند	که از سیاهی قوت من صفارفت
نمیدانم چه از من دید القیصر	که با آن موعتی نا آشنارفت	شکوه سلطنت از دست من فرست	تو کوی از سرم غل بهارفت
	نوشت از او تاریخ و دانش	جوان مار را یوسف کما فرست	

۱۱۹۲

و شمعنی دیگر این تاریخ در وفات او نظم نموده

تاریخ

میر یوسف گذشت ازین عالم داغ خیزدین الم به لباسخوت
انقش درو مندر تاریخش بد گفت جهان دول احبابخوت

۱۱۹۲

عزیز الدین محمد عالمگیر ثانی بادشاه غازی ابن معز الدین
جهاندار شاه ابن شاک و عالمگیر شاه

در سال هزار و نود و سه که سنه هزار و یکصد هجری بود که در بیستم و نام مادرش انوش پاسبی بود بعد از آنکه عالمگیر
غازی الدین خان وزیر احمد شاه بادشاه ایگول ساخته مجوس کرد عزیز الدین ابن جهاندار شاه را که شصت
و هفت ساله بود و از زمان فرزند سیر بادشاه معتقد بود در محبس بر آورده بتاریخ دهم شعبان سنه یک هزار و یکصد و شصت
و هفت هجری موسوم به عالمگیر ثانی نموده بر اسم نام بر سر بر فرمانروا در شاه جهان آباد نشاند و میر لولا
ملکرامی ذکا تحت لیس تاریخ جلوس او گفت

تاریخ

بر سر سلطنت سلطان عزیز الدین	کارهای من دولت جهاندار	سال تاریخ جلوس ذکا خور کرد	بادشاه هند عالمگیر عالمگیر
------------------------------	------------------------	----------------------------	----------------------------

۱۱۹۴

المضا

شاه دلا اندر عالمگیر	از ارل نامور بغض آمد	گشت چون جلوه گر به بر	گشت تاریخ منظر را بر زد
----------------------	----------------------	-----------------------	-------------------------

۱۱۹۴

بیت سکہ

برزد سکہ صاحبقرانی عزیز الدین عالمگیر ثانی

مکملہ بکیرار کیسید و ہفتاد ہجری احمد شاہ ابدی مرتبہ دوم تاجشا جہان آباد آمد غنیمتی بے شمار از دہلی و اگر ہر وہ
 و ہر خیر محمد شاہ را در جبالہ نکاح خود آورده و عالمگیر ثانی نے نیز دفتر خود را بر پیرش تہرہ مرزا شہسوار ساجد وقت و قلمی
 احمد شاہ ابدی سے حسب خواہش عالمگیر ثانی نے محمد امیر الامرا سے پر نجیب خان افغان خطاب نجیب الدولہ
 مرحمت ساخت بعد از ان کے او عہد الملک غازی الدین خان کداز خوف احمد شاہ ابدی سے بطرف فرخ آباد رفتہ بود
 از انجا نواب احمد خان نیکش را ہمراہ گرفتہ باہر رگونا متہ را و مرہٹہ دہو لکھنؤ در دہلی آمد و بعد محاربہ و مقابلہ نجیب الدولہ
 را از شاہ جہان آباد و بدینود و حملہ کار سلطنت را بدستور سابق بدست خود آورده با دشاہ را محض بیدخل ساخت
 و احمد خان نیکش را بجلد و سے خدمت ہائے او محمد امیر الامرا سے خطاب نجیب الملک احمد خان بہادر
 غالب جنگ و ہانید بعد از ان عہد الملک در پے تنگ حرست شاہزادہ ہائے گھر خلف عالمگیر ثانی کو شین
 گرفت بلکہ در سنہ بکیرار کیسید و ہفتاد و یک ہر اسے مقتیدہ ساعنق او خانہ اورا محاصرہ نمود شاہزادہ بنو علی کتولست
 بعد کشتن چند کس و میر جعفر باکے بی پیشل را و مرہٹہ از ان حصین میں سالہ برآمدہ قریب ہشت ماہ ہمراہ نجیب الدولہ
 گذرانید بعد از ان از خوف عہد الملک بطرف مشرق رفت و چندی در آمد آباد کہ نیابت آن صوبہ از ہنگام نواب
 صفدر جنگ بنام نواب محمد قلی خان برادر زادہ او بود و سقوط بود و بعد از ان محمد قلی را امیدوار
 وزارت ساختہ در شروع سال ہزار و یکسید و ہفتاد و دو با فوجی عظیمہ بہت بر تسخیر ملک بنگالہ نمودہ
 ہمراہ خود گرفت درین سال رگونا متہ را و مرہٹہ دو تا سنید ہیہ باہا سے عہد الملک نجیب الدولہ را در کتال
 محاصرہ کردہ اورا تنگ نمود تا یحسین معاملہ یافتہ اند و سببی را آشکارا ہو کر و چون درین ایام غلبہ مرہٹہ ہا بسیار
 شد ہندو و مسلمان از دست ایشان عاجز آمدہ با قاق نواب شجاع الدولہ صوبہ درار او دہ و دیگر امرایان
 ہندوستان عرضداشت با احمد شاہ ابدی سے فرستادہ و ملک خواستند کہ تشہیع آورده و متفق شدہ
 این فرخہ بیدین را ستا حاصل کردہ اند خبا نیجہ احمد شاہ ابدی ازین ضررہ سرور گردیدہ در سال ہزار و یکسید و ہفتاد
 و سہ ہجری نوح توجہ بہت ہندوستان اور و چون آمدہ او گوش زد خواص و عوام گردید عہد الملک بنگالہ سے ارشد
 با کہ بنسبت عالمگیر ثانی از و بطور آمدہ بود و علاوہ آن نجیب الدولہ را کہ دست گرفتہ احمد شاہ ابدی بود و از دہلی
 بہر ساختہ بود بخوف جان خود باقی بیک خان بلخی و مددی قلی خان کشمیر سے را کہ مشیر امور دولت او بود اشارہ
 فرمود تا ایشان عالمگیر ثانی سے زور و تحشیہ تاریخ ہشتم و سہویہ تاریخ بیچہم ماہ بیعہ الثانی سال بکیرار کیسید و ہفتاد
 و سہ ہجری سے بکشتہ و بعدین را از بالا بطرف دریا بر یک جہنا افکندہ بعد شش ہر بعض کسان لاشش را
 برداشتہ در مقبرہ ہایون بادشاہ مدفون ساختند تا یحسین وفات اوست

تاریخ

شاہ عالی نسب عزیز الدین	کشی بود در جوار رحمت	گفت با قاف جو رفت جنت	در اعتراف سبک مروای و
-------------------------	----------------------	-----------------------	-----------------------

و چون انتظام الدوله خانخانان پسر مرالدین خان فزیر که خالوی عماد الملک بود و دوسر روز پیش از قتل بادشاه بحکم
عماد الملک از دست همون نک حرمان شهید شده بود چنانچه عزیز تاریخ شهادت او بادشاه هم باین عنوان
گفته که از معمره آخر تاریخ بر سر آمدند.

تاریخ ۱۱۷۳

سختی بلخ و شیمی کشمیر قاتل جان شاه و ابن وزیر
دست سلطنت عالمگیر ثانی پنج سال و هشت ماه و هشت روز مدت عمر هفتاد و چهار سال لقب او بعد وفات عرش
قرار یافت.

آمدن احمد شاه ابدالی مرتبه سیم در شاهجهان آباد

چون ملک حرمان با اشاره عماد الملک تیغ جفا بر کلوئے عالمگیر ثانی را نهد و شاهزاده محی السنه را که لیکر کاغذ
ابن خلدو مکان بود بر اس کے نام بر تخت جهانناے نشاندید و لقب بشاهجهان ثانی نمود و عماد الملک بعد از
قتل خان کشمیر بر اجراست او گذار شد و بعد از وفات دتاسیندیه و خجوه که نجیب الدوله را در
سکرتال سبب الارشاده او محاصره نموده بودند شتافت و محاکمه نجیب الدوله بر صلح قرار یافت بود که عنقریب
رسیدن احمد شاه ابدالی گوش زد عالمیان گردید و دتاسیندیه خبر شاه ابدالی شنید و صلح را ناتمام گذار شد
بالشکر خود که در آنوقت هشتاد هزار سوار جدا بر همراه خود داشت بمقابل احمد شاه ابدالی روان شد و چون عماد الملک
خنجر میداد و بر گلوئی بسیاری از سکنای شهر نیز زنده بود هر کس بلکه خادمان او نیز از کمر و دست برداشتن و دل داشتند چنانچه
منبع و ترهین با نجیب خان پیوستند و مستوسلان بادشاهی روزی بار دهل باستغنی شد و برای تنخواه خود و
بر عماد الملک هجوم کردند و با اشاره نجیب الدوله در حوعلی او فتنه برپا از نقد و حبس و اسباب و قیل و تو چانه یافتند بهانه
تنخواه خود و بغارت بردند و عماد الملک کمال حسرت و اندوه پیش سوره جل جاث فتنه و قلع و برت پور مخفی گردید بعد از آن که
شاهجهان آباد و حکم نجیب الدوله بر آب و باد روان شد محقق آنیکه چون شاه ابدالی تا به انتر بدیر رسید سعد الدوله خان پسر
علی محمد خان رو هیل و نجیب الدوله و نواب احمد خان بکیش فرخ آبادی و حافظ رحمت خان و دو دهمی که ملک اینها در میان
انتر بدیر واقع شده خود و بارانشاه ابدالی رسانید و شرف ملازمت اند و فتنه القعه چون لشکر شاه بالشکر دتاسیندیه مقابل
شد و تا جنگ کنان بجانب شاهجهان آباد ریح القهقری نموده بمیدان بادلی که در سواد شاهجهان آباد واقع است رسید
و ابدالیان اطراف دتار افرو گرفتند و جنگی عظیم در میان آمد آخر کار دتار با سایر فوج از اسپان فرود آمده پا در ستیزه
قایم کردند تا آنکه با جمیع همراهمان علف نیلید ریح ابدالیان گردید این واقع در ماه جمادی الآخر سال یکیز او یکصد و
هفتاد و سه سحری بوقوع آمده و میر غلام علی آزاد تاریخ این جنگ را چنین یافتند.

تاریخ

۱۱۷۳

کرد سلطان محمد در فتنه قتل دتار تیغ دشمن گاه گفت تاریخ این ظفر آزاد نصرت بادشاه عالیجاه
چون خبر شتر شدن دتاسیندیه رسید بادشاه و برادرزاده بالایی پیشوا در کن رسید با فوجی عظیم و گهراے هندوستان
گردید و در قایمان احمد شاه ابدالی در شاهجهان آباد رسید و اول شهر را تاخت و تاراج نمود و قلع را نیز محاصره

۱۱۷۳

ساخت من بعد بتاریخ نهم صفر سال یک هزار و هفتاد و چهار شاه جهان تاسه را که قریب کیسالی بخت نشسته بود و خزان ساخته مرزا جوان بخت را که خلف شاه عالم بادشاه بود و خطاب جلالت شاه بوسه لعلی بدر که ننگال بود و فرمانده فشانید و خود متوجه محرمه احمد شاه ابدالی گردید و در آن جنگ باب باری از سواران مرتبه بتاریخ ششم ماه جلوت سال مذکور که مطابق ماه جنوری سنه یک هزار و هفتاد و شصت و یک عیسوی بود شش گونی که تاسفت کرده و در مرتبه با مثل آب زمین رو بود و چون شاه بخت بقتل تاسین فخر بزرگ نمود و میرزا قلی خان گفته

تاریخ

۱۱۷۳

۱۱۷۴

شاه سواد اول از تاجیکبخت	کرد در انجام و در آغاز فتح	سور کاخانه تارخیش فوت	شاه در اسلحه نموده باز فتح
--------------------------	----------------------------	-----------------------	----------------------------

محققه انیکه بعد از این فتح احمد شاه ابدالی تا چند ماه در شاه جهان آباد متوقف بوده و سپس انکه دختر محمد شاه بادشاه موسوم محمد بیگم از لطن صاحبه محل بجاله نکاح خود داشت و دختر عالمگیر ثانی را که باب خود شاهزاده نیمور مرزاحده بسته بود سلطنت هندوستان بر شاه عالم بادشاه که در آن ایام بطرف بنگاله تشریف داشتند مقرر ساخته و جلاله شاه راهبندان بجا میر بولسید که گذاشته و خلعت و زارست نبواب شجاع الدوله پو شانیده و از سر نو عهد امیر الامرای نجیب الدوله بخشیده و بتاریخ شانزدهم شعبان سال مذکور بطرف قندهار مراجعت فرمود و کلید مراجعت قندهار و بتاریخ روانگی اوست و نواب شجاع الدوله از روانگی شاه ابدالی برای ملازمت شاه عالم بادشاه بطرف مشرق روانه گردید

ابوالمظفر جلال الدین شاه عالم بادشاه غازی و لدر عزیز الدین عالمگیر تاسه

ولاوت او بتاریخ هفدهم شهر ذی القعدة سال یک هزار و یکصد و چهل و هجری از لطن بنیت محل مشهور بلال کنز و افع شده پیش ازین مذکور شده که شاهزاده عالمگیر نجف عماد الملک غازی الدین خان بکین حیات پدر از شاه جهان آباد گریخته و نواب محمد علی خان را از اقله با و همراه گرفته و متخیر ملک بنگاله رفته بود و در آن ایام قتی چند از انگریزان از طرف کمپنی کوئچی با سنجارت و حکومت و عظیم آباد داشتند شاید که یک و نیم سال پیش از درود شاهزاده و میلان نواب سراج الدوله حاکم بنگاله و روسای انگریز صومعی دست داده بود که باعث خرابی و بربادی او شده و جنگی در میان ایشان واقع گردید و محققه انیکه که نیکو صاحب که سر در انگریزان بود و با یکبار که در لاتی دو هزار هندوستان در میدان پلاسی که از مرشد آباد پانزده کرده فاصله دارد دستگیر شده با وجود انکه همراه نواب قریب پنجاه هزار سوار و پیاده و پنجاه ضرب توپ بود و هرگزیت یافته و تاب مقاومت در خود ندید و از میدان جنگ گریخته و این معادله بتاریخ پنجم ماه شوال سنه یک هزار و یکصد و هفتاد و هجری مطابق بست سیوم ماه جون سنه یک هزار و هشتصد و پنجاه و هفت عیسوی بوقوع آمده بود و بعد هرگزیت سراج الدوله گرفتار شده بتاریخ پانزدهم شوال سنه مذکور با بیای میر صادق مشهور به میرن سپهر حیر علیخان قتل رسیده بعد از آن صاحبان انگریز میر حیر علیخان را که نایب نواب مذکور بود بجای او بر سندر باست نشانیده بودند که یک سال و نیم بعد ازین ماجرا شاهزاده موصوف در صوبه بهار رسیده باراده متخیر بنگاله محاربه و مجادله پیش داشت درین اثنا خبر شهادت پدر خود و برسانیدند شاهزاده فی الحال بصلاح امرایان که همراه او بودند بتاریخ چهارم جمادی الاول سنه هزار و یکصد و هفتاد و سه در حواله عظیم آباد مشهور به میه اولنگ مانده ای آراسته جلوس نمود و خود را لمهت شاه عالم بادشاه ملقب فست بعد از آن خلعت وزارت بنواب شجاع الدوله صوبه دار نمود و خلعت امیر الامرا که بنجیب الدوله فرستاد و نابل و قاهره جلوس و بتاریخ شهادت پدر بنی

از تاریخ هشتم ربیع الاخر سال مذکور در زند میر اولاد علی ذکا تخلص تاریخ جلوس او گفته

تاریخ

۱۱۴۳

زهی شاه عالی گمر گلستر	باتو تاج تخت و گین بند سلم	برون آسال جلوس بایون	ز سلطان هندوستان شاه عالم
------------------------	----------------------------	----------------------	---------------------------

در بنیلا راقم الحرف تاریخ جلوس او در الفاظ فضل ربانی یافته و از در رشته نظم کشیده

تاریخ

۱۱۴۳

ز فضل حق چو شد عالی گمر عالم	بجوی سال جلوس حسن فضل ربانی
------------------------------	-----------------------------

و بعد جلوس پادشاه مدنی در بنگاله باتو تاجان نواب جعفر علیخان جنگ متواتر داشت تا آنکه شب سه شنبه بیستم ماه ذی القعدة سنه مذکور در بنیلا یو قنیه میر صادق سینه میرین پس نواب جعفر علی خان در غیمه خود خوابیده بود برق بر دافشاد و جان داد و بعد وفاتش قاسم علیخان که داماد نواب جعفر علی خان بود زایل گریه و بعد از چند گاه قاسم علی خان با رؤسای انگریز متفق شده نواب جعفر علی خان را که میر ضعیف شده بود و غریب گردانیده و خود در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و چهار هجری بر سر گذارست نشسته مالک الولايات گردید پس بعد شاه عالم پادشاه ملازمت حاصل نموده میر مصدق پادشاه از صوبه بنگاله بسبب چهره لکبه رویه سالانه مقرر نمود پادشاه از آنها کویج کرده بطرف اکنه آباد پیشتر بر نود و بیست و پنج ذی الحجه سنه مذکور همراه نواب شجاع الدوله که بعضی قهر مرثیه در دانه شدن شاه ابدی بطرف قندهار بستانه بود در شهر ابدی رسیده و خوف حیات و مرثیه ده سال دیگر در آن شهر بسر برده در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و پنج هجری بشاه جهان آباد تشریف بردند

تکمیلت النساب

نام مادر نواب جعفر خان بود که در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و چهار هجری فوت شده و در شهر ابدی آباد مقام بهادر گنج واقع است و بر کرد و دیواران روضه اندورسن و بیرونش اشعار عربی و فارسی بسیار منقوش است سه مرتبت وارد و در مرتبت تاریخ است و بر یکی تاریخ مرقوم نیست و لکن تاریخ آن نیست

تاریخ

۱۱۴۴

چو بیت نداشت از دگر قاسم	بفرمودن کجا سکونت گرفته	بجستیم تاریخ سال وفاتش	خود گفت بجای محبت گرفته
--------------------------	-------------------------	------------------------	-------------------------

تاریخ

۱۱۴۴

ز هزار و یکصد و هشتاد و پنج	برفت میر کیم سوی فردوس تشاد
-----------------------------	-----------------------------

و اشعار فارسی با تاریخ که بر دیوار لطیف بیرونش منقوش است بهیچ چند از آن نواسته شده شود

تاریخ

خبر بلبلش ز سرحد و صفا پیشد	تا که داخل لیر و ده پیویشد	رفت با فاطمیت رسول مدنی	گشت هم صحبت دوست و نیا دینی
روح پاکان با طایفه جور العین	گشته از صدق و صفا خنده فلزین	منش کن غلبه برین کو خلد و نیلین	خبر صفا خلد و وفاتش جبریل
کز شمع کبریا منش سوزج مزار	و اندلی حقی از سوره و الفجر مبار	اندرین ظلمت شب خالی ستار مجید	بصیافت بخود زینت انفسه الطلید
بهرار و صد و هشتاد و چهار هجرت	بهرار و صد و هشتاد و چهار هجرت	رفت از عالم فانی بر ارض حنبت	

اگر عدد و سر لوح را که حرف لام باشد با عدد و والد خلی صفتی یکجا نموده آید تاریخ وفات بر آید

امام باره در ملک بهیار

این امام باره را میر راج در ملک بهیار مضاف صورنگاله در سنده هزار و یکصد و هفتاد و پنج تعمیر ساخته و بر دوازده ان عمارت این تاریخ منقوش نموده

تاریخ

سیر راج بموفق نیر سبحان	انبار دوده چوبین مغل نام زمان	هزار یکصد و هفتاد و پنج کشته	از هجرت بنی آل سعود و سعادت کبار
کهن تعمیر باب بهای صغین	کهن تعمیر شافع کونین		

کشته شدن سورج مل جاٹ و آمدن شاه ابدی مرتبه بهیار م بهیند

چون احمد شاه ابدی بعد استیصال افواج مرسته با نجیب الدوله را خلعت امیر السمرقند از سر نو مرتعت فرموده و جهانه ارشاد را بجای پیر
 او سله عهد ساخته با نفرت و فیروزی بطرف کابل و قندهار مراجعت نمود بعد از انگیزش حکم نجیب الدوله در شاهجهان آباد دران کشته
 در سنده هزار و یکصد و هفتاد و هفت هجری شاید که در راه بهادی الشانی راجه سورج مل جاٹ که مالک دژیک و کبیر بهرت پور بود و از
 چند می قلعه اگره رانیز گرفته بود در شاهجهان آباد آمده با نجیب الدوله جنگ پیکار آغاز نهاد تا آنکه روزی از ضرب کماند و در
 کشته شد و این سورج مل سپردین سنگ جاٹ است بدین سنگ سپه چوراسن جاٹ بود و چوراسن در عهد عالمگیر اوزبک
 رنیش رهنری سیکر و ازین پیشه متمول گردیده به قلعه بهرت پور که چارده کرده از اکبر آباد فاصله دارد نهاده بود در ابتدا اسطانت
 محمد شاه فوت کرده بعد او پیشش بدین سنگ جاٹ پیر را گرفت و قلعه دژیک را تعمیر نموده و در ایامیکه نادر شاه در وطنی آمده
 بود زنده بود بعد وفاتش سپه راجه سورج مل بجای او نشست برادر کو جاٹ و پرتاب سنگ نام داشت که قلعه کبیر سبنا
 نموده و پیشش بهادر سنگ تا شرح جائی در عربی خنده بود و این سورج مل در وقت احمد شاه با دشتا و وقت نواب
 صفدر جنگ اختیار نموده ملک بسیار سنده بادشاهی یافت و بعد از رفتن صفدر جنگ است صوبه خود و از نسبت ضعف
 سلطنت بیشتر جاٹ به سنده بزرگتر شد و بهرت پور و بعد کشته شدن بهادر در ملکی شاه ابدانی قلعه اکبر آباد را تعمیر
 نموده و در دژیک عمارت های عالی تعمیر ساخته و سپهران او کلاز نواب صفدر جنگ و ستار بدل برادرانه کرده بود و بهنجیب کلاز
 شاهی که در قلعه اکبر آباد و دند پراختند و سورج مل سوهارام جاٹ را صوبه دار التخلافت اکبر آباد و او هم زیاده تر بخیرین شهر پر دست
 و سورج مل غالبیچ نامور و دوزخ کبوترانک شیم و اکبر شاهجهان بادشا و بهرت پور و هزار و پست بار ساخته بود و مو قریب نه صد و هشتاد
 ضرب توپ کلان از قلعه اکبر آباد برداشته و قلعه دژیک بهرت پور گذاشت و قلعه چون سورج مل جاٹ کشته شد پیشش راجه جو انگر
 بعد از چند اوقات حجت انتقام خون پیر ملها بعد از مرسته نواب عماد الملک را همراه گرفته با لشکر عظیم ملی را تا جیاراه محامه نمود و جنگی تا
 آنکه نجیب الدوله عاجزانه باز غرضی محمود احمد شاه ابدالی و ستاده شاه را از کابل گشت و او چون جوانی که آمد لشکر احمد شاه را شنید متوثر شده
 بتوسط راه ملها مرسته با نجیب الدوله صلح کرد و مدتی معاودت نمود این سال بعد از او آخر سال یک هزار و یکصد و هفتاد و هفت و شرح نقاشی
 هجری در ایامیکه نواب شجاع الدوله و شاه عالم بادشا برای کمک نواب قاسم علیخان بطرف بنگاله فرستاد و دند بوقوع پیوسته

نواب صلابت جنگ حیدر آباد

پیر سیمو نظام الملک صفی حیدر آبادی است که کشته شدن صفدر جنگ و کوشش پیش ازین من موم گردیده و فرانس و افغانه سید محمد خان
 را که شهر و صلابت جنگ بود بر سنده ریاست کن نشاندند بعد از چندی نقضه تنبیلالاجی را و مرسته بتاریخ یازدهم ذی الحجه سنده یک هزار و

میدان جنگ رو بر تافته بمشوره غایت خان پسر حافظ رحمت خان که با پنجاه سوار و پیاده در جنگ شریک
نواب بود بطرف برعلی شتافت باین اراده که اگر رو بیله اتن بر فاقست در دهنند باز طرح جنگ بدل
اندازد شخصی در باب شکست خوردن شجاع الدوله این تاریخ یافته به کل مغل پون به القصه افولج
انگریزی بفتح و فیروزی تابه الداد اباد و لکنو و فیض اباد داخل شدند چون شاه عالم بادشاه دید که شجاع الدوله
منهزم شده رو بفرار نهاد لاچار بارو ساسی انگریز طرح صلح انداخته همراه ایشان تابه الداد تشریف آوردند شجاع الدوله
چون برعلی رسید سوای حافظ رحمت خان کسی از روسای افاغنه با او موافق نشدند بلکه خیال فاسد در دل داشتند
لاچار از انجا روگردانیده همراه حافظ رحمت خان دفرخ اباد پیش نواب احمد خان پسر نواب محمد خان بنگش شتافت
و از انجا نواب عماد الملک غازی الدین خان را که دفرخ اباد بود همراه گرفته متوجه کابل شدند و بسعی مله را و متر
که پنجاه هزار سوار همراه خود داشت در کوزه جهان اباد شکستید و جنرل کارنگ صاحب بهادر که بطرف فیض اباد
آمده رفته بود از استماع این خبر در کماش شیوراجپور عبور گنگ نموده مقابل فوج مرسته خود نایره قتال از
هر دو جانب زیاده کشید و نواب تاب گله نو انگیزی نیارده و از میدان بگریزانیده و مرسته با نهریمت یافته
و عبور چنانکه دره بطرف کابل می فرسار نمودند این واقعه در ماه محرم سنه یک هزار و هفتصد و شصت و پنج عیسوی
که مطابق اواخر سال هزار و یکصد و هفتاد و هشت هجری بود بوقوع پیوسته از همین وقت پایه دولت
کبشی انگریز بلندی گراشت و ابتدای عملداری کبشی انگریز از سپین بان تصور باید فرمود چنانچه تا نیم آغاز دولت انگریز در مصر و

در هند امیر شد فرستاده

۱۱۷۸

مختصر اینکه بعد از ان تمام بخاطر نواب رسید که در شاه جهان اباد رفته معرفت نجیب الدوله عرض داشت منضمین بپوچا
سرداران سپاه در خواست فوج بک خود بحضور احمد شاه ایداسی که موافق استند عامی نجیب الدوله وقت
مخاصره راجه جواهر سنگه حاکم از کابل کوچ کرده تابه سر هند رسید بود و بعد از انجا این تدبیر را حسن تدبیر
دفرخ اباد پیش احمد خان بنگش آمد اما بصلاح او پیغام صلح و مصالح بارو ساسی انگریز در میان آورد و با جنرل
کارنگ صاحب ملازمت نمود و عهد و پیمان که تا این زمان بران قائم اند در میان آمد بعد از ان هر دو سرداران از
کوچ نموده تابه الداد تشریف آوردند درین اثنا که نیکو کلیو صاحب مخاطب به نایب جنگ بهادر که بدران اباام از
دلایت مخاطب بلار و کلیو شده ایده بود برآیند و بست صوبه بنگاله از کلکته تشریف آید و آورد منشی اعتمام الدین
که بولایت انگریزان رفته بود در رساله شکر نامه تصنیف خود می نویسد که چون لار و کلیو صاحب بابه اباد رسید
نواب شجاع الدوله قرار داد در میان آمد که صوبه الهه اباد داخل است و چهار لک روپیه و صوبه کوره جهان اباد نیز همان قدر
ملک جبل و هشت لک روپیه جهت خرج بادشاه حواله طاران او کرده شود باقی صوبه او ده یک کتور و پنجاه لک روپیه و یک
غازیپور زمین پانزده لک روپیه بصرف نواب موصوف باشند بعد از ان پنجاه لک روپیه برای خرج سپاه شکر
کبشی از نواب گرفته بدو قطعه صلح نامه دستخط و موافق کبشی و نواب مذکور ثبت نموده کتاب انجیل لار و کلیو صاحب
بر دست گرفته بدست نواب داود نواب نیز مصحف مجید بدست گرفته در دست لار و کلیو معاوضه کرد و با هم معاظه
نمودند بعد از هفت روز نواب شجاع الدوله خلعت بادشاهی پوشیده بطرف صوبه او در خدمت شاه لار و کلیو

سند نظامت صوبه بنگاله بنام نجم الدوله سپه نواب جعفر علیخان مرحوم و سند دیوانی بنام کمپنی لبقار اینک که سبب و چهار لکمه روپیه سالانه نخرانه عامره بادشاهی عاید کرده اید حاصل ساخت و محاصل صوبه بنگاله را بطریق متغاینام کمپنی اکثر نزد در سند بادشاهی نوب سینه گرفت و مقرر کرد که نواب نجم الدوله سالانه شصت لکمه روپیه جهت ذات خود میگیرد و بقیه بهشت و جمیع معاملات مالی و ملکی و لگا بدانت نوج و تحصیل مال سایر علق بجا احیان عمل کمپنی دارد و بعد این همه نوشته خوانند که بنام نوج دوازدهم ماه اگست سنه یک هزار و هفتصد و شصت و پنج عیسوی مطابق سبت چهارم صفر سنه یک هزار و یکصد و هفتاد و نهم هجری ترمیم یافته بود و لازم بود که بطرف کلکته تشریف برزند و شاه عالم بادشاه در شهر الدله ایا طر حرامت انداخت تا چند سال در همان شهر بسر برد و وفات نواب جعفر علیخان سه و نیم ماه بعد از جنگ یکسری تاریخ چهار و نیم ماه شعبان رو در سنه سال هزار و یکصد و هفتاد و نهم هجری که مطابق بنجم ماه فروری سنه یک هزار و هفتصد و شصت و پنج عیسوی بود در مرشد آباد واقع شده و یکسری نواب نجم الدوله شاید که در ماه دی حجه سنه یک هزار و یکصد و هفتاد و نهم هجری فوت نموده بعد از ویرایش نواب صیف الدوله بر سر پست نشسته در دروازه سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و سه در گذشت بعد از ویرایش برادر خرد او مبارک الدوله سند نظامت را

شیخ محمد علی حسنین

مولود وطن اداصفهان است از بنابر شیخ تاج الدین ابراهیم المعروف شیخ زاهد گیلانی است سبب به پانزده واسطه بنسب مشهور میسر شد شیخ زاهد مرشد شیخ صفی الدین اردبیلی جد سلطین صفویه بود تولد خیزن در ماه ربیع الاخر سنه ثلث و مایه و الف واقع شد شاگرد محمد سج فانی و او شاگرد اقا حسین خوانساری است در شعر فکر عالی داشت از غایت شهنشمار که صیت فضایل ادا قطع عالم را فرو گرفته مضنات او در جمیع بلاد عالم عموماً و در سید هم خصوصاً دایر و سایر است و نیز گاه نامه نادر شاه از ایران دیار وار و هندوستان گردید و مدتی در شاهجهان آباد گذرانید و از اینجا خشت بشهر نیکس شید و بهما نجا رحل اقامت انداخت و در آن بلده قبری ابراً خود ساخته انتظار اجل موعود میکشید و اکثر بزرگش میگفتند که اینقدر در میر جاست و برای قبر لوحی از سنگ تراشیده این چند کلمه و بیت بر آن نقش کرد بر سر لوح اسم مبارک الله بعد از آن محسن قدسک المسی بعد از آن العبد الراجی رحمته ربه العفو محمد العوده علی ابن ابی طالب الجیلانی و در پایین لوح مذکور این مطلع خودش مرقوم ساخته بیت روشن شد از وصل نوشبهای تار ما به صبح قیامت است چراغ فرار ما به و در هر دو پهلوی فرار این دو بیت سه زبان دان محبت بوده ام دیگر نمیدانم بهی دانه که گوش از دست پیغمی شنید اینجا به خزن از بای ره پیا بسی گزشتی دیدم سرشوریده بر بالین آسایش سید اینجا به اللهم اغفر له وارحمه فقط و فاش در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و سه واقع شده و در همان قبر مدفون گشته شخصی این تاریخ بتعمیه گفت

تاریخ

شی گشت بهیمات رودی زمین ز شیخ محمد علی حسنین

مسجد سلون

در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و سه شاه پیر بنابه ابن شاه پیر شرف پیر زاده سلون مسجدی در سلون تعمیر ساخت و غزیری تاریخ ان یافت به لان الصلواة معراج المؤمنین و دیگر گفته

تاریخ

۱۱۸۰ قبله دین بنیاد پیر بنیاد | ساخت مسجد فضل ربانی | سال تاریخ او ملک فلک | گفت این است کعبه ثنائی

یصلح

۱۱۸۰ محمد بنیاد اشرفی الکریم | انموده بنا مسجد مستقیم | اندا کرد و آلف که تاریخ او | ابو خانه حمد رب کریم

مسجد اله آباد

در شهر اله آباد نزدیک باغ بادشاهی مسجدی است که حاتم الدین علی خان در ایامیکه شاه عالم بادشاه در آن استقامت داشت یعنی در سنه هزار و یکصد و هشتاد و یک هجری تعمیر ساخته و این تاریخ بر پیشانی باب مسجد منقوش است

تاریخ

در زمان شاه عالم شمس و روزین خلق پروردگار استرجاعی بن کریم صاحب خان سخا و بادیه ذوالکریم مستفیض از جود او هستند حمد و ثناء ناکه مهر و ماه باشد روزی افزای سپهر زیر کفایتش بود و نصرتش چون حاتم الدین علی خان زادگاه ساخت تعمیر این مسجد را بنیاد عظیم سال تخریس سر و قبل مدد از غرضین کعبه دین سجد گاه مسکن بیت الحرام

۱۱۸۱

میرزا محمد سیب خان

پیر میرزا ابوطالب خان لندی است در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و دو هجری بنای پنج سوم ماه ذی الحجه فوت شده و خلف او میرزا ابوطالب خان مذکور مصنف کتاب میر طالع بنی این تاریخ گفت

تاریخ

محمد بن شمس ان حجه الدین که بود ذی سر افضل علم و عقل و ادب شفا و چنان به نسبت برین از عالم زبان قتل خدا جان مادر بود داشت با همه سرور و آوازه بدون خورشید روز عالمی شربت و قوت و انعم غلظی کابل او کاران جو بود از سنه هجرت رسول عز هزار و یکصد و هشتاد و دو سال هجری بموده طوف بهشت برین دوم تاریخ زودی خرم و یقین آمد از دم

۱۱۸۲

تاریخ مسجد اله آباد

در موضع رسول پور قریب قدم رسول واقع شهر اله آباد خاص سید رفیق جنگ عالی فوجدار خان فیلبان منصب بادشاه عالم بادشاه در سنه هزار و یکصد و هشتاد و چهار هجری تعمیر ساخته و تاریخ بنای آن به محمد اجمال الکوا

تاریخ

قریب قدم رسول راهبر از بهر غازی این مکان است تعمیر بدور شاه عالم ان شاه که شاه خسروان است بنمود رفیق جنگ عالی کوسید فوجدار خان است اجمال از نو کسی به پیرسد تاریخ بنای او چه سان است کوبیت خدا و کعبه دین تاریخ بنای این مکان است

۱۱۸۳

نواب احمد خان تنگش

پسر خرد نواب محمد خان تنگش است و محمد خان در عهد فتح سیر بادشاه بدولت رسیده بخطاب نواب محمد خان عصفه جنگ سر ملبذی حاصل ساخته و فرخ آباد را بنام بادشاه آباد نموده در ماه جمادی الاول سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و شش هجری فوت کرده بعد وفاتش پسرش قایم خان بخطاب نواب قایم جنگ بر مسند ریاست در فرخ آباد نشسته و تاریخ دهم ذی الحجه سنه هزار و یکصد و شصت و دو هجری بار و هله با جنگید

گشته شد بعد و فاش ریاست او را ثواب صفدر جنگ متهم شد اما بعد از چندی احمد خان که برادر خور و قایم جنگ بود شکری از آغا غنچه نگارش جمع ساخته و راجه نول را می را که نایب ثواب صفدر جنگ بود گشته باز بر ملک آبادی خود مسلط گردید و بعد ریاست بست و دو سال در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و پنج هجری فوت شد و این تاریخ بر رسم تعمید فوت او است

تاریخ

۱۱۹۱

کنند گریه خلائی بناله و افغان ملایک آه گشند از وفات احمد خان

اگر از عدد وفات احمد خان عدد لفظ آه در و کرده شود تاریخ بر آید

وفات احمد شاه ابدانی

پسر محمد زمان خان سالدوری است بعد از قتل شدن مادر شاه نسجیر کابل و قندمار ساخته بهفت یار در هندوستان آمده تاخت و تاراج نموده و بعد حکومت بست شش سال عمر بنجاه ساله در سنه هزار و یکصد و هشتاد و شش هجری فوت شده در قندمار مدفون است و بر مرقد او این تاریخ مرقوم است

تاریخ

شاه و لاجاه احمد درانی که بود	در قوانین امور سلطنت گیری بر	از منیب سلطان بی ستون عمو	شیر آهوار ششمین دای پسر در
میر سید هر طرف گوش بدخوان	از زبان خنجرش مردم هزاران شتر	جوش آن شعله ناله بقا تاریخ بود	سال هجری یک هزار و یکصد و هشتاد و شش

بعد و فاش شاه دلی خان وزیر او خواست که داماد خود شهنزاده سلیمان شاه را بر تخت نشاند اما تیمور شاه که پسر کلان احمد شاه بود وزیر را بدست آورده هلاک ساخت و خود بجای پدر بر سر دای سلطنت نشست و بعد ایالت بست سال عمر چهل و هفت ساله در کابل که دارالحکومت او بود در سنه یک هزار و دو صد و هفت هجری در ماه شوال فوت نمود و بعد وفات او در میان پسرانش بهالون شاه و زمان شاه و محمود شاه و شاه شجاع الملک خصومت بود تا آنکه بعد کور کردن و مقید ساختن یک دیگری را کابل بدست دوست محمد خان پدرش و فادار خان وزیر از دست زمان شاه و برادرش فتح خان از دست محمود شاه بقتل رسیده بودند اتفاقا دو او شجاع الملک را از کابل بدر ساخت و سلطان محمود هرات را گرفت و بعد وفات او پسرش سلطان کامران با دوشاه هرات شد و تا حالت تخریر در هرات فرمانروای می کند و دوست محمد خان در کابل

شاه غلام قطب الدین البه ابادی مصیبت تخلص

برادر بزرگ شاه محمد اجل است ابن شاه محمد فاخر زایر تخلص ابن شیخ محمد حبی المعروف شیخ خوب الدین لولد او غره محرم سنه یک هزار و یکصد و سی و هشت و تاسع ولادت یافت و بخت ازلی با دایه یافته اند بزرگی خاندان ایشان مشهور است دیوان فارسی دارد و نهایت مرلوب و مضبوط و متغوی در جواب نان و حلوی مسی بنان و فلیه گفته اشعار سرایر شیرین و مکیں دارد و با بامیکه شاه عالم بادشاه دایله اباد استقامت داشت بجز رفته دور که در سنه هزار و یکصد و هشتاد و هفت هجری فوت کرده و تاریخش منتهی چهل کشور تمبیدافه تعقیبه گفته از ان چند بیت نوشته میشود

تاریخ

دوات پاک تلام طلب الدین	خست برست چنان افسوس	دل سوزان من سوال نمود	سال بن عم ز نوحه خوان افسوس
بادل زار سوخته گفتم	قطب دین مفت بر چنان افسوس		

۱۱۸۸

جوان سبج

شخصه بود که مذہب عیسوی داشت و در جنگ کبوتر که باراجه نول سنگه و مرسته با درسنه یکنزار و یکصد و هشتاد و سه سبج روداده بود کشته شده قبرش در کبرابا و در گورستان فرنگیان که متصل جبن جبن کثوره واقع است تا امروز موجود است و این چند عبارت و تاریخ بنجیمه بر تربت ادم نوم است جوان سبج دلجو حکیم منوطن کابل در سنه ۱۱۸۸ در جنگ کبوتر سبج رسید

تاریخ

نہ ارجیف کہ در دین بگردن | بفریب تو پیر زنده بزرگش ظل | سنن زارک حشر با گفت | جوان سبج فریب سبج یافت محل
وفات نجیب الدوله و روانه شدن شاه عالم با و شاه ازاله ابا و بطرف
شاه جهان آباد و دیگر حالات

چون راجه جواهر سنگه مالک قلعه دیک و غیره در سال یک هزار و یکصد و هشتاد و دو هجری فوت کرد و برادر عیاش را و رتن سنگه ده ماه و سیزده روز حکم انی کرده از دست رو باین فقیر کیمیاگرے کشته شد بعد فوت او برادر او راجه نول بر دساده حکومت نشست و در ایام حکومت او شاید که در سنه هزار و یکصد و هشتاد و سه هجری سرداران مرسته یعنی نراین را و برادر کوچک مادهورا و شیوا پسر بالاجی و لکوکو جی بولکر و مهاجی سیند پیه جمعیت هشتاد و هزار سوار از دکن در کبرابا و رسیدند و جنگ اول باراجه نول سنگه که ملکیت کرد و و پنجاه لکمره رو به در تصرف داشت واقع گردید و بر راجه ظفر یافته زردخواه از و گرفتند و ملک او با و از رانی در سنه ۱۱۸۸ درین ایام نواب نجیب الدوله خواست که فرقه که را که در ملک میان دواب فتنه و فساد برپا ساخته بودند با مد مرسته با دفع ساز و دامن اراده و خیمه ایشان آمد خواست که با اتفاق ایشان پسران فرقه رود که ناگاه عارضه بابل گریش گرفت لاچار پسر خود ضابطه خان را همراه مرسته گذاشته خود بطرف روهیلکند متحافت و در انشای راه نابه با پیر رسید بود که فوت شد و این واقعه در سال هزار و یکصد و هشتاد و چهار هجری شاید که در ماه رجب بوقوع آمده لکاش او را در نجیب آباد برده دفن کردند و ضابطه خان بعد فتنش بدلی رفت و چون مرسته تاریخ بطرف شاه جهان آباد و در دند ضابطه خان منشوس شد شهر را گذاشته بگرنال رفت و مرسته با چار خالی یافته دلی را متصرف شدند و ملک میان دواب را که باین بیا گنگا و جمنا است و از مدتی بقتضه رو بلیه با و وزیر گرفتند بعد از آن عزالین بحضور شاه عالم با و شاه که در آله آباد لقیق داشتند در سال نمودند که آمده بر ملک موروثی خود قابض شوند با و شاه که از مدتی بامید استمداد از صاحبان انگلیز در آله آباد اقامت داشتند چون دید که کسی بعد و ادعیه برسد لاچار در سنه هزار و یکصد و هشتاد و پنج هجری که مطابق یک هزار و هفتصد و هشتاد و یک عیسوی بود آله آباد و کوره را بمنیه الدوله تفویض نموده و نواب نجف خان و حسام الدوله را همراه گرفته آله آباد کوچ نمود و متوجه دارالخلافه شاه جهان آباد گردید چون بفرخ آباد رسید نواب احمد خان بنگش که در آن ایام بسیار بیمار بود پیشکش فرستاده از نیا بدن خود بحضور محبت غلبه بیمارے عذر خواه شد و در روز بعد از ورود با و شاه مسافر ملک بقا گردید تاریخ و فاش سابق ازین نوشته شده

بعد وفات احمد خان پسرش دلیر بهمت خان میرسند حکومت نشسته پیشکش گران بها بحضور پادشاه فرستاد و از غایبات خسروانه خطاب مظفر جنگ یافت پادشاه بعد از قیام لبست و دور و راز از آنجا کوچ نموده بعد از منازل و مراحل بر روز عید رمضان داخل شاهجهان آباد گردید و چون از ضابطه خان پسر نجیب الدوله حرکت تا پسندیده صادر شده بود پادشاه چند روز بعد از ورود خود برای اسببصال و اندام فرقه و وسیله کمربست بست و با تمام مرسته با شمشیر و جنگ و جدل در پیش داشت تا آنکه ضابطه خان نیز بهت بر نیز حرکت یافت و بعد از آنکه در پیش نواب شیخ الدوله شناخت و زن و فرزند ضابطه خان همه اسیر مرسته شدند و قلعه بهر گز که ضابطه خان در آن محصور شده بود مفتوح گردید چون پادشاه بعد از انعام ضابطه خان و مغلوب شدن افغانه و وسیله بانصرت و دیگر داخل شاهجهان آباد گردید شایق شاعر تارخ و چهل شدن او بدین که در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و شش هجری اتفاق افتاده چنین گفت

تاریخ

صد شکر خدا بشهر بند از سر نو	نشاد و آب تابانی آمد	کوئی که سحاب فیض در مرز آمد	از زمین عامی مستجاب آمد
یعنی که فضل حق بفتح و نصرت	دارای جهان فلک خانی آمد	زینت ده تاج تخت شاه عالم	بادولت و بخت کامیابی آمد
	تاریخ و رود او ز تافت جسم	گفتا که ز شرق افغان آمد	

۱۱۸۶

الحاصل چون درین مهم از دست مرزا نجف خان کارهای نمایان بود مروج پیوسته بود پادشاه بعد از مراجعت عمده امیران با مرزا نجف خان بخشیده بخطاب نواب ذوالفقار الدوله مرزا نجف خان بهادر غالب جنگ مخاطب ساخت اگر چه پادشاه را ملکی وسیع بعد مغلوب ساختن فرقه افغانه در وسیله با بدست آمده بود لیکن روز بروز کارش رو به منزل داشت و فتنه و فساد هر طرف در ملک برخاستن گرفت زیرا که آنچه ملکیا پادشاه از دست ضابطه خان در وسیله با بر آورده بود و مرسته با ز از ضابطه خان گرفته باز با و سپردند و بر بانی ملکیا تسلط خود را داشتند تا بحدیکه ضابطه خان با توکوچی بهو لکر دعه رز بمیان آورده معرفت او طالب منصب امیر الامرائی و میر بخشگیری گردید چون پادشاه را گوشه چشمی با مرزا نجف خان بود میخواست که در جلوی جان فشانها که از و بطور رسیده بود عمده میر بخشگیری بهم باو محبت نماید این سخن مفروق با جابت نشد و توکوچی از بخیرت رنجیده شده مستعد جنگ گردیده و پادشاه نیز بر سر غضب آمده نواب نجف خان را فرمود تا هر قدر سوار و پیاده که بهم رسند توکوچی را بکشد تا مرسته با محاذ به نماید مرزا نجف خان بهجهان آمد و در جنگ بهت اخر مرزا موصوف نیز بهت یافت و مرزا حسن برادر خود و نواب محمد علی خان که غریب مرزا نجف خان بود درین جنگ از ضرب گلوله کشته شد و فوت رسم به تاریخ وفات اوست و این واقعه در سنه هزار و یکصد و هشتاد و شش هجری بوقوع آمده بعد از مرزا موصوف مرسته با پادشاه را بران آوردند تا ضابطه خان را خلعت امیر الامرائی بخشند پادشاه لاچار شده بهجهان آمد و بعد از آن مرسته با پادشاه را جهان عاجز ساختند که ملک کوچه و جهان آباد و الهه آباد که برای مصارف پادشاه و از طرف نواب شیخ الدوله مقرر شده بود و حاله مرسته با محمود ادا دست مرسته با بران ملک نرسید و از آن وقت باز بهت نواب مذکور آمد الحاصل بعد ازین معامله هر سه داران مرسته با یعنی عیسیا جی میشوا و مهاجی بلبل سیندیه و توکوچی بهو لکر از پادشاه رخصت شده باراده لشکر ملک افغانه علی محمد خانی برآمدند و نواب نجف خان را نیز رسته هزار و پون

۱۱۸۶

یومیه مقرر کرده همراه خود بردند و عبور گنگا نموده تاخت و تاراج شروع نمودند چندی برین نگذشته بود که خبر از رسیدن ناراین را و پیشوا را گشتند و رگمونا تمه را و مشهور بر اکمور که عمومی او بود بر سر گذشت ایندند و ناراین را بر سر بالاجی پیشوا بود که بعد فوت برادر خود یعنی مادهورا و پیشوا بریاست آبائی رسیده پیشوا گردیده بود و سعی رگمونا تمه را و عمومی خود در راه حامی الاول سینه بکمر یکصد و هشتاد و شش جری کشته شد الفقه سدران ازین واقعه منوشش شده نواب شجاع الدوله کوشند که حالا ما در اینجا توقف نمی توانیم کرد و اگر تا شصت لکه روپیه بادهند ملک میان دو اب که از افغانه گرفته ایم بشمار سپاریم لیکن چون شصت لکه روپیه برای خرج راه مایان و فاختا بد کرد چهل لکه از روپیه باید بماند و اگر افغانه بدادن زر مسطور اندیشه نماند شما متعوض حال مانعید بنوعیکه توانیم از آنها خواهیم گرفت چون نواب بر خرابی افغانه راضی نبود حافظ رحمت خان را بطریق استصواب نموده او را راضی ساخت و حافظ رحمت خان گفت که بالفعل شما یک سرور روپیه از نزد خود بمرسته بادهید شصت لکه بحساب خود و چهل لکه بحساب ما بنویسید بنده این مبلغ را بدهد پنج سکه انجام نموده بخد مت ارسال خواهد داشت الفقه نواب زر مذکور حواله مرسته نمود آنها زر گرفته بملک خود که دکن باشد روانه شدند و این واقعه در سینه هزار و یکصد و هشتاد و هفت بوقوع آمده من بعد نواب بقتل خان بمارت نواب شجاع الدوله بهره اندوز گردیده بسفارش ایشان به مختاری مهمات سلطنت و نیابت وزارت کردن افتخار بلند ساخت سپس بدرعی آمده مجله دوله را که مشیر بادشاه بود بدخل محض نمود و حاکم الدوله را سلیک پادشاه محبوبس ساخت بعد از آن پشیخه ملکه که جارت به تصرف خود با داشته مشغول گردید

فتح یافتن نواب شجاع الدوله بر حافظ رحمت خان

چون بعد از آنکه مرسته بملک خود حافظ رحمت خان در ادای زر یک لکه نواب شجاع الدوله مرسته داده ملک او را از تاخت و غارت رمانیده بود از کار نموده نواب موصوف اول قلعه اناوه را از دست بهری بیدنه نامی میسر که از طرف سیاجی پیشوا در اینجا مانده بود بیرون آورد و بعد از آن در شروع سال هزار و یکصد و هشتاد و هشت بجزای از اناوه بطرف شاهجهان پور کوچ نموده و حافظ رحمت خان قریب هفتاد هزار بکاه زیاده ازین فوج افغان جمع نموده مقابل او کرد و باین کثره کمال زنی خان و فرید پور در میدان لابی کثره قتالی فریقین و دست در انوقت جنرال چامپین صاحب فوج انگیزی در آن کزناب حاضر بود و چنانچه تاریخ دهم ماه صفر سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و هشت بجزای که موافق است و سوم ماه ابریل سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و چهار عیسوی بود و دو بلن انگیزی از فوج بیشتر رفته جنگ بار و بیله با شروع کردند و حافظ الملک حافظ رحمت خان ازین کم تنور جبه داشت بذات خود بیرفی در دست گرفته بسواری اسب حمله بر سپاه انگیزی کرد و اقرب گلک هلاک شد و سلطان خان برادر مرقتی خان بریج همونوقت سرشس ازین جداس خسته و نواب آورد صدای گوس خور می داشت و درانه مبارکباد از هر طرف بلند شد و نمیت بر سپاه روپیه افتاد و در تاریخ این فتح بر سر تمه پشیخه

تاریخ

یعنی اگر عدد لفظ ظفر یا عدد حرف حاکم حافظ است یکجا کند تاریخ فتح برآید و تاریخ وفات اوا غیری در زبان بشود
 ۱۱۸۸ که زبان روپیله یا باشد گفته تاریخ خاندانی رشتا به و این قطعه در تاریخ وفاتش از مولف است

تاریخ

حافظ رحمت که شمس بود در میان ^{۱۱۸۸} بر سر شمع قضا آمدت شد غرض ^{۱۱۸۸} چون ملک سر و گردن باشد از پیش ^{۱۱۸۸} پهلوان خورشید که دوم و پیش از کون
 یعنی در حرفتین هم در حرف آخرین ^{۱۱۸۸} در چون که روزم به پیش سال و نوبت برآید

لواب شجاع الدوله

ابن لواب منصور علیخان صفدر جنگ است اصل نام او جلال الدین جیدر بود و لا تش در سنه هزار و یکصد و چهل و
 چهار هجری واقع شده و تاریخ ولادت او این است بلیت برآمد آفتاب از مطلع نور به بدولت خا
 لواب منصور به اگر جدا از مصره اول تاریخ برمی آید اما چون از طرز کلام معلوم نمیشود که در کدام مصرعه تاریخ است لفظ
 دوم مصرعه دیگر این است زوده باین طور گفت

تاریخ

چون فرخنده خورشید نمایان ^{۱۱۸۳} بدولت خاندان لواب منصور ^{۱۱۸۳} ملک گرفت تاریخ لولک ^{۱۱۸۳} برآمد آفتاب از مطلع نور
 و شجاع الدوله اهد وفات پدر در سنه یک هزار و یکصد و شصت و هفت در فیض آباد پسند ریاست نشست و جنگ
 کردن او در یک سال در سنه هزار و یکصد و هشتاد و هشت و نه هجری یافتن او در فتن بسوی کالیبی و بار جنگ
 کردن باستمداد مرسته و شکست خوردن و باز صلح کردن با ملکر نیران در زیر حالات شاه عالم بادشاه مفضلآتر قیوم
 یافته و بعد از فتح با فتن بر حافظ رحمت خان و بندوبست ملک جدید که از دست روپیله با برآورده بود از شدت
 در اختیارگی بیمار شده و فیض آباد مراجعت نمود و هر چند مریم برسم نهادند و به التیام نیابد و یکماه و سیزده روز در
 فیض آباد بلیست و تاریخ بلیست و چهارم ذیقعه سال هزار و یکصد و هشتاد و هشت که مطابق بلیست نهم ماه جنوری
 در سنه یک هزار و هفتصد و هشتاد و پنج عیسوی بود که کس رحلت بعالم آخرت زد و صبح آن در کلاب با بری که پیش
 ازین در فتن وال یا پیشش بود و مدفون گشت غیری تاریخ و فاشش بطور لغوی گفت

تاریخ

چون شجاع صفدر منصور بر جهان ^{۱۱۸۳} رفت سکه ملک تاج برین سر بر کرد ^{۱۱۸۳} اند شجاع ^{۱۱۸۳} سر و پا و شجاع و غم ^{۱۱۸۳} تاج خود را بر بدین گردید و فکند
 بلیغ اگر عبارت شجاعت را سر و پا بریده و لفظ غم را سر جدا ساخته عدد باقی حروف را با عدد حروف سخاوت بگیرند
 تاریخ فوت برآید و این تاریخ از مولف این او را می است

تاریخ

چون شجاع ال و الیه آید جهان ^{۱۱۸۸} عالمی هشتاد و شصت ^{۱۱۸۸} ترفه از ذیقعه بلیست و چهارم ^{۱۱۸۸} و شصت از عالم فانی گذشت
 بود سال فوت آن والا نژاد ^{۱۱۸۸} یک هزار و یکصد و هشتاد و شصت ^{۱۱۸۸} و شصت
 و ازین مصرعه لب از دور کردن یک عدد تاریخ برمی آید تاریخ رفت لواب شجاع الدوله به
 جنگ کردن لواب بخت خان با جابط و غیره

۱۱۸۰

۱۱۹۰

در ابا میکه نواب شجاع الدوله قلعہ اٹاودہ را از دست بری پندرت مرید بر آورده بنیہ جنگ حافظ رحمت خان در اٹاودہ فوت
 بود نواب نجف خان قلعہ کبریا بود که بنصرت راجہ نول سنگہ جات بود محاصره نموده و داد و ستوداده مفتوح ساخت و
 این واقعہ در آخر سنہ ہزار و یکصد و ہشتاد و ہشت و غریبی تارخ خان یا فتنہ مبارک فتح قلعہ ابراہام و جنگ ابرا
 شجاع الدوله در شروع سال ہزار و یکصد و ہشتاد و ہشت با حافظ رحمت خان بوقوع آمدہ بعد از آن در سنہ ہزار و یکصد و ہشتاد
 ہجری مرزا نجف خان قلعہ دیک را محاصره نموده میجنگید درین اثنا سی راجہ نول سنگہ در قلعہ فوت کرد برادر خود را و
 راجہ نجبت سنگہ کہ در لشکر نواب بود خبر وفات برادر خود شنیدہ از لشکر گریخت و داخل دیک شدہ برسد حکومت
 نشست و دیک بالواب جنگ نمود آخر عاجز آمدہ شاید کہ در ماہ صفر سنہ مذکور قلعہ را خالی ساختہ و خود گریخت بہرت پور
 رفت چون قلعہ مفتوح شد تاریخ این فتح بطور سینا با فتنہ تارخ بک شکل گوید و بان و سنان ماکو بود +
 یعنی شکل گوید بصورت نقطہ میشود و شکل بان بصورت ہندسہ نمہ و شکل سنان و ناوک بصورت دو الف میشود
 پس چون این چهار عدد را یکجا نامیت صورت شدہ اظاہر گردد باجمہ چون نواب نجف خان ہر قدر ملک کہ از دست
 جات و غیرہ بر آورده بود بنصرت خود داشت بنابر آن مجد الدوله در سنہ ہزار و یکصد و ہشتاد و ہشت ہجری بادشاہ را بر آن
 آورد تا فرمان نام مرزا نجف خان فرستادہ با بنیہ صفوں کہ چون در نیو گامپوی الگریزی ملازم رکاب شدہ اند لازم است
 کہ ہر قدر ملک کہ بدست آورده از آن ملکہا بقدر نخواہد و در کچھ الگریزی جدا ساختہ حوالہ ملازمان سرکار نامی عرض مجد الدوله
 این بود کہ اگر نجف خان اطاعت فرمان حضور خواہد کرد نصف ملک او در خواہد مینوی خواہد رفت و اگر حکم حضور بجا نخواہد آورد
 چارہ این الگریزی فرستادہ لشکر او را ہر سم زند لیکن چون غایت گورنر جنرل ہشتم صاحب بر حال او بود هیچ نشد
 و نواب موصوف در ہونہا ل از ابراہام و بنیہ جہان اباد آمدہ مجد الدوله را حسب ای شاہدہ کہ از دست بجان آمدہ بود مقید حش

عوض بیک خان بہادر ہرنجنگ

در فیروز آباد کہ آن شہر سبزہ کردہ شہر می از ابراہام فاصلہ دارد و وضع با حاشی شستی و سنگین و عمارات و مساجد
 کہ در قدیم الایام تعمیر یافتہ بودند تلاموز انار آن موجود اند اما ہمہ رو بہ اندام دارد و لہذا حملہ یکے مسی خورد سمت مشرق
 شہر نظر آمدہ کہ حالا جو کید اہل آن خاک در انجانی باشند و قریب لکن ترنبی است کہ از کتابہ لکن چنان استفادہ می
 کرد کہ آن مدفن غفران پناہ عوض بیک خان بہادر ہرنجنگ است کہ بتاریخ سنہ دہم ربیع الاول روز یکشنبہ
 سنہ ہزار و یکصد و ہشتاد و ہشت ہجری فوت کردہ پیشانی مسجد مذکور این تاریخ بطور تعمیر مرقوم است

تاریخ

ای در لیا ز قصا دی آمد	جنت جنت رفت فرمود	رو بخشکی نہاد سبزہ تر	نجبت بزرگ رولق سرین
مردا فاف بزرگ پاک نرا د	رفت روش لبرش علیین	بر قمر آن فرستہ خصال	فاتحہ خان ہمیشہ روح این
نتریش الکنڈ مانس رانی	ہر دم از لفت خویش جلالین	ساخت آقا جیم روضہ او	و او شہانہ خدا تر بین
ساخت تارخ فوت ان مغفور	فکر فایز کہ بود در پے این	تاکمان مانف کشیدہ الف	گفت از فوط غم بصوت خرمین
لفظ سنبل بہت نصیب	و ہر آقا بزرگ ساز قرین		

۱۱۸۹

بخلق او نیچہ شدن نند کمار صاحبی مالدار

آصف الدوله بدر رفت و چند سال همراه نواب نجف خان ذوالفقار جنگ گذرانیده پس ازان در سنس رفت تا دقا
آصف الدوله بهانجامد شهادت مختار الدوله در ماه صفر سال یکزار و یکصد و نود و هجده بوقوع آمده و ناکش نسبت بمعمیه

تاریخ

مرتضی خان شهید اکبر شد | از خانی سپهر گردان سنوم | اسرافیل گرفته بآتش گفت | بهر تاریخ سید مصطوف

شاه پیر محمد بناه سلو

پیرزاده سلون ابن شاه میر اشرف سلونی است و در سنه هزار و یکصد و دو و هجده در گذشت ابن تاریخ بمعمیه در فاش گفته

تاریخ

۱۱۹۳

۱۱۹۳

قاسمی فی الرسل پیر بناه | بهم ملحق چو جرات محمد | سر دشتی بی سر اندیشه فرمود | مقدس سال اذوات محمد

شهر و صاحب فرامیس

از ولایت فارس در هند وارد شده چندی بخدمت نواب قاسم علیخان صوبه دار بنگاله گذرانیده و چون میان صاحبان
انگیز و قاسم علیخان تنایع بهم رسید شهر و از گفته نواب مذکور همه انگیزان را که دران ایام در مینه بودند قتل نمود و این واقعه
بتاریخ پنجم ماه کتوبر سنه یکزار و هفتصد و شصت و سه عیسوی بوقوع پیوسته و هنگامیکه میان انگیز و نواب شجاع الدوله
جنگ در یکصد واقع شده او همراه قاسم علیخان مذکور بود و بعد ازان در سلک ملازمان نواب شجاع الدوله جنده
گذرانید و چون میان انگیز و نواب موصوف صلح شد نجف انکه مبادا در دست انگیزان گرفتار شود با هزاران بندوق و
جفافی و لوط و اسباب حروب که همه مملوک قاسم علیخان باختیار خود دهنست بدرجه بطرف اکره رفت و ملازم
جواهر سنگه جاث گردید و بعد ازان در سلک ملازمان نواب نجف خان نوکر شده یکی از سرداران لشکر او گردید و پیش
از وفات نواب نجف خان در سنه یکزار و هفتصد و شصت و سه عیسوی که مطابق یکزار و یکصد و نود و دو و هجده
بود از ترغیب روجه خود کشته شد و ترشش که گنبدی خور دارد در گورستان فرنگی متصل جن جن کوره
واقع اکبر آباد تا امروز موجود است و این تاریخ که ازان سنه عیسوی استخراج می یابد بران مرقوم است

تاریخ

فوت عمر و صاحبان سرکرده بیکوشت | سینه فاق را در پیش حسرت | سال تاریخش زلف مسی فلک | باد صبح گفت از گوگل باغ

فتح قلعه گوالیار

چون در سنه یکزار و هفتصد و شصت و سه عیسوی موافق اسد عای رانامی کو بهد میجر باهم صاحب باد و هزار جوان کار از
برای تسخیر قلعه گوالیار که دران ایام در قبضه مردمان مادیهو می سنیدیه بود رفت و بر فافت لغت کمرن صاحب
و کبتان بروکس صاحب و دیگر صاحبان انگیز بتاریخ چهارم ماه گشت سنه مذکور که مطابق دوم ماه شعبان سنه
یکزار و یکصد و نود و چهار هجده بود قلعه را مفتوح ساخته حواله مردمان رانامی کو بهد نمود و منتهی آله یار بلکه را می حسب لایحه
کبتان اسکات صاحب ابن تاریخ گفت

تاریخ

صبح جمعه دوم شعبان ماه | میجر باهم نموده فتح حصن گوالیار | در رخ جهان کمرن دیگر بود | سعه محنت هر یکی که داند کارزار

تاریخ جود و سخا و سخاوت صاحب جناب
گفت تاریخ بود در فتح حسین گنج
حسب از سخاوت تاریخ بود در فتح حسین گنج
گفت از عظیم از دست نعلانی
در هزار و یکصد و سی و سال عاصی

مرزا جان جانان متخلص بنظر

ولد مرزا جان متخلص حاجی علوی النسب هندی مولد صنفی مذہب نقشبندی مشیر بود از مشایخ سحر خزان است در حسن بیان و انداز گفتگو نادره زمان خود بود و جلالت کبریا و استقامت و در دلی اختیار کرده در قناعت و استقامت طبع و مهارت علم فقه شهرت و حسن پرستی رعیت داشت در عرشه او مائنه ثابته بعد الف و لا تش القاف و فاده نشود نمای هر در بلده کبریا و بافته و تجریدی و تغیری اختیار کرده چون نام والد ماجدش مرزا جان بود از پنجا وجه تسمیه او فووان دریافت میر غلام علی از او میگوید که نام او و تخلص او کو باغبانیت ترجمان اسرار قبوی مولانا بود است که با صد سال پیش ازین در دفتر ششم شتوی از یاد فرموده و کرامت نمایان و نامود بیت جان اول منظر درگاه شد و جان جان خود منظر الیه شد و لیکن نام او هر آینه مرزا جان جانان جاری شده این اسامی هم معنی بلند دارد بسبب تعصب مذہب شیخ تغریب سید الشهدا می نمود بدین جهت از دست کفایت در راه محرم سنه یک هزار و یکصد و نود و چهار هجری با که نود و پنج که عمرش قریب اصد سیده بود و مقتول شد و در تاریخ پنج پشته

تاریخ

جانجانان که جانان بود در محرم شهید شد بجفا سال تاریخ جنم از نالفت گفت خوش سید شهید

ایضا از مولوی فایق

مرزا جان جانان منظر حرم زخم اهل بیت شد جگرش محرم بود کز دار المشقت شهدا و برادر او اسوی حجت یل زایل ارادت این گسفت که فایق سال پنج شوق گفت ماند فکر گفتم فی تامل که سال جلالتش منظر کل

تاریخ دیگر

است حدیث از پنجبر صلی الله علیه و آله اکبر عاشق حمید امانت شهید سال وفات مرزا منظر

و این تاریخ از مولف ابن اوراق است بتعمیه

تاریخ

سال خوش بلی برآمد گفت بابی جانان بگیر و کو منظر

یعنی بای جانان حرف نون باشد و عددان پنجاه شد و عدد منظر یک هزار و یکصد و جمل و پنج جمله عدد یک هزار و یکصد و دو و پنج شد اگر که از آن دور کرده شود تاریخ حاصل آید قبرش شاهجهان آباد در صحن خالقه شاه غلام علی واقع است

وفات مرزا نجف خان

مولد شمس صفهان است او را خواهر می بود از یک لطن چونکه مرزا از متوسلان پادشاه ایران بوده بدست نادر شاه قندهار مقید بود تا و فتنه لواب عزت الدوله مرزا محسن برادر بزرگ لواب صفدر جنگ از طرف محمد شاه با و شاه به ایلی گری نزد نادر شاه در ایران رفت و ایضا مرزا متخلص ساخت و خواهر مرزا نجف خان در حاله کلاخ لواب عزت الدوله داخل گشته همراه شوهرش بهمان آباد آمد و مرزا نجف خان هیزده ساله بود که همراه ایشان در سنده

آمد بعد وفات نواب عزت الدوله همراه نواب محمد قلی خان که پسر او بود در آله اباد مستقامت پذیرفت و چون نواب شجاع الدوله عم زاده خود نواب محمد قلی خان را در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و دو هجری از دغا مقصد ساخته در قلعه جلال اباد که بیرون شهر لکنو است محبوس کرد مرزا مذکور با چند رفقای خود گرنجه پیشی فاسم علیخان نامی بنگال رفت و چندی همراه او گذرانید بعد برهم خوردن لشکر فاسم علیخان بسع منیر الدوله داخل ارکان بابشاهی یعنی در سلطه ملازمان شاه عالم بادشاه که در آن ایام تشریف بآله اباد داشتند گشته با سه هزار نفر سوار و پیاده اوقات خود بسر می نمود و چندی تحصیل کوزه جهان اباد هم تعلق با و بود در سنه هزار و یکصد و هشتاد و پنج هجری همراه شاه عالم بادشاه بشاه جهان اباد رفت و چون در اینجا کارهای نمایان از دست او بظهور رسید بخطاب ذوالفقار الدوله نواب نجف خان بهادر غالب جنگ ممتاز شد و بعد از آن بعهد امیر الامرای رسیده سر عزت بر فلک سودا آخر تاریخ هشتم ماه جمادی الاخر سنه یک هزار و یکصد و نود و شش هجری که مطابق است دوم ماه اپریل سنه یک هزار و هفتصد و هشتاد و دو عیسوی بود در سنه چهل و نه سالگی در شاهجهان فوت کرد و منقل درگاه شاه مردان بر مینی که خریدار بود مدفون گردید غریزه این مصرعه در تاریخ وفات او گفته شد این قدم گاه شده مردان نجف اباد کرد و و این چند کلمه که ماده تاریخ است بر تریت او منقوش است و این تریت نجف و و این تاریخ از مولف این اوراق است

۱۱۹۶

تاریخ

چون میر نجف خان بنواری جهان

الاف لیست او شد و اصل

۱۱۹۶

شاه لطف خان

عیسائی مذہب بود و در فن نوپ زبیری استاد تربیت او در اکبر اباد اندرون گورستان فرنگیان متصل جرجین کوه تا امروز موجود است اجوش بخارا منی بر تربت او نوشته است شاید که قوم ارمنی بوده باشد و فاش در سنه یک هزار و یکصد و نود و شش هجری مطابق سنه یک هزار و هفتصد و هشتاد و چهار عیسوی واقع شده و این تاریخ در فارسی که از آن سال عیسوی استخراج می باید بر تربت او مرقوم است

تاریخ بتقیمه

ناله خان که نامش نمره افاق بود	منعش در نوپنی عزتقلان نمود	چونکه او با سجاد حسن عفاو	رفت از بر سرخوش نجاب خراج بکود
ناف غیب سر خورشید تاریخ او	گفت پادشاه خورشید تابان نمود		

۱۴۸۲

الکرچ اسم علی از حرف بای نختانی می نویسد اما بر تمبرش از حرف الف نوشته است چنانکه در آخر مصرعه مسطور شده

سواخته که بعد وفات نواب نجف خان بظهور آید

چون مرزا نجف خان در سنه هزار و یکصد و نود و شش هجری فوت شد شاه عالم بادشاه عمده امیر الامرای بهادر جهان خان که پسر خوانده مرزا نجف خان بود بخشید و او را مخاطب بخطاب شرف الدوله نواب افراسیاب خان ساخت و از سفارش او مجد الدوله از محبس ربائی یافت بعد چندی مرزا شجاع که او نیز پسر خوانده مرزا موصوف بود و بعد و فاش دختر او را سجاد لکاح خود آورده بود افراسیاب خان را از دلی بدر ساخت و منصب امیر الامرای برادر او

باو شاه گرفت بعد یک سال و چند ماه مرزا شفیق در یک باز دست اسمعیل بیگ برادر محمد بیگ خان بهدانی بتاریخ سیوم ماه ذی القعدة سال هزار و یکصد و نود و هفت بهر کشته شد لظسم نجف خان نماد و نجف خاشر نه افرسیاب و نه بهدانی شش نماد و بن دهر مرزا شفیق شود حاکم نوز فصل ریح بعد شهادت مرزا شفیق افرسیاب خان بابر دیگر خلعت امیر الامرای سر بلندی حاصل خشت در ماه جمادی الاول سنه هزار و یکصد و نود و هشت مرزا جهان دار شاه پسر بزرگ بادشاه از جور افرسیاب خان گریخته در لکنکو که در آن ایام مستر بهنگس صاحب گور نر نیر در آن شهر شریف آورد بود آمد و بعد چند سیه همراه صاحب موصوف تا به بنارس رفته در آن بلده سکونت اختیار نمود و برای مصارف او پنج لکمه روپیة لانه از طرف نواب اصف الدوله مقرر شد و افرسیاب خان بتاریخ بیستم ماه ذیحجه سنه مذکور حسب الاشارة زمین العابدین خان برادر مرزا شفیق کشته شد بعد وفاتش ماد هوجی سیند بهر بنر و زرباد شاه را بران آورد و ما منصب وکیل مطلق بر ماد هورا و پیشوا مرحمت فرمودند و خود ماد هوجی سیند بهر نیاب او گردید بعد ازین جمله کار سلطنت بدست ایشان ماند تا آنکه غلام قادر خان افغان پسر ضابطه خان سر بر آورد و آنچه که از دست ابن ستم پیشه بر سر او لا دیموریه رسید ظاهر مشهور است قدری از آن حال در مقام خودش ترقیم خوا یافت و پیش از کور شدن بادشاه مرزا جهاندار شاه مذکور برای دیدار پدر خود تاج اجمان آباد آمده بود لیکن چون استقامت خود در این مصاحبت نذید عیال و اطفال خود را همراه گرفته باز به بنارس رفت و بعد چند بتاریخ نوبت و پنجم ماه شعبان سنه در آن بلده فوت کرد

مولانا فخر الدین

میرش که از تنگ مر مرست نزدیک دروازه درگاه خواجه قطب الدین بختیار در پس مسجد واقع است و از تاریخی که بر فرازش مرقوم است چنان استفاد می گردد که او در سنه یک هزار و یکصد و نود و نه هجری انتقال فرموده و آن تاریخ است

تاریخ

۱۱۹۹ بگذشت فخر الدین چنان سرای کا | بر ستانه جاو و آن قطب دیدار | سال صال آن ماه غریب چون | تاریخ گفت گفت خورشید و جهان

من کلام سید الشعرا فخر الدین مقبول الی سنه ۱۱۹۹

مات سیزدهم از آغاز سال یک هزار و دویست و یک هجری که مطابق سنه یک هزار و هفتصد و هشتاد و شش عیسوی بود تا زمان خاتمه این کتاب که سال یک هزار و دویست و شصت و پنج هجری است

ذکر در کور شدن شاه عالم بادشاه دله

چون بعد کشته شدن امیر الامرای افرسیاب خان ماد هوجی سیند بهر در شروع سنه هزار و یکصد و نود و نه هجری بنر و زرباد پلو سے عمده وکیل مطلق را از شاه عالم بادشاه به ماد هورا و پیشوا و مانید خود نیاب او گشته جمله کار سلطنت را و نیز حکومت قلعه دلی و اکبر آباد بدست خود آورد و آنچه بادشاه را بنجر نامی نگذاشت چون سال برین بگذشت و فتنه ماه طرف بر با گشت غلام قادر خان پسر ضابطه خان افغان فرصت را غنیمت شمرده و در شروع

سال هزار و دصد و دویست و شصت و شش لشکری از افغانه جمع ساخته شا بهمان آباد را محاصره نمود و بادشاه را چنان
 تنگ ساخت که عاجز آمده او را بحضور خود طلبید و خلعت امیرالامرای بدو بخشید بعد از آن غلام قادر خواست که مرسته با
 را بهر نوعیکه تواند از ملک بدر سازد و پس از آن بنیما حمت غیره بکار ملک پر و از و چنانچه بادشاه را بخت نرسید
 بر پیغمبر راضی ساخت و بعد از چندی مبلغ بیست و یک هزار برای مصارف سپاه از بادشاه طلبید چون بادشاه رسید
 که از دست ایشان هیچ نخواهد شد و زدهم مفت بر باد خواهد رفت در دادن مبلغ مذکور راضی شد غلام قادر چنان
 ازین سخن پشیمان و خورده خاموش ماند اما روز دیگر که بست دوم از ماه شوال سنه مذکور بود چندی از افغانان
 قوی همگی را همراه خود آورده اول بادشاه را معه نوزده هزار دکان که سپران و بنبرگان بادشاه بودند و دیگر
 ساخته مقید نمود و نشانده بیدار بخت ابن احمد شاه بادشاه مرحوم را از محبس بر آورده موسوم به بیدار شاه
 ساخته بر تخت نشاند و سکه بنام او مسکوک ساخت و این بیت بران ثبت گردانید
 حامی دین نبی بیدار شاه سکه زد در سهند از فضل اله بعد از آن ان نمک سرام خفا کیش آنچه که مال و زر و زر
 و جواهر چه از خزانه بادشاهی و چه از بزرگواران محله ای شاهای بانواع زجر و نوبخ که توانست بدست آورد
 درین هنگامه بادشاه و دیگر هزار دکان و بیگمات تا چند روزی آب و خورمانند بلکه چندی از ایشان از فاقه گشت
 جان دادند بالجمله بعد قضیت بسیار دوزیت بیشمار آن ستم پیشه بتاریخ بیستم ذی القعدة سنه مذکور پنج روپیه
 رافرمود تا بر سینه بادشاه سوار شده هر دو چشمش را از نوک خنجر بر آورده بعد از آن نیز ان نمک حرام تا سیکماه
 دیگر دست نظلم بر اولاد تیموریه دراز داشته و آنچه که مال و زر توانست بدست آورده بخون مرسته با بتاریخ
 دوازدهم ذی الحجه فرار نموده بطرف غوث گنده شتافت بعد از روانگی او مرسته با بشا بهمان آباد آمده بادشاه را
 بدستور قدیم بر تخت نشاند و از سر نو بنام او سکه و خطبه مفرشت چنانچه سکه او تا سنه یک هزار و دصد و
 پنجاه و دویست و شصت و شش در تمامی ملک هندوستان که درین ایلعه شمر کار کبیری است جاری بود و بیت سکه اش این بیت
 حامی دین محمد سایه فضل اله سکه زد در نیت کشور عالمه بالجمله مرسته با بادشاه را بر تخت نشاند و تعقب غلام
 قادر خان نمودند گویند که بعد از این ایام بادشاه از طبع ریش و دل پر در خویش این چند بیت انشاف نموده

ابیات

داد برداد سرب و برگ جهان دارے ما برد در شام زوال آه سربه کارے ما تانہ بینم کہ کند عنبر جهان دارے ما کیست خبر ذات مبرا کہ کند بارے ما دفع از فضل آئینہ شدہ بیمارے ما ہست مصروف کہ بخشند گنہہ کارے ما زود تر یافتہ پادشہ ستمکارے ما مخلصان خوب نمودند و قادرے ما	مر مر حادۃ بر خاست بے خوارے ما آفتاب فلک رفعت شاہے بودیم چشم ما کندہ شد از دست فلک بہتر شد داد افغان بچہ شوکت شاہے بر باد بود جان کاہ زر و مال جان ہچون مرض کردہ بودیم گنہہ کہ سزایش دیدیم کردہ ہستے سال نظارت کہ مراد داد بباد عمد و پیمان بمیان داد و نمودند و غا
--	---

شیردادم انقبیہ جبہ را پرورد م	عاقبت گشت مجوز گرفتار سے
حق طفلان کہ پہلے سال فراہم کردیم	کردہ تاراج و نمودند سبکبار سے
قوم مغلیہ و افغان ہمہ باز سے دادند	بسکہ گشتند مجوز گرفتار سے
ابن گدازادہ ہمدان کہ بدوزخ برود	باثنی جور و ستم شد بدل افکار سے
کل محمد کہ ز مردان بشر ارت کم نیست	چہ قدر کرد و کالت بنی ازار سے
نامراد و سلیمان و بدل بیگ لکین	ہر سہ بستند کمر بہر گرفتار سے
شاہ تیمور کہ دارد سر نسبت با من	زود باشند کہ بیاید بسد کار سے
مادہو بجہ سندیہ فیروزند جگر بند نیست	ہست مصروف تلافی ستمکار سے
اصف الدولہ و انگریز کہ دستور من آند	چہ عجب گر بنمایند مدد کار سے
راجہ و راوڑ بندار امیر و چہ فقیر	حیف باشند کہ سازند لغم خوار سے
نازنینان پری چہرہ کہ ہمدم بودند	نیست خبر محل مبارکت پرستار سے
گرچہ ما از فلک امروز حوادث دیدیم	باز فردا دیدار بیزد سر دار سے

و این تاریخ در باب معدوم البصر شدن بادشاہ از مولف ابن اوراق است بطور تعقیبہ :

تاریخ

۱۱۵۲

ہاتنی گفت با سرتاکہ گور کردند شاہ عالم را

مختصر اینکہ مرثیہ ہاتنی غلام قادر خان نمودہ اورا در ماہ ربیع الاول سنہ ہزار و دویست و سہ ہجری
دشگیر ساختہ بسزای کہ لایق آن بود رسانیدند یعنی اول ہر دو چشمش بر آوردہ و گوش و بینی و دست و
پا سے او بریدہ بشا ہجمان اباد فرستادند اما در اثنا سے راہ بمرد و این تاریخ نیز در باب کشتن شدن
غلام قادر خان و گور نمودن او بادشاہ را از مولف است برسم تعقیبہ

تاریخ

۱۰۰۲

گور چون کرد شاہ را قادر این ند از سمارسید یکبار سردیانی غلام قادر را برو بزرگن سر بازار
اگرچہ بعد ازین حادثہ بادشاہ نا چند سال در شاہجہان اباد بر تخت شاہی نشست اما صرف نامی بود زیرا کہ
از زمان محمد شاہ بسبب ضعف سلطنت و بی التفاف امر اصبہ داران اطراف دست خود ہا کشیدہ بگ
ملک ہا شدند و مرثیہ ما دہے و اگرہ را بتصرف خود داشتند و از خاندان تیمور نہ بجز نامے نگذاشتند

تاریخ مسجد بہرور

میرزین العابدین خان کہ شہ ما را حوالہ بعد ازین ترقیم خواہد یافت بنامی امام بارہ و مسجدی کہ در بہرور
لب در واقع است نمادہ بود در سنہ یکہزار و دویست و سہ ہجری باقتضای رسیدہ و مولوے
فایق تاریخ ان امام بارہ یافتہ مع استخوان شہید ابن شہید و در تاریخ مسجد ابن قطعہ

۱۲۰۲

تاریخ

ان سید زمانه که نام شریف	شیرین عابدین در سیده بکایت	تعمیر کرد لب دریا بود بهر	گردون کوه مسجد عالی نجات
۱۲۰۳	فایق دو کانه کرد محراب او ادا	تاریخ گفت خضر که فدایت	

تاریخ امام باره نواب صف الدوله

نواب اصف الدوله امام باره رفیع و لکنو تعمیر نموده گویند که مثل ان در جای دیگر کم است بنای ان امام باره در سنه هزار و دصد و پنج هجری نهاده بودند که در ان ایام بسبب فحط سالی غله فی روپیہ بیشت آثار یافتند و نواب موصوف بعد از وصال در همین ایام باره مدفون گردیده و ست اعران تاریخ ان عمارت رفیع بسیار گفنه اند چندی از ان جمله ترقیم می یابد

تاریخ

وزیر سید سلیمان بآصف	هزار جنگ خدیو جهان کلاه کبار	رفیق گشت چون رفیق جن بنا کرد	امام باره گردن سال بیشت
۱۲۰۵	بگوش اهل جهان گفت عقل ناگزین	روان عرش خناب ابراهیم	

ایضا

اصف الدوله وزیر اعظم هندوستان	کاشف سحر حق هم واقف راز	گردون نام سر سید الشهدا	شند برای سال تاریخش اقب هر دو
۱۲۰۵	حاجت از دیده هر یک نذر ابریده	قصر شاه کربلا آل نبی ابن علی	

ایضا

اصف روزگار جم شمت	اقاب سید عز و سلا	چون بتوفیق اینو متعال	ساخت قصر امام باره بنا
۱۲۰۵	بالت غیب گفت تاریخش	بزم گاه شهید راه خدا	

ایضا

وزیر اعظم هندوستان جو کرد بنا	امام باره کزوی نجات معقود	همه ملایک گفتند سال بخش	مقام آل همیبر مقام محمود
۱۲۰۵			

تاریخ مسجد جعفر کج

این مسجد بنا نموده میرزین العابدین است که در سنه یک هزار و دصد و هفت تعمیر پذیرفته و مولو سے فایق این تاریخ که مودع و هم معنوی است گفت

تاریخ

امیر وقت زین العابدین	تقی گشت چون توفیق یزدان	بجعفر کج یکی مسجد بنا کرد	بی تاریخ تعمیرش ندا کرد
۱۲۰۴	مرا فایق هماندم بر زبان رفت	بنایش یک هزار و دصد و هفت	

از مصلحه آخر هم از روه حساب ابجد تاریخ بنا سے مذکور بر سے آید

میرزین العابدین خان

پسر میر شجاع الدین ابن میر شاه قلی خان ولد معقود است و میر محمد تقی وزیر شاهزاده محمد اکبر ابن عالمگیر شاه بود و شاهزاده مذکور از پدر بغاوت و زریده بایران رفته بود و در انجا فوت کرده چون مختار الدوله و نایب نواب اصف الدوله در سنه هزار و یکصد و نود و پنج هجری در ماه صفر کشته شد و نوبت نیابت بسر قزاز الدوله حسن رضا رسید از بکه خان موصوف در امور مضدمات مالی و ملکی نارسا بلکه نا آشنا محض بود و شخصی دیگر نیابت او

مقرر گردید ضرورت جنانچه این امور عظیم بر منیر الدوله حیدر بیگ خان تسلیم پذیرفت در عهد نیابت و حکومت
او جمیع ملک میان دو آب بجمع یک کرور و چند لکمه روپیه برکن الدوله الماس علی خان خواجه سراج قرار گرفته
بود و او در سخاوت و مروت ضرب المثل بود جنانچه میرزین العابدین خان مذکور از طرف او در ملک میان دو
چند پرگنه داشت بعد وفات میر مذکور که در ماه شعبان سنه هزار و صد و هفت و هشت به موجب وقوع آمدن روضه عظیمه
او که مصری بیگم نام داشت عرصه برکن الدوله الماس علی خان نوشت که هفتاد و لکمه روپیه نقد پیش این کثیر است
و شوهر من اینهمه را از دولت خداوند بهم رسانیده هر چه ارشاد شود بموجب آن بعمل آرد الماس عرضی را خوانده پاره
کرد و بر سر غضب آمده گفت که مصری بیگم مرا اینقدر بیم و دزدی تصور کرده که مبلغ جمع کرده شوهر او را از دست نام مارا چاره کار
برسران خود جز تقسیم نمی کند جنانچه از سخاوت این خواجه سراج پسران میر مسطور تو نگه شده ملقب بنواب اکبر علی خان
و نواب باقر علیخان شدند و درستی در پهنور و فتحپور بهم رسانیدند تاریخ وفات زین العابدین خان از مولوی فایق بطور تقمیه

تاریخ

۱۱۹۲	چون فات میرزین العابدین	خلق را افزود و صد رنج و فلق	ماه شعبان بود هم یوم الخمیس	که غمش گردید جانم سینه تن
۱۲۰۷	سال تاجش پوشتن جو شرم	از سواد خامه غم بردرق	گفت فایق باد و حرف حزن دل	گشت زین العابدین و اصل سخن

چون عدد حرف حازر از الفاظ حسن دل گرفته با عدد آخر مصرعه یکجی کرده شود تا معنی فوت بر آید

تاریخ مسجد

چون حیدر شاه در سنه هزار و صد و هشت و هشت مسجدی بنا ساخت تاریخش یافتند

تاریخ

۱۲۰۸	که مسجد بنا جو حیدر شاه	رکن دین اختر مسلمانان	الف غیب سال تاریخش	گفت بیت المقدس شانه
------	-------------------------	-----------------------	--------------------	---------------------

سیکیم و کاخان

طیبی خادق در سیک ملازمان مهاراجه ماد هوجی سنیدیکه و دولت را و سینه به نظام داشت در سنه هزار و صد
و نهمه هجری فوت کرد و در متبش اندون احاطه درگاه شاه علاء الدین که در اکبر آباد در موضع مانئی کی مندی و واقع است
از سنگ مرمر ساخته اند و بران این تاریخ منقوش است

تاریخ

۱۳۰۸	کاخان عالم قانون حکمت	که دادی عقل کل بردست آرد	شب آدینه و بستم ز شوال	بغرم کوچ زردین کو چاکر کوس
		خرگفت از سراسر فسون تاریخ	شد از دنیا بسج وقت آس	

مسجد فتح پور

روضه میرزین العابدین خان یعنی مصری بیگم مادر نواب باقر علی خان در سنه هزار و صد و دوازده هجری در فتحپور
که مابین شهر الهه آباد و کاپنور واقع است مسجدی تعمیر ساخته و مولوی فایق تاریخش گفته

تاریخ

	مادر باقر علیخان بیگم عصمت شاد	در نیم نانی بخاتون قیامت شب	کرد چون تعمیر مسجد در میان فتحپور	از برای گفتن تاریخ گشت مفضل
--	--------------------------------	-----------------------------	-----------------------------------	-----------------------------

گفت هنگام سخن گفت که فالین در آن
سجده و الا بنا کرد اسجد و قسرت

۱۲۱۲

دروقات نواب اصف الدوله

این نواب سراج الدوله بعد وفات پدر تباریخ بست پنجم ماه ذی القعدة سال ۱۲۰۵ کعبه شریف و بیست و هجده بر مسند امارت و وزارت در فیض آباد نشسته و بعد از آن لکنو دارالامارت خود ساخته و پس از حکومت بست و سه سال چند ماه تباریخ بست و هشتم ماه ربیع الاول سنه یک هزار و دویست و دو و دوازده هجری در وچشینه بوقت چاشت که مطابق بست یکم ماه سنه یک هزار و هفتصد و نود و هفت میسوی بود ازین جهان فانی بملک جادیدانی سفر کرد و در آمام باره که در لکنو خود تعمیر ساخته بود مدفون گردید فضلا و علما در باب وفاتش تاریمنا گفته اند از انجمله چندی در این مقام ثبت نموده شده

تاریخ

شام استشمام حسرت می نماید در نسیم آن در شهوار رفت از دست عالم شد بینیم شهر لویان بے مسج و طور سینا بے کلیم انبیا بهدم سلیمان بهمنشین آصف ندیم ماهنار و روح در بحران و جبات النعیم	گلشن عشرت تباریخ خندان شد ای ندیم آصف کین نه صدف را یک در شهوار بود لکنوی آصف است و آسمان بے افتاب دار و آصف عشرت در صحن آصف باغ خلد نقشبند کاف و نون بر نرب آصف نوشت
---	---

ایضاً

گرد و حلت چو آصف الدوله	مبتلا شد جهان بتمام و شین	تا نفی گفت سال مجیش	سند فرارش بریر باجی حسین
-------------------------	---------------------------	---------------------	--------------------------

ایضاً

بخلد برین آصف الدوله رفت	مکان یافت در سایه بوتربا	فلک سال تاریخ نوا گفت	بریز زمین جیف سند افتاب
--------------------------	--------------------------	-----------------------	-------------------------

ایضاً

ای اقباب زود بریز زمین شد	در ملک غیب لی تاج و لکین شد	می نوجو بانیان لغز با بست	فکر جهان نگر دی بخلد برین شد
---------------------------	-----------------------------	---------------------------	------------------------------

ایضاً

از وفاتش بی سرو بکشته اند	نظم و نسق و طبع و همت کرم
---------------------------	---------------------------

یعنی الحروف اول و آخر هر یک لفظ را که در آخر مصرعه است در کرده شود از باقی حروف تاریخ بر آید و این مصرعه نیز در تاریخ وفات است
ع آصف الدوله لغز دوس برین منزل کرد و این تاریخ باشد محمد اجل الهه ابدی در وفات او گفته

تاریخ

وزیر اعظم و دستور انهم سلیمان چشمش آصف شکوے کسے از قننه جسته کر نیاهی نیاز انش بجزت کر ملافت علام همت او حاتم طاے	گرامی گوهری از دلد آدم فرزدین صولت و در حلق کوهے بد بدی کشورش آرام گاهے نه پنهان باره باره بر ملافت بود از بند کانش معن بن راکے	اباعن جد امیر ابن الامیرے جناب هفت الدوله که در جود هزاران مردم از اقصای عالم بمشهد نری آورد آن یگانہ سرایا مظهر جود و سخاوت	اباعن جد وزیر ابن الوزیرے نظیر اولعالم کمتر ک . لو د هزاران یافتند از وی دراهم که بانشاید گلارش در زمانہ ز لوشه وان فرون تر در عدالت
---	---	--	--

جو خدرونی من تابنده میشت درین لیام بودی خان خانان دریغ آن سپهر جود و شمت دریغ آن امیر یاک طینت بروز بختبینه آه صد آه مرستقار این غم چون رسانند در آنکالت بخود هرگز نماندم بدل حشمت بخت شک و لب آه از آنجمله شمر دم چون دو صد آه دگر تاریخ فوت او بنا گاه	جهانرا بخشش از نده میشت از و میخواستست انعام جهان بلک جاوید نگردد حلت که ناید کس نظیرش در بقیع وداع این جهان بنمود ناگاه تشید همچو ماتم چون رسانند بجوخ هفتمین ناله رساندم ز دقتش ماتم تا دقت سحر گاه فرودم هم بران دوا جانکاه غم ایصف بگفتم بایر آه بگو بخشش تمام وجودی سر	الکرچه خانخان کان همهم بود دریغ رفت آن میر جوایب ازین ملک فنا دل سپر گرد به تنگ آند زین بن دار فانی برج الاول بست منم بود چه گویم آنچه شد حال دل من بغیر ناله واه و فغان هیچ هزاران آه میگردم در آن شب شمار این دو صد آه و دو آهیم دگر تاریخ گفتنا جان برفت خدا یا جای او خلد برین باد	امیر عالی من هم نه کم بود دریغ لبست ازین دار افشار بلک لایزالی کنج بگزید منوده بند و بست جاودانی که رحلت آن سپهر جود نمود چه گویم آنچه شد غم حاصل من بنوده ما من سر ناتوان هیچ دامم بود از آهیم لبالب بود بر سال تحلیش گواهم سیمانی نمانده اصنی فیت طفیل احمد و اولاد امجاد
---	---	--	---

ایضاً از شاه اجل

آصف الدوله وزیر عالم میشت که رحلت گشت حال ابل عالم میشت سرا تاریخ وفات آن امیر ذوالکرم گفت تلف عمده ماتم عمده ماتم آه
--

ایضاً از مولف

شد جو بیمار آصف الدوله تا فلک گشت آه و ناله قرب بر غریبان چو بود بخشند بست هشت برج الاول بود سال فوتش بجز نقطه عرب کز جهان رفت و نشد بختب
--

نیز بان سید

ابک سید محمد حسن بن سبت کاپر بار ه سی باره بنم سحر جانت کل کوار ماس بواسطه جموعات مدین انسانین برج الاول آصف کپور
--

نواب وزیر علیخان

چنان ذکر می کنند که نواب آصف الدوله مطلق شوق زنان نداشت بلکه از رجو بست عاقل بود اما در محال سرای او و مرید پانصد زن صاحب جمال بودند از آنجمله چندے بودند که انهارا نواب مذکور در حالت حالیکه در محال سرای خود جاداد بود و چون فسرته از ایشان پیدای شدے ست و بهای کرد و بجای فرزند خود پرورش می نمود و چنانچه شصت فرزند آن داشت از آن جمله ست و دو پسران و سب و شصت دختران و بزرگ ترین از همه فرزند آن وزیر علی خان بود که در کد خدای او نواب موصوف قریب ست لک و دویست و پنجاه خسر برج نموده و بعد وفات نواب تا چهار ماه در لکنو بر مسند امارت نشسته و با بامیکه نواب آصف الدوله فوت کرده ست ستر جان مشهور صاحب گورنر کلکتہ بود و شهر کلکتہ بشورے آب و هوا مشهور است چنانچه شخصی در صفت آن شهر بینه چند گفته در ضمن آن این بیت آورده طبعیت آب شور و زمین سرسبز و نور مشهور فرمانروای کلکتہ به بالجهله چون وزیر علیخان از لطفه نواب بنود بلکه مشهور است که او فرانسس پسر بود بنا بر آن مشهور صاحب از کلکتہ آمده حسب استر قضاے بهو بیکم صاحبه مادر نواب آصف الدوله

کاغذ سے درباب معزولے وزیر علی خان تیار ساخت و از ہر یک سرداران کہ دران وقت حاضر بودند مثل الماس علی خان و تحسین علی خان خواجہ سرا بیان و تفضل حسین خان کشمیرے حسن رضا خان نایب رصف الدولہ مرحوم و راجہ گنیت راسی و اشرف علی خان خسر وزیر علی خان بر کاغذ مذکور مسرکتاب بعد از ان وزیر علی خان را کہ ازین حال خبر نہ داشت نزد خود طلبیدہ مقید ساخت و بعد از جب روز اورا بطرف بنارس روانہ نمود و نواب سعادت علی خان را کہ برادر حقیقی نواب مرحوم بود بتاریخ نسبت و یکم ماہ جنوری سنہ یکہزار و ہفتصد و نو و ہشت عیسوی کہ مطابق سیوم ماہ شعبان سنہ یکہزار و دصد و دوازده ہجری بود بر سندانارٹ نشاندہ گویند کہ بعد اسیر شدن وزیر علی خان صغیر و کبیر بسیار گریہ و زاری سے کردند و بعضے شعر تاریخ مادر باب غزلت او باین عنوان گفتہ اند

تاریخ

از سر نام ہفت کور نمک	سل تاریخ شد عبان بی شک	اول آن قاتل حسن الماس	سرگروہ ہمہ حرام نمک
باز تحسین کہ با دلفریش	از سماوات دہم جن ملک	فتنہ پرداز ملحد کشمیر	کہ شباطین پیش طغلق
انخر و دشمن جسیم و لجم	جہل بسیار و دلش اندک	نافقہ العقل زنکہ نادان	دست بردار شد از ان کود
راجہ ہم داخل لیٹان شد	کہ وہاں نمک ز خاطر حک	دادن دختر و غاکردن	شرف خود شناخت ان مرد
	مھر کردند ہر عسکر و زر	نخود سیدہ شدند زہر فلک	

الض

اول بزناہب پشیمان	دویم برانکہ گشت دیوان	سیوم الماس پوزخانس	لعنت بروی ز حد فراوان
بیگم خورد و بزرگ ہر دو	دیگر مردک شرف علیخان	تحسین کہ بروہن از نعین	از وحش و طہور جن دان
پیدا شدہ این پزید تانے	یعنے مرزا حسن رضاخان	کردند اسیر امیر خود را	از مکر و فریب دیکہ شیطان
	تاریخ اسیریش بر آمد	لعنت ہمہ ہر یک حرامان	

الض در سید کے

بی بی بیگم حسن رضاخان اور الماس زمانہ	گنیت و تحسین اور تفضل اشرف سردیوانہ
بیجا یک وزیر علی کو جو وہ سے مردانہ	سری حرف ان ستار و ہن ہی تاریخ شہانہ

الض

سات حرفون کیا خانہ جہا تین بی اور دوالف یکجی

تین تی یعنی تفضل حسین خان کشمیرے و تحسین علیخان خواجہ سرا و گنیت راسے راجہ دوالف یعنی الماس علیخان خواجہ سرا و اشرف علی خان خسر وزیر علی دیک سے یعنی حسن رضاخان نایب و یک سے یعنی بہو بیگم مادر اصف الدولہ

فتح کردن یونا یا رتہ بادشاہ فرانس فرانس لایت مصر

در اوبل یونا یا رتہ مرد سے بی نام و نشان بود چون سپاہ و رعایا سے ولایت فرانس از یاد بخاہ خود

۱۱ الماس علیخان
تحسین علیخان ۴۰۰ ت
تفضل حسین خان ۴۰۰ ت
حسن رضاخان ۸ ر
بہو بیگم مادر اصف الدولہ
گنیت راسے ۴۰۰ ت
اشرف علیخان ۱۱

۱۲۱۲

۱۲۱۲

۱۲۱۲

جو خود روی مین تابنده می شد دین لایم بودی خان خانان دریغ آن سپهر بود و شمت دریغ آن امیر باک طینت بروز بختینه آه صد آه مرستقار این غم چون رسانند در آن حالت بخود هرگز نماندم دل حیرت بخشیم و لب آه از آنجمله شمر دم چون دو صد آه دگر تاریخ فوت او بناگاه بطور غیمه تاریخ دیگر	جهان بخشش از دهنه می شد از وینخواستن انعام جهان بلک جاوید کرد حلت که ناید کس نظیرش در بقیر وداع این جهان بمود ناگاه تشبه همچو ماتم چون رسانند بچرخ هفتین ناله رساندم ز دقتشام تا وقت سحرگاه فرودم هم بران دوا جانکاه غم ای صیف بگفتم بپیر آه بگو بخشش تمام وجودی سر	اگر چه خانان کان هم بود دریغ رفت آن میر و آن حجت ازین ملک فنا دل سیر گرد به تنگ آمد زین بن دار خانه برج الاول بست نهم بود چه گویم آنچه شد غم حاصل من بنوده ما من سر ناتوان هیچ دایم بود از آهیم لبالب بود بر سال تحلیش گواهم سیما فی نامه اصفی رفت طفیل احمد و اولاد امجاد
--	---	--

ایضاً از شاه اجل

آصف الدوله وزیر خاتم بند و ستار که در حلت گشت حال ابل عالم ستار سرا تا پنج وفات آن امیر ذوالکرام گفتش تلف عمده ما که عمده ماتم آه
--

ایضاً از مولف

شد چو بیمار آصف الدوله تا فلک گشت آه و ناله قرب بر غریبان چو بود بخشند بست هشت برج الاول بود کز جهان رفت و نشد به نصیب سال نوش بجز نطق عرب

نیز بان سید

ابک سید محمد حسن بن سبت کابریا باری باره بنام سحر جانت کل کوار مریس بواسطه جموعات مدینا انسانین برج الاول اصف کیوتیا

نواب وزیر علیخان

چنان ذکر می کنند که نواب آصف الدوله مطلق مشوق زنان نداشت بلکه از رجولیت عاقل بود اما در محل سرای او و مرید پالصد زنان صاحب جمال بودند از آنجمله چندے بودند که انهارا نواب مذکور در حالت حالیکه در محل سرای خود جاداد بود و چون فستق از ایشان پیدا می شد سست و بهای می کرد و بجای فرزند خود پرورش می نمود و چنانچه شصت فرزند آن داشت از آن جمله سست و دو پسران و سست و شصت دختران و بزرگ ترین از همه فرزند آن وزیر علی خان بود که در کد خدای او نواب موصوف قریب سست و یکصد و پنجاه خسر و پنج نموده و بعد وفات نواب تا چهار ماه در لکنو بر مسند امارت نشسته و با بامیکه نواب آصف الدوله فوت کرده ستر جان مشهور صاحب گور نر کلکته بود و شهر کلکته مشهور آب و هوا مشهور است چنانچه شخصی در صفت آن شهر مینویسد که گفته در ضمن آن این بیت آورده است آب شور و زمین سرسبز و شهر مشهور فرمانروای کلکته به بالجمله چون وزیر علیخان از لطفه نواب بنمود بلکه مشهور است که او فرانسس پسر بود بنا بر آن مشهور صاحب از کلکته آمده حسب استرخاص بهو بیگم صاحبه مادر نواب آصف الدوله

کما غنڈے در باب معزولے وزیر علی خان تیار ساخت و از هر یک سرداران که در آن وقت حاضر بودند مثل
 الماس علی خان و تخمین علی خان و خواجه سرائیان و تفضل حسین خان کشمیرے و حسن رضا خان نایب
 رصف الدوله مرحوم و راجه گنیت راسی و اشرف علی خان خسر وزیر علی خان بر کاغذ مذکور ممبر گنایند بعد
 از آن وزیر علی خان را که ازین حال خبر نداشت نزد خود طلبیده مقید ساخت و بعد از چند روز در ابراط
 بنارس روانه نمود و نواب سعادت علی خان را که برادر حقیقی نواب مرحوم بود بتاریخ نسبت و یکم ماه جنوری
 سنه یک هزار و هفتصد و نود و هشت عیسوی که مطابق سیوم ماه شعبان سنه یک هزار و دصد و دوازده هجری
 بود بر سندانارت نشاند گویند که بعد اسیر شدن وزیر علی خان صغیر و کبیر بسیار گریه و زاری کردند
 و بعضی شعر تاریخ یا در باب غزلت او باین عنوان گفتند

تاریخ

از سر نام هفت کور نمک	سل تاریخ شد عیان بی شک	اول آن قاتل حسن الماس	سرگروه همه حرام نمک
باز تخمین که با دلفریزش	از سماوات و زمین جن ملک	فتنه پرداز ملحد کشمیر	که نشا طین پیش لطف ملک
انخر و دشمن جسیم و لجم	جبل بسیار و دلش از شک	نافق عقل زنک نادان	دست بردار شد از آن کود
راجد هم داخل لیثان شد	کرد با پس نمک ز غایب حک	دادن دختر و غاکردن	شرف خود شناخت آن مرد
	مهر کردند بر عسزل وزیر	نخود سینه شدند زیر فلک	

الض

اول بر نایب پشیمان	دویم بر آنکه گشت دیوان	سیوم الماس یوزخاس	لغت بروی ز حد فراوان
بیگم خورد و بزرگ هر دو	دیگر مردک شرف علیخان	تخمین که بر و نه از نعرین	از وحش و طبع و جن دان
پیداشده این پزید تانے	یعنی مرزا حسن رضاخان	کردند اسیر امیر خود را	از مکر و فریب و کید شیطان
	تاریخ اسیریش بر آمد	لغت همه بر نمک حرامان	

الض در سنده

بی بی بیگم حسن رضاخان اور الماس زمانه	گنیت و تخمین اور تفضل اشرف سردیوانه
بیجا کب وزیر علی کو جو ده ه مردانه	سری حرف ان ستار وین هی تاریخ شهبانه

الض

سات حرفون کبا خانه خراب
 تین تی اور دوالف یک جی
 تین تی یعنی تفضل حسین خان کشمیرے و تخمین علیخان خواجه سرائیه گنیت راسی و راجه دالغ یعنی
 الماس علیخان خواجه سرائیه و اشرف علی خان خسر وزیر علی و یک جی یعنی حسن رضاخان نایب و یک
 جی یعنی بهو بیگم مادر اصف الدوله

فتح کردن یونا پارتیه بادشاه فرانس لایت مصر

در اوبل یونا پارتیه مردی بی نام و نشان بود چون سپاه و رعایای ولایت فرانس از بادشاه خود

باغی شدہ آن بگیناہ را بست تاریخ بہت یکم جزوے سنہ یکہزار و ہفتصد و نو و سہ عیسوی کے مطابق
 ماہ جمادی الثانی سال ہزار و دوصد و ہفت ہجری کے ہو و بردار کشیدند و ملکہ را نیز بعد از ہنہ
 ماہ بہمون طور کشتند بونا پارتہ را کہ مردے ہوشیار و شجاع بود بسر دارے قبول نمودند اول اورا بہ تیغ
 ولایت مصر فرستادند چنانچہ بونا پارتہ با فوج عظیم از ولایت فرانس براہ دریا کوچ نمودہ
 بولایت مصر رفت و در اینجا در ماہ محرم رسیدہ بعد محاربہ و مجاہدہ بتاریخ بہت یکم ماہ جولائی سنہ
 یکہزار و ہفت صد و نو و ہشت عیسوی کے مطابق روز شنبہ ہفتم ماہ صفر سنہ ہزار و دوصد و
 سیزدہ از ہجرت بود اسکندریہ را گرفت و تمامے ملک مصر را بدست آوردہ تا چنہ گاہ ان ولایت
 را بقبضہ نمود داشت و بسیارے از ملک ہامے دیگر را نیز فتح نمودہ بود اما از اینجا کہ بابا دشاہ انگلستان
 نیز خصوصتے داشت و ارادہ مصمم نمودہ کہ بعد فتح مصر بطرف ہندوستان رفتہ و با فیو سلطان آمیختہ
 ہندوستان را نیز بگیرد چنانچہ شاہ انگلستان فوج عظیم در پے او فرستاد و اورا شکستہ فحش داد
 بعد شکست بونا پارتہ بہر نوعیکہ توانست خود را بولایت فرانس رسانید و چون بعد ازین نیز کار ہامے
 مردانہ از دست او برآمدہ بود سرداران ان ولایت متفق شدہ او را بر خود بادشاہ ساختند و جباری
 و قہارے بادشاہی مثل او بر نہا سنہ ارادہ ان داشت کہ تمام رودے زمین را تسخیر نماید اما دستہ
 بمراد نہ رسید یکے از شعراے ولایت مصر در ایامیکہ بونا پارتہ اسکندریہ را فتح ساخت ابن تاریخ ہر زبان عربی

تاریخ فتح ملک مصر بزبان عربی

لله عصاره فضیحة فلک السعادت فیہ دار
 و جمال کوکب دولت الجیش الفرسوے الہانار
 یا حسننا من دولت بالافتخار لہا اشتہار

مقدمہا ذو سطوت تہ الملوک لہ الوتار
 الشہم بونا پارتہ اسد الوغ ذو الامتدار
 من فاق قدر او ارتقى اوج العلی و سما الفخار

مولے شدید البطش من عدہ حیل بہ الدمار
 ملک تو لے ریتبا خضعت لہا القوم الکبار
 مولے عمیم نوالہ ہجرتنزه عن قزار

نذب توحد بالورے بشہامت ذات اعتبار
قہر لہما لک جبتہ وقضی المراد بااشار
وانے بجیش دافر و مرکب طونہ البجا ر

۵

ونک الاسکندریہ سرعتہ دون اعتبار
بحرم شہر حسن اقلتاج وانتشار
دلا الاراضی عکرا حول الکفانتہ واستدار

۶

من کل صدات دستی یوم القتال ر اضطبار
صف الصفوف بحکمت دفنون حرب واختبار
وسطا بشدہ غزمہ وعلی الجیوش الغرغار

۷

وانار نار الحرب فی یوم تشب بہ الصفا ر
ولوی الغنان نعلیمہم وسقاہم کاس المرار
دارعم یوم شدید الحرب فیہ العقل حار

۸

یوم یقال بحقہ للہ درک من ہنا ر
وتندوت تلک الجاہیر العدیدت فی الفقار
وروالینت فوقہم قد امطرہ جمہرات نار

۹

والبطش منہم و الفتنہ طلب النزمیت والفساد
والکرب حل بسم دعا ق الویل فی تلک الدیار
وعز لو ناپارنہ والغزولت بانکما ر

۱۰

والشتت امرادنا و عذت بذل و احتقار
دشتوح مہرکان فی صفر و امرالس سار
وہیوم سبت فیہ قد ارضت تم الانتفا ر

ٹیکو سلطان والی میسور و سرنک پٹن

پرحیدر علی خان ابن شیخ نایک است وجیدر علی خان درادایل مردے سپاہ پیشہ بود در

ملازمت یکی از راجه های ولایت میسور که برکناره دریای شورا است نوکر بود در آخر راجه
را در سنه یک هزار و یک صد و هفتاد و سه هجری معین ساخته خود مالک آن ملک گردید
و مدت عمر با انگریزان آن نواحی جنگ داشت و در مهر خود این بیت منقوش ساخته بود که

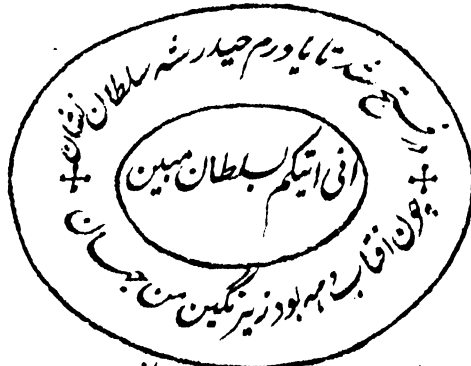
بهر تشنیه جهان شد فتح حیرت آشکار | لا فتی الا علی الاسبغ الا ذو الفقار

تاریخ هفتصد و هشتاد و سه هجری که مطابق سنه محرم سنه
یک هزار و یک صد و هفتاد و سه بود فوت کرده در سرنگ پٹن قریب باغی که موسوم
به لعل باغ است مدفون گردید اما از آبیا نے چند که بر تربت او مرقوم است چنان استفادے
گردید که از الف باط حیدر علی خان ^{۱۱۹۵} بهادر به تاریخ فوت او استخراج می یابد و این دو سال کم می شود باجمله
بعد وفات او پسرش ٹیپو بر سر حکومت نشست و خود را ملقب به ٹیپو سلطان ساخت و خطبه و سکه
بنام خود نمود و نیز مثل پدر خود شجاع و دلیر بود و مدام با انگریزان محاربه عظیم داشت شنیده شد
که بیت سکه کش این بود

سکه

سکه زد در جهان باسانی | شاه ٹیپو سکندری ثانی

و شکل مهر ٹیپو سلطان این است

در بیت مهر مذکور لفظ فتح اشاره به طرف جداست و لفظ حیدر اشاره به طرف پدر او و لفظ سلطان
اشاره به طرف خود است و اگر عدد و حروف آیت را که در وسط مهر است و هفت صد و
هشتاد و شش می شود با عدد حروف تاو یا که در بیت مهر است و چهار صد و ده می شود جمله یکجا نمایند
سال جلوس او بر آید و ٹیپو سلطان بتاریخ نسبت و هشتم ماه ذی القعدة سنه یک هزار و دو
صد و سیزده هجری که مطابق چهارم ماه ذی سنه یک هزار و هفت صد و نود و ننه عیسوی
بود در جنگی که انگریزان با او داشت کشته شد و از آن وقت سرنگ پٹن بتصرف کبئی انگریز در آمد و ولایت
میسوری یکی از دار ثمان راجه مذکور که سه ساله عمر بود و کشتاراج نام داشت حواله کرده شد و در وضع
ٹیپو سلطان متصل روضه پدر او در سرنگ پٹن است تا نیم شهادت او

تاریخ

شاه ٹیپو چکر و عزم حیدر | حق با منصب شهادت داد | اسال تاریخ او شہید گشت | حامی دین شہ زمانہ برقت

حکیم نفاخان

برادر حکیم نوکا خان است در ماه شوال سنه هزار و دویست و پانزده هجری در اکبر آباد درگذشت و نزد قریب
برادر خود اندرون احاطه روضه شاه علاءالدین مدفون است ترتیبش از سنگ مرمر است و این تاریخ بر آن قوم

تاریخ

۱۳۱۵

چون بفرودین نیت از جهان بر علی نفاخان محترم ملک کشمیر سال دماه روز نهار شهر شوال و دوشنبه زور رقم ۱۵-۱۲

تفضل حسین خان کشمیری

ادراخان علامه نیز سیکویند از جمله مصنفات آن یگانه زمانه سیکه در بهیت حکما و فرنگ است و دو نسخه دیگر در
صناعت جبر و مقابله و خان موصوف چند سیه پیش از وفات نواب آصف الدوله به نیابت او سر بلند سیه
حاصل ساخته و بعد از آن در عهد نواب سعادت علی خان کلکته رفته هنگام معاودت مابین کلکته و مرشد آباد
تباریخ پانزدهم ماه شوال سنه یک هزار و دویست و پانزده هجری درگذشت شاه محمد اجل الله آبادی تاریخ وفاتش
این قصیده نظم فرموده

قصیده تاریخ

در هزار و دویست و پانزدهم	شاه چون فصلی در قدوس	خان عالی مقام و الهیه	اشرف و انفس و اوقات نفوس
آن تفضل حسین خان سینه	زنده بر کشور امارت کوس	نائب آصف زمان گردید	رفت نامش از بنده تا حیدروس
آنجنان سینه و بست که ملک	که ملکش نماند یک سالوس	بعد چندی ملک شرق رفت	خزید دولت سرا اوزد بوس
گشت از شرق چون سحاب غبار	مای شد طالع جهان سیکوس	آفتاب شرق غروب نمود	تیره تر گشت این جهان عبوس
دو صد و یک هزار و پانزدهم	مه شوال ساعتی منجوس	بود تاریخ ماه پانزدهم	طالع روز کار شد منکوس
که بناگاه آن عدیم مثل	میسوی ملک خرت زو کوس	یک جهان رفت بهر تقابل	عالمی را سید شد مایوس
مثل او گردش زمانه ندید	صاحب ننگ صبا ناموس	سیرش گردش فرو برد	یکه تا ز اوتاد طلبیوس
در ممانت و گرفتانت فهم	از فراطون و سیفوریوس	برزبان بود یاد او هر دم	چه طرح و صحاح و چه قاموس
رای مشائیان و اشراقین	پیش البش چو را نامحسوس	داشت او در خزانه علم چا	که نه دیده بخواب کی کاوس
بوسه زمانه خود بود	علم او پیش علم او چو دروس	صاحب بر صبا سلام	بیشک و ریب چون محقق کوس
یار چل ساله من غمگین	مای افسوس صد هزار محسوس	نخچه مای امید دل نشگفت	خاطر م بود در جوس مجوس
چه بگویم چه سیر و چه هیات	مبخره دل ممسوس	نه شرم شب نه زورین روستا	لغم عمده گشته ام محروس
خان من چون بحد مقام نمود	روز روشن ستر او چو او هر	نیک بدر نمیکند از حرمین	آه از گردش سپهر محسوس
آنکه بر قائم و سحر شست	دارد از خاک گوی هر لبوس	اگر سپند سال تاریخش	با هر حیث و حکم بمواظبوس

۱۳۱۵

در سنه ملکیت

چون در زمان مارکولیس و زله صاحب گور نر خیرل در سنه یک هزار و هشتصد و سیوسه موافق یک هزار
دو صد و پانزده هجری در سنه عاقل در شهر کلکته بنایافت تاریخ آن یافتند *

اشیخ و اعدل بحق لاری و بنادر که	مخیر امیران ملک حامی خلق خدا	نظم کند خامه ام هم تمامش چیا	ز آنکه بود اسم اد جامع اقباط
ادست علی خباب نافع خیر شکوه	ناظم و نواب عهد مصباح و لوا	عقل کل از عقل دهره وافی بر	لکته از عقل و نقل کند عالیا
تازه یکی مدرس کرد بگلکتر طرح	خطه یونان نمود بنده رگلکته را	اوشل آئین نهاد کسب علوم فنون	عالم هر علم و فن خواسته از بهر کجا
شکر خدا را که شد فیض امیر کبیر	به برشش و معاد و همه را برینما	گفت سروشی بن شتر ازین در	نسبت درین کلمه دیر نو کشته
مصرع تاریخ آن بی کم و بی کاستی	آخر این قطعه کن تا شنو مر جبا	عام سچی شهاصوت دهم معنوس	مشت عدد و لیکر از شتر شش جبا

۱۸۰۰

این تاریخ صورت دهم معنوس است اگر اعداد حروف مصرعه آخر از رو س حساب بجد بگیرد نیز همان تاریخ برآید *

ذکر سپردن ملک نواب پیمین الدوله سعادت علیخان کمپنی انگریز

در عادت السعادت مرقوم است که در سنه یک هزار و دودصد و شانزده هجری نواب گورنر جنرل مارکو لیس لزلی ضابطه دار از کلکته به کامپوزر تشریف آوردند و نواب سعادت علیخان برآ استقبال از لکهنورفته از ملاقات همدیگر مسرور شدند چون در آن ایام مصارف بادشاه انگلستان از سبب نگاهداشتن فوج دیگر برآ دفع سپاه بود ناچار تپادشاه فرانس مشیت از پیشتر بود چنانچه گورنر جنرل بهادر از نواب صاحب برآ امداد یک و نیم کرو رو رپی در خواست نمود نواب صاحب بعد تامل ملک میان دو آب و رو هیله بار که جمیع یک و نیم کرو رو رپی میکشید تفویض صاحب مذکور نمود تا سال بسال تحصیل نموده بلندن ارسال دارد اما تحقیق نیست که در آن سال نواب گورنر جنرل برادر خود مستر منبری ولزی صاحب را بطرف لکهنور فرستاده بود که فیما بین نواب صاحب و کمپنی انگریز از سر نو موافقت و عهد و پیمان ترقیم باید چنانچه نواب صاحب بمبادله اقساط قدیم و حال که بر ذمه نواب سو صوف واجب الادا بود ملک میان دو آب را مثل کوژا و اٹا و ده و فرخ آباد و گورکھ پور و صوبه اله آباد و غیره که جمیع آن یک کرو رو سی و پنج لکھ رو پیه بود تفویض امانت کمپنی نمودند و این عهد تازه تاریخ دوم ماه ربیع سنه هزار و دودصد و شانزده هجری موافق دهم ماه نومبر سنه یک هزار و هشتصد و یک عیسوی در بلده لکهنو تحریر یافته شخصی تاریخ این معامله را چنین گفت و از مصرع آخر تاریخ برآورده *

۱۲۱۴

خود بخود این در دو رنگی گرفت ملک ز نواب فرنگی گرفت

ذکر روضه حضرت عباس در لکهنو

گویند که در لکهنو مزار فقیر بیک نامی در رستم نگر سکونت داشت در خانه او علم بود که آنرا اعلم حضرت عباس شہرت داده بود و خاص و عام همه بزیارت میرفتند در وقت نواب آصف الدوله آن مکانی بود مشتمل بر دیوار یک خام سقفت خام و صحن مختصر که در سنه یک هزار و دودصد و هفتده هجری با شماره نواب سعادت علیخان عمارت عالی در آنجا تعمیر یافت و کمبند آن را بطلامع ساخته دیوارهای پنجه و صحن وسیع را احاطه نمودند دروازه دارد که سر آسمان کشیده تاریخها سے متعدد دبراسے کمبند مذکور گفته اند از آن جمله این مصرع از مزار قاتل است

۱۲۱۷

این کمبند جدید بنا سے سعادت است *

نواب نظام علی خان حیدر آبادی

از فرزندان نواب نظام الملک آصف جاہ ہست در سنہ یکہزار و یکصد و ہفتاد و پنج ہجری برادر خود نواب صلابت جگہ را مقصد ساختہ بر مسند ریاست نشست و بعد از یک سال اورا گذشتہ قریب چہدہ دو سال حکومت نمود اول اوست کہ حیدر آباد را دارالامارۃ خود ساختہ و تباریخ ششم ماہ اگست سال یکہزار و ہشتصد و سہ عیسوی کے مطابق شانزہم ماہ ربیع الثانی سال یکہزار و دویسد و بیجہ ہجری بود در عہد نمودہ و بعد وفاتش خلف او نواب سکندر جاہ بر مسند حکومت نشستہ مولف در تباریخ وفاتش گفتہ +

تاریخ از مولف بتعمیمہ

ابن نواب نظام الملک آصف جاہ	آن امیر یکہ نظام علی شہزادہ	یکہزار و دویسد و بیجہ ہجری بود از ہجرت	کہ برودن شہزبان بجان بکرم مقام
سال تباریخ وفاتش از خرو بسیدیم	باسرگریہ چنین گفت کہ فوسن نظام		

۱۲۱۸

امضا

پای الم را یکہیر و باز سر سوز را سال وفاتش بگوید نظام علی

کریم جان ولیم ہینیک صاحب

او ہولندیزی بود و از ولایت ہولندہ کے ایک از ممالک فرنگستان ہست و رہند آمدہ ابتدا بکار مت نواب نظام علی خان والی دکن در سنہ یکہزار و ہفتصد و شصت و سہ عیسوی کے مطابق سنہ یکہزار و یکصد و ہفتاد و ہفت ہجری ممتاز گردیدہ بعد از ان در سنہ یکہزار و ہفتصد و ہشتاد و چہار عیسوی کے در خدمت ماہور او سیند ہیہ نوکر شدہ و چون تباریخ دوازہم فروری سنہ یکہزار و ہفتصد و نو و چہار عیسوی کے مطابق سنہ یکہزار و دویسد و ہشت ہجری ماہور او فوت کرد در سلک ملازمان برادر زادہ او دولت را و سیند ہیہ نوکر گردیدہ و در سنہ یکہزار و ہفتصد و نو و پنج عیسوی کے از راجہ بعدہ کریشنا نامور شدہ حکومت قلعہ و شہر اکبر آباد و حوالہ شد تا آنکہ تباریخ بہت و یکم جولائی سنہ یکہزار و ہشتصد و سہ عیسوی کے مطابق غرہ ماہ ربیع الثانی سنہ یکہزار و دویسد و بیجہ ہجری بود در اکبر آباد در گذشت و در گورستان فرنگیان کہ متصل جن جن کٹورہ واقع ہست مدفون گردیدہ و فرزندان او بر تربتش کہ از سنگ مرمر بہت روضہ عاے از سنگ سرخ تعمیر ساختہ اند کہ تا امروز موجود ہست و بالکل احوال او بر تربتش بخط انگریزی مرقوم ہست و این تاریخ در فارسے بر دروازہ شدہ مذکور بہت ہست کہ از الفاظ تاریخ بہت و یکم جولائی تاریخ فوت استخراج سے یادہ +

تاریخ

کریم جان ولیم ہینیک جان زدینا	ولت نمود بہاد و داغ از بد	دوش چوبہ چونند نیریشاں لوت	در سنہ نامور شد از فضل کبریا
گفتا بلم غیب کی قطعہ کو تاریخ	تا روز سال مرہ را یکہا بہم	چون روز سال مرہ را از سال	لم گفت تاریخ بستی کہ جولائی

۱۸۰۳

جنرل چارلس پیرون صاحب

از قوم فرانسیس بودہ و در اوائل چند سال در ملازمت نواب نظام علی خان بہادر حیدر آبادی بعدہ کریم جان و سردار سے فوج گذرانیدہ و چون تباریخ غرہ ماہ ستمبر سنہ یکہزار و ہفتصد و نو و ہشت عیسوی کے مطابق پانچ گز

مذکور از سر نو عقد صلح و دوستی بسته گردید پیرون صاحب سر دمان فرانسس که همراه او بود نذر نو کرے
بر طرف منفذ در ملازمت چهارم دولت داو سید بیہ نو کرے گردید و تھیکہ دو باین صاحب فرانسس کہ از طرف ہمارے
مذکور حکومت ضلع کول دھلے گذرہ و میان دو اب و دشت کشیدہین بولایت خود برد پیرون صاحب خطاب
جریٹیلے یافتہ قائم مقام او گردید و چون در سنہ یکہزار و دو صد و بیجہ ہجرے پیرون صاحب ایکایلو ٹریٹہ مارا کہ از
خند اوقات قلعہ اگرہ را بہست آوردہ حکومت خود را داشتند از قلعہ بدر ساخت شخصی این تاریخ بطور تعیمہ گفتہ

تاریخ

۱۵	۲۲	۲۱	۲۰
خدا کا دہا اور ابرون کرد	رحمن استوار اکبر آباد	اجای ہر دو کشت پیرو	سرم و اد تاریخش تر اباد

اگر اعداد حروف ایکادہا او کہ چل بہفت میشود از اعداد مصرعہ ثانی دور کردہ عدد پیر و را بنیز ایند تاریخ بر آید *

ذکر در فتح قلعہ اکبر آباد وغیرہ از جنرل لیک صاحب

در آخر سنہ ہزار و ہشتصد و بیسویسے لاژدلیک صاحب بحکم کمپنی انگریز با فوج انگریز سے قلعہ علی گذرہ را محاصره
نمود و جنرل پیرون صاحب کہ حکومت آن قلعہ دشت تباریخ نسبت و ہم اگست سنہ مذکور در کویل شکست خورد
و تباریخ چہا ہم ستمبر لاژدلیک صاحب حملہ کردہ حصار مذکور را فتح نمود و پیرون صاحب از ہمہ مایوس شدہ
از خدمت دولت داو سید بیہ استعفا دادہ طرف لکھنؤ شتافت بعد از ان جنرل لیک صاحب قلعہ
اکبر آباد را کہ در ان وقت سپہان کرنیل مسینک صاحب مذکور بحکومت آن مامور بود و ند محاصره نمود و آن
قلعہ را بنیز تباریخ بہفتدہم ماہ اکتوبر سنہ مذکور بگرفت تاریخ آن سودا این اوراق گفتہ کہ سال عیسوی سے
دہم سال ہجرے از یک مصرعہ استخراج سے یادد *

تاریخ

۱۲	۱۱	۱۰	۹
حصار اگرہ انگریز ساعی کہ گرفت	دلہز باق غیبی بجز کوسول	کہ بیت سال سی و ہجرت	بگفت ہشتصد و یکہزار و سہ سال

اگر از روم سے حساب ابجد اعداد حروف آخر مصرعہ را بگیرند سنہ ہجری کہ یکہزار و دو صد و بیجہ بود بر آید و این تاریخ بطور تعیمہ نیز از رولفت

الضابطہ تعیمہ

۱۲	۱۱	۱۰	۹
چو قلعہ اگرہ انگریز بگرفت	دل من بیت سال عشر فکریز	بگفت بی سرتال و جدال	کہ قلعہ اگرہ بگرفت انگریز

مرزا ابوطالب خان لند سے

پیر محمد بیگ خان بود چون در سنہ ہزار و دو صد و سیردہ ہجرے مطابق سنہ ہزار و ہشتصد و نو و نہ
عیسوی سے از راہ دریاسے شور بولایت فرنگ رفتہ بود از ان سبب اورا لند سے میگفتند بعد از مراجعت از ان
سفر کہ در سنہ ہزار و دو صد و بیجہ ہجرے اتفاق شدہ کتابے موسوم بر سیر طالبعالی فی بلاد افرنجی و روم
سفر فرنگ تصنیف نمودہ و در سنہ ہزار و دو صد و بست ہجرے مسافر ملک عدم گردیدہ مولف سب
خواہش پیر او مرزا یوسف باقر این دو تاریخ در وفات او گفتہ *

تاریخ تبعمیمہ

۱۳	۱۲	۱۱	۱۰
رخت خرو بہت بلبل از جل	سپوش و حواس لیا از باغ	باق زغیب بادل کاز ناگاہ	از ہر سال فوت و صد بارہ گفت

الف

برفت چون جهان میرزا ابولکاسم دودیده در غم و شکر شربت گفت غیبی زیر تاجش که بود آن فالش هزار دودیده

ذکر در وفات شاه عالم بادشاه

عمر هشتاد و دو ساله تبارخ بیستم ماه رمضان سنه یک هزار و دودصد و بیست و یک هجری که مطابق نوزدهم ماه نوامبر سال یک هزار و هشتصد و شش عیسوی بود و در شاه جهان آباد بر حمت این بزرگ پست مدت طاعت او که صرف ناسی بود چهل و هشت سال قمری و پنجاه بود از آنجمله دوازده سال و پنج ماه در صوبه بهار و الی آباد گذرانیده و هفتده سال باد و چشم بنیاد در شاه جهان آباد بسر برده و نوزده سال کور شده بر تخت نشسته بعد وفات لغتش فردوس منزل قرار یافته و پسر او محمد اکبر بلیق محمد اکبر شانه بر تخت جلوس نموده و قبرش در دیه متصل محراب شاه عالم بهادر شاه واقع است و بطریق بالین این اشعار با تاریخ مرقوم اند

اشعار با تاریخ

شد سراج تابوری در خصل در داک از غبار کسوف و ظل یعنی که شاه عالم نیاورد و بی قیامت که سال آنست مهر علی و بی قیامت که روزین و نه سیر ازین شد قیامت یزدین آه و امان

تاریخ وفات بتعمیل از مولا سید امام بخش صهباسی

تاریخ

حضرت فردوس شاه عالم بادشاه رفت ازین دنیا کرد در حقیقت سال تاریخ و قیامت آن شه عالم که در روزی که گفتا بیستم شهر صیام اگر عدد بیستم شهر صیام را با عدد حرف نون که روئے ناله باشد یکجا نمایند تاریخ بر لایه و این تاریخ از وفات است

تاریخ

جوش عالم رفت از جهان بار بقا بلند شد لشکر آه و زار در غم او زبان طاعت و خاستم جوار با نای آه و دلخاستنیم از سیر

الف

شاه عالم بادشاه چون سوخته برین کاشند در غم اوزار گلین خرب سال تاریخ و قیامت آن شه عالم که در روزی که گفتا بیستم شهر صیام ابوالنصر معین الدین محمد اکبر شاه ثانی ابن شاه عالم بادشاه نماز ولادت او تبارخ شب چهارشنبه بیستم رمضان سال یک هزار و یک صد و هفتاد و سه هجری که مطابق نوزدهم ماه نوامبر سال یک هزار و هشتصد و شش عیسوی بود و در دیه بر تخت نشست و مولا امام بخش صهباسی در تاریخ جلوس او گفته

تاریخ بتعمیل

بهر چو کرد لباس خلا اکبر شاه بشرف دولت اقبال عز و انوار شهر غیبی دی بی بی گاه جمیع غشست پر ویران سال و بدایت بیستم روز خوش سکه جهان بانی چراغ دوده تمور اکبر ثانی

مجلس خانہ

این عمارت در وسط درجوار درگاہ شاہ مردان واقع است آنرا حضرت علیخان ناظر حکم محمد اکبر شاہ ثانی در سنہ یکہزار و دو صد و بشت و سہ ہجری تعمیر ساختہ ہر سال در ماہ محرم مسلمانان در ان مکان جمع میشوند و مشہور میخوانند ازین سبب آن مکان را مجلس خانہ سے گویند و این تاریخ در باب بنای این عمارت در اینجا تصریح کیا

تاریخ

۱۲۲۳	بدرگاہ شاہنشہی دوسرا	علی شاہ مردان ولی خدا	سجده اکبر نامہ	چو عشرت علیخان بیار جا
	ز شہد م سائل سال آن	ہمین زورقم داد ناظر بنا		

در پیش این عمارت دروازہ نقارخانہ ساختہ اند کہ آنرا صادق علیخان در سنہ یک ہزار و دو صد و سی و ہفت تعمیر نمودہ تاریخش در مقام خود یافتہ خواہ شد

میان مشہو

پیرا وہ بود ساکن لکنؤ و خادم تربت مینا شاہ شاید کہ در سنہ یکہزار و دو صد و بشت و چار یا کہ در سال یکہزار و دو صد و سہ ہجری فوت کردہ و مورخہ در وفاتش این تاریخ مرغوب کہ بطور ترمیمہ است گفتہ

تاریخ

۱۲۲۴	قفس جسم رامیان مشہو	برید و پرید از درگاہ	رفت نوک و دم و بازویش	از حق اللہ و پاک ذات اللہ
------	---------------------	----------------------	-----------------------	---------------------------

الضابہ زبان اردو

۱۲۲۵	میان مشہو جوڈا کر قق	رات دن نام حق رنارکت	گر بہ موت نے جو ادا با	کچنہ بوسے سو آئی ٹی نے
------	----------------------	----------------------	------------------------	------------------------

امام الدین خان حکیم

یکے از منصب داران بادشاہی بود و در زمان محمد اکبر شاہ ثانی در سنہ یکہزار و دو صد و چہا ہجری فوت

تاریخ

۱۲۲۶	عالی سنی امام دین بود	عیسے دم دشت و حکیم	لہارنج وصال او خرد گفت	لہر و دم بر حجت کر کے
------	-----------------------	--------------------	------------------------	-----------------------

در ذکر وفات نواب یمن الدولہ کہ سعادت علی خان

برادر خرد نواب آصف الدولہ ابن نواب شجاع الدولہ بود بعد وفات برادر و قید شدن وزیر علیخان بیسے مشرجان شور صاحب گورنر کلکتہ تاریخ چارم ماہ شعبان سنہ یکہزار و دو صد و دوازده ہجری کہ مطابق بشت و یکم ماہ جنور سے سال یکہزار و ہفت صد و نو و ہشت عیسو سے بود در پلیدہ لکنؤ بر سنہ

۱۲۲۷ امارت نشست و بعد حکومت قریب ہفتہ سال تاریخ دوم ماہ رجب سنہ ہزار و دو صد و بشت و نہ ہجری موافق یازدہم ماہ جولائے سنہ ہزار و ہشت صد و چار و عیسو سے در گذشت و پیر شاہ علی خان

بجائے او بر سنہ نشست تاریخ وفات تاریخ آہ شد گنج سادہ درین تاریخ دیگر دستور جان بحبت آمد

قطعہ تاریخ بتعمیم

کشف الوزر الما ذوران	از عزمه دهر ناگهان شد	از توده خاک روح پاکش	با فوج ملک بر آسمان شد
زمینده سند و زارست	آرایش باحت جهان شد	شد کالبدش بجاک پنهان	خاک بر جانیان شد
	فریاد بر آرد گوی تاریخ	فخر و زرا ازین جهان شد	

۱۲۲۹

قاضی محمد نجم الدین خان کا کوروسے

روز سہ شنبہ سیزدهم ماہ ربیع الثانی سنہ یکہزار و صد و ست و نہ ہجری رحلت نمودہ در ولوی قنچ سٹ
جو پورے در باب وفات آو این تاریخ گفتہ

تاریخ بہ تعمیر تحریب

جگتیش ملتیم دین قاضی قضا	چونکہ در باغ جانا بامین بیدار	سفر و بزم کی تاریخ و در گوشت رسید	علم و فضل و دین ہر دین ہمہ رو پش
			۱۲۲۹ گشت
چون عبارات علم و فضل و درس و زہد و دین رو پوشش شوند یعنی ہر یک ازین الفاظ روے خود را پوشند	از باقی حروف تاریخ بر آید		

الضیاء تعمیر

نجم ثاقب بر کا علم و دین قاضی قضا	رفت زین علم سو فروز با تدریس	با تفریق بگوشتی بدل تاریخ گفت	روز شنبہ سیزدهم از مہ دیگر ربیع
			۱۲۲۹

الضیاء

خان والا سے محمد نجم دین قاضی قضا	ہم محاسب ہم مہندس ہم فقیہ و ہم حکیم	از مہ الفاظ بر آورد این طبع سلیم	در نو دس دو از دہ افزای بروی ای نفیم
چون سفر کرد از جهان تاریخش از روی حساب	یک بیفزاد مضاعف کن کہ گرد دست تقیم	ایچنین تاریخ المام است از رب کریم	
بر چہ خواستہ گیر از الفاظ اعدادش بزن			
طرح کن نہ گان باقی کن دو چند وزن بدہ			
نہ نہ در اولش بر خوان کہ تاریخش بود			

۱۲۲۹

پل نوبتہ

راے جنی لعل در سنہ یکہزار و یکصد و نہ ہجری در نوبتہ متصل در گاہ قدم رسول پل اعداد
نمودہ و صاحب راے مورخ تاریخ آن بہ تعمیر یافتہ

تاریخ

چشمہ فیض و سخا از زمان جہی	ساخت این پل بد گاہ خدا شہدل	اسات تاریخ بنشین سر دین یار	پل نوبتہ براہ قدم پاک رسول
			۱۲۳۰

مولو سے فہیم الدین

در سنہ یکہزار و صد و ست و یک ہجری فوت شدہ این بیت در تاریخ وفات اوست

تاریخ

در غم مولوی فہیم الدین	با تفریق غیبت و امی زلف		
			۱۲۳۱

مرزا محمد حسن قسطل

شہور مرزا قسطل اصلش از کشریان شاہجہان آباد است بنا بر فیض صحبت ارباب اسلام

بقانون ملت محمدی در آنکه اوقات غریب خود را با شاگردان و دوستان در بلد که لکنو بسرمی بردان
از اشعارش دیوانی مرتب گشته در سنه یکزار و دویست و دو یا که سه و سه هجری در لکنو از باری
استقامت کرمه و حافظ شیخ محمد ساکن قصبه دیوانه از صفات لکنو از مصر که مرزا خود گفته بود قانع و قانع گردید

۱۲۳۲

خود آن فرزند با سر کفر قتل کافر ایمان ندارد
و صاحب سرک سوخت این تاریخ یا خست

تاریخ

داشت مرزا قتل است
اه بسیار آب خورد و خورد
اما قتل گفت سال تاریخش
شد کتاب عجیب ریابرد

۱۲۳۳

نیز حیف که مرزا قتل ملک کرد
نمود کون مکان نبرای تمام
شد ندلی سر و پا در وفات او
زبان و قتل و قتل در ملکات هم

۱۲۳۳

در وفات نواب وزیر علی خان

اولی پسر خوانده نواب آصف الدوله بود و بعد وفات نواب مذکور تا چهار ماه در لکنو بر سر ریاست نشسته
و مشر جان شور صاحب گورنر کلکته در سنه یکزار و دویست و دوازده او را از امارت مغرول ساخته در
بلد بنارس فرستاد و در آنجا تا یک سال گذرانید بعد از آن با سغی شده بتاریخ چهاردهم جنوری
سنه یکزار و هفتصد و نود و نه میسوسه مشر حیر صاحب زریندشت آنجام سه انگریزان دیگر را
گرفته اراده آن داشت که همه انگریزان را بکشد مگر دستش میرا و نرسید بعد از آن از شهر بنارس
بدرزوه تا چند س پریشان و سرگردان بود تا آنکه در سنه یکزار و هشتصد میسوسه مقتدر شده هفتده
سال سه ماه و چهار روز در قلعه کلکته محبوس ماند و بسن نشسته و شش سالگی در ماه جون سنه هزار و هشتصد
و هفتده میسوسه که مطابق ماه شعبان سنه یکزار و دویست و دوازده بود در گذشت و در کاشی
باغان نزدیک مزار یکی از پسران شیو سلطان مدفون گردید قصه او مفصلاً در کتاب عمادات السعادت
مرقوم است این قلمه در تاریخ او برتر بخش کنده اند

تاریخ

وزیریند وزیر علی آصف جاہ
چو سو خلد برین زرین سران
اگر شوم آید که بشور و غیور و شین
نوی و ای دینار جن و طوبی

۱۲۳۶

در وفات جارج دی پتھر و یعنی چارج ثالث بادشاه بنگستان

چرخش در ایام شانزادگان فوت کرده چون جارج دوم ابدیالت سکه و سه سال شمسی بتاریخ
بست و پنجم ماه اکتبر بر سنه یکزار و هشتصد و ششت میسوسه این جهان را پرورد نمود و او بجای
حد خود بر سر سلطنت انگلستان نشست در زمان دولت او کمپنی انگریز بر اکثری از ممالک هندوستان
قالبی گردید او بعد از شش پنجاه و نه سال شمسی و نه ماه و چهار روز بتاریخ بست و نهم ماه جنوری سنه
دو و سه میسوسه که مطابق ماه اکتبر سنه یکزار و هشتصد و ششت بود در گذشت و در کاشی باغان
مدفون گردید و در کاشی باغان مدفون گردید و در کاشی باغان مدفون گردید

مولف این مصرعہ در تاریخ وفاتش کہ از ان سال چہرے استخراج سے یا بدہ نفسم آورده

تاریخ سہ ہجری ۱۲

۱۲۳۸

۳ جارج نالکشا نکلند تاج ارسل

در وفات شاہزادہ مرزا جہانگیر

او سپہ بزرگ محمد اکبر شاہ نے بادشاہ وسطیٰ بود در سنہ یکہزار دہشتقد و نہ عیسوی کے برستین صاحب رزیدہ شاہ جہان آباد بود طمانچہ سردارہ از ان سبب انگریز اور ابہ الہ آباد فرستادہ بودند تا چند سال در ان شہر در باغ سلطان خسرو اقامت داشت و در انجا در سال یک ہزار دو و صد و ستے و شش چہرے مطابق سنہ یکہزار دہشتقد و بست و یک عیسوی کے در گذشت لاش اور اچندے در باغ مذکور تفویض زمین نمودند بعد از ان بشا جہان آباد برودہ دفن کردند علما و فضلاء تاریخا در وفات او گفتند اندچندے از ان جملہ این است

تاریخ

چون جاگیر ابن اکبر شاہ ان چنان بہاد خان نہیں را خیمہ زد و در منزل جنت سرا ابر آمد و رگاریہ کنان	در جہان بادشاہ و بادا گشت ہر یک از فکر معاش آزاد گشت این چہ از دور فلک پیدا گشت بر فلک ہم دستے ایجاد گشت شد عیان این مصرعہ از ترکیب	از قدوم ان در محراب کرم چون زہی کیساں غم نہ فروں عالمی شد غموش چندان اسیر از پی تاریخ فوت او دلم حیف بی رونق الہ آباد گشت	رواق شہر الہ آباد گشت طبع او از زندگے ناشاد گشت نام شادی از جہان سرا گشت ہر طرف بانالہ و فریاد گشت
--	---	---	---

۱۲۳۶

ایضا

جاگیر شہزادہ چون از جہان چہ شور قیامت فغان و در شش	بشہزادگی دل ببرد شہ بروی زمان آہ بر خاستہ بدینگو نہ گفتا کہ می بایں سکید	بسط فنا شہ غم راند بہ باق بگفت کہ کلک سعید ہلک بقا سلطنت یافتہ	ہلک گشت جنت عنان تافتہ چہ تاریخ فوتش رقم ساخته
---	--	--	---

۱۲۳۶

ایضا در سترا د

از گردش چرخ این ستم ایجاد چہ باشد تاریخ دے از کلک قضا منشی تقدیر	افسوس کہ لازم سوے فردوس ہر اند نبوشت جاگیر جاندار بقا شد
---	---

۱۲۳۶

ایضا

چون از جہان بر جاگیر میرزا نور نگاہ اکبر و سالار دوسرا	شد خانہ غرا نمیش و سلطنت از کان شاہ رفت ز تلک ہا	مخزون شد از وفات و آن تلک کبرا
---	---	--------------------------------

۱۲۳۸

قبرش در محکم مسجد نظام الدین اولیا متعلق مجر محمد شاہ بادشاہ واقع بہست مجر او دمج محمد شاہ ہر دو بر یک قسم اند و ہر اسرا از سنگ مرمر تعمیر یافته

شاہ محمد بسال الہ آبادے

از اولاد شاہ خوب اقتداست و برادر خود شاہ نلام قطب الدین ابن شاہ محمد فاخر زائر تخلص ابن شیخ خوب

بنده کی فاذا ان ایشان عیان است بصفت حمیده موصوف بود در سنه کینزارد و صد و سی و شش هجری در گذشت
و این تاریخ در فوت او از مولود فرزند است +

تاریخ

۱۲۳۴ از جهان چون محمد اجمل شاه رفت سوی جهان چو از تو بسال تاریخ خلقتش از فردا گفت بافت برفت در فردا
و مرز انابت علی شاکر دشت ملول تاریخ فوت او بطور تقدیم یافته +

تاریخ بتعمیم

۱۲۳۶ حمید زو چون محمد اجمل شاه سوی ملک بقا ز منزلت از زمین تا فغان برخواست در غم آن کریم نیک سرشت
فکر کردم که کاتب قدرت ثابت از سال خلقتش چه تو باغبان ارم ز روی ادب گفت آمد برای سیر بهشت
که در آب که حرف الف باشد اگر عدد آن که یک شد با عدد داده تاریخ یکجا نمایند تاریخ بر آید و این بیت بطور تقدیم از روایت

تاریخ بتعمیم

۱۲۳۶ چون بافت خواستم تاریخ سال شاه اجل کرد خلعت گفت و آهی برید

دروازه نقارخانه

این دروازه در پیش مجلس خانه که در جوار درگاه شاه مردان در دسپله واقع است آنرا صادق علیخان در سنه
کینزارد و صد و سی و هفت هجری تعمیر ساخته این تاریخ بر دروازه اش کنده اند +

تاریخ

چون که صادق علی بنای فرعی ساخت بر آستانه حیدر سال تاریخ آن بنا صادق گفت نقارخانه حیدر
کرکین پدر و

عیانی مذکور بود از قوم ارمنی در سنه کینزارد و هشتصد و بیست و دو عیسوی که مطابق سنه کینزارد و صد
و سی و هفت هجری بود پس هشتاد و شش سال فوت کرد و تربتش در اکبر آباد اندون اعظم گورستان
فرنگیان که متصل همین جن کثوره واقع است امروز موجود است و حالتش بر تربت او بخط ارمنی و فارسی
مرقوم است آنچه که بخط فارسی است این است +

تاریخ

۱۸۲۲ زدن یافت چون کین پدر و رئیس نیک نام و اهل خوش خلق سنه شهادت و شش شهید و لاا و فاش موضع خلد برین جو
از پنجاه و پنج سال سنند و در عمل جا داشت و در گذشته چند سالی رفیق شمر و صاحب دندلے ملازم نواب نجف خان کرم
و قریب هفتده سال کیدانی رحمت در سد کار مهاراجه مالیکاه مادپور او و دولت را و سنه هیه بهادرتختار
پیر و ن صاحب بصو بکله اجیر سوز مانده و صوبه مذکور سپرد بالارا و انگلیه کرده بعد دو سال حسب الطلب خبرل جر و لا
صاحب بهادر بجایگزین موضع ارمنیه دستا مبارک شده تا دم اخیر متناز مانده تحریر چارم ماه مار یوئیس مطابق شانزدهم
ماه اگست ۱۲۲۲ عیسوی موافق بهادون بدس اما دس سنه ۱۸۶۹ است و هشت شهر ذی القعدة ۱۲۳۳ هجری

روز جمعه بعالم بقا رحلت نمود *

مارکویں ہینگس گورنر جنرل

در سنه یک هزار و هشتصد و سیزده عیسوی که گورنر جنرل سندوستان گردیده از ولایت بلقوبه لارڈ وایرا بهند آمد بعد از آن خطاب مارکوئیس هسنگس از بادشاه ولایت مغرر گردیده و نه سال و سه ماه در سندوستان حکومت نموده چنان اختیار داشت که فازے الدین خان نواب لکنؤ را بادشاه ساخته و تباریخ غره جنور سے سنه یک هزار و هشتصد و سبت و ستم عیسوی که مطابق هفتصد و بیست و یکم ماه ربیع الثانی سال یک هزار و دصد و ستم و هشت بهمرے بود در حکومت بیوارے جهاز بولایت کوچ فرموده و خواجہ حسین علیخان بنیرہ خواجہ محمدے خان که میر بخشے نواب جعفر علی خان مرحوم بود در آن وقت این ابیات و تاریخ رواں گئے اول نظم فرموده ۛ

ایمان

چیزی که بود مورد مجلس گفتگس از میند گرفت مارکوسین شنگس یعنی بنساز فرق شاه جم جام پیر نزد کا خلق دارد همراه

تاریخ عیسوی

آن چو پسند لا ز دست شکس	گر دیده و بخلق او جهان شد	نه سال مسه ماه مانده در چند	زین ملک و انا بعد از ان شد
در غم جنور کس بلبدن	کلمه گزاشته و ان شد	او شد بجهاز و خلق بگرست	گویم که چه حال آن زمان شد
آن غم سفر بگرد از پسند	در یابیر کاب و حی و ان شد	سال تا رخ رفتن او	زین شعر که گفته ام عیان شد

نواب شمشیر بہادر والی سندھ کھنڈ شیر علی بہادر

علی بہادر پسر بالا بجے پیشوا است و چونکہ مادرش زنی ستمان بود پدرش اورا ستمان ساختہ ملک بنیدل گنبد
ید و خجندیہ اما علی بہادر در پونہ فوت کرد و چون پسر کلان او شمشیر بہادر ہمراہ پدر خود در پونہ بود پدر دو بیگے
او ذوالفقار علی خان چندے در بنیدل گنبد بر سندر ریاست نشستہ بعد آمدن برادر ملک بدو والہ نمود
بعد ازان از سرکار انگریز چار لکھ روپیہ سالانہ نلّا بعد نلّا براسے معارف او مقرر گردیدہ تبارخ سی ام
ماہ گشت سنہ یکہزار و ہشتصد و بہشت و سہ عیسوی کے کہ مطابق بہشت و چارم ماہ ذی الحجہ سنہ یکہزار و دو صد
وسی و بہشت ہجری کے بود در باندہ وفات نمود و برادرش ذوالفقار علی خان بر سندر ریاست نشست و

شاہ عبدالغفریر دہلوی

امام المفسرین ہمام المحدثین سید فضلہ علیہ السلام مولانا شاہ عبد الغفر بن شاہ ولی اللہ در عمر پانزدہ سالگی
در خدمت پدر خود از تحصیل جمیع علوم عقلی و نقلی و تکمیل کمالات باطنی فارغ گردیدہ و بعد از وفات والد ماجد در
وہاب بر مسند ارشاد نشستہ و در سن ہشتاد و سالی ہفتم شوال سنہ یکہزار و دصد و ستہ و نہ ہجری قمری فوت
این تارنخدا در باب رحلت او گفتہ اند :

تاریخ تہذیب

حجت الله ناطق و گویا مهر نفع النهار در عرفان	شاه عبدالعزیز فخر زمن مثل بدرِ منیر در همه فن	روز شنبه و بیستم شوال باسیرِ لطف و حلم مارِ خیش	در میان بخت ساخت وطن رضی الله عنه گفت حسن
---	--	--	--

ایضا از مولو کے شاہ رؤف احمد

شاہ عبدالغیر بخشہ جهان	عالم علم و آیت قرآن	صبح یکشنبہ ہفتہ شوال	از بدین گشت روح او پران
سنہ ہجری کہ جستم از رافت	گفت ای کلمتہ سنج و قادیان	سال نوشتن ہر عدد و پست	از بعد تا الوف زین عنوان
خواہی از ہر عدد و کتا بخش	اولا چار چند کن پس از ان	یک بیفز او ضرب کن در دہ	پس مکن طرح بست ثبت ایجا
در عدد و بست و چار با قتر	ضرب فرما تو ای فیہم زمان	پس بقصان بکعد در باب	فوت آن مفر زین زمان

جنرل اختر کوئی صاحب

یہ از عمدہ سپہ سالاران کمپنی انگریز بود و در شجاعت و ہمت مشہور در سنہ ہزار و ہشتصد و سہ عیسوی کے دہے
را محاصرہ نمودہ شاہ عالم بادشاہ را کہ از دست سیند ہیہ و مرہٹہ ہا عاجز آمدہ بود و رہا بندہ و از بادشاہ دہے
بہ خطاب نواب نصیر الدولہ بہادر ممتاز گردیدہ وفات او بتاریخ سبت و پنجم ماہ جولائی سنہ یکہزار و ہشتصد و سبت
پنچ عیسوی کے مطابق سبت و ہفتہ ماہ ذی قعدہ سنہ یکہزار و دصد و چہل ہجری کے بود و در بلکہ میرٹھ واقع شدہ
دوران شہر مدفون گشتہ و مولف و تاریخ دفاتش این قطعہ نظم نمودہ :

تاریخ عیسوی کے

جنرل اختر کوئی آن سالار فوج و جہم	اختر برج عتجا ماہ افلاک کرم	روز آدینہ لہران منہ خور و برج شہر	سبت و ہفتہ ماہ ذیقعدہ این تاریخ
بر ہزار و دصد و منہ زون بود و ہجری سال	سبت پنج ماہ جولائی و روز پرالم	گشتہ ہمین از گردش و ذیقعدہ کلی چہ	از طلوع آج ہی مائل ملک عدم
	چون لم از سہال عیسوی و فکر شد	از فلک اندامی و آرشین اختر	

۱۸۲۵

فتح قلعہ بھر تھہ پور از لارڈ کمبر میر

چون لارڈ کمبر میر تاریخ ہیجدم ماہ جنوری کے سنہ یکہزار و ہشتصد و سبت و شش عیسوی کے مطابق تاریخ نہم ماہ
جمادی الثانی سنہ یکہزار و دصد و چہل و یک ہجری کے نقب زدہ پارہ از قلعہ بھر تھہ پور را ہوا پرانید و راجہ
در جن سال در قید افتاد و منشی نتھے سنگہ شہرہ دار کمبر کے نظامت ضلع مراد آباد تاریخا دران باب گفتہ :

تاریخ عیسوی تقیمہ

شدہ ظفر یاب لارڈ کمبر میر	شہر آش در بہہ جهان فہاد	جنوری ماہ و ہیجدم تاریخ	کہا دران روز این حصار کشاد
شدہ گرفتار و قید و درجن سال	نخوتش داد و خانان برباد	چون پی سال عیسوی و فکر	شدہ نتی سنگہ در مراد آباد
	سروشن شکستہ باق گفت	نصرت بھر تھہ پور مبارک باد	

۱۸۲۶

ایضا

حصن ٹاکران بدرجن سال	بود لاق غور فتح شدہ	سروشن کشیدہ گفت سروشن	قلعہ بھر تھہ پور فتح شدہ
----------------------	---------------------	-----------------------	--------------------------

۱۸۲۶

ایضا

بھر تھہ پور فتح کرد جنرل لارڈ	شد بدرجن نصیب بربادی	لم غیب بہر تاریخش	گفت فتح عظیم با شاد کے
-------------------------------	----------------------	-------------------	------------------------

ایضا

بھر تھہ پور فتح شدہ از لارڈ علی نقاب	قلعہ سار و معد و خوار و مقید گردید	شاد و عرش برین و بشارت	ظفر فتح نمایان شدہ تاریخ سعید
--------------------------------------	------------------------------------	------------------------	-------------------------------

۱۸۲۶

چو شد بھر تھ پو فتح تاریخ آن	ملک گفت در سال ہجری سیب	سر دشمن بود و تخت شاست	از نصر من افتد و فتح قریب
و این دو تاریخها از مولف این اوراق است *			

تاریخ از مولف

حصار کن بھر تھ پو فتح شد	ہجرت ہزار و صد چهل و یک
--------------------------	-------------------------

ایضا از مولف

لار و کبیر میر چون بکنا و قلعہ بھر تھ پور	جنور سے شہ مبارک بود و روز ہجیر ہم
پوس ماہ سند سے و تاریخ نسبت و چار بود	چار شنبہ از جاد آخرین روز غم
شش ہزار و یک صد و ہشتاد و دو و سیال	مجلہ ہجر سے و فصل عیسو سے نسبت ہم
زان میان افزون ز فصلی بود ہجری شش سال	لیک ششصد چهل و یک ہجر سے نسبت بود کم
باز نسبت بد فزون بر عیسو سے چاہ و شش	این چنین تاریخ نو ایجاد ہاقت زد قسم
کر تو ہر یک را جدا گانہ برون آر سے شتاب	مے تو انم گفت مشاق سیاق سے صنم

نواب غازی الدین خان سلطان اودہ

پیر نواب سعادت علی خان است بعد وفات پدر خود در سنہ یکہزار و دو صد و سب و نہ ہجر سے کہ مطابق یکہزار و ہشتصد و چار و نہ عیسو سے و مصادق یکہزار و دو صد و سب و یک فصل و موافق یکہزار و ہشتصد و ہشتاد و یک نسبت بکرا جیت بود و در لکھنؤ بر مسند ریاست نشسته شاعر سے تخلص بر الفہ درین باب تاریخ مشتمل بر نہ بیت تصنیف تو شیخ گفته کہ از اجتماع عدد حروف اول مصرعہ ہا سے اول سنہ ہجر سے و از اجتماع اعداد حروف آخر مصرعہ ہا سے اول سنہ فصلی و از یکجا ساختن اعداد حروف اول مصرعہ ہا می ثانی سنہ عیسو سے و از اجتماع عدد حروف آخر مصرعہ ہا سے ثانی سنہ بکرا جیت بر سے آید *

تاریخ

زہی غازی نین عالی جناب	وزیر الممالک سعادت ماب	لعلم در آمد جواقبال او	سر مقبلان گشت پامال او
خداوند ملک خداوند جاہ	رعیت نواز و عدالت پناہ	زید و نون جہانی بہیر نحت	تہن رکابے بازوی سخت
زریان دستان فولاد دست	بہم دستیش دست کیست	ملک شاد ثانی سجود و سخا	جہان مروت سحاب عطا
شکوہش لبس بر رفت ترا	شکوہ فلک نام فیت گدا	قدیری کا دست تقدیر خوش	منودہ جہان را تہد بر غوش
نکند ارادہ را بلطف خودش	رساند بخوبی بہر مقصدش	تبارخ ہندی چو سین سبع	کم آمد عدو گفت فی الفور طبع
	کہ رابط کن فکر و در و دراز	سر تاز بر گیر و پائی تیار	

و بعد پنج سال تبارخ ہجیر ہم ماہ ذی الحجہ روز شنبہ سنہ یکہزار و دو صد و سے و چار ہجر سے کہ مطابق نہم ماہ سنہ یکہزار و ہشتصد و نوزدہ عیسو سے بود بر منامند سے مار کو لیس ششک صاحب گورنر جنرل تاج و ستارے مرتب ساختہ بر سر ریشا سے جلوس نمود و ملقب بہ ابوالمظفر مغر الدین شاہ زمن غازی الدین حیدر گردید صاحب

تاریخ جلوس

۱۲۳۲	بر تخت چو بادشاه غازی نشست	صد شکر خدا داد زبان مردم	تاریخ جلوس او مبارک باشد	ماه ذی الحجه شنبه با هزار دهم
		و سکه که بنام او مضروب شد یک طرف این بیت نوشت		

سکه زر بر سیم و زر از فضل رب ذو المنین غازی دین حیدر و الانب شاه زمین
و طرف دیگر حشیه و دماسه و دو شیر بمقابل یکدیگر بود و هائی نشان هائی مرآت است که بزرگان ادا و پادشاه سهندستان
بافتند و شیر که نشان پادشاه انگلستان است بران افزودند که در عهد سلطنت انگرز باین پائنه بلند صعود نموده و فاش تاریخ
بست و هفتم ماه ربیع الاول سنه هزار و دصد و چهل و سه بهری که مطابق نوزدهم ماه اکتوبر سنه هزار و دصد و بیست و هفت
عیسوی بود بوقوع پیوسته و سلیمان جاهد نصرالدین حیدر پسر بزرگ او بجای او بر تخت شاهی در لکنو نشسته
غرض می در تاریخ وفات او این رباعی گفته بطور تسمیه *

تاریخ بتعمیم

۱۲۴۲	حالت نمود که رذیانه زمین	نوشتر و ان خرو و نیکی جو نام	تاریخ انتقال شد از پایک نیاز	رضوان گفت خست علیام داشت
	و شنج امام بخش ناسخ تخلص این قطعه در تاریخ وفاتش	در سلک نظم آورده *		

تاریخ

۱۲۴۳	از وفات جناب شاه زمین	گوینا عاقله هلاک شده	دو بر گردید بهر ماد و زرخ	به بهشت آن جناب پاک شده
	دید باشد با تمش مناک	سینه ماه در دناک شده	رفت دایان صبر از دستم	جیب صبر و شکیب چاک شده
		گشت تاریخ مصره استاد	ای بسا از زده خاک شده	

و شخصی بر زبان اردو این تاریخ گفت *

تاریخ

۱۲۴۳	کیا شیر غازی جواس بر سر	کیا بلع جنت کو سار اهرار	بو تاریخ مرگی پو چیه کوئی	تو که دنیا اوست که آغا مرا
	و این رباعی از مولف است *			

تاریخ

۱۲۴۳	از وفات شاکر الدین صبیح زین	بارغم بود که میدارند ناید علم	چون جبار بریر با غم هفت بدین	گفت سال حلیه شاه زمین شد بارغم
------	-----------------------------	-------------------------------	------------------------------	--------------------------------

مولانا غلام علی

از سادات علوی است و از مریدان مرزا جان جانان مطهر ولادت او در کهنه اردو یکصد و پنجاه و شش هجری
بوقوع آمده و شاعر تاریخ آن بنظم آورده *

تاریخ

۱۲۵۶	چونم چرخ بهی حضرت غلام علی	شد هنر نگار جهان شکیف	سنه لا و شش چوبت برآ	مه سپهر ایت شده طلوع گفت
------	----------------------------	-----------------------	----------------------	--------------------------

در سنه یک هزار و دوصد و چهل و پنج بترنج بست دوم صفر ازین جهان فانی رحلت نموده و در چهل و سه مرتبه خود را بنور
گردیده و عبارت نوزاد شد بترنج وفات اوست

نواب معتمد الدوله ملقب بضمیمه جنگ مشهور به آغامیر

نائب غازی الدین حمید سلطان اوده بوده و خانه هزاران کسان خراب ساخته چون عالمی از جور و غارت
اوجان آمده بودند سلطان بخاطر داشت رنمایا او را در سنه یک هزار و دوصد و چهل و سه مرتبه دل خسته
محبوس نمود صاحب راس مورخ این تاریخ بزبان اردو گفته ع آج اس گه کاسیچر او ترا و چون آغا
بعد محبوس چند ماه از قفس درهای یافته بکافور رفت میزد در اینجا این تاریخ گفت

تاریخ زبان اردو

جناب معتمد الدوله بنی ضمیمه جنگ + حشم و سکی می شمرند هجرت شدیم + حسد و کینه و کینه و کینه + فرب و کینه از مین و کینه با گه
ولی فضل الهی با و سکی شامل حال + جلی و شیر کی اکی مذلت روبرو + چو ما جو نخصه و غریز مظل + کی و مین و کی تاریخ مخلصه و کینه
۱۲۴۲ سر و ش غیب آئی نذا که سال خلاص + محاق خدع و کلاه و کینه کینه

تاریخ نائب شدن فضل علی خان

گویند که فضل علی خان پیش از این من عتد و نیابت در سلسله فیلیانان سلطان اوده منسلک بود و بعد وفات
غازی الدین حمید و غارت نواب معتمد الدوله در سنه هزار و دوصد و چهل و سه تهری از سفارشش عمه خود که فیض النساء
نام داشت بعد و بلند نیابت اختیار یافت شخصی تاریخ این معامله باین نوع گفت

تاریخ

باج مستعرب نشست چون کاب و فیض خدیو نشینان بود ع عصمت + مورخ سیر فیل فکر رفت و گفت + گرفته از آنکس بر پیوست
۱۲۴۳

سلیمان جابه نصیر الدین حمید ربا و شاه

پس غازی الدین حمید است بعد وفات پدر تاریخ بست و هشتم ربیع الاول سنه یک هزار و دوصد و چهل و سه هجره
که سلطان بستم ماه کنویر سنه یک هزار و شصت و شصت و هفت عیسو بود در دار سلطنت لکنو و بلو کس نمود
و حکیم مهدی علی کاکا که نائب او گردیده این بیت براس سکا او گفته

سکه

سکه زو بر سیم زار فضل حق غل السلطان بامهدی نصیر الدین حمید ربا و شاه

و بعد ازین شخصی دیگر این بیت براس سکا او بنظم آورده که مضروب نگردیده

دیگر سکه

سکه زو بر سیم وز رتاجده مثل مهر و ماه + طال سجانی نصیر الدین حمید ربا و شاه

بیت سکه

بهر سکه شای زده و زلف اله + پهر مرتبه شاه جهان سلیمان جابه

و تاریخ جلوس اوقافه محمد عبداللہ بن خان ستوطن قصبه کاکور سے متبعیہ گفته و تاریخ عیسو سے بر آورد

تاریخ

آن سلیمان جاہ رونق بخش تخت سلطنت ماقل سلطان عادل قابل و بیدار بخت پیش دست جود الفات آن نوشیردان غوطہ زد در کبر فکرش بہر تاریخ سب رخ بر آورده بر برقہ نوعروس بکرم کر	کز جلوسش باغ اسید جهان گل گل شکفت وز شکوہ رعب عدلش ظلم رفت و قنہ خفت امام حاتم طے شدہ در پردہ خجالت نہفت در سہ عیسے لیلک تقمیبہ چون در لبفت زیب تاج و تخت تاریخ جلوس او بکفت
---	--

یعنی رخ برقعہ حرف بی شد کہ عدد آن دو باشد از عدد الفاط زیب تاج و تخت بر آورده شود و تاریخ عیسوی بر آید و صاحب اسے مورخ این تاریخ بزبان اردو گفتہ کہ سال ہجرے ازان استخراج مے شود

تاریخ

۱۲۲۳	مخت پر ہی جلوہ فرما بادشاہ گنج بخش	امین سین شہزادہ آدم اور فلک پیر نام	شہر عشرت عیان جس وقت تاریخ	اب ہوا مرزا انصاری الدین حیدر آباد	۱۲۲۳
------	------------------------------------	-------------------------------------	----------------------------	------------------------------------	------

مرزا یوسف باق

پیر مرزا ابوطالب خان لندہ نے است در سنہ یکہزار و ہشتصد و ست و ہفت عیسوی کے مطابق سنہ یکہزار و دو و ہشت و چہل و سہ ہجرے کے تہ سبب حضرت عیسے در آمدہ از دست پادشہ بوسے صاحب اصطبل غ یافتہ چون بعد از چند سال میان مرزا موصوف و مولف رابطہ محبت بہم رسید مولف حسب خواہش او این دو تاریخ در باب عیسائی شدہ ان کو گفتہ

تاریخ عیسوی کے از مولف بہ تہ

۱۸۲۶	ولد ابوطالب خان لندہ فی رہبر او گشت چنان روح قدس از پی سالت کلیمی فکر	آنکہ ندیدم متکلمش بچہ جس نہیب عیسے بہ پذیریت و تاب گشت چہ جنبان دل من چہ	یوسف باق و شوش اسم و نام یاد داری بولیش چہ و اصطبل غ باسر ایمان زدہ ہاتھ قسم	یاد خدا در دل او بر نفس گشت دلش پاک نہ حق ہوس باو بر بخشش روح القدس	۱۸۲۶
------	---	--	--	---	------

الضیاء

۱۸۴۷	یوسف باق و روح القدس چون شنید این مژدہ جاہم باہر از ان	ندیدم گشت ترکین وین و گفت کہ تاریخ سال عیسوی از دست	یاد داری بولیش چہ و اصطبل غ ناگہان روح الامین از سما نازل شد	دو آب عطیش باغ امال شکفت بخشش روح القدس دایرہ تاریخ	۱۸۴۷
------	---	--	---	--	------

نواب سکندر جاہ حیدر آباد کے

ابن نواب نظام علی خان سہادرست و بعد وفات پدر در حیدر آباد و کن بر خند امارت جلوس نمودہ و تاریخ نو زہم ماہ ذی القعدہ سال یکہزار و دو صد و چہل و چہار ہجرے مطابق سبت سوم ماہ مئی سنہ یکہزار و ہشتصد و سبت و نہ عیسوی کے ازین جہان فانی رحلت نمودہ و شیخ امام بخش ناسخ لکھنؤ کے این تاریخ در وفات او گفتہ

تاریخ

۱۲۴۲	ولا نواب صف جاہ مغفور	ازین دار فنا شدہ امی ہوس	ندا آمد بی تاریخ از غیب	اکن تاریک شد ای سکہ ز فوس	۱۲۴۲
------	-----------------------	--------------------------	-------------------------	---------------------------	------

بعد وفات او پسرش میر فرخندہ علی خان تبارج سبت چہارم ماہ مئی سنہ مذکور بختاب نواب صف جاہ مغفور

کردن خنجر ته نقاب زمین	ساخت چنان چشمه ظاهرین	خنده پوشیده صورت تجرید	رفت از دهنی تو حسب
شرح حاین ماجرا هب کیم	چهره از آب ید می شویم	شبه ملک است عرفان	عبد رحمان صاحب القیام
خنده گلگفت ساز باغ نیم	گشت واصل بذات ملک قدیم	بادم و بسین خنجر و جلی	بود دشمن افروز امر
چون الودت مرثت نور الله	از افروز گرفت تا الله	بکرامات شیخ دین پرور	یافت از سال احتمال خبر
	اگر مغفرت شاد رخ با و	شاید قرب مکنارش با و	

افروز امری الی الله

۱۳۴۵

جان ولیم بیل

خلف الصدق مؤلف این اوراق است ولادت او بتاریخ چهار دهم ماه ذی القعدة سنه یک هزار و دوصد و هجده میل مفت
هجری که مطابق شانزدهم ماه اپریل سنه یک هزار و شصت و سه و دو عیسوی بود و بوقوع آمده اگر چه
مؤلف را در گفتن شعر و سخن و شکا هست نیست اما از آنجا که بعضی اوقات جهت طبع از مابین تاریخی چند
نوکر ریز قلم این همچنان گردیده آن همه را در مقام خودش در ضمن این اوراق ثبت نموده و تاریخ های که در ولادت
بهر خود از طبع ناقص کرده این است

تاریخ

گل گفت بباغ مرا درخت جان	که شد معطر از دهنم باغ جان و روان	گل چو گفتن فی فی نجسته فزیدی	که خست خانه دل از جمع لوفش
دو هفته فتنه زدی قعد و زمه اپریل	گذشته شانزده آگاه آمد به جهان	نهاده و لقب نام جان ولیم بیل	از آنکه بزدل نشست او خوشتران
چو هر سال تولد بباغ فکر شد	بسیست بسته گل باغبان و دانش	رز گس و گل نسیرن گل با گل سوز	و سنبل و گل لاله و سوسن و ریحان
	در آن هفته گل نترن بدستم داد	بگفت سال عربانین جان و جان	
پی سال میلاد و رباع و شک	چو رفتم غنیمت من از بهبان	گل سوز و یاسمن نترن	بگیر و بدان سال هجری از ان
	چو خواهی که دانی سن عیسوی	مغیر ای صد گل بجان بران	

۱۸۳۲
۱۳۴۴

۱۳۴۴

ایضا

بجو سال میلاد خوش خصال + ز فتنه فال و بلیع الجمال

ایضا

سال میلاد جان ولیم بیل + فتنه فال ریاض جان و دولت

ایضا

لمن غیبی بگفتا فحسم کن + سال میلادش بر خور دار دل

۱۲۴۴

در وفات ثواب محمد اله و له مشهور به آغامیس

در آن بعد نیابت شاه آوده یعنی غازی الدین حیدر سه فرای داشت بعد از ان معنول شد
در کابنورا قامت اختیار نمود و در انجا بر وز و شنبه پنجم ماه ذی الحجه سنه هزار و دوصد و هجده میل مفت
هجری

مطابق هفتم ماه منی سنه یک هزار و هشتصد و دو و دو میسوس فوت شد و در آن بلده مدفون است تاریخ وفاتش از شیخ امام غنیش ناسخ تخلص *

تاریخ

۱۲۴۶	دو شنبه پنجم ذی الحجه ایوب	گذشت از دار فانی ناگهان	اوشتم سال تاریخ وفاتش	۱۲۴۶
۱۲۴۶	دو شنبه پنجم ذی الحجه ایوب	دینا سے گذر گیا وہ شکوہ	تاریخ کی فکر میں ارم کی درپر	۱۲۴۶
شاہ پیر کریم عظمیٰ				

پیرزادہ حضرت سلون است و پسر شاہ پیر محمد بنیاد سلو نے در سنہ ہزار و دو صد و چهل و ہشت ہجری فوت شدہ تاریخ وفات او ازین قلم در یافت گردد *

تاریخ

۱۲۴۸	چون خورشید چشتا برج آید	غرب ملک بقاء بندیدہ	گفت پیر فلک بلرزہ تمام	۱۲۴۸
۱۲۴۸	دو با جوہ نیر درختان کہیم	نارک ہو اجان پشیم احباب	چکائی نکال گئی ییل فلک	۱۲۴۸
حکیم مہدے علی خان				

نائب سلطان اودہ بود چون در سنہ یک هزار و دو صد و چهل و ہشت ہجری از عمدہ نیابت مغرول گردید تاریخ فوتش

تاریخ

۱۲۴۸	افتاد حکیم از مراتب	تاریخ بطرز نور قسم کن	از ما حکیم بہت برگیر	۱۲۴۸
سید ناصر علی سحر تخلص				

در سنہ یک هزار و دو صد و چهل و نہ ہجری غرہ ماہ ذی القعدہ رحلت نمودہ و شیخ امام غنیش ناسخ تخلص این تاریخ در باب وفات او گذشت *

تاریخ

۱۲۴۹	سیک مالی نسب نامہ علی	غرم گیر گشت جنت نمود	گفت ماتن سال تاریخ وفات	۱۲۴۹
مرزا کاظم علی خان				

در سنہ یک هزار و دو صد و چهل و نہ ہجری ازین جهان آفا نے ملک جاودانی سفر فرمودہ و مولوی شیخ اکاشم متخلص بناسخ در تاریخ وفات او نوشتہ *

تاریخ

۱۲۴۹	ان کا فضل حقیقت	فرمود ازین جهان سفریت	از داغ سجود بپریا بود	۱۲۴۹
۱۲۴۹	در اتم آن گل سحر نینسز	گوید ہر بلبل سحر حریف	سوز کا غم علی محقق	۱۲۴۹
تاریخ وفات گفت ناسخ				

ایضا

خضر راه یقین و هادی دین	پیر شریع و عالم دعال	کرد سوسی رفیق اساعزم	بست بر ناکه اجل محمل
فرع بنود سوسه اصل جوع	قطره در جرف از مال	بست ل فات آن سرور	لوح محفوظ بود سینه دل

و این تاریخ سر و وضع اش منقوش است خسته اند

روضة عالیہ مزار کاظم علیت	آدمی صیت کشته جور انجام	بیریت ابو ذریعہ و سلمان	همچو رستم بنجاعت بنجاعت
خود فرغانه بود معادیت	زاکه او بود باقیم شریعت	بود صنعت موجود و صانع	شکر مند بر متاع مل و اعم
برو کا حکما بود حکیم حاذق	علم او بود در مقام صحیح و سالم	خسک نان پارسا نگاہ و دان	همچو ماه رمضان بود همیشه یک
نفرت از جمله لذات جهان نمود	انچه لازم نبود و دیگر نه لازم	گفت روح القدس کن شیخ شری	یا الی سبحان باد بموی کاظم

مولانا شاه ابو سعید

استبش شیخ احمد سر بندر سے مجد دالت ثانی میرسد باین طور شاه ابو سعید پسر صفی امیر ابن عزیز القدر ابن محمد عیسیٰ ابن سیف الدین ابن خواجه محمد معصوم ابن شیخ احمد سر بندر کے و مولانا ابو سعید از خلفا کے اعظم مولانا شاه غلام علی بود بعد وفات مرشد بچا کے او بر سندا ارشاد نشسته و بعد از ان بزیارت حرین رفته و هنگام مراجعت بمقام ٹونک وفات یافت لاش او را بدہلہ آورده در پہلو کے سر شد و مدفون نمودند سال ولادت او یک ہزار و یک صد و نو و شش ہجری کے بہت و ستہ وفات یک ہزار و دود و پنجاہ ہجری کے بر ذریعہ و عبارت ۛ بیور اللہ مضجعتہ تاریخ رحلت است و این قطعہ نیز از تاریخ انتقال او خبر میدہد ۛ

تاریخ

امام و مرشد شاه ابو سعید	ابید فطر و شد و صل خانبابا	دل شکستہ و مغموم گفت تاجش	استون حکم دین بنی فتادہ زیبا
--------------------------	----------------------------	---------------------------	------------------------------

از خلق آو بخت شدن نواب شمس الدین

نواب مذکور پسر نواب احمد بخش خان جاگیر دار پرکنہ فیروز پور و لولہا رسے بود از مکر و ترغیب او کریم خان کہ یکے از رفقا کے نواب مذکور بود بشی از شبہا سر راہ مشر و لیم فریزر صاحب کمشنر دہلہ را گرفتہ اورا بزعم گولے طمانچہ ہلاک ساخت این واقعہ تباریخ بست و دوم ماہ مارچ سنہ یک ہزار و ہشتصد و سی و پنج عیسوی کے مطابق بست و یک ماہ ذی القعدہ سنہ یک ہزار و دود و پنجاہ ہجری کے وقوع آمدہ بنا بران حکم انگریز اول کریم خان راسن بگلہ کردہ بدارا الفنا فرستادند بعد از ان تباریخ ہشتم ماہ اکتوبر سنہ یک ہزار و ہشتصد و سی و پنج عیسوی کے مطابق چہار دہم ماہ جادے الثانی سنہ یک ہزار و دود و پنجاہ و یک ہجری کے بعد تحقیقات جرم ثوبت کورانیزیر بدین شہر دہلی بردار کشیدند پوشیدہ مباد کہ ہر گاہ در کشیدہ ہزار و ہشتصد و سی و پنج عیسوی بمقام موضع مسواری از کنبوی بیرون صاحب ملازم مہاراجہ دولت راوسیند پیہ و افولج سرکار دولت مہاراجہ پنی از گریز جنگ واقع شد در ان جنگ راجہ بختا و سینک و کیش احمد بخش رفاقت سرکار دولت مہاراجہ نمودہ مورد تحسین و آفرین گردید و جنرل صاحب افسر فوج سرکار کے چٹی نیکنامی رضائت

خود نوشته بایشان داده بود از ان سبب ترائد عت توقیر بنجا و رسنگ در سرکار گردید و چهار محال از سرکار بروجگیر بنجا و رسنگ و چند محال فیوض
و غیره بنام احمد بخش خان علیحدہ مرحمت شدند و برگنے لوہار سے راجہ بنجا و رسنگ از طرف خود بر رعنائت نمود
بنجا و رسنگ جاگیر نواب احمد بخش خان فیروز پور و غیرہ محال کہ بعد وفات نواب احمد خان بجاکیر شمس الدین
سید کلاش مقرر شدہ بود بقصور خون ستر فریزر صاحب در سرکار ضبط شد و برگنے لوہار سے کہ عنایت کردہ
راجہ بنجا و رسنگ بود در قبضہ امین الدین خان و ضیاء الدین خان برادران نواب شمس الدین خان ماند
تاریخ وفاتش ازین عبارت بر سے آید : حیف ز شمس الدین خان ❖

۱۲۵۱

شاہ محمد آفاق

از اولاد شیخ احمد سرہند سے محمد دالت ثانی است و از خلفائے شیخ ضیاء الدین تباریخ ہفتم محرم سنہ
یکہزار و دودصد و پنجاہ و یک ہجری کے انتقال نمودہ و در موضع مغل پورہ مضاف شاہجان آباد بد فون گردیدہ
و خواجہ بہار الدین احمد ابن خواجہ علاء الدین احمد ابن بیت در تاریخ وفات او بطور تہنیتیہ نظم فرمودہ ❖

تاریخ

از سرپاس گفت اہل جہان | شاہ آفاق رفت از دنیا

۱۲۵۱

بیکم شمر

ز وجہ شمر و صاحب بود کہ ذکرش پیش ازین مرقوم شدہ و بیکم در او اہل مسلمان بود اما بعد از ان کہ
نزد شمر و صاحب آمدند بعب میانی اختیار نمود و بعد از وفات شمر و صاحب کہ قبرش در اگرہ تا امروز
موجود است بدستے زندہ بود و ملک سر دہانہ در جاگیر خود دشت بعمر ہشتاد و ہست سالہ تباریخ نسبت ہفتم
ماہ جنور سے سنہ یکہزار و ہشتصد و ست و شش عیسوی کے مطابق ہشتم ماہ شوال سال یکہزار و دودصد و
پنجاہ و یک ہجری کے بود فوت کرد و در کلیسیای کہ خود در زمین حیات در سر دہانہ تعمیر نمودہ بود بد فون گردید
ملک جاگیرش لفظی بکپنی انگریز آمد و شمر کہ دیگر اناث البیت و غیرہ کہ قریب پنجاہ لکھ روپیہ قیمت آن
بودہ باشد بموجب وصیت او حوالہ داماد کہ یکے از دختر خواندہا سے بیکم را بقصد کالج خود آوردہ بود کردہ شد
و تاریخ وفات شمر و بیکم مسود این اوراق چنین یافتہ ❖

۱۲۵۱

تاریخ

شمر و بیکم غفیفہ نیک شہرت | جنت بگزید کرد انجا نزل | آمد ز سماند اگوشم ناگاہ | تاریخ وفات او است داعی ہزل

ذکر در جلوس کون و کشور یہ ملکہ انگلستان

پوشیدہ مباد کہ در ولایت انگلستان رسمی است قایم کہ ہر گاہ بادشاہ آندیار لاوارث فوت کند عیان
مملکت شخصے را از اقربا کہ قرابت قریبہ و سلسلہ نزہیکے بابا و شاہ مرحوم داشتہ باشد بر خود بادشاہ میسازند
اگر بادشاہ دختر سے گذشتہ باشد آن دختر را بر تخت مے نشاند و مطیع فرمان او می شوند چنانچہ
پیش ازین در عرصہ سہ صد سال اخیرین ہر ملکہ با بدولت بادشاہ سے رسیدہ اند و ملکہ و کشور یہ پنجم است
وقصہ او چنان است کہ چون ملکہ چارم کون آن دختر جمیس ثامن نے لا ولد بعد حکومت دوازده سال و

پنج ماه در سنه کینزار و هفتصد و چارده عیسوی فوت کرد و وارثی دیگر نداشت اعیان مملکت یکی از امیرزاده های
ملک جرمی را که جارج نام داشت نسبت به رسوم درجه از طرف مادر بیادشاه مرحوم میر سیطیقه بنده و ابرار خود
بادشاه ساختند از دو مان او چار بادشاهان بنام جارج یکم بعد از آنکه بفرمانروای دلایت مقرر رسیدند
نخستین جارج اول در سنه کینزار و هفتصد و چارده عیسوی بیادشاه رسید و قریب سیزده سال فرمانروایی
نمود در سنه کینزار و هفتصد و بیست و هفت عیسوی فوت کرد و بعد از او پسرش جارج دوم بادشاه شد و مدت
سے و سه سال و چار ماه سلطنت نمود و تاریخ نسبت به پنجم ماه اکتوبر سنه کینزار و هفتصد و شصت عیسوی جهان فانی
را پدر و نمود و بعد از او پسرزاده پسر جارج ثالث یعنی جارج سوم بر تخت سلطنت نشست در ایام حکومت او
کمپنی انگریز اکثر سے از مالک سنده وستان در تحت تصرف آوردند پنجاه و نه سال شصت و سه ماه و چار روز
سلطنت نمود و بعد از او یک سال و هفت ماه فوت کرد و پسر همین او جارج چهارم تاریخ نسبت به نهم ماه جنوری
سنه کینزار و هشتصد و بیست عیسوی بر تخت نشست و ده سال و قریب پنج ماه بادشاه سے کرد و بعد از شصت
و هشت ساله تاریخ نسبت به ششم ماه جون سنه کینزار و هشتصد و سه عیسوی وفات یافت بعد از او پسر
دوم اش ولیم دسے فورث یعنی ولیم چهارم بر تخت سلطنت جلوس فرمود مدت ایالت او هفت سال
بود و عمرش شصت و یک سال و ده ماه از بادشاهان انگلستان اول اوست که در سنده سک
چهره شاهي بنام اوسکو که دیده بعد وفات او اگر چه برادر چهارمے او زنده بود اما چون برادر سومے
او دختر سے بنام وکتوریه بهنر ده ساله قابل سلطنت گذارشته بود اعیان مملکت بر رسم قدیم آن دلایت کار نمود
او را تاریخ نسبت به ماه جون سنه کینزار و هشتصد و سی و هفت عیسوی مطابق شانزدهم ربیع الاول سنه کینزار
و دصد و پنجاه و سه هجرے سلطنت برداشتند مولف این اوراق در باب جلوس او تاریخی چند به نظم
آورده کیے انیت که از ماده تاریخ سال هجرے استخراج می یابد و اگر بتعمیه اش بگیرند یعنی عدد لفظ تفقد را
نیز گیرند سال عیسوی بر آید ❖ ❖

تاریخ

ملکه بقیس بنی نوحه	شد چو بر اوزنگ تابی با برادران	سند و سنده و گلستان زیر حکم او	شهر لندگشت و الملک ان گیتی سپاه
چون که فتح است به نام او کوریا	نخست دولت کش شد به پنجم سپاه	ملک نوری شد بشهر فرمان پیر	بهر پیشه گاه تاج و تیش مهر ماه
سال تاریخ مکتوبش تقدیر است	مصلحتش را دوازده ساله فضل الله	ماده تاریخ را گیری اگر بتعمیه	سال عیسوی نه جری کرد آن بی شاه

۱۲۵۲

ایضا به تعمیه که از این سال عیسوی بر آید

چون نیت سرشده از ملکه جهان	سورگشت خلق و امیر گداور	تاج شاهی چو بر سر خود کرد آن مان	تاریخ آشکاره شد از نیت سر
----------------------------	-------------------------	----------------------------------	---------------------------

۱۸۳۴

ایضا به تعمیه

ملکه وکتوریه یا رنجیت جهان	گشت رونق فرا می شد	باد گلزار سنده و گلستان	زیر میکش جوشه تازه و تر
چون ز سپر خرد بر پیریم	بهت سال جلوس او چقدر	بهر ذوق گفت سال حج	تاج شاهی نهاد ملکه بسیر

۱۸۳۴

ایضا به تعمیه

ملک بلقیس ثانی مالک بروج	تاریخ ملوک	باسرو پای عقیدت تاریخ ملوک	آن ملکه که نام ناسی اوست
شهر اود را دختر دهمینه استقبل و مکه و مدینه دارند از نوغان و مکینه	بر تخت نشست زانکه او بود کرد و چو عجب مطیع حکمش مرد و ز خلق باد انا نکه و کتوریه اگلمت درین	و کتوریه اگلمت درین پیشش همه خادوم مکینه معمور ز دولتش خزینه همایح بگوشوکت دل	شاهان جهان ز بنده تاروم ز اسیب سپهر باد محفوظ

ایضا

هزار و هشتصد و سی و هشت سال	هزار و صد و پنجاه و سه سنه هجرت	برآمد از پی تاریخ این سنه	چو ملکه انگلستان تخت و تاج رسید
-----------------------------	---------------------------------	---------------------------	---------------------------------

ذکر در وفات سلیمان جاهد نصیر الدین حیدر شاه اوده

پسر شاه فائز الدین حیدر است و تاریخ جلوس او پیش ازین ترقیم یافته تباریح سوم ماه ربیع الثانی سنه یک هزار و دویست و پنجاه و سه هجری موافق هفتم ماه جولائی سنه یک هزار و هشتصد و سه و هفت عیسوی بعد حکومت ده سال در دار السلطنت لکنئو فوت کرد و نواب نصیر الدوله که عمولش بود ملقب بعین الدین محمد علی گشته بر تخت نشست *

ابوالمظفر معین الدین محمد علی شاه

ابن نواب سعادت علیخان است و برادر فائز الدین حیدر پیش از جلوس نواب نصیر الدوله ملقب بشید چون برادر زاده او سلیمان جاهد نصیر الدین حیدر شاه اوده فوت کرد پیش مناجان بی استرضای جهان اگر زیر بسے مادر خود رفته بر تخت نشست اما بعد از ساعته چند و بلاکت چند کسان مقید گشته قلعہ چند ارگده فرستاده شد و محمد علی شاه با ستم او افواج انگریز سے تباریح چهارم ماه ربیع الثانی سنه یک هزار و دویست و پنجاه و سه هجری موافق هشتم ماه جولائی سنه یک هزار و هشتصد و سه و هفت عیسوی در لکنئو بر تخت نشست این بیت بر سکه او ضرب شده که ازان تاریخ جلوس نیز بر آید

سکه

مجدد و کرم سکه زد در جهان	محمد علی بادشاه زمان
---------------------------	----------------------

سنه تاریخ ما که مولف این اوراق در باب جلوس او گفته بجنور شش فرستاده بود این است *

تاریخ جلوس از مولف تبجمیه

ملک تخت و تاج و جاهد ششم در شجاعت فرزندان تر از رستم حبست تاریخ این دم خورم	شرف خاندان بر ما ن انکه در فضل صفت ثانی است با تفری ناکمان ز ولیم سبیل خلد الله ملکه گفتیم	ان محمد علی شہ اعظم معدل مدال و داد و بحر کرم بر سریر اوده نشست چو جم سال اجلاس با حروف مستح	بادشاه زمان بعین الدین غازی دین نصیر دولت ملک چون بمصور کو سعاد و فتح
---	---	---	---

ایضا

شاهی که است شاه محمد علیش نام	مستقار حکم او شده بایان و مملوک	چون در او ده شصت و پنج شنبه	حسبند سال هجرت منوچهر عام
گفته هر سال یکی حجت خداست	و اهی چو در طلب از شش و دوام	شاه با کمال خیر و نه عیسو شنو	بادا سریر و تاج مبارک تر ادا

۱۲۵۳

الضمان بعمیه

شاهی که رتبه اش ز سلیمان و ن ترا	باش محمد علی بوا و نخر است	فیما من عاقل است اجماع و نخر	در زر حکم ادکی جمشید و نخر
بر تخت ملطنت چو است آن شه بن	ز جرج چو شد و نخر تاج اوزار	پرسد اگر که ز تو تاریخ این جلوت	بای مکر و شکسته بگو بوا و نخر

۱۲۵۴

در وفات محمد اکبر شاه ثانی این شاه عالم بادشاه غازی

بعد از شش و نیم سال قمری بر تخت دستا بر روز جمعه است هشتم جمادی الثانی سنه یک هزار و دو و پنجاه و سه هجری که مطابق است و هشتم ماه ستمبر سنه یک هزار و هشتصد و سه و هفت عیسوی بود و بعد از آن روز بفرموده پسرش که در آن وقت این تاریخ سید احمد خان منصف شاه جهان آباد در وفات او بتعمیه گفت *

تاریخ

۱۲۵۳

چون بر تخت از جهان شه اکبر	اشهدیه آسمان زود و جگر	بای شادی شکسته احمد گفت	سال تاریخ او غم اکبر
نعتش بعد وفات عرش از آگاه	مقرر شد و پسرش محمد بهادر شاه بجای	او بر تخت نشست و تربت	پدرش نیز منتقل محشر شاه عالم بهادر شاه در دلی واقع است *

ابوالمظفر سراج الدین محمد بهادر شاه بادشاه غازی ابن محمد اکبر ثانی بادشاه غازی

ولادت بهادر شاه بتاریخ است و هشتم شعبان سال یک هزار و یک صد و هشتاد و سه هجری روز سه شنبه از طبر لال بانی بوقوع آمده و عبارت ابوالمظفر تاریخ میلاد اوست بعد وفات پدر بتاریخ است و هشتم جمادی الثانی سال یک هزار و دو صد و پنجاه و سه هجری مطابق است و هشتم ستمبر سنه یک هزار و هشتصد و سه و هفت عیسوی در دلی بر تخت نشست یک لک و روپیه ماهوار بر سر معارف او از سرکار کپنی مقرر است بیت سکه اش نیست *

سکه

بریم ز زده شد سکه لفظ الب	سراج دین ابوالمظفر شاه غازی
و مملوک سکه شنج امام بخش صهبائے	در تاریخ جلوس او این قطع نظم فرموده *

تاریخ جلوس

از نش دولت بهادر شاه	شد پرنی طرب الیغ دلی	نشست تحت دولت زافزون	ز نشت نغز و دوز و دلی
رخ جلوس کن شه والا قدر	آید بلب خرو و چراغ دلی	آید بلب خرو و چراغ دلی	آید بلب خرو و چراغ دلی

۱۲۵۳

و بادشاه یار زده پسران دارند سکه مرزا دارا بخت دوسه مرزا شاه رخ که از ذکریه النساء سلیم بنت مرزا سلیمان شکوه تولد شده اند سوسه مرزا فتح الملک مشهور مرزا غلام فخر الدین چهارم مرزا عبدالعزیز نجف مرزا سید هو و مرزا فرخنده شاه و مرزا قوماش مرزا نجف و مرزا ابو النصر مشهور مرزا بلاتی و مرزا احمد و مرزا خضر سلطان *

شاهزاده مرزا سلیمان شکوه

پسر شاه عالم بادشاه و برادر محمد اکبر ثانی است تاریخ بست و نهم ماه ذی القعدة سنه یک هزار و دویست و پنجاه و سه هجری که مطابق بست چهارم ماه قمری سنه یک هزار و شصت و سه و هشت مئوسه بود در بلده اکبر آباد وفات یافته و در روضه جلال الدین محمد اکبر شاه بادشاه که در سکنده واقع است مدفون گشته تربت او از سنگ مرمرست و این چند کلمه تاریخ بران مرقوم است :

الله محمد و علی فاطمه حسن حسین

چون خود رحلت سلیمان شکوه	زوار فنا سوی ملک بقا	بسال و صد پنجاه و سه	بذی قعدة بست نهم زین سیرا
دران مزار باقی نذا این سیر	میکرد بر شاه رحمت خدا		

۱۲۵۳

روح منوره مرشد زاده مرزا سلیمان شکوه بهادر این محمد شاه عالم بادشاه غازی

ذکر نانک شاه مقتدر اسکھان و وفات راجه بحیت سکھ والی پنجاب

پوشیده مبارک سکھ یعنی مرید است و چون که فرقه سکھان مرید نانک شاه هستند چنانچه ایشان سکھ میگویند صاحب سیر المتاخرین می نویسد که پدربزرگ نانک لعل بود از قوم کتره و لیاقته خداداد دشت و سید حسن نامی درویش صاحب حال مقال بزرگانک مذکور نظر توجه داشته است بر تربیت او و سیکشت بفضیلت محبت درویش فی الجمله شعور و دانش بهم رسانیده بر حقائق و معارف که کتب فقرا و اسلام و صوفیه بآن مشحون است اطلاع حاصل نمود و از تعصب کیش ابا و خود در گذشته مضامین اقوال آن بزرگواران بزربان پنجاب که داشت در بجز را شعار بندگی موزون می نمود اشعار و کلمات او فراهم آمده صورت کتابی گرفت و نام آن کتاب گرنت افتاد و این اعتبار و کثرت اتباع در عهد بابر بادشاه و اورامیر آمد و الی الان در میان پیران او آن کتاب غرت و شهرت و شهرت مشهور و معروف است و بخواندن آن اشتغال داشته احترام بسیار برای آن کتاب میکنند و کلماتش چون مانده صحیح دارد و خالص از کیفیت و متناهی نیست بیشتر اوضاع فقرا و مشایخ اوضاع فقرا و مسلمانان میند بود و الحال هم فقرایش بدین صورت اند و اکثر جا بلکه همه شهرها و دیات گتایا که با مصلوح آنها سنگت گویند دارند و در آن سنگتها کلی سرگروه و دیگر مریدانش می باشند و اولاد نانک منحصر بر دو پسر بود یکی سرے چند نام دوم لکھی چند یکم چند دنیا اند وخت و بسیر و شکار و سربرد و اولادش هم الی الان کذلک و صاحبزادگی در خاندان آنهاست و مری چند صورت درویشی اختیار کرد زن و فرزند داشت اما بجا پدر هم نه نشست و سجاده نشینی نکرد فقرا و نانک شایسته که در لباس و اوضاع مشابیه تمام به فقرا و مسلمان میند دارند اخلاف و پیران او و یکی از خدمه نانک شاه که انگذ نام داشت سجاده نشین نانک گشته بجای او نشست و سیزده سال سجاده نشینی نمود چون پسرنداشت امر دس مرید خود را سجاده نشین خود نمود او بست و دو سال بجا پیر خود گشته قالب عفرے را پذیرد و نمود و با وجود اولاد و هم رام دس نام داد و خود را بجا خود نشاند و هفت سال زندگی کرد و بعد او گردان پسر سجاده نشین

پدر گشت و بعد بست پنج سال از نوینادر گذشت بعد او گرد هر گونید پرش سے و هشت سال سجاده نشینی
نمود بعد او گرد هر راے بنیره هر گونید که پدرش حضور پدر خود مرده بود بجایه جد خود نشست و هفتده
سال رهنمائی اقبال خود نمود بعد او گرد هر گونید پرش در عوزد ساساے بر سادده پدر نشست و سه سال زندگی
کرد بعد اذ تیغ بهادر سپر خود گرد هر گونید بجایه او نشست و گرد رام راو که برادر هر گونید بود هموار ازده
او میکوشید و تیغ بهادر یازده سال سجاده نشینی نموده در قید امر اسے عالمگیر او فتاد و در سنه هزار
و هشتاد و یک هجرے مطابق سنه عالمگیرے حسب الحکم بادشاه کشته شد و او سجاده نشین هشتم
نانک بود و پیر وان بسیار بهر ساینده صاحب اقتدار گشت و چندین هزار کس همراه او میگردیدند و مع
او حافظ آدم نام فقیرے از فرقہ مریدان شیخ احمد سر بندے جماعه کثیر بمریدے و پیرے خود و بهر ساینده
هر دو کس شیوه اخذ و جر بجر و تقدیرے اختیار نموده در ملک پنجاب میگردیدند تیغ بهادر از سهندوان و
حافظ آدم از سلمانان زر با میگردیدند و قلع نگاران پادشاهے بعالمگیر بزرگداشتند که دو فقیر
کے سنده و یکے سلمان این شیوه را برگزیده اند و چه عجب که اگر اقتدارشان بغیر اید خروج هم نمایند
عالمگیر بعد استماع این خبر سچا کم لاهور نوشت که هر دو را گرفته حافظ آدم را از مالک محروسه بدر کرده در
سواطن افغانه آن طرف انک و پشاور سر و سنده و نگذارند که باز این طرف خود تواند نمود و تیغ بهادر
را گرفته قید و محبوس دارند چنانچه حسب الحکم عمل آوردند و بعد چند روز حکم دیگر در باره تیغ بهادر رسید
که او را کشته و جسدش را چند حصه نموده اطراف شهر بپاشند حسب الامر بوقوع پیوست اما بهر اسیان
تیغ بهادر بطور فقر میگردیدند و سلاح و یراق لبتن در میان شان معمول نبود و گرد رام راو که رقیب
تیغ بهادر بود در سنه یک هزار و نود و پنج هجرے فوت کرده قبرش در میان دهره دون که در زیر کوه
منصورے واقع است به تکلف تمام ساخته اند و چون درین مقام یکے بره ساخته گرد و رام راو است که
آزاد سهندوان سعاد و سلمانان قبر گویند و دون آن زاین را گویند که در میان دو کوه واقع شود ازین
این مقام را دهره دون میگویند زیرا که این شهر نیز در میان دو کوه است گویند که گرد و رام راو مقام
سعاد خود را بمشابه کعبه القدر ساخته بود در میان برج میان آن قبری است که گرد و رام راو در آن مدفون
است متصل قبرش یک چهارپائی نهاده اند که گرد و رام راو بران سے خوابید بر دروازه این روضه برقی
سے و شش گز طول استاده کرده اند و پارچه سبز بران چسپانیده اند همه زنان و مردان این نیزه را کشند
و عرس او هر سال در ماه مارچ میکنند سمت شرعے روضه او سنگ است که بران تاریخ وفات او نوشته
اند و مصرعه تاریخ انیت چ گفت که مہیات گرد و رام راو چ بعد از ان که عالمگیر رحلت نمود و نوبت سلطنت
به بهادر شاه رسید و بقولے در او اخر عهد عالمگیر گرد گویند بجای پدر خود تیغ بهادر نشسته منتظران
فرقه خود را آهسته آهسته جمع نموده و سلاح و اسب و یراق بهر ساینده بر تیرا هیان خود قسمت کرد
و اندک اندک دست و پاے خود را از و شروع بتک و تاز نمود و بموجب فرمان بادشاه فوجداران حضور
تبادیب او پرداختند آن بدر خود گر گنجت بهمانند رسید و دو لپه او اسیر پنجه نقد بر گردید کشته شدند

چون خواست که نزد اهل و عیال خود برسد عبورش از لشکر حکام سرسند و غیره دشوار بود و بعضی از انا غنه و عده رسانیدن سیلغی گران بشرط رسانیدن در آن مکان نمود و آنها را لباس نیلگون بطور افغانه رویه و پشانی و مو و سر و ریش او بلند گردانیده همراه گرفته و در راه با احترام می آوردند هر که از احوال او می پرسید می گفتند که پسر زاده او چه است چون بجای می رسید و پریشانی جمعیت گردانیده همان هیات را بحال داشته تغییر می داد آن نه نمود و پیروان خود را نیز دلالت نمود که همین طریق و صورت اختیار نمایند بعد از آن آشفتگی در حوالی می رسید بهوش نه داشت و همین حال در غم انتقام پسران خود بمرد و بعد از فرقه سکمه که پیرو میسلک او نمود مو و ریش و برودت و سر از ابتدا می تولد مطلقاً نمی تراشید و اکثر نیلگون پوشیده با سلاح و یراق میگردیدند و هر چند از فرقه مختلفه باشند هرگاه این مسلک اختیار نمایند اجتناب و احتراز از هر یک از مضایقه مستمره و قاعده دیرینه بنویسند اگر چه البیفرق باشند حد و ثبات این مسلک در او از عهد عالمگیر و رنگ بپا اتفاق افتاده و موجود این طریق گردیده است بعد گرد و گویند ابجاسی داشتند و اقتدار بسیار بر سر سائیده چون کینه میسایر قتل تیغ بهادر و پسران گرد و گویند در دل داشتند بر دیهات و آبادی اهل اسلام هر جا می رسیدند تاخته از سکنه آنجا هر کس می یافت ایفا نمیکرد و هر چند اطفال صغیر السنه باشند حتی زنهای عالمه مسلمانان را شکم دریده و بچه را بر سر کشیده می کشند بهادر شاه استماع شورش او نموده افواج تبغیه او کماشت یکبار خانخانان منظم خان با ستم هزار سوار و اوراد کرده که محصور نمود و او از آنجا بخیله و جرات بدر رفت که ثانیه محمد امین خان و اغرخان و رستم خان و غیر هم امر رسید به باز محورش ساختند اما ممش انجام نیافتند اسے مذکور کمتر مقابل افواج بادشاہی می کشند اکثر بطور چپا و سلی و قطع الطریق و اطراف و جوانب و دیده یکجاسی اسود و هر جا که قابو می یافت در قتل و غارت و تخریب مساجد و بنیاد مسلمانان قصور می نمود و همین قسم این قضیه استدرا یافته تمام شده که بهادر شاه رحلت نمود و در لاهور مقتله بادشاہ را دکان با هدیه گردید و او کسے بجال سلمان پیر دخت از خجبت اقتدار بنده نهایت زیاده شد تا آنکه نسبت سلطنت بفرخ سیر رسید و حکم تنبیه بنده با سلم خان صوبه دار لاهور منت صدور یافت سلم خان بجنک بنده ابر آمده بر سر او تاخت و در خجک نه میست خورده غایب و خاصر بلاهور برگشت و بنده را نخوت بسیار بهر سید دست تقدیش بر مسلمانان بیشتر از بیشتر کشیده گشته آنچه بنایست بعمل می آورد و بهرین عرصه بایزید خان نام فوجدار سرسند بار او مدافعه بنده ابر آمده در لشکر خود اقامت داشت وقت نماز مغرب با معبود می در خیمه علیحدہ نماز میکرد که سکے از اتباع بنده اش فلان حسن صباح در خلعت بکیاگاه بخیمه درآمد بایزید خان را در معین نماز بکشت و صبح و سالم بدر رفته بهر اهیان خود پیوست چون این خبر بمحض رسید به عبدالصمد خان بهادر دیر خجک تورانی که صوبه دار کشمیر و چند هزار سوار مغل با او بود حکم استیصال و قتل و اسیر بنده امع سند صوبه دار لاهور بر اسے پس او زکریا خان اصداریا یافت و قمر الدین خان پسر اعماد الدوله محمد خان و اغرخان و دیگر فوج خلیه و رساله والا شایسته و اعدیان و توپ و توپخانه بد و دگمک او متعین شد بعد عبدالصمد خان بمجور و در و سند و حکم مازم لاهور گشته عارف خان چلیه خود را به نیابت در شهر مذکور فرستاد و خود با فوج جرار بر سر بنده رفت چون فوج و لاسیته همراه داشت بتاختها می ستواتر بنده اسے متمر در آن محل ساخت و بنده

خلیفہ معتب با عبد الصمد خان نمود و قریب بود که شکستی در لشکر مغلان اقتدا تا بفرست انبردست شکستها سے
 بے در پی خورده در قصبه گورداس پور که مسکن معومن آنها بود و اسباب موفور و حصار استحکم داشت رسید محصور
 گردید چون محاصره امتداد یافت مردم محصور که خلق کثیر سے بود مجبور گردید و گاه و گاه و اسباب و خرد و بر چه در مذہبشان
 ممنوع و محترم بود بناچار میخوردند و بر گاہ ببطاعتی از حد گذشت و بسیار سے ازان فرقه بکمر سنگ و مرض ہلاک شدند
 باقی التماس امان و استمداع سے آمدن بلیشکر نمودند عبد الصمد خان نشانے در میدان نصب نموده فرمان داد
 کہ سلاح و یراق زیر علم گذارند بے یراق نزدیک لشکر جمع شوند بعد اجتماع عبد الصمد خان ہمراہ دستگیر نمود
 سہ کردہ ہمسے لشکر خود سپرد و بر لب ہمان دریا کہ مابین گورداس پور و سیکندر گردن زدند و رؤساء فرقه مذکور را
 بر پشت ہمسے بے پالان خرابا سے عریان کلامہ کاغذ بر سر و سلاسل در دست و پا کردہ سوار ساخت و باین گیارہ
 قاصدا ہور گردیدہ آنجا جمعہ را پیش پیش سوار سے خود گذارند داخل شہر گردید و بعد چند روز انہا را بے دستور
 از لاہور کہ چاہندہ ہمراہ قمر الدین خان سپہ محمد امین خان و سپہ خود زکریا خان بہارا خلافت فرستاد چون نزدیک
 بشا ہجان آباد رسیدند فرخ سیر اعما دالدولہ محمد امین خان را فرمود کہ بیرون شہر رفتہ بند اسے مذکور را تاختہ
 کماہ در و سیاہ نمودہ سیوار سے فیل و دیگران را بر خرد و شتران و سربا را بر نیزہ ہا کردہ بشہر درآورد و درون
 محصور حکم حبس آن نا جنس مع سپرد و دوسہ نفر معتبر در قلعہ شد و در بارہ دیگران فرمود کہ ہر روز صد نفر از ازان
 کردہ و برو سے چوتراہ کو تو اسے در ستہ بازار را بقتل رسانند حسب الحکم قبل آمد چون تمام آن جامعہ بپاوش
 اعمال خود رسیدہ مقتول گردیدند سپہ بنیدار ابراز الو سے او نہادہ بہست ہمان نا بکار فرج کنایند و آخر
 نیز ہور ہا سے آہستہ تاب دادہ ہا سے گوشت اور از زبانش کشیدند تا ہلاک شد بعد قتل او حکم شد کہ
 ہر جا کہ این فرقه را یا بندہ سے تامل بکشند چنانچہ ایشان از خوف مسلمانان مدتی در کوہ و جبال پنهان ماندند
 اما بعد از ہنگامہ نادار شاہ چون شوکت بادشاہ دہلی کمتر شد باز آہستہ آہستہ سر برآوردند تا آنکہ در زمان
 احمد شاہ ابد اسے از جبال فرو دادہ در پنجاب ہنگامہ قتل و غارت گرم ساختند چنانچہ چند بار از بادشاہ
 مذکور جنگ و جدل بمیان آمدہ اما سکھان ہر مرتبہ بہریت یافتند و ہزار ہا بقتل آمدند چون در سنہ یکہزار و پند
 و ہشتاد و شش ہجری احمد شاہ ابد اسے فوت کردہ کسی دیگر نماند کہ ایشان را تنبہ کند باز اقتدار سے
 ہمسرا سیند و ملک پنجاب را بالکل متصرف شدہ در میان خود ہا قسمت نمودند و مدتے بدین نوع گذار سیند
 تا آنکہ از میان ایشان سردار سے مہاسنگہ نام بہر ہمہ ستو سے گشتہ لاہور را گرفت و بعد از و سپہش را بخت سنگہ
 شوکتے تمام ہمسرا سیند کہ صاحب ریاستی مانند او درین عہد در ہندوستان کمتر نظر آمدہ کہ پنجاب و کشمیر
 و ملتان و پٹنہ و رو سندہ و وزیر ملکش بود و چند فرانسیان در خدمت او نوکر بودند از ان جملہ مویشی شوالیر
 جنرل کورٹ صاحب و جنرل دنٹور صاحب سرداران نامور کار آزمودہ در ملازمت او بودند کہ جملہ قوا عد
 مذکور و جملہ بطور ولایت خود سکھان را آموختہ و راجہ بخت سنگہ زیادہ از سے سال باستقلال فرمانروا
 نمودہ تباریخ بہت و ہفت ماہ جون سنہ یکہزار و ہشتصد و سے و نہ عیسو سے کہ مطابق با سیزدہم ربیع الثانی
 سنہ یکہزار و دو صد و پنجاہ و پنج ہجری بود در لاہور فوت کرد چہار زو جہ گان او با ہفت گینر گان ہمراہ لا

اد سوخته شدند و چونکه میان انگریز و راجه موصوف رسم محبت و یکجہتی بود از استماع خبر فوت او در شاہ جهان آباد و اکبر آباد و الہ آباد و دیگر جاہا در متش بقدر غمراو کہ شصت سالہ بود تو بہا سہرا و ند بعد وفاتش راجہ کہ گ سنگہ کہ پیر بزرگ او بود بجای او نشستن این تاریخ در وفات او از مولف است

تاریخ بتعمیم

ہزار و دویست و پنجاہ و پنج ہجری بود	گرفت دانی پنجاب سکولہم	گرفتہ پای او بن بہر تاجش	بہر راجہ محبت سنگہ کرد رقم
اگر سال سیمی ترا کسی پسند	بکو کہ پشتد بکیناروی نہم		

ذکر فتح کردن افواج انگریزی قلعہ غزنہ و کابل

چون احمد شاہ ابد اسے کہ ذکرش پیش ازین مرقوم گشتہ در سنہ ہزار و یکصد و ہشتاد و شش ہجری فوت کرد و پسر او تیمور شاہ بجای او در کابل بر تخت سلطنت نشست مدت بست سال فرمانروا سے نمود بعد فوت او میان پسرش ہمایون شاہ و زمان شاہ و محمود شاہ و شجاع الملک خصومتی بود تا آنکہ ہمایون شاہ و زمان شاہ بمحلول و محبوبس گردیدند و سلطان محمود بہرات را متصرف شد و بعد وفاتش پسر او کامران شاہ بادشاہ بہرات گردید و تا حالت تحریر در اینجا فرمانروا سے میکند و شجاع الملک کہ بر کابل دست یافتہ بود در آخر پسر وزیر او دوست محمد خان بروستوئے گشتہ اورا از اینجا بدر ساخت و شجاع الملک تا مدت سے سال در مندوستان آمدہ در لاہور سکونت داشت تا آنکہ انگریزیدہ گارا و خندند او را ہمراہ گرفتہ در آخر سنہ یکہزار و دویست و پنجاہ و چار ہجری بطرف کابل روانہ گردیدند و را شاہ راہ چون در غزنہ رسیدند روز اول افواج انگریز سے دروازہ آن قلعہ سنگین التش زدہ مفتوح ساختند و متحصنان قلعہ را با سیر سے گرفتند این واقعہ تاریخ بہت سوم جولائی سنہ یکہزار و ہشتصد و ست و نہ عیسوی سے مطابق یازوم جمادی الاول سنہ یکہزار و دویست و پنجاہ و پنج ہجری سے بوقوع آمدہ تاریخ این فتح عظمیٰ را مولف چنین گفتہ :

تاریخ از مولف

چون شجاع الملک ابن شاہ تیمور زمان	خواست تا کابل بکبیرہ از محمد دوست خان
چارہ از انگریز محبت و پس بحکم کمینہ	شکار انگریز ہما رہش بکابل شد روان
ز آتش و باروت بکشودند باب غزنہ را	فتح غزنہ در دست کردند آن مردان جوان
ہشت صد سنہ عیسوی سے بد بر ہزار و ست و نہ	پنجم و پنج و ہزار و دویست و چار ہجری سے بد ان
بہر سال ہجرت و تاریخ این فتح عظیم	چون سہ شہ را شکستہ فتح غزنہ شد عیان

یعنی سر شد کہ حروف شین باشد عدد آن از عدد حروف فتح غزنہ منہا کردہ شود و تاریخ بر آید باید است کہ مورخان متقدمین غزنہ را غزنہ و غزنہ و غرنین نیز نوشتہ اند چنانچہ مولف تاریخ دیگر رسم تعمیر از لفظ غزنہ بر آوردہ :

تاریخ از مولف

بالی غزنہ بہر تاجش جو خط کشید	ادبار و لٹش ہمہ بر لفظ نہاد	انگریز رفت لفظ مہم را زد	آن حسن اتوار بیک علمہ بر شاد
-------------------------------	-----------------------------	--------------------------	------------------------------

یعنی که سال فتح چو دست متغناو	از لفظ غزنه نقطه دوم بیاد داد
-------------------------------	-------------------------------

ایضا

واقع فتح غزنه دلا از زمان	از لفظ غزنه نقطه دوم جویری
---------------------------	----------------------------

بعد فتح غزنه افواج انگریز سے شاہ راہبرہ گرفته بطرف کابل روانہ شدند دوست محمد خان که از خبر فتح غزنه
پیش باخته بود تاب مقاومت نبرد و ندیده بے جنگ از انجا بدر رفت و لشکر انگریز تباریچ ہفتم ماہ اگست سال
تذکرہ کہ مطابق بہست ششم ماہ جمادے الاول بود کابل را فتح کردند و بعد از جنگ و پیکار معصبت شاہ را باز
بر مسند آبا سے اول نشاندند تاریخ فتح کابل را سو داین اوراق بتجمیع گفته کہ سال عیسوی از ان استخراج می یابد

تاریخ از مؤلف

چونکہ کابل از سنی فوج انگریز	فرار تخت زرین بقدرہ بامین	اگر تم دہشت سال عیسوی	تجمع الملک کابل را گرفت مانند از غیب
------------------------------	---------------------------	-----------------------	--------------------------------------

چون یک سال و سہ ماہ برین گذشت دوست محمد خان کہ بطرف بلخ و بدخشان رفته بود صلاح کار خود را اندر
دید کہ امان جان خواستہ خود را حوالہ سرکار کمپنی نماید چنانچہ تباریچ چہارم ماہ نومبر سنہ یکہزار و ہشتصد و چہل
عیسوی بحضور گنناٹن صاحب بہادر کہ سپہ سالار افواج انگریز سے بود آمدہ ملازمت نمود و چندے مقتدیانہ
ہمراہ یکے از سپہان خود روانہ گمانہ کردید و تباریچ بہست و سوم ماہ سنہ یکہزار و ہشتصد و چہل یک
عیسوی در ان بلدہ رسید ہمدان سال تباریچ بہست و دوم ماہ دسمبر اکبر خان سپہ دوست محمد خان گنناٹن
صاحب بہادر را در کابل بدغاگشت و بعد از چہار ماہ دیگر تباریچ دوم ماہ سنہ یکہزار و ہشتصد و چہل و
دو عیسوی شاہ شجاع الملک نیز کشتہ شد باوجود این ہمہ تقصیرات کہ از دست ایشان بطور آمد سرکار
کمپنی انگریز دوست محمد خان از قید رہے بخشید و او در کابل رفته باز بدست و قدیم بر مالک خود قائلہ گردید

دروفاٹ محمد علی شاہ سلطان اوڈ

در سنہ یکہزار و دو صد و پنجاہ و سہ ہجری بر تخت اوڈہ نشستہ و بعد حکومت پنج سال بے کم و زیادہ تباریچ
پنجم ماہ ربیع الثانی روز شنبہ سال یک ہزار و دو صد و پنجاہ و ہشت قمر سے کہ مطابق ہفتم ماہ مئی سنہ
یکہزار و ہشتصد و چہل و دو عیسوی بود در واپس سلطنت لکنؤ فوت کرد و پسرش شریا جاہ امجد علی شاہ
بر تخت جلوس نمود

شریا جاہ امجد علی شاہ سلطان اوڈ

پسر محمد علی شاہ است و بعد وفات پدر و ماہ ربیع الثانی سنہ یکہزار و دو صد و پنجاہ و ہشت ہجری سے
در لکنؤ بر سر سلطنت نشست بہت سکاش نیست

میت سک

در جہان سک شاہی تابیدال

میر نصیر خان والی حیدر آباد سندھ

برادر میر نور محمد خان پسر میر مراد علی خان واسے سندھ بود چون بعد وفات برادر خود کہ در سنہ یکہزار و

ہشتصد و چهل یک عیسو سے واقع شدہ ریاست سندھ یافتہ عہد و پیمانے کے میان کمپنی انگریز و بزرگان اولیہ
 ہو کر یکم حکم ساختہ سرکشتہ و سرتبے اختیار نمود و بازار جاوہ راستی و راست باز سے سیردن نہادہ لہذا اہلین
 سرکار کمپنی در شروع سال یکہزار و ہشتصد و چهل و سہ عیسو سے اور امتیاد ساختہ باد و فرزندانش کلکنتہ
 روانہ نمودند و در دہ سہ کہ متقبل آن شہر است اور اجا سے سکونت و انداز بہون سال ولایت سندھ
 بتصرف سرکار کمپنی آمد و رفتہ تباریخ ششم ماہ ربیع الثانی سنہ یکہزار و دویصد و شصت یک ہجری سے مطابق ہجری
 ماہ اپریل سنہ یکہزار و ہشتصد و چهل و پنج عیسو سے عارضہ غش بر سر نصیر خان تار سے شد و جان بچن تسلیم
 نمود چون بعد ادا سے فرائض ہنگام شیعہ سجان و دمرتہ گفتن کلمہ دہ طائر و خوش از نفس جہانی پرواز
 نمود امیر حسن خان بہادر تخلص بہ لبیل تارنچ و فائش بطور تمغیہ گفتہ و آن نہایت

تاریخ

۱۲۹۱

چو میر نصیر خان یکا یک | وہ گفت و سہ سو ارم کرد | افکند قلم سر از آلم سال | وہ میر نصیر خان رقم کرد
 بعد فوت جہاد و احب وصیت با انواع رواج و عطریات مروج نمودہ سپرد زمین کردہ اند کہ بکربلائی معلی

ذکر تخییر نمودن انگریز ملک پنجاب را از سکمان و باز سپردن آن لیتا راہستان

چون راجہ رنجیت سنگہ والی پنجاب در ماہ جون سنہ یکہزار و ہشتصد و سہ و نہ عیسو سے فوت نمود
 پسر بزرگ اور راجہ کمرگ سنگہ در لاہور بر مسند حکومت نشست اما راجہ فونہال سنگہ پسر اوتاس نے
 رتق و فتق مہمات ریاست نہایت خود در شتہ نمیکنداشت کہ پدرش در بیچ امر سے دست انداز گرد و تا آنکہ
 بعد از یک سال و چہار ماہ راجہ کمرگ سنگہ فوت کرد و پسرش فونہال سنگہ لائق پدر را گرفتہ و سوختہ ہنگام
 معاودت بشہر چون اخرون دروازہ کلان رسیدند اٹھمکش مردمان و فیلمان کہ در سوار سے او بودند
 صدہ سخت برد دروازہ مذکور رسید و پارہ از دیوار سقطت کن رہا گردیدہ بر سر راجہ فونہال سنگہ افتاد
 چنانکہ او نیز جان داد این واقعہ تباریخ ہفتدہم ماہ نومبر سنہ یکہزار و ہشتصد و چهل و سہ عیسو سے ہو قوع آمدہ
 دو ماہ بعد از وفات ایشان راجہ شیر سنگہ پسر راجہ رنجیت سنگہ کہ پیش ازین از بیم جان خود از لاہور گریختہ
 بود باز آمدہ و بر راسے چاند کنور زوجہ کمرگ سنگہ کہ بعد وفات راجہ کمرگ سنگہ فونہال سنگہ ادا ملک
 و مال گردیدہ بود ستوے گشتہ بر دساوہ ریاست نشست تا آنکہ بعد از دو سال و ہشت ماہ تباریخ سیردیم ماہ
 ستمبر سنہ یکہزار و ہشتصد و چهل و سہ عیسو سے از دست سردار اجیت سنگہ پسر خود راجہ پرتاب گشتہ شد
 بعد از قتل اور راجہ دیپ سنگہ پسر خود راجہ رنجیت سنگہ را کہ طفلی دہ سالہ بود بر مسند حکومت نشاندند چون راجہ
 چند روز سردار اجیت سنگہ را دہیان سنگہ وزیر انیر گشت ہیرا سنگہ کہ پسر دہیان سنگہ بود ازین حال
 خبر یافتہ و اندرون قلعہ شہر داراجیت سنگہ را مع لہنا سنگہ و چند سے از ہراہیانش کشت و مصر بیلے رام
 را نیز بعد از چند سے بجان دیگر فرستاد و خود وزیر ہمارا راجہ دیپ سنگہ گشتہ با مورائے و ملکی می پرداخت
 تا آنکہ بعد از یک سال و سہ ماہ تباریخ سوم ماہ جنور سے سنہ یکہزار و ہشتصد و چهل و پنج عیسو سے ہیرا سنگہ نیز

گشته شانی الجده از جنگام دفات مهاراجه رنجیت سنگه آتش فتنه دفا و در میان سرداران شتعل بود و یک دیگر
 اگر کرون نمی نماند رفته رفته سراز اطاعت انگریزیم کشیده بر به همدیگر بستند در مالک محروسه انگریز شروع
 تاخت و تاراج نمودند تا بجایکه انگریز لاچار شده در آخر سینه کینزار و ششصد و چهل و پنج عیسوی لشکر بر سر
 ایشان کشیدند سرداران سگونیز مستعد جنگ گردیده با توپخانه عظیم این رو سے آب ستیج آمده راه عبور
 انگریز سد و نمودند و دست بر تاخت و تاراج کشودند چند معرکه صعب با ایشان رو سے نمود و آخر شکست
 بر فوج سکمان افتاد و انگریز لو اسے ظفر و فیروز مند سے را از فراخته پل سکمان را که بر رو سے آب ستیج از باروت
 انباشته بسته بود از آتش توپ بهوایر اینده دپل خود بسته عبور نمودند این واقعه در شروع سال یکمیز اشتیقا
 و چهل عیسوی مطابق شروع سال یک هزار و د و صد و شصت و دو و پجری بوقوع آمده چون لاهور تیغ شدرانی
 راجه ولیپ سنگه و راجه گلاب سنگه جمیود اله و سرداران دیگر پیش لار و صاحب آمده بسیار عجز و انکسار ظاهر شدند
 و مذر خواهی نموده از کرده خود پشیمان شدند لار و صاحب ترحم فرموده و تقصیر ایشان معاف نموده ملک پنجاب را باز راجه
 ولیپ سنگه بخشیدند و کشمیر را بر راجه گلاب سنگه غایت نمودند فی الجمله درین معرکه د و صد و پنجاه و شش ضرب توپ
 خورد و کلاکت بد انگریزان افتاد و همه روانه جنگه شدند از ان جمله بعضی توپ با این نامها موسوم بود توپ فتح جنگ و توپ
 ظفر جنگ و توپ نصرت جنگ و توپ فتح نصرت و نصرت بان و چک بجلی و غیره و گفته که بر جندی از ان توپها مردم نموده است

کتابه بر توپ نصرت بان

بفضل سر سے اکال پور که سیج مهاراجه رنجیت سنگه بهادر دام ملکه و سلطنته سر سے مهاراجه صاحب هراج جانا
 ضرب موسوم نصرت بان حسب الامر اقدس در ششده از راجه بکراجیت با بهتمام صاحب ارسلو فطرت
 فلاحون فطنت موسیر شوالیر جنرال کورث صاحب بهادر رنجیته شد

کتابه بر توپ فتح جنگ

تو طالع شاه رنجیت سنگه	همه ملک زیر کرده چونک	که در انا کنوآن بود مادر آن
فتح جنگ شد در زمانش مبارک	که بدینزده صد و شش و چار	که در جافقشانی است ابولنگ
	بوجوب صلاح لاله جنگه یار	که در جافقشانی است ابولنگ
	ست ۱۸۸۴ دستخط گورو تارا گیت تبارنج پنجم مانگه	

کتابه بر توپ نصرت جنگ

ست ایچ پانه دهای مان	از دم خود شرار برق نشان	بخت دشمن چو دود خوشی سایه
	ستغف قلمه سخت چونک	بیک آواز خود کند ناگاه
		زین سبب نام گشت نصرت جنگ

کتابه بر توپ ظفر جنگ

از فضل کور و ناکی فضل کونجنگه	دز حکم شانه را ده کنو نو نهال سنگه	منصوب پانه جرنیل تیج سنگه
	شد توپ طیار ظفر جنگ شاپند	
	ضرب سورج کمی ست ۱۸۹۴	

کتابه بر قوب فتح نصرت

مست این قوب صریحی رام	الافش کرد فتح نصرت نام	ضرب آتش نشان برقی شرار	صبح اعدا زدود او چو شام
-----------------------	------------------------	------------------------	-------------------------

کتابه بر قوب کو شکن

اچو از ورما بجان و تن بیسے داغ کن دارم	حذر کن اسے رقیب از من که آتش در دین دارم	از دردی شیر نژادی و جنگجو	ماری دهمره واکرد صبا خزانه
سہ کار نور محمد شجاع خان بہادر صفدر جنگ	سہ لہجہ ہجرے النبوی اسم کو شکن	بوزن یکصد و ہن گولہ بقدر	دہن و باروت نصف از گولہ بوزن

در فتح لاہور و پنجاب این تاریخا در باب فتح لاہور و پنجاب تصنیف امیر حسن خان بہادر متخلص بہ سیل

تاریخ در صفت تعطیل کہ بسیار نادرو سہ بدست

داورم رو کرده در ملک عدو	حکمہ کرد دوم سرور کرد	در سرور آورد دل صراحت سال	داورم لاہور را محصور کرد
--------------------------	-----------------------	---------------------------	--------------------------

چو شہ از ناہ صفر سیزدہم	گشت در جنگ طغریاب انگیز	دبیرہ افواج عدو کا نشان	ریخت برگرد چو سیلاب انگیز
دشمنان را لب بستاج کرد	سرجاب بیم خوناب انگیز	کاروان شہری را گوی	بگذرا ایندز سرآب انگیز
پل اعدا ہوا پرا سید	ز آتش قوب چو سیلاب انگیز	بر رخ قوج خوش کہ چہ کساد	پی یورش شدہ بی تاب انگیز

تاریخ عطاسے گورنر جنرل بہادر ملک لاہور بوالکینش

الضیاء

چو گورنر بوالی لاہور	باز پس واد ملک نیگفت	ہمتی کرد تا شود تاریخ	رو پنجاب کرد بعد گرفت
----------------------	----------------------	-----------------------	-----------------------

الضیاء لبالعلیوی

چو پانز یورش لاہور کو زخزل	ملک پنجاب ملک جہانگیر آورد	نامہ زد و والی لاہور بہر فتح	آہ لاہور بیک حملہ بہر خیر آورد
کارا قبائل نکر شد چو شمار اعدا	بود تاریخ طغرائیہ بقر آورد		

الضیاء

تہلیج فتح جناب گورنر	کہ زد دشمنان ایتبارک بیک	بگو شر و فتح لاہور یاد	مبارک مبارک مبارک مبارک
----------------------	--------------------------	------------------------	-------------------------

تاریخ بتعمیم از سید اعظم علی غنشی مدرسہ اکبر آباد

شکر ایزد کس فتح شد لاہور	انکہ شامل ہند بد زاعاز	بود در دخل اعدا رجعت	تا حیاتش باندہ سہ انبار
چون روان گشت او بیک ملک	در صد فتنہ شد در انجا باز	لاہور صبا کہ بہت تدبیرش	ہم بقدر یرایزد سہ و ساز
ظلم آن سرکشان شہیدہ بکوش	ساخت آنجا زراہ و وودرانہ	ماند آنجا دو ماہ جنگ و بدل	نشیدہ کس از زمان دراز

پهلوانان لشکر اعدا سبکه از کشته پشته با گردید این بنای کشور ایران است	همچو مصفور پیشین گیل باز آسمان گشت با زمین همراز که ز لاهور کشته است آغاز	منه گشته با نمل شدند فتح انگیز شد نصیب غیب به تاریخ سال چون اعظم	در تپه پای نیل کوه انداز و شمنان شکست شد ابلار سزگرت بز و جیب نیاز
---	---	--	--

۱۲۶۲

تاریخ از مولف که از آن سال هجری استخراج می باید

۱۲۶۲

چو پرسیدم ز دل تاریخ این شتم
سر جاسد برید گفت تخمیر

الصا از مولف

۱۲۶۲

چون کردار و مصایر ملک
تاریخ گفت بافت نچایند سخن

در فتح قلعه ملتان و فیر شدن ملراج دیوان

چون مرید دو دهم سال بعد از فتح اول پنجاب مقصی گشت سکمان بار دیگر راه مکر و عذر پیش گرفتند و بتر
ایشان دیوان ملراج که از طرف راجه دلیب سنگه پسر راجه رنجیت سنگه متوسل به حکومت و محافظت قلعه
ملتان سرفراز می داشت سرکشی اختیار نمود و دو انگریز را که بر و محصل شده بودند در سینه یکبار
و هشتصد و هفت و هشت عیسوی بکشت و سکمان و دیگر نیز با ع شده از هر چهار طرف غلبه نمودند و بنابر
افواج سرکار انگریز بر سر این مستعد شده قلعه ملتان را محاصره ساختند تا چند ماه از هر دو جانب
آتش قتال و جدال گرم بود تا آنکه تاریخ بخت و دوم ماه جنوری سنه یک هزار و هشتصد و هفتاد و نه عیسوی
وقتیکه لشکر انگریز بقها تیار نموده میخواستند که آتش زده حمله نمایند که ملراج با سه هزار کسان دیگر از قلعه
بیرون آمده خود را حواله سرداران انگریز نمود چون این حصار بایستی مفتوح گردید و ملراج در قید فدا
مولف این تاریخها بطور تقیید و مسلک نظم کشید

تاریخ لیسال عیسوی

ملراج چو شد مهرم و بیله ز رو بے پر شد تاریخ زما لقت پے این فتح چو پرسیدم چون بار دیگر خواستم از پسر خرد تاریخ	مقصود و اقبال با انگریز می شد او با دل من گفت که ملتان مسخر شد با حرف جدل گفت که انگریز مسخر شد
---	---

تاریخ لیسال هجری

چو شد مفتوح قلعه ملتان و اندر قید شد ملراج نادان شکستم فرق پادشاهان ملراج	زهر گوهر تاریخ هجری بدل لقمه مبارک فتح ملتان	دل من شد سحر فکر غلطان
---	---	------------------------

۱۲۶۵

تقریظ مفتاح التواریخ ریخته کلک گوهر ملک شاعر بیدیل و سیم منشی محمد انوار حسین صاحب

متخلص به تسلیم مد ظله العالی

حمد خالق ارض و سما عین طاعت است و نعمت خواجه دوسرا موجب شفاعت منقبت آل اطهار جزو ایمان است و محبت اصحاب
 اخبار حسن اقبال آری بسته زبان چه گوید و پائیکسته چه بگوید سخن شکسته را تحفه بسن خاطر پسند نمی نماید و شیر شکسته بسته
 کج نشستن طبع قبول نمیفرماید مان اگر غنچه گل بر شاخ نبات کشاید و شهباز در دام عنکبوت در آید البته طلسم است
 شکستن طبع نهم و در انجمن است و کشاد کشاد دهم اما بعد خاک پایی ناثران خوش مقال و خادم ناظران با کمال زلزله ربای
 خوان را باب سخن خوشه چین گشت اصحاب فن خار دین گلستان معانی دست پیچید معرکه قلمرانی بیچونان و ولید
 بیان **تسلیم** متوطن سیهوان که فرق زلف از گیسو تواند و ترخ از رخسار باز نداند سفید و اسفید را بد و معنی خواند و
 در تغایر سکندر و اسکندر سر جنباند تمصفیان انوید فرستاد و کاسه لیسان اخلا داد که بر در دولت و اقبال ابیار
 اقبال آمال ماه منیر برج بختیاری گوهر بختیاری درج نامداری ستمی سر و حدیقه سر مبدی نونهای دوحه ارجمند
 دریا حوصله نیسان عطا خلکند بساتین مهر و دلا بیمثال جوان صاحب توان در چمک بار ستم دستان دوشادوش
 و درخشش با حاتم طائی هم آغوش نیروی بهادران معرکه غنایت بازوی دلیران عرصه رعایت بے تکلف مبالغه
 و بے تنصع اغواق شکیم خلقتش جان پرور الفس و آفاق تحمل بار و گلستان مروت رنگ و بومی شکوفه زار فتوت
 منظر فیض و اکرام مقصد وجود و انعام روفی چار بالش اخلاق زینب دوسری اشفاق قدر افزای اهل منیر تزلزل
 پیرای سخن گستر یادگار کریمان گذشته روزگار منشی نعل کشور مالک مطیع او و اخبار که قیصر سانی کارش و دشگری
 شعارش بهر حرف آبدارش دغ التاج سخن گستران هر ریخته قلمش تو قیامی قلمی چشم دین دران آزادان افکندن کس
 مستغنی تعریفش و آزار ایش و پیرایش قلم منزه تو صفی رفعت آسمان از جنابش فروغ شمس از شبالش
 زود و از مدستاند و کام دل در یابند که گنج باد آورده چون برگ باد آورده و در گنج شایگان بر روی ایگان
 خواران کشان یعنی بمقتضای همت بلند و منش ارجمند حوصله بزرگ و اراده سرگ کتاب لا جواب مطبوع طبع شیخ و شاب
 تذکره تقدیم تبصره متاخرین پاکیزه و نادر کلام **مفتاح التواریخ** نام که مشحولات شایان روزگار و مخبر کمالات صلحار و
 ابرار و مبشر مقامات شاعران شعری و فارسی بقرن آن خوبی و اسلوبی که از دست تطاول روزگار محفوظ ماند طبع فرمودند
 بلکه کار می که از بد گردی هوشناکسته بود از رنگ بند و بست رشک گلشن فرخار نمودند اگر چه در مطبع هر سخن بنان گهر نیست
 و هر خطاط بوضع خویش شورانگیز لیکن کاتب این کتاب منشی کشن چند خوش قلم است و کاغذ مانند صدفه رخسار خوابان
 خوش قلم منشی محسن علی که از باده شعر و شاعر است و دستان و دیوانش در نظر کیفیت دوستان خستاد و اگر
 مولو که فدای علی عیش که بشیوا زبانی ممتاز و بفضیح بیانی سرفراز ترش سیره نثار و شعرش شعری شکار بقدر
 اجازت دیگر اشغال مطبع متصح و مقابل بر خستند بعد ازین کار برداران مطبع کانیور قیامت کردند و در اهتمام طبع جوهر
 سلیقه بر طبق عرض آوردند و هر آنکه تمیز نمیدانم که تعریف مولوی محمد اسمعیل و محمد افضل خان صاحبان رقم سازم یا هر
 تو صیف نه تاب خان و اگر نیم خان متصح سنگ در صنفه صفحه جا اندازم الحق مصححان و بیرون کار خان همت

برگماشتند که نقطه هم برابی بکنند و فرو نگذاشتند همچین حرف سمی مصدح سنگ است که هر لفظ از جملی بستاند شوخ شنگ و درین کارگران کارگران مطیع کار دست بسته نموند اند و یک دست از دست برد می ل از دست ناظرین ربوده هر حرف و لفظ در صفحه بران اداست تو گوئی که در بزمستان شیشه مینا سرکدگی کار بر قالب زدن از سه حساب بودن بر سر لالتا پرشاد و التا است که سر حلقه و سر آمد و سر حین این جماعت سر کردن روزگار است مرد خلیق چو پیاں اختلاط و خوش خوست و با سرگم گردگان سرکشی کردن شیون او در تهرمان چو سرشیر بالائی دارد و نظر بر پاسا در مراتب آشنائی آن مختصر بر این خود کتاب معشوقیت سراپا انداز غلط گفتیم همه جادو تمام اعجاز خوشا بختوری که این محبوب تو بپا این را در آغوش آرد و شبار و در مثل جان عزیز با خود دارد بخیال طوالت سخن را خیر باد گفتن است و گوهر نیم سفت تارنج طبع سفتن * *

تارنج طبع

چو از افصال ایزد طبع گردید و بطرز خوب مفتاح التواریج بود بگوئیم سالتش در سحی و بلا محبوب مفتاح التواریج بود
۱۸۴۸ ع

خاتمة الطبع

منت خدایر که کتاب لاجواب سسی به مفتاح التواریج در مطبع مشهور نزدیک و دور جناب منشی نو لکشم که صیت مهت عالیش اکناف عالم فرا گرفته بمقام کامیور بتاریخ پانزدهم رجب المرجب ۱۲۷۴ هجری مطابق سیر ۶۴۷۰ مایه و سیر ۶۴۷۰ ع منطبع گردید

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No.

Accession No.

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

[illegible]

